GHEORGHE VĂDUVA

ULTIMUL AMURG

EPILOG PE RUG

ISBN 978-973-0-19254-4

BUCUREȘTI, 2015

Când oamenii pornesc la război, ei trec mai întâi la fapte, pe care ar trebui să le facă după aceea; iar când situația se înrăutățește pentru ei, atunci încep a discuta.

Thucydides

ISBN 978-973-0-19254-4

Gheorghe Văduva

ULTIMUL AMURG

EPILOG PE RUG

București
2015

„Les gros bataillons ont toujours raison“
Napoléon

CUPRINS

Argument *7*
Alianţa este salvată! trăiască Alianţa! *26*
Ziua a 5-a, faza a doua *50*
Ziua a şaptea *62*
Păcăleală de întâi aprilie?! *75*
Ziua a 13-a *91*
Bombe şi lacrimi *101*
Ziua a 34-a *111*
Ziua a 35-a *119*
Căutări în umbre reci *129*
Ziua celor nouă poduri *139*
A cincea decadă *149*
Aşa a fost să fie *159*
Ziua a 44-a *172*
Ziua de 9 mai 1999, la 54 de ani de la încheierea celui mai mare război al lumii… *181*
Ziua a 48-a *188*
Jocuri şi interese *200*
Două noi direcţii de atac *212*
Efecte… colaterale *226*
Ziua a 53-a *234*
Ziua a 54-a *244*
Ziua a 55-a *254*
Între bombe şi negocieri *265*
Ziua a 58-a *272*
Ziua a 59-a *283*
Cea de a 60-a zi *292*
Oul lui Columb! *297*
De la 350 la 1004! *301*
Destabilizare „cibernetică“ *309*
Interese şi interese *318*
741 raiduri aeriene! *324*
792 raiduri aeriene! *330*

93 de morţi şi 196 de răniţi! *336*
Peste 30.000 de zboruri! *339*
Nou record: 772 ieşiri *344*
În miezul bătăliei pentru Europa *349*
143 bombe largate în Adriatica! *358*
Un triumf cu spini *365*
Kissinger vede prin cortine *370*
Pe muchie de cuţit *375*
O sincopă *380*
Sinergia „aerian-terestru“ *383*
A fost creat un precedent *391*
Ziua a 79-a, ultima zi *396*
Structura KFOR *400*
Unele concluzii în urma încheierii campaniei aeriene NATO *405*
Realităţi, evaluări, implicaţii *434*
„Iartă-i, Doamne, că nu ştiu ce fac!“ *442*
Dreptul forţei *476*
Dictatura Democraţiei *492*
Puterea Puterii *518*
În miezul cel mai fierbinte al evenimentelor *542*
În loc de încheiere *554*
Anexa nr.1 Planul de pace acceptat de Belgrad *558*
Anexa nr. 2 Proiectul de Rezoluție a Consiliului de Securitate al ONU privind Kosovo *561*
Principiile generele G-8 ..... *566*
Anexa nr. 3 Pact de stabilitate pentru Europa de Sud-Est *567*

ARGUMENT

Am reluat şi revizuit un text dureros, pe care l-am scris cu 16 ani în urmă. Multe lucruri au trecut, multe s-au schimbat şi s-au reschimbat de atunci, multe războaie și bombardamente s-au derulat pe panoplia terestră, maritimă, aeriană, cosmică şi cibernetică a zeului Marte, şi el modernizat și sofiticat, ca noi toți, dar de fapt, nimic nu s-a schimbat. Oamenii sunt aceiaşi, cu şpăngile lor de cuvinte, cu maşinile lor de foc, de tocat timpul, de mințit viața și de ars pe rug sufletul. Totul pare un foc, totul pare un rug. În cuvintele de atunci, revăzute azi, toate cele care au fost, deși sunt și acum cam tot la fel, mi se par învăluite în rumoarea unui apus, a ultimului apus… Și nu știu precis ce va mai fi mâine…

Războiul din Iugoslavia nu a fost singurul, nu a fost izolat şi nu poate fi apreciat doar ca un accident. Lumea întreagă este zguduită de conflicte de tot felul, unele care se văd, altele care nu se văd. Pe noi, oamenii obişnuiți, ne interesează, din păcate, doar cele care se văd. Pentru că sunt… spectaculoase, pentru că scot lumea din plictisuri şi monotonii de tot felul, pentru că sunt cu împuşcături, bombardamente, răsturnări de situaţii, surprize. Şi… destul de numeroase. Numai în anul 1998, spre exemplu, după datele publicate de un institut internaţional din Stockholm (Suedia), au avut loc nu mai puțin de 27 de conflicte (11 în Africa, 9 în Asia, 4 în Orientul Apropiat, 2 în America Latină şi 1 în Europa, cel din Kosovo).

În realitate, mult mai periculoase decât acestea, sunt războaiele economice, cele financiare, cele… culturale şi mai ales cele informaţionale şi cele de imagine. Lumea se luptă îndeosebi... în bani, în cuvinte, în imagini şi în şpăngi electronice. Desigur, unii ar putea să spună că toate acestea nu sunt războaie, ci relaţii competiționale, mai exact, confruntări. Iar astfel de confruntări sunt normale. Ele duc lumea înainte, stimulează competiția, pofta de concurs şi de câştig, calitatea. Aşa o fi, dar victimele principale ale

acestor confruntări sunt masele de oameni, adică omul obişnuit, nu cel căruia i-a pus norocul mâna în cap, nu aleşii, nu potentaţii, nu privilegiaţii. El, omul obişnuit, le suportă pe toate, adesea fără să ştie şi fără să fie întrebat.

În Grecia veche, democraţia din vremea lui Pericle nu era şi pentru sclavi. În societatea modernă, democraţia de tip occidental, care este tot cea din vremea lui Pericle, este un fel de bomboană cu care sunt ademeniţi şi păcăliţi cei care mai cred în minuni. Şi chiar dacă dreptul la alegere devine, în societăţile moderne, un drept al fiecăruia, în realitate acesta nu este decât un drept nedrept, pentru că alegerea este, de fapt, impusă, condusă, trecută prin furcile caudine ale Fondului Monetar Internaţional, ale Băncii Mondiale, ale intereselor marilor puteri ale lumii. Şi poate că aşa se consideră şi se acceptă că trebuie să fie. În fond, nimeni nu este singur, chiar dacă fiecare este unic. Seneca spunea că trebuie să trăim în aşa fel ca şi cum am trăi în văzul lumii. La urma urmei, valoarea supremă este tocmai „văzul lumii“, adică adevărul lumii, adică realitatea lumii. Dar, cum ne învaţă experienţa veacurilor prin care am trecut, adesea, ceea ce este important nu se arată ochilor, mai ales celor care nu ştiu, nu se pricep, nu sunt lăsaţi, nu pot sau nu vor să vadă.

În evenimentele din Iugoslavia, în secesiunile din Iugoslavia, lumea a văzut doar ce i s-a spus să vadă. Şi, întrucât n-a afectat-o pe ea, a uitat chiar în ziua următoare cumplita tragedie care s-a declanşat în acest spaţiu cu totul deosebit. Tragedie care, pentru ea, a fost doar un spectacol.

Croaţia, Slovenia, Macedonia, Bosnia-Herţegovina... Toate au fugit din spaţiul iugoslav şi s-au refugiat foarte rapid, chiar precipitat, într-un alt spaţiu. Poate într-un spaţiu al lor, poate doar într-o iluzie a iluziilor... Occidentul se uneşte în marea Europă, în Europa europenilor (din care, în cele din urmă vor face parte şi aceste ţări rebele la comunitate), pentru a alcătui un popor mare şi unic - poporul Europei. Deşi acest mare popor al Europei nu prea are multe idealuri comune. Iar conceptul de Europă a euroregiunilor arată, azi, la 16 ani de la bombardarea Iugoslaviei de către NATO, cât de mult iubesc liderii europeni de azi, statele milenare sau multimilenare de pe continent. În acest timp, Balcanii de destramă...

...Regiunea Kosovo a fost considerată cea mai instabilă şi cea mai riscantă din spaţiul Balcanilor, datorită poziţiei ei geografice şi

modului în care s-au produs, se produc, se cumulează şi se dezvoltă aici tensiunile. Suprafaţa acestui spaţiu este doar de 10.887 kilometri pătraţi, iar populaţia număra, după ultimele evaluări de prin anii care au precedat teribilele bombardamente NATO asupra Serbiei, 1,9 milioane locuitori – etnici albanezi, în proporţie de 90 la sută şi sârbi, în proporţie de 10 la sută. Din totalul populaţiei provinciei, 72 la sută erau, la acea dată, de religie musulmană, 22 la sută ortodocşi şi 6 la sută catolici.

Albanezii îşi au originea în iliri, populaţie care s-a aflat în zona Balcanilor cu mult timp înaintea sârbilor.

Sârbii consideră însă Kosovo leagănul istoric al naţiunii lor, datorită în principal tragicei bătălii de la Kosovo Polje, din anul 1389, care a marcat sfârşitul independenţei sârbe faţă de Imperiul otoman. Ei consideră de asemenea Kosovo ca vechi centru al Imperiului medieval de Nemanja.

În regiune, de-a lungul anilor, s-a produs un dezechilibru politic, economic şi social, Kosovo fiind considerată cea mai înapoiată regiune a spaţiului iugoslav şi ex-iugoslav. În anul 1960, au avut loc manifestaţii ale albanezilor kosovari care au fost reprimate de guvernul de la Belgrad. Dar, ca urmare a acestora, în 1969, Kosovo a primit statutul de provincie autonomă, apoi, potrivit Constituţiei din 1974 a Iugoslaviei, pe cel de regiune autonomă, avându-şi instituţiile sale proprii. Între 1970 şi 1980, datorită dificultăţilor economice şi exploziei demografice (Kosovo era, chiar în vremea izbucnirii conflictului care a creat unul dintre cele mai complicate precedente în istoria finelui mileniului doi, regiunea cu cea mai mare natalitate din Europa - 3 la sută), are loc o recrudescenţă a tensiunilor, o parte din sârbii şi din muntenegrenii de aici refugiindu-se în alte zone. Kosovo a fost şi a rămas până la război, dar şi după aceea, cea mai săracă regiune a vechii Iugoslavii.

Situaţia din Kosovo are, în derularea ei, mai multe aspecte:

1. Starea de fapt

Unele popoare se leagă de un anumit loc, de o anumită regiune. Îşi fac acolo mituri, îşi durează legende, îşi înalţă credinţe. La fel sunt şi sârbii. Ei consideră Kosovo ca fiind „eternul leagăn sârbesc“, aşa cum ruşii, spre exemplu, consideră că Rusia de azi se

trage, de fapt, din Rusie kieveană de la 1500. În anul 1989, sârbii au sărbătorit, sub acest auspiciu, 600 de ani de la bătălia de la Kosovo Polje. Dar nu oricum, ci cu sentimentul că a venit vremea întoarcerii la izvoare.

Albanezii au devenit, de-a lungul timpului, majoritari şi, de aici, tendinţa – alimentată de clasa lor politică şi exprimată din ce în ce mai tranşant – de a impune în această provincie voinţa lor şi a sluji interesul „Albaniei Mari“. S-a creat astfel, de mulţi ani, o stare de fapt greu de menţinut în corsetele concepţiei naţionaliste sârbeşti. Realitatea era alta decât cu 600 de ani în urmă. Or, chiar în perioada dezagregării statului iugoslav, când patru republici din şase au devenit ţări independente, Serbia a anulat statutul de „stat în stat“, adică de provincii autonome pe care îl aveau, potrivit Constituţiei din 1974, Voivodina şi Kosovo. Astfel, la 5 iulie 1990, Serbia a dizolvat parlamentul şi guvernul din Kosovo, anulând practic statutul de autonomie al provinciei (în fosta R.S.F. Iugoslavia au existat 6 republici şi două regiuni autonome – Voivodina şi Kosovo –, provincii care aveau guvern, parlament şi alte instituţii ce le confereau anumite prerogative la nivel federal). Acest lucru a fost perceput ca o sfidare a dreptului popoarelor la autodeterminare şi a declanşat, bineînţeles, o reacţie extrem de complexă şi de dură din partea albanezilor din Kosovo (desigur, nu a întregii populaţii, care era speriată de spectrul războiului, ci a cercurilor politice albaneze kosovare). Acestea au creat deja (încă din 1989) instituţii paralele cu cele ale statului sârb şi cu cele ale Iugoslaviei şi au reactivat în rândul etniei albaneze sentimentele şi ideile autonomiste, separatiste, în vederea unificării ulterioare, în acelaşi stat, a tuturor albanezilor şi realizarea „Albaniei Mari“. Era o realitate de care trebuia să se ţină seama. Şi nu s-a părea ţinut. În septembrie 1991, în Kosovo, are loc un referendum clandestin. Potrivit surselor albaneze kosovare, 87 la sută din populaţie s-a declarat pentru Republica Kosovo. În 1991 şi 1997, în provincie, au loc alegeri parlamentare şi prezidenţiale pentru autoproclamata Republică Kosovo. Au fost aleşi în parlament 130 de membri, iar preşedinte a devenit Ibrahim Rugova, liderul „Alianţei Democratice pentru Kosovo“, organizaţie care înclina spre o rezolvare pacifistă a tensiunilor. Situaţia era totuşi departe de a fi unitară, dacă avem în vedere că, numai în această provincie, existau 15 partide politice ale albanezilor, înregistrate oficial.

În timp ce sârbii consideră Kosovo şi Metohia ca o zonă de importanţă strategică pentrtu Serbia, în Kosovo a fost creată, în 1997, cu ajutorul diasporei albaneze (din unele date rezultă că şi cu ajutorul unor servicii secrete occidentale, în special germane, dar nu numai), Armata de Eliberare din Kosovo (AEK sau UCK), care urma să impună prin forţă statutul de republică independentă hotărât de liderii populaţiei albaneze pentru Kosovo, în sensul în care armata generalului Mladici a impus crearea, în cadrul Bosniei-Herţegovina, a Republicii Srspka. Conducerea politică a AEK a fost asigurată de Adem Demaci, preşedintele Partidului Parlamentar din Kosovo, şi de Bujar Bukoshi, premierul autoproclamatei Republici Kosovo, care se afla în exil în Germania. La data de 22 septembrie 1998, Adem Demaci a demisionat.

Strategia impunerii prin forţă a secesiunii, la vremea aceea, cum se ştie, eşuase. AEK, organizată pe principiul unităţilor de partizani (celule de 3-7 luptători reunite în grupe mobile, formate, la rândul lor, din câte trei celule) a urmărit, prin acţiunile întreprinse, crearea unui *fapt împlinit*, cu convingerea că va fi acceptat de comunitatea internaţională, care va impune Iugoslaviei o nouă secesiune. Scenariul era asemănător celui al acţiunilor armatei generalului Mladici în Bosnia, numai că situaţia nu era aceeaşi. Armata generalului Mladici se desprinsese din armata Iugoslaviei şi dispunea de toate mijloacele (până la un punct, inclusiv de sprijinul Serbiei) pentru a duce un război de durată împotriva musulmanilor bosniaci (de fapt, a interesului unora dintre marile puteri) şi a-l câştiga. AEK, optând pentru acţiuni specifice partizanilor, nu avea, practic, nici o şansă în faţa forţelor speciale ale poliţiei sârbe care, în plus, dispuneau de sprijiniul masiv şi oportun al mijloacelor grele de luptă ale Corpului 52 Armată, dislocat la Pristina. Acest corp dispunea de Brigada 125 Infanterie Moto, dislocată la Kosovska Mitrovica, Brigada 549 Infanterie Moto, dislocată, în sud, la Prizren, Brigada 243 Mecanizată, la Urosevac, Brigada 15 Tancuri, la Pristina, Brigada 52 Artilerie Mixtă, la Gnjilame, Regimentul 52 Artilerie Antiaeriană, la Pristina, şi Batalionul 52 Poliţie Militară. Acest corp de armată făcea parte din Armata 3, dislocată la Niş (care mai avea şi Corpul 21 Armată, dislocat în aceeaşi garnizoană), era cel mai bine pregătit din armata iugoslavă şi dispunea de 12.000 de oameni, 197 de tancuri, 184 de transportoare blindate şi 388 sisteme

de artilerie. Exista, de asemenea, o brigadă de grăniceri cu patru batalioane (fiecare cu trei companii a trei plutoane plus un pluton de intervenţie rapidă, la fiecare batalion), dislocate la Pec, Djakovica, Prizren şi Urosevac. Se aflau, de asemenea, în zona Pristina, Regimentul 83 Aviaţie de Vânătoare şi Regimentul 311 Aviaţie de Cercetare. Deci, acţiunile poliţiei sârbe şi forţelor de ordine împotriva grupurilor AEK, cel puţin din punct de vedere formal, păreau justificate.

AEK, organizaţie militară care a luat fiinţă în 1997 în zona Drenica, număra, la începutul acţiunilor, în jur de 10.000 de oameni şi 1000 de mercenari străini proveniţi din Albania, Arabia Saudită, Armenia, Afganistan, Croaţia etc. Din aceştia, 300 erau din Bosnia-Herţegovina, reprezentând organizaţiile fundamentalist-islamice „Porumbeii Geamiei", „Lebedele Negre" şi „Viespile Galbene". De aici se desprinde clar rolul axei musulmane, orizontul moral al acestei armate, precum şi modul ei de acţiune. Nu trebuie însă neglijat faptul că o astfel de forţă a fost constituită totuşi destul de rapid, conform imperativelor momentului. De unde rezultă pericolul ca astfel de forţe să poată fi recrutate aproape spontan (sau în foarte scurt timp), oricând şi oriunde.

Tactica de luptă a unei astfel de armate cuprinde atacuri prin surprindere (asupra coloanelor, punctelor de comandă, obiectivelor importante), folosirea ambuscadelor, hărţuirea neîntreruptă, minarea localităţilor şi punctelor obligatorii de trecere, blocarea comunicaţiilor, lupta în localităţi etc., cu alte cuvinte, războiul de guerilă.

Or, astfel de acţiuni nu sunt agreate de comunitatea internaţională, întrucât produc numeroase victime şi determină reacţii masive din partea forţelor armate adverse, distrugeri mari şi instabilitate pe termen lung, dar nici nu sunt stopate în modul cel mai categoric. Dimpotrivă, avându-se în vedere complexitatea situaţiilor în care apar astfel de acţiuni, uneori, intervenţia comunităţii internaţionale (în sprijinul populaţiei afectate) le favorizează.

Mai mult, NATO, UE, UEO, ONU şi celelalte organisme internaţionale nu încurajează acţiunile violente şi cu atât mai puţin pe cele de acest tip (dar nici nu au mijloace pentru a le stopa). Nu încurajează nici secesiunile şi modificarea frontierelor, ca să nu mai

vorbim de conflictele interetnice, dar nici nu fac nimic pentru a le preveni.

Altfel spus, AEK, la vremea respectivă, cel puţin formal, nu a găsit susţinerea opiniei publice internaţionale la care s-ar fi aşteptat (dar nici descurajarea care ar fi fost necesară pentru prevenirea escaladării conflictului), iar sprijinul acordat de diaspora albaneză, de mafia albaneză şi de fundmentalismul islamic (dar nu numai) se părea că n-ar fi fost nici suficient, nici oportun şi nici destul de eficient pentru a reuşi contracararea ofensivei forţelor sârbe. Era, desigur, o impresie.

În realitate, se pregătea cu totul altceva. Aceste acţiuni (atât ale AEK, cât şi ale poliţiei sârbe), pe fondul complex al situaţiei agravate, au creat premise pentru accentuarea periculoasă a instabilităţii la frontierele Iugoslaviei cu Albania şi Macedonia şi au produs îngrijorare în zonă, atât în Bosnia-Herţegovina, unde era în curs de aplicare acordul de la Dayton şi unde situaţia era atunci foarte fragilă, cât şi în Bulgaria, Grecia şi mai ales în Albania.

2. Realitatea nemijlocită

Populaţia provinciei a asistat, în ultimii ani, la mari schimbări în zonă şi a suferit numeroase presiuni, dezamăgiri, dar şi speranţe:

a. Efectele schimbării, în 1989, când s-au sărbătorit 600 de ani de la bătălia de la Kosovo Polje, a statutului provinciei din regiune autonomă (1974 - 1989) în parte componentă a Serbiei au generat, pe de o parte, nemulţumirea populaţiei de etnie albaneză şi îndeosebi a oamenilor politici, care îşi asumă o anumită responsabilitate privind soarta şi destinul acesteia, şi, pe de altă parte, o perspectivă sumbră în ceea ce priveşte relaţiile intercomunitare.

Situaţia creată a accentuat sentimentul de nesiguranţă al cetăţeanului de etnie albaneză. În urma declanşării conflictului armat, în jur de 300.000 de albanezi au părăsit Kosovo, 35.000 din aceştia trecând frontiera în Albania. În acelaşi timp, s-a acutizat însă şi sentimentul de teamă şi de nesiguranţă al cetăţeanului de etnie sârbă, datorită tensionării relaţiilor din interiorul provinciei şi precedentelor existente, percepţiei negative a poziţiei comunităţii internaţionale şi îndeosebi a celei exprimată de Germania, Marea Britanie şi Statele

Unite ale Americii (considerată de sârbi ca antisârbă) şi perspectivelor de autonomizare sau de secesiune a provinciei.

b. Efectele degradării materiale şi mai ales cele psihologice de lungă durată ale războiului din spaţiul ex-iugoslav şi îndeosebi din Bosnia-Herţegovina au fost numeroase. Ele includeau lipsuri materiale, frica de moarte imprimată populaţiei – indiferent cărei etnii îi aparţinea –, dezorganizarea vieţii sociale, a instituţiilor publice, a economiei şi transporturilor.

Speranţa organizaţiilor politice ale populaţiei de naţionalitate albaneză de obţinere a autonomiei depline şi de unire ulterioară cu Albania nu compensa situaţia ca atare şi nu era suficient de motivată pentru a crea o adeziune unanimă şi a genera astfel o luptă până la ultimul om pentru realizarea acestui obiectiv. În general, în pofida respingerii dialogului de către conducerea AEK, exista totuşi tendinţa de a accepta (cel puţin, pe termen scurt) realitatea, de a stimula dialogul, de a se găsi un compromis. Exista atunci. Dar situaţia s-a agravat şi, la momentul acela, convieţuirea a devenit foarte îndoielnică, chiar imposibilă.

Teama populaţiei sârbe din regiune de secesiunea provinciei era şi ea justificată de situaţia creată, de adversitatea afirmată cu prilejul confruntărilor, de intoleranţa albaneză (şi deopotrivă a celei sârbe) şi de sentimentul frustrării care devenea din ce în ce mai adânc. Însă teama cea mai profundă a populaţiei de etnie sârbă era cea de exodul care ar urma secesiunii sau autonomizării provinciei Kosovo. O teamă de care, în cele din urmă, n-au scăpat nici unii, nici ceilalţi.

Poziţia iniţială inflexibilă şi categorică a autorităţilor de la Belgrad de a nu ceda presiunilor reprezentanţilor etnicilor albanezi şi comunităţii internaţionale şi de a continua să respingă orice soluţie de compromis a avut două faţete. Pe de o parte, a exprimat un drept sentimental, emoţional la istorie (care, în aceste împrejurări, reprezintă o tragedie a istoriei) şi, pe de altă parte, a iritat până la exasperare organismele internaţionale (de fapt Occidentul şi în special SUA) care au deprins deja un anumit reflex negativ în ceea ce priveşte judecarea atitudinii sârbe.

c. Efectele crizei din Albania şi ale situaţiei care a urmat au fost şi ele de luat în seamă în ceea ce priveşte evoluţia tensiunilor din Kosovo. Aceste evenimente se legau unele de altele potrivit

principiului vaselor comunicante. Instabilitatea din Albania, existenţa în această ţară a numeroase probleme, precum şi a unor reţele ale terorismului (Belgradul consideră Albania cel mai important centru al terorismului european), mafiei, banditismului din zonele muntoase au stimulat extremismul albanez din Kosovo, au creat şi proliferat speranţa că, dintr-o situaţie confuză, greu de controlat de Iugoslavia şi chiar de comunitatea internaţională, se puteau trage unele foloase nu doar pentru etnia albaneză, ci chiar şi pentru modul de viaţă subterană din această zonă, în genul în care, în zaona Africii, anumite cercuri din Angola sau din exteriorul acesteia au încurajat starea confuză pentru a se crea condiţii traficului ilegal de petrol şi diamante.

Situaţia confuză din Albania a contribuit şi ea la accentuarea nesiguranţei omului de rând de naţionalitate albaneză din Kosovo, dar nu numai de aici, ci şi din F.R.I. Macedonia. Şi chiar dacă, din cei 300.000 de refugiaţi etnici albanezi din Kosovo, 35.000 se aflau, la acea dată, în Albania, realitatea este că albanezul nu se simţea, atunci, în siguranţă nici în Kosovo, nici în Albania şi nici în altă parte în spaţiul la care ne referim. De aceea, o mare parte din această populaţie a luat drumul pribegiei şi s-a refugiat în Germania sau în Italia. Ajutorul Albaniei în această aventură a AEK n-a fost şi nu putea fi unul substanţial. Însăşi Albania a trecut, în primăvara anului 1997, printr-o situaţie gravă în care pur şi simplu armata acestei ţări s-a autodizolvat, a dispărut. În numai trei zile, spre exemplu, divizia mecanizată de la Girocaster, s-a pulverizat, a dispărut, ca şi cum n-ar fi fost. Cazarma comandamentului arăta ca o ruină medievală.

d. Confruntările dintre AEK şi forţele de ordine sârbe au indus în provincie starea de război cu tot cortegiul ei de consecinţe şi cu numeroase crime. În legătură cu comportamentul beligeranţilor există câteva particularităţi rezultate atât din caracteristicile foarte complicate ale situaţiei concrete, cât şi din existenţa unui precedent. În cadrul forţelor sârbe s-a manifestat, într-un fel, teama „judecăţii de apoi“, adică pentru crime de război de către tribunalul de la Haga, iar în AEK – complexul terorismului. După toate datele, luptele au fost, în acea perioadă, punctiforme, populaţia fiind afectată numai de tragerile de artilerie şi, eventual, de efectele induse ale acţiunilor prin surprindere ale beligeranţilor sau de cruzimea unor persoane,

inclusiv de etnie albaneză. Aceştia din urmă îi pedepseau pe albanezii colaboraţionişti de regulă cu moartea.

3. Presiunile regionale

În acel sfârşit al mileniului doi, în urma războaielor de secesiune din spaţiul ex-iugoslav, cerinţa rezolvării tensiunilor din regiunile locuite de minorităţi a devenit prioritară. Marea masă a sârbilor percepeau revendicările minorităţilor ca pe o etapă ostilă şi violentă spre secesiunea zonelor în care acestea sunt majoritare, spre distrugerea statului sârb sau pentru reducerea acestuia în limite teritoriale inacceptabile. Secesiunea regiunii Kosovo, ca oricare alte concesii făcute albanezilor de acolo, în viziunea conducerii de la Belgrad, ar fi dus, automat, la revendicări asemănătoare pentru maghiarii din Voivodina, unde sârbii reprezintă majoritatea populaţiei de acolo şi maghiarii 22 la sută (dar, procentajele sunt, probabil, altele, întrucât, în ultimii cinci ani, au plecat numeroşi unguri şi croaţi şi au sosit în jur de 300.000 de sârbi refugiaţi din Croaţia şi Bosnia) şi în Sandjak, unde 50 la sută din populaţie o reprezintă musulmanii. Se aprecia că regiunea Sandjak ar fi fost posibil să urmeze „modelul kosovar“, în timp ce maghiarii din Voivodina doreau doar revenirea la vechiul statut din 1974 de autonomie a regiunii şi la o reprezentare a lor proporţională în organismele Serbiei şi în cele ale Federaţiei Iugoslave, compusă la acea dată din Serbia şi Muntenegru (strategia lor era cea a paşilor mărunţi, cel puţin până la obţinerea unor poziţii, a unor baze de plecare sigure, de unde ar fi putut declanşa acţiunile următoare, mult mai radicale).

În urma unui referendum clandestin efectuat în 1991, în Sandjak, 98 la sută din cei intervievaţi erau de acord cu un statut de autonomie teritorială şi politică a provinciei. Regiunea Sandjak este parte din Muntenegru şi din Serbia, dar, în aceeaşi măsură, face parte şi din triunghiul musulman Kosovo, Albania, Bosnia. Din punct de vedere strategic, regiunea are o foarte mare importanţă, reprezentând ieşirea Sebiei la Adriatica.

Zona Kosovo a fost considerată cea mai instabilă regiune din Balcani, iar cei 160.000 de refugiaţi albanezi kosovari în Occident

întrețineau şi accentuau, prin poziţia lor – chiar dacă nu la toţi era extremistă – şi mai mult acest conflict.

În pofida diseminării lor teritoriale în zonă – în Macedonia, Albania şi Kosovo –, albanezii din regiune acţionau, totuşi, unitar, cel puţin pe câteva din obiectivele lor strategice. În octombrie 1991, a fost creat *Consiliul de Coordonare*, având ca obiectiv corelarea activităţii partidelor politice albaneze în ţările şi regiunile fostei Iugoslavii şi de precizat, de definit o poziţie comună pentru rezolvarea favorabilă a problemei albaneze a Iugoslaviei. Deşi rezultatele n-au fost cele scontate, totuşi, încercarea de unificare şi de reunificare a poziţiei albanezilor din zonă pentru realizarea aceloraşi obiective a existat, exista şi mai târziu şi ea putea să constituie o nouă bază de plecare în acţiunile lor viitoare.

Sârbii din zona Pristina, grupaţi în *Mişcarea de Rezistenţă Sârbă* condusă de Momcilo Trajkovic, se temeau de o cedare a autorităţilor de la Belgrad şi, în acest sens, de consecinţele pe care le-ar fi suportat etnia lor din Kosovo şi din întreaga regiune. De ce s-au temut nu au scăpat.

În urma raportului prezentat la 05 octombrie 1998 de Kofi Annan, secretarul general ONU, partidul democrat al sârbilor din Republica Srpska şi-a declarat solidaritatea cu reacţia sârbă în faţa unei posibile intervenţia a NATO, acordul de la Dayton fiind, în acest caz, compromis. Era, desigur, un mod de a ameninţa, de a descuraja o intervenţie în forţă a Alianţei Nord-Atlantice. Care n-a folosit însă la nimic.

4. Poziţia comunităţii internaţionale

În Germania, se aflau 250.000 de albanezi, dintre care 140.000 erau din Kosovo. De remarcat că jumătate din numărul total al albanezilor trăiesc în Europa Occidentală. Toţi albanezii din Germania, spre exemplu, au cotizat cu 50 de mărci pe lună pentru Kosovo, iar în timpul conflictului din primăvara anului 1998, această taxă a ajuns la 1000 de mărci, fiind numită „impozit pe eliberare“ (în cele din urmă, s-a fixat la un procentaj din venitul fiecăruia). Asociaţia Democratică a Albanezilor din Germania, cu sediul în apropiere de Bonn, la Siegburg, a strâns 7 milioane de mărci în fondul de ajutorare denumit „Te cheamă ţara“. Aici, la Neu Ulm, se

afla Bujar Bukoshi, care vorbeşte perfect germana, precum şi alţi conducători ai albanezilor din Kosovo. În general, albanezii din Germania erau de acord cu poziţia pacifistă a lui Ibrahim Rugova, care părea dispus să accepte încetarea ostilităţilor şi realizarea unui dialog cu Belgradul. Tot aici se afla însă şi Oficiul pentru Apărarea Constituţiei condus de Ibrahim Klemendi, care trăia de aproape un sfert de veac în această ţară. Se consideră că oficiul respectiv nu era altceva decât o „acoperire“ a mişcării extremiste LPK din Kosovo. S-a exprimat chiar ideea că AEK este condusă de pe teritoriul Germaniei.

În 1992, la cererea expresă a preşedintelui muntenegrean Klio Grigorov, a intervenit, în regiune, misiunea UNPREDEP (UN PREVENTIV DEPLOYEMENT FORCE), alcătuită din B.18 / D.1 I (SUA) – 450 militari –, comandat de locotenent-colonelul Bryan Naman, B. „NORDIC“ (Norvegia, Suedia, Danemarca şi Indonezia, cu un Pl. Asig. Ge.) - 400 militari, 35 observatori militari şi 26 poliţişti. De remarcat că efectivele Batalionului „NORDIC“ au crescut atunci la 650 militari. În perioada aceea, comandantul UNPREDEP, un general danez, tocmai fusese înlocuit de generalul de brigadă norvegian Ove Johny Stromberg. Această forţă era dispusă la frontierele dintre F.R.I. Macedonia, Albania şi Iugoslavia.

Pentru rezolvarea situaţiei din provincie, Grupul de Contact a propus atunci trei variante:

1. Kosovo să devină parte specială a Serbiei, cu statut propriu, consolidat prin Constituţia Federală.
2. Kosovo să devină parte integrantă a R.F. Iugoslavia.
3. Reorganizarea radicală a R.F. Iugoslavia, prin renunţarea la republici în favoarea regiunilor.

Evident, Belgradul nu a fost de acord cu aceste propuneri, întrucât considera, consideră şi acum şi va considera în veacul veacurilor că provincia respectivă aparţine Serbiei. A-i crea un statut autonom, şi mai ales un statut autonom în cadrul Federaţiei, ar fi însemnat, în viziunea sârbească, a-i înlesni drumul spre secesiune, ceea ce era inadmisibil pentru Republica Serbia şi pentru R.F. Iugoslavia de atunci, regiunea Kosovo fiind definită drept inima acestei ţări, chiar dacă în această inimă nu mai existau decât 10 la

sută (sau 22 la sută, dacă avem în vedere apartenenţa la confesiuni) din sângele sârbesc şi din credinţa strămoşilor. Oricum, poziţia organismelor comunităţii internaţionale, în afară de cea exercitată prin amenințarea cu intervenţia NATO, era ca ostilităţile să înceteze şi să se reînceapă urgent dialogul. Ceea ce era foarte corect. Dar nu totdeauna ceea ce este foarte corect este și concret.

Avertismentele şi propunerile comunităţii internaţionale n-au folosit la nimic. (NN - prin comunitate internaţională, în conjunctura la care ne referim, dar nu numai, se înţelege, de obicei, un mic grup de state foarte puternice – SUA, Marea Britanie şi ţările care se aliniază acestei axe – care-şi impun punctul de vedere întregii lumi.) Nici promisiunile făcute probabil de preşedintele Iugoslaviei la întâlnirea cu Boris Elţîn privind reluarea dialogului n-au fost onorate. Ostilităţile s-au desfăşurat în continuare, forţele sârbeşti (poliţie, poliţie specială, forţe antiteroriste, sprijinite de unităţi ale armatei) reuşind practic să pună în dificultate AEK. Dar nici acest efort n-a folosit, în cele din urmă, la nimic.

S-a cerut atunci o intervenţie în forţă a comunităţii internaţionale, de tipul celor efectuate în Irak şi în Bosnia. Germania a fost cel mai fervent susţinător al intervenţiei militare internaţionale pentru rezolvarea situaţiei din Kosovo. Acestei poziţii i se alăturau aproape toate ţările din NATO, cu excepţia Greciei şi Italiei, care aveau poziţii mai nuanţate. Deja, la reuniunea Consiliului NATO din 23 septembrie, se hotărâse intervenţia militară a NATO, în situaţia în care Iugoslavia nu înceta ostilităţile în Kosovo şi nu începea negocierile pentru găsirea unei soluţii. La reuniunea miniştrilor ţărilor NATO (la care au participat şi cei ai Poloniei, Cehiei şi Ungariei), s-au stabilit, pe baza rezoluţiei Consiliului de Securitate, detalii cu privire la această intervenţie. Ea urma să se declanşeze în situaţia în care Belgradul şi AEK nu încetează ostilităţile şi nu încep dialogul, potrivit rezoluţiei adoptate. Deja NATO selectase 600 de obiective de pe teritoriul sârbesc care urmau să fie lovite cu rachete şi aviaţie (staţii RADAR, noduri de comunicaţii şi relee TV, baterii de rachete antiaeriene şi aerodromuri, raioane de concentrare a trupelor, grupări de tancuri şi alte categorii de blindate, artilerie grea).

Intervenţia urma să se desfăşoare în trei etape. Mai întâi, lovirea cu rachete de croazieră TOMAHAWK – şi apoi cu aviaţia – a unor obiective din zona de criză şi, în continuare, în funcţie de reacţia Iugoslaviei, lovirea principalelor obiective militare de pe teritoriul acesteia.

După şapte luni de conflict în spaţiul kosovar, s-au înregistrat 800 pierderi de vieţi omeneşti şi peste 300.000 de refugiaţi.

Slobodan Miloşevici, preşedintele de atunci al Iugoslaviei, s-a întâlnit, la 28 septembrie 1998, cu ambasadorii ţărilor din Grupul de Contact, iar la 05 octombrie 1998, cu Richard Holbrook. Aceştia i-au adus la cunoştinţă detalii ale rezoluţiei 1199 a Consiliului de Securitate al ONU, iar preşedintele Iugoslaviei le-a comunicat că forţele de ordine sârbe au învins AEK şi se vor întoarce în cazărmi, fiind gata să intervină din nou, dacă se vor ivi iarăşi acţiuni teroriste. În acelaşi timp, el a precizat că se va acorda amnistie albanezilor care, în următoarele zece zile, vor depune armele şi vor demonstra că n-au săvârşit crime.

În următoarele zile, o delegaţie a Grupului de Contact a fost în Kosovo. S-a constatat ceea ce trebuia constatat: că poliţiştii şi militarii sârbi nu se retrag în cazărmi în ritmul dorit. În Kosovo, a avut loc un masacru a 30 de albanezi, între care se aflau şi femei şi copii. S-a cerut o anchetă. Se bănuia că ar fi fost posibil ca, la fel ca incidentul din Piaţa Markale, şi această situaţie să se fi constituit într-un fapt stimulator al declanşării intervenţiei NATO, cu toate că Iugoslavia ameninţa cu riposta şi cu trecerea, în acest scop, la mobilizare generală. Nici până azi nu se ştie ce a fost acolo.

La data de 05 octombrie 1998, s-a precizat că 5000 de poliţişti sârbi (5 unităţi din 10) s-au retras din Kosovo, unităţile se aflau în cazărmi, iar ceilalţi 5000 de poliţişti, care au rămas acolo, s-au retras şi ei în cazărmile de dislocare. Tot pe 05 octombrie 1998, o delegaţie rusă, din care făceau parte şi ministrul de externe şi ministrul apărării, s-a aflat la Belgrad unde a purtat convorbiri pe această temă cu autorităţile sârbe. Reieşea clar efortul Rusiei de a contribui la rezolvarea problemei Kosovo fără intervenţia NATO. Rusia juca aici o carte mare. Autoritatea ei era pusă în joc şi se ştia că va face tot ce e posibil pentru a împiedica o astfel de intervenţie (a se vedea

convorbirile telefonice de la 05 octombrie 1998, cu Clinton, Kofi Annan şi G. Shroeder), deşi, în final, dacă nu existau mijloace de a o stopa, era mai mult ca sigur că o va accepta. Situaţia economică şi politică a Rusiei era mult prea grea pentru a permite conducerii de la Moscova o poziţie tranşantă. De altfel, şi în Statele Unite ale Americii, se considera că ameninţarea cu intervenţia în Iugoslavia are mai mult funcţie electorală decât efect real. Liderul republican în Senat a acuzat administraţia că nu a precizat cum va fi susţinută financiar o astfel de acţiune.

La 05 octombrie 1998, Parlamentul iugoslav s-a întrunit în sesiune de urgenţă pentru a discuta situaţia din Kosovo. Toate forţele politice au fost de acord că o intervenţie NATO în Iugoslavia este o agresiune împotriva acestei ţări şi, ca atare, Iugoslavia trebuie să se apere. Şi s-a hotărât că se va apăra. S-a cerut, în acest sens, aprobarea unei legi de urgenţă privind suplimentarea bugetului în cazul unei intervenţii NATO. De asemenea, s-a stabilit că, în cazul unui atac NATO, Iugoslavia va acţiona prin toate mijloacele asupra ţărilor agresoare. Încă din data de 02 octombrie 1998, demnitarii iugoslavi au precizat că vor reacţiona prin toate mijloacele, inclusiv prin represalii asupra ţărilor care sprijină (chiar şi numai logistic) intervenţia militară în Iugoslavia. Era, cum se va vedea, o simplă ameninţare, pentru că sârbii nu sunt terorişti şi nu fac apel la o astfel de strategie și, în situația în care chiar ar fi vrut să o facă, nu aveau cu ce. Armata lor, odată, cu războaiele de secesiune, era departe de a fi reuşit să se reorganizeze într-o nouă și consistentă configurația. Dacă cele mai puternice țări ale lumii erau împotriva Iugoslaviei, era clar că și altele se vor alinia lor.

Ameninţarea NATO rămânea însă fermă în coordonatele sale principale. La data de 02 octombrie 1998, portavionul Eisenhower, însoţit de o grupare de opt nave cu rachete de croazieră TOMAHAWK, a intrat în Adriatica.

La 05 octombrie 1998, 16 avioane MiG 29 iugoslave au fost trimise în Muntenegru pentru ca, la nevoie, împreună cu nave ale forţelor maritime militare iugoslave, să acţioneze împotriva acestora. Aceste mişcări de forţe şi mijloace s-au continuat.

NATO şi-a dislocat, în zone convenabile, Gruparea sa de Intervenţie (Albania a declarat că pune la dispoziția NATO toate bazele sale aeriene şi infrastructurile necesare intervenţiei în

Iugoslavia), de unde rezultă că se preconiza o acţiune din mai multe direcţii, iar Iugoslavia şi-a luat măsuri de ridicare a capacităţii de luptă a tuturor forţelor şi în special a celor din apărarea antiaeriană.

Cu prilejul prezenţei sale la Belgrad, Richard Holbrooke l-a ameninţat pe Miloşevici cu intervenţia NATO, dacă nu pune în aplicare imediat ad-litteram rezoluţia 1199. El a afirmat, după aceea, că nu s-a ajuns la o concluzie clară în urma acestor discuţii. Ca urmare, la Casa Albă, a avut loc o reuniune urgentă la care au participat Samuel Berger, consilier pentru securitatea naţională, Wiliam Cohen, secretarul apărării, generalul Henry Shelton, preşedintele comitetului mixt al şefilor statelor majore din cadrul Forţelor Armate ale SUA şi reprezentanţi ai Departamentului de Stat.

În cadrul sesiunii extraordinare a Parlamentului iugoslav de pe data de 06 octombrie 1998, a fost aprobată legea finanţării reacţiei în cazul unui atac NATO. Ea era valabilă până la 31 decembrie. În acelaşi timp, Belgradul a anunţat că va permite pătrunderea ajutoarelor în Kosovo. S-au constituit deja, după afirmaţia conducerii iugoslave, 15 puncte de ajutorare a populaţiei.

Totuşi, în pofida acestor pregătiri febrile de ambele tabere, Iugoslavia a anunţat că este gata să înceapă negocierile şi a admis ca reprezentanţi ai OSCE şi ai organismelor internaţionale să viziteze Kosovo. Aceeaşi speranţă au exprimat-o şi organismele internaţionale, şi chiar conducerea NATO.

Rezultate și premise

1. Situaţia din Kosovo avea, ca factori determinanţi, componente care defineau de multă vreme deteriorarea raporturilor din zonă. Starea economică precară, mafia albaneză, traficul de droguri, criminalitatea, confruntarea de religii şi de extremisme, trasarea frontierelor în funcţie de alte interese decât ale populaţiilor care locuiesc de sute de ani în acest spaţiu au creat o „stare conflictuală latentă“ care s-a activat în condiţiile favorabile ale crizei iugoslave şi a celei albaneze.

2. O intervenţie militară internaţională nu se putea justifica decât în foarte mică măsură, întrucât ea nu avea un obiectiv politico-militar şi militar clar şi distinct. Conflictul din Kosovo nu a avut o amploare deosebită, nu a vizat nimicirea populaţiei sau distrugerea

diferitelor obiective importante, iar armata Iugoslaviei nu constituia o ameninţare pentru regiunea balcanică sau pentru centrul Europei. Era totuşi posibil ca Belgradul, în pofida poziţiei inflexibile a lui Slobodan Miloşevici, în cele din urmă, să cedeze şi să accepte dialogul privind rezolvarea situaţiei din Kosovo, care era o situaţie a Iugoslaviei. Demisia lui Demaci reprezenta, de asemenea, un semnal că albanezii din Kosovo ar fi sprijinit, în cele din urmă, poziţia pacifistă a lui Rugova şi că erau dispuşi să accepte negocieri sub auspicii internaţionale. Victoria considerată indiscutabilă a forţelor sârbe în Kosovo, reorientarea diasporei albaneze (îndeosebi a celei din Germania) spre sprijinirea poziţiei pacifiste a lui Rugova, fragilitatea păcii din Bosnia-Herţegovina, precum şi situaţia confuză din Albania erau factori care favorizau sfârşitul acestui conflict deschis şi începerea negocierilor. Dar toate acestea nu însemnau nici pe departe rezolvarea problemei albaneze a Iugoslaviei. Ea există de multă vreme şi va exista pentru încă foarte multă vreme. O astfel de problemă are soluţii complexe, greu de definit şi, mai ales, de aplicat. Ea se supune, ca mai toate problemele sociale, teoriei haosului, iar aceasta, după cum se ştie, ţine de variaţia condiţiilor iniţiale. „Efectul de fluture“ are, aici, acum şi în anii care vor urma, o aplicaţie deopotrivă dramatică şi spectaculoasă. Oricum, cu mai multă înţelepciune şi bunăvoinţă, se puteau găsi unele soluţii acceptabile. Măcar provizoriu. Dar acum este foarte clar că Occidentul – şi îndeosebi SUA – nu dorea efectiv o altă rezolvare decât cea „planificată“ de el.

3. Intervenţia militară a NATO în Kosovo ar fi fost percepută, atât de sârbii din Iugoslavia şi din întreaga zonă, cât şi de o parte a comunităţii internaţionale, nu doar ca o soluţie de impunere a păcii, ci mai ales ca un sprijin implicit acordat musulmanilor din zonă – exact ca în Bosnia-Herţegovina –, cu consecinţe negative pe termen lung privind menţinerea tensiunilor, accentuarea, la populaţia sârbă, a sentimentului de frustrare şi chiar degradarea potenţială a raporturilor interetnice prin crearea pericolului infiltrării în spaţiul balcanic – şi aşa foarte instabil şi imprevizibil – a unor structuri ale fundamentalismului islamic, cu tot cortegiul lui de extremisme şi acţiuni teroriste care vor viza nu Balcanii, ci vestul Europei. Sârbii ar fi perceput această intervenţie ca pe o nouă măsură de pedepsire a lor, care le-ar fi alimentat, în continuare, ura, sentimentul de martiri

şi le-ar fi consolidat, într-un mod nefericit, inflexibilitatea şi poziţia antiamericană. La 16 ani după aceste evenimente, se constată că „obiectivul strategic esențial" (al cui o fi fost) – acela de a da Europei de lucru pentru câteva secole de acum încolo cu extremismul musulman şi cu invazia paşnică a acestei populații pe teritoriul Uniunii Europene – s-a realizat în mare măsură. În următorul secol, probabil că majoritatea populației țărilor vest-europene va fi musulmană, ceea ce s-ar putea să nu fie deloc rău…

4. S-a creat deja o prejudecată a lumii occidentale privind sârbii. O intervenţie NATO ar fi putut avea drept efect (sau scop) umilirea acestora, lovirea puternică a inflexibilităţii lor şi, în consecinţă „cumințirea" acestui popor considerat mereu naționalist, extremist şi rebel. În afară de aceasta, o intervenţie în forţă ar fi fost menită, la data aceea, să dea o lovitură foarte puternică naționalismului din zona balcanică, ceea ce ar fi dus la un fel de „laissez-faire" al oficialităților în evoluția raporturilor interetnice, adică la o nouă acutizare a tensiunilor potenţiale prin liberalizarea lor.

Alegerea naționalistului sârb Nicola Poplasen, fost profesor de ştiinţe politice la începerea conflictului din Bosnia-Herţegovina, în funcţia de preşedinte al Republicii Srpska era încă o dovadă a „încăpățânării" sârbe, a reacţiei ei antiamericane, a modului de a fi al acestei naţiuni. Unii consideră că poziţia ireconciliabilă, fermă a sârbilor, tendinţa lor de dominare asupra minorităților din spațiul pe care-l ocupă este reală şi chiar evidentă, este o vocație care reprezintă un rezultat al frământărilor îndelungate din zonă, al presiunilor la care a fost supus acest popor. Dar o intervenţie militară nu rezolva în nici un fel problema, ci, dimpotrivă, crea un precedent foarte periculos în relaţiile internaţionale. Iar urmările, îndeosebi cele din Ucraina, s-au văzut.

5. Opoziția Rusiei şi a Chinei la o soluție militară, precum şi opinia unora din ţările membre NATO potrivit căreia ar fi necesar un mandat ONU pentru o astfel de intervenție au fost, o vreme, factori de descurajare a acțiunii militare împotriva Iugoslaviei, dar nu îndeajuns de puternici pentru a se trece peste voința americano-britanico-franco-germană. Oricum, în toată această situație, lipsea flexibilitatea şi posibilitatea reală a soluționării rapide şi de durată, cu implicații pozitive, în toată zona, a problemelor separării

minorităților şi nu a celei care ține de individualitatea şi de entitatea lor etnică şi culturală. În viitor, datorită acestui grav precedent, este de aşteptat o recrudescență a presiunii minorităților din zonă pentru realizarea de autonomii teritoriale pe criterii etnice, pentru distrugerea statelor din zonă şi refacerea arealelor vechilor imperii, cu sprijinul direct sau indirect al politicii europene a euroregiunilor.

6. O soluție impusă prin forță, în rezolvarea problemei raporturilor interetnice, intercomunitare şi interreligioase din zona Kosovo nu poate fi viabilă decât pe termen scurt. Grupurile etnice se vor supune ei, dar nu o vor respecta. Transformarea regiunii Kosovo într-o țară de sine stătătoare, recunoscută de o parte dintre statele lumii şi îndeosebi de către unele mari puteri, deşi pare recunoaşterea unei realități, create încă din perioada următoare a bătăliei de la Kosovo Polje din 1389, prin forțarea (de către Baiazid şi urmaşii săi) a musulmanizării populației din zonă şi schimbarea raportului dintre etnii, reprezintă, de fapt, o posibilă deschidere a unei noi cutii a pandorei…

Singura modalitate de ameliorare a tensiunilor ar fi fost şi încă ar mai putea fi elaborarea şi punerea în aplicare a unui plan de redresare economică a zonei, a Balcanilor, în general, şi nu lovirea acestora prin forța armelor sau prin strategii de distrugere a statelor. Balcanii ar merita acest efort al comunității internaţionale, avându-se în vedere destinul tragic pe care l-au avut ca teatru de confruntare a imperiilor şi marilor puteri de odinioară şi ca scut de protecţie a Occidentului împotriva furtunilor care au venit mereu din Est.

ALIANŢA ESTE SALVATĂ! TRĂIASCĂ ALIANŢA!

Operația aeriană „Allied Force“ („Forţa Aliată“) s-a declanșat la data de 24 martie 1999, ora 21.00 (ora României). S-a lăsat să se înțeleagă că atacarea Iugoslaviei de către NATO este ultima soluție pentru a rezolva problema Kosovo. S-a spus adică franc lumii întregi că aşa a hotărât NATO şi aşa este bine. De fapt, era ultima soluție pentru a justifica, azi, în noua conjunctură strategică, o alianță creată în vremea bipolarității Europei şi a planetei. Bineînțeles, nici un om de bună credință de pe această planetă, care are cât de cât habar despre ce-i vorba, nu putea crede că problemele grave ale provinciei Kosovo, ale Iugoslaviei în general, pot fi rezolvate în acest fel.

Vechea politică de forță își arăta din nou colții. Cu multă grabă, cu aroganță, cu intoleranță şi cu foarte puțină siguranţă. Cu agresivitate şi neînțelepciune. Cu aerul pedepsitor al făcătorilor de istorie. Totul părea ca un joc de copii. Nici nu-ţi venea să crezi! Mai ales că se lăsa puternica impresie (ca în revoluția română – sau ce o fi fost – din decembrie 1989) că totul se desfăşoară în prezența camerelor de luat vederi, adică în văzul întregii lumi. Camerele de luat vederi erau într-adevăr prezente în multe locuri, dar nu peste tot, ci doar acolo şi numai acolo unde se dorea să fie. Mai exact, unde dorea conducerea NATO şi, respectiv, partea agresată, adică Iugoslavia. Iată că, în acel foarte agitat sfârşit de mileniu, am trăit şi am reuşit să o vedem şi pe asta. O imensă forță aeriană a acestor timpuri atacă o ţară care nu are altă vină decât aceea că dorește să fie ţară, în limitele hotarelor stabilite prin Tratatul de la Trianon. De

necrezut! Este adevărat, în interiorul ei, se iscaseră tulburări care, potrivit „efectului de fluture“ de care vorbeam, ar fi putut să arunce în aer liniştea Europei. Dar Europa habar n-avea de aşa-ceva. Pe ea o interesau alte lucruri. Spre exemplu, cum să instaureze autoritatea de la Bruxelles asupra tuturor ţărilor europene, mai ales asupra celor cu resurse şi cum să pună euroregiunile înaintea statelor care au fost cândva vasale imperiilor şi care au reuşit, în sfârşit, să română în arealul strămoşilor.

Într-o frumoasă zi de primăvară, în prag de seară, 53 de avioane de vânătoare-bombardament dislocate la bazele NATO din Italia, 2 avioane de bombardament B-2, decolate de la baza Witheman (Missouri), 6 avioane de bombardament B-52, decolate de la baza Fairfod (Marea Britanie), 10 avioane de bombardament F-117, 8 avioane de cercetare şi bruiaj EA-6B şi altele, precum şi deja faimoasele avioane din sistemul AWACS, susţinute de avioane de realimentare în aer, se năpustesc asupra Iugoslaviei, concomitent cu o ploaie orizontală de rachete „Tomahawk“ lansate de la bordul navelor Flotei a 6-a a SUA (distrugătorul GONZALES şi crucişătorul PHILIPPINE SEA, submarinele HAMPTON şi MIAMI – toate purtătoare de rachete de croazieră). Lor li s-a alăturat şi submarinul britanic SPLENDID. Nu mai puţin de 11 state membre NATO (SUA, Marea Britanie, Franţa, Germania, Norvegia, Olanda, Danemarca, Belgia, Canada, Spania şi Portugalia) participă la această operaţie, iar celelalte nu se împotrivesc. Toate 19 cântă pe aceeaşi strună. Cel puţin aşa pare. Mai exact, aşa se doreşte să pară, pentru că, în realitate, lucrurile sunt mult mai complicate, iar opiniile membrilor Alianţei mult mai nuanţate.

Cine se putea opune unei astfel de forţe? Desigur, primul val nu pare chiar aşa... înspăimântător, deşi obiectivul strategic al acestui atac era unul disuasiv. Se urmărea să se înspăimânte Iugoslavia, să se avertizeze lumea că NATO nu se joacă. Mai ales că era prima operaţie a NATO de o asemenea anvergură, o misiune de luptă adevărată, într-un cadru totalmente disproporţionat, aşa cum vor fi toate care vor urma. Conducătorii de la Washington şi cei de la Londra – mai ales aceştia – se pare că erau convinşi că, la primele bombe, Slobodan Miloşevici, preşedintele Iugoslaviei, va înţelege că nu este de glumit cu NATO şi va ridica mâinile sus. Madeleine Albright a dat toate asigurările că, în trei-patru zile, Iugoslavia va

capitula. N-a fost însă chiar aşa. Conducătorii NATO s-au înşelat. Iugoslavia nu s-a înspăimântat deloc. S-a uimit şi s-a întristat. Pentru că Iugoslavia, una din cele mai active ţări ale Naţiunilor Unite, care a făcut jertfe uriaşe în cele două războaie mondiale alături de aliaţi, iar în vremea comunismului a jucat un rol important în Balcani pentru păstrarea unui cap de pod democratic şi raţional, favorabil filosofiei occidentale, nu concepea ca tocmai aceasta să-i fie răsplata.

De ce nu au cedat totuşi iugoslavii ameninţărilor NATO? Care sunt, de fapt, raţiunile acestor atacuri, pentru că, la drept vorbind, nimeni nu crede în misiunea cosmică sau Dumnezeiască a Alianţei, în dreptul pe care şi-l arogă ea de a interveni oriunde şi oricând, în numele gestionării crizelor, dezamorsării conflictelor, drepturilor omului, menţinerii sau impunerii păcii etc. etc. Întrebări care au răspunsuri clare ca lumina exploziilor din… nopţile de coşmar ale Iugoslaviei şi ale lumii întregi. Din nopţile de ruşine ale Europei şi ale planetei, ale unui zbuciumat sfârşit de mileniu. Răspunsurile la aceste întrebări sunt ele însele dramatice şi neîncurajatoare. Din păcate, ele definesc filosofia necruţătoare a acestei lumi, jalonează limitele existenţiale ale lui homo sapiens, trag din nou un semnal de alarmă pentru această omenire care n-a ieşit niciodată pe deplin din propria-i furie şi, mai ales din propria-i agonie.

Desigur operaţia „Allied Force“ avea şi un scop declarat, care suna foarte „încurajator“ pentru naţiunile Europei şi ale lumii: demonstrarea hotărârii NATO de a impune pacea în Kosovo; oprirea atacurilor preşedintelui Iugoslaviei împotriva populaţiei civile albaneze din Kosovo, adică oprirea genocidului şi, în acest sens, diminuarea capacităţii militare a Iugoslaviei.

Obiectivele urmărite erau şi ele pe măsură. Cel puţin, cele declarate. Alianţa a spus clar Iugoslaviei, marilor puteri de pretutindeni şi lumii întregi că urmăreşte: neutralizarea sistemului de apărare antiaeriană al Iugoslaviei, distrugerea infrastructurii forţelor aeriene militare, diminuarea capacităţii industriei militare iugoslave, dezorganizarea conducerii forţelor armate ale acestei ţări şi diminuarea capacităţii combative a forţelor sale speciale. Aceste obiective, în concordanţă cu precizările făcute de Washington şi de unele din capitalele europene, n-ar fi cele ale unui război propriu-zis, pentru că, vezi Doamne, NATO nu se află în război cu Iugoslavia, ci cu... Miloşevici, cu preşedintele acesteia. NATO nu a atacat

Iugoslavia, ci pe Miloşevici. NATO nu bombardează Iugoslavia, ci forţele lui Miloşevici. NATO nu este agresorul, războinicul, ci impunătorul de pace, grijuliul şi justiţiarul...

Nu se putea altfel. Acestea sunt, de la Gingis-Han încoace, obiectivele pe care şi le propune oricare operaţie ofensivă de pe lumea aceasta. Numai că obiectivele pe care şi le-a propus „Forţa Aliată“ sunt ale unei coaliţii, ale unei alianţe, împotriva unei ţări care nu a ofensat cu nimic această Alianţă. Dimpotrivă, iugoslavii au pierdut, alături de aliaţi, în cele două războaie mondiale, două milioane de oameni! Trecutul nu are însă nici un fel de importanţă, atunci când sunt puse în joc interese strategice. Morala, în politică, este ciudată. De aceea, şi discursul NATO vizavi de tragedia spaţiului iugoslav era unul în afara timpului istoric, în afara moralei şi chiar a simţului comun. Era un discurs al Puterii Discreţionare, o proiecţie actuală a vechilor filosofii ale tuturor războaielor şi agresiunilor declanşate de Occident împotriva lumii, în numele valorilor occidentale, al civilizaţiei occidentale. Dar Occidentul nu este stăpânul lumii, ci doar unul din puternicii ei, care, de un mileniu încoace, în virtutea dreptului forţei, dictează.

Operaţia strategică aeriană declanşată împotriva unui stat suveran, membru al Naţiunilor Unite, ne întoarce la primitivismul puterii absolute, discreţionare, care dictează, nu ascultă glasul raţiunii complete, ci doar pe cel al principiului raţiunii suficiente, care impune, nu justifică. Chiar dacă raţiunea acestei intervenţii se anunţa a fi oprirea agresiunii sârbilor împotriva populaţiei albaneze kosovare, care era majoritară în provincie, lovirea unor obiective economice, a unor infrastructuri şi chiar a populaţiei (efecte colaterale) nu are, practic, nicio justificare. Totuşi, sub aspectul organizării, al acţiunii rapide, operaţia „Allied Force“ a fost un argument al forţei şi eficienţei. S-au evidenţiat aici mai ales planificatorii şi, în general, cei obişnuiţi cu spectacolele în genul superproducţiilor de la Holywood. Atât şi nimic mai mult.

Planificatorii au luat toate măsurile care ţin de coordonarea acţiunilor aviaţiei scoasă la un miting ciudat. La un miting cu bombe. Pentru că războiul pe care l-a declanşat NATO împotriva Iugoslaviei n-a fost un război obişnuit, ci unul care s-a vrut, din capul locului, non-contact, descurajator pentru întreaga lume, avertizator şi cu pierderi zero din partea aliaţilor. Adică o demonstraţie de forţă.

Adică un mod de a intimida. Adică un mod de arăta cine-i mai tare. Adică un mod de a stăpâni. „Căci din nimic de s-ar face o speţă sau alta, atunci de prisos să mai fie seminţe“ ar fi spus Lucreţius Carus cu gândul în altă parte, dar cu aceeaşi morală a prisosului, a lui ex nihilo nihil. Dar, paradoxal, ...acest război nu a fost şi nu este considerat război. Evident, de către cei care l-au declanşat. I se spune pur şi simplu *acţiune militară împotriva regimului lui Miloşevici*. Mai mult, Clinton, preşedintele Statelor Unite, susţinea în faţa lumii întregi şi a cui vrea să-l asculte că respectiva acţiune (care nu era un război!) nu este îndreptată împotriva poporului iugoslav, iar principalul vinovat de acţiunea NATO nu este NATO, ci… Miloşevici. Vechea politică a acuzării victimei, a ridiculizării şi satanizării celui atacat.

În numele „comunităţii internaţionale“ (din care sunt excluse cele mai mari state ale lumii – Rusia, China şi India –, NATO începe să ia măsuri care vor afecta grav toate ţările din zonă, de fapt, aproape toate ţările lumii. Începând cu 24 martie orele 19.00, interzice zborurile aeriene civile pe culoarele ce traversează Marea Adriatică. După 20 de minute, dispune închiderea aeroportului Ronchi del Legionari din Veneţia, iar după alte 30 de minute, închiderea traficului civil de pe aeroporturile Bari şi Brindisi.

Aleea iacta est.

Acest atac împotriva unei ţări suverane din Europa s-a produs pe timp de noapte. Avioanele au decolat în amurg, tensionând din nou nu doar Balcanii, ci lumea întreagă şi mai ales spaţiul de vis al Italiei. Ţara cerului de azur avea să-şi suporte din nou condiţia de arenă a gladiatorilor şi pe cea de spaţiu de plecare a legiunilor devastatoare. Un nou şi foarte puternic imperiu se năpustea iarăşi asupra Câmpiei Mierlii (kosovo = mierlă). Dinspre Italia, NATO s-a înălţat la cer pentru a lovi şi prăpădi cu cele mai moderne bombe din lume un aliat tradiţional al Occidentului – Iugoslavia. E drept, Italia nu s-a prea bucurat de acest festin. Avioanele Italiei s-au mulţumit doar să patruleze în zonă, să apere aerodromurile şi să cânte în struna timpului. Italia nu putea fi adversara Iugoslaviei. Şi nici Grecia nu putea fi. Dar... la război ca la război.

Cea mai aspră noapte a Europei de la război încoace începuse. NATO a efectuat trei serii de lovituri aeriene asupra Iugoslaviei la

orele 21.00, apoi la 22.30 şi, după miezul nopţii, între orele 01.30 şi 04.30. Aceste bombe nu loveau însă numai Iugoslavia. Ele loveau Dreptul Internaţional, sfidau lumea, sfărâmau principii de mii de ani recunoscute şi respectate. Ele nu sunt bomba care au distrus Iugoslavia, pentru că o astfel de ţară chiar dezmembrată, nu poate fi distrusă. Sunt bomba care a distrus echilibrul lumii, bomba care va declanşa, în anii următori, tragediile din Primăvara Arabă, din Siria şi, mai recent, din Ucraina. NATO a fost creată nu pentru a lovi ţările care nu se pot apăra împotriva ei, nu pentru a pedepsi, nu pentru a impune, ci pentru a se apăra împotriva atacurilor altora, potrivit Articolului 5 din Tratatul de la Washington.

Pentru efectuarea primei serii de lovituri, la orele 20.00, au fost decolate avioane americane şi canadiene F-16, F-18 şi avioane de război electronic EA-6B. O jumătate de oră mai târziu, au fost ridicate în aer avioanele franceze MIRAGE de la Baza Istrana. La 20.45 au decolat avioanele olandeze şi belgiene F-16, de pe Amendola (Foggia).

Între orele 21.00 şi 21.45 au fost lansate rachete de croazieră Tomahawk şi atacuri ale aviaţiei de bombardament asupra sistemului apărării antiaeriene al Iugoslaviei. Încă se mai credea, la acea oră, că Iugoslavia va ceda după primele raiduri.

A urmat a doua serie de lovituri. Pentru aceasta, la 21.40 au fost decolate avioanele de bombardament britanice de la baza Gioia del Colle. La 22.15, de la San Damiano, au săgetat cerul, pe care nu-l mai văzuseră de la războiul hitlerist încoace, avioanele (de data aceasta, nu Junkers şi Messerschmith, ci mereu modernizatele Tornado) ale germanilor. Între 22.30 şi 24.00, au fost executate lovituri asupra obiectivelor stabilite pentru această misiune.

A treia serie de lovituri s-a desfăşurat între 01.30 şi 04.30. Conţinutul ei a fost cât se poate de consistent: rachete de croazieră şi bombe ale avioanelor decolate de pe bazele situate în Italia. Bombardamentele au vizat deopotrivă obiective situate în provincia Kosovo dar şi în alte zone de pe teritoriul Iugoslaviei, potrivit unui plan pregătit din timp şi cu multă migală. Din primele comunicate a reieşit că au fost lovite următoarele obiective:

În Kosovo:

- Comandamentul C.52 A. Pristina (cu rachete de croazieră);
- un depozit de muniţie din Pristina;

- un post de radiolocaţie de lângă Pristina;
- Aeroportul internaţional Slatina, situat la 20 km sud-vest de Pristina, atât în primul cât şi în al doilea val;
- Staţia de radiolocaţie de la Kapaonik;
- B. 5 Poliţie Militară din Pristina;
- Bg. 354 I. Mo din cadrul C. 52 A - Pristina;
- un obiectiv din Belacevac (10 km sud-vest de Pristina).

În Serbia:

- un obiectiv militar de lângă Nis (probabil releul de telecomunicaţii de la Kosmaj);
- 5 obiective din zona oraşului Novi Sad;
- elemente ale C. 37 A - Uzice;
- uzina de avioane "UTVA" din Pancevo;
- întreprinderea de muniţie "Zastava" de la Kragujevac;
- Aerodromul militar Batajnica (Belgrad);
- Divizionul de RAA de la Avala, situat la circa 20 km sud de Belgrad;
- Centrul de Transmisiuni al Bg.72 Forţe Speciale - Pancevo;
- facilităţi ale Corpului 12 Armată Novi Sad.

În Muntenegru:

- Aerodromul militar Golubovci, situat la 15 km sud de Podgorița, precum şi două întreprinderi cu profil militar;
- Staţia radiolocaţie a regimentului RAA de la Danilovgrad;
- staţia radar de la Radovac;
- un obiectiv al apărării antiaeriene din Cetinje;
- porturile militare Bar, Ulcinj şi Herceg Novi.

Autorităţile militare iugoslave (Statul Major General al Armatei iugoslave), au precizat că au fost atacate 40 de obiective dintre care 5 aerodromuri, 5 cazărmi, posturi şi centre de comandă, 2 depozite de carburanţi, 2 fabrici de armament şi alte obiective militare. Din primele date sosite la comandamentul iugoslav, precum şi din unele comunicate, a rezultat că s-au înregistrat răniţi în rândul populaţiei civile şi al militarilor, în special în zona localităţii Kursumlja şi Podgorița.

Acţiunea NATO a urmat în general acelaşi scenariu al războiului non-contact de tipul celui desfăşurat în ianuarie 1991 şi în decembrie 1998 în Golf, împotriva Irakului, dar nu de NATO, ci de o coaliție condusă de americani. Atacul a început cu un puternic bruiaj

radioelectronic care a avut ca obiectiv să neutralizeze sistemul de cercetare prin radiolocaţie şi sistemul de transmisiuni al forţelor armate iugoslave. În aceeaşi măsură, a fost afectat şi sistemul civil de comunicaţii şi telecomunicaţii. Şi aceasta, pentru că sistemul militar de comunicaţii era puternic integrat cu cel teritorial, cunoscută fiind concepţia războiului total în care a fost pregătită armata şi populaţia (au fost întrerupte şi facilităţile de telefonie mobilă de pe tot teritoriul ţării şi au fost bruiate reţelele radio, în special banda de frecvenţe 120-140 MHz etc.).

Sistemele AWACS precum şi alte avioane de cercetare au acţionat din spaţiul aerian al Ungariei şi de deasupra Adriaticii. Dar nu numai aceste mijloace au furnizat date referitor la obiectivele care urmau să fie bombardate. Aceste sisteme acţionează, de regulă, în cercetarea şi supravegherea imediată, nemijlocită, pe timpul acţiunii propriu-zise, sau cu puţin timp înaintea declanşării acesteia. Acţiunea NATO a fost pregătită însă cu mult timp înainte, în detaliu, mai ales în ceea ce priveşte stabilirea, identificarea şi marcarea obiectivelor care urmau să fie bombardate. Pentru astfel de misiuni au fost folosite, practic, toate forţele şi mijloacele de cercetare strategică şi tactică, începând cu cele de ascultare electronică, de supraveghere prin satelit şi continuând cu acţiunile punctiforme sau zonale ale forţelor speciale.

Deci 70 de avioane s-au năpustit asupra celui mai chinuit dintre pământurile Balcanilor. Între acestea au fost şi 10 super-faimoasele invizibile F-117 (cu bombe dirijate prin laser), F-15, F-16, EA-6B Prowler (pentru război electronic, dotate cu rachete HARM antiradiolocaţie) şi A-10 (antitanc). Cele 10 avioane F-117 aparţin Aripii 49 de Vânătoare Atac şi au fost dislocate temporar la Aviano, dar cu baza permanentă la Holloman AFB, New Mexico.

Rachetele de croazieră, în aceste prime atacuri, au fost lansate de la bordul crucişătorului american PHILIPPINE SEA, precum şi de la bordul avioanelor B 52. Pentru lovirea obiectivelor din Kosovo, au acţionat 24 de avioane care au pătruns în spaţiul iugoslav venind dinspre Albania, prin dreptul localităţii Djakovica. Albanezii au aprins focuri pentru a semnaliza frontiera dintre Albania şi Iugoslavia. Celelalte avioane au folosit, pentru a se apropia de Iugoslavia, spaţiul aerian al Croaţiei.

Atacurile s-au executat pe trei direcţii principale: sudul Italiei, Albania, Kosovo, Muntenegru; nordul Italiei, Croaţia, Belgrad, Novi Sad, Voivodina; Marea Adriatică, Bosnia-Herţegovina, Serbia.

Practic, din toate direcţiile posibile.

Iugoslavia n-a cedat, cum se aştepta conducerea NATO, ci, dimpotrivă, a pus în aplicare primele măsuri care anunţau o rezistenţă îndelungată. Astfel, la 24 martie, orele 21.30, Statul Major General al forţelor armate iugoslave a anunţat „declanşarea unei agresiuni asupra ţării şi a cerut populaţiei să se retragă în adăposturi". Câteva ore mai târziu (25 martie, orele 00.00), a fost declarată „starea de război". Imediat a fost declanşată mobilizarea generală, s-au închis frontierele, iar economia a fost trecută şi ea la starea de război. Cum este şi firesc, iugoslavii au trecut la măsuri concrete dictate de starea de criză: punerea în aplicare a planului de înştiinţare şi alarmare; intrarea în acţiune a sistemului de apărare antiaeriană; ridicarea în aer a aviaţiei de vânătoare; redislocarea unor noi forţe în sudul Serbiei.

Au început imediat comunicatele. De fapt, s-au continuat. Pentru că războiul din Iugoslavia a fost, înainte de toate, un foarte puternic război mediatic. S-a anunţat că au fost doborâte două avioane MiG-29 şi un avion MiG-21 ale forţelor aeriene militare sârbe, iar un avion NATO s-a prăbuşit în Munţii Cicavica. Iugoslavii au comunicat şi doborârea a şase rachete de croazieră şi a două avioane NATO.

Sarabanda dezinformărilor era la ea acasă. Cert este că, pe timpul acestor prime lovituri aeriene, populaţia din Belgrad şi din întreaga Iugoslavie nu a intrat în panică, ci s-a comportat cu calm şi demnitate, aşa cum a făcut-o totdeauna de-a lungul istoriei. Belgradul rămăsese unul din puţinele oraşe ale fostului spaţiu iugoslav care se părea că nu simţise efectele secesiunilor sângeroase, ale războiului care mistuise statul slavilor de sud. Venise acum şi timpul lui. Istoria Europei nu va consemna cu fruntea sus un astfel de atac împotriva capitalei iugoslave. Dar, la urma urmei, ce altceva este istoria decât relatarea extrem de subiectivă şi de părtinitoare a unor evenimente care lasă totdeauna urme?

În timpul atacului, la Belgrad nu s-a întrerupt energia electrică, traficul rutier s-a desfăşurat normal, iar televiziunea a transmis, pe

toată durata atacurilor, cântece patriotice şi imagini din unităţile armatei iugoslave.

Armata de Eliberare din Kosovo a crezut că a sosit, în sfârşit şi timpul ei. Sosise el mai demult, din vremea când forţele speciale ale diferitelor ţări din Europa o sprijineau şi o încurajau, ca şi cum ea ar fi reprezentat sau ar fi urmat să reprezinte un cap de pod strategic al acestor forţe în inima rănită, sfârtecată a statului iugoslav. Europa şi America se năpustiseră furibund asupra Iugoslaviei şi nu era chip să fie oprite, iar această armată, căreia sârbii îi zic o armată de terorişti, trebuia să profite de situaţie. Practica de a crea sau ajuta forţe subversive, ostile statelor şi guvernelor, nu era necunoscută Occidentului, ci, dimpotrivă, a făcut şi face parte din filosofia lui de toate zilele.

În localităţile Kosovska-Mitrovica, Drenica, Orahovac, Suva Reka şi Podujevo, AEK a lansat atacuri asupra forţelor armate sârbe, cu care se afla de altfel în război.

În prima etapă a operaţiei aeriene au fost lovite numeroase obiective de pe întreg teritoriul Iugoslaviei, inclusiv din Muntenegru şi Voivodina. S-a comunicat că s-au vizat exclusiv obiective militare sau ale industriei de apărare. Unele obiective au suportat mai multe lovituri (la interval de 2- 3 ore), efectuate atât cu rachete de croazieră cât şi cu aviaţia. Atacurile NATO au avut în vedere, cu prioritate, elemente din sistemul de apărare antiaeriană, obiective din sistemul C4I, precum şi elemente ale industriei de apărare. Se preconiza ca, în atacurile următoare, să fie lovite, în continuare, cazărmi, aerodromuri, locuri de dislocare a unităţilor militare, raioane de concentrare a trupelor etc. Cu atât mai mult, cu cât riposta apărării antiaeriene iugoslave părea redusă şi ineficientă. De altfel, pe acest lucru se şi miza. Sistemul apărării antiaeriene iugoslave fusese studiat în detaliu şi se ajunsese la concluzia că el, aşa cum este, nu poate provoca pierderi forţelor aeriene aliate. Oricum, acţiunea acestora s-a desfăşurat în limitele celei mai mari siguranţe posibile în astfel de împrejurări. S-ar putea spune că, bombardând Iugoslavia, NATO n-a riscat nimic. Cel puţin aşa au crezut planificatorii şi strategii Alianţei. Realitatea politică şi militară era însă cu totul alta. Adesea, o astfel de realitate nu are aproape nici o legătură cu

„spectacolul“ de bombe şi lumini care se dă în ochii lumii, evident pentru impresionarea sau intimidarea acesteia.

Tot datorită riscului minim, riguros calculat, *americanii şi-au putut permite să folosească, în premieră mondială, două bombardiere strategice B-2 STEALTH,* decolate din SUA (de la Baza Aeriană Whiteman din Missouri). După 15 ore de zbor, cu alimentare în aer, avioanele au lovit ţintele din Kosovo şi s-au înapoiat bine mersi în SUA. Interesant este că avioanele respective nu au acţionat mai târziu, adică după ce apărarea antiaeriană ar fi fost testată şi oarecum neutralizată, ci chiar la prima lovitură, participând efectiv la aceasta. Să-şi fi riscat oare americanii avionul lor, la acea dată, cel mai nou, cel mai controversat şi cel mai sofisticat? Să fi fost oare atât de mare miza iugoslavă încât americanii să nu fi avut o altă soluţie? Nu, desigur. Să uităm însă că europenii nu au fost în stare nici să oprească războaiele sângeroase de destrămare a Iugoslaviei, nici să asigure separarea pe cale paşnică a celor şase ţări care alcătuiau Federaţia iugoslavă, dacă ele aşa doreau, deşi Constituţia iugoslavă le dădea fără discuţie acest drept.

Statele vecine Iugoslaviei au acţionat şi ele potrivit interesului lor, conjuncturilor sau în funcţie de opiniile celor de la putere. Cert este că, în toate cazurile, acţiunile guvernelor ţărilor respective nu au avut susţinere populară. Întocmai ca pe vremuri, unele guverne au considerat că nu este de competenţa opiniei publice să se pronunţe în astfel de probleme. Sondajele de opinie indicau procente zdrobitoare, chiar şi în unele din ţările NATO, în defavoarea atacului NATO asupra Iugoslaviei. Totuşi, nimeni n-a ţinut cont de astfel de opinii. Motivele nu s-au precizat. Este însă destul de lesne de înţeles cam care anume au fost, în linii generale, acestea.

Ungaria, care se apreciază a fi ţara cea mai interesată în destabilizarea situaţiei vecinilor şi în crearea unor condiţii favorabile secesiunilor sau autonomiilor teritoriale pe criterii etnice, a avut totuşi mare grijă în formularea poziţiei guvernului. Deja Ungaria a plusat destul de mult pe tema autonomiilor şi drepturilor colective ale minorităţilor, iar o astfel de atitudine nu poate fi încurajată la infinit de Occident. Şi Ungaria ştia foarte bine acest lucru. Şi îlştie şi acum, chiar dacă unii dintre liderii UE mizează, în distrugerea statelor naţionale europene, considerate vinovate de toate relele Europei, pe politica euroregiunilor. De aceea, ea s-a mulţumit să ia unele măsuri

de întărire a securităţii batalionului ungar din cadrul SFOR şi, ca ţară membră NATO, să pună la dispoziţia Alianţei spaţiul său aerian pentru misiuni de cercetare, supraveghere şi interceptare a ţintelor aeriene iugoslave, în cazul în care acestea ar fi întreprins manevre în acest spaţiu. Deci, în favoarea Ungariei şi nu împotriva Iugoslaviei. Legat de aceste misiuni, Ungaria a pus de asemenea la dispoziția NATO şi unele baze aeriene: Taszar, Papa, Kecskemet și Szent Kiraiszabadza.

Ce ușor ies unii din încurcătură!

Apoi, eliberată cumva din chingile obligațiilor de aliat, de membru al NATO, Ungaria a luat măsuri de întărire a pazei şi supravegherii frontierei cu Iugoslavia, a trecut în stare de alarmă unităţile de la frontiera cu Voivodina, unde trăiesc vreo 350.000 de minoritari maghiari, pentru drepturile cărora, ulterior, s-a declanşat o adevărată strategie de autonomii sofisticate, pe niveluri şi fel de fel de criterii, şi-a activat structurile de reacţie rapidă din cadrul grănicerilor, a instituit la marile unităţi celule de criză etc.

Nici Bulgaria n-a făcut exces de zel. În limite rezonabile, a declarat ceea ce toată lumea conformistă a declarat, a luat nişte măsuri speciale de siguranţă la centrala nucleară de la Kozlodui şi la frontiera cu R.F. Iugoslavia, a organizat patru puncte pentru primirea refugiaţilor şi a pus în aplicare obişnuitele măsuri de protecţie civilă.

La 24 martie, orele 23.00, imediat după declanşarea acţiunii aeriene a NATO, Consiliul de Securitate de pe lângă Guvernul Bulgariei s-a întrunit într-o şedinţă de urgenţă. Această conducere a hotărât trecerea la o stare de pregătire ridicată a unităţilor si subunităţilor de apărare antiaeriană, fără să se preocupe prea mult de modul cum ar putea fi percepută această acţiune de Occident, şi ridicarea capacităţii de luptă, fără mobilizare, a Corpului 1 Armată, cu reşedinţa la Sofia, care are în responsabilitate zona de vest a ţării.

F.R.I. Macedonia a redeschis frontiera cu Kosovo pentru a permite refugierea etnicilor albanezi de pe teritoriul Iugoslaviei. Toate forţele NATO dislocate în această ţară au fost puse în stare de alarmă, iar blindatele din cadrul dispozitivului forţelor aliate au trecut la executarea unor misiuni de patrulare în zona de nord-vest.

Începând cu 24 martie 1999, ora 17.30 GMT spaţiul aerian al Croaţiei, precum şi cel al Bosniei şi Herţegovinei au fost închise traficului civil. SFOR s-a grăbit să-şi treacă structurile în starea de

alertă maximă și să ia măsuri de întărire a pazei la toate obiectivele sale din spațiul în care se afla.

Italienii, de pe teritoriul cărora, împotriva voinței majorității populației, au decolat cele mai multe din avioanele NATO care au lovit continuu Iugoslavia, şi-au întărit apărarea antiaeriană, mai ales pe cea de pe coasta de est, au pus-o adică în stare de alertă maximă. Ca şi cum cel mai mare pericol pentru întreaga zonă l-ar fi reprezentat aviația iugoslavă şi nu atacurile NATO. Deocamdată, aviația italiană s-a limitat la a efectua misiuni de cercetare în zona Adriaticii.

În faţa acestui fapt împlinit, lumea a reacționat şi n-a reacționat, cum o va face (sau nu) și în intervențiile NATO din Libia, din Afganistan și ale coaliților conduse de americani de prin alte părți. Pentru că, în astfel de situații, toată lumea așteaptă pozițiile marilor puteri, adică ale celor care, nolens, volens, hotărăsc soarta lumii.

Desigur, toată planeta a fost, în acele momente cu ochii pe Rusia. Iar Rusia nu s-a dezmințit. Boris Elţân, preşedintele de atunci al Rusiei, n-a apăsat totuşi butonul roşu, ci a convocat miniştrii apărării din statele CSI pentru data de 25 martie. Firește, la Moscova. Reacţia colosului din Est, una din cele mai mari ţări din lume, a fost deosebit de dură. Alianţa nord-atlantică ştia însă şi ea, ca noi toţi, că, de cele mai multe ori, câinele care latră nu muşcă. Nu pentru că n-ar vrea, ci pentru că nu mai are suficienți dinți. Preşedintele rus a anunţat însă că nu se va mai deschide biroul NATO la Moscova, iar Federaţia Rusă îşi va reconsidera poziţia în cadrul „Parteneriatului pentru Pace“ şi va ordona măsuri militare adecvate în cazul extinderii conflictului. Au fost retraşi observatorii ruşi din cadrul misiunii KVM aflaţi deja în Macedonia, a fost chemat ambasadorul Moscovei de la NATO, iar ministrul apărării şi-a adunat apropiaţii. Furtuna însă trecuse. După o asemenea declaraţie, după asemenea măsuri, totul intra în rutină, fiecare căutând să obţină cât mai mult profit de pe urma celuilalt.

Rusia avea nevoie de finanţare, iar NATO de oxigen.

Cea mai crunt lovită în urma acestor atacuri se pare că n-a fost însă numai Iugoslavia, ci şi... Organizaţia Naţiunilor Unite. A fost convocată o ședință extraordinară a Consiliului de Securitate al ONU

care s-a încheiat în jurul orelor 04.00, fără a se adopta vreo rezoluţie. Rusia, Belarus, India, China şi Iugoslavia au condamnat acţiunea NATO, dar Alianţa şi-a văzut în continuare de treabă. Nimeni n-o putea opri decât asumându-şi riscuri imense. Oare nu pe această filosofie simplă a *faptului împlinit* se bazase şi Alianţa, atacând Iugoslavia fără permisiunea ONU? Participanţii au menţionat ilegitimitatea acestei acţiuni, iar Kofi Annan a declarat că regretă faptul că, în ciuda eforturilor comunităţii internaţionale de a soluţiona paşnic criza, R.F. Iugoslavia persistă în respingerea acordului de pace propus de Grupul de Contact. El a ţinut totuşi să mai precizeze, ca şi cum cei prezenţi n-ar fi ştiut acest lucru, că orice decizie care face apel la forţă trebuie să implice Consiliul de Securitate. Sunt, desigur, mai multe feluri de a te ascunde după deget, de a nu spune lucrurilor pe nume.

O poziţie pe măsura prestigiului şi valorii ei a luat-o Grecia. Ministrul apărării din această ţară a cerut încetarea imediată a loviturilor aeriene, deşi ştia şi el precis că nimeni nu-l ascultă. Îl asculta însă istoria, iar astfel de poziţii nu rămân neconsemnate. Forţele armate greceşti de la graniţa cu Macedonia au fost puse în stare de alertă, iar ziarele şi posturile de televiziune n-au încercat nici o clipă să justifice acţiunea NATO.

Japonia a cerut ca Iugoslavia să accepte imediat acordul de pace propus de Grupul de Contact, în timp ce România, prin glasul preşedintelui ei şi sub stupoarea generală a naţiunii, a salutat această intervenţie armată asupra unei ţări vecine şi prietene cu care am împărţit, de-a lungul secolelor, şi binele şi răul. Ulterior, toată lumea bună din România îl va lăuda pentru atitudinea sa de atunci.

Şi, în timp ce lumea era uimită şi consternată de războiul non-contact al sfârşitului mileniului, pe care unii îl şi vedeau ca război al sfârşitului lumii, la Bruxelles se reunea, în dimineaţa zilei de 25 martie, Consiliul Permanent al NATO pentru evaluarea rezultatelor primelor atacuri. Doamne, tare rău a mai ajuns această Europă a unei civilizaţii căreia îi aparţinem şi noi, muritorii de rând de pe acest bătrân continent!

... Ziua de 25 martie nu este o zi de primăvară, ci una de război. Ea trece, în tristeţea sârbilor şi în revolta oamenilor, ca un blestem. Frunzele crude au încă pe ele fumul exploziilor. În

obiectivele lovite, focul încă mai arde. Clădiri superbe, construite cu dragoste şi devotament – sârbii şi muntenegrenii îşi iubesc casele – au devenit acum ruine. În războaiele secesioniste, beligeranţii şi-au distrus ceea ce iubesc cel mai mult: casele. Aliaţii le distrug tot ceea ce sârbii iubesc cel mai mult: casele.

La ora 20.30 (ora României), NATO declanşează un nou atac asupra Iugoslavei. De data aceasta, participă un număr de 100 de avioane F-117, F-15, F-16, Sea Harrier şi B-2, din 8 state ale Alianţei, decolate de pe bazele aeriene din Italia. La ora 19.35, de la Baza Militară Aviano, decolează 4 avioane F-117 STEALTH si un avion AWACS. Decolările continuă din cinci în cinci minute, timp de o jumătate de oră. La ora 20.25, în principalele localităţi din Iugoslavia se declanşează alarma aeriană. Tensiunea creşte, aerul este puternic fâlfâit de aripa morţii. La ora 20.30, sunt bombardate furibund cazărmile C. 52 A. din oraşul Pristina şi aeroportul. La ora 20.50, un număr de 32 de avioane F-15 si F-16 decolează de la bazele Gioia del Colle şi Amendola cu aceeaşi destinaţie. La ora 21.00, sunt lansate 17 rachete Tomahawk de pe distrugătorul american GONZALES şi 3 de la bordul crucişătorului PHILIPPINE SEA. Dintre cele 17, două cad în mare, la puţin timp după decolare. Se mai întâmplă. Celelalte ajung însă în Iugoslavia.

Lupta începe. Apărarea antiaeriană de la graniţa cu Croaţia deschide focul. Între orele 21.25 şi 21.45 sunt bombardate, cu mare precizie, obiective din Pristina şi din apropierea oraşului Belgrad, iar la ora 23.25 este vizată din nou localitatea Pancevo. Sunt lovite aeroporturile Golubovic (lângă Podgorița) şi Danilovgrad (în Muntenegru).

Bombardamentele se continuă asupra unor ţine situate în oraşele Kosovska-Mitrovica şi Nis.

Alarma aeriană încetează, la Belgrad, la ora 00.30. Dar nimeni nu ştie când se va declanşa următoarea. Sunt lovite următoarele obiective:

În Serbia:

- Niş: 2 cazarmi şi aerodromul militar. La Nis şi în apropierea acestuia, sunt amplasate numeroase comandamente, MU şi U, printre care:

- Comandamentul A. 3;
- Comandamentul C. 21 A

- Comandamentul Bg. 211 Tc./C. 21 A;
- Comandamentul Bg. 203 Art. Mx./C. 21 A;
- 1 Dn. R./C.21 A;
- R. 311 R.;
- R. 342 Art. AA;
- Bg. 63 Pst;
- R. 119 El;
- R. 81 Av.Tp.
- Kraljevo - aerodromul Ladjevci şi satul Cvetke;
- Sinkovac - o cazarmă, situată în apropiere de Leskovac;
- Centrul de Transmisiuni al forţelor armate sârbe de pe muntele Bukulja şi satul Garasi;
- releul de televiziune de pe muntele Jastrebac, situat la sud-est de Belgrad (lovit cu 2 rachete şi avariat);
- cazarma Bg. 52 Art. Mx. din Urosevac;
- obiective ale Bg. 72 Forţe Speciale din Pancevo;
- cazărmi şi depozite ale C. 52 A din Pristina;
- cazarma Bg. 549 Mc. din Prizren;
- facilităţi ale Forţelor Aeriene Militare de la Batajnica.

În Muntenegru:

- aeroportul de la Golubovci si obiective ale C. 2 A din Podgorița;
- un depozit de muniţie din Danilovgrad.

NATO a început să contabilizeze rezultatele. Comandantul Forţelor Aliate din Europa, generalul Wesley Clark, a comunicat că au fost lovite aproximativ 40 obiective, din care 6 în Muntenegru.

Centrul Reunit de Căutare-Salvare a primit dispoziţii clare pentru recuperarea piloţilor care pot fi doborâţi în timpul acţiunilor aeriene. Echipe speciale din cadrul FMM şi FAM americane, subunităţi franceze, spaniole şi din alte ţări au fost dislocate în vecinătatea Iugoslaviei. Americanii au cerut AEK să contribuie la aceste operaţiuni de salvare a piloţilor.

Turcia şi-a trecut în stare de alarmă Armata 1 de la Istanbul, şi în special marile unităţi şi unităţile dislocate în Tracia Occidentală. Este vorba de C. 2 A. Gelibolu şi C.5 A. Corlu.

Încă 400 de militari ai NATO au fost dislocaţi în Macedonia, iar forţele existente aici au început pregătirea eventualelor raioane de dislocare a marilor unităţi aeromobile aliate ce urmează să fie, la

nevoie, desfăşurate în Iugoslavia. Se părea că sporirea efectivelor NATO din Macedonia se va intensifica în perioada următoare.

Turcia a închis ambasada din Belgrad.

În faţa acestor acţiuni, Belgradul nu s-a înspăimântat şi nici n-a stat cu mâinile în sân, ci a făcut ceea ce ar fi făcut oricare alt oraş din lume care se simte responsabil faţă de situaţia creată, faţă de ţara a cărei capitală este. Guvernul Iugoslaviei a anunţat imediat ruperea relaţiilor diplomatice cu SUA, Germania, Franţa şi Marea Britanie.

Într-o notă oarecum personală, vice-priministrul sârb, Vojislav Sesely a cerut ruperea relaţiilor cu Albania, Croaţia şi Ungaria, întrucât teritoriile lor au fost folosite pentru declanşarea atacurilor aeriene ale NATO. Opinia oficialului iugoslav era aceea „oricare cetăţean al ţărilor care au participat la agresiune, oriunde este întâlnit, este duşman al poporului sârb şi trebuie tratat ca atare“. Exagera. Nu acesta era adevărul. Desigur, nu s-a întâmplat aşa cum a zis Sesely. Nu el era barometrul înţelepciunii poporului sârb. Iugoslavia nu a mers mai departe de zona în care şi-a exercitat, cu minimum de mijloace (din foarte multele pe care le putea avea la dispoziţie), dreptul la apărare. Pentru că, Iugoslavia, deşi izolată, deşi lovită din toate părţile, n-a dorit să poarte un război nici cu vecinii, nici cu Europa, şi cu atât mai puţin cu lumea întreagă. Dimpotrivă, ea a întors şi obrazul celălalt. Va veni poate o vreme când se va înţelege foarte bine acest lucru.

Totuşi, la 25 martie, guvernul iugoslav a expulzat de pe teritoriul ţării pe toţi ziariştii străini, cu excepţia celor din Grecia. Motivul se cunoaşte foarte bine. Adesea, postura de ziarist este cea mai comodă pentru a fi folosită de serviciile secrete inamice în scopul obţinerii unor informaţii utile. Nu ştim dacă NATO a folosit-o sau nu (imposibil să n-o fi folosit!), dar măsura luată de iugoslavi se justifică.

Din datele existente, rezultă că autorităţile iugoslave au solicitat Rusiei ajutoare în tehnică şi mijloace militare, precum şi acces la informaţii obţinute prin sistemul rus de cercetare şi prin satelit. Autorităţile iugoslave au ordonat organelor de frontieră să nu permită persoanelor mobilizabile să părăsească ţara. Ca urmare, liderii maghiarilor din Voivodina au cerut populaţiei să nu

părăsească zona, deoarece organele de frontieră sârbe au lista lor nominală.

În acest tip de conflict, foarte importante sunt comunicaţiile. De aceea, ele sunt totdeauna primele vizate, iar cine deţine supremaţia tehnologică are toate şansele să distrugă, încă din prima lovitură, sistemele de comunicaţii ale părţii adverse şi să cucerească supremaţia informaţională. De aceea, din cauza acţiunilor radioelectronice executate de Forţele Aliate asupra sistemelor de comunicaţii iugoslave, forţele armate au luat măsuri pentru activarea reţelelor radio de urgenţă ale radioamatorilor. Evident, acestea au fost folosite, pe toată durata conflictului, pentru transmiterea de date şi informaţii despre evoluţia evenimentelor din diverse localităţi afectate de loviturile aeriene. Aceste transmisii sunt foarte importante, datorită dispunerii dispersate a radioamatorilor, precum şi tehnicii extrem de diversificată folosită de aceştia.

Începând cu 25 martie, orele 02.45, radioamatori din mai multe localităţi din Iugoslavia au stabilit legături cu corespondenţi din spaţiul CSI, furnizând date despre efectele loviturilor aeriene NATO. Este un exemplu de internaţionalizare, în caz de necesitate, a legăturilor radioamatorilor. De fapt, aceste legături, extrem de diversificate, există încă din timp de pace şi folosesc toată inteligenţa şi iscusinţa geniului uman creator.

Sârbii, ca, de altfel toate popoarele din zonă, sunt patrioţi. Ei au răspuns foarte prompt la chemarea de mobilizare, mulţi dintre ei oferindu-se voluntari pentru a lupta în apărarea ţării. Ca urmare a afluxului mare de voluntari care voiau să se înroleze în armată, centrele militare districtuale sau locale au funcţionat, zile în şir, non-stop. Au continuat redislocările de trupe şi mijloace de artilerie şi rachete AA, cu scopul evitării lovirii acestora şi pentru mai buna organizare a apărării antiaeriene a unor obiective vulnerabile. În întreaga provincie Kosovo, forţele sârbe şi-au intensificat acţiunile militare împotriva luptătorilor AEK.

Odată cu declanşarea operaţiei aeriene a NATO, s-au intensificat şi acţiunile AEK. Această realitate contrazice afirmaţia că numai forţele sârbe şi-au intensificat atacurile. Iată că şi AEK şi-a intensificat acţiunile, profitând de avantajele pe care le-au creat

pentru ea bombardamentele NATO. Unităţile AEK şi-au multiplicat atacurile, în special asupra unităților armatei iugoslave şi a forţelor de poliţie, în principal pe direcţia Glogovac-Srbica, în raionul Kosovska-Mitrovica, în trecătoarea Bajgora din Munţii Cicavica şi în jurul localității Podujevo.

Prin aceste acţiuni, AEK avea ca obiectiv limitarea libertăţii de mişcare şi acţiunea forţelor armate sârbe şi împiedicarea organizării apărării strategice împotriva unor eventuale atacuri terestre şi, bineînțeles, împotriva loviturilor aeriene ale NATO. Luptătorii AEK acționează, cum este și firesc, numai în perioadele în care nu au loc atacuri aeriene NATO.

Au fost semnalate lupte intense în zona localităţilor Drenica, Suva Reka şi Orahovac. În acelaşi timp, surse albaneze au anunţat că, în după-amiaza zilei de 25 martie, toţi bărbaţii din localitatea Goden, situată la graniţa cu Albania, au fost împuşcaţi de forţele de securitate sârbe, copiii şi femeile fiind însoțiți până la granița albaneză. Mii de persoane au părăsit localitățile din zona Drenica, îndreptându-se spre Pristina, ca urmare a puternicelor ciocniri armate între forţele sârbe şi forțele AEK.

Etnicii sârbi şi, o dată cu ei, o mare parte a populaţiei planetei n-au privit cu ochi buni atacurile NATO asupra Iugoslaviei. Indiferent ce crede NATO în legătură cu propria sa menire, lumea nu consideră că NATO ar avea vreo misiune europeană, planetară sau cosmică. Toată lumea ştie că NATO slujeşte anumite interese şi, în urma spargerii bipolarității, rămânând o structură foarte puternică, fără un adversar declarat, pe măsură, îşi caută o nouă filosofie. Ambasadele SUA, Marii Britanii şi Germaniei din Skopje au fost atacate violent de etnici sârbi. Atacatorii au pătruns în incinta ambasadei SUA şi au incendiat-o. În faţa ambasadelor Germaniei şi Marii Britanii, au fost înregistrate 4 explozii. La apelul organizaţiilor de stânga, în oraşele germane Berlin, Frankfurt, München, Schwerin şi Rostock au avut loc demonstraţii împotriva intervenţiei NATO în Serbia. Au fost de asemenea atacate ambasada americană de la Moscova şi Consulatul german din Novosibirsk.

Trebuie făcută însă precizarea că astfel de acte nu au fost organizate de Belgrad. Ele reprezintă acţiuni spontane ale etnicilor sârbi sau ale altor grupări care nu au fost însă dirijate de conducerea

de la Belgrad. Aşa cum am mai spus-o, Iugoslavia s-a comportat în acest conflict cu demnitate şi nu a folosit toate mijloacele pe care ar fi putut să le folosească. Iugoslavia nu a dat o ripostă Vestului, ci doar, lovită fiind, a întors şi obrazul celălalt. Indiferent ce se spune şi ce se va spune despre conducerea de la Belgrad din timpul acestui război (satanizarea anumitor conducători este la modă în zilele noastre), Iugoslavia, în formula ei de atunci (Serbia şi Muntenegru) a dovedit încă o dată că este o ţară demnă, unită şi unitară în faţa primejdiei, şi care-şi duce cu mândrie şi tragism crucea. Eu nu pot decât să admir un asemenea popor, asemenea popoare, şi să mă plec în faţa lor. Pentru că tot aşa este sau sper să fie şi poporul român. Pentru că aşa a fost atunci când a avut conducători pe măsură. Şi chiar când nu i-a avut…

În acest timp, în Macedonia, a crescut foarte mult tensiunea, determinată de manifestaţiile anti-NATO ale etnicilor sârbi şi ale unor grupuri de simpatizanţi macedoneni ai acestora. Se semnala, în acele zile de început, pe de o parte, posibilitatea declanşării unor mişcări ale etnicilor albanezi din zona Tetovo şi, pe de alta, existenţa pericolului unor atacuri din partea forţelor armate sârbe asupra unor obiective de pe teritoriul Macedoniei. Încă se mai credea că Iugoslavia va acţiona prin toate mijloacele posibile. Din păcate, nici Statele Unite ale Americii, această superputere a momentului, nici Europa Occidentală, nici vreo altă structură de putere din lume nu au înţeles că Iugoslavia este altceva decât o ucigaşă de democraţii şi de libertăţi etnice şi individuale. Fără a nega naţionalismul sârbilor, care este cunoscut în regiune, şi încăpăţânarea lor ieşită din comun, lecţia iugoslavă din acest sfârşit de mileniu merită să fie însuşită de această lume pusă pe răfuieli şi pe rele.

Ungaria a luat măsuri de primire a refugiaţilor din Iugoslavia, deschizând unele puncte de frontieră. Organele ungare de frontieră primesc toţi refugiaţii şi îi cazează în foste cazărmi din Debrecen, Szeged, Baja şi Oroshaza. Între Ungaria şi Iugoslavia au fost suspendate toate cursele de autobuze, precum şi trenurile internaţionale. Compania aeriană MALEV şi-a suspendat cursele spre Tirana şi Skopje, iar altele circulau pe rute ocolitoare.

Contingentul bulgar care trebuia lăsat la vatră la sfârşitul lunii martie, a fost reţinut până la stabilizarea situaţiei, iar pentru baza

militară de aviaţie de la Dobrici, contingentul de recruţi care trebuia încorporat între 1 şi 6 aprilie a fost încorporat mai devreme.

Şi guvernul grec se aştepta la un aflux important de refugiaţi. Pentru aceasta au fost pregătite cazărmile din partea de nord-vest a Greciei, disponibilizate în urma procesului de reorganizare a forţelor armate elene.

În Bosnia şi Herţegovina, statul major al SFOR a modificat starea de alertă în zona de responsabilitate a Diviziei Multinaţionale de Nord de la „Gri-C3“ la „Negru C-2“, ceea ce presupune măsuri suplimentare de securitate a personalului şi tehnicii.

La 24 martie, la hotelul Toplice din Belgrad, câţiva ziarişti români au fost agresaţi de către un grup de cetăţeni sârbi. Probabil, drept urmare a declarațiilor conducerii României, care s-a grăbit să salute acţiunea NATO şi bombardamentele asupra unei ţări vecine şi prietene. La fel s-au petrecut lucrurile şi cu ocupanții autoturismului ambasadorului român în apropierea reşedinţei ambasadei. Aceste manifestări se pot încadra în atitudinea generală a sârbilor faţă de străinii din Iugoslavia.

În după-amiaza zilei de 26 martie, urma să aibă loc o reuniune a Consiliului de Securitate al ONU, în cadrul căreia trebuia să fie analizat un proiect de rezoluție propus de Rusia privind încetarea imediată a folosirii forţei împotriva R.F. Iugoslavia şi reluarea urgentă a negocierilor. Reprezentantul permanent american la ONU a declarat deja că Statele Unite se vor opune adoptării proiectului menţionat pe care îl consideră inutil. Reuniunea a avut loc, iar respectivul proiect a fost respins. Era de aşteptat.

La 25 martie, orele 16.00 (ora României), Javier Solana şi generalul Wesley Clark au susţinut o conferință de presă. S-a comunicat că, în prima noapte de război după atâția ani de embargo asupra Iugoslaviei, au fost doborâte cel puțin trei avioane iugoslave şi lovite peste 40 de ţinte. În acelaşi timp, un avion F-15 aparținând Alianţei a aterizat de urgenţă în Bosnia din cauza unor defecțiuni la motor. Generalul Clark, în fruntea unei armade aeriene care reunea vârfurile tehnologiei mondiale în domeniu, i-a telefonat şefului Statului Major al Forţelor Armate Iugoslave să nu ordone ieşirea

navelor forţelor maritime militare iugoslave din porturi, pentru a se evita lovirea acestora. Câtă grijă!

S-a mai spus, la această conferinţă de presă, că acţiunile NATO întrunesc unanimitatea membrilor Alianţei, fapt confirmat şi în şedinţa din 25 martie. Cu atât mai rău pentru morala Alianţei, pentru filosofia ei, pentru judecata istorică de mâine!

În context, preşedintele Bill Clinton a afirmat că Slobodan Miloşevici trebuie să aleagă calea către pace, în caz contrar atacurile NATO împotriva Iugoslaviei nu vor înceta, iar consilierul pentru securitate naţională Samuel Berger a afirmat că preşedintele Miloşevici trebuie „să accepte cadrul acordului de pace semnat de partea albaneză din Kosovo, iar prin negocieri mai pot interveni schimbări ale acestuia". El a mai precizat că „orice schimbare care ar putea fi efectuată va trebui acceptată şi de albanezi".

Statele Unite resping propunerea avansată de Rusia şi sprijinită de Franţa şi Italia, referitoare la organizarea, la Moscova, a unei reuniuni extraordinare a Grupului de Contact pentru fosta Iugoslavie, în vederea reluării negocierilor.

Senatorul Jessie Helms, republican de North Carolina, preşedintele Comitetului pentru Relaţii Externe al Senatului, a introdus în Senat un proiect de lege prin care se stabilesc măsurile concrete ale politicii americane faţă de Iugoslavia cu scopul de a realiza transformarea democratică a Serbiei şi înlăturarea de la putere a lui Slobodan Miloşevici. Actul se numea „Serbia Democratization Act" şi prevedea, între altele, autorizarea unui fond de 100 milioane dolari care să fie folosit pentru sprijinul democraţiei şi dezvoltarea societăţii civile în Iugoslavia, autorizarea asistenţei pentru victimele represiunii lui Miloşevici, stabilirea unui sistem de sancţiuni împotriva regimului lui Miloşevici şi denumirea acestor sancţiuni drept „Zidul Exterior" (Outer Wall), blocarea tuturor valorilor Iugoslaviei din SUA, anularea vizei pentru oficialii guvernamentali sârbi şi iugoslavi, prezentarea de dovezi temeinice că Iugoslavia are un guvern rezultat prin alegeri libere înainte de instaurarea statutului comercial al „naţiunii celei mai favorizate" pentru Iugoslavia, interzicerea exporturilor americane de materiale strategice şi a acordării de împrumuturi pentru Iugoslavia.

Aceasta s-a apreciat a reprezenta „strategia de ieşire a SUA din implicarea în criză şi trebuia să conducă la înlocuirea de la putere a lui Miloşevici“. Pe tot cursul campaniei aeriene şi după aceea, acest slogan va fi o adevărată obsesie pentru americani. Nimeni nu-l apără aici pe Miloşevici. Dar a identifica în întregime o ţară cu conducătorul ei, cu omul sau cu partidul care se află la putere, este prea mult. Şi nu este adevărat. Strategia americană îşi propune adesea să „elibereze“ popoarele de proprii lor conducători, indiferent prin ce procedeu au venit aceştia la putere. Poate că nu este prea rău, poate că aşa va fi mâine, în lume şi mai ales în cadrul unei Europe Unite, în care statele vor fi simple regiuni, iar popoarele se vor contopi în unul singur - marele popor european. Cam ar fi timpul! Dar de aici şi până la a nu ţine seama de nimic, nici de istorie, nici de voinţa statelor, este o mare diferență.

Au crescut, în acest timp, şi presiunile exercitate de Federaţia Rusă. Preşedintele Boris Elţîn a declarat că Rusia a pregătit o serie de măsuri extreme, pe care „nu le va aplica deocamdată“. Conducerea politico-militară rusă studia problema trimiterii de consilieri militari în R.F. Iugoslavia. Prim-ministrul Primakov a declarat că nu exclude suspendarea unilaterală a sancţiunilor privind livrarea de armament Iugoslaviei, decizia urmând a fi luată în funcţie de evoluţia situaţiei, iar ministrul de externe Ivanov a declarat că „Rusia îşi rezervă dreptul de a furniza ajutoare militare Belgradului în cazul în care agresiunea NATO nu va înceta”.

Ministrul apărării, mareşalul Igor Sergheev, a dezmințit punerea în stare de alarmă a forţelor armate ruse şi pregătirea de acţiuni ale Flotei din Marea Baltică, în replică la atacurile aeriene ale NATO asupra Iugoslaviei.

Şeful Statului Major General al forţelor armate ruse, Anatoli Kvasnin, a anunţat că, după raidurile executate până în prezent asupra R.F. Iugoslavia, s-au înregistrat 70 de morţi şi cca. 230 de răniţi, iar ambasadorul Rusiei la NATO, S. Kislayak, i-a comunicat oficial secretarului general al Alianţei, Javier Solana, că ţara sa întrerupe participarea militarilor ruşi la programul „Parteneriatul pentru Pace“. Rusia şi-a retras ofiţerii din Comandamentul Diviziei Multinaţionale de Nord din Bosnia şi Herţegovina. De asemenea, pe teritoriul Federaţiei Ruse s-au format detaşamente de voluntari care vor să participe la acţiunile de luptă pentru apărarea Iugoslaviei.

Vladimir Atanamiuc, vicepreşedinte al Sovietului Suprem al autoproclamatei Republici Transnistrene, a declarat că ţara sa va permite Forţelor Aeriene Militare ruse să utilizeze aeroportul de la Tiraspol, în cazul hotărârii acordării de ajutor militar Iugoslaviei.

O mare parte a analiştilor militari din Marea Britanie apreciau, la acea dată, că Belgradul nu va accepta planul de pace, ceea ce va obliga NATO să intervină cu forţe terestre în Kosovo. Deşi oficialităţile NATO şi britanice negau categoric posibilitatea intervenţiei militare terestre în Kosovo, planificatorii militari ai NATO au pregătit scenariul „celui mai rău curs de acţiune“, care prevedea trimiterea de trupe în Kosovo în cazul în care Belgradul nu va accepta semnarea planului de pace.

Planificatorii fac planuri. Planurile pun în căsuțe idei şi posibile acțiuni care au fost, mai întâi, trecute prin filtrul şi înțelepciunea decidenților politici şi strategici. Planificatorii sunt planificatori şi atât.

Dar de unde să ştie ei, planificatorii, cum se scrie istoria!?

ZIUA A 5-A, FAZA A DOUA

Noaptea de 28 spre 29 martie n-a fost nici mai rea, nici mai puțin înfricoșătoare decât toate cele de dinaintea ei. Singurul ei merit este că a fost prima zi din noua fază a atacurilor aeriene ale NATO şi a 5-a noapte de bombardamente efectuate asupra unei ţări suverane şi independente, care n-a ofensat cu nimic nici Occidentul, nici Orientul, nici Sudul, nici Nordul, nici Adâncul şi nici Înaltul acestei lumi. În această noapte, aviaţia de bombardament strategic, cea de asalt şi rachetele de croazieră şi-au combinat din nou eforturile pentru a-şi dovedi performanţele. Găsiseră din nou un poligon. Un poligon ideal. Ce conta că obiectivele care urmau a fi lovite nu erau de carton, ci ţinte vii sau suporturi de viaţă pentru un popor care şi-a făcut totdeauna datoria faţă de Europa şi de Dumnezeu!? Datoria şi Dumnezeu nu mai aveau acum, în timpul bombardamentelor, nici o importanţă. Importante erau doar efectele bombelor.

NATO avea să consemneze sec: lovituri executate în cadrul primei zile a celei de-a doua faze a operaţiei (care vizează concentrările de forţe, mijloacele blindate şi alte categorii de tehnică grea, dislocate la sud de paralela 44). Cei de la faţa locului au notat în carnetele lor: 28.03.1999, ora 15.00 - explozii în zona aeroportului din Niş; ora 16.50 - alarmă aeriană la Belgrad, atacuri cu rachete asupra aerodromurilor Batajnica şi Surcin; ora 18.40 - explozii în zona aerodromului Golubovic, lângă Podgorița şi în cea a poligonului Radovce; ora 19.18 - un avion de cercetare radioelectronică şi război electronic EA-6B şi un F-117 decolează de

la baza Aviano; tot la această oră, sunt lansate două rachete de croazieră; ora 21.00 - încep exploziile înfiorătoare de la Pristina (până la orele 23.30 vor fi 16!); ora 22.05 - la Belgrad, în sfârşit, a fost anunţată încetarea alarmei aeriene.

Gata pentru azi? Nici vorbă! La ora 22.50, de la baza aeriană Fairford din Marea Britanie, decolează două bombardiere B-52, iar de la baza aeriană Aviano îşi iau zborul, cu rachete şi bombe la bord, nu mai puţin de 60 de avioane F-15 şi F-16, viespile cele mai active şi cele mai periculoase ale acestui sfârşit de secol. Iarăşi de la Aviano! Acest cuvânt „Aviano“, oricât de frumos şi de sonor ar părea, va avea în veacuri o tristă rezonanţă în spaţiul iugoslav. Şi nu din vina lui, a limbii care l-a creat sau a ţării din care face parte.

După numai 5 minute, adică la 22.55, la Belgrad se declanşează din nou alarma aeriană. Fără să ne grăbim cu concluziile – acestea vor fi trase la timpul potrivit –, trebuie să observăm că cercetarea iugoslavă a spaţiului aerian, cu tot dramatismul evenimentelor şi inferioritatea tehnologică în care se presupune că se află, şi-a făcut prompt datoria.

La 23.15, se aud din nou explozii la Pristina, iar la 23.40, de la baza Aviano, decolează iarăşi şase avioane.

Ziua de 28 martie se sfârşeşte cu aceste decolări şi cu lansări de rachete de croazieră de pe fregatele aflate în Adriatica.

Ziua de 29 martie o continuă în modul cel mai firesc pe cea de 28 martie. La 15 minute şi, în continuare, până în jurul orei 03.00, sunt semnalate, la Pristina, încă 6 explozii.

Ce treabă minunată! Şi cât de încântat trebuie să fie zeul Marte!

Bilanţul acesta nou pas al războiului non-contact este şi el, ca mai tot ce se întâmplă, sec, straniu, purtător de ruşine. Au fost lovite: cartierul Ajvalija, cazarma „Eroii din Kosovo“, clădirea Inspectoratului Ministerului de Interne din Pristina şi instalaţiile militare de pe dealul Veternik din apropiere, concentrările de forţe din localitatea Gnjilane şi alte cinci sate din împrejurimi (patru tancuri distruse şi avariate mai multe vehicule blindate), aerodromul Golubovic de la sud de Podgorița (un avion MiG-21, distrus la sol).

Sârbii spun şi ei că, în această noapte – cea de a 5-a a atacurilor NATO asupra Iugoslaviei –, au doborât trei avioane în

zona localităţilor Gornji Milanovac, Losnica (la graniţa cu Bosnia şi Herţegovina) şi Gakovo (în apropierea graniţei cu Ungaria). Bineînţeles, NATO nu a confirmat cele spuse de sârbi. Războiul informării şi dezinformării se continuă.

Pe pământ, lucrurile se desfăşoară ca pe pământ. Forţele armate sârbe continuă ofensiva împotriva separatiştilor albanezi (cel puţin, acestea sunt ştirile), mai ales în zona localităţilor Kosovo-Polje, Srbica, Orahovac, Suva Reca şi Pristina, ocupă baza AEK de la Likovac, unde au găsit materiale provenite din ajutoare internaţionale.

Luptătorii AEK nu sunt nici ei mieluşei. Dimpotrivă, profitând de acţiunile aeriene ale NATO, atacă forţele iugoslave în satul Ljumbarda (lângă Decani), în apropierea satelor Poljance, Opterusa şi Retimlje (la nord-vest de Pristina) şi Bob (în zona de frontieră cu Macedonia).

Care pe care.

În acest timp, exodul populaţiei de etnie albaneză din Kosovo se continuă. Pentru că bombardamentele şi războiul instituie nesiguranţa clipei şi a vieţii. Iar oamenii fug totdeauna din calea prăpădului, a pârjolului. Autorităţile iugoslave deschid două noi posturi de frontieră cu Albania, la Cafa Prusit (sud de Djakovica) şi Pedaj.

Primele întrebări care se pun aici şi la care s-au dat răspunsuri totdeauna părtinitoare şi unilaterale (evident, cu scopul de a-i acuza şi a-i scoate vinovaţi numai pe sârbi) sunt următoarele: *Care sunt adevăratele raţiuni ale evacuării populaţiei de etnie albaneză din Kosovo? Numai această populaţie a fost evacuată? Cea sârbă, nu?*

Câteva posibile răspunsuri – altele decât cele sugerate de presă sau de oficialii NATO şi sârbi – ar putea fi următoarele:

1. Bombardamentele NATO şi starea de beligeranţă din Kosovo au creat panică şi nesiguranţă în rândurile populaţiei şi, de aceea, nolens, volens, oamenii au ales calea refugiului.

2. Bombardamentele NATO au înspăimântat populaţia.

3. Accentuarea confruntărilor dintre forţele sârbe şi separatiştii AEK a mărit riscul, fapt pentru care populaţia neangajată în această confruntare a trebuit să părăsească zona.

4. Armata iugoslavă prevedea că aici NATO va ataca terestru, fapt pentru care ea pregătea apărarea strategică. În acest caz, evacuarea populaţiei din zona de operaţii era absolut necesară.

Cu alte cuvinte, având în vedere starea de război, precum şi zona cea mai probabilă în care ar fi urmat să se desfăşoare o operaţie strategică de apărare, autorităţile iugoslave erau OBLIGATE, potrivit legilor războiului să ia măsuri de protecţie a populaţiei, deci s-o evacueze din zona de operaţii.

Dar ostilităţile erau abia la început, iar omenirea întreagă era stupefiată de o astfel de situaţie, fără precedent de la Hitler încoace. Ministrul albanez al informaţiilor, M. Ulqini, a declarat că aproximativ 50.000 de albanezi sunt masaţi în apropierea punctului de frontieră Morines, iar de la începutul conflictului numărul total al refugiaţilor se ridică la circa 500.000. La graniţă, etnicii albanezi sunt deposedaţi de bunuri, acte şi chiar de numerele de înmatriculare ale autovehiculelor. Forţele armate, trupele Ministerului de Interne şi forţele paramilitare iugoslave nu mai acţionează împotriva AEK, ci împotriva întregii minorităţi albaneze. Au fost ucişi numeroşi lideri politici, jurnalişti, lideri de sindicat şi intelectuali albanezi. Alţii, printre care şi liderul albanez din Kosovo, Ibrahim Rugova, şi-au părăsit casele şi se ascund. În noile condiţii, procesul de purificare etnică este deosebit de intens în zonele Podujevo, Malisevo, Srbica, Djakovica, Grijilane, dar şi în afara provinciei Kosovo, în special în zona Leskovac. Atacurile împotriva etnicilor albanezi sunt executate în special de gruparea paramilitară TIGRII (condusă de Arkan) şi de alte grupuri de civili sârbi înarmați.

La 28 martie, la Bruxelles, s-a reunit Consiliul NATO. În urma dezbaterilor, s-a dat publicității un comunicat în care se preciza că bombardamentele împotriva Iugoslaviei vor fi continuate până când luptele din Kosovo vor fi oprite, iar trupele terestre ale NATO vor interveni numai după încheierea unui acord de pace.

Americanii au decis, în acest spirit, dislocarea în Marea Britanie a încă patru bombardiere B-52, în următoarele două zile, iar Marea Britanie, la rândul ei, a suplimentat, în cursul zilei de 28 martie 1999, mijloacele aeriene din Teatrul de Operaţii, cu 4 avioane de tip Harrier, echipate cu armament pentru atac la sol şi 8 avioane de atac la sol Tornado GR-1.

„Capul de pod“ realizat de NATO trebuia consolidat şi lărgit. De aceea, în cursul nopţii de 27 spre 28 martie, au fost trimise în Kosovo trupe speciale britanice SAS. Misiunea acestora era să-i anihileze pe comandanţii sârbi care conduceau acţiunea de epurare etnică din provincie şi, totodată, să identifice şi să marcheze ţintele pentru aviaţia NATO.

Urmând această logică a intensificării loviturilor asupra celui care nu îţi răspunde imediat şi cu aceeaşi măsură, se constată o intensificare a misiunilor de transport aerian germane cu destinaţia Italia şi Sarajevo. Între 27 şi 28 martie, s-au executat trei curse pe ruta Landzberg - Sarajevo, o cursă pe ruta Landzberg - Alghero, două curse pe ruta Köln-Piacenza şi una pe ruta Köln-Jever. Aceste zboruri aveau ca scop transportul de material militar pentru contingentele germane implicate în criza din spaţiul ex-iugoslav.

Măsurile acestea de întărire a dispozitivului aliat în zona regiunii Kosovo şi a spaţiului iugoslav au fost continuate pe toate planurile. În zilele acelea, spre exemplu, s-a semnalat un convoi de maşini de luptă şi vehicule militare germane şi britanice care a trecut graniţa din Grecia în Macedonia. Au fost observate 76 de vehicule militare şi două autocamioane grele destinate transportului de mijloace blindate, precum şi sisteme de mijloace antiaeriene. Aceste măsuri vizau, pe de o parte, prevenirea unui posibil atac terestru sau chiar aerian al forţelor sârbe şi, pe de altă parte, pregătirea temeinică a unui atac terestru împotriva Iugoslaviei, fie în zona Kosovo, fie într-un spaţiu mult mai larg, care să implice, practic, toate ţările vecine Serbiei. Sau doar ameninţarea cu un astfel de atac, pentru a determina forţele sârbe să se descopere, în vederea realizării unui dispozitiv strategic adecvat, deci să se vulnerabilizeze.

În faţa acestor acţiuni ale NATO, Iugoslavia a luat măsurile pe care oricare altă ţară atacată le-ar fi întreprins. Cel puţin, aşa părea în acele zile. S-a continuat, cum era şi firesc, mobilizarea şi înrolarea masivă a cetăţenilor. Districtul Militar Novi Sad a anunţat că persoanele care refuză să se prezinte la mobilizare, sau nu-şi îndeplinesc obligaţiile ce le revin în caz de război, vor suporta pedepse penale conform Art. 214 din Legea apărării. De unde rezultă că nici sârbii nu se dădeau în vânt după un astfel de război. În cadrul măsurilor de cenzurare a informaţiilor, mai exact, de protecţie a

informaţiilor, majoritatea posturilor de televiziune (RTS-1, RTS-2, TV-Arte, TV-SOS) transmiteau acelaşi program cu televiziunea naţională sârbă. Programe diferite aveau doar posturile TV BK şi TV POLITIKA, dar şi acestea preluau o parte din programele de ştiri ale televiziunii naţionale. Singurul post de televiziune care transmitea ştiri în legătură cu atacurile împotriva Belgradului era RTV Studio B, care se afla în legătură directă cu Comandamentul Protecţiei Civile.

Toate posturile TV prezentau cu prioritate distrugerile civile de pe teritoriul iugoslav şi demonstraţiile anti-NATO din întreaga lume. Această orientare a respectivelor posturi spre problemele arzătoare ale apărării spaţiului iugoslav împotriva atacurilor NATO a fost şi este încă percepută ca... dezinformare, ca propagandă anti-NATO şi nu ca modalitate de coagulare a tuturor forţelor naţiunii pentru apărarea ţării. Prioritare pentru naţiunea iugoslavă erau, bineînţeles, ştirile şi imaginile despre distrugerile provocate acestei ţări, despre ilegitimitatea acestor atacuri, despre lipsa lor de argumente, de justificări, de raţiune. Nu bombardezi o ţară pentru că nu eşti de acord cu conducătorul ei sau pentru că a luat măsurile pe care oricine le ia în scopul prevenirii divizării ei teritoriale şi păstrării statului în graniţele hotărâte de comunitatea internaţională şi stabilite prin tratate.

S-a bătut multă monedă în acele zile pe măsurile stricte luate de autorităţile iugoslave privind executarea unui control riguros asupra reporterilor străini aflaţi pe teritoriul Iugoslaviei. Aceştia erau însoţiţi peste tot de lucrători ai poliţiei sârbe, transportul asigurându-se cu mijloace ale poliţiei. Materialele filmate sau care se transmiteau prin mijloace de comunicaţii erau avizate de autorităţi. Aceleaşi măsuri le-au luat însă şi membrii coaliţiei anti-irakiene, cu ocazia atacului asupra Irakului din ianuarie 1991, şi nimeni nu s-a sesizat de acest lucru. Toată lumea a înţeles că acestea sunt regulile războiului. Mai mult, în Iugoslavia, profesia de jurnalist era folosită şi ca paravan pentru infiltrarea forţelor speciale ale NATO, iar iugoslavii ştiau foarte bine acest lucru. De aceea, dacă e să fim drepţi, măsurile luate de autorităţile de la Belgrad erau perfect justificate. Nimeni nu-ţi pune la dispoziţie tot ce vrei tu să ştii sau să transmiţi în timp de război. Cu atât mai mult cu cât, se ştia, împotriva Iugoslaviei se ducea de multă vreme un război mediatic feroce.

Sârbii şi muntenegrenii nu s-au speriat de aceste atacuri fără precedent ale NATO. N-au făcut pipi pe ei şi n-au ridicat mâinile sus, o dată cu primele explozii care au răsunat pe pământul lor. Dimpotrivă, acestea i-au îndârjit şi mai tare, aducându-le aminte că sunt parcă blestemaţi să trăiască numai şi numai evenimente tragice. Kosovo Polje din 1389 se repeta. Cu alte mijloace, la o altă scară, dar în aceeaşi esenţă. Adică înfrângerea sârbilor, scoaterea lor din istorie, umilirea lor, distrugerea a tot ce este mai de preţ pentru ei. Evident, aşa percepeau ei acele atacuri ale celei mai puternice Alianţe din lume, dar nu potrivit Articolului 5 din tratatul de la Washington, ci altor raţiuni. Acest popor a înţeles foarte bine principalele raţiuni ale acestui război împotriva lui, şi-a pus ţinte pe piept pentru a uşura acţiunea celor care loveau acum în ei şi au ripostat... întorcând şi obrazul celălalt.

Din atitudinea lor se desprindea parcă esenţa toleranţei creştinismului din toate timpurile. Se părea că fiecare în parte, suportând cu stoicism bombardamentele, efectul acestora, pronunţa cuvintele lui Iisus Hristos:

„Iartă-i, Doamne, că nu ştiu ce fac!“

În acest timp, ei îşi duceau viaţa ca mai înainte, luând toate măsurile ca aprovizionarea cu alimente de primă necesitate să fie normală, iar oamenii să nu sufere mai mult decât era necesar. În acest sens, deşi era război, s-au luat măsuri severe pentru a preveni creşterea artificială a preţurilor. Să ne amintim cum a procedat mareşalul Ion Antonescu, în România şi în Transnistria, în timpul războiului, prevenind penuria de alimente şi de bunuri de strictă necesitate şi menţinând preţurile în limite rezonabile. Şi să luăm aminte cum au procedat guvernele care s-au succedat la conducerea României după decembrie 1989, înstrăinând aproape complet avuţia naţională, umplându-şi ele şi clientela lor buzunarele şi aducând, doar în zece ani, ţara în sapă de lemn. Produsul intern brut a scăzut, în numai zece ani, de la 117 miliarde de dolari la mai puţin de 30 de miliarde! Demnitarii români n-au înţeles nimic din filosofia demnităţii unui popor! Nici din cea a poporului român, la vremuri cumplite, nici din cea a poporului sârb, în vremuri care luau foc sub ochii lor nevăzători.

În Belgrad, pe timpul zilei, circulaţia militarilor era redusă. Pe stradă, militarii iugoslavi, sfidând parcă realitatea dură în care era

aruncată ţara, umblau neînarmaţi. Pentru că ei s-au considerat totdeauna militari ai poporului, ai ţării. Iar poporul a fost totdeauna alături de ei.

Atitudinea cetăţenilor nu putea să fie decât ostilă Occidentului, în general, şi SUA, în special. La 28 martie, grupuri de 50-300 de cetăţeni sârbi au atacat şi provocat daune sediilor unor instituţii occidentale din Belgrad (centre culturale, agenţii aeriene, ambasade), în special ale SUA, Germaniei, Franţei şi Marii Britanii. Au fost, în acelaşi timp, devastate sediile fostei Misiuni de Verificare din Kosovo (KVM). Dar toate acestea nu erau riposte organizate, nu erau un răspuns al statului iugoslav la atacurile NATO, ci manifestări spontane ale populaţiei, semnale din care atât mai marii acestei lumi, cât şi mai micii ei, ar fi trebuit să tragă concluziile necesare. Nu le-au tras. Şi, probabil, nu le vor lua în seamă nici în viitor.

Ca urmare, comportamentul ţărilor vecine n-a fost, nici acum, după a cincea zi de bombardamente, pe măsura timpurilor pe care le trăim. Interesele şi, ca şi altădată, interesul fără fes şi-au spus şi de data aceasta din plin cuvântul. Pentru că nu reuşim să ne dezlipim de ceea ce alţii numesc, în sensul cel mai peiorativ de pe lume, balcanismul nostru tradiţional şi atotcuprinzător

Ministerul Apărării Croaţiei a hotărât dublarea forţelor de grăniceri de la graniţa cu Iugoslavia. A ţinut însă să precizeze, ab initio, că toate acestea constituie o măsură preventivă şi nu se doreşte provocarea de noi tensiuni între Croaţia şi Iugoslavia. Măcar atât.

Bulgaria era mai mult cu ochii la confruntarea aeriană decât la problemele iugoslave. Aşa că, a luat imediat o serie de măsuri speciale de protecţie împotriva unor atacuri teroriste sau lovituri aeriene la centrala electrică nucleară de la Kozlodui (întărirea supravegherii în interiorul perimetrului de siguranţă, intensificarea controlului la punctele de acces, executarea unor exerciţii de alarmare şi verificare a planurilor de intervenţie, completarea necesarului de mijloace de protecţie împotriva eventualelor incendii şi scurgeri de radiaţii, întărirea pazei militare şi apărării antiaeriene a obiectivului, constituirea unui spaţiu de siguranţă, în afara perimetrului obişnuit al centralei, saturat permanent cu patrule de poliţie etc).

În Republica Srpska, la 28 martie, o maşină a poliției ONU (IPTF) a fost distrusă în oraşul Brcko, în urma unei explozii. În Australia, s-au înregistrat puternice manifestaţii ale comunităţii sârbe din Melbourne (7.000 de manifestanţi) şi Sidney (6.000 de manifestanţi), unde au avut loc şi unele ciocniri cu poliţia. Pentru că sârbii, şi fără a se constitui la Belgrad un birou special al tuturor sârbilor din lume (ca la Budapesta pentru maghiarimea frustrată de imaginea Ungariei Mari), sunt solidari şi ştiu să lupte cu mijloace pe care le mai au pentru drepturile lor. În numele acestui ideal, în sprijinul fraţilor lor din Iugoslavia lovită de bombe, au atacat Consulatul SUA din Sidney. Nu cu rachete şi arme sofisticate, ci cu mâinile goale sau cu pietre.

În Franţa, în faţa Ambasadei SUA din Paris, au demonstrat împotriva raidurilor NATO aproximativ 800 de sârbi.

La Belgrad, în ziua de 28 martie, liderii politici şi militari iugoslavi s-au reunit şi ei, pentru a analiza situaţia creată în urma declanşării fazei a doua a operaţiei aeriene „Allied Force". În urma acestei reuniuni, în care vor fi fost dezbătute, sub efectul bombelor NATO, toate problemele şi implicaţiile acestor atacuri şi ale modului de reacţie iugoslav, Slobodan Miloșevici a declarat că Iugoslavia îşi consolidează apărarea în faţa agresiunii NATO, iar cetăţenii şi militarii iugoslavi sunt pregătiți să reziste timp îndelungat în lupta împotriva trupelor Alianţei Nord-Atlantice. O iluzie, desigur. Cum să reziști, cu mișinile aproape goale, împotriva unora dintre cele mai mari puteri ale lumii, într-un război totalmente disproporționat?!

De asemenea, guvernul iugoslav a afirmat că toate resursele materiale şi financiare sunt puse în slujba apărării ţării, iar Republica Muntenegru, ca parte a Iugoslaviei, trebuie să respecte obligaţiile ce-i revin după instaurarea stării de război.

Potrivit declaraţiilor lui Vuk Draskovic, primele patru zile de raiduri aeriene au provocat Iugoslaviei pierderi în valoare de 50 de miliarde de dolari! Enorm! Convorbirile de pace pot fi reluate numai după încetarea atacurilor NATO.

De cealaltă parte, preşedintele american, William Clinton, şi premierul britanic, Tony Blair, au convenit, prin telefon, ca bombardamentele asupra Iugoslaviei să continue.

Simplu.

Şi pentru că, în ochii opiniei publice, era nevoie de argumente serioase pentru continuarea bombardamentelor, surse ale NATO au afirmat că Alianţa deţine dovezi că forţele sârbe din Kosovo comit „un adevărat genocid împotriva populaţiei din Kosovo“ şi că „aceste dovezi vor fi prezentate Tribunalului Internaţional pentru Crime de Război“. Şi chiar au fost şi sunt încă prezentate, pentru că tribunalul respectiv nu şi-a încheiat încă activitatea, deşi Miloşevici a murit…

Termenul de „genocid“ apare din ce în ce mai frecvent în discursurile NATO. Mai ales că sensurile care i se dau sunt foarte apropiate, chiar identice, cu cele existente în dreptul internaţional. Desigur, consacrarea termenului de „genocid“ pentru acţiunile militare ale sârbilor din Kosovo este menită să permită, la nevoie, invocarea prevederilor Cartei ONU conform cărora acţiunea de genocid îndreptăţeşte intervenţia militară internaţională şi dă legitimitate acţiunilor NATO. Unde începe şi unde se sfârşeşte însă legitimitatea păstrării ordinii interne, menţinerea stabilităţii statului de drept, lupta împotriva grupurilor secesioniste înarmate? Cu alte cuvinte, acţiunea forţelor de ordine iugoslave împotriva AEK (armatei de eliberare din Kosovo), care este o grupare armată constituită în interiorul unui stat de drept cu scopul desprinderii prin forţă a unei porţiuni din teritoriul acestuia, este legitimă sau nu? Acum, după ce Kosovo este, pentru prima dată în istoria sa, o ţară suverană şi de sine stătătoare, legitimitatea are alt curs şi alte faţete.

Războiul însă se declanşase, iar toate aceste întrebări vor primi răspunsuri în funcţie de interesele şi de scopurile urmărite de beligeranţi. Desigur, totdeauna cei mai puternici îşi vor impune filosofia lor. Totuşi, cândva, adevărul va ieşi la iveală. Şi, probabil, unora dintre noi ne va fi ruşine pentru modul cum l-am văzut la data la care aveam posibilitatea şi obligaţia să-l vedem cu ochii noştri şi nu cu ai interesului altora. Până atunci, ostilităţile se vor desfăşura nestingherite de altcineva înafară de palida ripostă disuasivă a apărării antiaeriene iugoslave şi, dacă o vrea, de bunul Dumnezeu.

Pentagonul – care este totuşi o instituţie serioasă şi ştie să respecte adevărul – a anunţat că există indicii potrivit cărora avionul F-117 A, prăbuşit în apropierea Belgradului, a fost lovit de o rachetă sol-aer de tipul SA-3. E primul F-117 doborât!

Încă din cea de a cincea zi a bombardamentelor, unii se gândesc deja la configuraţia unei invazii terestre. Pentru că

Iugoslavia nu poate fi altfel înfrântă. Astfel, preşedintele Comitetului Întrunit al şefilor de State Majore al SUA, generalul H. Shelton a declarat că „pentru executarea unei acţiuni militare terestre pe teritoriul Iugoslaviei este necesară o forţă de 200.000 de militari".

În Federaţia Rusă, aproximativ 5.000 de voluntari ruşi se pregăteau să se alăture forţelor armate sârbe, în acţiunile care se preconizau a fi duse împotriva forţelor NATO, în situaţia când acestea vor trece la atacuri terestre sau aero-terestre. Mai mult de 300 dintre aceştia sunt foşti ofiţeri şi se estima că vor sosi în Iugoslavia în cursul zilei de 29 martie.

Rusia nu-şi lasă la greu partenerul său tradiţional. Atât cât poate face, face. În acest sens, la 28 martie, o delegaţie condusă de Ghenadi Selezniov, preşedintele Dumei de Stat, s-a deplasat la Belgrad „în încercarea de a determina oprirea agresiunii asupra Iugoslaviei". În aceeaşi zi, liderii mişcării democrate „Cauza Dreaptă", Egor Gaidar (fost premier), Boris Fiodorov (fost ministru de finanţe) şi Boris Nemţov (fost vicepremier) s-au deplasat la Belgrad cu acordul lui Boris Elţin, A. Gore, Madelaine Albright şi ministrului de externe rus, I. Ivanov", într-o misiune de mediere. Anterior, această delegaţie s-a consultat, la Budapesta, cu mediatorul american, Richard Holbrooke, iar după Belgrad se va deplasa la Vatican şi în SUA.

Marele travaliu începuse. Şi el nu putea rămâne fără rezultate şi nici fără consecinţe pe termen lung. Pe unele le ştim. Pe altele le intuim. Dar, pe cele mai multe dintre ele, probabil, nici nu le bănuim. Experienţa istorică a confruntării dintre cei mari este uluitoare.

Lucrurile începeau deja să se nuanţeze. Iar cine avea ochi să vadă vedea şi cine avea urechi să audă auzea. Primul-ministru francez, L. Jospin şi ministrul de externe german, J. Fischer au declarat că statele lor nu vor participa la faza a doua a operaţiei „Allied Force". Jospin a declarat că, în câteva zile, Iugoslavia nu-şi va mai putea controla propriul spaţiu aerian. El a precizat că au fost luate toate măsurile pentru pregătirea unei intervenţii terestre, această fază fiind planificată anterior.

Ministerul de Externe al Norvegiei a anunţat că va trimite personal diplomatic suplimentar în Albania şi Macedonia, cu scopul

de a stabili un contact mai strâns cu minorităţile şi cu organizaţiile umanitare şi pentru a putea ajuta refugiaţii.

În acest timp, ministrul de externe al F.R.I. Macedonia, Alexander Dimitrov, s-a hotărât să se deplaseze la Atena, Bonn, Roma şi Bruxelles pentru a solicita admiterea de urgenţă a ţării sale în NATO, cu scopul de a o proteja împotriva unor eventuale atacuri iugoslave.

În Ungaria, un sondaj de opinie arăta că 60% din populaţie considera oportună intervenţia NATO în Kosovo, 72% dintre bărbaţi şi 52% dintre femei s-au declarat de acord cu bombardarea Serbiei, iar 72% (faţă de 61%, în 1998) sprijineau „lupta albanezilor pentru dobândirea autonomiei teritoriale“. Cum era şi firesc, 64% dintre cei chestionaţi susţineau Voivodina pentru „redobândirea autonomiei teritoriale“, iar 60% considerau că nu există posibilitatea extinderii conflictului asupra Ungariei.

În Bulgaria, acelaşi tip de sondaj arăta un alt spectru al opţiunilor: 56 % dintre cetăţeni considerau criza din Kosovo ca fiind o problemă internă a Iugoslaviei, care nu necesita o intervenţie militară străină, în timp ce 44 % sprijineau intervenţia militară a NATO. În jur de 46 % din cei intervievaţi apreciau că Alianţa va asigura securitatea Bulgariei, iar 48 % credeau că nu. Totodată, 75 % erau împotriva implicării Rusiei în conflict, iar 74 % - împotriva punerii la dispoziţia NATO a unui coridor aerian.

Dar, ca totdeauna şi peste tot, nu populaţia hotărăşte. Ea are un cuvânt de spus doar în faţa urnelor. În rest, politicienii cu politica şi restul cu… resturile.

ZIUA A ŞAPTEA

În ziua a şaptea a bombardamentelor, avioanele au decolat la fel de pe bazele aeriene situate în Italia, în Marea Britanie şi de la bordul portavioanelor, sirenele au sunat la fel la Belgrad, la Novi Sad, la Podgorița, la Pristina şi în multe alte locuri din spaţiul iugoslav lovit ca un poligon de încercare. Pe ziua de 30 martie, între orele 08.45 şi 09.30, avioane ale Alianţei au executat cercetare aeriană, atât în spaţiul aerian al Iugoslaviei, cât şi în cel al Bosniei şi Herţegovinei şi în cel al Ungariei, la plafoane între 6000 şi 20.000 de metri. Între orele 10.00 şi 12.15, în jur de 35 - 40 de avioane au bombardat o zonă situată la 60 de kilometri sud şi sud-vest de Pristina. Evident, nici Pristina nu a fost scutită de mângâierile rachetelor de croazieră Tomahawk. Acestea s-au năpustit asupra unei cazărmi situată în acest oraş, precum şi asupra altor obiective din Belgrad, Pancevo şi Batajnica. În jurul prânzului, a încetat alarma aeriană, dar, la orele 17.00, aviaţia NATO a bombardat din nou aerodromul Batajnica şi alte obiective situate în nordul Serbiei.

La orele 21.00, de la baza Aviano din Italia, au decolat iarăşi avioane F-16, F-15, A-10 şi elicoptere Black Hawk destinate pentru atac la sol. Cap compas - Iugoslavia.

Ziua nu s-a încheiat la 22.13, când s-a dat, pentru o vreme, încetarea alarmei aeriene la Belgrad. Pentru că, la 01.37, în spaţiul iugoslav, s-a intensificat bruiajul radio, iar la 01.49 a sunat din nou alarma aeriană în capitale Iugoslaviei. După numai 11 minute, aviaţia NATO era desfăşurată deasupra Iugoslaviei, lovind obiective în zona localităţilor Gracalnica şi Susica, la sud-vest de Pristina.

La orele 03.30 au pătruns în Iugoslavia, dinspre Ungaria, alte şase avioane, iar la 04.30 au fost bombardate zonele Batajnica şi Avala. Cu o alarmă aeriană la Belgrad, în jurul orelor 07.50 şi cu încetarea acesteia la 08.33, se încheie încă o zi de coşmar pentru Iugoslavia şi de ruşine pentru Europa. Dar asta-i vremea sub sceptrul căreia am trăit şi încă mai trăim.

În timpul acţiunilor din noaptea de 30 spre 31 martie, aviaţia NATO a atacat cazarma „Kosovski junacki“ din Pristina, fabrica „Sloboda“ din Kacak, zona aeroportului Batajnica (asupra căruia au fost lansate cinci rachete din care două au căzut în localitate), obiective civile din localităţile Futog şi Kisac, din apropiere de Novi Sad, aerodromul Goluboc, de lângă Podgorița, precum şi poziţiile forţelor de poliţie de lângă Pristina. Au fost vizate, de asemenea, câteva depozite de armament şi muniţie, precum şi alte obiective de la sud de Pristina.

Vremea n-a prea ţinut însă cu piloţii NATO şi nu le-a creat condiţii pentru a-şi îndeplini întocmai misiunile primite. Avioanele de bombardament s-au întors la baze cu 30 la sută din încărcătura de luptă. Potrivit ordinului de misiune, aviaţia de bombardament nu avea voie să coboare sub o anumită altitudine minimă pentru a nu fi expusă apărării antiaeriene iugoslave. Unele dintre avioane, cum se ştie, fiind în imposibilitate de a ateriza cu încărcătura acroşată, n-au avut altă soluţie decât s-o largheze în Adriatica.

Şi pentru ca nelegiuirea să fie completă, bombardamentele au lovit şi şase tabere de refugiaţi sârbi proveniţi din Bosnia şi Slavonia orientală. Nu are nici o importanţă că nouă dintre aceşti refugiaţi au fost ucişi în timpul acestor bombardamente. Important este că toate avioanele s-au întors la bazele lor şi că strategia pierderilor zero a acestui război non-contact se materializa pas cu pas. Sârbii au comunicat că au doborât două rachete de croazieră, în zona localităţii Brnjica, iar neprietenii sârbilor au ţinut să precizeze că taberele de refugiaţi sârbi erau situate în apropierea obiectivelor militare.

Kosovo se afla însă în continuare sub două amurguri, unul care venea din cer, celălalt care se afla pe pământ. NATO, care se preocupa mai puţin de ilegitimitatea celui din cer şi mai mult de condamnarea celui de pe pământ, a avut toată grija să comunice că forţele armate iugoslave au deschis focul şi au incendiat locuinţe ale albanezilor din Pristina şi Srbica, Dobrido, Orahovac, Dakovica şi Brestovac, obligându-i pe locuitori să părăsească zona. Au bombardat cu artileria o coloană de albanezi care se îndrepta spre graniţa cu F.R.I. Macedonia, în zona oraşului Urosevac, au adunat în centrul oraşului Pristina un mare număr de albanezi pentru a fi expulzaţi imediat sau pentru a-i folosi ca scuturi umane împotriva

bombardamentelor. În acelaşi timp, purtătorul de cuvânt al Ligii democratice din Kosovo a anunţat că Ibrahim Rugova a fost rănit.

Era însă război şi toate cele care sunt proprii războiului, de la morţi şi răniţi, la distrugere şi dezinformare, ies în prim plan ca undelemnul.

Alianţa Nord-Atlantică nu a fost însă mulţumită de rezultat. Mai ales că Serbia nu s-a târât în genunchi în faţa sa pentru a-i cere iertare. Am citit cândva, într-un roman din seria „SAS contre CIA“, o scenă care reliefa toată mizeria celui devenit ucigaş. Un agent primise ordin să suprime pe cineva. Îl atacase cu un cuţit, îi răsucise cuţitul în trup pentru a-i tăia una din artere, dar nu reuşise. Femeia respectivă – pentru că victima era o femeie – nu căzuse ca fulgerată, ci se zbătuse, se luptase, se chinuise. Agentul respectiv îşi spusese că asta-i o treabă murdară şi o urâse pentru că nu murise dintr-o dată, pentru că îi lăsase, pentru toată viaţa, o imagine de coşmar. Iugoslavia, însângerată de războaiele de secesiune puternic susţinute din exterior, nu murea, nu sucomba sub loviturile celei mai puternice forţe din lume. Iar această forţă nu putea înţelege de ce. Şi atunci a trebuit să ia noi măsuri, să intensifice deopotrivă loviturile aeriene şi loviturile psihologice, să folosească adică întregul arsenal pentru a o îngenunchea, pentru a o scoate din această rezistenţă inexplicabilă. Conducătorii Alianţei nu înţelegeau sau nu doreau să înţeleagă de ce sârbii nu-l condamnă pe Miloşevici, de ce se adună în centrul oraşului cu ţinte pe piept, de ce cântă în loc să plângă, de ce se opun bombardamentelor NATO în loc să salute intervenţia salvatoare a Alianţei care nu vizează poporul sârb, ci regimul lui Miloşevici. Ah, balcanicii ăştia, înapoiaţi şi necoborâţi încă din copacul încăpăţânării şi al prostiei!

Pentagonul, care este un staff profesionist de mare valoare, prins în acest joc politic absolut nedrept şi injustiţiar şi conştient că nimeni n-o să-l tragă la răspundere pentru crime de război, a dispus suplimentarea numărului de avioane de cercetare fără pilot, de tipul „Predator“, în Bosnia şi Herţegovina, pentru a intensifica misiunile de cercetare în spaţiul iugoslav. Această măsură, determinată probabil de eficacitatea sub speranţe şi calcule a bombardamentelor, era menită să ducă la creşterea acesteia, la cunoaşterea mai precisă a rezultatelor, la corectarea erorilor, la o mai bună desfăşurare a

atacurilor. La urma urmei, Pentagonul nu era interesat de scopul războiului (acţiunilor militare), ci de eficacitatea lui nemijlocită, adică de efectul direct al bombardamentelor, al ieşirilor-avion, al acțiunii strategice propriu-zise. Pentru Pentagon, războiul împotriva Iugoslaviei era pur şi simplu un joc, o aplicație, nu un scop, nu un mijloc. Tot ca o măsură de întărire a dispozitivului Alianţei a fost şi întărirea forţei de extracţie din F.R.I. Macedonia cu mijloace suplimentare de apărare antiaeriană. Acestea au fost dispuse la graniţa cu Serbia. Şi Canada a anunţat că îşi va dubla numărul de avioane de la 6 la 12.

Operaţia „Alied Force“ se desfăşura însă după toate regulile războiului. Comandouri din cadrul forţelor britanice, franceze şi americane pătrundeau zilnic în Kosovo şi în restul Iugoslaviei cu misiuni foarte importante: culegere de informaţii, indicarea ţintelor, urmărirea efectelor bombardamentelor, crearea de diversiuni etc. Unităţile implicate în aceste acţiuni făceau parte din Serviciul Aerian Special britanic (SAS) din forţele de comando SEAL din cadrul FN ale SUA şi Infanteriei Marine. din Comandamentul pentru Operaţiuni Speciale (COS) din cadrul Trupelor de Uscat franceze etc.

Despre bombardamente şi despre modul cum au reacționat sârbii, s-au spus multe în acea perioadă şi se vor spune încă şi mai multe de-a lungul timpurilor care vor veni. E greu să descifrezi, în acest stufăriş de cuvinte, de argumente, de aprecieri, de evaluări şi de date concrete, adevărul. Dar chiar în acele zile fierbinţi, analiştii americani au ajuns la concluzia că strategia de răspuns adoptată de Iugoslavia este deosebită şi foarte eficientă. Ei au remarcat, între altele, modalitatea de economisire a resurselor de apărare antiaeriene, în primul rând prin utilizarea limitată a acestora în prima fază a atacurilor.

Ca urmare, apărarea antiaeriană a Iugoslaviei a suferit pierderi puţine, iar eficienţa ei a fost destul de bună, reuşindu-se doborârea unui F-117. Aceasta este o performanţă care nu putea să-i lase indiferenţi pe analiştii de la Pentagon. Sistemul de apărare antiaeriană iugoslav a avut deci efecte asupra comportamentului aviaţiei aliate, obligând-o să se apropie cu prudenţă de obiective şi să lanseze atacuri nu totdeauna foarte bine pregătite, ceea ce a dus, pe de o parte, la scăderea preciziei şi, pe de altă parte, la creşterea

consumurilor şi a duratei operaţiei. Aceasta a şi determinat Pentagonul şi conducerea Alianţei să sporească numărul de avioane de cercetare şi de patrulare aeriană pentru a descoperi elementele sistemului de apărare antiaeriană a Iugoslaviei. Sârbii şi-au sacrificat chiar câteva avioane în acţiuni de interceptare a avioanelor NATO în spaţiul Bosniei, tocmai pentru a testa capacitatea de reacţie a acestora în situaţii reale. Ca urmare, Alianţa a fost nevoită să-şi disperseze forţele în spaţiul aerian al Albaniei, F.R.I. Macedonia, Ungariei şi Bosniei, pentru a evita angajamentul în lupte aeriene directe, a copleşi apărarea antiaeriană iugoslavă şi a realiza surprinderea tactică.

O altă concluzie extrem de importantă care s-a desprins la acea dată, rezultată tot din modul de reacţie al Iugoslaviei, este respectarea de către această ţară a principiilor dreptului internaţional şi evitarea oricăror speculaţii pe această temă. Faptul că Iugoslavia nu a atacat forţele NATO de pe teritoriul ţărilor vecine a exclus posibilitatea inculpării acesteia de agresiune, cum este obiceiul, şi chiar pe cea a condamnării, pe temeiul dreptului internaţional, a acţiunilor militare iugoslave. Cu alte cuvinte, Iugoslavia nu a oferit absolut nici un pretext forţelor NATO sau Tribunalului Penal Internaţional pentru a o acuza de agresiune şi nici pentru a justifica aceste bombardamente.

În aceste condiţii, Iugoslavia apare, în urma unei analize exacte, ca victimă, ca ţară în drept să reacţioneze împotriva celor care o atacă. Această concluzie ar fi spulberat pur şi simplu argumentul moral al ofensivei NATO şi pe cel al bombardamentelor care vizau distrugerea nu doar a infrastructurii militare, ci şi pe cea a infrastructurii materiale şi teritoriale a ţării, ceea ce reprezenta o crimă împotriva poporului iugoslav care a durat aceste obiective de-a lungul a zeci de ani, cu sacrificii enorme. Aici trebuie remarcat, din perspectiva celui care scrie aceste rânduri – şi care a fost pe teritoriul bosniac în timpul bombardamentelor vestice din 1995 asupra armatei generalului Mladici –, că, în România, care nu a trecut printr-un astfel de război, toate obiectivele economice de importanţă strategică au fost distruse sau înstrăinate şi distruse, în mai puţin de un sfert de veac, cu concursul celor care au condus ţara, fără să se tragă un foc de armă. În faţa acestei realităţi dramatice, rămâi fără cuvinte.

În acelaşi timp, Iugoslavia a deschis graniţele pentru ca refugiaţii să poată ieşi de sub bombardamentele NATO şi din zonele de război. Occidentalii au interpretat acest gest (cel puţin prin analizele făcute) ca o modalitate de a arunca vina exodului pe bombardamentele NATO. Ei au susţinut că, în intenţia conducerii iugoslave, se afla crearea posibilităţii ca, în momentul în care NATO va controla din aer acţiunile terestre din Kosovo, AEK să nu mai existe ca forţă organizată, iar procentajul etnic să fie favorabil sârbilor.

Şi, în timp ce institutele de cercetări strategice, analiştii şi jurnaliştii întorceau pe toate feţele situaţia din Iugoslavia, la 30 martie ora 19.30, ora României, premierul rus, Evghenii Primakov, a sosit la Bonn (după ce poposise la Belgrad). El a declarat că discuţiile cu conducerea iugoslavă au fost pozitive, în sensul identificării unor căi de soluţionare a crizei. Slobodan Miloşevici era dispus să respecte un acord de încetare a focului în Kosovo şi să manifeste flexibilitate pe timpul negocierilor. Dacă bombardamentele se opresc, preşedintele iugoslav este gata să reducă prezenţa militară în Kosovo, cu condiţia firească a încetării sprijinului extern pentru formaţiunile înarmate ale separatiştilor albanezi. În acest caz, situaţia ar reveni la cea existentă înaintea concentrării trupelor NATO la graniţa cu Iugoslavia. Toţi refugiaţii care sunt cetăţeni iugoslavi se pot întoarce, în aceste condiţii, fără nici o problemă, la casele lor.

Cam acestea erau concluziile cu care premierul rus ajungea la Bonn. Discuţiile sale cu preşedintele iugoslav nu puteau opri războiul dintre NATO şi Iugoslavia (pe care NATO nici nu l-a numit război), dar un prim pas în această direcţie trebuia oricum făcut. Rusia acţiona cum putea, prin toate mijloacele pe care le avea la dispoziţie. Preşedintele Dumei de Stat, G. Seleznikov, a anunţat că o delegaţie condusă de Serghei Baburin va sosi la Belgrad pe 01 aprilie. Nu era desigur o păcăleală. Ministrul rus pentru situaţii de urgenţă, Serghei Soigu, a anunţat şi el, la rândul lui, că a fost elaborat planul pentru trimiterea de ajutoare în Iugoslavia. Aceste ajutoare constau în: medicamente, cadre medicale şi chiar a spitalului de campanie aflat în subordinea acestui minister. Igor Ivanov, ministrul de externe al Federaţiei Ruse, a declarat că pe teritoriul Albaniei şi Macedoniei, la

graniţa cu Iugoslavia, sunt concentraţi 3000 de luptători albanezi, pregătiţi să sprijine o eventuală ofensivă terestră a Alianţei.

Cancelarul german Gerhard Schroeder, după convorbirile purtate cu Primakov în seara zilei de 30 martie, l-a informat pe secretarul general al NATO, Javier Solana, despre rezultatele acesteia. Cum era de aşteptat, Schroeder a calificat drept inacceptabilă propunerea iugoslavă de încetare a atacurilor aeriene ale NATO. Celelalte propuneri ale lui Primakov şi Miloşevici, în opinia cancelarului german, nu reprezentau nici ele o bază de discuţii pentru soluţionarea politică a crizei. Atacurile puteau deci să continue.

Ca şi cum toate acestea erau un simplu joc al orgoliilor şi al ambiţiilor, sau o simplă pedeapsă aplicată unui profanator de valori, preşedintele american, Clinton, a precizat că, întrucât Slobodan Miloşevici continuă campania de expulzare şi de execuţii în Kosovo, raidurile NATO trebuie să continue. Liderul american a subliniat că statele vecine Iugoslaviei – Grecia, Turcia, România şi Bulgaria – au fost şi ele receptive la problema refugiaţilor. Uitase să sublinieze cât de slugarnice au fost unele dintre ele – este vorba, între alţii, şi de liderii din România, adică de vocile cele mai autorizate, care (fără să le-o ceară nimeni) n-au precedat în a lăuda atacurile NATO ca fiind unica soluţie pentru rezolvarea unei crize care ţinea în exclusivitate de competenţa statului iugoslav. În tonul specific celui puternic, S. Berger, consilierul prezidenţial pentru securitate naţională al SUA, a declarat că Miloşevici va pierde Kosovo în cazul că nu cedează. Din nou, soarta unui popor era jucată la ruletă. Un conducător, dacă nu place mai marilor lumii, poate oare fi cauza pierderii unor teritorii care aparţin ţării respective dintotdeauna? Sub această nouă stea a nenorocirilor, practic, este posibil orice. De fapt, şi preşedintele Statelor Unite ale Americii, în ziua de 30 martie, într-o alocuţiune televizată, a spus cam acelaşi lucru. În aceeaşi zi, un oficial de la Casa Albă a spus că „SUA s-ar putea să-şi reconsidere poziţia referitoare la statutul Republicii Muntenegru.“ Cu alte cuvinte, s-ar putea ca America să hotărască dacă Muntenegru şi Kosovo vor mai face sau nu parte din Iugoslavia. Mai mulţi senatori americani au propus discutarea în Congres a unui proiect de lege care să permită Statelor Unite să livreze AEK tehnică de luptă, adică armament antitanc şi rachete antiaeriene portabile.

Tot la data de 30 martie, Robin Cook, ministrul de externe britanic, a declarat că statele occidentale nu vor fi de acord doar cu o simplă încetare a focului, susținând că orice înțelegere pe această temă va trebui să aibă în vedere includerea prezenței NATO în cadrul unei forțe de menținere a păcii. A adăugat că un acord politic va trebui să includă și posibilitatea ca refugiații albanezi din Kosovo să se întoarcă la casele lor, în condiții de securitate, fără teamă, și având o garanție internațională. Ceea ce, desigur, era foarte corect. El nu a exclus posibilitatea ca planul de pace elaborat de Grupul de Contact să fie ușor modificat, păstrând însă principalele prevederi neschimbate. Această declarație a avut loc înainte ca Primakov să ajungă la Belgrad. Demnitarul britanic a rămas însă la aceeași poziție și după aceea. De unde rezultă că lucrurile astea au fost stabilite din timp, iar prezența NATO în zonă a fost, poate, una din rațiunile importante ale acestei intervenții.

Sârbii s-au dovedit însă a fi unitari în ceea ce privește poziția lor față de aceste bombardamente și de soluția aplicată de Occident. Vice-premierul federal Vuk Draşkovic a declarat că NATO este vinovată pentru toate victimele apărute după declanşarea agresiunii în Kosovo, iar cheia soluționării crizei se află în mâna agresorului. Autoritățile de la Belgrad, în viziunea vicepremierului sârb, acordă toate drepturile posibile pentru minorități, dar numai în cadrul granițelor Serbiei și cu respectarea ordinii constituționale, ceea ce nu reprezenta în totalitate adevărul. În prezent – a susținut Draşkovic –, poporul sârb este mai unit ca niciodată, iar în Serbia nu există trădători. Singura cale de soluționare a crizei părea a fi, în opinia liderilor sârbi, reluarea negocierilor, în spiritul deciziilor adoptate de parlamentul Republicii Serbia.

În seara zilei de 30 martie, liderul aripii politice a AEK, Hasim Thaci, a respins „compromisul “ cu președintele Slobodan Miloșevici și a cerut dislocarea de trupe terestre ale NATO în Kosovo. Îi dădea mâna să o facă, atâta vreme cât aviația NATO acționa ca forță aeriană în sprijinul a AEK. Desigur americanii i-au avertizat pe cei din AEK să nu-și facă o astfel de impresie. Dar de la vorbe la fapte, drumul este totdeauna presărat cu de toate. Și mai ales cu surprize. Pentru că, indiferent ce se spune, acțiunea NATO nu a fost altceva decât o sprijinire a albanezilor din Kosovo în tentativa lor de reobținere a autonomiei teritoriale, pe criterii etnice, a provinciei

Kosovo şi, în continuare, a separării de Iugoslavia. Cel puţin, aşa rezultă, dacă dăm la o parte toate celelalte argumente care nu rezistă unei analize serioase. Iar evenimentele ulterioare au demonstrat acest lucru.

O dată cu declanşarea bombardamentelor NATO, observatorii OSCE din provincie au fost evacuaţi. Au mai rămas doar ofiţeri occidentali care asigurau comunicaţiile şi, după unele date, coordonau acţiunile AEK şi ale aviaţiei NATO împotriva obiectivelor sârbe. În aceste circumstanţe, adevărata filosofie a misiunii KVM a ieşit şi ea în evidenţă. Pentru că tot ce a făcut Occidentul în Iugoslavia se numeşte mănăstire-ntr-un picior, ghici (ciupercă) ce e.

Analizând rezultatele celor şapte zile de bombardament perfect nejustificat asupra Iugoslaviei, NATO a decis, la 30 martie, ca operaţia aeriană să se execute în continuare neîntrerupt. Aceasta însemna, potrivit declaraţiilor oficialilor Alianţei, că, în următoarele zile, bombardamentele se vor intensifica şi, probabil, se va trece la faza a treia. Atitudinea Iugoslaviei de nesupunere îi jignise rău pe liderii celei mai puternice alianţe militare care a existat vreodată în lume şi care, la data declanşării acestor acţiuni fără precedent, nu mai avea… obiectul muncii.

În consens, secretarul general al ONU, Kofi Annan, şi-a exprimat profunda nemulţumire, marea lui indignare faţă de purificarea etnică practicată de forţele sârbe în Kosovo. Şi dacă inclusiv secretarul general ONU, omul aflat în slujba naţiunilor, decretează că în Kosovo se desfăşoară un proces sălbatic de purificare etnică, vinovate de acest lucru fiind forţele armate iugoslave, atunci cine să le mai deschidă ochii celor de la Bruxelles şi de la Washington pentru a vedea sau înţelege ilegalitatea acestor bombardamente împotriva unui stat de drept? Nimeni! Pentru că ochii care nu vor să vadă nu văd. Sau se uită prin alte părţi. Şi, pentru ca o astfel de afirmaţie să nu rămână ca o declaraţie de război, secretarul general al ONU a făcut apel la comunitatea internaţională pentru a ajuta ţările vecine care au primit zeci de mii de refugiaţi.

Generalul de corp de armată Janko Bobetko, fostul şef al Statului Major General pe timpul operaţiilor din 1995 din Croaţia, era de părere că intervenţia trupelor terestre este inevitabilă, fie chiar

şi numai pentru a menţine securitatea în spaţiul în care se vor întoarce refugiaţii. Fără o astfel de finalitate, operaţia aeriană nu are nici un sens. Generalul avea dreptate. De îndată ce Iugoslavia nu a ridicat mâinile sus, în primele ore, sau după primele zile de bombardament, operaţia aeriană – care fusese concepută ca o operaţie disuasivă – îşi ieşise din orice sens sau devenise pur şi simplu operaţie aeriană în sprijinul AEK. Mulţi observatori au sesizat acest adevăr, chiar dacă NATO nu poate sau nu vrea să-l recunoască. Şi, în parte, NATO are dreptate. Pentru că, la urma urmei, nu s-a sinchisit nimeni de albanezi. Dar ei puteau fi un foarte bun pretext în jocurile strategice care se pregătiseră pentru Balcani.

Cehii, sesizând nuanţele, au precizat, prin vocea preşedinţilor comisiilor pentru politica externă şi apărare din Camera Deputaţilor – Petr Necas şi Lubomir Zaoralek – că nu pot participa cu trupe la o eventuală operaţie terestră, pentru că ei nu au o armată profesionistă, cum se cere în cazul intervenţiei terestre. Iar Cehia este membră NATO!

Faustino Troni, şeful misiunii OSCE din Macedonia, a şi văzut cum vor evolua evenimentele în viitorul imediat sau în cel următor. El a precizat că, în situaţia în care va pierde războiul, partea de nord a provinciei Kosovo va reveni Serbiei, iar cea de sud Albaniei. Dar, pentru a se ajunge la o astfel de împărţeală, preşedintele Miloşevici trebuie să fie victimizat în faţa poporului sârb pentru ca el să accepte renunţarea la o parte din teritoriu. Probabil că Faustino Troni nu-i cunoştea foarte bine pe sârbi.

Dar împotriva purificării etnice practicată de forţele sârbe n-au protestat numai occidentalii. La 30 martie, Iordania a făcut şi ea acelaşi lucru. Regele Abbdullah a cerut guvernului iordanian să asigure ajutor umanitar pentru victimele crimelor sârbe. Desigur, regele Abbdullah, care şi-a petrecut câţiva ani buni la studii în Statele Unite ale Americii – ceea ce este foarte bine pentru el şi pentru ţara lui – nu putea gândi altfel. Şi nici nu avea interesul să o facă. Cum nici Emil Constantinescu, preşedintele României, se pare că nu avea un astfel de interes, deşi fostul rector al Universităţii din Bucureşti, una din cele mai prestigioase instituţii de învăţământ superior din ţara noastră, poate şi din Balcani, nu şi-a făcut studiile la Oxford şi nici la Harvard. Dar asta are mai puţină importanţă acum. Oamenii se schimbă după vremuri şi interese. Ar fi o iluzie să credem că ei (sau

unii dintre ei) pot rămâne drepţi, sfinte lumânări arzând sub vânturi. Şi la 1241, în vremea năvălirii Hoardei de Aur, era tot aşa.

Mediile diplomatice au început să comenteze în fel şi chip evenimentul. Unii considerau că s-a mers prea departe cu confruntarea militară care dezavantajează pe toată lumea – ceea nu era foarte adevărat, ci doar în parte adevărat -, alţii credeau că pierderile suferite de forţele aeriene americane vor determina opinia publică din Statele Unite să-şi cheme avioanele acasă.

NATO a aflat că sârbii n-au folosit încă rachetele antiaeriene SA-6, dar, dacă le vor scoate din adăposturi, ele vor fi imediat distruse. Aviaţia le urmărea cu mare atenţie.

Una peste alta, diplomaţii credeau că NATO ar putea pune în discuţie încetarea loviturilor aeriene dar nu va renunţa niciodată la dislocarea de forţe în Kosovo, ceea ce se va dovedi a fi foarte adevărat. De altfel, acesta a fost şi obiectivul strategic al războiului: controlul provinciei şi asigurarea prezenţei Occidentului (iar americanii au urmărit şi ei obiectivul lor strategic care este tot cam acesta) în cea mai sensibilă şi cea mai tensionată zonă a Europei. Asupra acestui aspect însă vom mai reveni, întrucât nimeni nu poartă un astfel de război doar de dragul albanezilor sau al dreptului internaţional.

Încă o constatare care spune foarte mult. NATO nu acordă ajutor militar AEK, dar nici nu le interzice altora să o facă. Aşadar, statele musulmane şi etnicii albanezi din Europa occidentală au toată libertatea să sprijine armata de eliberare din Kosovo prin toate mijloacele.

Faptul că Miloşevici avea, la data respectivă, sprijin larg din partea populaţiei sârbe, nu constituia chiar o problemă insolubilă. Se aprecia că, dacă nu s-a reuşit înlăturarea lui prin mijloace militare (în urma declanşării bombardamentelor NATO şi culpabilizării liderului sârb pentru această situaţie), atunci, cu siguranţă, vor fi găsite alte mijloace, întrucât americanii nu-l vor accepta niciodată ca partener de dialog pe cel care s-a opus prin forţă planurilor NATO.

Confruntarea militară la care s-a ajuns prin recurgerea la bombardarea Iugoslaviei este rezultatul grabei cu care Statele Unite au cerut secretarului general NATO să-i ameninţe pe sârbi cu folosirea forţei, deşi mai erau suficiente posibilităţi diplomatice.

Faptul că la cartierul general al NATO toţi aliaţii au fost de acord cu declanşarea loviturilor aeriene se datorează nu convingerii şi voinţei acestora, ci şi impunerii acestui comportament de către Statele Unite, care au şi suportat cea mai mare parte a costurilor.

În aceleaşi medii diplomatice, s-a remarcat că oficialităţile iugoslave nu întreprind nimic pentru a opri exodul de populaţie albaneză din Kosovo. Unii au acuzat Iugoslavia pentru aşa ceva, alţii au continuat inerţia susţinerii vinovăţiei sârbilor pentru epurare etnică, genocid împotriva populaţiei albaneze, căutând fel de fel de exemple, de argumente etc. Foarte puţini sunt cei care au remarcat că exodul populaţiei, în astfel de situaţii, deşi este dramatic, este totuşi normal şi chiar necesar. Din zona acţiunilor de luptă populaţia se evacuează. Aceasta este o măsură de protecţie, nu de distrugere. Pentru că, din toate datele, forţele sârbe din zonă se luptau cu forţele AEK, nu cu populaţia. Măsura în care aceste forţe se disimulau în rândul populaţiei sau se identificau cu populaţia este discutabilă. Precum discutabilă este şi posibilitatea forţelor sârbe de a-i distinge pe unii de ceilalţi. De aici nu rezultă că forţele sârbe erau mieluşei, ci doar faptul că nu numai ele erau vinovate de dramatismul situaţiei.

Sunt şi unii care au spus clar că exodul populaţiei albaneze este provocat şi de AEK pentru a determina concentrarea atacurilor aeriene asupra provinciei şi a pregăti terenul pentru o intervenţie a forţelor terestre aliate. Este însă posibil ca însăşi Alianţa să fi încurajat acest exod, tocmai pentru a avea sprijin internaţional. Altfel cum se poate explica grija deosebită pe care au avut-o ţările NATO faţă de această populaţie? De ce nu au avut aceeaşi grijă şi faţă de rwandezi, de kurzi, de ceceni sau de angolezi?

Unii analişti au ajuns la concluzia că teoria creării unui stat etnic şi ideea modificării graniţei dintre Albania şi Iugoslavia ar aparţine americanilor. Oricum, o dată luat taurul de coarne, problema va primi probabil o soluţie. Ce soluţie? Aceasta era întrebarea. Iar soluţia găsită în cazul Kosovo – separarea provinciei de Serbia şi chiar transformarea ei într-o ţară, deşi Kosovo n-a fost niciodată o ţară – a confirmat pe deplin o realitate la care, probabil, nici kosovarii nu se aşteptau… Kosovo este acum o ţară recunoscută de o parte din naţiunile lumii. Aşadar, dacă marile puteri vor, orice colţişor de pe lumea aceasta se poate transforma, într-o noapte, într-o

ţară şi orice ţară dintre cele existente pe Terra de mii de ani, poate fi distrusă tot într-o noapte, cu sau fără bombardamente NATO.

În ziua de 30 martie 1999, Înaltul Comisariat ONU pentru Refugiaţi a prezentat un bilanţ. De la 24 martie, de când s-au declanşat bombardamentele, s-au refugiat în ţările vecine aproximativ 100.000 de albanezi kosovari (60.000 – în Albania, 20.000 – în Muntenegru, 10.000 – în Bulgaria şi 9.000 – în Macedonia). S-a precizat, de asemenea, că peste 550.000 de albanezi au părăsit provincia, adică 25 la sută din populaţia de această etnie din Kosovo. Evidenţa sârbilor care au părăsit Kosovo în timpul bombardamentelor n-a fost însă comunicată. De ce?

Refugiul nu este însă o excursie, nu este o plimbare de agrement, ci o tragedie umană care însoţeşte toate războaiele. De aceea, în astfel de situaţii nedorite de nimeni, omenirea îşi aduce aminte că trebuie să fie solidară. Aşa s-a întâmplat şi în această situaţie. Austria a oferit suma de 10 milioane de şilingi, desigur şi cu scopul de a împiedica deplasarea valului de refugiaţi spre Viena şi spre Italia. Dar şi Roma, la rândul ei, a trimis spre Albania o navă cu ajutoare, luând în acelaşi timp măsuri ca marina militară şi aviaţia să constituie o punte permanentă cu ajutoare pentru refugiaţi.

La 30 martie, a decolat spre Albania un avion britanic cu corturi şi paturi. Guvernul de la Bonn a tranşat 20 de milioane de mărci în acelaşi scop, iar Bundeswehr-ul a început zborurile spre F.R.I. Macedonia cu alimente şi alte ajutoare. Guvernul polonez a alocat 250.000 de dolari pentru refugiaţi şi a luat măsuri pentru a primi, în ţară, 1.500.

Erau, desigur, doar primele măsuri. Ele vor fi continuate pe tot timpul campaniei aeriene.

Pe de o parte, distrugeri şi moarte, pe de altă parte, măsuri şi eforturi de ajutorare şi salvare. Încă o stupiditate de proporţii se desfăşura, pătând lumea unui sfârşit de mileniu cu cea mai teribilă faţetă a tragediei umane. O tragedie desfăşurată deopotrivă la scenă deschisă şi în toate culisele posibile.

PĂCĂLEALĂ DE ÎNTÂI APRILIE?!

Ultima zi a lunii martie a adus şi n-a adus lucruri noi. N-a adus, pentru că bombardamentele s-au continuat cu aceeaşi virulenţă, şi după ziua a şaptea (deja trecuseră trei zile peste termenul prevăzut de doamna Albright pentru capitularea sârbilor), urmând, în noua ordine a lucrurilor care fusese instituită cu un preţ inimaginabil, ziua a opta. Tot de bombardament. În cursul zilei de 31 martie, au continuat deci atât bombardamentele aeriene îndreptate împotriva obiectivelor prevăzute pentru faza a 2-a a operaţiei (lovirea tancurilor şi a concentrărilor de trupe), cât şi asupra unor obiective situate la nord de paralela 44. Au fost introduse în operaţie şi elicoptere de luptă, intensitatea maximă a atacurilor înregistrându-se după amiază, între orele 16.00-18.00.

Această nouă zi de bombardamente a adus însă şi lucruri noi. Oficialii NATO, în cadrul Consiliului Alianţei, au aprobat trecerea la faza a treia a operaţiei, care presupunea intensificarea loviturii pe toată adâncimea dispozitivului forţelor armate ale Iugoslaviei, lovirea în continuare şi mai puternică şi în profunzime a forţelor de poliţie şi de securitate sârbe, inclusiv a comandamentelor centrale şi locale ale acestora, precum şi a instituţiilor politice şi de propagandă, pe întreg teritoriul R.F. Iugoslavia.

Decizia privind momentul declanşării acestei faze aparţine SACEUR. Practic, s-a trecut la lovirea puternică a tuturor obiectivelor importante ale Iugoslaviei, mai ales a celor economice. Pentru că bombele nu aveau cum să lovească instituţiile. Ele au lovit

doar sediile acestora şi, ceea ce este foarte grav, au lovit întreprinderi, aeroporturi, poduri şi alte obiective economice construite de poporul sârb şi nu de Miloşevici sau de alt lider neagreat de Occident. Cine a dat dreptul Occidentului să lovească fabricile, podurile, autostrăzile şi, în general, infrastructurile vitale ale unei ţări şi aşa foarte crunt lovită de soartă?

Având iniţiativa strategică şi neîntâmpinând practic nici o opoziţie, NATO a trecut la un joc de copii mari, dictat de un comportament arbitrar pe toate planurile. Purtătorul de cuvânt al NATO, Jamie Shea, nu s-a sfiit să afişeze un zâmbet de superioritate şi indiferenţă în timp ce comunica presei obiectivele distruse sau intenţiile indiscutabile ale Alianţei. El a precizat însă că nu s-a trecut încă la faza a 3-a a operaţiei. De fapt, cine ar fi putut să separe fazele şi să ţină evidenţa unei astfel de „strategii" a Forţei Aliate? Şi de ce?

Urmând strategia impunerii gradate, NATO a hotărât mărirea cu 20% a numărului obiectivelor iugoslave vizate de aviaţie, intensificarea atacurilor aeriene şi lovirea de ţinte din zona centrală a Belgradului. Numai că nimeni – nici NATO şi nici altcineva – nu dorea morţi şi răniţi. Nici de o parte, nici de alta. Cele opt zile de bombardamente au dovedit că obiectivul atacurilor este impunerea unei politici şi nu distrugerea sau nimicirea. De aceea, s-a făcut tot ce se putea face în astfel de situaţii pentru a reduce pierderile colaterale, îndeosebi pierderile de vieţi omeneşti.

Tot ceea dorea NATO era să se implementeze rapid şi fără pierderi în Balcani. Era expresia cea mai concretă a unui nou mod de extindere. Prin forţă. Prin cucerire. Prin impunere. Prin prezenţă. O dată angajată într-o astfel de aventură, Alianţa era gata să plătească aproape orice preţ. Pentru că îşi găsise o nouă vocaţie, o nouă filosofie. Iar când 19 ţări atacă una singură, care, în plus, nu are nici măcar un singur aliat şi nimeni nu este interesat să se pună de-a curmezişul pentru dreptatea sârbilor, atâta cât este ea, nu se pune la îndoială victoria, ci doar morala. Adică ruşinea unui astfel de atac. Este ca şi cum 19 dulăi s-ar fi coalizat să atace un căţel care nici nu poate să latre sau să fugă întrucât are un picior rupt şi este aproape hămesit de foame. Dar în filosofia canină, niciodată un dulău nu atacă un căţel. Oamenii sunt însă altfel. Ei îşi au filosofia lor superioară, pragmatică, universală.

S-au luat totuşi măsurile de rigoare pentru a se evita pe cât posibil pierderile de vieţi omeneşti. Este un lucru lăudabil. Dar acesta nu aparţine politicienilor, ci militarilor. Pentru a evita victimele civile, s-a hotărât ca loviturile să se execute cu bombe de mare precizie, Paveway-2 şi altele, dirijate prin laser.

Acţiunile de luptă din 31 martie sunt o continuare a celor din 30 martie. Ele au început la ora 08.06. Un avion a executat o misiune de recunoaştere în zona oraşului Pristina, care a durat 30 de minute.

În acest timp, de la baza aeriană Aviano au decolat 6 avioane de atac la sol şi patru avioane A-10 specializate pentru lovirea blindatelor. Le-au urmat altele şi altele. De la bazele aeriene sau de pe portavioane. Între orele 11.00 şi 17.00 au fost bombardate unităţi aparţinând Bg. 148 I. Mo. şi Bg. 588 I.Uş. din Pec şi alte obiective din Kosovo. Sârbii au declarat că, în cadrul bombardamentelor respective, s-au folosit bombe cu fragmentaţie. Ei, şi? Cine putea interzice avioanelor NATO să folosească bombele pe care dorea Alianţa să le lanseze sau să le testeze? Dreptul internaţional?! Să fim serioşi!

La ora 11.50, au fost atacate cu rachete obiective situate în suburbiile Belgradului şi în centrul administrativ al localităţii Pristina.

La ora 14.45, decolează de pe aerodromul Aviano un avion EA-6B Prowler, un F-15 şi un F-16, în sistemul folosit de NATO pentru astfel de acţiuni. Trebuie precizat că, în cazul atacurilor unor obiective de la sol (dar şi al altor genuri de obiective), se folosesc formaţii mixte de avioane în care se includ avioane de cercetare radioelectronică de tipul AWAX, avioane de război electronic de tipul EA-6B, care sunt dotate şi cu rachete „Harm“, care se dirijează pe fascicul de radiolocaţie, şi cel puţin două avioane de atac la sol (unul care iluminează ţinta şi celălalt care atacă).

La ora 17.00 este lovit oraşul Novi Sad, probabil de formaţiunile care au decolat de pe Aviano, dar şi de alte formaţiuni, ca şi de rachetele de croazieră care au fost lansate cu sutele.

Între orele 22.00 şi 23.00, aviaţia iugoslavă a ieşit la cercetare-interceptare în raionul localităţilor Zajecar, Krusevac, Niş şi Knjazevac. Nu atât pentru a doborî avioanele NATO – care sunt mult mai performante decât cele sârbeşti, datorită, în principal, avionicii şi

sistemelor de arme –, ci pentru a testa capacitatea acestora şi a crea presiuni asupra conducerii NATO. Liderii Alianţei trebuia să afle că Iugoslavia nu ridică mâinile sus, că ea îşi va apăra cu îndârjire pământul strămoşilor, ca totdeauna în istorie, cel puţin de când au apărut ei în acest spaţiu. Desigur, şi populaţia de etnie albaneză din Kosovo avea tot dreptul la pământul ei. În fond şi albanezii sunt foarte vechi în acest spaţiu balcanic, întrucât ei se trag din iliri, deci sunt, practic, cei mai vechi. Dar de aici şi până la tragedia luptei pentru secesiune din Kosovo este o diferenţă, este o distanţă foarte mare. Aviaţia NATO, cum era de aşteptat, nu a angajat lupte aeriene cu aviaţia iugoslavă. Nu acesta era obiectivul ei. Un război non-contact nu este o confruntare cu inamicul; el este pur şi simplu lovirea acestuia în aşa fel încât el să nu poată riposta în nici un fel. Nu de lupte aeriene spectaculoase îi ardea Alianţei la acea oră. Orice luptă aeriană ar fi însemnat abaterea aviaţiei NATO de la obiectivele strategice stabilite, de la distrugerea infrastructurilor armatei iugoslave şi ale ţării. Nu de o confruntare aviaţie contra aviaţie avea nevoie NATO. Ar fi însemnat să facă jocul forţelor sârbe care tocmai asta urmăreau: o luptă directă avion contra avion, om contra om.

Alianţa nu era însă preocupată de aşa ceva. NATO dorea cu ardoare doar să-şi apere... existenţa, să-şi justifice noul concept strategic şi, cum spuneam, să se fixeze în Balcani pentru decenii, chiar pentru veacuri. N-o poate opri nimeni. Deocamdată. Iugoslavia este doar un pretext. Iugoslavia este prilejul favorabil. Un prilej, desigur, creat cu multă grijă, cu multă abilitate. Doamne, când vor înţelege popoarele din Balcani că tot timpul au fost folosite ca pretext, ca spaţiu de confruntare sau ca unelte de către marile puteri ale lumii?

La ora 22.30, este atacată localitatea Lipljan, iar între orele 22.52 şi 23.24, în spaţiul aerian al provinciei Kosovo, în raionul Raska-Kosovska-Pristina-Urosevac, 6 avioane au executat deja foarte obişnuitele misiuni de cercetare.

Ziua-bombardament de 31 martie se încheie la ora 23.20 cu un atac asupra unor obiective din Pristina.

Primăvara de foc a Iugoslaviei avea însă să se continue.

Ziua de 01 aprilie debutează, în spaţiul iugoslav, cu zgomot de avioane. Care nu era o păcăleală de 1 aprilie, aşa cum poate au crezut unii, nedeprinşi să facă pe deplin deosebire între vis şi realitate.

Probabil că populaţia din această ţară nu va uita multă vreme uruitul ameninţător al reactoarelor şi, de fiecare dată când îl va auzi, va retrăi coşmarul. Între orele 00.04 şi 00.36, nouă avioane ale Alianţei au efectuat iarăşi cercetarea spaţiului aerian iugoslav. De data aceasta, în raionul Kosovska-Pristina-Orahovac-Prizren-Urosevac, la graniţa cu Macedonia.

La ora 01.50 atacul a început cu Pristina. Tot cu Pristina.

De data aceasta, atacul aviaţiei NATO şi al rachetelor de croazieră a vizat nu numai obiective militare, ci şi poduri rutiere şi de cale ferată din zona Leposavic, care asigură legătura între Kosovo Polje şi Kraljevo şi, respectiv, între Kosovska-Mitrovica şi Belgrad. Încă de pe acum, se întrezărea scopul acestor atacuri asupra acestei zone: crearea condiţiilor pentru un atac terestru sau pentru o eventuală folosire a forţelor aeromobile în combinaţie cu un atac terestru din mai multe direcţii. Iar dacă o astfel de soluţie nu era absolut necesară, atunci atacul rămâne atac, exprimându-şi funcţia sa disuasivă, în scopul determinării Iugoslaviei să nu prelungească prea mult această confruntare care ar fi fost un dezastru pentru ea, dar şi pentru credibilitatea Alianţei şi o mare ruşine pentru Europa Unită. Ruşinea aceasta deja există. Şi pentru a fi cât mai deplină cu putinţă, argumentele cele mai abominabile n-au încetat să se acumuleze.

Astfel, la ora 05.00, s-a produs una din cele mai înspăimântătoare acţiuni ale NATO asupra Iugoslaviei: a fost lovit un mare pod peste Dunăre, la Novi Sad. Evenimentul nu mai pedepsea doar Iugoslavia, ci afecta, de data, aceasta, într-o formă sau alta, toate ţările dunărene. Agresiunea NATO nu mai era o agresiune împotriva Iugoslaviei, nu mai era o acţiune de „pedepsire“ a Iugoslaviei datorită „necuminţeniei“ sale, datorită „ortodoxismului“ său tradiţional. Era o agresiune împotriva Europei. Era o sfidare a tuturor ţărilor dunărene neamestecate în acest conflict, care nu împiedicaseră acest conflict, şi care-şi legau economia şi transporturile în mare măsură şi de această arteră strategică europeană, care este Dunărea.

Deja o primă statistică anunţa proporţia furiei NATO sau a cui o fi fost împotriva Iugoslaviei şi a unei realităţi care se anunţa a fi teribilă în dimensiunile ei esenţiale: până la 31 martie, NATO a lansat împotriva Iugoslaviei peste 100 de rachete de croazieră.

Şi, în timp ce din aer şi de pe mare, Iugoslavia era lovită prin toate mijloacele (mai puţin prin cele nucleare), pe pământ, situaţia era la fel de dramatică. Profitând de atacurile din aer ale NATO şi de limitarea libertăţii de acţiune a forţelor sârbe, AEK a atacat patrule ale Ministerului de Interne şi grupări paramilitare sârbe în zona localităţii Kosovska-Mitrovica şi în alte puncte fierbinţi. La război ca la război. La 31 martie, unităţi blindate iugoslave au atacat satele din jurul localităţii Milisevo, unde se presupunea că sunt forţe ale AEK. Luptătorii albanezi au executat puternice contraatacuri în zona localităţilor Malisevo, Suva Reca, Doberdolan şi Semetiste. Pe timpul acestor lupte s-au înregistrat peste 50 de morţi din forţele armate iugoslave. Potrivit informaţiilor sosite din diferite surse, pe timpul luptelor, ar fi fost distruse 4 tancuri şi 3 transportoare blindate.

Tot acum, Alianţa a comunicat că au fost daţi dispăruţi, la graniţa cu Kosovo, trei militari americani dislocaţi în Macedonia. Aceştia făceau parte dintr-o echipă de cercetare şi se bănuia că au fost capturaţi de forţe sârbe.

În acelaşi timp, purtătorul de cuvânt al Alianţei, Jamie Shea, a declarat că sârbii vor trimite echipe de cercetare-diversiune în Ungaria, Croaţia, şi Bosnia, în scopul atacării unor obiective NATO din Zagreb, Split şi Taszar. Oricare altă ţară atacată din lume ar fi făcut-o. Era dreptul celui atacat să o facă, o astfel de acţiune fiind doar o ripostă legitimă la un *atac non-contact,* în cadrul unui *război disproporţionat,* la care era normal să se acţioneze asimetric. Sârbii însă nu au făcut-o. Pentru că sârbii n-au dorit să ducă un război cu Occidentul. Chiar dacă Occidentul se face vinovat de agresiune împotriva unei ţări suverane şi independente. Purtătorul de cuvânt al NATO s-a înşelat. Sau… cine ştie, este şi acesta un mod de a face războiul… Tot Jamie Shea a spus că oraşul Pec, cu o populaţie de circa 100.000 de locuitori, a fost aproape distrus ca urmare a acţiunilor forţelor sârbe, iar autorităţile iugoslave continuă „eliminarea identităţii" albanezilor distrugând arhive de stat şi personale (certificate de naştere, de căsătorie) şi confiscându-le actele de identitate refugiaţilor care părăsesc ţara.

Ştirile continuau să sosească pe toate canalele. Posturile de televiziune şi agenţiile de ştiri erau sufocate şi, la rândul lor, sufocante. Conform spuselor unor diplomaţi americani şi albanezi de

la Bruxelles, cele două personalităţi albaneze despre care s-a spus că au fost executate de către forţele sârbe, Fehmi Agani şi Baton Haxhiu, sunt de fapt în viaţă.

Tot în cursul zilei de 31 martie, vom afla că Ibrahim Rugova nu a fost rănit, că este bine, sănătos, dar se află à la mersi-ul forţelor sârbe, întrucât, la aceeaşi dată, televiziunea sârbă a prezentat un interviu al liderului albanez acordat unui grup de ziarişti format din reprezentanţi ai Agenţiei France Press şi ai unor posturi de televiziune din Rusia, Grecia şi Turcia. Rugova a spus, în respectivul interviu, că se află în casa lui din Pristina, în siguranţă, sub protecţia forţelor de poliţie sârbe. El a declarat că „trebuie să înceteze imediat toate acţiunile militare şi să fie reluate negocierile“. Un interviu din care Occidentul a înţeles că Rugova este prizonier, iar restul lumii a dedus că lucrurile nu stau chiar aşa cum le zice Occidentul şi nici întocmai cum le prezintă sârbii. La război ca la război.

O altă certitudine: la 31 martie, televiziunea albaneză a difuzat un comunicat al AEK în care se ordonă tuturor bărbaţilor albanezi din Kosovo în vârstă de 18-50 de ani ca, în decurs de o lună, să se alăture AEK. Mobilizare generală AEK. Cine spunea că AEK nu există? Că este o ficţiune a forţelor sârbe pentru a justifica genocidul împotriva populaţiei de etnie albaneză din Kosovo?

Unii vor spune, desigur, că ziua cea mare a sosit şi pentru albanezii din Kosovo, că este dreptul lor să lupte pentru libertate, pentru secesiune, dacă asta doresc. Aşa fac şi bascii şi irlandezii de nord şi kurzii şi multe, foarte multe alte naţii fără ţară şi fără drept la organizare de sine stătătoare.

Acelaşi comunicat albanez arată că Statul Major al AEK i-a avertizat pe toţi acei care nu se vor supune acestui ordin că vor fi găsiţi de către poliţia militară şi în gaură de şarpe, chiar şi în afara provinciei.

Obiectivele strategice urmărite în această perioadă de către conducătorii albanezilor din Kosovo erau înscrise într-un perimetru favorabil lor, dar acceptabil şi pentru Occident. Acestea se refereau, în general, la menţinerea poziţiei exprimate prin acordul semnat unilateral, înainte de declanşarea operaţiunilor NATO, şi acceptarea reluării dialogului numai în condiţiile încetării acţiunilor militare sârbe, continuarea rezistenţei armate şi intensificarea demersurilor pentru obţinerea de fonduri necesare modernizării tehnicii de luptă

din dotare, solicitarea sprijinului comunităţii internaţionale pentru încetarea crimelor şi a epurării etnice din provincie, precum şi pentru acordarea de ajutoare umanitare pentru refugiaţii albanezi din Kosovo, determinarea intervenţiei alianţei cu trupe terestre în Kosovo şi obligarea autorităţilor iugoslave să accepte soluţiile propuse/impuse de comunitatea internaţională, respectarea întocmai şi neapărat întocmai a sugestiilor Washingtonului, întrucât numai acesta le poate asigura un câştig real în confruntarea pe plan politic şi militar cu autorităţile de la Belgrad.

În această confruntare absolut inegală şi de neînţeles în limitele logicii războaielor şi a confruntărilor, Iugoslavia este nevoită să ia măsuri dintre cele mai susceptibile la interpretări convenabile. Astfel, faptul că Slobodan Miloşevici a decis înlocuirea din funcţie a comandantului A.2 Podgorița, generalul Martinovici, cu adjunctul şefului Statului Major General al armatei iugoslave, generalul Obradovici, a fost apreciat ca modalitate de contracarare a unor intenţii ale guvernului din Muntenegru de a nu urma întocmai politica Belgradului şi de a face pe placul atacatorilor.

În acelaşi timp, Statul Major al Armatei Iugoslaviei a anunţat instituirea Legii marţiale. S-a precizat că tribunalele autorizate să judece procese în baza acestei legi se vor ocupa în principal de trei delicte: refuzul de executare a ordinelor, refuzul de a răspunde la mobilizare şi dezertarea.

Măsuri fireşti care se iau în caz de război. Aceste trei tipuri de delicte sunt specifice perioadei de mobilizare a întregului efort de apărare, dar lumea, necunoscătoare, ignorantă sau rău intenţionată, care considera Iugoslavia ca un pericol regional şi chiar mondial, dădea o cu totul altă semnificaţie acestor măsuri. Propaganda a avut toată grija să atragă atenţia asupra impopularităţii lui Slobodan Miloşevici şi a măsurilor luate de el, în sensul că populaţia nu poate fi de acord cu această rezistenţă, că se opune războiului, adică, în traducere liberă, ideii de apărare a ţării împotriva atacurilor NATO (NATO fiind alianța în care vor să intre toți europenii!). Desigur, în viziunea sârbească de la acea vreme, doar oportuniștii şi trădătorii ar putea gândi şi aşa. Dar care ţară din lume, fiind atacată, nu-şi mobilizează toate forţele pentru a rezista agresorului?

În acest timp, autorităţile iugoslave au continuat expulzarea cetăţenilor străini din ţară. Acest lucru a fost iarăşi perceput ca o

măsură „anti-comunitate internaţională“, anti-lume, ca şi cum sârbii ar fi atacat lumea întreagă, iar lumea ar trebui să reacţioneze, să se apere, şi nu invers. În fapt, măsura luată de sârbi se referea la expulzarea din ţară a celor care se bănuia că aparţineau serviciilor secrete ale Occidentului şi se disimulau în cetăţeni străini. Este la mintea oricui că sârbii nu se puteau război cu lumea întreagă şi nici măcar cu Occidentul întreg, ci doar cu cei care o atacaseră şi care îi penetrau toate structurile şi toate obiectivele, cu scopul de a dirija cât mai precis bombardamentele NATO.

La 31 martie, douăzeci şi şase de cetăţeni străini (nigerieni, irakieni, ghanezi, macedoneni) au fost forţaţi să treacă graniţa în România.

Comandantul C. 52 A. Pristina a ordonat albanezilor din Kosovo să predea armele „necondiţionat şi înainte de a fi prea târziu”.

Atât de surprinzător a fost comportamentul Iugoslaviei pentru NATO, încât aproape întreaga planificare a trebuit adaptată din mişcare unui nou concept care includea noţiunea de bombardamente îndelungate şi permanente, continue. Astfel, datorită creşterii consumului de rachete peste cota planificată, la propunerea Pentagonului, comisia de buget din cadrul Congresului a aprobat transformarea unui număr de 92 de rachete cu ogive nucleare în rachete convenţionale, urmând ca, imediat, Congresul să aprobe această cerere.

Lucrurile au început să se precipite. NATO, în pofida iniţiativei strategice, se afla în impas. Se cereau măsuri urgente. De aceea, în următoarele 48 de ore, Franţa a luat măsura să pună la dispoziţia NATO încă şase avioane de luptă: 3 Jaguar, 2 Mirage şi 1 C-135. Patru elicoptere „Agusta“ belgiene, dotate cu armament antitanc, au fost pregătite pentru a fi dislocate, în următoarele 15 zile, în F.R.I. Macedonia, adică foarte aproape de teatrul de război. De asemenea, Brigada de paraşutişti-comando belgiană, care, de regulă, este folosită în acţiuni militare desfăşurate în exteriorul ţării, a trecut la desfăşurarea unui exerciţiu de specialitate. Trupele NATO care staţionează în F.R.I. Macedonia au fost redislocate în raioane situate la distanţe cuprinse între 15-17 km de graniţa cu Iugoslavia.

Tensiunile au crescut foarte mult. Şi chiar dacă jocurile au fost, într-un fel, făcute, pentru că nimeni nu doreşte să fie împotriva NATO sau adversar contra NATO, cărţile nu au fost încă aruncate pe masă. Ministerul Apărării al Federaţiei Ruse a notificat Turciei trecerea unui convoi de 7 nave militare prin strâmtoarea Bosfor şi Dardanele, în conformitate cu Tratatul de la Montreux privind regimul de trecere prin strâmtorile Mării Negre, semnat la 22 iunie 1936 de către URSS. Turcia, Marea Britanie şi Franţa.

Ce doreşte Rusia? Ce-i cu aceste nave? Întrebările, aparent acute şi îngrijorătoare, nu au pus probleme Occidentului. SUA şi NATO ştiau că Rusia doreşte împrumuturi de la FMI şi un ajutor financiar mai substanţial din partea Occidentului. Cel puţin, deocamdată. Se mai ştia însă că Rusia nu este Grenada şi, de aceea, nu poate fi ignorată. Chiar dacă respectiva conjunctură o împiedica să acţioneze cu fermitate, să se pună de-a curmezişul şi să zică simplu „Net!“, ea avea, totuşi, suficiente mijloace pentru a o face într-un mod mult mai subtil şi mai periculos.

Referitor la motivul deplasării celor şapte nave în Mediterana, Ministerul rus al Apărării a precizat clar că respectiva deplasare este în legătură cu situaţia din Iugoslavia. Din convoi urmau să facă parte următoarele nave:

- crucişătorul „Amiral Golovko”;
- crucişătorul pentru luptă antisubmarin „Kerch”;
- fregata „Ladny”;
- nava de supraveghere şi cercetare „Liman”;
- nava de transport desant „Nikolai Filchenkov”;
- două tancuri petroliere.

Departamentul de Stat al SUA şi-a exprimat totuşi îngrijorarea faţă de o astfel de acţiune.

Cererea de notificare a tranzitului prin strâmtori era pentru data de 02 aprilie şi nu exista practic nici un motiv legal pentru a fi interzisă trecerea navelor prin strâmtori.

Rusia nu s-a limitat numai la atât. În cadrul măsurilor de avertizare a Occidentului, în ajunul vizitei prim-ministrului rus la Belgrad, în capitala iugoslavă a sosit o delegaţie din care a făcut parte şi un reprezentant al companiei de comerţ cu armament „Rozvoorujenie”, care a informat că poate livra Iugoslaviei

echipament de vedere pe timp de noapte în infraroşu, necesar bateriilor de rachete SAM-6.

Şi tot în cadrul acestor măsuri disuasive, surse militare ale Federaţiei Ruse au anunţat că exerciţiile comune americano-ruse ce urmau să se desfăşoare în cadrul programului „Parteneriat pentru Pace“, în primăvara anului 1999, au fost anulate.

Suficiente semnale pentru a se înţelege că Occidentul trebuie totuşi să ia seama şi să se întindă doar atât cât îl ţine plapuma. Cartea lui Huntington „Ciocnirea civilizaţiilor“, apărută în 1993, spunea cam acelaşi lucru. Desigur, din interiorul sistemului democraţiilor occidentale. Dar nu în spiritul acestora.

Fluxul de refugiaţi creştea în fiecare zi, dar nu atinsese încă proporţiile îngrijorătoare de mai târziu. Totuşi, nu era prea greu de prevăzut că o astfel de mişcare masivă de populaţii ar putea avea consecinţe foarte grave pentru întreaga regiune. Preşedintele Republici Muntenegru Milo Djukanovic a avertizat chiar că fluxul de refugiaţi albanezi ar putea destabiliza situaţia politică din republică. Macedonenii au decis să nu mai permită refugiaţilor din Kosovo intrarea în F.R.I. Macedonia, dat fiind numărul mare al celor de până atunci – peste 22.000.

Dar războiul abia începuse…

Marea Britanie va acorda ajutoare pentru refugiaţi în valoare de 10 milioane de lire sterline, iar Casa Albă a decis alocarea sumei de 50 milioane de dolari în cadrul eforturilor umanitare pentru refugiaţii din Kosovo care se aflau în F.R.I. Macedonia şi în Albania.

Primele efecte – altele decât distrugerile de război - ale atacurilor împotriva Iugoslaviei începeau să fie vizibile. Cele invizibile, dar mult mai grave, se vor manifesta însă mult mai pregnant, de-a lungul a zeci şi zeci de ani.

Tocmai pentru a nu lăsa cale liberă acestui tip de efecte, liderii Alianţei s-au străduit să mai repare câte o oală spartă şi să mai corecteze pe ici pe colo, fie şi de ochii lumii, mai ales de ochii lumii, ceea ce se cerea neapărat corectat. Astfel secretarul general al NATO, Javier Solana, arăta că obiectivul primordial al Alianţei îl reprezintă oprirea masacrelor în Kosovo. Oprirea masacrelor, nu

altceva. Numai oprirea ofensivei sârbe din Kosovo ar putea duce la încetarea bombardamentelor împotriva Iugoslaviei. Alianţa nu intenţiona, în acel moment – spus demnitarul NATO –, să disloce trupe terestre în Kosovo, în pofida eşecului medierii ruse şi agravării situaţiei umanitare.

Se spera, în viziunea oficialului NATO, ca operaţia Allied Force să se încheie până la Reuniunea NATO de la Washington din 24 – 25 aprilie 1999.

N-a fost aşa. Nici nu putea fi.

Şeful Comitetului Militar al NATO, generalul Klaus Naumann, a precizat, la rândul său, că „raidurile asupra R.F. Iugoslavia nu vor fi întrerupte în timpul sărbătorilor de Paşti, deoarece o eventuală pauză ar oferi sârbilor posibilitatea de a-şi continua ofensiva contra etnicilor albanezi din Kosovo". Cât de diferit este spiritul acestei precizări de ce va spune Naumann mai târziu, după ce nu va mai fi oficial NATO! Dar aşa-i viaţa.

În această aventură incredibilă pentru un sfârşit de mileniu, mileniu care se vrea a fi al civilizaţiei occidentale, împricinaţii caută fel de fel de puncte de sprijin. Iar dacă aceste puncte pot fi găsite cumva în interiorul Iugoslaviei, cu atât mai bine. În acest sens, Departamentul de Stat a avertizat Iugoslavia că orice încercare de înlăturare a guvernului muntenegrean, ales prin vot democratic, va duce la escaladarea conflictului Serbiei cu NATO. Ca şi cum acest conflict n-ar fi fost suficient de… escaladat. Ca şi cum Miloşevici n-ar fi venit la putere tot în urma alegerilor democratice. Pentagonul tocmai declarase că, pentru prima săptămână de război, costul campaniei aeriene americane se ridicase la peste 400 de milioane de dolari, repartizaţi astfel:

- 115 milioane pentru rachetele de croazieră Tomahawk şi AGM-86C, lansate de B-52;
- 10 milioane pentru muniţia lansată de bombardierele B-2;
- 105 milioane pentru celelalte bombe şi rachete lansate ;
- 70 milioane pentru menţinerea avioanelor în aer, la un cost de 10 milioane dolari/zi;
- 43 milioane dolari pentru avionul F-117 doborât.

La această sumă deloc neglijabilă, se adaugă şi alte costuri, cele mai importante fiind cele pentru redislocarea forţelor, costurile de operativitate şi de aprovizionare. Dar ce contează toate acestea la

o casă atât de mare, unde se adună atâtea şi atâtea rezerve ale acestei lumi!

Dezbaterile privind soarta Iugoslaviei şi a provinciei Kosovo începuseră şi ele mai demult în zona Occidentului. Acum, în timpul bombardamentelor, se dădeau numai replici de... întreţinere. Ca să se ştie că nimic nu va fi prea uşor pe lumea aceasta. Între altele, preşedintele Chirac a respins orice părere privind divizarea provinciei Kosovo. Se consideră că poziţia preşedintelui francez ar exprima o reacţie la o idee care, potrivit unor surse guvernamentale ruse, ar fi fost prezentată de premierul rus Primakov cu ocazia vizitei la Belgrad.

În altă ordine de idei, comentând desfăşurarea propriu-zisă a acţiunilor împotriva Iugoslaviei, şeful Statului Major General al Forţelor Armate ale Franţei, generalul Jean Pierre Kelke, a confirmat că au fost îndeplinite obiectivele stabilite în cadrul operaţiei aeriene NATO. Bun. Şi atunci de ce nu s-au oprit?!

Un oficial german aruncă şi el încă o vină asupra preşedintelui iugoslav, ca şi cum n-ar fi fost destule: „Slobodan Miloşevici încearcă să transforme Kosovo într-o regiune cu sate distruse, unde populaţia bărbătească matură a fost exterminată sau internată în lagăre de concentrare, iar restul au fost izgoniţi sau au plecat singuri.“ În viziunea oficialului german, preşedintele iugoslav este un „criminal de război”, care trebuie judecat de Tribunalul Internaţional de la Haga. Ceea ce, dealtfel, s-a şi întmplat. Demnitarul german mai spune că, dacă Republica Muntenegru va continua să se disocieze de Belgrad, cum a făcut-o până în prezent, NATO ar putea întrerupe bombardamentele asupra teritoriului său.

Dar Germania înseamnă mult mai mult decât aceste declaraţii. Forţa economică numărul unu a Uniunii Europene, ţara care este făcută responsabilă de către unii analişti pentru ceea ce s-a întâmplat în Europa Centrală şi de Est, adică în Iugoslavia, nu putea rămâne indiferentă, mai ales după ce soldaţii ei au ieşit din zona cenuşie postbelică şi participă la misiuni internaţionale. În acest spirit, ministrul german de externe, Joschka Fischer, a propus organizarea unei conferinţe pentru pace şi stabilitate în Balcani şi şi-a exprimat dorinţa de elaborare a unui plan care s-ar putea întinde şi pe durata a 20 de ani, prin care s-ar ajunge la reglementarea situaţiei albanezilor

din Kosovo. Cum bine ştim, un astfel de plan a şi fost făcut. Dar conţinutul lui nu serveşte Balcanilor, ci Occidentului.

Primul pas, în viziunea şefului diplomaţiei germane, ar consta în semnarea tratatului de securitate regională, urmat de elaborarea programului de dezvoltare economică în Balcani, iar în final, realizarea procesului democratic intern în statele respective. Nemţii veniseră iarăşi cu lecţia foarte bine însuşită.

De cealaltă parte a baricadei (sau, poate, de aceeaşi, cine ştie!), şeful Departamentului pentru cooperare militară internaţională din cadrul ministerului apărării al Federaţiei Ruse, Leonid Ivasov, a informat că ţara sa poartă consultări active cu oficialităţi militare de rang înalt din China, India şi Iran pe tema situaţiei din Iugoslavia. Concluzia care se deprinde de aici este cea a unui embrion de putere care să dea de gândit Occidentului şi să-i atragă atenţia că nu întreaga lume este la picioarele sale. Dacă nu se reacţionează mai prompt şi mai dur este pentru simplul motiv că interesele acestor mari puteri ale lumii, altele decât Occidentul, nu o cer cu necesitate.

Acţiunile Federaţiei Ruse nu s-au oprit nici cu această nouă formulare a unui adevăr care nu trebuie să se uite şi pe care oficialii ruşi îl amintesc pretutindeni: *Rusia a fost, este şi va rămâne o mare putere.* Deocamdată, atât. Restul se subînţelege. Dincolo de aceste realităţi ale confruntării în planul marii strategii politice, Rusia s-a implicat tot mai activ în toate problemele Iugoslaviei. De pildă, oficialităţile de la Moscova au solicitat Ungariei permisiunea ca un avion de transport să aterizeze pe un aeroport militar ungar, în apropierea graniţei cu Iugoslavia, pentru a transporta ajutoare umanitare.

La 31 martie, Consiliul Federaţiei Ruse a adoptat o hotărâre care prevedea solicitarea convocării unei sesiuni extraordinare a adunării generale a ONU, acordarea de ajutoare economice şi tehnico-militare Iugoslaviei şi crearea unui fond de ajutorare a victimelor agresiunii NATO, precum şi elaborarea unui complex de măsuri pentru întărirea capacităţii de apărare a Rusiei.

O declaraţie care tranşa şi mai mult realităţile dure din spaţiul balcanic a făcut-o reprezentantul albanez la ONU, Agim Nesho. Potrivit acesteia, Albania accepta retragerea formaţiunilor AEK pe teritoriul său şi înarmarea luptătorilor acesteia, bineînţeles, în situaţia în care comunitatea internaţională consideră necesar acest lucru. Iar

„comunitatea internaţională“, în accepţia curentă, aşa cum o arată şi numeroase studii şi evaluări elaborate de mari institute de cercetări strategice, este reprezentată de un grup de state anglo-saxone conduse de SUA.

Tot în sensul acestui joc, atât de prost regizat, pentru a acuza Iugoslavia de acţiunile NATO asupra teritoriului său, ambasadorul Albaniei la NATO a declarat că, la data de 31 martie, în jurul orelor 13.00, artileria sârbă a executat trageri asupra localităţilor albaneze de frontieră în care se găseau refugiaţi din Kosovo. Aceasta era o expresie a agresiunii sârbe asupra vecinilor…

În acest timp, unii se pregăteau deja să trimită în Kosovo… batalioane de menţinere a păcii. Este cazul Suediei şi Finlandei, care, împreună, organizează un batalion cu un efectiv de 400 de militari suedezi şi 230 finlandezi care ar putea participa în cadrul unei forţe internaţionale de menţinere a păcii în Kosovo.

Acum, când aceste lucruri sunt deja istorie, ne dăm seama şi mai bine ce se afla în culisele acestei afaceri fără precedent.

Aproape în fiecare zi, în Europa, în America de Nord şi în alte părţi ale lumii, s-au continuat sondajele de opinie (comandate sau nu) cu privire la atitudinea faţă de războiul din Iugoslavia. În Federaţia Rusă, 93,2% din persoanele chestionate considerau că hotărârea NATO de a bombarda Iugoslavia este incorectă şi numai 1,4% o apreciau ca justă, 50,6% erau de părere că Rusia trebuie să-i sprijine pe sârbi, iar 0,4% îşi exprimau opinia că Rusia trebuie să fie de partea albanezilor. Erau şi din aceştia, după cum se vede.

În Franţa, opiniile erau, să zicem, ceva mai ponderate. Dar nu prea mult, întrucât 46% din cetăţenii Franţei se opuneau bombardamentelor NATO, în timp ce 40% erau în favoarea lor. Şi aceasta în condiţiile în care Franţa este membră NATO şi, în plus, una dintre cele mai fervente susţinătoare a bombardamentelor şi intervenţiei militare în această ţară, deşi Iugoslavia pierduse, alături de Franţa, în cele două războaie mondiale, peste două milioane de oameni!

Dar ce mai contează acum! Trecutul e trecut. De aceea, 46% dintre intervievaţi au apreciat în mod pozitiv decizia Franţei de a participa la acţiunile NATO, iar 45% au dezaprobat această decizie, 62% îl considerau pe preşedintele Miloşevici responsabil pentru declanşarea crizei iar 25% acuzau SUA.

Totuşi, 75% s-au declarat în favoarea încetării bombardamentelor NATO şi a organizării unei conferinţe internaţionale de pace, în timp ce doar 16% s-au opus unei astfel de acţiuni.

Nici în F.R.I. Macedonia, oamenii n-au primit cu flori şi cu lauri războiul împotriva Iugoslaviei, cum s-ar fi crezut. Dimpotrivă, deşi conducerea politică de la Skopje s-a pronunţat în favoarea raidurilor aeriene ale NATO, în rândul populaţiei din fosta republică iugoslavă, s-a constatat o creştere vizibilă a simpatiei pentru Serbia.

Populaţia macedoneană nu şi-a ascuns resentimentele faţă de populaţia albaneză, care se bucură de sprijinul Occidentului, observându-se o apropiere de tendinţele naţionaliste ale sârbilor. În acele zile, macedonenii se temeau şi de modificarea raportului etnic cauzat de afluxul refugiaţilor albenezi din Kosovo. Şi se vor teme mereu de această ofensivă pentru constituirea Albaniei Mari, în dauna integrităţii statului lor.

În acel timp, 71% dintre albanezi şi 37% dintre macedoneni optau pentru război ca mijloc de rezolvare a problemelor etnice din F.R.I. Macedonia. Ceilalţi refuzau această soluţie. Şi o vor refuza mereu. Pentru că nu agresiunea Occidentului împotriva unor ţări din regiune va ajuta rezolvarea problemelor complexe, grave, existente aici de sute de ani, ci înţelegerea clară a fenomenului şi respectul pe care Occidentul îl datorează acestor ţări şi acestor oameni de la care a învăţat, în vremuri demult apuse, pe care le-a şi uitat, democraţia şi civilizaţia.

ZIUA A 13-A

Ziua a 13-a a început pe 05 aprilie şi s-a încheiat pe 06 aprilie. Acest ciudat mod de a numerota zilele de bombardament nu este rezultatul vreunui capriciu al celui care scrie aceste rânduri, nici un nou mod de a face... calendare. Este pur şi simplu cronologia bombardamentelor NATO, care au început într-o înserare de martie.

Cum era şi firesc, datorită numărului cu ghinion pe care îl poartă, ziua a 13-a a început la ora când se scoală boierii – 10.25 – cu decolarea a nu mai puţin de 20 de avioane de la aceeaşi vestită bază aeriană Aviano. Două din acestea erau EA-6B pentru război electronic. Când acele ceasornicului indicau ora 11.00 punct, de la baza Brueggen, din Germania, îşi lua zborul un stol de avioane de luptă britanice numite „Tornado“. Doamne, ce mai spectacol! Să vezi decolând 20 de avioane de la o bază şi un stol de la alta! Ce parfum pătrunzător de kerosen! Ce vuiet! Dacă toate acestea s-ar fi adunat undeva, deasupra unui aerodrom înţesat de lume, sub un cer albastru, pentru a demonstra virtuţile piloţilor şi caracteristicile excepţionale ale aviaţiei lumii, ultimul ei strigăt în materie de zbor acrobatic, ar fi fost minunat. Şi aşa este pusă lumea asta pe tot felul de spectacole în genul superproducţiilor de la Holywood sau de prin alte părţi ale marilor producţii cinematografice.

Dar avioanele decolate de pe bazele aeriene ale NATO nu mergeau la miting, ci la război. Ele loveau, în modul cel mai nelăudabil cu putinţă, munca de o viaţă a unor oameni care nu le făcuseră nimic, podurile, viaductele, întreprinderile, cazărmile goale, clădirile prinse într-un plan al distrugerii.

În felul acesta, la ora 12.00, a fost bombardat oraşul Vranje. Şi ca şi cum n-ar fi fost suficiente avioanele decolate la ora când se dau jos din pat prinţii şi marii boieri, la ora 20.30, de pe aceeaşi bază Aviano, decolează 41 de avioane EA-6B, F-16 şi F-117.

O oră mai târziu, se suna alarma aeriană la Belgrad. Pe străzile frumosului oraş de pe Dunăre, oamenii alergau. Unii către adăposturi, alţii către centrul oraşului, pentru a sfida agresiunea

NATO printr-un concert care se repeta aici zi de zi, aşa cum se repetau şi bombardamentele. Este una din cele mai frumoase lecţii pe care sârbii le-au dat acestei lumi agresive şi ticăloase. În timp ce unica superputere a lumii împreună cu Alianţa ei, unica alianţă militară, nucleară şi supertehnologizată, loveau o ţară pentru interese care nu pot să scape unei analize lucide, locuitorii Belgradului se adunau în centrul oraşului, cu ţinte pe piept, iar cele mai bune formaţii din ţară aduceau pe scenă mesajul poporului sârb. Nu era prima oară când se petrecea aşa ceva. Vocaţia acestui popor este acceptarea tragediei şi ieşirea din tragedie printr-un mod simplu de a-şi exprima durerea şi speranţa.

În 1995, într-o zi de septembrie, mă aflam în Bosnia, la Han Pijesak, în timpul bombardamentelor NATO (decise de Consiliul de Securitate al ONU) asupra sârbilor generalului Ratko Mladic. La 400 de metri de locul în care ne aflam noi, aviaţia NATO lovea o cazarmă unde se aflau câteva depozite de alimente şi bucătăriile. Era o fostă cazarmă a vânătorilor de munte. Aceştia o părăsiseră o dată cu destrămarea Iugoslaviei. Într-o vreme, barăcile de aici fuseseră un fel de loc pentru refugiaţi (şi acum se mai vedeau, printre barăci, containere cu inscripţia UN, unele dintre ele pline cu căpăţâni de varză verde). Cazarma, formată din barăci, se afla pe o vale, între brazi, chiar în centrul orăşelului. Oamenii erau în stradă şi căutau, cu ochii ţintă pe cer, cu mâinile streaşină, avioanele care-i bombardau. Nu se temea nimeni de bombardamente. Unii din ei erau la o bere, alţii continuau să privească cerul. În câteva ore, cazarma fusese bombardată de opt ori. După acest bombardament, mai exact, între bombardamentul opt şi nouă, am intrat şi noi în obiectiv. Desigur, dintr-o anume curiozitate, şi pentru a ne convinge pe viu de eficienţa bombardamentelor, de precizia lor şi a vedea la faţa locului o realitate pe care n-o mai cunoscuserăm pe viu până în acel moment. Nu departe de obiectivul bombardat, se afla un cochet bufet care purta un nume ciudat: *„Tamo daleko“*. Tjana, fata care făcea translaţie din sârbă în engleză în statul major al lui Mladici, ne-a explicat de unde vine acest nume. În primul război mondial, armata sârbă, lovită puternic de trupele germane şi austriece, s-a retras la Salonic. Acolo, ea s-a refăcut, trecând prin multe chinuri. Într-o zi, în tranşeea noroioasă, departe de ţară, un soldat sârb a început să cânte:

„Acolo, departe,

Departe de mare,
Acolo este satul meu,
Acolo este Serbia.

Oare trebuia să vină
Această lungă noapte nefericită,
Când tu, dragul meu,
Ai plecat la luptă aprigă?

Acolo, departe,
Unde lămâii înfloresc,
Acolo a fost sigura scăpare
Pentru armata sârbă...
...
Acolo, departe,
Unde înfloreşte crinul alb,
Acolo şi-au dat viaţa,
Atât tatăl, cât şi fiul.
....
Fără patrie, departe,
Eu stau în tranşee
Şi întotdeauna strig cu mândrie:
Trăiască Serbia!“

Acest superb cântec trist a devenit un fel de imn al armatei iugoslave, în genul cântecului românesc „Treceţi batalioane române Carpaţii“. Numai că, spre deosebire de cântecul nostru, care este un marş triumfal, imnul armatei sârbeşti este un cântec trist, dar de o forţă care te impresionează şi te uluieşte.

Acest spirit se regăseşte şi acum, sub bombele NATO, în centrul oraşului Belgrad, în timpul concertelor, printre oamenii de toate vârstele care poartă pe piept ţinte. Pentru că Serbia devenise din nou ţintă. Era din nou o victimă. Această atitudine se constituia, în acelaşi timp, pentru cine avea ochi să vadă, într-o dureroasă palmă dată unei civilizaţii care îşi arăta iarăşi colţii...

Şi, în timp ce în centrul Belgradului, concertul era încă în toi, avioanele de atac la sol au lovit puternic, în jurul orelor 22.35,

localitatea Kursumlija şi un pod de peste râul Toplița între localităţile Niş şi Pristina, precum şi centrul oraşului Aleksinac. Cincisprezece minute mai târziu, a fost vizat releul de televiziune de pe muntele Fruska Gora, iar la ora 23.00, rafinăria din Novi Sad, pe malul stâng al Dunării, la 100 de metri de cartierul Sangaj. Exact aceeaşi soartă a avut-o şi o centrală termică din acelaşi oraş.

La orele 23.15, au răsunat explozii la Sombor, în zona depozitelor de carburanţi ale companiei NAFTAGAZ, la 10 kilometri sud-est de oraş. În aceeaşi manieră, au fost lovite şi podul rutier şi cel de cale ferată de peste Dunăre, dintre localităţile Bogojevo şi Erdut, aceasta din urmă fiind situată în Croaţia. Avioanele NATO au avut în vedere şi un alt releu de televiziune situat la 10 kilometri sud-vest de Loznica, pe muntele Gucevo.

Războiul împotriva televizoarelor sârbilor era în toi.

În ultimele minute ale zilei de 5 aprilie, după alarma aeriană de la Niş, care a sumat sinistru la orele 23.44, s-au auzit şase explozii puternice în zona clădirilor comandamentului Armatei 3 şi în cea a aeroportului. Nu erau primele explozii în aceste zone şi nici ultimele. La o oră şi jumătate după miezul nopţii, aviaţia NATO a lovit un depozit de carburant tot în zona Pristina, releul de la Bogutovac şi pista aerodromului Slatina. Pristina era din nou în colimator, în debutul zilei de 06 aprilie. Iar cazarma Brigăzii 148 Infanterie „Ţarul Dušan“ din Prizren – un alt oraş chinuit aproape zilnic de bombardamente al provinciei Kosovo – nu putea să scape nici ea de furia păsărilor de foc ale celei de a 13-a nopţi de coşmar.

Şi, ca şi cum n-ar fi fost de-ajuns o astfel de hărţuire cu bombe ghidate prin laser, la ora 02.30, de pe Aviano decolează iarăşi... 30 de avioane. O oră şi jumătate mai târziu, acestea şi-au lansat încărcătura asupra unor obiective din Novi Sad şi din suburbiile oraşului Kraljevo. Cincizeci de minute mai târziu era prinsă în aparatele de ochire ale avioanelor NATO întreprinderea de avioane UTVA din Pancevo, obiectiv strategic de cea mai mare importanţă.

Şi iarăşi războiul informaţiilor, al relatărilor. Sârbii spun că, în noaptea a 12-a, au doborât un avion NATO şi două rachete în zona localităţii Brenovac, la 30 km spre sud de Belgrad. Aceeaşi soartă ar fi avut-o şi unul din avioanele care au atacat, în noaptea de 5 aprilie, oraşul Novi Sad. O rachetă a Aliaţilor ar fi fost doborâtă la sud-est de

Pristina, iar un F-117 ar fi fost lovit într-o zonă din apropierea capitalei iugoslave. La orele 23.00, la Novi Sad, ar fi fost doborâte alte două avioane ale NATO.

Bineînţeles, NATO nu a confirmat aceste ştiri. În schimb, David Wilbi, purtătorul de cuvânt al Alianţei – unul dintre ei, pentru că erau mai mulţi –, a declarat, pe 05 aprilie, că atacurile din cea de a 12-a noapte au afectat grav mai multe instalaţii petrochimice din Belgrad şi Pristina, au lovit aerodromuri, sisteme de apărare antiaeriană, depozite de muniţii, instalaţii de producere şi depozitare a combustibililor, trupe terestre, sisteme mobile de rachete sol-aer şi poduri, multe poduri. El nu putea să nu remarce însă, spre lauda invincibilelor păsări de foc, că apărarea antiaeriană iugoslavă a fost intensă, dar a ţinut să precizeze că toate avioanele NATO s-au întors la bazele lor. În acelaşi timp, el a arătat că AEK mai opune rezistenţă numai în partea de vest a provinciei Kosovo, unde este supusă unor foarte puternice presiuni din partea Bg. 125 I. Mo., Bg. 252 Tc. şi unităţilor speciale de poliţie sârbe.

Potrivit aceloraşi surse, în timpul atacurilor din noaptea de 04/05 aprilie 1999, au fost distruse un pod peste râul Ibar (între Kraljevo şi Kosovska-Mitrovica) şi un tunel de cale ferată de pe valea Ibarului.

Unii analişti din Occident au remarcat că în Kosovo ar mai fi active următoarele forţe şi mijloace iugoslave: C. 52 A. din Pristina, cu trei brigăzi mecanizate, o brigadă de tancuri, una de artilerie, trei brigăzi de grăniceri, o brigadă antiaeriană şi un regiment de rachete antiaeriene; alte două brigăzi mecanizate, din structurile A.1 şi A.2; un alt regiment antiaerian (SAM) şi un batalion de poliţie militară. Tehnica de luptă şi efectivele ar fi cam următoarele: peste 320 tancuri, 24 rachete antiaeriene SAM-6, 8000 de luptători ai forţelor de securitate, precum şi unităţi speciale şi forţe paramilitare.

Toată lumea a înţeles că unităţile militare au fost redislocate şi dispersate în zone mascate. S-a făcut, de asemenea, remarca potrivit căreia grupul de forţe speciale, din subordinea Statului Major General al armatei iugoslave, putea fi adus în Kosovo în câteva ore.

Şi, în timp ce aviaţia Alianţei bombarda Iugoslavia, iar apărarea antiaeriană se lupte cu formaţiile foarte suple şi foarte rapide de avioane NATO, se anunţa, colac peste pupăză, şi

componenţa noului guvern al provinciei Kosovo: prim ministru; Hashim Taci - AEK; vice-prim ministru: Mehmet Hajrizi - Mişcarea Democratică Unită (LBD); vice-prim ministru: nenominalizat - Liga Democratică din Kosovo (LDK); ministrul de interne - Recep Selimieuck -AEK; ministrul justiţiei - Hudayat Huseimi - LBD; ministrul serviciilor secrete: Kadri Veseli - AEK; ministrul apărării: Adem Sula - AEK; purtător de cuvânt: Yakup Krasniqi - AEK..:

Nu se încheiaseră încă ostilităţile, şi iată că neghina şi începea să se separe de grâu. Deşi era greu de spus, la acea vreme, care era grâu şi care era neghină, se putea totuşi trage o primă concluzie asupra jocului de interese din zonă. Albanezii voiau un Kosovo-stat, sârbii voiau o Iugoslavie-stat, iar NATO vrea nişte Balcani umili şi cu supuşenie închinaţi, sub presiunea bombelor care distrug, în numele valorilor democraţiei occidentale, o civilizaţie seculară.

Albanezii, cu visul Albaniei Mari, Occidentul, cu noul concept strategic NATO! În consecinţă, portavionul american Theodore Roosevelt a sosit în ziua de 05 aprilie în Marea Adriatică, alăturându-se la timp dispozitivului NATO care participa la acţiunile împotriva Iugoslaviei, iar în Albania, în apropierea graniţei cu Kosovo, ca un preludiu la ce se preconiza să vină, au fost dislocate 18 instalaţii multiple de lansare a proiectilelor reactive (MLRS) a căror bătaie se situează între 30 şi 300 de kilometri.

Încă o dată se dau toate asigurările care pot fi expuse ochilor şi urechilor lumii că absolut toate cele 24 elicoptere „Apache", înarmate până în rotoare cu rachete aer-sol de tip „Hellfire", vor ajunge pe teatrul de operaţii cam prin 11-14 aprilie. Şi tot în scopul eficientizării atacurilor, Germania va înlocui două din avioanele sale de recunoaştere dislocate la baza aeriană Piacenza cu două aparate de luptă de tip Tornado echipate cu mijloace de atac la sol.

Au încurcat-o sârbii. Toată vestita Europă a Întregului Apus este, acum, împotriva lor. Şi, mai ales, împotriva lor este marea Americă, pe care au iubit-o şi au slujit-o atâta.

Pe ei! Loviţi-i, oameni buni, cu tot ce aveţi mai înspăimântător! Doar este sfârşit de mileniu. Acum va fi anul 2000!

Acum, iată, este anul 2000! Ba chiar 2015!

În Iugoslavia nu se cânta, atunci, în primăcâvare înflorită a anului 1999, numai în centrul Belgradului. Concertul făcea parte din viaţa ţării şi atunci, ca mai mereu, dar el nu era decât un protest. El nu era şi nu ptea fi totul. Oamenii nu pot sta chiar cu mâinile în sân în faţa acestui prăpăd presărat de bombardamente peste fala muncii lor. De aceea, a fost înfiinţată *Direcţia pentru reconstrucţia lucrărilor distruse de loviturile NATO*, cu misiunea de a întreprinde măsuri imediate în vederea reparării drumurilor şi a lucrărilor de infrastructură distruse ori avariate.

Ca în legenda Meşterului Manole. Ce facem noi ziua, distrugeţi voi noaptea. Noi facem sau refacem, voi distrugeţi. Şi tot aşa. Cineva trebuie să suie, pe muntele răstignirii, şi pietroiul acestor nenorociri, şi cruce suferinţei, nu? Mitul lui Sisif s-a întors din nou pe pământ. Nu prea depart de locul în care a fost creat. Poate n-a plecat niciodată nicăieri. Zeii l-or fi lăsat moştenire Balcanilor! Iar oamenii trebuie să zidească, în noile construcţii pe care încearcă să le ridice, în noile lucrări pe care le fac sub bombe, însăşi inima lor. Poate aşa s-o îndura şi Cel de Sus să nu le mai dârme sufletele.

Încă o denumire răsunătoare a apărut în arsenalul de cuvinte mari folosite de Occident: *„Sprijiniţi Speranţa!“*. Dar ce contrast imens între filosofia acestei sintagme şi bombardarea brutală a Iugoslaviei! Chiar era oare nevoie de o astfel de soluţie pripită şi umilitoare? NATO, care vrea să arate şi o altă faţetă decât cea care rezulta din raidurile aeriene asupra spaţiului iugoslav, a început dislocarea în Albania a câtorva mii de militari care urmau să participe la acea operaţiune de acordare a ajutoarelor umanitare refugiaţilor din Kosovo. La data de 05 aprilie, a început transportul pe calea aerului a refugiaţilor albanezi către statele membre ale Alianţei Nord-atlantice.

Consiliul Guvernamental pentru Externe şi Apărare (KYSEA) al Greciei, în reuniunea sa din 04 aprilie, a hotărât să primească 5.000 de refugiaţi din Kosovo şi să pună la dispoziţia F.R.I. Macedonia două avioane de transport C-130 pentru a-i duce pe refugiaţii albanezi către diferitele state europene. În acelaşi timp, grecii au decis să suplimenteze numărul celor 200 de militari eleni care se aflau în F.R.I. Macedonia, pentru a facilita distribuirea oportună a ajutoarelor umanitare.

Englezii au trimis două avioane cargo pe aeroportul Falconara din Italia cu produse alimentare pentru refugiaţii din Kosovo. În această localitate funcţionează un centru de triere a materialelor destinate Albaniei.

Un avion american C-17, cu ajutoare umanitare destinate refugiaţilor din Kosovo, a sosit în Albania la data de 05 aprilie. O dată cu acest transport, americanii au mai trimis în această ţară încă o sută de militari.

Italienii s-au ţinut şi ei de cuvânt. În cadrul misiunii de asistenţă „Arcobaleno", au destinat cinci elicoptere (1 de tipul CH-47, 3 de tipul SH şi 1 de tipul HH-3F) care să deservească podul aerian deschis între Tirana şi nordul Albaniei pentru transportul ajutoarelor către refugiaţi.

La 06 aprilie, guvernul israelian disloca în Macedonia un spital de campanie încadrat cu 8 medici şi alte 60 de cadre medicale, iar autorităţile ruse şi cele de la Minsk au anunţat că, la data de 07 aprilie, vor forma un convoi de 120 de camioane cu ajutoare pentru Iugoslavia, care va sosi la Belgrad pe 11 aprilie.

După ce toată lumea l-a văzut pe Ibrahim Rugova, viu şi nevătămat, în dialog cu preşedintele Miloşevici, s-a comunicat că liderul albanez s-a întâlnit şi cu ambasadorul Rusiei la Belgrad, Iuri Kotov, pe data de 05 aprilie, discutând, firește, despre încetarea bombardamentelor şi necesitatea ca Iugoslavia să colaboreze cu comunitatea internaţională. Liderul albanez a declarat că a cerut autorităţilor iugoslave să i se permită deplasarea într-un stat european. Kotov a precizat că această cerere a discutat-o cu vicepremierul iugoslav, care l-a asigurat că „Rugova are totală libertate de mişcare", dar că Belgradul este „îngrijorat de securitatea lui". După cum se ştie, Rugova a plecat bine mersi unde a vrut el.

Secretarul de stat american, Madelaine Albright a afirmat, tot la 05 aprilie, că „NATO şi-ar putea schimba strategia, în sensul trimiterii de trupe de uscat, chiar în absenţa semnării unui acord de pace privind Kosovo". Se putea altfel? Cum să renunţe *doamna de beton* la stilul ei categoric, intransigent, ameninţător? Doar sârbii trebuiau loviţi prin toate mijloacele, nu? Nu fac ei legea în această parte de lume! Să le fie clar! Şi ce dacă, în copilărie, a fost şi ea în Iugoslavia?

Uniunea Europeană, prin miniştrii de externe din statele membre, care urmau să se întâlnească la data de 8 aprilie, încerca să intre şi ea în joc. Mai bine mai târziu decât niciodată. Iar Italia avea prilejul să mai diminueze ceva din apăsările de conştiinţă prin susţinerea propunerii ca bombardamentele să fie înlocuite cu o blocadă împotriva Serbiei. Oricum, blocada nu înseamnă bombe, ci doar interdicţie. Ceea ce ar putea fi cu totul altceva.

Altceva ce?

După bulversarea generală care a cuprins Europa întoarsă la primitivismul dialogului armelor, OSCE şi-a adus şi ea aminte că a avut o misiune în Iugoslavia. Reprezentanţii acestei organizaţii au simţit nevoia să dea un raport cui era dispus să-i asculte. Ei au precizat că misiunea de verificare (KVM) nu a încetat să existe şi continuă să funcţioneze sub conducerea lui W. Walker. Cum, ştim cu toţii. S-a vorbit şi despre posibilitatea folosirii echipelor de verificatori pentru activităţi de monitorizare a frontierei sârbo-macedonene. S-a continuat activitatea de planificare a unei viitoare misiuni intitulate *Misiunea de Implementare în Kosovo* (KIM), care urma să aibă un nou mandat şi să urmărească implementarea prevederilor cu caracter civil ale unui eventual acord politic.

Ce era de făcut? Se merge sau nu se merge mai departe? Primul ministru italian Massimo d'Alema a declarat că ţara sa susţine ideea trimiterii de forţe terestre în Kosovo, care să aibă ca misiune protecţia transporturilor de ajutoare umanitare, precum şi sprijinirea repatrierii emigranţilor. Dar atât.

Grecia, prin vocea ministrului său de externe, a declarat clar că ţara sa va autoriza tranzitul trupelor NATO, dar nu va participa la o eventuală intervenţie terestră împotriva Iugoslaviei.

Ghenadi Selezniov, cel care este preşedintele Dumei de Stat a Federaţiei Ruse, s-a hotărât ca, la 06 aprilie, să facă o vizită la Belgrad pentru a continua cele începute de Primakov şi pentru a se documenta la faţa locului în legătură cu bombardamentele NATO. La aceeaşi dată, la Moscova, a avut loc o reuniune a Consiliului Securităţii Naţionale al Federaţiei Ruse, unde s-a întors pe toate feţele situaţia din Iugoslavia şi măsurile pe care Rusia trebuia să le ia pentru protejarea intereselor sale în Balcani. Datorită menţinerii

conducerii pe o poziţie de neimplicare, în mediul politic rus a crescut ceea ce se poate numi „psihoza militaristă“ a opiniei publice şi a unor partide politice. Ca peste tot, şi aici, campania de susţinere a lui Miloşevici a devenit rapid luptă pentru putere. Forţele de stânga îl ameninţă de Elţîn cu destituirea şi se înmulţesc apelurile oamenilor politici din opoziţie care cer structurilor de forţă să treacă la acţiune împotriva puterii politice. Şi în Rusia, ca peste tot, nu problema Iugoslaviei era cea mai importantă, ci aceea a puterii.

Ucraina nu va furniza ajutor militar Iugoslaviei. Nici nu era de aşteptat. Cine-şi putea permite să intre în conflict cu Statele Unite ale Americii şi cu NATO? Şi, mai ales, pentru ce? Pentru a ajuta Iugoslavia? Când a mai fost ajutată Iugoslavia militar şi de către cine?

După incidentele care s-au produs în acea perioadă în Republica Srpska, Zivko Radisic, preşedintele Preşedinţiei Colective a Bosniei şi Herţegovina, a adresat o scrisoare secretarului general al ONU, Kofi Annan, şi înaltului reprezentant al comunităţii internaţionale, Carlos Westendorp, arătând că SFOR s-a angajat direct în acţiunile militare împotriva R.F. Iugoslavia, avioanele de luptă ale Alianţei folosind în acest scop spaţiul aerian al Bosniei.

BOMBE ŞI LACRIMI

Zi de zi, din 24 martie, bombardamentele NATO s-au continuat cu aceeaşi încrâncenare, cu aceeaşi perseverenţă şi cu o intensitate crescută. De ce s-o fi năpustit lumea aceasta mare şi bună de pus sare pe rană asupra Iugoslaviei, vom afla, poate, într-o zi. Când va fi, desigur, prea târziu şi absolut inutil. Pe 23 aprilie, în ciuda timpului nafavorabil, aviaţia NATO a continuat să-şi facă meseria, să lovească adică obiective aparţinând forţelor armate iugoslave, forţelor Ministerului de Interne, precum şi obiective economice şi industriale. Mai mult, pentru perioada următoare, conducătorii Alianţei aveau în vedere o intensificare a bombardamentelor, ca şi cum n-ar fi fost destul de intense.

Pe 23 aprilie, aviaţia NATO şi rachetele de croazieră au lovit din nou releul de televiziune de pe Muntele Fruska Gora (pentru a câta oară?!), alte două relee de la Cacak, precum şi obiective din împrejurimile oraşului Novi Sad, ale oraşelor Krusevak, Uzice, Jagodina, Niş. La ora 19.00, au fost lovite, între altele, aeroportul Slatina şi mina de cărbuni din Belacevac.

La ora 03.00, la Novi Sad, s-au auzit zece explozii. La aceeaşi oră, uzina chimică din Lucani, un pod de la Mramor şi un depozit de carburanţi de la Bogutovac au fost ţinta aceloraşi bombardamente, ca şi alte obiective din zona Sremska Mitrovica.

La ora 03.05, aviaţia NATO a lovit sediul televiziunii RTS din Belgrad, ceea ce a provocat o vie emoţie în rândul ziariştilor. Unii

chiar au şi înţeles despre ce-i vorba. Bineînţeles, cei care aveau ochi să vadă şi minte să judece.

Între 10.00 şi 11.30, mina de cărbuni din Belacevac, aeroportul Slatina, un depozit de muniţii din zonă, precum şi nişte rezervoare de combustibil vor fi din nou bombardate. La fel şi Belgradul.

Spre seară se împlinea o lună de la declanşarea acţiunilor NATO şi Iugoslavia încă nu capitulase. Ce o fi fost în mintea ei? Doamna Albright, probabil, era nedumerită. Întrucât la o astfel de nedumerire nu se putea răspunde foarte exact, bombardamentele s-au continuat, fără ciocnirea vreunei sticle de şampanie. Şampania, la urmă.

Aşadar, pe 25 aprilie, din nou… Foc! Asupra obiectivelor militare şi industriale din Niş. Asupra releelor şi obiectivelor de interes din Cacak şi Vranje şi, bineînţeles, asupra uzinei chimice din Lucani. Asupra releului de televiziune de pe Muntele Guceva. Asupra bazei aeriene din Ponikve. Asupra depozitului de muniţii din Surdulica. Asupra releelor de televiziune din Banja Kovirjaka şi Avala.

Toate, dar absolut toate, trebuiau distruse. Războiul împotriva televiziunii Iugoslaviei se continua la fel de intens şi de neiertător ca şi cel împotriva imaginii Iugoslaviei în ansamblul şi în detaliile ei.

Cu o zi în urmă, adică pe 23 aprilie, Jamie Shea declarase că NATO are dislocate în zonă 690 de avioane şi 20 de nave de luptă. Nu erau chiar de-ajuns şi de-ajuns, după cum deja se ştie, pentru nimicirea Iugoslaviei, dar erau suficiente pentru a deţine supremaţia aeriană la mare altitudine şi la medie altitudine. La joasă, era mai dificil, întrucât aici supreme erau miile de guri de foc ale artileriei antiaeriene a sârbilor, rachetele antiaeriene portative şi puşca soldatului care-şi apăra ţara.

Astea erau însă mai puţin importante pentru un purtător de cuvânt, ca şi pentru Alianţă. Importante erau distrugerile. Purtătorul de cuvânt a spus că a fost avariat semnificativ (?!) sistemul integrat de apărare antiaeriană iugoslav, de unde rezultă şi supremaţia aeriană a Alianţei (dar numai la înălţimi medii şi mari, adică acolo unde mijloacele masive ale apărării antiaeriene a iugoslavilor nu au efect). Conform datelor pe care le deţinea purtătorul de cuvânt, rezulta că, după o lună de bombardamente din ce în ce mai intense, au fost distruse 70 de avioane iugoslave (cinci, în luptă aeriană), 40 % din

instalaţiile de rachete SA-3, 26 % din sistemele SA-6 şi 70 % din stocurile de carburant şi petrol folosite în scopuri militare. A fost, de asemenea, afectată reţeaua de comandă, control şi comunicaţii a forţelor armate ale Iugoslaviei.

După datele furnizate de purtătorul de cuvânt, Iugoslavia era deja nimicită. Şi totuşi, nu se preda. De ce oare?

La 25 aprilie, reprezentanţi ai Pentagonului au spus că nu au fost semnalate activităţi ale forţelor aeriene militare sârbe, activitatea apărării antiaeriene fiind foarte redusă, iar trupele sârbe au continuat să-şi întărească dispozitivul de apărare la graniţa cu Albania.

De aceea, pentru perioada imediat următoare, NATO avea de gând să-şi sporească eficienţa loviturilor aeriene asupra obiectivelor forţelor armate iugoslave din Kosovo, să lovească sistemele de comandă, control şi comunicaţii ale acestora, dar şi mass-media şi să întrerupă sursele de aprovizionare din exterior. De unde rezultă că, între spusele purtătorilor de cuvânt şi realitatea de pe teren existau destule neconcordanţe.

Potrivit televiziunii RTS, la 24 aprilie, forţele armate iugoslave au ucis, în apropierea postului de frontieră Kosare, la graniţa cu Albania, mai multe zeci de terorişti albanezi care încercau să pătrundă în Iugoslavia.

Referitor la acelaşi subiect, purtătorul de cuvânt al NATO, Jamie Shea, a declarat că ofensiva forţelor iugoslave împotriva AEK se desfăşoară pe fronturile din vestul şi sud-vestul provinciei Kosovo, de-a lungul graniţei cu Albania. În acelaşi timp, au fost constituite aliniamente de apărare în jurul oraşelor principale şi pe căile de comunicaţii. Unele subunităţi iugoslave au fost redislocate în sudul provinciei Kosovo, în zone care le asigură o bună mascare.

De unde rezulta că, departe de a fi într-o stare deplorabilă, aproape neutralizate, forţele armate iugoslave n-au cedat iniţiativa strategică, ci, dimpotrivă, se pregăteau pentru o confruntare care încă nu avusese loc. Era o confruntare de care Occidentul se temea, chiar dacă toate şansele îi aparţineau.

Cam în acelaşi spectru se situau şi declaraţiile autorităţilor Albaniei. Ministerul de Interne al aceste ţări a informat că, la 23 aprilie, în raionul localităţii albaneze Tugrun, a avut loc un schimb de focuri între militarii sârbi şi poliţia albaneză, că un grup de

militari sârbi a pătruns, a doua zi, 24 aprilie, în raionul Zogai-Tropoja, dar nu au avut loc schimburi de focuri. Totuşi, surse ale etnicilor albanezi au făcut cunoscut, la 25 aprilie, că 70 de persoane au fost ucise în cadrul unei ofensive a forţelor sârbe în nordul Kosovo, în apropierea localităţii Podujevo.

Atât de sigure şi de optimiste păreau realităţile, încât măsurile de întărire a dispozitivului Alianţei căpătau o prioritate absolută, ba chiar o grabă absolută. Astfel, la 24 aprilie, la o lună de la declanşarea bombardamentelor, NATO a dislocat în Grecia 20 de tancuri Leopard, vehicule de luptă ale infanteriei, transportoare blindate, piese de artilerie. F.R.I. Macedonia a acceptat să sosească pe teritoriul ei un efectiv suplimentar de 4.000 de militari, în principal, britanici şi germani. Jamie Shea a specificat că sosirea acestor militari se înscrie într-un ansamblu de măsuri care vizează constituirea unei forţe de menţinere a păcii. Să fi ştiut oare purtătorul de cuvânt al NATO cum se vor încheia ostilităţile în cele din urmă? Greu de presupus! Sau… cine ştie! Poate că jocurile erau încă de pe atunci făcute.

La începutul săptămânii 26 aprilie-02 mai, Statele Unite urmau să disloce în Albania 14 tancuri AL - M1 Abrams, 15 transportoare blindate Bradley, 14 vehicule de luptă, 9 sisteme de rachete, precum şi baterii de artilerie de 155 mm. De asemenea, 300 de avioane americane erau deja pregătite pentru a fi dislocate tot aici, în regiune. La acestea se adaugă 7 elicoptere de tipul AH-64 „Apache“ care au aterizat la 25 aprilie pe aeroportul Rinas din Tirana. Efectivele care vor asigura acţiunile de luptă ale elicopterelor „Apache“ urma să ajungă la 5350 de militari.

Toată lumea susţinea că respectivele noi dislocări de trupe şi tehnică vizau asigurarea securităţii elicopterelor „Apache“ şi nu reprezentau pregătiri pentru o operaţie terestră. Ceea ce era adevărat.

Oricum, este limpede pentru toată lumea că NATO dorea să intensifice loviturile asupra Iugoslaviei, să forţeze ieşirea convenabilă din această criză şi realizarea prin orice mijloace a obiectivelor propuse.

Tot în acest spirit, Ministerul canadian al apărării a informat că va disloca, la Aviano, încă 8 avioane de luptă de tipul CF-18, pentru

a participa la raidurile aeriene împotriva Iugoslaviei, iar reprezentanţii militari ai NATO au decis să folosească şi aeroporturile cehe din Praga şi Ostrava. Se prevedea ca respectivele aeroporturi să fie utilizate de 24 de avioane de realimentare în zbor, deservite de 500 de militari care se vor ocupa de asigurarea tehnică şi logistică.

Nici Iugoslavia nu putea întinde coarda la infinit. De multe ori se întâmplă să ai perfectă dreptate şi să mori cu dreptatea în sân. De aceea, prudent şi atent, preşedintele Slobodan Miloşevici a acceptat ipoteza unei prezenţe străine în Kosovo, sub egida O.N.U. şi cu participarea Rusiei. Opinia liderului iugoslav era că, la această misiune, ar putea participa şi reprezentanţi civili ai acelor ţări membre NATO care nu participau direct la acţiunile de luptă împotriva Iugoslaviei. La rândul său, preşedintele american Bill Clinton a reacţionat cu prudenţă la această declaraţie a liderului de la Belgrad, tratând-o doar ca un posibil „prim pas“. Ministrul francez de externe, Hubert Vedrine, a declarat că oferta lui Miloşevici „ar putea fi interesantă dacă este interpretată ca un răspuns la condiţiile N.A.T.O.“, iar ministrul german de externe, Joscha Fischer, a adăugat că „este necesar ca oferta lui Miloşevici să fie verificată".

Ce sinistre par aceste târguieli, când, dincolo de ele, mureau oameni şi se distrugeau obiective pentru care sârbii şi albanezii – beligeranţi acum – munciseră din greu, multe decenii! Dar aşa e lumea asta făcută!

În ton cu toate aceste încercări de ieşire din labirint, purtătorul de cuvânt al M.A.E. iugoslav a declarat, la 25 aprilie, că Belgradul se opune unei prezenţe militare internaţionale în Kosovo, dar acceptă prezenţa unor observatori civili. Şi vicepremierul iugoslav, Vuk Draskovic, s-a pronunţat pentru dislocarea unei forţe de pace O.N.U. în Kosovo.

În timpul acesta, NATO a cerut ţărilor vecine Iugoslaviei să permită *folosirea nelimitată a spaţiului lor aerian pentru operaţia aeriană împotriva Iugoslaviei*. De ce avea nevoie NATO de aşa ceva? De ce era nevoie să le creeze vecinilor Iugoslaviei o asemenea problemă? Avea oare NATO neapărată nevoie de spaţiul lor aerian? Era Alianţa în pericol? O ameninţaseră iugoslavii în vreun fel? Atunci? Să ne amintim ce a făcut Darius cu satrapiile persane şi

popoarele vecine în modul cum a organizat plata şi strângerea tributului. Împăraţii antichităţii foloseau o strategie extrem de simplă şi de eficientă a acelui „divide et impera“.

Autorităţile de la Belgrad au avertizat Bulgaria şi celelalte ţări vecine, printre care şi România, că, dacă vor răspunde favorabil cererii N.A.T.O. de a-i permite folosirea spaţiului lor aerian în cadrul operaţiunilor aeriene împotriva Iugoslaviei, atunci vor deveni complice la agresiune.

Ei şi? Cine mai ţinea seama, în astfel de împrejurări, de avertismentele Iugoslaviei? Oricum, ca mâine se va schimba conducerea şi în această ţară şi atunci toţi vom fi o apă şi un pământ, salutând azi ce dispreţuiam ieri, urând ce iubeam, lingând unde scuipam şi scuipând unde lingeam. Ce vremuri!

În aceste zile a avut loc şi reuniunea aniversară a NATO de la Washington. A fost mai mult reuniune şi mai puţin aniversară. Nu era nimic de aniversat şi cu atât mai puţin de sărbătorit. Dar NATO este, datorită în principal Statelor Unite, cea mai puternică forţă militară din lume şi, ca atare, o reuniune a ei era oricum un mare eveniment, mai ales că ea trebuia să marcheze o jumătate de veac de la constituirea Alianţei. Unul din obiective era elaborarea noului concept strategic, cu alte cuvinte, recăutarea sau reformularea „obiectului muncii“, noului „obiect al muncii“ care se pare că dispăruse complet o dată cu lagărul socialist, cu comunismul, cu Tratatul de la Varşovia şi cu Uniunea Sovietică. Noul concept strategic mai fusese formulat şi la Roma în 1991, dar trecuseră opt ani de atunci, iar lumea se schimbase foarte mult. Americanii – şi nu numai ei – ţineau neapărat la extinderea competenţelor şi a spaţiului de intervenţie al NATO şi în afara sferei de cuprindere stabilită prin Tratatul de la Washington, adică acolo unde este nevoie sau unde interesele Alianţei o cer. În loc de siguranţă, un astfel de concept strategic s-a transformat, nolens, volens, într-o nouă ameninţare, deosebit de periculoasă.

Deocamdată, în jurul celor discutate acolo, lumea păstra încă tăcerea. Se prefăcea că nu a văzut şi nu a înţeles. Dar marile puteri ale lumii şi imensa populaţie a planetei au luat cu siguranţă act de noua filosofie a unei alianţe care se extinde după conceptul german şi intervine după cel american.

Din păcate, liderii statelor membre N.A.T.O., prezenţi la reuniunea la nivel înalt de la Washington, au decis în unanimitate intensificarea atacurilor aeriene împotriva Iugoslaviei. Deocamdată, atât. Nu s-a discutat fixarea unei date pentru executarea unei operaţii terestre în Kosovo, dar nici nu a fost exclusă o astfel de eventualitate. Suntem însă foarte siguri că ţările Europei Occidentale, în acord cu Rusia, aveau deja una din cheile soluţionării crizei în buzunar. Trebuiau create însă condiţiile favorabile, astfel încât tot Occidentul să fie acela care să încaseze plăţile refacerii zonei. Şi nu era foarte greu. Adică, o dată cu elaborarea unei soluţii acceptabile pentru Miloşevici, să se alcătuiască şi un pact de reconstrucţie a Balcanilor de care să profite pe termen lung îndeosebi firmele occidentale. Aceasta s-ar numi, într-un limbaj pe care nu l-am mai auzit, dar pe care l-aş accepta, „crearea obiectului unor afaceri sigure, profitabile şi pe termen lung pentru firmele proprii".

Preşedintele american, Bill Clinton, a ţinut totuşi un discurs, în ziua a treia a reuniunii, în care a evocat posibilitatea dislocării de trupe de uscat în Iugoslavia. Această poziţie nu a fost însă sprijinită de toţi ceilalţi parteneri din N.A.T.O., unii dintre aceştia apreciind că actuala campanie aeriană este suficientă şi că numai Consiliul de Securitate al O.N.U. trebuie să decidă o eventuală acţiune terestră în Iugoslavia. În realitate, fiecare se gândea la o soluţie care să nu necesite pierderi de vieţi omeneşti şi să ofere o prezenţă occidentală în Balcani pentru cel puţin o sută de ani de acum înainte. Ceea ce nu este prea greu, dacă ţinem seama de actuala stare a Balcanilor, de experienţa Occidentului şi, deopotrivă, a Estului în legătură cu această zonă bătută de vânturi şi rămasă în calea vânturilor.

La 25 aprilie, vorbind în numele tuturor liderilor statelor membre N.A.T.O., Bill Clinton l-a avertizat pe preşedintele iugoslav Slobodan Miloşevici că, în cazul în care va ameninţa una din ţările vecine, ca urmare a campaniei de bombardamente declanşate de Alianţă, va suporta consecinţe grave. Cât de grave? Acţiunile de până atunci ce reprezentau? Mângâieri?

La 25 aprilie, confirmând parcă unanim această filosofie a împărţelii, şefii de state şi de guverne din cele 19 ţări membre N.A.T.O. şi reprezentanţii celor şapte ţări vecine R.F. Iugoslavia au

adoptat un *„Pact de stabilitate pentru sud-estul Europei”*. De fapt, acest document se pare că era cel mai important. Desigur, era necesar să fie acolo, pentru decor, şi ţările vecine Iugoslaviei. Acest plan, prezentat de Germania, vizează promovarea *dezvoltării economice* a ţărilor din regiune, integrarea acestora în instituţiile europene şi asigurarea securităţii lor. Detaliile acestui plan au fost examinate, la Bonn, la 27 mai, în cadrul unei conferințe speciale. Primul ministrul maghiar, Viktor Orban, a cerut garanţii de securitate, din partea Alianţei Nord-Atlantice, pentru provincia iugoslavă Voivodina. El a calificat situaţia din regiune ca fiind periculoasă şi a subliniat că Ungaria intenționează să-şi protejeze minoritatea maghiară din Iugoslavia. Cum? Şi prin ce mijloace? Desigur, Viktor Orban a ținut să precizeze că toate aeroporturile militare maghiare sunt la dispoziţia Alianţei Nord-Atlantice. Şi preşedintele turc Suleyman Demirel a subliniat, în cadrul unei întâlniri cu preşedintele american Bill Clinton, importanţa încheierii cu succes a operaţiunilor N.A.T.O. împotriva Iugoslaviei, apreciind că „prestigiul N.A.T.O. trebuie să fie apărat cu orice preţ şi sacrificiu“.

Reuniunea de la Washington şi-a avut importanţa ei. Dacă urmărim cu atenţie desfăşurarea evenimentelor, vom observa că aproape totul s-a desfăşurat nu cum a propus Leonid Kucima, ci după un scenariu care a avut la bază planul de pace propus de Germania pentru rezolvarea crizei din Kosovo. Kucima cerea ca forţa de menținere a păcii, compusă din militari provenind din state neutre şi nealiniate, să fie dislocată în Kosovo după un acord de pace. Planul german prevedea, în principal ca N.A.T.O. să solicite o rezoluţie a Consiliului de Securitate al O.N.U. prin care să se impună Iugoslaviei retragerea forţelor sârbe din Kosovo, într-un timp scurt şi după un program prestabilit. La începerea retragerii trupelor sârbe, Alianţa va înceta bombardamentele. Apoi, în provincie vor fi dislocate forţe militare internaţionale, sub egida O.N.U., pentru a asigura întoarcerea în siguranţă a tuturor refugiaților.

Alianța Nord-Atlantică era dispusă să asigure o mare parte din numărul militarilor care vor forma această forţă internaţională. Normal, doar de aceea bombarda Iugoslavia!

Știm cum s-au derulat evenimentele. Dar să nu anticipăm. Pentru că, până la final, mai erau încă multe cărţi de jucat. Bombardamentele NATO n-au vizat numai Iugoslavia. NATO a încercat să împuște toți iepurii din zonă cu un singur foc. Ce-i drept, cu un foc ceva mai amplu, din mai multe arme, şi mai intens. Dar prețul nu l-a plătit NATO, ci Balcanii. Şi se pare că NATO, din care facem parte şi noi, românii din România, chiar a reuşit.

La 23 aprilie, Uniunea Europeană a decis să interzică livrările de petrol şi produse petroliere către Iugoslavia. În acest sens, comandantul suprem al Forţelor Aliate din Europa, generalul Wesley Clark, a fost autorizat de către cei 19 miniştri ai apărării, din cadrul NATO, să stabilească un sistem de verificare şi control al navelor comerciale care aveau ca destinaţie porturile iugoslave din Marea Adriatică. NATO considera că are o bază legală suficientă pentru a aplica blocada maritimă împotriva Iugoslaviei (doar Alianţa făcea legea!), iar cele 15 ţări ale U.E. sperau să li se asocieze şi ţările Europei Centrale şi de Est în impunerea embargoului petrolier, pentru că, fără participarea statelor vecine Iugoslaviei, Ungaria, România şi Bulgaria, embargoul ar fi avut un impact limitat.

Conflictul lua o nouă turnură. Presiunile împotriva Iugoslaviei creşteau. Occidentul a înţeles că nu bombardamentele vor rezolva problema. Dar şi ele îşi aveau importanţa lor într-un joc strategic care, din nenorocire, nu face cinste nici Europei, nici lumii unui sfârşit de mileniu. Dar care război a făcut vreodată cinste acestei lumi?

Numai că nu toată lumea era dispusă să se supună hotărârilor NATO sau UE. Şeful diplomaţiei ruse, Igor Ivanov a anunţat, la 24 aprilie, că Rusia va continua să furnizeze petrol Iugoslaviei. Parcă scoţând şeptarul din mânecă, secretarul general de atunci al NATO, Javier Solana, a precizat, în ziua următoare, că blocada maritimă destinată întreruperii aprovizionării cu petrol a Iugoslaviei se va aplica şi navelor ruseşti. De aceeaşi opinie era şi consilierul preşedintelui american pentru probleme de securitate naţională, Sandy Berger. Ministrul apărării Marii Britanii, George Robertson, a exprimat opinia că Rusia nu va risca o confruntare militară pentru a se opune intenţiei NATO de a impune un embargo petrolier Iugoslaviei.

La aceeaşi politică s-a aliniat şi Franţa. Ministrul apărării, Alain Richard, a declarat că sunt nefondate afirmaţiile potrivit cărora Franţa s-ar opune unui embargo împotriva Iugoslaviei. Cu toate acestea, anterior, preşedintele Chirac îşi exprimase rezerva faţă de o eventuală blocadă maritimă împotriva Belgradului.

Germania a aprobat imediat impunerea unui astfel de embargo Iugoslaviei. Ministrul apărării, Rudolf Scharping, a declarat că Germania este gata să participe la o eventuala blocadă maritimă, însă a precizat că este necesar un mandat al Bundestagului, parlamentul federal, pentru o astfel de operaţiune.

Adevăratele jocuri nu le făceau piloţii care-şi riscau viaţa, zburând sute de ore deasupra unui sistem drăcesc de apărare antiaeriană – pentru că numai ei ştiu ce înseamnă să simţi artileria trăgând continuu sub tine sau ridicându-ţi în faţă baraje de foc prin care nu poţi să treci –, ci în marile cancelarii şi în culisele unei lumi care nu s-a schimbat cu nimic de la Hoarda de Aur încoace. Ba, mai mult, se poate spune că a venit rândul Vestului să se transforme într-o hoardă – „Hoardă Electronică“ – o hoardă din care, din păcate (sau, poate, din fericire) facem parte şi noi – la fel de crudă şi de imprevizibilă precum, cândva, în 1241, hoarda mongolilor. Ambele au lovit necruțător Balcanii.

Cernomârdin a declarat că preşedintele Slobodan Miloşevici este de acord cu dislocarea în Kosovo a unei misiuni O.N.U., cu o importantă participare rusă, care să fie acceptată de Belgrad. Este dispus să acorde un statut de largă autonomie provinciei Kosovo şi să retragă trupele sârbe din această provincie până la nivelul convenit în luna octombrie 1998.

Putea să facă de la început așa și să prevină toată tragedia care a urmat! Dar nu toată lumea crede în vorba românească potrivit căreia „capul ce se pleacă nu va fi tăiat de sabie”.

O vorbă între atâtea eltele.

ZIUA A 34-A

Şi în cea de a 34-a zi, deasupra Iugoslaviei au continuat să cadă, dirijate pe fascicule sau pe pete laser, prin GPS şi Dumnezeu mai ştie prin ce, bombe şi rachete de croazieră, dăruite cu generozitate de NATO pentru Balcani. Chiar dacă au fost nori pe cer, pedepsitorii Iugoslaviei au găsit soluţii pentru ca bombardamentele să nu sufere, pentru ca maşina de război a Occidentului, durată prin ani şi şlefuită prin atâtea eforturi, să fie pusă la treabă pentru a sluji interesele celor care au creat-o. Din nou, toată această operaţie aeriană a demonstrat că Occidentul nu se dezminte, cruciadele fiind, ca întotdeauna, specialitatea lui. Comunicatele transmiteau cu satisfacţie că, în pofida condiţiilor meteo nefavorabile, avioanele NATO au continuat să execute lovituri asupra obiectivelor iugoslave provocând daune instalaţiilor de comandă şi control din cadrul sistemului integrat de apărare antiaeriană, facilităţilor de depozitare a petrolului, podurilor şi căilor de comunicaţii. Ce laudă sinistră!

Pe timpul zilei, au predominat acţiunile de cercetare şi de evaluare a rezultatelor loviturilor aeriene. Astfel, în urma tuturor investigaţiilor făcute, NATO a comunicat că, în ziua de 27 aprilie, ostilităţile s-au desfăşurat cu precădere tot în zona descurajării populaţiei şi a conducerii iugoslave, desigur, pentru a renunţa cât mai repede cu putinţă la apărare, pentru a ridica mâinile sus. Astfel, la orele 00.50, vreo opt avioane NATO au bombardat rafinăria din Novi Sad, iar la 01.10, localităţile Cacak, Stânjenika şi orăşelul Sabac. Cu patru ani în urmă, când am trecut prin acest orăşel, în drum spre

Zvornic, am avut impresia că traversăm un oraş-grădină sau un oraş-staţiune. Dacă n-ar fi fost, de o parte şi de alta a străzii, bidoane cu benzină (nefta) la un preţ de aproape trei mărci şi, dincolo de Drina, bombardamentele NATO asupra sârbilor din Bosnia, dictate sau, mai exact, aprobate de Consiliul de Securitate al ONU, ne-am fi imaginat că suntem într-o frumoasă călătorie şi am fi rămas un timp acolo, în acel orăşel decupat parcă din partea cea mai frumoasă şi cea mai liniştită a unei lumi cu dealuri, râuri, păduri, case şi oameni. Acum, iată, şi orăşelul Sabac era lovit.

La 02.00, au fost lovite, în Belgrad, zona industrială Rakovica, zona veche a oraşului, emiţătorul de televiziune din sediul Partidului Socialist şi câteva redacţii ale unor posturi de televiziune independente, precum şi sediul agenţiei de presă AFP.

La orele 03.00, din nou au fost lovite obiective din Novi Sad şi releul TV de pe Muntele Fruska.

La 26 aprilie, orele 03.35, un avion de luptă american, decolat de la bordul portavionului „Theodore Roosevelt“, a fost lovit, se pare, de artileria sârbă, care i-a avariat un motor, iar un elicopter american „Apache“ s-a prăbuşit în apropierea aeroportului Rinas din Tirana, în cursul unui zbor de antrenament.

Un bilanţ asupra acestei operaţii aeriene prezintă, la 27 aprilie, următoarele date: *peste 9.800 ieşiri-avion, cu o medie zilnică de aproximativ 320 ieşiri-avion. Mai mult de 500 de obiective au fost lovite, cele peste 700 de avioane angajate până la data respectivă în operaţie efectuând mai mult de 2.700 de lovituri aeriene. Costul total al operaţiei „Forţa Aliată“ se ridica, până în acel moment, la 1,722 miliarde dolari.* Dar ce contează! Oricum, banii aceştia vor fi recuperaţi de pe urma „exportului de valori şi de civilizaţie“ şi „ajutorului oferit“ Balcanilor pentru a ieşi din… necivilizaţie şi subdezvoltare.

De la începutul acţiunilor aeriene ale NATO, situaţia economică a Iugoslaviei s-a degradat foarte mult. Producţia industrială a scăzut cu 20 la sută, şomajul a ajuns la 50 la sută, patru milioane (din totalul de 11 milioane locuitori) trăind sub limita sărăciei. Exporturile către ţările vecine s-au oprit, iar 80 la sută din fabricile sârbilor şi-au încetat producţia, în timp ce, în aceste condiţii, şi în Kosovo, una din importantele regiuni agricole ale Iugoslaviei, activitatea s-a întrerupt complet.

Mai puţine lucruri se cunoşteau, la acea dată, despre forţele armate şi de interne ale sârbilor. Se spunea doar că ele au executat foc de artilerie asupra unor poziţii ale luptătorilor AEK şi unor localităţi situate în zona oraşului Pristina, precum şi la Lăpuşnik, unde se aflau în jur de 30.000 de refugiaţi, şi la Podujevo. După datele comunicate de AEK, s-au înregistrat 113 victime, din care 30 copii, peste 130 persoane fiind rănite.

Au fost semnalate lupte grele şi în partea de nord a provinciei, unde forţele sârbe ar fi atacat însoţitorii care asigurau paza refugiaţilor, producându-se peste 130 de victime din rândul populaţiei locale. Caracterul intenţionat incriminatoriu al acestor date este evident. Este foarte posibil ca astfel de date să nu reprezinte altceva decât argumente pentru continuarea în ritm susţinut a bombardamentelor NATO. Sau poate că lucrurile stăteau chiar aşa, n-avem de unde să ştim cu precizie.

Mai departe, AEK susţinea că, în ciuda unor atacuri puternice ale sârbilor, a extins coridorul de aprovizionare de la vest de Junik, în sud-vestul provinciei Kosovo. Dacă AEK nu avea armament şi sârbii erau puternici, cum o fi reuşit?! Tot din aceleaşi surse, aflăm că aproximativ 150.000 de persoane din zona Podujevo au fost conduse către o tabără în apropierea localităţii Batlava. Aceste tabere ar fi fost plasate în aşa fel încât să constituie scuturi umane pentru locurile de dispunere a forţelor armate sârbe. O astfel de tabără ar fi existat şi la Prizren, pentru apărarea unui depozit de muniţie.

NATO nu manifestă mulţumire deplină faţă de acţiunile sale. Departe de a dovedi vreo intenţie de încetinire a ritmului de bombardamente sau un spirit obiectiv asupra realităţilor din Kosovo, Alianţa a luat în continuare măsuri pentru intensificarea acţiunilor, pentru lovirea puternică, prin toate mijloacele, în sensul conceptului *războiului disproporţionat, non-contact*, a sârbilor. Mai mult, Statele Unite şi Germania vor fi dislocat, în zilele următoare, încă 4.000 de militari în F.R.I. Macedonia, pentru întărirea dispozitivului NATO. În acest fel, efectivele NATO din F.R.I. Macedonia se vor fi ridicat la 16.000. Vor mai fi fost dislocate în Europa, până la 02 mai, 30 de avioane de alimentare, cu personalul respectiv. Evident, tot pentru a se mări ritmul bombardamentelor asupra Iugoslaviei. Între timp, şi Budapesta a autorizat survolarea spaţiului aerian al Ungariei de către

avioanele NATO. Nici nu se putea altfel, Ungaria este membră cu drepturi şi obligaţii depline a Alianţei.

Federaţia Rusă a făcut cunoscut, prin mijloacele sale de informare, că NATO a intensificat cercetarea asupra activităţilor desfăşurate de forţele armate ale Rusiei. Aplicaţia flotei Mării Baltice a fost supravegheată de nave şi avioane militare ale unor ţări membre NATO. Pentru prima dată în ultimii ani, aceste mijloace au desfăşurat şi acţiuni care au afectat buna derulare a exerciţiilor militare. Era de aşteptat, întrucât noul concept strategic NATO presupune şi o tatonare a tuturor zonelor unde ar fi posibil să intervină, precum şi a posibilelor pericole.

De unde rezultă cel puţin câteva concluzii extrem de „liniştitoare“ sau, dimpotrivă, cât se poate de îngrijorătoare. Ori lumea are un stăpân foarte responsabil, care veghează (ca în Iugoslavia) la propria ei linişte, or se pregăteşte o nouă confruntare (sau, în orice caz, o nouă politică de confruntare), fără de care marea industrie de armament şi toţi cei care prosperă de pe urma ei n-ar exista.

Probabil că, în acelaşi scop, pe timpul unei aplicaţii desfăşurate de flota americană din Pacific, un submarin din clasa „Los Angeles“ a efectuat acţiuni de cercetare din estuarul Avacin, în apropierea apelor teritoriale ale Rusiei, unde se află o zonă economică importantă.

În faţa unei asemenea ofensive, şi Iugoslavia a luat unele măsuri. Conducerea militară de la Belgrad a hotărât să redisloce 500 de militari în Muntenegru în cadrul dispozitivului celor 24.000 realizat pentru apărarea litoralului Adriaticii. La 25 aprilie, Iugoslavia a modificat regulamentul de acreditare a jurnaliştilor. Nu mai erau permise transmisiile în direct pe canalele de radio şi televiziune, fotografiile şi casetele audio şi video trebuind să treacă prin sistemul de cenzură al armatei. Din aceleaşi raţiuni, toţi jurnaliştii au fost invitaţi să-şi reînnoiască acreditarea. S-au luat unele măsuri şi pentru limitarea mass-mediei independente din Podgorița, „Monitor“, „Antena M“ şi „Radio free Montenegro“.

Ar mai fi de adăugat că Miloşevici a permis reprezentanţilor Crucii Roşii internaţionale accesul în Kosovo pentru a acorda ajutoare umanitare refugiaţilor şi populaţiei din această provincie.

După toate datele, AEK a trecut la mobilizarea forţată a etnicilor albanezi în Kosovo şi în Albania de nord. În acelaşi timp, ea a organizat şi efectuat blocade pe principalele rute folosite de refugiaţii din Kosovo, forţând bărbaţii între 18 şi 50 de ani să se înroleze. În nordul Albaniei, grupe ale AEK recrutau şi încorporau refugiaţii din Kosovo pe care-i trimiteau în taberele de instrucţie existente aici.

La 26 aprilie, a avut loc, la Luxemburg, reuniunea miniştrilor de externe din cele cincisprezece ţări membre ale UE. Ca şi cum n-ar fi fost de ajuns măsurile luate până în acel moment de sancţionare drastică a Iugoslaviei, aceşti demnitari ai speranţei unităţii europene, singura care mai există prin părţile noastre, au hotărât să impună un nou embargou petrolier Iugoslaviei, să interzică accesul membrilor familiei preşedintelui Miloşevici şi altor apropiaţi ai acestuia pe teritoriul lor, să excludă Iugoslavia din toate competițiile sportive europene, să înghețe conturile acestei ţări la băncile din străinătate, să blocheze toate investițiile străine care ar putea fi folosite de regimul de la Belgrad, dar şi în sectorul privat. S-au mai luat măsuri pentru extinderea embargoului privind exporturile către Iugoslavia pentru toate bunurile şi serviciile, interzicerea totală a zborurilor între UE şi Iugoslavia etc.

La război, ca la război.

Numai că NATO nu a recunoscut niciodată că duce un război împotriva Iugoslaviei. Dar ce or fi fost toate aceste măsuri, plus bombardamentele, acţiunile serviciilor de informaţii, loviturile radio-electronice, distrugerea infrastructurilor acestei ţări? Probabil… mângâieri sau… ajutoare democratice.

În ziua următoare, la Bruxelles, s-a reunit Consiliul Permanent al Alianţei pentru a analiza modalităţile de aplicare a embargoului petrolier. S-a spus că impunerea acestui embargou se bazează pe Rezoluţia nr. 1860 a Consiliului de Securitate al ONU, care interzice vânzarea de armament şi material militar Iugoslaviei. Avioanele NATO din Italia urmau să asigure acoperirea aeriană a embargoului impus Iugoslaviei, iar navele de luptă ale NATO din Adriatica să se redisloce în apropierea litoralului muntenegrean, în acelaşi scop.

Portavionul Foch, distrugătorul francez Cassard şi fregata britanică Somerset erau în marş spre zonă.

Polonia a anunţat şi ea că este pregătită pentru a lua parte la o eventuală blocadă. Urmau să fie minate câteva căi de acces ale eventualelor petroliere spre zonă.

Şi Republica Muntenegru era pregătită, după vocea ministrului de externe din această ţară iugoslavă, să accepte embargoul şi chiar să permită monitorizarea internaţională a importurilor sale de petrol. Desigur, în schimb, dorea ca NATO să nu impună o blocadă totală asupra porturilor sale.

Nadejda Mihailova, ministrul de externe al Bulgariei, a aderat şi ea la hotărârea UE. Cipru, chiar dacă şi-a exprimat intenţia de a accepta această hotărâre, şi-a rezervat dreptul de a o analiza în detalii. O atitudine ceva mai demnă, mai realistă, deşi şi Cipru este doritoare să se integreze Uniunea Europeană.

Şi celor cinci state care candidează la UE – Cehia, Polonia, Ungaria, Slovenia şi Estornia – li s-a cerut să respecte această măsură.

Refugiaţii şi operaţiunea „Allied Harbour“ ocupă şi ele un loc foarte important în argumentaţia strategiei nimicirii Iugoslaviei. Datele care soseau pe toate canalele de informaţii controlate de Vest erau îngrozitoare. Şi de toate grozăviile se considera vinovată în exclusivitate Iugoslavia. Aflăm astfel că un tren şi 15 autobuze au plecat din Kosovo Polje şi au sosit la 26 aprilie, la Blace, în Macedonia, transportând 3000 de albanezi. Cum or fi străbătut aceste mii de oameni, în trenuri, aproape întreaga provincie Kosovo, fără să fie opriţi sau nimiciţi de trupele sârbeşti care fac, după spusele NATO, un adevărat genocid în această provincie? În zilele următoare se mai aşteptau încă 30.000.

În Albania, la Kukes, exista nu numai un centru de instrucţie AEK, ci şi 100.000 de refugiaţi.

Ecranele televizoarelor şi ziarele erau pline cu ştiri despre ajutoarele care soseau pentru refugiaţi. Vai, cât de generoasă este această lume! Şi cât de cruzi sunt sârbii! Francezii alocă 225 de milioane de franci pentru acest ajutor, Turcia a construit la Kirklarele un lagăr de 20.000 de refugiaţi şi câte un lagăr în Albania şi F.R.I. Macedonia de câte 10.000 de locuri. Acest sprijin, precum şi faptul că Turcia a preluat deja 9.200 de refugiaţi era argumentat de legăturile istorice, etnice şi religioase pe care turcii le au cu

majoritatea populaţiei din Kosovo. Ca şi cum nu fostul lor imperiu a contribuit, prin ceea ce a făcut aici, în Kosovo, la acest dezastru.

Oficiali ai NATO au declarat, la reuniunea de la Washington, că „cele 7 ţări vecine cu R.F. Iugoslavia au promis Alianţei că vor pune la dispoziţia acesteia teritoriile lor pentru trupe NATO, aşa cum au făcut-o şi cu spaţiile aeriene.“ Desigur, nu acesta era adevărul. Chiar F.R.I. Macedonia, ca să nu mai vorbim de Grecia, dar şi de alte ţări din zonă, a precizat clar că nu va permite declanşarea unei operaţii terestre de pe teritoriul ei împotriva Iugoslaviei. De unde rezultă marea dificultate şi riscurile enorme care trebuiau asumate în cazul unui atac terestru.

Atunci de ce NATO a lăsat să se înţeleagă că este posibilă şi o operaţie terestră? Sub acest soare atât de departe de problemele Terrei, se poate orice.

NATO a mai precizat încă o dată că, dacă Belgradul va provoca o ţară vecină, ca urmare a prezenţei NATO pe teritoriul ei, această ţară va fi apărată de Alianţă.

Cum să atace Iugoslavia ţările vecine?!

La 26 aprilie, şeful Statului Major General al armatei iugoslave a declarat că forţele armate ale Iugoslaviei sunt hotărâte să continue războiul împotriva NATO până la victoria finală, sperând că, totodată comunitatea internaţională va înceta să utilizeze forţa şi va căuta o soluţie politică.

Forţa nu poate duce la nimic bun. Ea lasă totdeauna lucrurile neterminate, creează precedente şi discriminări, precum şi nevoia de revanşă. Pentru că oamenii şi generaţiile nu uită. Dar nici fără forţă nu se poate…

Scurgeri toxice, emanări de gaze, poluări extrem de grave… Dar acestea nu sunt singurele efecte ale bombardamentelor. Spre exemplu, pierderile companiilor de transport din Grecia, ca urmare a acestui război, se ridicau, la acea dată, la 16 milioane de dolari. În afară de aceasta, Grecia trebuia să cheltuiască 1,2 milioane dolari în plus pentru a-şi transporta, pe ruta Austria, produsele sale destinate Europei Centrale. Căile ferate greceşti au pierdut şi ele, până la data respectivă, 800.000 de dolari pentru transportul de pasageri şi şapte milioane de dolari pentru transportul de mărfuri.

În plus, Greciei i s-a atras atenţia că unele cercuri politice au simpatii şi manifestări pro sârbe, iar cetăţenii americani care se află în această ţară nu se bucură de un tratament adecvat. Ca şi cum guvernele ar reuşi să impună sau să schimbe sentimentele oamenilor.

ZIUA A 35-A

Acţiunile aeriene s-au derulat, pe mai departe, cu o intensitate sporită, aviaţia şi rachetele de croazieră lovind, în continuare, obiectivele pe care le-au avut în vizor şi zilele trecute. Astfel, pe ziua de 27 aprilie, între orele 09.00 şi 10.45**,** au fost lovite: o cazarmă, situată la sud-vest de Pristina, un pod de pe comunicaţia Pristina – Kosovska-Mitrovica şi mai multe obiective din partea de nord-vest a localităţii Vranje. Aceleaşi, mereu aceleaşi, precum şi altele noi. Între orele 12.00 şi 12.30, avioanele şi rachetele de croazieră s-au năpustit asupra unor obiective situate la sud de Niş, în partea de nord-vest a localităţii Prokuplje şi în Surdulica, nu departe de Vranje. Şi tot aşa au fost distruse şi podurile din localităţile Vâsoka şi Kastrat, pe comunicaţia Kursumlija-Podujevo.

Avioanele A-10 şi-au luat şi ele rolul în serios. Astfel, aparatele A-10 Tunderbolt au atacat în mod repetat blindate iugoslave în raionul Orahovac, Urosevac, Pristina, Pec, din regiunea Kosovo.

Mijloacele de atac ale NATO au vizat în continuare depozite militare din Masivul Fruska Gora, aerodromul Ladjevc de la Kraljevo, releele TV de la Guceva şi Cer, în zona Loznica, la graniţa cu Republica Srpska, şi Cigota, în zona Uzice, cazarma Brigăzii 252 Blindate din Jarculjak, centrul de transmisiuni şi locurile de aterizare din Belgrad, care aparţineau Ministerului de Interne, podul „25 Mai“, între Backa Palanka şi Ilok,

În jurul orelor 19.00, subunităţi de artilerie sârbe au bombardat, conform unor date, taberele AEK din nord-estul Albaniei, în regiunea Tropoja.

În noaptea de 27/28 aprilie, la ora 01.00, a fost lovită cu 4 rachete o cazarmă din Surdulica, iar între orele 02.10 şi 02.30 s-au efectuat bombardamente asupra zonei rezidenţiale Dedinje, din centrul Belgradului, unde se afla locuinţa preşedintelui Miloşevici şi palatul Preşedinţiei iugoslave. Atacul s-a executat prin surprindere, în condiţii meteo nefavorabile (ploaie torenţială, tunete, fulgere).

Au mai fost lovite obiective din cartierele Topcider, Senjak, Resnik şi Rakovica ale Belgradului, precum şi sediul televiziunii naţionale. Printre acestea se numără şi sediul unităţii speciale de gardă iugoslave.

Agenţia Tanjug a anunţat că raidul Alianţei s-a soldat cu 20 de morţi în rândul populaţiei civile. Oficiali NATO au recunoscut că este posibil să se fi înregistrat şi pierderi colaterale.

Distrugeri, pierderi de vieţi omeneşti. Adică, efecte… colaterale. Britanicii au elaborat şi ei un bilanţ al acestor acţiuni împotriva neascultătoarei Iugoslavii. Astfel, după datele făcute publice de ministerul apărării, a rezultat că, până la 27 aprilie 1999, NATO a efectuat 470 de atacuri şi a lovit 227 de obiective individuale. În cursul misiunilor efectuate, au fost distruse peste 70 de avioane iugoslave dintr-un total de 450. Au fost distruse de asemenea, nouă sisteme de supraveghere radar şi avariate nouă din cele 17. Au mai fost distruse 40 de hangare şi avariate 31 de facilităţi aeroportuare. Au fost atacate 31 de elemente din sistemul de comunicaţii, incluzând 19 obiective care făceau legătura între Belgrad şi fostele republici iugoslave.

În acelaşi timp, au fost afectate puternic sistemele de infrastructură iugoslavă (mai mult de 20 de şosele şi poduri de cale ferată, cinci poduri peste Dunăre, unul avariat, iar trei mai erau încă în stare operaţională) Britanicii au mai constatat că sistemul de apărare aeriană integrat iugoslav este încă operaţional, precum şi faptul că, după bombardarea rafinăriilor, Serbia a devenit dependentă de stocurile de carburanţi şi de importuri.

Sosise vremea analizelor. Desigur, toate acestea pot fi privite acum cu detaşare, întrucât ştim ce s-a întâmplat. Cel puţin, aceasta

pare a fi impresia. Lumea a pus de o parte problema iugoslavă şi a început deja s-o uite. Iar după 16 ani, totul parcă a fost un fum. Totdeauna lumea a avut memorie scurtă. Este vorba de memoria ei operativă. Şi totdeauna a plătit foarte scump acest defect al ei.

În acele zile de sfârşit de aprilie, dintr-o analiză referitoare la situaţia din Kosovo, efectuată la Comandamentul NATO de la Bruxelles, a reieşit că se depuneau eforturi mari pentru ca forţa internaţională care va fi dislocată în Kosovo să aibă mandat ONU. Tot în acele zile, se spunea că *intervenţia forţei terestre NATO* este certă. Numai data nu era încă stabilită cu precizie. Pentagonul a propus Casei Albe o acţiune terestră în Iugoslavia din Ungaria. Dar, din câte ştim noi, Ungaria, spre cinstea ei, nu a fost de acord cu aşa ceva.

La 27 aprilie, preşedintele Clinton a autorizat activarea a 33.100 de rezervişti pentru operaţia „Allied Force“. În prima etapă, urmau să fie mobilizaţi 2.100 de rezervişti din cadrul Aviaţiei Gărzii Naţionale şi din cadrul Rezervei Forţelor Aeriene Militare din opt state, după cum urmează:

Aviaţia Gărzii Naţionale:

- Aripa 161 Aviaţie Realimentare, statul Phoenix:
  - 6 avioane;
  - 284 militari;
- Aripa 171 Aviaţie Realimentare, Pittsburg:
  - 14 avioane;
  - 470 militari ;
- Aripa 117 Aviaţie Realimentare din Birmingham, Alabama:
  - 6 avioane;
  - 210 militari.
- Aripa 128 Aviaţie Realimentare, din Milwaukee:
  - 6 avioane;
  - 281 militari.

Rezerva FAM:

- Aripa 927 Aviaţie Realimentare, Detroit:
  - 59 militari.
- Aripa 940 Aviaţie Realimentare, California:
  - 8 avioane;
  - 250 militari.
- Aripa 434 Aviaţie Realimentare, din Kokomo, Indiana:

- 7 avioane;
- 498 militari.

- Aripa 931 Aviaţie Realimentare din Wichita, Kansas:
  - 64 militari.

Perioada maximă pentru mobilizarea rezerviştilor era de 270 de zile. Se îngroşa gluma.

Imediat a venit şi Canada în ajutorul Forţei Aliate cu 800 de militari dotaţi cu transportoare blindate, maşini de luptă ale infanteriei, elicoptere de atac şi mijloace de luptă antitanc de tip ERYX.

În seara zile de 27 aprilie, în portul Salonic, a început debarcarea autovehiculelor şi materialelor militare de pe nava de transport britanică „Sea Centurion“, iar pe aeroportul „Macedonia“ din acelaşi oraş au sosit alţi 220 de militari britanici. Urma ca, prin aeroportul „Macedonia“, să fie transferaţi spre Skopje alţi 15.000 militari din ţări ale Alianţei. A doua zi, pe 28 aprilie, în portul Salonic, era aşteptată nava de transport britanică „Sea Crusader“, care transporta tancuri şi autovehicule militare.

Guvernul Ungariei a aprobat folosirea aeroportului „Ferihegy I“ din Budapesta de către 20 avioane de realimentare în aer, aparţinând Alianţei. Ministrul apărării, Szabo Janos, a precizat că realimentarea avioanelor de luptă NATO s-a efectuat şi până acum în spaţiul aerian ungar, singura modificare fiind aceea că aceste avioane de realimentare vor decola de pe acest aeroport.

Iugoslavia a trimis 600 de militari în zona portului Bar. Militarii au fost aduşi de la Cacak cu misiunea de a asigura accesul unor eventuale petroliere. Se urmărea, desigur, şi întărirea dispozitivelor militare din zonă, dată fiind şi problema peninsulei Prevlaka din Golful Kotorska. De altfel, însuşi secretarul general al ONU, Kofi Annan, urma să sosească în cursul acelei săptămâni în Croaţia pentru a discuta problema respectivă.

Vicepremierul guvernului federal, Vuk Draskovic, a subliniat, în ziua de 26 aprilie, în cadrul unui interviu televizat, că neînțelegerile dintre Serbia şi Muntenegru sunt chestiuni de orgolii personale ale unor lideri şi partide politice şi nu probleme între

popoarele sârb şi muntenegrean. El a precizat că nu există nici o şansă reală de aderare a R.F. Iugoslavia la Uniunea Rusia - Belarus. Politica externă rusă este condusă de preşedintele Boris Elţîn, ori acesta a arătat clar că nu este momentul pentru a discuta un asemenea act politic. În plus, Rusia are relaţii bune cu SUA şi Occidentul. Vicepremierul sârb a ţinut să precizeze că mijloacele de informare în masă din Iugoslavia ascund poporului obiectivele şi declaraţiile NATO. El a spus că este timpul să se facă un compromis, pentru ca planurile de pace occidentale şi cel rus să se găsească pe masa Consiliului de Securitate al ONU, în scopul opririi războiului şi salvării naţiunii, ceea ce era, în condiţiile date, foarte important. Nu te poţi lupta cu toată lumea. Poporul trebuie să se opună hotărât acelor partide sau personalităţi politice care militează pentru lupta nu numai împotriva NATO, dar şi a întregii lumi – a insistat oficialul iugoslav. Este timpul să fie oprite ostilităţile. Iugoslavia a obţinut o victorie morală, înainte de toate, prin jertfa curajoasei sale armate şi a poporului chinuit şi sărac, însă trebuie găsită o soluţie în cadrul ONU.

Cine îl asculta? ONU? El credea că, „prin combinarea planurilor de pace occidentale cu cel rus, Consiliul de Securitate va găsi cu siguranţă o soluţie de compromis acceptabilă şi pentru Iugoslavia”.

A găsit-o, în cele din urmă. Dar cu ce preţ!

În cursul dimineţii de 27 aprilie, Vuk Draskovic a afirmat că este gata să ceară poporului iugoslav să demonstreze împotriva lui Miloşevici dacă acesta va ordona angajarea armatei (impunerea normelor de cenzură militară) împotriva televiziunii private „Studio B“.

Războiul este însă război.

În unele medii de la Belgrad, se aprecia că Armata Iugoslavă era decisă să poarte un război de durată chiar şi până la sacrificiul total, ceea ce era foarte adevărat. Brava armată iugoslavă, ca întotdeauna în istorie, era capabilă de aşa ceva.

Se considera că Rusia nu va interveni în conflict, nici chiar în cazul unei intervenţii terestre a Alianţei. Şi acest lucru era foarte adevărat. Rusia nu era pregătită pentru aşa ceva. Tot atunci, s-a apreciat că marina militară iugoslavă dispune de sisteme de rachete navă-navă ruseşti „Rubeja“ (SSN-2 „STYX“) livrate la sfârşitul

anilor ’80, care sunt foarte eficiente şi pot lovi nave aflate la o distanţă minimă de 5,5 km şi maximă de 100 km.

Se considera că bombardamentele vor continua încă una-două luni, urmând ca, în cazul în care Armata Iugoslavă nu va ceda, să se execute o acţiune militară terestră în Kosovo, folosindu-se forţele AEK ce sunt în pregătire în Albania şi Macedonia.

În acest timp, Bulgaria se pregătea să primească aparatele de zbor NATO care ar fi fost nevoite să aterizeze pe teritoriul ei şi lua măsuri pentru redislocarea unor rachete antiaeriene la centrala atomo-electrică de la Kozlodui, iar procedurile de ratificare a notelor verbale dintre această ţară şi NATO cu privire la folosirea spaţiului aerian bulgar se continuau. Referindu-se la garanţiile de securitate, preşedintele Comisiei a menţionat că *„prima garanție o reprezintă politica Bulgariei, a doua armata şi a treia Alianța Nord-Atlantică”*.

În opinia unor analişti militari bulgari, faptul că preşedintele unui organ de securitate a aşezat armata înaintea Alianţei, ca factor de garanţie pentru siguranţa ţării, denotă, pe de o parte, încrederea conducerii politice şi a societăţii în armată, şi, pe de altă parte, concluzia potrivit căreia armata trebuie să-şi refacă şi să-şi dezvolte capacitatea combativă, iar pentru aceasta trebuie găsite şi alocate resursele financiare necesare.

S-au continuat acţiunile diplomatice pentru rezolvarea conflictului. Liderul democrat american, Jessie Jackson, urma să se întâlnească cu Miloşevici la Belgrad. Subsecretarul de stat american S. Talbott se întâlnise deja, cu o zi în urmă, la Moscova, cu Viktor Cernomârdin şi cu ministrul rus de externe, Igor Ivanov. Cernomârdin l-a întâlnit, mai înainte, pe preşedintele Rusiei, Boris Elţîn, pentru a definitiva un plan de pace care a fost prezentat demnitarului american şi a discutat telefonic cu vice-preşedintele american, Al. Gore. Cernomârdin a afirmat necesitatea încetării loviturilor NATO, cel puţin pentru o perioadă, dându-se astfel posibilitatea reluării negocierilor.

Igor Ivanov a calificat convorbirile avute cu oficialul american drept „importante, substanţiale şi utile”. El a afirmat că, în totalitate, aceste convorbiri au fost consacrate examinării unor principii care ar putea sta la baza unei soluţii politice în criza iugoslavă.

Ministrul rus a adăugat că cele două părţi – rusă şi americană – au convenit să menţină în zilele următoare contacte mai strânse şi la diferite niveluri, subliniind că, în ciuda dificultăţilor, este posibil să se ajungă la o reglementare politică în Kosovo.

În ziua de 29 aprilie, a avut loc vizita la Moscova a ministrului canadian de externe, Loyd Axworthy, şi a secretarului general al ONU, Kofi Annan. Apoi ministrul Axworthy s-a deplasat în Grecia şi în F.R.I. Macedonia. Cernomârdin se va deplasa la Strasbourg, unde va informa Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei despre conţinutul convorbirilor purtate anterior cu preşedintele iugoslav şi va propune un nou plan de pace, iar între 08 şi 10 mai, ministrul rus de externe, Igor Ivanov, a efectuat o vizită în Marea Britanie, unde a abordat problema crizei din Kosovo cu omologul său, Robin Cook.

Viceprim-ministrul iugoslav, Zoran Lilic, un apropiat al preşedintelui Slobodan Miloşevici, responsabil cu problemele de securitate, aflat într-o vizită oficială în Libia, a cerut preşedintelui libian, Gaddafi, să intervină pentru o reglementare politică a crizei din Iugoslavia şi, mai ales, pentru a discuta modalităţile prin care Libia poate livra petrol Iugoslaviei.

Se intrase deja pe un nou flux.

Generalul german Klaus Naumann, preşedintele Comitetului Militar NATO, şi-a exprimat scepticismul în ceea ce priveşte eficacitatea acţiunilor aeriene ale NATO împotriva Iugoslaviei. Opinia sa era susţinută de mai mulţi experţi militari americani, care considerau că numai o intervenţie terestră ar fi putut conduce la realizarea obiectivelor Alianţei. Naumann a afirmat că pierderile înregistrate de Iugoslavia, datorită bombardamentelor, au dat deja această ţară cu zece ani înapoi, din punct de vedere economic. Dacă bombardamentele vor continua, regresul va fi imens. În pofida acestui fapt, NATO nu va ajunge la rezultatul dorit, atât timp cât preşedintele Miloşevici nu va ceda cererilor NATO. În istorie nu au fost operaţiuni militare care să înregistreze succes numai prin folosirea forţelor aeriene.

Vorbind despre elicopterele „Apache“, Naumann s-a pronunţat pentru folosirea acestora împotriva artileriei sârbe din Kosovo, dar a sugerat că este bine ca misiunile de zbor să nu depăşească graniţa cu

Iugoslavia (poziţiile sârbe să fie lovite cu rachete lansate din spaţiul aerian albanez).

Ministerul Afacerilor Externe german începuse pregătirile pentru conferinţa propusă la summit-ul de la Washington, destinată dezvoltării Europei de Sud-Est şi Balcanilor. Acestea, cum bine se ştie, s-au desfăşurat, în prima lor etapă, pe 27 mai, la Bonn.

Conferința a vizat trei domenii:

- securitatea militară;
- reconstrucția economică;
- administrația democratică.

Problema securităţii militare a fost abordată în conformitate cu doctrina NATO, cea economică de UE, în timp ce OSCE se va concentra pe sectorul civil al administrației.

Comisia Camerei Reprezentanților a SUA pentru Relaţii Internaţionale s-a pronunțat în unanimitate împotriva rezoluţiei care prevedea o declarație de război împotriva R.F. Iugoslavia. Dar cum se cheamă atacarea unei ţări fără declarație de război? În sfârşit, ce mai conta. Acolo s-a discutat şi o a doua rezoluţie, care prevedea retragerea în termen de 30 de zile a forţelor americane angajate în conflictul împotriva Iugoslaviei. Bineînțeles, a fost, şi aceasta, de asemenea, respinsă.

În urma convorbirilor cu adjunctul secretarului de stat american, Strobe Talbott, ministrul rus de externe, Igor Ivanov, a declarat că embargoul petrolier împotriva Belgradului ar putea agrava situaţia şi a reafirmat că Rusia nu va respecta acest embargou.

Primul ministru, Milos Zeman, al Cehiei a cerut ca formaţiunile paramilitare ale etnicilor albanezi constituite în AEK să fie dezarmate şi declarate ilegale de către comunitatea internaţională. El a atras atenţia că respectivele formaţiuni au relaţii strânse cu mafia drogurilor şi au constituit coridoare de transport al narcoticelor în zonele preluate sub control, aceasta fiind una dintre principalele surse de finanţare ale organizaţiei. S-a declarat împotriva participării Cehiei la o eventuală intervenţie terestră a NATO în Iugoslavia, specificând că aceasta este poziţia oficială a guvernului ceh. El a precizat că, în mod tradițional, Cehia a avut relaţii excelente cu

această ţară şi nu poate să le strice din cauza unui „conflict cu caracter temporar şi de care poporul sârb nu se face vinovat’’. Bravo, Cehia!

Punctul de vedere al premierului a fost criticat dur de preşedintele ceh, V. Havel, care a afirmat că respectivele declaraţii, făcute înainte ca Alianţa să solicite o astfel de participare, vor conduce, pe termen lung, la pierderea încrederii aliaţilor în reprezentanţii statului ceh.

Premierul avea însă dreptate. Ultimul sondaj de opinie arăta că 58% dintre cehi dezaprobau acţiunile NATO, 30% se pronunţau în favoarea continuării loviturilor aeriene, iar 12% nu aveau încă o opinie clară; decizia guvernului ceh de a permite utilizarea aeroporturilor sale de către forţele NATO era dezaprobată de 52% din populaţie.

În contrast cu starea de spirit a populaţiei, mass-media sprijinea acţiunile NATO şi pleda pentru continuarea acestora, 60% din comentariile publicate de principalele ziare cehe fiind favorabile acțiunilor NATO.

Guvernul danez a refuzat cererea NATO de dislocare a unui submarin pentru a participa la blocada instituită de Alianţă în largul coastelor muntenegrene. Danemarca va asigura numai o fregată pentru această misiune. De unde rezultă că lumea mai are totuşi şi un dram de bună înțelegere a vremurilor și vremuirilor.

Ministrul de externe al Bulgariei, N. Mihailova, a arătat că, într-o perioadă de nouă ani, Bulgaria a fost şi este un „ostatic“ al situaţiei din Iugoslavia şi al problemelor acesteia, care au „criminalizat“ regiunea şi au dus la încetinirea proiectelor regionale. Pentru a se ajunge la o stabilizare a Balcanilor pe termen lung, ţările din regiune trebuie să fie integrate cât mai rapid în NATO şi în alte organizaţii internaţionale. Dacă Bulgaria, România şi alte democraţii stabile erau membre ale acestor organizaţii, conflictul din Kosovo ar fi putut să fie evitat.

Cât adevăr grăia Mihailova! Dar cine s-o asculte! Şi de ce? De unde se pune în mod firesc întrebarea: *Oare marile puteri erau chiar interesate în prevenirea situaţiei conflictuale din Iugoslavia şi, respectiv, din Kosovo?*

Fiecare cu ce-l doare. Reprezentantul partidului Forumul Democrat Ungar (aflat la guvernare), Andras Kelemen**,** a afirmat că, la tratativele de pace referitoare la Kosovo, Ungaria trebuie să insiste pe toate canalele diplomatice pentru ca rezolvarea situaţiei din Kosovo să fie strâns legată de acordarea autonomiei pentru maghiarii din Voivodina. Vicepreşedintele Comisiei de politică pentru apărare a Parlamentului ungar, Istvan Simicsko susţinea însă că „maghiarii din Voivodina trebuie să decidă singuri asupra situaţiei lor viitoare, fără a aştepta ajutorul exclusiv al Ungariei".

Radicalul Istvan Csurka era de părere că maghiarii din Voivodina nu trebuie să rămână în afara negocierilor de pace în problema Kosovo: „ori revin cu întreaga Voivodină la patria-mamă, ori primesc statutul de autonomie sub control internaţional, dar un singur lucru este primordial: să nu rămână în afara discuțiilor problema acordării autonomiei lor".

Ungaria folosea din nou prilejul favorabil. Şi îl va folosi mereu. Ba, mai mult, va acţiona prin toate mijloacele posibile pentru crearea lui. Deşi s-a spus că NATO, al cărei membru este deja, şi UE, al cărei membru va deveni în curând, nu-i vor permite Ungariei să creeze un astfel de prilej, să destabilizeze zona prin veşnica ei plângere agresivă împotriva „nedreptăţii" care i s-a făcut la Trianon, adevărul este că nimeni nu o va putea împiedica să-şi ducă mai departe strategia ei. Este în vocaţia ei să o facă. Mai ales într-o viitoare Europă a regiunilor, în care, crede Ungaria, ţările nu vor mai avea nici o importanţă. Desigur, celelalte ţări, nu ea. Ea va rămâne o ţară şi va acţiona pentru reîntemeierea coroanei Sfântului Ştefan.

CĂUTĂRI ÎN UMBRE RECI

Pe 27 aprilie, Alianța s-a gândit că, totuşi, Iugoslavia nu este bombardată chiar suficient şi, ca atare, a trecut din nou la o şi mai mare intensificare a loviturilor aeriene asupra obiectivelor militare şi civile de importanţă strategică (relee de televiziune, cartiere, căi de comunicaţii, poduri etc.). Era şi timpul. Condiţiile meteorologice s-au mai îmbunătăţit, iar decizia de a-l obliga cu orice preț pe Miloșevici să accepte cele 5 condiţii ale comunităţii internaţionale devenise foarte, foarte fermă.

Pe acest fond, între orele 11.00 şi 12.20, s-au executat bombardamente asupra localităţilor Valjevo, Priboj şi asupra unui releu de telecomunicaţii de pe înălţimile Mokra Gora, din nordul provinciei Kosovo. N-au fost ocolite nici cazărmile din Pristina (cartierele Grmija şi Gornje Dobrevo), Batusa şi Crni Rt (pe litoralul muntenegrean, între localităţile Sutomore şi Petrovac).

O oră şi zece minute mai târziu, adică la 13.30, au fost efectuate lovituri asupra localităţilor Priluzje (municipalitatea Vucitrn) şi Stari Trg, situată la 8 km nord de Kosovska-Mitrovica. Ele s-au continuat până în jurul orei 15.30, cuprinzând şi aeroportul Golubovc de lângă Podgorița. În timpul atacului, a fost lovită şi o locuinţă din localitatea Mateguze, situată lângă aerodromul militar Podgorița, mai multe persoane fiind rănite, dintre care una foarte grav. Era pentru prima dată de la începerea loviturilor aeriene când capitala Muntenegru a fost bombardată pe timpul zilei.

În raza atacurilor aeriene, au intrat, de asemenea, câteva rezervoare de la rafinăria din Novi Sad, unde s-a produs un imens incendiu, precum şi un releu de televiziune şi obiective din localităţile Podujevo şi Sjenica.

În cursul zilei de 28 aprilie, aviaţia NATO a atacat mai multe obiective din suburbiile belgrădene Topcider, Senjak, Resnik şi Rakovica. N-a scăpat bombardamentelor NATO comandamentul Armatei 1 din Belgrad, un depozit al companiei de stat „Jugopetrol“ din centrul Serbiei, întreprinderea de produse chimice din oraşul Paracin (bombardată pentru a treia oară de la începutul operaţiei aeriene), obiective din zona localităţilor Kosovska-Mitrovica, Prokuplje, Surdulica, Sabac, Novi Pazar, Krusevac.

În cursul nopţii de 27/28 aprilie, la graniţa iugoslavo-albaneză, s-au înregistrat ciocniri violente între unităţi iugoslave din Kosovo şi separatişti albanezi din AEK. În urma acestora, 10 separatişti albanezi au fost ucişi. Potrivit unor surse albaneze, forţele iugoslave au atacat cu artileria satul Zherke, 20 de militari sârbi pătrunzând pe teritoriul Albaniei, unde au plantat mine.

Astfel de informaţii sunt, desigur, discutabile, întrucât, de cele mai multe ori, ele nu au fost confirmate şi de surse independente. Le folosim aici nu pentru autenticitatea lor, ci pentru impactul pe credem că care l-au avut, pentru a reda cât mai fidel atmosfera acelor zile, dimensiunile războiului psihologic care se ducea.

Potrivit Înaltului Comisariat ONU pentru Refugiaţi, în după-amiaza zilei de 27 aprilie, forţele paramilitare sârbe din regiunea Djakovica au ucis circa 200 de etnici albanezi. În raport se menţionează că printre victime se afla un număr mare de femei şi copii.

Asemenea informaţii se transmiteau zilnic în timpul războiului din Bosnia, forţele sârbe fiind acuzate de genocid împotriva femeilor şi copiilor. Realitatea era însă cu totul alta. Desigur, războiul nu este un act de politeţe, iar moartea nenaturală a unui om este o tragedie. Dar şi mai mare tragedie este atunci când tu însuţi îţi ucizi cu bună ştiinţă femei şi copii şi îi acuzi pe alţii că o fac, pentru a-ţi crea o imagine favorabilă şi a atrage de partea ta uriaşa forţă care poate lovi, pedepsi, distruge. Desigur, este şi aceasta o strategie.

Forţele iugoslave care, la 20 aprilie, au pătruns în zona demilitarizată Prevlaka, au părăsit regiunea în urma protestelor ONU şi ale autorităţilor de la Zagreb.

Pe 29 aprilie, la ora 00.05, în cartierul Gorna-Bania din Sofia, a explodat o rachetă. A fost afectată o clădire cu mai multe etaje. Preşedintele Bulgariei s-a deplasat la faţa locului, a luat legătura cu conducerea NATO de la Bruxelles şi a ordonat efectuarea unei anchete. Referindu-se la acest incident, un purtător de cuvânt NATO a declarat că „explozia nu are nimic în comun cu Alianţa“, însă mass-media bulgare afirmă că avioane NATO au survolat spaţiul aerian bulgar pe o adâncime de 10-25 km de la graniţa cu R.F. Iugoslavia. Ulterior s-a dovedit că racheta respectivă avea foarte multe lucruri în comun cu Alianţa, întrucât aparţinea acesteia.

Între orele 01.55 şi 04.00, au fost efectuate atacuri aeriene asupra cartierelor Topcider şi Košutnjak din Belgrad, unde Alianţa presupunea că s-ar afla dispersate forţe şi mijloace ale armatei iugoslave. Au fost lovite: emiţătorul de televiziune din suburbia Krnjaca a capitalei iugoslave, un pod peste Sava, la Ostruznica (la sud-est de Belgrad), un depozit de carburanţi de la Valjevo şi, probabil, o unitate militară din Smederevska.

Surse NATO au precizat că, în acea zi, ultimele 24 de ore, NATO a atacat o gamă largă de obiective, incluzând aeroporturi, instalaţii de radiolocaţie (în Muntenegru), depozite de muniţie, o instalaţie petrolieră, poduri şi un centru de instrucţie. Misiunile au fost îndeplinite de avioane britanice, de tip Harrier şi Tristar, de pe portavionul Invincible, precum şi de alte mijloace aeriene şi rachete de croazieră.

S-a spus, de asemenea, că, pe timpul raidurilor aeriene din noaptea de 27/28 aprilie 1999, forţele aeriene militare franceze au executat următoarele misiuni:

- acoperirea aeriană cu 6 avioane „Mirage 2000 C”;
- misiuni de realimentare în zbor cu 5 avioane „C-135 FR”;
- cercetarea aeriană şi radioelectronică cu avioane „Mirage F-1 CR” şi „Mirage IV P”;
- misiuni de lovire a obiectivelor terestre cu avioane „Super Etendard” şi „Jaguar”;

Tot aceste surse au comunicat mediilor de informare că sistemele de apărare antiaeriană sârbă şi-au redus activitatea. Împotriva avioanelor de luptă ale N.A.T.O. au fost lansate doar două rachete sol-aer, care nu şi-au atins însă ţintele. Nu au fost semnalate acţiuni ale aviaţiei sârbe. De unde ar rezulta epuizarea resurselor de apărare antiaeriană ale Iugoslaviei, deci… apropiata capitulare.

În completarea acestei strategii de influenţare, sursele respective au adăugat că, de la începutul operaţiei aeriene, au fost distruse 70% din avioanele de luptă iugoslave şi o mare parte din sistemele de apărare antiaeriană. În cadrul sistemului de apărare antiaeriană iugoslav, potrivit aceloraşi date, ar mai fi fost active, la în acea zi, doar câteva rachete mobile de tipurile SA-6, SA-7, SA-16 şi SA-18. Forţele Armate iugoslave schimbau în permanenţă locul de dislocare a acestora pentru a evita lovirea lor.

S-a spus, în acelaşi timp, că, prin aplicarea tacticii defensivei pasive, precum şi a principiului economiei de forţe şi mijloace, nu a fost afectată apărarea antiaeriană a Voivodinei şi a părţilor de sud şi sud-est ale ţării, apreciate ca zone din care pot ataca forţele NATO.

În aceeaşi notă a războiului informaţiilor, sursele sârbe au arătat că, de la începutul loviturilor N.A.T.O. împotriva Iugoslaviei, iugoslavii au doborât 46 avioane, 6 elicoptere, 8 avioane fără pilot şi 182 rachete de croazieră.

Cât de departe erau vorbele de realităţi o dovedesc faptele. NATO, într-o absolută supremaţie pe toate planurile (cel puţin, aşa se credea), a luat totuşi măsuri pentru întărirea în continuare a dispozitivului său în Albania şi în F.R.I. Macedonia. Astfel, în capitala macedoneană Skopje au fost aduse 36 de obuziere de producţie americană, 103 vehicule militare, 168 militari germani, 100 francezi şi 40 britanici. Pe 28 aprilie 1999, la Ankara**,** s-a desfăşurat ceremonia de constituire a *„Forţei de pace pentru Kosovo“,* pe care Turcia o va pune la dispoziţia forţei internaţionale ce va fi dislocată în această regiune. Era vorba de un batalion, cu un efectiv de 987 de militari, din care 55 ofiţeri, 115 subofiţeri, 30 sergenţi, 773 soldaţi şi 14 specialişti.

Guvernul R.F. Iugoslavia a modificat *„Ordonanţa privind organizarea şi îndeplinirea obligaţiilor materiale“* (echivalent cu

Legea rechiziţiilor), în sensul lărgirii listei mijloacelor mobile şi imobile pe care proprietarii sunt obligaţi să le cedeze pentru nevoile iminente de război sau ale stării de război. Acestea sunt: mijloacele şi dispozitivele pentru producţia, emisia şi retransmiterea programelor radio şi TV; drepturile şi capacităţile închiriate pentru emisia şi retransmisia de programe radio şi TV prin satelit; alte sisteme şi dispozitive de comunicaţii, inclusiv surse de alimentare cu energie ale acestora; staţii şi ateliere de reparaţii auto şi tehnică de telecomunicaţii; mijloace şi dispozitive pentru editarea presei scrise sau a altor materiale foto-video.

În Republica Srpska, Forţele Diviziei Multinaţionale de Nord din cadrul SFOR au executat un control la staţia de radiolocaţie de tip „Streight Flush“ (din cadrul complexului de rachete SA-6) - CAVARINE (în apropiere de Sokolac), cu scopul de a determina dacă aceasta a lucrat în mod neautorizat la data de 25 aprilie 1999, pentru a urmări zborurile avioanelor militare ale NATO în spaţiul aerian al Bosniei şi Herţegovina. Cercetările au confirmat că staţia de radiolocaţie a fost activată, însă încercările militarilor SFOR de a confisca componentele de comandă ale rachetelor antiaeriene de tip SA-6 au eşuat datorită refuzului autorităților militare sârbo-bosniace.

Bulgaria nu s-a grăbit să pună în mod necondiţionat spaţiul aerian la dispoziţia Alianţei. Astfel, în cadrul negocierilor cu NATO, guvernul de la Sofia şi-a manifestat intenţia de a propune Alianţei să marcheze graniţa de vest a Bulgariei cu radiofaruri pentru a se evita incidentele tehnice pe timpul acţiunilor aeriene asupra Iugoslaviei dinspre Bulgaria. Graniţa de 250 kilometri cu Iugoslavia nu putea fi acoperită de cele 30 de radiofaruri de care dispunea Bulgaria, aşa că trebuia să intervină NATO. În plus, era posibil ca aceste radiofaruri să nu fie compatibile cu aparatura de la bordul avioanelor NATO. De unde rezulta necesitatea ca guvernul bulgar să intervină pe lângă Alianţă pentru a se livra Bulgariei aparatura necesară. Aceasta însemna timp, întârziere, modalitate de a tergiversa lucrurile. Pentru că Bulgaria nu a uitat nici o clipă, în pofida multor neînţelegeri în istorie, că Iugoslavia este vecina ei şi că, nolens, volens, aici vom rămâne cu toţii până la apusul vremurilor…

Tot în această strategie perfect justificată, se înscrie şi solicitarea menţinerii posibilităţilor companiilor aeriene de a efectua zboruri în anumite sectoare ale spaţiului aerian bulgar. Pentru aceasta, bulgarii au constituit un grup format din experţi din cadrul ministerelor Apărării, Transporturilor şi de Externe, care au primit sarcina să studieze posibilitatea tehnico-organizatorică pentru aplicarea acestei măsuri.

În aceeaşi notă, Parlamentul de la Sofia a amânat pentru săptămâna următoare votul asupra deciziei guvernului bulgar de a pune la dispoziţia aviaţiei NATO spaţiul aerian naţional. Se părea că Bulgaria nu era mulţumită de garanţiile de securitate oferite de NATO în schimbul deschiderii spaţiului său aerian. În realitate, era vorba de o atitudine cât se poate de prudentă, desigur, nu din teama reacţiei Iugoslaviei, ci din teama judecăţii istoriei. Pentru că, deşi nu se poate dovedi nimic, ştim cu toţii că atitudinea Bulgariei ţinea de o anume luciditate politică, de o anume percepţie a realităţilor şi perspectivelor, de o anume judecată asupra a ceea ce este drept şi nedrept în zona Balcanilor. Nici Bulgaria, ca, de altfel, toate celelalte ţări din Balcani, nu putea avea o strategie precisă, antecalculată, privitor la situaţia creată. Dar adevăratele construcţii nu se fac din paie uscate. Mai mult, la 28 aprilie 1999, au intrat în vigoare măsurile speciale de întărire a securităţii aeriene şi pazei centralei atomo-electrice de la Kozlodui care constau în:

- crearea unui spaţiu de interdicţie pe o rază de 3 km în jurul obiectivului;
- amplasarea unor subunităţi de rachete antiaeriene (dislocate de la Dobrici, Balcik şi Bezmer), în regim de „gata de luptă permanent“;
- dislocarea unor subunităţi suplimentare de jandarmi pentru întărirea pazei apropiate, controlului şi limitării accesului în zonă;
- pregătirea unor subunităţi speciale pentru intervenţie în caz de urgenţă;
- instalarea unor mijloace primite de la NATO pentru recunoaşterea avioanelor, controlul şi urmărirea traiectoriei acestora în spaţiul aerian al Bulgariei.

Loviturile împotriva Iugoslaviei se continuau pe toate planurile posibile. Slovacia a decis interzicerea exportului de petrol

sau produse petroliere spre Iugoslavia. Cernomârdin îşi va continua voiajul său diplomatic şi mediator, Elţîn se va întâlni cu secretarul general al ONU, precum şi cu miniştri de externe ai Greciei şi Canadei.

Între timp, demiterea vice-prim ministrului iugoslav, Vuk Draskovic, va genera reacţii dintre cele mai felurite. Vice-prim ministrul iugoslav a fost exclus din guvern, de către prim-ministrul iugoslav, Momir Bulatovic, datorită declaraţiilor sale critice la adresa conducerii iugoslave. De asemenea, din cabinetul federal s-au retras trei miniştri aparţinând Mişcării de Reînnoire a Serbiei, formaţiunea politică a lui Draskovic. Acesta a afirmat că „există divergenţe, însă nu o ruptură a unităţii Serbiei. Noi toţi suntem contra separării provinciei Kosovo şi a atacurilor NATO".

Purtătorul de cuvânt al Consiliului Securităţii Naţionale al SUA, D. Levy, a înţeles că demiterea lui Vuk Draskovic demonstrează că „preşedintele iugoslav, Slobodan Miloşevici, a devenit tot mai izolat în rândurile conducerii iugoslave", iar purtătorul de cuvânt al Departamentului de Stat, J. Rubin, a declarat că demiterea lui Vuk Draskovic dovedeşte că în rândurile conducerii iugoslave au apărut fisuri.

Interesantă este şi poziţia purtătorului de cuvânt al NATO, care, folosindu-se de acest prilej, a făcut un tablou al situaţiei din Iugoslavia. El a spus că demiterea lui Draskovic este preţul pe care trebuie să-l plătească pentru că a spus adevărul. Regimul lui Miloşevici nu a tolerat ca acesta să fie de altă părere. În Iugoslavia, opoziţia faţă de politica lui Miloşevici se accentuează tot mai pregnant, chiar în anturajul preşedintelui iugoslav existând demnitari care sunt gata să accepte şi să respecte exigenţele comunităţii internaţionale. Purtătorul de cuvânt al NATO a arătat, de asemenea, că există militari sârbi care îşi abandonează uniformele şi fug în Republica Srpska sau în Ungaria, de unde cer vize ca să plece în alte state. Probabil că astfel de militari or fi şi în alte armate din această lume.

Adjunctul secretarului de stat al SUA, Strobe Talbot, a declarat că autorităţile de la Belgrad nu au dat „nici cel mai mic semn" că ar fi gata să accepte condiţiile puse de NATO pentru soluţionarea conflictului din Kosovo, în timp ce mai mulţi deputaţi

republicani din Camera Reprezentanţilor au solicitat preşedintelui Clinton dublarea fondurilor (de 6 miliarde de dolari) solicitate deja pentru susţinerea acţiunilor militare ale SUA în Kosovo. La data de 04 mai 1999, preşedintele american s-a deplasat în Germania pentru a vizita trupele americane implicate în acţiunile NATO împotriva Iugoslaviei. A vizitat bazele aeriene de la Spangdahlem şi de la Ramstein şi a purtat convorbiri cu cancelarul Gerhardt Schroeder în vederea soluţionării situaţiei din Kosovo.

Secretarul general al ONU, Kofi Annan, a fost şi el de părere că o soluţionare politică durabilă a crizei din Kosovo nu se poate obţine pe câmpul de luptă. El a arătat că deţine informaţii conform cărora situaţia umanitară se deteriorează tot mai mult, iar numărul persoanelor ucise şi dispărute este în creştere, în timp ce distrugerile provocate infrastructurii iugoslave sunt tot mai mari. Secretarul general ONU considera, la 28 aprilie 1999, că preţul uman al violenţelor a ajuns la un nivel inacceptabil.

Preşedintele francez, Jacques Chirac, a declarat, tot la data de 28 aprilie 1999, că se opune categoric unei intervenţii militare terestre a NATO în Kosovo. El a afirmat că o intervenţie terestră ar antrena şi participarea Rusiei de partea sârbilor, iar conflictul „ar căpăta o nouă dimensiune“. Uniunea Europeană, prin glasul preşedintelui francez, se pronunţa. O analiză atentă a poziţiilor germane şi franceze în acest conflict conduce la unele concluzii interesante privind viitorul zonei şi raporturile Europei Occidentale cu Statele Unite ale Americii şi Turcia.

Consiliul municipal din Salonic a votat o rezoluţie împotriva utilizării de către trupele NATO a facilităţilor aeroportuare locale şi împotriva sprijinului logistic acordat acestora de către autorităţile elene. Rezoluţia solicita preşedintelui Costas Stephanopoulos să organizeze o întâlnire cu liderii partidelor politice şi ai parlamentului pentru a decide asupra necesităţii aprobării de către forul legislativ a accesului trupelor Alianţei pe teritoriul naţional. Nici Grecia nu a uitat că face parte din Balcani, iar Iugoslavia se afla într-o situaţie grea, fiind bombardată în mod grăbit şi cu totul nejustificat.

La data de 27 aprilie, la Atena a avut loc un atentat, în semn de protest la acţiunile NATO şi SUA din Iugoslavia, soldat cu un mort şi un rănit. Potrivit declaraţiilor poliţiei de la Atena, în spaţiul verde din faţa Hotelului Intercontinental, unde, la data de 28 aprilie, urma

să se desfăşoare o conferinţă cu participarea unor reprezentanţi ai UE, ambasadorului american în Grecia şi a unor miniştri greci, a fost plasată o bombă de fabricaţie artizanală. Atentatul a fost revendicat de un grup denumit „Celulele Revoluționare“.

Preşedintele turc Suleyman Demirel a declarat că, în situaţia în care Alianţa Nord-atlantică va hotărî să intervină terestru în Iugoslavia, Turcia este gata să îndeplinească orice rol i s-ar acorda. Normal. Era un nou prilej pentru Turcia de a reveni în forţă în Balcani.

La 28 aprilie, preşedintele albanez Rexhep Mejdani a declarat, la reuniunea parlamentară a Consiliului Europei, că se pronunţă în favoarea instituirii unui protectorat internaţional sau a unei autorităţi internaţionale în provincia Kosovo. Ştia el ce ştia.

Ministrul norvegian de externe, Knut Vollebaek, preşedintele în exerciţiu al OSCE, a propus ca, în ziua de 07 mai 1999, să se desfăşoare la Oslo o conferinţă la nivelul OSCE cu participarea unor experţi din principalele ţări membre OSCE, din ţările limitrofe Iugoslaviei, Banca Mondială şi FMI, în vederea găsirii unor soluţii pentru ajutorarea refugiaţilor din Kosovo şi pentru reconstrucţia provinciei după încheierea conflictului. Guvernul japonez a suplimentat cu 200 de milioane de dolari ajutorul de urgenţă pentru refugiaţii albanezi din Kosovo. Din aceştia, 40 de milioane urmau să ajungă la destinaţie prin intermediul organizaţiilor internaţionale, 60 de milioane se constituiau în ajutor acordat ţărilor afectate, îndeosebi F.R.I. Macedoniei şi Albaniei, iar 100 de milioane erau destinaţi ca ajutor pentru reconstrucţia provinciei Kosovo şi repatrierea refugiaţilor, după ce se va fi ajuns la un acord de pace. Această sumă a fost distribuită prin ONU.

La data de 28 aprilie, în portul albanez Durres, au sosit 294 de militari francezi, în vederea participării la operaţiunea umanitară „Allied Harbour“. Ei au primit misiunea să îmbunătăţească drumurile din zonă. În acest scop, ei au fost dislocaţi în regiunea Elbasan, din centrul Albaniei, alăturându-se contingentului francez deja aflat în regiune. La aceeaşi dată, în portul albanez Vlora au sosit, la bordul navei SAN GIORGIO, 240 de militari aparţinând Batalionului italian de Infanterie Marină „San Marco”.

Toate ţările din regiune au participat, într-o formă sau alta, la ajutorarea refugiaților. Pentru că aşa trebuia. Dar această solidaritate

la greu nu avea nimic comun cu războiul, nu a fost, nu putea fi şi nu trebuie în nici un caz considerată ca acceptare sau încurajare a bombardamentelor NATO asupra Iugoslaviei. Solidaritatea umană la greu nu are şi nu poate avea nimic comun cu dreptul forţei.

ZIUA CELOR NOUĂ PODURI

29 aprilie 1999. Penultima zi a lunii aprilie, cea de a 37-a zi de bombardamente, n-a însemnat vreo trezire la realitate. Bombele, toate cele de pe grizi, trebuiau aruncate – unele asupra Iugoslaviei, altele, largate în mare –, războiul îşi urma cursul lui implacabil. Între orele 11.05 şi 13.15 a fost bombardat poligonul forţelor armate iugoslave de la Radovic (10 km nord de Podgorița) şi au fost distruse două poduri peste râul Ibar, la Bogutovac (200 km sud de Belgrad);

Între orele 14.35 şi 16.00, bombardamentele s-au concentrat asupra portului Bar, complexului metalurgic de la Glogovac (30 km vest de Pristina) şi a unor obiective din localităţile Surdulica, Nis, Prokuplje, Pec, Slatina, Pristina, Petrovac, Pozarevac (oraşul natal al preşedintelui Slobodan Miloşevici).

Cu un sfert de oră înainte de miezul nopţii, au fost din nou lovite obiective din Belgrad şi Podgorița (o cazarmă din cartierul Novi Beograd, facilităţi ale TV sârbe şi aeroportul Golubovci din sudul capitalei Republicii Muntenegru). În urma acestor bombardamente, s-a întrerupt emisiunea de televiziune pe întreg teritoriul ţării.

Se apreciază că, în ziua de 29 aprilie 1999, în urma bombardamentelor NATO, au fost distruse sau avariate nouă poduri, astfel:

- două poduri peste râul Sava, unul feroviar şi unul rutier, în raionul localităţii Ostruznica, nu departe de Belgrad;
- un pod pe ruta Leskovac - Vranje;
- un pod pe ruta Kraljevo - Raska ;
- două poduri în apropierea localităţii Prokuplje;
- două poduri în raionul localităţii Kursumlija;

- a fost grav avariat podul de peste Dunăre din raionul localităţii Backa Palanka, la 50 de kilometri nord-vest de Belgrad.

Au mai fost lovite: rafinăria din Novi Sad, releul TV de pe muntele Fruska, precum şi alte obiective din localităţile Ruma, Mali Radinci, Sremska Mitrovica, Jarak etc.

În zona frontierei cu Albania au avut loc bombardamente de artilerie şi schimburi de focuri.

În ziua de 30 aprilie 1999, s-au continuat şi mai intens bombardamentele. S-a constatat că, *între orele 01.00 şi 04.00, asupra Belgradului au fost efectuate cele mai puternice lovituri de la declanşarea operaţiei*. Interesant este că artileria antiaeriană iugoslavă n-a ripostat. Au fost lovite cu rachete Tomahawk clădirile Statului Major General şi Ministerului de Interne, podurile de peste Dunăre şi Sava, releul de televiziune de pe muntele Avala, situat la 15 kilometri sud de Belgrad.

A fost bombardată şi localitatea Vrsac care nu este prea departe de graniţa cu România.

Cu alte cuvinte, războiul s-a continuat. La fel de intens şi la fel de pervers. Această maşină, o dată pusă în funcţiune, loveşte. Şi iarăşi loveşte.

În acest timp, a apărut o declaraţie comună, semnată de preşedintele Serbiei Milan Milutinovic şi Ibrahim Rugova, în care se prevedea, în principal, reluarea discuţiilor între guvernul Serbiei şi partidele politice ale albanezilor cu privire la acordul politic prin care se asigura provinciei o largă autonomie, cu respectarea drepturilor cetăţenilor, precum şi a suveranităţii şi integrităţii teritoriale a Serbiei şi Iugoslaviei. Se mai vorbea aici de negocieri directe între comunităţile care trăiesc în Kosovo, despre participarea unor reprezentanţi ai comunităţii internaţionale (dacă cele două părţi doresc acest lucru), precum şi despre constituirea unui Consiliu Executiv Provizoriu al provinciei, care va îndeplini funcţiile unui guvern provizoriu, până la constituirea organelor unui Kosovo autonom.

Structura Consiliului Executiv Provizoriu şi organizarea sa internă trebuia să ţină seama de problemele din provincie.

Cei doi lideri politici au fost de acord că era necesar ca toate acţiunile militare ale NATO asupra Iugoslaviei să înceteze cât mai repede.

Guvernul muntenegrean s-a reunit şi el într-o sesiune de urgenţă pentru a analiza situaţia creată în urma bombardamentelor NATO pe teritoriul acestei republici. La încheierea reuniunii, s-a făcut apel către NATO să înceteze atacurile împotriva Republicii Muntenegru.

NATO a răspuns perfect acestor acţiuni, luând toate măsurile pentru… intensificarea bombardamentelor. Astfel, SUA a hotărât suplimentarea avioanelor cu încă 10 bombardiere strategice B-52, 3 avioane radar E-3 AWACS şi un avion EC-130. În aceeaşi notă, s-a înscris şi Marea Britanie, hotărând să-şi întărească dispozitivul cu încă 4 avioane de vânătoare-bombardament Harrier, care vor fi dislocate la baza aeriană Gioia Del Colle, şi 4 avioane Tornado care vor fi bazate la Bruggen în Germania.

De pe nava britanică „SEA CRUSADER" au fost debarcate la Salonic 12 tancuri „CHALLENGER", 7 tunuri autopropulsate de 155 mm, 16 transportoare blindate, 160 de camioane militare şi vehicule de teren, iar de pe nava franceză „PELABAR", 7 camioane militare, 6 trailere, 8 vehicule de teren. Tot la Salonic, pe aeroportul „MACEDONIA", au aterizat 3 avioane militare britanice având la bord aproximativ 400 de militari britanici care vor fi dislocaţi în F.R.I. Macedonia.

O unitate canadiană, formată din 600 de militari din Regimentul Blindat „Lord Strathcona's Hosr" şi 200 de genişti, era deja gata pentru a fi dislocată în zonă în cadrul Forţei de sprijin a operaţiunii umanitare în Iugoslavia. Unitatea era dotată cu 17 transportoare blindate „Coyote" (de cercetare) şi 11 „Bison", 8 elicoptere „Griffon" şi avea comandă canadiană, însă urma să acţioneze în cadrul Bg. 4 Mc. britanice din Corpul de Reacţie Rapidă Aliat. La acea dată, se ştia că militarii canadieni vor servi numai ca trupe de menţinere a păcii şi nu vor intra în Kosovo înainte ca Iugoslavia să îşi retragă trupele.

În acelaşi timp, la americani s-a petrecut ceva care, la data respectivă, a fost mult comentat în anumite cercuri. La 28 aprilie 1999, Camera Reprezentanţilor a Congresului SUA a votat un

proiect de lege care prevedea că *toate fondurile pentru finanţarea eventualelor trupe terestre americane în Iugoslavia vor fi blocate în cazul în care preşedintele Clinton nu obţine aprobarea prealabilă a Congresului pentru trimiterea acestor trupe*. Acest lucru spunea foarte mult în legătură cu adevăratul spirit al americanilor referitor la războiul din Iugoslavia. Rezulta clar de aici că decizia privind trimiterea de trupe terestre americane în Iugoslavia nu aparţinea preşedintelui, ci Congresului. În consecinţă, şi procesul de adoptare a unei astfel de decizii devenise mai lung decât în cazul în care aceasta era luată de preşedinte.

Interesant este şi amendamentul la Constituţie pe care l-a adoptat Parlamentul ceh. Ceva invers decât la americani. Potrivit acestuia, guvernul putea să aprobe, în cazuri speciale, trimiterea de trupe în afara ţării. În acelaşi mod, se putea permite şi intrarea pe teritoriul ceh a trupelor NATO, fără aprobarea prealabilă a forului legislativ. Cât de rapid se pot schimba legile!

În aceeaşi zi, guvernul ceh a decis să impună sancţiuni economice Iugoslaviei. După aprobarea hotărârii executivului în Parlament, s-a oprit exportul de materiale, materii prime şi alte mărfuri care ar fi putut fi folosite la refacerea diverselor obiective iugoslave distruse în timpul atacurilor aeriene ale NATO. Tot atunci s-a hotărât să fie întrerupte toate operaţiunile financiare efectuate între cele două părţi.

Abia acum, prinsă în cleştele unui război la care, practic, nu poţi avea replică, Iugoslavia a suspendat aplicarea Tratatului de Control Subregional al Armamentului prevăzut în Acordul de la Dayton. Acesta prevedea ca părţile semnatare (Iugoslavia, Croaţia, Republica Srpska şi Federaţia Croato-Bosniacă) să-şi reducă armamentul convenţional (tancuri, transportoare blindate, artilerie, avioane şi elicoptere de luptă), să facă schimb reciproc de date militare privind reducerea acestora şi să faciliteze inspecţiile militare pentru supravegherea acestui proces. Iugoslavia se afla deja în război. Ar fi fost culmea să i se pretindă, în continuare, reducerea armamentelor! Dar, la urma urmei, de ce nu? N-au spus cei din NATO că bombardamentele nu sunt război?

Iugoslavia a început totuşi să-şi ia unele măsuri mai substanţiale privind apărarea terestră a teritoriului. Astfel, la frontiera cu Ungaria, a executat amenajări genistice pentru poziţii de apărare,

inclusiv pentru tancuri, şi a concentrat forţe. Se aştepta oare Iugoslavia la un atac dinspre Ungaria? De ce nu!

Iugoslavia a fost nevoită să ia unele măsuri şi în ceea ce priveşte consumul intern de carburanţi (20 de litri, în loc de 40, pentru autoturismele particulare, 35 de litri, în loc de 40, pentru autoturismele de teren ale persoanelor juridice etc.)

În sfârşit, după lupte mocnite, care au cuprins mai multe săptămâni de tărăgăneală, guvernul bulgar a aprobat şi înaintat parlamentului (desigur, tot spre aprobare) un document prin care se reglementa folosirea de către avioanele NATO a unui culoar de zbor cu lăţimea de 130-170 km, în zona graniţei bulgaro-iugoslave şi de 20 km la granița bulgaro-turcă. Potrivit acestui document, avioanele NATO nu aveau voie să survoleze zona centralei atomo-electrice de la Kozlodui, uzinele chimice din Devnia şi Vrata, rafinăriile din Burgas şi Pleven, oraşele: Sofia, Plovdiv, Burgas, Stara Zagora şi Pleven. Dar atunci ce aveau voie să survoleze?!

Pentru a mai toci un pic zgrunţurii acestui malaxor timp balcanic (dar care proteja cum nu se poate mai bine interesele Bulgariei), s-a spus că aeroportul Silistra este operațional şi poate primi avioane NATO.

Vuk Obradovic, preşedintele Partidului Social Democrat (de opoziţie), din Iugoslavia i-a cerut lui Slobodan Miloşevici să demisioneze, deoarece „oricum va fi răsturnat de la putere”. El credea că „războiul a fost provocat de actualul preşedinte iugoslav, pentru a se menține la putere”. Chiar aşa să fie!?

La data de 29 aprilie 1999, Iugoslavia a înaintat Tribunalului Internaţional de la Haga o plângere prin care cerea ca instanţa să sancţioneze zece state membre NATO, deoarece, prin bombardamentele executate asupra Iugoslaviei, au încălcat dreptul internaţional, solicitând în acelaşi timp încetarea temporară a bombardamentelor până când instanţa va adopta o decizie. Era, desigur, o modalitate de a scoate ţara, măcar pentru un scurt interval de timp, de sub bombardamentele NATO.

Iugoslavia începea să dea unele semne, prin care arăta că nu doreşte să se bată cu lumea întreagă, ci doar să fie lăsată în pace să-şi rezolve problemele cu care se confruntă. Lumea, din păcate, nu a

înţeles acest lucru. Această lumea credea, cum a crezut întotdeauna, că ştie mai bine cum trebuie rezolvată o problemă internă a unei ţări decât ţara respectivă. A pune o ţară în postura de incapabilă de a judeca o situaţie, de a găsi o soluţie, comparând-o cu un nevolnic sau cu un criminal, este una din marile erori ale acestei lumi. Sau una din marile păcăleli pe care cei puternici nu ezită să le folosească atunci când vor şi cum vor.

O ţară nu este un om. O ţară nu este un elev delăsător. O ţară nu este un animal recalcitrant pe care, uneori, trebuie să pui biciul pentru a-l aduce la adevăr. Din păcate, mai marii lumii tratează ţările aşa cum le convine lor, fără să înţeleagă adevăratele probleme cu care se confruntă acestea. Aşa s-a ajuns ca mari puteri să sprijine pur şi simplu rebeliunile sau răzvrătirile. Şi chiar dacă astfel de rebeliuni îşi au justificarea lor, la violenţă, nu se poate răspunde totdeauna cu orice fel de violenţă. Mai ales atunci când cad victime oameni nevinovaţi.

O ţară este o entitate a acestei lumi. Şi chiar dacă se încearcă, de o vreme încoace, ieşirea din naţionalism, din suveranitate şi intrarea într-un fel de supranaţional, de federalism regional sau continental, lucrurile nu sunt limpezi. Este doar un experiment, făcut de nevoie, dictat de mondializarea economiei şi de lupta celor mari pentru putere, pentru supremaţie, de fapt, pentru pieţe şi resurse. Deocamdată, statele sunt entităţi economice, politice, culturale, etnice şi tradiţionale şi este foarte greu să pui altceva viabil în locul lor.

Iugoslavia dorea, totuşi, o slăbire a chingilor în care era strânsă, o rezolvare cât de cât onorabilă a problemei cu care se confrunta. De aceea, la data de 29 aprilie 1999, ambasadorul iugoslav la Moscova, Borislav Miloşevici, fratele preşedintelui Federaţiei Iugoslave, a declarat că Belgradul este dispus să accepte prezenţa unei misiuni civile în Kosovo sub egida ONU, fără participarea forţelor NATO. Statele pe care Iugoslavia le considera apte, din punctul ei de vedere, să participe la această misiune erau: Rusia, Belarus, India, Cipru, Algeria, Argentina şi alte state din America Latină şi Africa.

Cu o zi mai înainte, adică pe 28 aprilie, preşedintele muntenegrean Milo Djukanovic ceruse poporului sârb „să asculte vocile democraţiei şi raţiunii” şi să pună capăt impasului în care se

află R.F. Iugoslavia, să înceteze adică politica sinucigașă, de confruntare cu lumea întreagă şi să caute o soluție politică pentru stabilirea păcii în Kosovo, deoarece „Miloşevici este un lider cu o sete nepotolită de putere. Nu-l interesează nici Serbia, nici Muntenegru, nici Iugoslavia". El a ținut să precizeze că ar fi posibil ca, la sfârșitul războiului, în Muntenegru, să se organizeze un referendum național privind ieșirea republicii din componența R.F. Iugoslavia.

Desigur, Djukanovic nu prea își dădea seama ce spune. Iugoslavia a fost o forță în Balcani. O țară respectată, un lider al țărilor nealiniate, un actor remarcabil pe scena dialogului regional şi internațional. Ce a mai rămas acum din acea entitate respectată de toată lumea? Ce sunt țărișoarele care s-au desprins din federație? Ce vor deveni ele peste ani?

Lumea înțelegea şi altfel drama iugoslavă. Pentru că nu toți se lasă impresionați de ceea ce spun oficialitățile. Spre exemplu, sondajele de opinie din acea perioadă semnalau, chiar şi în America, o scădere a procentului populației care sprijinea politica Administrației Clinton de a interveni în criza din Kosovo. În jur de 54% din cei chestionați aprobau modul în care președintele Clinton acționa în criza din Kosovo, dar 41% nu erau de acord, ceea ce reprezenta o scădere cu aproape 25% a susținerii pentru această administrație față de mijlocul lunii ianuarie. Totodată, 25% din cei chestionați erau de părere că Serbia va ieşi câștigătoare din conflict, 47% considerau că SUA şi aliații săi vor câștiga, iar 50% considerau că operațiile militare constituie un eşec pentru NATO. De remarcat este şi faptul că numai o treime din cei chestionați le considerau a fi un succes. Referitor la trimiterea de trupe terestre în R.F. Iugoslavia, 56% s-au pronunțat pentru, iar 40% împotrivă.

Cancelarul Gerhard Schroeder a recunoscut că, fără ajutorul Rusiei şi al ONU, nu se poate ajunge la instaurarea unei păci trainice în Balcani. El a apreciat că există totuşi o anumită apropiere a pozițiilor părților. Oricum, forțele de menținere a păcii trebuie să fie constituite pe scheletul trupelor NATO. El a propus, în acest scop, o încetare temporară a bombardamentelor NATO împotriva Iugoslaviei pentru a da posibilitatea verificării retragerii trupelor militare şi paramilitare sârbe din Kosovo.

Un sondaj de opinie efectuat în Germania referitor la criza din Kosovo, releva următoarele date:

- 93% din intervievați erau de acord cu participarea armatei germane la acţiunile aeriene militare ale NATO, iar 60 % erau împotriva participării germane cu trupe terestre;
- 60% considerau corectă opțiunea NATO de a desfășura atacuri aeriene în cazul conflictului din Kosovo, iar 58 % apreciau că NATO ar trebui să continue bombardamentele cu aceeaşi intensitate;
- 44% apreciau că măsurile militare ale NATO întreprinse până în acel moment conduceau la acceptarea de către preşedintele Miloșevici a condițiilor NATO;
- 17% considerau necesară atacarea Iugoslaviei cu trupe terestre.

Curios, după mai bine de o jumătate de secol, nemții de pe stradă n-au înţeles mai nimic în legătură cu problema iugoslavă. Sau, probabil, n-au uitat ce li s-a întâmplat diviziilor hitleriste în această ţară! Dacă n-au uitat nu este grav. Grav este dacă oamenii aceştia muncitori, serioşi, inteligenţi şi foarte tenace – care sunt nemţii – au aceeaşi atitudine, faţă de Iugoslavia şi de alte ţări, ca predecesorii lor.

Sunt edificatoare aceste opinii pentru această confluenţă de veacuri şi de milenii în care trăim. Efectul marilor programe TV şi al marilor cotidiene care au fabricat şi încă mai fabrică din când în când, aşa cum vor ele sau cum li se comandă, secundă de secundă, imagini asupra tragediei iugoslave este cât se poate de remarcabil. Oamenii gândesc în imagini. Nu toţi, desigur. Dar cei mai mulţi aşa gândesc. Imaginile îi impresionează profund.

Grecii nu sunt dispuşi să accepte ceea ce li se spune. Ei ştiu mai bine ca oricine ce se întâmplă în zonă. Ei ştiu multe lucruri, pentru că, de la războaiele medice încoace, le-au tot acumulat, le-au tot învăţat. Ca urmare a demonstraţiilor de protest organizate de Partidul Comunist elen şi mişcarea social-democrată, precum şi a blocării transporturilor feroviare de către sindicatul feroviarilor greci, la 28 aprilie, trei garnituri de tren care transportau trupe şi tehnică NATO, cu destinaţia Macedonia, nu au putut circula.

La Salonic, o garnitură cu militari britanici şi circa 50 de tancuri şi transportoare, a fost atacată de demonstranţi, care au

agresat militarii şi au scris lozinci pe tehnică, fără ca forţele de poliţie să intervină.

În final, a fost necesară debarcarea trupelor şi tehnicii şi continuarea deplasării spre Skopje pe căi rutiere. Procuratura şi autorităţile vamale din Salonic au reţinut un transport de tehnică de artilerie deoarece foile de însoţire nu specificau destinatarul transportului. La intervenţia consulatului general al SUA la Salonic, urma să fie totuşi aprobat transportul acestora în F.R.I. Macedonia, de îndată ce se vor prezenta documentele necesare.

În ziua de 28 aprilie 1999, s-a aflat la Atena generalul Michael Jackson, coordonatorul forţei multinaţionale de asigurare a ajutorului umanitar pentru refugiaţii din Kosovo. Acesta a abordat problematica ajutorului umanitar internaţional în zonă. Ministrul adjunct al apărării naţionale din Grecia, Dimitris Apostolakis, a declarat că guvernul nu intenţionează să-şi dea acordul pentru participarea unor unităţi operative elene la acţiunile internaţionale din Kosovo, cu atât mai mult cu cât costul operaţiunilor militare va fi suportat individual de către fiecare ţară participantă. La discuţiile dintre cei doi, a fost sugerată şi participarea Forţei de Reacţie Rapidă elenă la o eventuală operaţiune terestră împotriva Iugoslaviei, variantă care deocamdată a fost respinsă de Grecia. Unele ţări, mai puţin România (care era cea mai în măsură să o facă), şi-au oferit bunele lor servicii pentru rezolvarea crizei. Spre exemplu, Libia a propus părţii iugoslave un plan. Aceasta a fost de acord cu el. Acest plan prevedea, între altele, prezenţa pe teritoriul Iugoslaviei a unei forţe internaţionale de menţinere a păcii formată din militari aparţinând unor state est-europene, unor state din „Lumea a III - a", dar şi a unor state din cadrul NATO, asupra cărora conducerea de la Belgrad îşi va da acordul. Acest plan mai prevedea încetarea tuturor operaţiilor militare împotriva Iugoslaviei şi retragerea forţelor NATO din regiune pe poziţiile deţinute înainte de izbucnirea crizei din Kosovo, întoarcerea refugiaţilor la casele lor şi acordarea autonomiei pentru provincia Kosovo, în cadrul R.F. Iugoslavia.

Nimeni nu ştia ce se va întâmpla în zilele sau în săptămânile următoare. Bombardamentele asupra Iugoslaviei semnalaseră însă ceva foarte grav, ceva cumplit. Unii ziceau apocalipsa, alţii, începutul sfârşitului (doar se apropia anul 2000), alţii făceau scenarii

strategice, alţii se gândeau că, la urma urmei, lumea aceasta ticăloasă îşi urmează legile ei la fel de ticăloase.

A CINCEA DECADĂ

Ziua a 41-a (03 - 04 mai 1999) n-a reprezentat... reluarea muncii după sărbătorirea Zilei Muncii, ci doar continuarea bombardamentelor, deja intrate în rutină. Pe 3 mai, între orele 09.00 şi 12.10, avioane de tipul A-10 au atacat blindate iugoslave în zona localităţii Vranje. Dacă au fost blindate sau doar machete ale acestora, rămâne de văzut. Principalul este că au fost atacate. Avioanele A-10 şi-au găsit, în sfârşit, obiectul muncii. Nu s-a comunicat cu ce anume au atacat aceste blindate. Probabil, aceste antitancuri aeriene au lansat acele vestite proiectile antiblindate din uraniu sărăcit, una din marile găselniţe în materie. Şi probabil că aşa şi este, de vreme ce unele guverne occidentale şi-au avertizat cetăţenii să nu folosească produse alimentare din zona Balcanilor, deoarece sunt contaminate.

Au fost lovite, bineînţeles, şi alte obiective din zone ale localităţilor Pristina, Bajna Basta, Cacak, Loznica, Pozega şi Priboj. Cam aceleaşi, de vreo patruzeci de zile încoace. Avându-se în vedere excepţionala precizie a bombardamentelor şi marea putere de distrugere a încărcăturilor, de ce oare o fi fost nevoie de atâtea intervenţii?

Aflăm, din comunicatele Alianţei, dar şi ale Iugoslaviei, că, la Belgrad, au fost din nou folosite bombe cu grafit. Ca urmare, curentul electric a fost întrerupt mai multe ore. Ce s-o fi întâmplat cu bolnavii conectaţi la aparate de supravieţuire alimentate de la surse de energie electrică? Probabil au mărit numărul pierderilor sau al efectelor... colaterale. Pentru ce? Pentru ce trebuie să plătească unii cu viaţa dorinţa unora de secesiune şi a altora de a pune piciorul în Balcani? Ce s-a schimbat în mentalitatea lumii privind zona

Balcanilor de la marea invazie mongolă de la 1241 încoace, în afară de faptul că invazia se produce azi cu avioane şi nu cu cai şi că ea vine dinspre Vest şi nu dinspre Est? Dar, iar că, în 2014 şi 2015, situaţia dramatică din Ucraina arată că, în anumite condiţii, invazia poate veni şi din Est, sub forma unei uriaşe contralovituri clasice şi nucleare declanşată de Rusia la politica şi strategia Occidentului de îndiguire şi chiar de distrugere a Rusiei. Altfel, pentru ce s-ar înarma Rusia cu 20 de submarine nucleare, cu avioane din generaţia a cincea şi a şasea, cu arme hipersonice şi cu arma robotice?

De la orele 22.45 până la miezul nopţii, a fost bombardat aeroportul Batajnica, iar artileria antiaeriană iugoslavă a deschis focul asupra avioanelor NATO care, iată, se spune că au zburat la mică altitudine. Ce le-o fi apucat? Oricum, sediul televiziunii sârbe din Novi Sad, bombardat din nou, nu necesita un astfel de risc. Probabil, s-a coborât pentru a căuta şi lovi blindatele iugoslave care sunt peste tot şi nu sunt nicăieri. Şi tot în acest miez de noapte a fost efectuat încă un raid asupra provinciei Kosovo, împotriva unor grupări de blindate (de ce s-or fi hotărât sârbii să-şi grupeze blindatele pentru a oferi ţinte sigure avioanelor NATO?!), piese de artilerie, poziţii ale forţelor sârbe din zonele localităţilor Banja Basta, Vranje, Pec, Kovacice, Priboj.

Aviaţia NATO, care-şi alege cu foarte multă grijă obiectivele, a reuşit totuşi să lovească, pe 03 mai, un… autobuz şi două vehicule. În urma acestui incident, s-ar fi înregistrat 17 morţi. NATO nu a confirmat imediat incidentul, aşa cum nu va fi confirmat probabil multe alte incidente pe care fie nu le-a sesizat, fie nu a dorit să le sesizeze. Dar asta-i o altă problemă care, în orice război, se cheamă secret militar sau omisiune necesară. S-a spus în schimb că două bombe lansate de aceleaşi avioane ale NATO au explodat pe teritoriul F.R.I. Macedonia, la vreo trei sute de metri de un dig, lângă un apeduct care alimentează Sveti Nikole, o localitate situată la 40 de kilometri sud-est de Skopje.

Purtătorii de cuvânt şi onor agenţiile de presă anunţau că au mai fost lovite o mulţime de alte localităţi, uzina metalurgică, holdingul „Krusik“, un spital, precum şi cartiere de locuinţe din Veljevo, aerodromul Ladjevic, de lângă Kraljevo, podul de peste râul Lim, la Prijepolje şi o gară din zonă.

În cursul zilei de 03 mai, artileria sârbă a deschis focul asupra unui post de poliţie de la graniţa cu Albania şi asupra unui releu al televiziunii de stat albaneze, situat la 2 km de graniţa cu provincia Kosovo. Releul era folosit pentru retransmiterea programelor de televiziune destinate etnicilor albanezi din Kosovo. Nu s-au înregistrat victime, iar releul nu a suferit avarii.

Au fost incendiate în jur de 30 de rezervoare de mare capacitate de petrol şi derivate din petrol de la rafinăriile din Novi Sad şi Pancevo, din care unele au ars mai multe zile, chiar săptămâni, continuând să sporească aria de răspândire şi concentraţia substanţelor cu efect toxic asupra populaţiei şi sistemului ecologic (din datele specialiştilor rezultă că din arderea unei tone de benzină se degajă în atmosferă 96 kg monoxid de carbon, 6-8 kg dioxid de carbon şi 50 miligrame oxid de plumb).

Specialiştii iugoslavi au afirmat, la data respectivă, că deasupra provinciei Voivodina se formase, la o înălţime de 500 de metri, un nor dens, cu un diametru de aproape 40 km. Mai târziu, s-a dovedit că aveau dreptate. Dar efectele acestor bombardamente au fost şi vor fi încă mult mai mari şi pe termen lung.

La 02 mai 1999, ora 22,50, s-a întrerupt furnizarea energiei electrice în 70 % din teritoriul Serbiei. Acest fapt s-a datorat folosirii de către aviaţia NATO a unui tip de muniţie – bombele cu grafit –, care provoacă scurt-circuite pe cablurile de înaltă tensiune. Sârbii au reuşit să remedieze parţial defecţiunile, dar nu te poţi lua la întrecere cu cei puşi pe distrugeri, indiferent de efectele imediate şi pe termen lung ale acestora. Uneori e mult mai uşor să distrugi ce au făcut alţii în zeci de ani de muncă şi sacrificii, decât să analizezi şi să accepţi situaţia reală. Mai ales când ea nu corespunde filosofiei tale, intereselor tale. Chiar dacă scopurile unor astfel de distrugeri pot fi acceptate de cei care le produc, în realitate, nu pot exista justificări pentru ele. Mai mult, oficialităţile NATO au ţinut să precizeze că astfel de bombe vor mai fi folosite pentru a diminua capacitatea operaţională a forţelor armate iugoslave şi a anihila sistemul integrat de apărare antiaeriană.

N-a contat, deci, cu ce preţ! Nu este important că spitalele, sălile de operaţii, grădiniţele, maternităţile, oamenii bolnavi sau oamenii obişnuiţi au fost privaţi, la sfârşitul unui mileniu de civilizaţie, de un element vital al vieţii lor – energia electrică –, după

ce, aproape zece ani au fost scoşi, ca nişte leproşi, din circuitul economic regional şi mondial! Importante sunt reuşitele bombardamentelor NATO, precizia loviturilor şi numărul obiectivelor lovite! Cum se cheamă oare această ofensivă economică, această ofensivă a unei coaliţii, a unei alianţe militare, dusă cu bombe de fragmentaţie, interzise prin legile internaţionale, cu bombe cu grafit, cu rachete de croazieră, cu proiectile din uraniu sărăcit, cu avioane ultraperfecţionate, cu cuvinte umilitoare, cu neadevăruri strigătoare la cer împotriva unui popor care n-a ofensat niciodată pe nimeni, dar care are o problemă internă gravă pe care nu numai el a provocat-o? Gestionare a crizelor? Ajutor umanitar? Sau agresiune de cea mai cumplită sorginte? Cu ce se deosebeşte Vestul Evului Informaţional de medievala năvălire mongolă?

Întrebările de acest gen sunt numeroase, iar răspunsurile, din păcate, trenează între circumstanţial şi oportunism, între adevăr şi minciună. Nu vrem să spunem că NATO minte şi Iugoslavia spune adevărul sau că Iugoslavia minte şi NATO spune adevărul. Vrem doar să spunem că este cumplit ca, la sfârşitul mileniului doi şi începutul mileniului trei, o ţară să fie lovită pentru că nu acceptă o soluţie impusă, pentru o problemă internă, pe care ea o cunoaşte foarte bine, care nu a declarat însă război nimănui, nu a ameninţat pe nimeni şi nu a ieşit nici măcar un milimetru cu forţe armate din propriile ei frontiere stabilite prin tratate internaţionale.

E drept, azi, lumea este interdependentă și țările nu pot face chiar ce vor ele nici măcar pe teritoriul lor. Decidenții politici și strategici pot de multe ori să o ia razna, să creadă că ei sunt stăpâni absoluți în țara lor, fără să țină seama de adevărurile esențiale ale țării lor, de oameni, de viața lor, de efectele încăpățânării lor pe termen lung pentru cei pe care nu-i stăpânesc, ci doar în slujesc, prin voința lor, exprimată prin vot. Pentru că, orice s-ar spune, raporturile în această lume nu se bazează doar pe cooperare, defilare și flori, ci mai ales pe putere. Dar de aici până la lovirea intempestivă a unor obiective economice care țin de existența vitală a unui popor este o foarte mare diferență.

Specialiştii militari NATO credeau, la acea oră, că una dintre cauzele pentru care preşedintele Miloşevici nu voia în ruptul capului să accepte condiţiile puse de Alianţă era aceea că AEK desfăşura

încă acţiuni periculoase în Kosovo. Cu toate acestea, trupele Ministerului Apărării, deşi prezente în Kosovo în număr foarte mare, nu mai acţionau împotriva separatiştilor albanezi, aceste acţiuni fiind duse exclusiv de forţele de poliţie specială. Or acest lucru îl afirmaseră de atâtea ori iugoslavii. Trupele terestre iugoslave din Kosovo, după părerea aceloraşi specialişti NATO, erau încă operaţionale şi dispuneau de suficientă mobilitate la nivel tactic, în ciuda lovirii principalelor căi de comunicaţie de către aviaţia aliată. Acestea erau capabile să se deplaseze rapid în zonele în care rebelii albanezi îşi făceau simţită prezenţa, mai ales la graniţa cu Albania, pe Valea Pagaruşa, cu scopul de a interzice infiltrarea de forţe şi mijloace pentru întărirea AEK, la nord de Pristina (între Vucitrn şi Podujevo. De asemenea, aceiaşi specialişti au specificat că, în momentul respectiv, forţele iugoslave erau angajate în operaţiuni de anihilare a două grupări de rebeli, la est de Decani şi sud de Klina, precum şi în zona Srbica**.**

În urma luptelor din ultimele zile, nevinovata AEK preluase controlul asupra localităţii de frontieră Kozara (lângă Junik), reuşind să deschidă o cale de acces rutier spre Bajram Curri, din nordul Albaniei. În urma acestei acţiuni, luptătorii albanezi puteau folosi şoseaua pentru a introduce tehnică de luptă şi efective în provincia Kosovo în vederea unei acţiuni ofensive către zonele Djakovica şi Decani.

Şi, în timp ce AEK profita de bombardamentele NATO şi îşi crea condiţii pentru a se consolida în anumite zone, în aşteptarea unui deznodământ favorabil, 18 avioane ungare de tip MiG-29 (din care 8 erau puse la dispoziţia Alianţei), aflate la baza aeriană Kecskemet, au fost trecute în serviciul „gata de luptă permanent“. Misiune: controlul spaţiului aerian, dirijarea zborurilor şi serviciul de căutare-salvare se executau de către unguri în comun cu specialişti din cadrul NATO. Aceste avioane ungare nu puteau fi însă utilizate în cadrul acţiunilor NATO din Iugoslavia, întrucât nu erau compatibile cu cele ale NATO (avioanele ungare nu aveau dispozitive de recunoaştere amic-inamic de tip NATO şi aveau acelaşi tip de radiolocator de bord cu cele iugoslave).

Ungaria a ridicat starea de pregătire pentru luptă a comandamentelor şi unităţilor operative terestre, s-au constituit grupe

operative peste tot, atât în cadrul Statului Major General, cât şi în fiecare mare unitate, iar la nivelul guvernului s-a instituit Comitetul Interministerial de Gestionare a Crizelor. S-au suplimentat cu două miliarde de forinţi, din rezerva de stat, cheltuielile militare pe 1999, o parte din fonduri fiind destinate achiziţionării unor mijloace tehnice de luptă. Totalul cheltuielilor suplimentare ungare, în cele patruzeci de zile de bombardamente NATO, s-au ridicat, după unele aprecieri, la cinci milioane dolari.

Port-elicopterul OCEAN, care urma să se deplaseze în Marea Mediterană, pentru a întări dispozitivul aero-naval aliat, se afla, la acea dată, in vestul Oceanului Atlantic, împreună cu o grupare navală formată din distrugătorul EDINBURGH, nava de desant maritim FEARLESS şi trei nave auxiliare.

În acele zile se sesiza că, pe adâncimea dispozitivelor subunităţilor de grăniceri iugoslavi de la frontiera cu Ungaria, în sectorul Beba Veche - râul Tisa, se săpau tranşee, şanţuri de legătură, adăposturi pentru personal şi tehnică de luptă etc. şi se plantau câmpuri de mine, iar pe dealurile din împrejurimile localităţii Golumbak, localitate situată pe malul drept al Dunării, în dreptul oraşului Moldova Veche, au fost amplasate baterii de artilerie antiaeriană.

În sectorul iugoslav al sistemului hidroenergetic şi de navigaţie „Porţile de Fier I“ au fost luate măsuri suplimentare de pază şi supraveghere, inclusiv prin dislocarea unor sisteme de apărare antiaeriană. Personalul de pază şi deservire a complexului hidro-energetic avea o atitudine reţinută faţă de omologii români şi evita orice contact sau discuţii cu aceştia.

Hashim Thaqi, prim-ministru al guvernului din Kosovo (constituit după semnarea de către partea albaneză a acordului de la Paris), aflat în Albania, a semnat un decret privind „introducerea stării de război pe teritoriul provinciei Kosovo“, puterea fiind preluată de guvernul militar, în conformitate cu prevederile Constituţiei, adoptate în anul 1992. Măsura a fost urmată de declararea mobilizării generale.

La data de 03 mai 1999, a fost numit, în funcţia de şef al Statului Major al AEK, Agim Ceku, fost general în armata croată. Agim Ceku s-a născut la 29 octombrie 1960, în localitatea Pec din

Kosovo. S-a retras din Forţele Armate ale Croaţiei la începutul anului 1999, având gradul de general de brigadă.

La data de 03 mai 1999, vameşii italieni au confiscat, în zona portuară a localităţii Ancona, 30 de tone de bombe, rachete şi armament, destinate AEK. S-a constatat că tehnica de luptă se afla ascunsă printre ajutoare umanitare în trei camioane, expediată din Sarajevo de o societate „umanitară“ croată şi urma să fie transportată în Albania, în localitatea Scutari, unde este o bază de instrucție a AEK. Nimic nou sub soare. Foştii colaboratori erau, în continuare, dușmani. La război ca la război.

La aceeaşi dată, Curtea Constituţională de la Sofia a decis în unanimitate că acordul dintre Bulgaria şi Alianţa Nord-atlantică privind survolarea spaţiului aerian bulgar de către avioanele NATO, în cadrul operaţiunii „Allied Force”, corespunde Constituţiei bulgare. Generalul Wesley Clark s-a aflat la Sofia şi a încercat să pluseze. Autorităţile de la Sofia au închis toate cele 5 puncte de trecere a frontierei de la graniţa cu Iugoslavia, în scopul interzicerii traficului de combustibili practicat în acel moment de cetățenii bulgari.

Teritoriul ucrainean începea să fie traversat de voluntari ruşi care se duceau să lupte în Iugoslavia.

Lucrurile începeau să se lămurească şi în ceea ce priveşte implicarea Albaniei în acest conflict. În sfârşit, guvernul de la Tirana a recunoscut că antrenează membri ai Armatei de Eliberare din Kosovo. Ministrul pentru ordine publică, P. Koci a declarat că aceştia sunt antrenaţi de către forţele armate albaneze şi vor forma o forţă de poliţie în Kosovo.

Liderul opoziţiei sârbe, Zoran Djindjic, şi-a exprimat opinia că, în două sau trei săptămâni, preşedintele Slobodan Miloşevici va ceda şi va recunoaşte înfrângerea Iugoslaviei. Nu va fi deci necesară o intervenţie terestră. Raidurile NATO, după părerea sa, şi-au demonstrat eficienţa. În cercurile politico-militare de la Belgrad, se vehiculau cam aceleaşi opinii. De altfel, şi preşedintele american, după ce s-a întâlnit cu Cernomârdin, a lăsat să se înţeleagă pentru prima dată că ar putea accepta o întrerupere a operaţiilor militare şi negocierea compunerii unei eventuale forţe internaţionale de pace în Kosovo, dacă autorităţile sârbe ar opri procesul de purificare etnică desfăşurat în Kosovo. Oprirea definitivă a raidurilor ar urma să aibă

loc numai în cazul în care Slobodan Miloşevici va îndeplini cele cinci condiţii ale NATO. Emisarul rus va continua discuţiile, pentru ajungerea la o soluție diplomatică, cu vicepreşedintele A. Gore, iar adjunctul secretarului de stat, Strobe Talbot, a anunţat că Washingtonul a respins propunerea Belgradului privind desfăşurarea de negocieri directe între preşedinţii iugoslav şi american, preferându-se medierea unor terţe ţări, inclusiv a Rusiei. Unde o fi fost România în acest timp?

Deputații republicani din Congres au solicitat preşedintelui american să intensifice eforturile pentru încheierea războiului din Kosovo. Liderul republicanilor din Senat, Trent Lott, a declarat că este necesar să se găsească un compromis pentru încheierea bombardamentelor în Kosovo, retragerea militarilor iugoslavi din provincie şi repatrierea în siguranţă a refugiaților albanezi, iar liderul republicanilor din Camera Reprezentanților, Tom Delay, a afirmat că *„bombardamentele NATO reprezintă o greşeală pentru diplomație“* şi a cerut găsirea unei soluții grabnice pentru încheierea conflictului din Kosovo.

Analiştilor politici nu le-a scăpat o realitate de altfel destul de evidentă a acelor zile: *adevărata confruntare între NATO şi Iugoslavia se mutase în culise, ambele părţi fiind extrem de preocupate pentru găsirea unei soluții diplomatice.* Totuşi, nici una dintre părţi nu era pe deplin convinsă dacă este momentul potrivit pentru a obţine tot ce doreşte.

Preocuparea NATO de a recurge şi la diplomaţie era determinată de faptul că majoritatea aliaţilor nu acceptau perspectiva unei ofensive terestre, iar americanii nu erau dispuşi să-şi asume riscul.

Sondajele de opinie indicau în mod constant împotrivirea majorității americanilor faţă de o confruntare care ar fi putut cauza multe necazuri şi, mai ales, multe pierderi umane.

Pe de altă parte, declanşarea unei ofensive terestre în Kosovo ar fi putut atrage extinderea conflictului în Republica Srpska. Oricum, sârbii bosniaci nu aveau nimic de pierdut, întrucât 80 la sută din exporturile lor se făceau în Iugoslavia.

Operaţiunea „Allied Harbour“ se anunţa şi ea extrem de gravă. Astfel, Înaltul Comisariat ONU pentru Refugiaţi a anunţat, la 03 mai

1999, că numărul refugiaților din Kosovo se ridică la aproape 800.000, situaţia acestora prezentându-se astfel :

În Albania - 400.000;
În Macedonia - 200.000;
În Muntenegru - 62.000;
În Germania - 10.000;
În Turcia - peste 5.600;
În Franţa - peste 2.300.

La 03 mai 1999, Federaţia Rusă a început expedierea, în două eşaloane, a unui ajutor umanitar pentru Iugoslavia. Acţiunea se desfăşura în cadrul unui program comun stabilit împreună cu Elveția şi Grecia, iar pentru coordonarea acesteia s-au constituit două grupe operative, din care una se afla la Berna, iar a doua la Belgrad. Primul transport a fost format din medicamente, îmbrăcăminte, articole de igienă şi articole tehnice. Al doilea transport urma să cuprindă şi un spital de campanie.

Şi ministrul federal german al apărării, Rudolf Scharping, a declarat, la rândul său, că Germania va disloca încă 600 de militari, pentru a spori numărul celor implicaţi în acţiunile internaţionale de ajutorare a refugiaților din Macedonia şi Albania. Germania era gata să dubleze disponibilitățile pentru ajutoarea albanezilor, astfel încât numărul refugiaților pe care urma să-i primească pe teritoriul său putând ajunge la 20.000. Germania ştia însă că lucrurile se vor lămuri într-un anume sens dorit, probabil, de Europa.

Primul ministru englez, Tony Blair, aflat la acea dată, în Macedonia, pentru a inspecta trupele britanice din regiune, a vizitat taberele de refugiaţi de la Brazde şi Stenkovac. El a precizat că şi Marea Britanie îşi va mări ajutoarele destinate Macedoniei, până la o valoare de 40 milioane de lire sterline, pentru a face faţă numeroşilor refugiaţi sosiţi din Kosovo.

Austria a trimis şi ea al doilea ajutor către Albania, constând dintr-un spital de campanie. La Shkodra (14 km de graniţa cu Republica Muntenegru), militarii austrieci au amenajat o tabără pentru primirea refugiaților din Kosovo. Cancelarul austriac, Victor Klima, considera că rolul Austriei în acest conflict trebuia să crească, dar nu în direcția sprijinului militar, ci în cea a sprijinului umanitar şi politic.

Grecia, foarte atentă la derularea evenimentelor, a transportat la Tirana, cu ajutorul unui avion militar de tipul C-130, o cantitate de 19 tone de ajutoare umanitare pentru refugiații albanezii din Kosovo.

Până la acea dată, avioane de transport C-130, aparţinând F.A.M. elene, efectuaseră 14 zboruri în Albania, transportând 279 tone de ajutoare umanitare şi 2 zboruri în Macedonia unde au descărcat 85 tone de materiale de primă necesitate destinate etnicilor albanezi. Grecia nu a uitat nici o clipă că este o țară care face parte din Balcani şi care cunoaște foarte bine cât de complexe sunt problemele de aici şi cât de indiferentă şi de nedreaptă este lumea cu privire la această zonă care a dat Europei aproape tot ce are continentul acum în materie de civilizație şi de democrație. Dar principalul merit al istoriei este uitarea, iar metoda cea mai des întrebuințată este omisiunea. Grecii, spre cinstea lor, nu s-au pretat la așa ceva. Alții au preluat ideea calului troian.

AŞA A FOST SĂ FIE

Acţiunile aeriene împotriva Iugoslaviei s-au continuat şi în cea de a 42-a zi. Bombe şi iarăşi bombe. Omenirea n-a ieşit încă din stupefacţia acestui război, dar nici nu s-a lăsat prea mult afectată. *Ei, și?! Ce ne privește pe noi, ceilalți?! Treaba lor! Ce-i pasă unei uriașe turme de bivoli că doi dintre semenii lor, care n-au putut ține pasul, au fost înghițiți de o familie de lei înfometați?!*

Oamenii au luat toate acestea ca pe un dat, ca un efect al unei mentalităţi de care nu se vor debarasa niciodată, de care nu va scăpa niciodată nici unul dintre noi: *aşa a fost să fie*.

Deşi bombardamentele au scăzut în intensitate, ele s-au concentrat îndeosebi asupra grupurilor de blindate. Cel puţin aşa afirmă cei din NATO.

Aspectul evenimentelor este cel deja ştiut: NATO îi acuza pe iugoslavi, iugoslavii acuzau NATO, şi tot aşa. Z. Jovanovici, ministrul de externe al Iugoslaviei, declara că, până la acea dată, au fost ucişi, prin bombardamente, 1200 de civili, iar aproape 5000 au fost răniţi.

Lucrurile păreau să se complice foarte tare. Iugoslavii nu se lăsaseră intimidaţi nici de forţa loviturilor, nici de coalizarea membrilor Alianţei şi a altora din Europa sau din afara acesteia, între care şi conducerea *en titre* a ţării noastre (pentru că aşa i se părea a fi oportun, doar urma să intrăm în NATO!), iar NATO intrase la îngrijorare. Astfel, pe 03 mai 1999, Pentagonul mobilizase 120 de rezervişti din Aripa 939 Căutare-salvare din Portland (Oregon),

specializaţi în operaţiuni de salvare a piloţilor. De unde se putea desprinde concluzia că avioanele NATO se vor apropia mai mult de sol pentru a creşte eficienţa loviturilor sau, în eventualitatea diversificării misiunilor şi acţiunilor, în sprijinul nemijlocit al forţei terestre (dacă s-ar fi recurs şi la aşa ceva), ceea ce ar fi dus la creşterea vulnerabilităţii avioanelor. De menţionat că, până atunci, bombardamentele se efectuau de la înălţimi foarte mari şi de la mari distanţe de obiectiv, întrucât sistemele de arme de la bordul avioanelor permiteau aşa ceva. Se bombardau obiective chiar şi de la distanţa de peste 90 de km, iar în cazul folosirii rachetelor de croazieră, distanţa putea fi şi de 2.500 de km!

În zilele de 03 şi 04 mai 1999, din portul Salonic au pornit spre F.R.I. Macedonia 269 de camioane britanice, germane, franceze şi italiene, tancuri „Leopard“ precum şi loturi masive de containere cu echipament militar.

De asemenea, Alianţa a decis să livreze Bulgariei sisteme de identificare „amic-inamic“ compatibile cu cele ale NATO, îndeplinind astfel una din condiţiile puse de această ţară pentru a permite survolarea teritoriului ei de către avioanele care bombardau Iugoslavia. La 07 mai 1999, o comisie NATO a sosit la Sofia pentru a asigura instalarea şi folosirea acestor sisteme. Analiştii au tras concluzia că se îngroaşe gluma. Gluma însemna, de fapt, lovirea, zi şi noapte, a unei ţări care nu ofensase pe nimeni, cu cele mai moderne mijloace de luptă existente pe planetă.

Manevrele în vederea consolidării dispozitivului NATO de atac asupra Iugoslaviei s-au continuat în toate chipurile. Astfel, la 03 mai 1999, pe baza aeriană Amendola, au fost redislocate avioane de vânătoare-bombardament AM-X ale Forţelor Aeriene Militare italiene, numeroase avioane F-104 şi alte mijloace. În vederea unei posibile acţiuni terestre, Spania a pregătit, la dispoziţia NATO, următoarele forţe:

- Divizia Mecanizată „Bruvete“, cu sediul la Burgos, dacă va fi nevoie de o unitate dotată cu armament greu;

- o unitate uşoară din cadrul Forţei de Reacţie Rapidă, dacă se vor solicita astfel de forţe.

În Albania, pe aeroportul Rinas din nordul ţării, au fost debarcate materiale militare şi, în zonă, s-au pregătit terenuri pentru

aterizarea elicopterelor. Unul dintre acestea a fost amenajat de soldaţi americani în apropierea localităţii Kukes.

La data de 04 mai 1999, pe aeroportul Ferihegy I din Budapesta, au aterizat încă 5 avioane de transport C-130, care au descărcat echipamente necesare pentru primirea avioanelor cisternă KC-135. Pe acest aerodrom, urma să fie dislocate 45 de avioane cisternă şi aduşi 2600 de militari americani.

Franţa, una din cele mai ardente susţinătoare a loviriloraeriene, a destinat încă 15 avioane de luptă pentru a participa la operaţiunile militare împotriva Iugoslaviei. La data respectivă, Franţa participa la operaţia aeriană „Allied Force“ cu 60 de avioane.

Nici conducerea de la Londra nu s-a lăsat mai prejos. În capitala Marii Britanii, s-a hotărât suplimentarea cu încă 2000 de militari a efectivelor britanice dislocate în F.R.I. Macedonia.

Firește, şi Iugoslavia a luat măsuri în consecinţă. Armata iugoslavă a minat unele zone de la graniţa cu Bulgaria şi a orientat către teritoriul bulgar baterii de rachete sol-sol cu raza de acţiune de 100 km. Pentru că se aştepta ca aviaţia NATO să atace şi din această direcţie. În zona Novi Sad, au fost puse în funcţiune portiţe şi poduri de pontoane autopropulsate care asigurau traversarea Dunării. Măsura a fost luată pentru a contracara efectele distrugerii podurilor de peste fluviu şi a menţine astfel mobilitatea necesară forţelor armate iugoslave, în cazul intensificării acţiunilor NATO şi trecerii acestora la acţiuni terestre dinspre Ungaria.

Au apărut şi unele date privind pregătirea luptătorilor AEK. Acestea confirmau informaţiile anterioare extrem de îngrijorătoare privind instruirea luptătorilor albanezi şi legăturile acestei organizaţii militare – AEK – cu terorismul internaţional şi traficul de droguri. Între altele, s-au reliefat următoarele:

- numeroşi luptători AEK erau instruiţi în tabere teroriste secrete din Afganistan, Bosnia-Herţegovina şi din alte zone ale lumii, conduse de Osama ben Laden şi finanţate de organizaţia sa „Al-Qaeda“;

- în AEK s-au înrolat luptători islamici (mujahedini), mulţi dintre aceştia aflându-se deja la acea dată în Iugoslavia pentru a participa la lupte împotriva forţelor iugoslave (înrolarea şi pregătirea acestora s-au făcut în Centrul de Instrucţie de la Tropoje, în Albania);

- printre aceşti luptători se aflau şi indivizi din Arabia Saudită, care dispuneau de paşapoarte macedonene;

- potrivit unor date, rezulta că AEK era implicată într-o reţea mafiotă din Albania, care asigura transportul heroinei către Europa Occidentală şi SUA. Traseul drogurilor, începea din Turcia şi trecea prin Bulgaria, Grecia, Iugoslavia şi Albania, către Occident. Aceasta este cunoscută sub numele „ruta balcanică“, iar cartelul controlat de AEK era unul din cele mai puternice din regiune;

- „Agenţia de luptă împotriva traficului de droguri“ din SUA arăta, la acea dată, că organizaţiile de trafic de droguri din Albania erau „pe locul 2, după mafia turcă“;

- Interpolul elen aprecia de asemenea că etnicii albanezi din Kosovo reprezentau „sursa principală de furnizare a heroinei şi cocainei în zonă“;

- experţii francezi considerau şi ei că AEK avea un rol-cheie în afacerea „droguri pentru arme“, valoarea anuală a transferării de droguri în Europa Occidentală fiind de 2 miliarde de dolari;

- agenţiile germane de luptă contra drogurilor au ajuns, la rândul lor, la concluzia că profitul anual al traficanţilor kosovari de droguri era de 1,5 miliarde dolari şi că aceste fonduri erau spălate prin 200 de bănci private şi birouri de schimb valutar.

La urma urmei, acestea erau modalităţi asimetrice sau atipice pe care liderii albanezi koşovari şi armata creată de ei, cu ajutorul celor din Occident, le foloseau pentru asigurarea finanţării efortului de desprindere a provinciei Kosovo de Serbia. Baiazid, cel care a folosit atunci, după bătălia de la Kosovo Polje din 1389, la care a participat direct, strategia schimbări în timp a compoziţiei populaţiei din Kosovo, a musulmanizării ei, ar fi foarte mândru de aceşti urmaşi ai lui, întrucât, chiar la finalul indecis al acelei bătălii, a fost chemat la Istanbul pentru a deveni sultan.

Toate aceste aprecieri veneau, de fapt, în sprijinul eforturilor societăţii civile de a atrage atenţia mai marilor lumii asupra adevărului ascuns cu multă grijă de perdeaua intereselor şi a luptei pentru noile sferă de influenţă în acest spaţiu, pentru o cât mai bună poziţionare în vederea confruntărilor de mai târziu.

Acţiunile separatiste ale albanezilor – care îşi au şi ele justificarea lor, ca orice acţiune de pe acest pământ – erau şi sunt încă privite ca un simplu fapt. Mai-marii lumii nu le acordă, la drept

vorbind, nici un fel de atenţie, ci, dimpotrivă, le privesc totdeauna cu indiferenţa celui puternic. Dar ele puteau fi foarte bine folosite pentru a se realiza, şi în acest spaţiu, noua ordine de care vorbea atât de clar Huntington în cartea sa „Ciocnirea Civilizațiilor“.

Analiştii britanici şi-au dat seama că, în pofida eforturilor de pace iniţiate de Federaţia Rusă, Germania şi chiar Iugoslavia, nu exista, la acea dată, o perspectivă imediată a soluționării conflictului din Kosovo. Ei nu excludeau atunci posibilitatea ca încheierea unui plan de pace să se facă peste 6 luni. După lipsa de prevedere a unora din factorii politici americani – respectiv, a administrației de la Washington – potrivit căreia, în patru zile, Belgradul va capitula, analiştii britanici şi-au adus aminte că sunt unii dintre cei mai buni din lume şi că au la dispoziţie aproape toate datele şi mijloacele necesare pentru a ieşi din aroganţa conducerii politice de la Londra şi a celei de la Washington şi a apela la metodele şi criteriile ştiinţifice ale previziunii. Principalele probleme cu care se confrunta, la acea dată, Marea Britanie, în raport cu situaţia din Kosovo, erau, în opinia acestor analişti, destul de numeroase.

Analiştii nu au putut să nu-şi dea seama de imposibilitatea identificării unei soluţii clare pentru rezolvarea acestui conflict şi instaurarea unei păci durabile în zonă. Ei considerau că, şi după încetarea conflictului, echilibrul va continua să rămână pentru multă vreme extrem de fragil, din cauza Albaniei, care nu va renunța la ideea unei Albanii Mari, destabilizând în acest fel Macedonia. În analiza respectivă, s-a ținut, de asemenea, seama şi de o posibilă acţiune a Republicii Muntenegru, care va încerca, în viziunea acestora, obţinerea independenţei, fapt ce va genera un nou conflict. Interesant este că analiştii britanici au ajuns la o astfel de concluzie, deşi realitatea care definea acest spațiu sârb şi mjntenegrean părea cu totul alta. Sârbii şi muntenegrenii sunt, practic, acelaşi popor, atât prin vocaţie, cât şi prin tragedia istoriei lor, şi,cel puţin la acea dată, se părea că ei nu vor înceta niciodată să fie împreună la greu. Apoi, Muntenegru nu era şi nu putea fi o forţă economică în acest spaţiu dominat şi dezbinat totdeauna de interesele altora. Şansa lor părea să fie împreună cu Serbia într-o Europă Unită de la Atlantic la Urali. Dar, în strategia unor cercuri occidentale împotriva Iugoslaviei (de fapt, a Serbiei), desprinderea Republicii Muntenegru de Iugoslavia ar

fi însemnat, practic, distrugerea ideii de Iugoslavia, de ţară a slavilor de sud, şi închiderea accesului Serbiei la mare, deci lovirea puternică a unității slavilor din această parte de lume şi separarea lor pentru foarte multă vreme. Acesta este şi a fost dintotdeauna unul dintre obiectivele geopolitice ale Vestului pentru a opri expansiunea slavilor spre Vest. Pentru aceasta, le-a catolicizat mai întâi avangărzile, apoi n-a încetat nicio clipă să aplice acele politici şi strategii atât de bine cunoscute în toată lumea şi din toate timpurile: *divide et impera*. Nu este încă mai puțin adevărat nici faptul că sârbii, prin naționalismul lor exagerat, au manifestat dintotdeauna tendința de subjuga sau desființa, prin asimilare, minoritățile, așa cum, dealtfel, au cam făcut-o mai toate populațiile care au descălecat în acest spațiu dumnezeiesc al Carpaților şi Balcanilor, cu populațiile sedentare autohtone, descendente din traco-daci…

Analiştii britanici vorbeau şi de transformarea AEK într-o forţă militară puternică, hotărâtă să nu renunţe la lupta pentru independenţa provinciei Kosovo. Ei considerau că AEK a devenit o forţă reală, de care trebuie să se ţină cont, indiferent de evoluţia viitoare a situaţiei din Kosovo. Ceea ce de altfel s-a şi întâmplat. Oare, sprijinind AEK, Occidentul nu a dorit efectiv acest lucru?

Anticipând că, după încheierea conflictului, AEK va pune NATO în mare dificultate, Alianţa pregătea măsuri de limitare a creşterii potenţialului militar al acesteia şi a solicitat Albaniei să înceteze sprijinul pe care i-l acorda. Ce s-a reuşit, cât s-a reuşit şi cum s-a reuşit se va vedea în scurt timp.

Conştienţi că bombele nu rezolvă mare lucru (distrugerea nu rezolvă, ci complică), Marea Britanie, prin glasul analiştilor ei, dar şi prin cel al unor publicaţii care nu au intrat în capcanele psihologice ale dezinformării, a sesizat că poluarea Dunării constituie un mare factor de risc al respectivului conflict, fapt pentru care Alianţa evită pe cât posibil lovirea surselor de poluare. Acestea sunt, desigur, vorbe. De fapt, Alianţa a lovit, în primul rând, sursele de poluare şi nimeni nu a tras-o la răspundere pentru aşa ceva. Pentru că, în afară de glasul de protest al Iugoslaviei, al unora din institutele de prestigiu din lume şi de marea majoritate a publicaţiilor din România, Bulgaria, Grecia şi din alte ţări care, în adâncul lor, erau indignate de o astfel de soluţie (bombardarea unei ţări vecine, mai les a depozitelor de carburanți situate în apropiere Dunării), nu a obiectat

nimeni. Din această perspectivă, analiştii britanici apreciau că nu poate fi neglijat nici riscul unui accident nuclear la centrala nucleară de la Kozlodui, al cărui sistem de răcire, învechit, poate fi afectat de apele poluate ale Dunării. Din fericire, nicio bombă nu a căzut la Kozlodui…

În această confuzie generală, în această linguşire ruşinoasă, în această agresiune a forţei împotriva dreptului, însăşi **Forţa**, adică NATO, şi-a dat seama că nu se poate ajunge la nici o concluzie, dacă nu există flexibilitate. De aceea, liderii Alianţei au anunţat că este posibilă întreruperea bombardamentelor aeriene ale NATO, în cazul în care forţele sârbe vor începe să se retragă din Kosovo. Iar la 04 mai 1999, preşedintele Comisiei Europene, Romano Prodi, s-a pronunţat în favoarea desfăşurării unei *„Conferinţe internaţionale consacrată situaţiei din Balcani“*. Bravo! După ce mai toate obiectivele economice importante ale Serbiei au fost lovite şi sute de civili au fost omorâți sau răniți, pare cam târziu o astfel de opinie atât de… aşteptată din partea conducerii UE! El a declarat că trebuie găsită o procedură care să conducă la stabilizarea pe termen lung a situaţiei din Balcani, fără a fi puse în discuţie prevederile Acordurilor de la Dayton şi Rambouillet.

Toate organismele, organizaţiile, asociaţiile etc. şi-au intensificat acţiunile şi demersurile pentru rezolvarea situaţiei din zona Balcanilor. La 04 mai 1999, adjunctul ministrului rus de externe A. Avdeev, care a participat la o reuniune a G-8 la nivel de directori politici, desfăşurată la Bonn, a afirmat că ţările membre ale acestui grup au căzut de acord ca o eventuală prezenţă internaţională în Kosovo să fie în mod obligatoriu plasată sub egida ONU.

Senatul american a decis, la 04 mai 1999, cu 78 de voturi contra şi 22 pentru, respingerea unei legi care ar fi permis preşedintelui SUA să folosească „toate forţele necesare şi alte mijloace“ pentru atingerea obiectivelor NATO în criza din Iugoslavia. Această lege ar fi autorizat pe preşedintele Bill Clinton să poată ordona desfăşurarea de trupe terestre în Kosovo, pentru care, se ştie, deja începuseră pregătirile. Americanii nu sunt însă dispuşi să slujească sub nici o formă cauzele altora, şi cu atât mai puţin să accepte sacrificii de vieţi americane de dragul kosovarilor.

Gestul lui Miloşevici de a-i elibera pe cei trei prizonieri americani, deşi parcă neluat în seamă de autorități, nu a rămas totuşi fără urmări. Ca răspuns la eliberarea celor 3 prizonieri americani, Washingtonul a studiat posibilitatea eliberării a 2 prizonieri iugoslavi. Câtă generozitate!

Nici iugoslavii nu s-au încăpățânat sine die în rezistența lor împotriva atacurilor Occidentului. S-au auzit voci din partea opoziției mai ales că nu este şi nu poate fi de dorit ca Iugoslavia să se bată cu toată lumea. Desigur, aceasta este, într-un fel, propagandă electorală. Pentru că nu Iugoslavia a atacat această lume. Ea n-a ieşit din propriile ei graniţe şi nu a făcut altceva decât să încerce să rezolve, prin mijloacele pe care le avea, problemele interne cu care se confrunta. De îndată ce a intervenit atât de brutal NATO, devenea foarte clar că aici nu era vorba doar de probleme interne, ci de interese ale altora. La 04 mai 1999, ministrul de externe iugoslav, Zivadin Jovanovic, a declarat că ţara este dispusă să accepte pe teritoriul său o misiune internaţională, dar numai sub mandat ONU şi care să nu includă forţe ale statelor participante la operaţiunile NATO împotriva Iugoslaviei.

Iugoslavia ştia, desigur, că o astfel de condiţie nu va fi sub nici o formă acceptată. Dar, a fi de acord cu gestionarea conflictului tocmai de către cei care bombardau Iugoslavia, ar fi însemnat să se recunoască învinsă, să accepte dominarea. Totuşi, liderul Partidului Social-Democrat, Vuk Obradovici, a declarat că misiunea politică a preşedintelui iugoslav Miloşevici este deja încheiată şi că ar fi foarte probabil ca Vuk Draskovic să fie o alternativă la conducerea R.F. Iugoslavia.

Rusia a continuat să fie una din forţele cele mai active care s-a opus, în limita posibilităților şi a intereselor ei, bombardamentelor NATO asupra Iugoslaviei. Ea nu s-a implicat prea mult în acest conflict, ci a acționat în limitele conceptului său de mare putere strategică, de fostă şi rămasă superputere nucleară. În această confruntare, Rusia a acceptat rolul de mediator (pe care ar fi trebuit să-l joace şi România), deşi Rusia este un pol de putere, adică o forţă care nu mediază, ci impune. Probabil că Rusia nu va uita niciodată această postură pe care şi-a asumat-o în mod conştient, deliberat, defensiv. Este o acumulare care, mai târziu, poate deveni ea însăţi o

sursă de conflict sau de dictat. Marile puteri nu rămân niciodată datoare. Iar lumea trebuie să ia aminte de această realitate care poate deveni teribilă. Rusia a cunoscut, în perioada conflictului iugoslav, multe momente de insatisfacţii şi chiar de umilire şi a tras multe linii pe un război. Un sentiment aparte de insatisfacție pentru Rusia l-a prilejuit Ungaria, care şi-a exprimat disponibilitatea de a-şi pune teritoriul la dispoziția forţelor terestre ale NATO în operația „Allied Force“. Nici România nu a fost privită cu alţi ochi de către marea putere de la răsărit, atât pentru declaraţiile conducerii sale politice, cât şi pentru graba cu care s-a angajat într-o înfruntare complicată, pe care nu i-a cerut-o nimeni şi care, la urma urmei, nu avea nici un fel de importanţă pentru nimeni. Nici pentru NATO, nici pentru Iugoslavia, nici pentru România. Dar asupra acestui aspect vom mai reveni.

În mediile diplomatice şi militare occidentale, se exprima din ce în ce mai pregnant îngrijorarea că, din cauza modului de derulare a crizei din Iugoslavia, sentimentele anti-NATO şi anti-americane sunt, în Rusia, în creştere vizibilă, atât la nivelul politicienilor ruşi, cât şi la nivelul populaţiei. Se aştepta, de asemenea, ca demonstraţiile care urmau să se desfăşoare în Rusia în legătură cu aniversarea zilei de 9 mai, să se transforme în „cele mai puternice demonstrații anti-NATO“ de până atunci. N-a fost chiar aşa. Dar nici prea departe de acest adevăr nu a fost. Rusia, deşi cândva, prin anii ’953, a dorit să facă parte din NATO, este o forţă opusă NATO şi nu poate accepta cu mâinile încrucişate noua filosofie a Alianţei de a interveni oriunde doreşte ea. Presa rusă era foarte, foarte agresivă, remarcându-se printr-o poziție chiar mai dură şi mai intransigentă decât cea iugoslavă, atunci când aborda problema crizei din Kosovo. Pentru că, la urma urmei, nu atât criza din Kosovo era importantă pentru Rusia, cât faptul că Alianţa îşi luase nasul la purtare şi, profitând de slăbiciunea temporară a acestei mari puteri strategice, îşi făcea de cap în chiar zona de influenţă a Rusiei. Unii politicieni ruşi au abordat aspectul rezolvării problemelor minorităţilor „într-o manieră războinică“, specificând că, în parlamentul de la Moscova, se ia serios în discuţie „perspectiva apărării drepturilor minorităţii ruse din ţările baltice prin folosirea forţei“. În acest sens s-au exprimat chiar păreri privind ocuparea unor localităţi de graniţă din

statele baltice, unde ruşii sunt majoritari, acţiune care se considera, în cercurile de la Moscova, ca „fiind normală“, după precedentul Kosovo, creat de către NATO. Grupările comuniste şi naţionaliste ruse desfăşurau o activitate intensă propagandistică, tocmai cu scopul folosirii momentului pentru creşterea popularităţii lor.

Ulterior, Rusia a trecut la acţiuni în forţă în Cecenia, fără ca Occidentul să crâcnească. Fiecare la rândul său.

Ministrul ungar de externe, Janos Martonyi, a simţit şi el nevoia să spună ceva în legătură cu „efectele secundare“ ale episodului Kosovo care, pe atunci, era într-o benefică derulare pentru interesul etern al Ungariei democratice de azi, cu gândul la Ungaria imperială de ieri. Declaraţia comună finală a ţărilor membre NATO acceptată la Washington de toate ţările participante stipulea foarte clar că nu se punea problema retrasării graniţelor naţionale. Vorbele sunt aşa cum sunt. Ele totdeauna îşi au rolul lor, inclusiv pe acela de a zbura şi a fi uitate. Ele n-au convenit Ungariei, dar de aici nu rezultă cu necesitate că vecina noastră din Vest ar fi renunţat sau va renunţa vreodată la filosofia sa milenară, la foamea hungaristă de spaţiu.

Şi, în timp ce vorbele se năşteau şi zburau, bombele îşi făceau, nestingherite de nimeni, treaba lor. Pe 04 mai 1999, între orele 07.30 şi 10.00, au fost bombardate, în continuare, obiective punctuale, îndeosebi tehnică de luptă şi infrastructuri ale forţelor armate iugoslave, la nord-est de localitatea Vranje, în apropierea punctului de frontieră Morina, situat la graniţa dintre Albania şi Serbia, în împrejurimile localităţii Vucitrn şi în raionul delimitat de localităţile Pec, Klina, Prilep.

Alianţa a folosit cu precădere avioane Harrier GR-7, din cadrul FAM britanice şi A-10 Thunderbolt americane, care au lansat inclusiv bombe RBL-755, cu fragmentaţie. Condiţiile meteorologice nefavorabile au contribuit totuşi la diminuarea acţiunilor aviaţiei NATO.

Au mai fost lovite: la ora 08.00 - aerodromul Slatina şi mai multe obiective din zona munţilor Goles; la ora 13.00 - uzina metalurgică „Krusik”, din oraşul Valjevo (secţiile producătoare de armament şi muniţie).

Pe data de 05 mai 1999, la ora 00.30, bombardamentele s-au concentrat asupra aeroportului Ponikve (lângă Uzice) şi a unor obiective din localitatea Valjevo. La ora 01.30, bombele s-au dirijat spre centralele electrice de la Obrenovac şi Banja Basta. Au fost lansate din nou bombe cu grafit care au dus la întreruperea alimentării cu energie electrică a Belgradului.

În urma folosirii de către NATO a acestui tip de bombe, a fost avariată şi linia de transport a energiei electrice Porţile de Fier 1 - Belgrad, fiind afectată alimentarea cu energie a unor localități din Banatul sârbesc.

Despre această bombă cu grafit s-a vorbit foarte mult. Câteva date despre ea sunt necesare, tocmai pentru a înţelege mai bine cât de „umană“ este o astfel de armă şi cât de mult „protejează“ ea populația civilă, nevinovată de conflict, care ar trebui să fie beneficiară a tuturor drepturilor omului de pe acest pământ.

Bomba cu fibre de grafit este o variantă perfecţionată a încărcăturilor din fibre de carbon sau din filamente de cupru, care au fost utilizate pe rachetele de croazieră Tomahawk lansate în anul 1991 asupra centralelor electrice irakiene. NATO a utilizat bombe cu grafit pentru scoaterea din uz a cinci centrale electrice principale din localităţile Niş, Novi Sad, Kostolac, Obrenovac şi Banja Basta, ceea ce a dus la întreruperea a 70% din sistemele energetice iugoslave. Bombardierele B-52 sunt considerate ideale pentru lansarea acestui tip de muniţie, datorită vitezei lor relativ reduse. De asemenea, acestea pot fi lansate şi de pe avioane F-16 şi F-117 A.

Bombele au o greutate de 250 kg şi sunt dirijate prin laser. Ele au focos de proximitate electronic şi explodează în aer, la altitudine mică, calculată precis, răspândind peste centralele electrice un nor de fibre de grafit, care, fiind de dimensiuni foarte mici şi încărcate cu sarcină electrică, pătrund uşor în transformatoarele şi releele centralelor producând scurtcircuitarea instalaţiilor. Astfel, bomba nu distruge centralele electrice, ci le scoate din funcţiune pe perioade de timp limitate, până la curăţirea completă a transformatoarelor şi releelor de distribuție.

Comunicatele relevau că, în cadrul acţiunilor de luptă din zilele de 04 şi 05 mai, apărarea antiaeriană iugoslavă a ripostat cu artileria, rachetele şi aviaţia. Pe timpul luptelor, un avion aliat de tipul F-16 ar fi fost doborât, la frontiera cu Bosnia şi Herţegovina, un avion iugoslav de tipul MiG-29, iar altul a fost distrus la sol.

În acest timp, în Albania, un al doilea elicopter de atac „Apache“ s-a prăbuşit pe timpul unui zbor de antrenament.

Potrivit unor analişti militari bulgari, Macedonia era ameninţată de riscul destabilizării economice şi intrării în colaps, cu consecinţe grave asupra condiţiilor de hrănire şi cazare, nu numai pentru valurile de refugiaţi, ci şi pentru populaţia ţării. Tendinţa creşterii nemulţumirilor sociale în rândul populaţiei autohtone putea genera conflicte sociale şi proteste antiguvernamentale, defavorabile desfăşurării acţiunilor NATO împotriva Iugoslaviei. Analiştii militari bulgari au semnalat de asemenea existenţa riscului izbucnirii unui conflict interetnic pe măsura creşterii nemulţumirilor, în care să fie angrenate pe de o parte populaţia de origine etnică albaneză şi refugiaţii albanezi, iar pe de altă parte, populaţia macedoneană şi de origine etnică sârbă cărora li s-ar putea alătura şi macedoneni prosârbi.

Ei au subliniat şi o seamă de alte riscuri printre care şi pe cele generate de acţiunile AEK, de încercările organizaţiei de a crea baze de recrutare şi de extindere a influenţei în rândul refugiaţilor din Kosovo sau a populaţiei albaneze din Macedonia. Nici riscul izbucnirii unor epidemii în taberele de refugiaţi, care putea să afecteze inclusiv populaţia macedoneană, nu era de neglijat. La acesta, se mai adăuga, potrivit respectivilor analişti, pericolul atragerii ţării în război, datorită prezenţei trupelor NATO pe teritoriul Macedoniei, stimulat de existenta unei puternice stări de spirit anti-NATO în rândul unei părţi a populaţiei, stare care ar fi putut să fie amplificată de posibilele accidente cauzate de marja de eroare a acţiunilor aeriene.

Şi, ca toate acestea să fie şi mai cu moţ, pentru că, aşa cum spune o vorbă, „un rău nu vine niciodată singur“, guvernul de la Zagreb a respins, la 04 mai 1999, o solicitare urgentă formulată de Belgrad privind furnizarea de energie electrică.

Aceste concluzii ale analiştilor bulgari nu erau întâmplătoare. Bulgaria şi Macedonia au unele probleme de rezolvat, iar filosofia

agresivă a albanezilor din zonă împiedică dialogul şi creează mari probleme. Dar nu numai cea a albanezilor. Macedonia însăşi este, pe de o parte, contestată, atât de greci, cât şi de bulgari, iar pe de alta, abia a reuşit să-şi creeze cât de cât o identitate. O identitate foarte fragilă, întrucât are suficiente probleme interne cu Tetovo şi cu strategia secesionistă a populaţiei de etnie albaneză. De aceea, într-un fel, prezența americană în această ţară descurajează aceste tendințe şi menține sub control aceste conflicte potenţiale. Dar pentru cât timp? Şi, mai ales, de ce?

ZIUA A 44-A

Au fost trei zile de relativă acalmie. Dar nu şi-a făcut nimeni iluzii. Războiul nu se putea încheia aşa, cu o… relativă acalmie. Şi, parcă pentru a dovedi că dreptul forţei a fost şi este totdeauna la el acasă pe această planetă, mai ales în spaţiul Balcanilor, în noaptea de 06/07 mai, bombardamentele s-au intensificat.

Pe 06 mai 1999, între orele 11.00 şi 11.30, aviaţia NATO a bombardat Fabrica Radioton din oraşul Lipljan (sud-vest de Pristina), o şcoală din localitatea Sculanevo, aerodromul Ponikve, de lângă Uzice, un obiectiv de pe Muntele Zlatibor şi împrejurimile localităţii Sremska-Mitrovica. La ora 14.30, vreo trei rachete de croazieră au ajuns în cartierul Detelinara din Novi Sad, iar la ora 23.00 au fost lovite o staţie de radiolocaţie în Srbica, o coloană de 20 de tancuri în zona localităţii Leskovac şi o altă coloană militară în zona Belgradului, precum şi localităţile Bor, Cakac, Niş, Pancevo şi un obiectiv de pe Muntele Igman.

La ora 23,25, au fost bombardate facilităţi portuare din peninsula Lustica, mai exact, zona portului Kotor, din Muntenegru.

Bombardamentele s-au continuat cu aceeaşi intensitate şi pe 07 mai. La zece minute după miezul nopţii, 12 avioane ale NATO au pătruns în spaţiul aerian al R.F. Iugoslavia, dinspre Ungaria şi Croaţia, şi au executat misiuni de luptă în raionul: Subotica, Novi Sad, Ursac, Zrenjanin, Novo Milosevo. După 25 de minute, adică la orele 00.35, a fost bombardat un pod de cale ferată din apropierea localităţii Vatin, pe comunicaţia feroviară Belgrad-Timişoara, situat

la 1 km de PCTF Stamora-Moraviţa. Atacul a afectat şi reţeaua de distribuţie a energiei electrice, întreaga zonă rămânând în întuneric.

La ora 01.20, cinci aeronave ale NATO au executat misiuni de luptă în raionul Pristina, Pec, Orahovac, Urosevac, Surdulica.

În zilele de 06 şi 07 mai, au mai fost lovite instalaţiile petroliere de la Pozega şi Niş, satul de vacanţă Grmija, de lângă Pristina, unde se afla punctul de comandă al C. 52 A, două depozite de carburanţi şi câteva clădiri rezidenţiale în apropiere de Niş, un obiectiv din zona Munţilor Goles, aeroporturile de la Obrva şi Ponikve, sisteme de apărare antiaeriană, incluzând o instalaţie de rachete antiaeriană SA-6 de pe Muntele Fruska, în apropiere de Novi Sad (3 rachete au lovit o zonă rezidenţială din oraş), rezervoare ale companiei „Iugopetrol“, o staţie de transformare energie electrică şi instalaţii de încărcare - descărcare a petrolului din portul Prahovo, pe malul drept al Dunării, un pod lângă Novi Pazar, în sud-vestul Serbiei şi un aerodrom lângă oraşul Lazarevac.

Luptătorii iugoslavi au declarat că au ucis patru luptători ai AEK şi au capturat unul la graniţa cu Albania.

Conform unui bilanţ al NATO din data de 06 mai 1999, Alianţa ar fi distrus, până la acea dată, peste 20 % din tancurile şi piesele de artilerie ale forţelor sârbe din Kosovo şi mai mult de 50 % din stocurile de muniţie. Au fost lovite, după statisticile Alianţei, peste 300 de mijloace de luptă, 200 dintre acestea intrând în categoria armamentului greu (tancuri, transportoare blindate şi tunuri).

Principalele rute de aprovizionare ale armatei iugoslave şi forţelor din Kosovo au fost întrerupte, rămânând în funcţiune doar trei poduri importante, dintre care unul la Belgrad. Două căi ferate şi principalele căi rutiere spre Kosovo au fost închise, mai puţin două rute de capacitate redusă, care erau şi ele parţial avariate.

Dar, ca şi cum menţinerea iniţiativei strategice şi lovirea necontenită a Iugoslaviei n-ar fi fost suficiente, Pentagonul a anunţat, la 06 mai, dislocarea a 176 avioane în Balcani, printre care şi avioane de vânătoare-bombardament antitanc A-10 şi 80 de avioane de realimentare în aer. Desigur, tot pentru întărirea dispozitivului aliat.

Şi tot în acest scop, a trimis şi Turcia urgent alte 12 avioane de luptă de tip F-16 la baza aeriană militară Ghedi, pentru a participa la atacurile aeriene ale NATO împotriva Iugoslaviei. La această bază

aeriană, mai erau dislocate şase avioane turceşti F-16, care nu participaseră însă, până la acea dată, la bombardamentele asupra R.F. Iugoslavia.

După o lungă perioadă de discuţii, dezbateri etc., adică de trageri de timp, Parlamentul de la Sofia a ratificat „Acordul dintre Republica Bulgaria şi NATO privind survolarea spaţiului aerian al Republicii Bulgaria de către mijloacele aeriene ale NATO, în cadrul operaţiunii „Forţa Aliată“. El a intrat în vigoare la data de 05 mai 1999, odată cu publicarea lui în Buletinul Oficial, şi conţinea o serie de anexe care prevedeau modalităţile de aplicare, inclusiv condiţiile de folosire de către NATO a mijloacelor radio pe teritoriul bulgar. Ca deobicei, bulgarii nu s-au grăbit să pună la dispoziţia Alianţei în mod necondiţionat întregul spaţiu aerian. Nimeni nu face aşa ceva, decât ăn cazul unor aranjamente foarte clare şi foarte bine definite. Pentru că viaţa nu încetează în acea ţară de dragul zburdării nestingherite a unor avioane cu bombe la bord care lovesc fără încetare şi fără cruţare o ţară vecină.

În conformitate cu acest acord, Bulgaria a aprobat, în condiţiile pe care le-a stabilit, survolarea spaţiului aerian bulgar de către mijloacele aeriene ale NATO, inclusiv componentele pe care acestea le transportă: personal, încărcătură explozivă, tehnică şi mijloace necesare Alianţei pentru operaţiunile sale. În scrisorile secretarului general al NATO, Javier Solana, adresate preşedintelui Peter Stoianov, la 20 aprilie 1999, şi premierul I. Kostov, la 22 aprilie 1999, se preciza că securitatea ţărilor NATO este indisolubil legată de securitatea tuturor statelor partenere din Europa şi deci şi de securitatea Bulgariei. Se arăta de asemenea că NATO va reacţiona la orice provocare faţă de securitatea Bulgariei care ar fi cauzată de punerea la dispoziţia Alianţei a spaţiului său aerian. Tot aici se spunea că o ameninţare din partea Iugoslaviei în ceea ce priveşte integritatea teritorială, independenţa şi securitatea Bulgariei este inadmisibilă. Ca şi cum aceasta ar fi fost problema numărul unu a spaţiului balcanic. Comandantul forţelor aliate din Europa, generalul Wesley Clark, a spus că avioanele NATO vor putea beneficia de decizia parlamentului bulgar de acordare a dreptului de survol al spaţiului aerian bulgar după data de 15 mai 1999.

La sfârşitul săptămânii, şeful FAM bulgare, generalul de aviaţie S. Popov, a purtat convorbiri cu responsabili ai NATO şi s-a stabilit modul concret de utilizare a spaţiului aerian naţional al Bulgariei. Conducerea FA bulgare a prezentat Alianţei informări asupra posibilităţilor apărării antiaeriene şi caracteristicilor aeroporturilor militare din oraşele Dobroslavti, Ravnet, Graf Ignatievo şi Gabrovnita.

Bombardamentele s-au continuat. Dar s-au continuat şi negocierile pentru a se găsi o soluţie politică. În cadrul reuniunii miniştrilor de externe ai G-8, desfăşurată la Bonn pe data de 06 mai 1999, au fost stabilite principiile pentru încheierea unui acord în vederea rezolvării crizei din Kosovo. Acestea erau:

„- încetarea imediată şi verificabilă a violenţei şi represiunii în Kosovo;

- retragerea din Kosovo a forţelor militare, de poliţie şi paramilitare;

- dislocarea în Kosovo de forţe internaţionale eficiente civile şi de securitate, susţinute şi recunoscute de Naţiunile Unite, capabile să garanteze realizarea obiectivelor comune;

- stabilirea unei administraţii interimare pentru Kosovo care trebuia să fie decisă de Consiliul de Securitate al Naţiunilor Unite pentru a asigura condiţiile unei vieţi paşnice şi normale pentru toţi locuitorii din Kosovo;

- înapoierea liberă şi în securitate a tuturor refugiaţilor şi persoanelor strămutate şi acces fără obstacol în Kosovo a organizaţiilor de ajutor umanitar;

- stabilirea unui cadru de acord politic interimar prevăzând o autonomie substanţială pentru Kosovo, ţinându-se seama de acordurile de la Rambouilllet şi de principiile suveranităţii şi integrităţii teritoriale a R. F. Iugoslavia şi ale altor ţări din regiune şi demilitarizarea AEK;

- o largă abordare a dezvoltării economice şi stabilizării acestei regiuni în criză”.

Miniştrii de externe ai G-8 au împuternicit directori politici din cadrul ministerelor respective pentru elaborarea unui plan amănunţit

de pace, iar reprezentanţii acestora la ONU au primit misiunea de a prezenta o rezoluţie Consiliului de Securitate.

S-a stabilit, la această reuniune, că prezenţa militară internaţională în Kosovo va include forţe din Federaţia Rusă şi, ca element de bază, trupe NATO, după modelul SFOR din Bosnia şi Herţegovina (secretarul de stat american a subliniat că prezenţa SUA va fi obligatorie în cadrul acestei forţe militare). S-a mai precizat că R. F. Iugoslavia va trebui să retragă din Kosovo toate trupele de securitate dislocate.

În concepţia Occidentului, nu exista nici un motiv pentru a se schimba strategia NATO în Iugoslavia. Rusia a respins însă ideea de staţionare a unor trupe NATO în Kosovo, fără acordul prealabil al oficialităţilor de la Belgrad. Înţelegerea dintre secretarul de stat american, Madelaine Albright, şi ministrul rus de externe, Igor Ivanov, era următoarea: Rusia să fie de acord cu o forţă militară în Kosovo, iar SUA să renunţe la orice referire la NATO în conţinutul documentului ce va fi elaborat la această reuniune.

Autorităţile iugoslave nu făcuseră încă publică, la acea dată, o poziţie oficială faţă de hotărârile adoptate de G-8. În cursul săptămânii 10-16 mai 1999, o delegaţie rusă urma să sosească la Belgrad pentru a prezenta acest acord autorităţilor iugoslave. Era de aşteptat ca proiectul de pace discutat la G-8 să întâmpine rezistenţă din partea Belgradului, care nu accepta, la acea dată, prezenţa trupelor NATO pe teritoriul iugoslav.

Este interesantă, pentru această etapă, şi declaraţia, dată la 05 mai, a ministrului de externe muntenegrean, Branko Perovic, care afirma următoarele:

- războiul în curs de derulare reprezintă pentru Kosovo suprimarea puterii lui Miloșevici sau sfârșitul Iugoslaviei;
- după soluționarea crizei, actuala Iugoslavie nu poate fi menținută cu Miloșevici la putere;
- guvernul de la Podgorița este tratat de Belgrad ca dușman al intereselor naţionale;
- Miloșevici încearcă să destabilizeze Republica Muntenegru, deoarece aceasta este ultima oază a păcii şi stabilităţii, o societate multietnică şi multiconfesională;

- Muntenegru şi Serbia mai sunt legate doar de armată şi de moneda comună.

Pentru cei care cunosc istoria acestor ţări este limpede că o astfel de declarație slujește unor scopuri care nu sunt în primul rând ale Republicii Muntenegru şi ale slavilor de sud. Dar era război, NATO bombarda Serbia şi Muntenegru şi oamenii încercau şi ei tot ce era posibil pentru a salva ce mai putea fi salvat.

Ibrahim Rugova, liderul albanezilor din Kosovo, în cadrul unei conferinţe de presă organizată la 06 mai 1999, la Roma, a spus şi el, la rândul lui, că forţele sârbe trebuie să se retragă din Kosovo şi că este nevoie de o forţă internaţională din care să facă parte trupe NATO, dar şi forțe din alte ţări, acest lucru fiind esențial pentru garantarea securităţii atât a albanezilor cât şi a sârbilor din Kosovo.

El a precizat că, fiind în Kosovo, a purtat discuţii cu autorităţile iugoslave în vederea găsirii unei soluţii politice şi crearea unui climat de încredere. A avut, de asemenea, o convorbire telefonică cu ministrul britanic de externe, Robin Cook. Cu acest prilej, liderul albanez din Kosovo şi-a exprimat speranţa că-l va revedea pe demnitarul britanic în provincie împreună cu o forţă internaţională.

Speranţa i s-a împlinit. Iar reprezentantul AEK, Jakup Krasniqi, a afirmat şi el că albanezii acceptă „orice forţă străină în Kosovo, cu condiţia să fie sub comanda NATO“. Şi dorința acestuia s-a împlinit. Istoria va arăta însă şi cu ce preț. La urma urmei, prețul nu est6e totdeauna atât de mare pentru toți. Pentru unii poate fi doar un simplu cadou.

La data de 06 mai 1999, secretarul american al apărării, William Cohen, a anunţat că a propus preşedintelui american eliberarea celor doi prizonieri iugoslavi, care vor fi probabil transferați în Suedia (statul prin care se reprezintă interesele SUA la Belgrad). Surse militare americane au declarat că unul din cei doi militari iugoslavi refuză să se întoarcă acasă. Normal şi credibil. De mai bine de două secole, sute de mii de alți cetăţeni ai planetei doresc să ajungă şi să rămână în miraculoasa Americă, pământ al tuturor făgăduinţelor. Normal şi, mai ales, credibil.

Ministrul rus al apărării, mareşalul Igor Sergheev, pe timpul convorbirilor purtate la Stavanger în zilele de 04 şi 05 mai cu omologul său norvegian, a menţionat că, în cazul în care se va accepta participarea Federaţiei Ruse la forţa de pace din Kosovo, o divizie de forţe ruse este gata să ia parte la operaţiuni. Pregătirea forţei respective a fost efectuată cu ajutorul unor instructori din patru ţări membre ale NATO. Cum bine se ştie, după încheierea ostilităţilor, rușii au avut grijă să ajungă primii la Pristina.

După o intensificare a propagandei chineze împotriva „politicii hegemoniste a SUA“ şi a rolului NATO în criza din Kosovo, Biroul Politic al Partidului Comunist Chinez a cerut specialiştilor să analizeze care ar fi riscurile menţinerii unei poziţii deschise de susţinere a regimului lui Slobodan Miloşevici. În acest sens, au fost consultate două organisme-cheie subordonate Consiliului de Stat: Grupul de Consultare pe Probleme de Afaceri Externe şi Centrul Chinez de Studii Internaţionale.

Studiile întreprinse de cele două instituţii au reliefat ideea distanțării Beijingului față de regimul de la Belgrad.

Chiar dacă autorităţile chineze intenționau să se opună în continuare acțiunii NATO împotriva Iugoslaviei, cele două instituţii au recomandat ca problema kosovară să fie abordată cu mai multă prudență, pentru evitarea efectelor generate de eventuala încheiere a conflictului.

Aceste instituţii (pe care chinezii le consultă şi le ascultă, nu ca românii, care nici nu le bagă în seamă pe ale lor) au propus ca Beijingul să participe în mod egal la acordarea de ajutor umanitar sârbilor şi etnicilor din Kosovo, reamintind pe această cale preceptele lui Deng Xiaoping, potrivit cărora *„în raporturile internaţionale, China trebuie să aibă un nivel de implicare redus, care să nu-i afecteze interesele vitale şi securitatea naţională“*.

Faptul că Ibrahim Rugova se afla în Italia a fost interpretat de premierul italian ca un semn dat de iugoslavi pentru negocierea păcii. Ceea ce era foarte adevărat. Belgradul nu putea să nu profite de conjunctura favorabilă care se crease, pentru a ieşi din această teribilă acţiune împotriva sa. În acelaşi timp, ministrul de externe italian L. Dini a remarcat, în mod realist, că înțelegerile la care au

ajuns ţările din G-8 reprezentau un mare pas înainte, deoarece se demonstra că nu doar ţările din NATO sunt unite în stabilirea unor condiţii la care să răspundă preşedintele Miloşevici, ci acţionează în acest sens şi o comunitate mai lărgită, care respectă Alianţa, fixând nişte principii realiste, acceptabile. Şi el a remarcat că Belgradul nu poate ignora conjunctura existentă, că trebuie să accepte condiţiile stabilite, în vederea încetării bombardamentelor. Este nevoit să o facă!

Peter Balas, secretarul de stat adjunct al Ministerului Economiei din Ungaria, citând un studiu al Organizaţiei pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică (OECD), a anunţat că, în momentul acela, pagubele Ungariei cauzate de criza din Iugoslavia se cifrau la 10 miliarde de forinţi (45 milioane de dolari), iar în cazul prelungirii crizei, Italia, Grecia şi Ungaria puteau suferi pagube şi mai mari.

În Slovenia creştea tensiunea dintre etnicii sârbi (aproximativ 50.000 de persoane) şi cei albanezi (10.000). De asemenea, se amplifica temerea că refugiații din Kosovo vor contribui la acutizarea raporturilor dintre cele două comunități.

La 05 mai 1999, Zivko Radisic, preşedintele preşedinției tripartite a Bosniei şi Herţegovina, a adresat o scrisoare Consiliului de Securitate al ONU în care a sesizat că NATO a folosit teritoriul, infrastructura şi spaţiul aerian al ţării sale pentru desfăşurarea agresiunii împotriva Iugoslaviei. Instituţiile constituționale bosniace, nici nu au fost consultate în legătură cu această problemă, nici nu au aprobat aceste acţiuni, iar acest mod de comportare din partea NATO reprezintă o violare a Constituţiei bosniace şi limitează competențele instituțiilor constituționale.

Ca şi cum NATO s-ar fi sinchisit de aşa ceva. Dar, oricum, bosniacii au spus ce credeau ei că este bine să spună.

Grecii, care s-au opus tot timpul bombardării Iugoslaviei (sau, în orice caz, nu au participat la aceasta) au încercat şi ei să aducă în atenție unele modalități de rezolvare a situaţiei. Ei au sugerat preşedintelui Miloşevici să fie de acord cu prezența unei forte „de

poliţie, cu armament uşor“, sub egida ONU, din care să facă parte şi state membre NATO care nu participă efectiv la operațiunile împotriva Iugoslaviei. S-a avansat ideea ca partea sârbă să accepte ca statele aliate ce ar face parte din Forţa de Menţinere a Păcii să fie Grecia, Portugalia, Cehia, Polonia şi Ungaria.

De altfel şi SUA au mai redus câte ceva din condiţiile-limită pentru încetarea operaţiunilor, fiind gata să întrerupă bombardamentele în cazul în care s-ar fi început retragerea forţelor militare şi paramilitare sârbeşti din Kosovo.

Cu alte cuvinte, la 06 mai, inflexibilităţile se mai atenuaseră, Rugova se afla în Italia (desigur, cu aprobarea tacită a conducerii de la Belgrad) pentru a da un semn, Statele Unite îşi schimbaseră tonul ameninţărilor, iar Uniunea Europeană începuse să-şi vadă mai bine interesul său european şi balcanic.

ZIUA DE 9 MAI 1999, LA 54 DE ANI DE LA ÎNCHEIEREA CELUI MAI MARE RĂZBOI AL LUMII…

În cea de a 47-a zi a acţiunilor aeriene ale NATO asupra Iugoslaviei, condiţiile meteo n-au fost prea favorabile. Iar situaţia creată prin lovirea Ambasadei Chinei de la Belgrad a făcut şi mai penibilă această acţiune a celei mai puternice alianţe din lume împotriva celei mai pedepsite ţări de pe această planetă. Dar toate acestea nu au avut, în ochii Alianţei, nici un fel de importanţă. Puterea orbește. De aceea, aviația NATO şi-a continuat nestingherită atacurile aeriene împotriva Iugoslaviei, executând, în ultimele 24 de ore, peste 500 de misiuni de zbor.

Ziua de 09 mai trebuia să fie şi în Iugoslavia o sărbătoare. Se împlineau 54 de ani de la încheierea celui de-Al Doilea Război Mondial, iar Belgradul fusese unul din oraşele eroice ale Europei. Aici, belgrădenii, cu ţinte pe piept, adunaţi în centrul oraşului, sfidau cea de a 47-a zi a bombardamentelor NATO împotriva Iugoslaviei. Şi, în timp ce în centrul oraşului se cânta, bombele cădeau peste munca acestor oameni harnici şi mândri.

Între orele 06.00 şi 09.00, au fost lansate aproximativ 20 de bombe cu fragmentaţie de tipul „ABL-755“ şi bombe de 500 kg asupra unor obiective din provincia Kosovo şi din centrul Serbiei, inclusiv asupra unor poziţii ale artileriei antiaeriene, concentrări de trupe, poduri rutiere şi feroviare, relee de televiziune şi radio, asupra unui depozit de combustibil, unor aeroporturi şi unor instalaţii de radiolocaţie. Cele mai puternice atacuri au fost asupra localităţii Djakovica. În acelaşi timp cu loviturile NATO, au acţionat şi membri

ai AEK, care au preluat controlul asupra unei cazărmi din apropierea localităţii.

La ora 10.00, câteva avioane britanice de tip „Harrier GR-7“ au lovit poziţii ale FA iugoslave din munţii Goles, la sud-vest de Pristina, şi împrejurimile localităţii Lipljan, iar la ora 15.00, la Pristina, s-au produs şase explozii puternice. Una dintre ele a distrus o centrală telefonică.

Şi tot în această zi, aviaţia NATO, dezlănţuită şi neoprită de nimeni, a mai atacat clădirea poştei din localitatea Uzice, uzina de ţevi „Krusik“ din Valjevo (era pentru a opta oară), emiţătoarele TV de pe muntele Rudnik, din Serbia Centrală, şi de la Mladenovac, un transformator de energie electrică de la Kovacica, precum şi unele obiective situate în localităţile Gnijlane, Decani (lângă Pec).

S-a continuat, bineînţeles, şi războiul psihologic, de altfel, mult mai puternic decât cel al bombelor. În diverse zone ale Belgradului, avioane NATO au lansat manifeste care îndemnau populaţia să se ridice împotriva conducerii iugoslave.

Pe data de 10 mai, la ora 01.30, au fost bombardate localităţile Uzice, Kraljevo şi Valjevo, iar la ora 03.40, aviaţia NATO a atacat obiective economice din nord-vestul oraşului Niş şi aerodromul din zonă. Cinci explozii puternice au zguduit împrejurimile şi au ridicat sfere de foc şi nori de fum. Dar sârbii se obişnuiseră cu ele.

Atacul asupra Ambasadei chineze a fost executat cu rachete lansate de pe bombardiere B-2, care au decolat din SUA, statul Missouri. Una din rachete a pătruns vertical, străpungând clădirea până la subsol, unde se aflau membrii ambasadei, o alta a lovit în plan orizontal, la etajul 4, iar cea de-a treia a lovit o clădire anexă a ambasadei. După declaraţiile ulterioare ale ambasadorului chinez, asupra ambasadei au fost lansate cinci rachete din care una n-a explodat. La 09 mai 1999, o comisie specială chineză, destinată evaluării circumstanţelor în care a avut loc atacul NATO asupra ambasadei, a sosit la Belgrad, iar la 10 mai, China a anunţat suspendarea colaborării militare cu Washingtonul, precum şi dialogul privind drepturile omului angajat cu SUA. Secretarul american al apărării, William Cohen, şi directorul CIA, George Tenet, au declarat că atacul asupra sediului Ambasadei Chinei de la Belgrad nu a fost

cauzat de o eroare tehnică sau de pilotaj, ci s-a datorat unor informaţii eronate furnizate de serviciile de informaţii. Potrivit acestor date, s-a crezut că clădirea respectivă nu ar fi aparţinut ambasadei Chinei, ci ar fi adăpostit instalaţii militare aparţinând Departamentului Înzestrării al forţelor armate sârbe.

Secretarul general al NATO din vremea aceea, Javier Solana, a exclus, iniţial, posibilitatea destituirii unor responsabili ai Alianţei Nord-Atlantice, după bombardamentul asupra ambasadei Chinei din Belgrad şi a precizat că o decizie în acest sens ar putea fi luată numai după definitivarea anchetei. El a mai adăugat că, dacă va trebui să fie alocată o compensaţie Chinei pentru bombardamentul de la ambasada din Iugoslavia, aceasta va fi susţinută de toate cele 19 ţări ale NATO.

Chinezii au protestat masiv pe tot parcursul întregii zile de 09 mai, dar şi în zilele următoare, în faţa Ambasadei SUA din Beijing şi în alte localităţi ale Chinei. În dimineaţa zilei, Consulatul american din localitatea Chengdu a fost incendiat de către demonstranţii chinezi, care au pătruns în incinta acestuia. Ambasadorul american în R.P. Chineză a adresat o cerere autorităţilor locale, solicitând efective sporite pentru protecţia ambasadei de la Beijing, considerând că măsurile de protecţie a acesteia sunt insuficiente. Acesta a declarat că membrii misiunii diplomatice la Beijing, „sunt ostatici în clădirea ambasadei asediate“.

Departamentul de Stat american a anunţat că, în perioada 10-11 mai, 1999, Ambasada SUA de la Beijing şi celelalte birouri diplomatice americane din China, cu excepţia celui din Hong Kong, vor fi închise din raţiuni de securitate. Starea celor cinci chinezi, internaţi la Clinica de Urgenţă din Belgrad, s-a stabilizat, inclusiv cea a ataşatului apărării, Ren Baokai. Vicepreşedintele chinez, Hu Jintao, a declarat că guvernul susţine manifestaţiile legale desfăşurate împotriva bombardării Ambasadei Chinei de la Belgrad.

Analişti politico-militari occidentali apreciau că autorităţile permiteau desfăşurarea manifestaţiilor de o asemenea amploare (cca. 200.000 de chinezi au ieşit în stradă) pentru a diminua tensiunile interne, în ajunul împlinirii a 10 ani de la masacrul din Piaţa Tienanmen. În astfel de situaţii, se fac tot felul de legături între evenimente, condiţionări, guvernări, doctrine politice etc. etc.

Adevărul era însă cu totul altul, iar aceşti analişti îl cunoşteau foarte bine. China este o mare putere raţională, care are înapoia ei mii de ani de istorie şi de civilizaţie, de valori pe care chinezii ştiu să le cunoască şi să le respecte.

Bombardarea Iugoslaviei se continua însă fără nici un fel de întrerupere sau de regret. Aproape toate ţările din jur (conducerile acestora), cu câteva excepţii, între care şi Grecia, care era şi la acea dată ţară membră a NATO, deveniseră ostile sârbilor, Dumnezeu ştie de ce. În aceste condiţii, forţele militare şi de poliţie sârbe din zona frontierei cu România au interzis activităţile de pescuit pe Dunăre, pescarii fiind obligaţi să-şi retragă ambarcaţiunile pe mal, au dislocat navele militare din aval de Sistemul Hidroenergetic şi de Navigaţie „Porţile de Fier I“, în amonte de acesta, au interzis circulaţia autoturismelor proprietate personală pe timpul nopţii, au dublat efectivele patrulelor grănicereşti care executau serviciul de pază pe timpul nopţii etc.

Manevrele pentru întărirea dispozitivului NATO se continuau. Astfel, la 07 mai, trei convoaie militare ale NATO au intrat în F.R.I. Macedonia, venind dinspre portul elen Salonic, astfel: un convoi britanic, compus din 83 de vehicule de luptă, 30 de tancuri şi 166 militari din trupele speciale, având ca punct de destinaţie poligonul de la Krivolak (75 Km sud-est de Skopje), un convoi italian, compus din 11 vehicule de luptă şi 23 de militari, cu destinaţia Katlanovo, localitate situată la 30 km sud-est de Skopje şi un convoi german, format din 20 autospeciale de geniu şi 48 de militari, cu destinaţia Strumica, la 30 km de graniţa cu Bulgaria.

F.R.I. Macedonia a anulat, în mod unilateral, vizele de intrare în ţară pentru cetăţenii din Grecia, iar preşedintele Bulgariei, Petăr Stoianov, a semnat un decret pentru eliberarea din funcţii a următorilor generali şi ofiţeri: general maior Gheorghi Karakaceanov, comandantul Trupelor de apărare antiaeriană din cadrul Statului Major al Forţelor Aeriene Militare, general maior Liubomir Dinev, şeful Departamentului NBC şi Ecologie din cadrul Statului Major General (SMG), general maior Kiril Vasilev, inspectorul general al Forţelor Aeriene Militare, colonel Alexandar

Kovacev, şeful Direcţiei Sisteme de Comunicaţii şi Informaţii din cadrul SMG.

Nu au fost comunicate oficial motivele eliberării din funcţii a acestora, dar se presupunea că, la baza acestei decizii, ar fi stat acuzaţia de incompetenţă în gestionarea structurilor din subordine în situaţii complexe de criză, cum este a fost cea din R. F. Iugoslavia.

Grecia se pregătea încă de pe atunci pentru a participa la o eventuală forţă de menţinere a păcii în Kosovo cu Batalionul 501 Forţe Speciale, având un efectiv de 1.000 de militari, dotat cu armament uşor. Batalionul era în măsură să îndeplinească misiuni de pace, sub egida ONU, după încetarea raidurilor aeriene.

Jamie Shea, purtătorul de cuvânt al NATO, a declarat, la 09 mai 1999, că, în cursul săptămânii care urma, era „posibilă găsirea unei soluţii diplomatice pentru conflictul din Iugoslavia, însă NATO va continua să menţină presiunea militară asupra obiectivelor sârbe".

Încă un pas fusese făcut pentru a se ieşi din această situaţie atât de gravă şi atât de ruşinoasă. Dar el nu se datorează lui Jamie Sea sau Alianţei, nici Americii şi nici Naţiunilor Unite, ci unei Europe care începea să se trezească la realitate, care începea să uite sloganurile de la Westfalia. Sau să şi le reamintească şi mai mult.

Şi emisarul special al preşedintelui Rusiei pentru Iugoslavia, Viktor Cernomârdin, aflat, la acea dată, în vizită la Bonn, a declarat, la rândul său, că „găsirea unei soluţii urgente pentru rezolvarea crizei iugoslave este vitală pentru evitarea incidentelor de genul celui petrecut în noaptea de 08/09 mai 1999, când NATO a bombardat Ambasada Chinei şi că următoarea vizită la Belgrad va avea loc atunci când vor exista propuneri concrete".

În urma întâlnirii cu Viktor Cernomârdin, liderul moderat al albanezilor din Kosovo, Ibrahim Rugova, s-a pronunţat pentru acordarea unui statut de autonomie provinciei Kosovo în cadrul Iugoslaviei, dezarmarea membrilor AEK, instalarea unei forţe de menţinere a păcii, întoarcerea refugiaţilor în condiţii de securitate.

Ceea ce, de altfel, s-a şi întâmplat după încetarea bombardamentelor şi retragerea forţelor militare şi administrative iugoslave din Kosovo.

Interesantă este şi scurta declaraţie a liderului Mişcării Sârbe de Reînnoire, Vuk Draskovic. El a spus, într-un spirit care n-ar fi

trebuit să nu rămână, în concepţia lui, fără ecou, următoarele: *„Care ne-a fost obiectivul? Să apărăm Kosovo. L-am apărat. Am avut ca obiectiv să înfrângem AEK. Am înfrânt-o. Am avut ca obiectiv ca NATO să nu poată comanda treburile mondiale, ci aceasta să revină ONU. Şi acest lucru l-am realizat. Ce mai aşteptăm? Pacea, şi asta trebuie să se producă imediat printr-o rezoluție a Consiliului de Securitate al ONU. Este dreptul nostru de a insista ca în Kosovo să nu vină reprezentanții unor ţări, însă decizia finală va fi luată de Consiliul de Securitate al ONU. Rusia este reprezentantul intereselor noastre în faţa lumii”.*

Toată lumea simţea că se apropie deznodământul. La 09 mai, ministrul grec al apărării, A. Tsohatzopoulos, a exprimat disponibilitatea ţării sale de a participa la o eventuală forţă de pace pentru Kosovo, în situaţia semnării acordului de pace cu Belgradul, menţionând că R. F. Iugoslavia şi Rusia au solicitat Greciei acest lucru. În acest timp, la Salonic, 500 de demonstranţi comunişti au forţat intrarea în baza NATO Skoda şi au pricinuit pagube zidului de protecţie, în semn de protest faţă de raidurile asupra Iugoslaviei.

La Skopje, în Macedonia, 4.000 de oameni au protestat şi ei împotriva acestor bombardamente, manifestându-şi ostilitatea faţă de americani şi simpatia faţă de Iugoslavia. Pentru că şi macedonenii, oricât de necăjiţi ar fi fost în condiţiile create în zonă, nu uită că sunt urmaşi ai lui Alexandru Macedon.

Ministrul apărării din Ungaria, Janos Szabo, a declarat că ţara sa nu va trimite trupe combatante în Iugoslavia nici după semnarea unui acord de pace, precizând că forţele armate ungare sunt pregătite să trimită numai unităţi tehnice şi medicale. Şi ungurii ştiu să-şi joace bine cartea pe care au tras-o, întâmplător sau nu, din pachetul cu cărţi de tot felul.

Foarte interesantă este şi poziţia Italiei. Deşi am fi tentaţi s-o considerăm şi pe ea responsabilă pentru aceste atacuri (doar de pe teritoriul ei decolau majoritatea avioanelor NATO!), totuşi nu putem să nu remarcăm, între atâtea alte demersuri, şi faptul că 190 de parlamentari italieni au solicitat, printr-un document remis premierului Massimo D’Alema, iniţierea unor dezbateri în Parlament în

vederea redefinirii poziţiei Italiei în cadrul NATO, cerând totodată încheierea imediată a unui acord de încetare a focului şi respingerea unei eventuale intervenţii terestre a NATO în Kosovo.

O astfel de poziție merită toată admirația. Problemele lumii nu se rezolvă doar cu bombe, prin instituirea dreptului celui mai tare. Iar dacă aşa stau lucrurile, atunci în mod sigur lumea este condamnată la o tragică pieire.

Trebuie menţionat şi un alt fapt. Începând cu 10 mai 1999, Curtea Internaţională de Justiţie de la Haga urma să înceapă examinarea cererii Iugoslaviei privind oprirea bombardamentelor NATO şi condamnarea a 10 ţări membre ale NATO implicate în operaţia „Allied Force". Decizia Tribunalului ar fi trebuit să vizeze doar cererea cu privire la oprirea bombardamentelor. Va avea oare acest Tribunal puterea de a fi obiectiv? Sau va proceda, aşa cum s-a procedat de atâtea ori în Justiţie, la justificarea… dreptului forţei!?

Pe acest fond anti-iugoslav inexplicabil şi, într-un fel penibil, în care toată, dar absolut toată vina, se aruncă asupra unui singur om, preşedintele sud-african, Nelson Mandela, a declarat că liderul iugoslav, Slobodan Miloşevici, nu va fi împiedicat să se instaleze în Africa de Sud, dacă el va hotărî să-şi părăsească ţara. Şi asta o spunea Nelson Mandela, una din personalităţile pentru susţinerea căruia s-a bătut întreaga planetă! De ce o fi făcut liderul sud-african o astfel de ofertă? Ce interes o fi avut el în Iugoslavia? Răspunsul nu este atât de complicat, pe cât s-ar crede. Nelson Mandela a înţeles că Iugoslavia este victima unei bătălii în care ea nu contează. Nici ca ţară, nici ca tragedie umană. Ea este doar un teatru de operaţii…

Preşedintele Slobodan Miloşevici şi-ar fi transferat averea în statul african, unde intenționa să ceară azil politic. Mandela a adăugat că, în situaţia în care se dovedește că banii au fost dobândiți în mod ilegal, se va deschide o anchetă iar afacerea va fi dezbătută cu viitorul guvern legitim al Iugoslaviei.

Toate acestea sunt, desigur, declarații. Şi sunt aşa cum sunt mai toate declarațiile. Diplomatice. Se pare că Miloşevici n-a cerut azil politic nicăieri şi a continuat să-şi exercite mandatul şi, după bombardamente, să treacă imediat la reconstrucția ţării.

ZIUA A 48-A

Bombardamentele s-au continuat zi şi noapte, fără menajamente şi fără să se ţină seama de forţa dreptului. Pentru că dreptul forţei intrase în acţiune şi, cel puţin pentru moment, nimeni nu i se putea opune. Aşa a fost mereu. Pentru Europa şi pentru întreaga lume, nu era nici o noutate. În cea de a 48-a zi, NATO n-a avut altă soluţie decât... să-şi intensifice bombardamentele pentru a „pedepsi“ răul, pentru a scoate de pe scena istoriei un popor care se încăpăţâna să nu facă jocul celor care fac de veacuri jocurile în Europa şi în lume. Există zeci şi zeci de alte locuri unde minorităţile cer independenţă şi separare de statele în drept, unde popoare fără ţară luptă pentru a avea o ţară, dar mai marii lumii nu au văzut decât… Kosovo. În fond, fiecare vede ceea ce dorește să vadă…

NATO spune că, şi în cea de a 48-a zi, „Allied Force“ a vizat cu precădere cam aceleaşi obiective militare din Kosovo, elemente de infrastructură ale sistemului de comunicaţii, precum şi obiective economice. Adică tot ce era mai important în Iugoslavia.

Comunicatele sunt, în continuare, seci şi, prin groaznica lor repetare, aproape că nu mai prezintă nici un interes. Lumea a aflat din nou că, pe data de 10 mai, între orele 13.00 şi 13.30, au fost bombardate relee de comunicaţii din Munţii Jadovnik şi Zlatibor, o grupare de blindate dislocate la o fermă din zona localităţii Sjenica şi Pavlica la 2 km vest Raska, precum şi aerodromul Ponikve. Ei, şi? Nu era pentru prima oară când aceste obiective suportau

bombardamente! Unele dintre ele vor fi bombardate aproape în fiecare zi. O mai fi rămas oare ceva din ele? Sau sârbii le-or fi ascuns bine şi, în locul lor, vor fi pus tot felul de machete. Mascarea strategică, aşa cum se învaţă la şcoala de război…

Între orele 14.00 şi 15.00, avioane ale Alianţei au lovit poziţii sârbe din regiunea Zur, la 6 km de frontiera albaneză, iar apărarea antiaeriană iugoslavă a ripostat. De la ora 15.00 şi până la ora 15.30, au fost bombardate localităţile Cvetke (10 km nord-vest de Kraljevo), Samaila (12 km nord-vest de Kraljevo), zona industrială a localităţii Cacak (un pod, Uzina de Reparaţii Tehnice, fabrica „Cer“ şi întreprinderea „Hidrogradnja“), înregistrându-se cel puţin 3 morţi şi 14 răniţi, precum şi obiective din Munţii Stolovi (15 km sud-vest de Kraljevo) şi din zona oraşelor Subotica şi Novi Sad. Între 15.30 şi 15.45, a fost lovit podul din localitatea Krusevo, situat la 30 km sud de localitatea Berane din Muntenegru, aeroportul Batajnica şi obiective din cartierul Rakovica (Belgrad) şi Kragujevac, precum şi un releu TV la Strazevica. Între orele 16.00 şi 20.00, s-au efectuat două raiduri asupra localităţilor Kosovo-Polje, lângă Pristina, şi Kraljevo, fiind lovite aerodromul „Ladjevic“ şi obiective economice din nord-estul oraşului. În timpul acestor atacuri, mai multe persoane au fost rănite. Între orele 20.30 şi 21.00, vreo şase bombe au explodat în zona militară a aeroportului Slatina, la 20 km sud-vest de Pristina.

Avioanele NATO şi rachetele de croazieră şi-au îndreptat din nou tirul, ca în fiecare zi, şi spre numeroase centre de transmisiuni şi depozite de carburanţi. N-a scăpat nici de data aceasta releul din apropierea localităţii Kosovska-Mitrovica. Au mai fost lovite un pod de cale ferată din apropierea oraşului Maglic, din Muntenegru, şi unul rutier din zona localităţi Niş, un depozit de carburanţi din Pristina, precum şi, după spusele NATO, tancuri, vehicule blindate, o staţie de radiolocaţie şi un punct de comandă din provincia Kosovo, în zona localităţilor Rznik şi Kalavaj.

Pe 11 mai, în cursul primei ore după miezul unei nopţi de final de primăvară, bombele s-au dirijat şi autodirijat asupra cartierelor Avala şi Rakovica din Belgrad. Tot din Belgrad. A fost distrus sediul poliţiei din Valjevo, oraş situat la 80 km sud-est de Belgrad, concomitent cu lovirea unui depozit de carburanţi al firmei „Naftgazpromet” din Sombor, a unei gări din Pancevo, a fabricii de

muniţie şi materiale explozive „Prva Iskra” din Baric, a releului din satul Crvena, lângă Subotica, şi a altor obiective din localităţile Subotica, Pozarevac, Smederevo şi Zuce.

La ora 01.25, a fost lovit în plin un viaduct situat pe comunicaţia rutieră Belgrad - Niş, în raionul localităţii Velika Plana, iar între orele 02.43 şi 02.50, au fost bombardate aerodromul, sediul poştei şi zona industrială care se află în nord-vestul oraşului Niş.

La data de 10 mai 1999, Statul Major General al armatei R. F. Iugoslavia a dat publicităţii un comunicat în care se arăta că, avându-se în vedere că operaţiunile din Kosovo împotriva AEK au fost încheiate, s-a ordonat începerea retragerii parţiale a unităţilor armatei şi poliţiei din Kosovo, începând cu 09 mai 1999, orele 23.00 (ora României). Potrivit precizărilor ambasadorului Iugoslaviei la ONU, Vladislav Iovanovic, numărul militarilor sârbi care se preconiza să fie menţinuţi în Kosovo după retragerea parţială a forţelor era de aproximativ 20.000, plus 1.000 de poliţişti.

În acelaşi sens, Belgradul a ridicat parţial interdicţia de navigaţie în porturile din Muntenegru.

Conducerea NATO a reacţionat cu prudenţă la această declaraţie. Urma ca informaţiile să fie verificate, singurele date în această privinţă venind din partea AEK, care a confirmat că, în timpul nopţii, 70 de vehicule militare au fost retrase din provincie. NATO a apreciat că declaraţia Belgradului era neclară în ceea ce priveşte numărul forţelor care urmau a fi retrase. Alianţa a arătat că Iugoslavia n-a precizat clar nivelul avut în vedere, respectiv, cel existent înainte de suplimentarea forţelor în Kosovo (10.000 de militari), sau cel la care s-a ajuns în momentul declanşării atacurilor aeriene (40.000 de militari). Era, desigur, un mod de a amâna lucrurile, motivul adevărat fiind acela că NATO nu dorea să lase loc iniţiativei iugoslave. Hotărârea trebuia să aparţină Alianţei, iar Iugoslavia să se supună fără crâcnire sau cel puţin aceasta să fie impresia generală.

Oficialităţi de la Bruxelles au afirmat că retragerea parţială a trupelor iugoslave din Kosovo ar putea reprezenta doar o înlocuire a forţelor sârbe. Casa Albă a declarat că o retragere parţială nu este suficientă pentru oprirea acţiunilor militare împotriva Iugoslaviei, iar ministrul german al apărării, Rudolf Scharping, a declarat că

„absolut nimic nu confirmă retragerea trupelor iugoslave din Kosovo, anunţul oficialităţilor de la Belgrad fiind doar o manevră propagandistică”.

Premierul albanez, P. Majko, a calificat drept „trucuri publicitare“ declaraţiile autorităţilor iugoslave privind o retragere parţială a trupelor din Kosovo şi a precizat că purificarea etnică în regiune se continuă.

Aşa se dorea, nu? Cine era în măsură să verifice declaraţiile Iugoslave? Dar pe cele ale Alianţei? Cine putea să arbitreze în acest conflict? Cui i-ar fi permis Alianţa să facă aşa ceva? Să fim serioşi!

Totuşi, Yasushi Akashi, fostul emisar al ONU pentru Iugoslavia, după o întrevedere cu Miloşevici, a declarat că preşedintele iugoslav este gata să discute un plan pentru încheierea conflictului din Kosovo, pe baza propunerilor formulate de G-8. Deja, sub neinfluenţa armelor care nu mai aveau efectiv un cuvânt de spus, începuseră negocierile. Dar purceaua era muribundă în coteţ, iar pisica deja moartă nu fusese încă aruncată complet în curtea vecinului. Coada îi rămăsese în uliţă. Conform spuselor diplomatului japonez, preşedintele Miloşevici solicita ca viitoarea forţă de pace din Kosovo să fie sub egida ONU, înarmată doar cu armament uşor pentru autoapărare şi similară ca număr fostei Misiuni a OSCE de Verificare din Kosovo (KVM), respectiv 2.000 de oameni.

Era, oare o cedare a lui Miloşevici? Sau începea să fie un drum de ieşire onorabilă a Alianţei din această murdărie în care mersese prea departe, descalificându-se efectiv în ochii lumii. Nu există om de bună credinţă pe acest pământ care să nu ştie, să nu-şi dea seama că bombardarea Iugoslaviei de către NATO a fost cea mai proastă soluţie care putea fi adoptată. Nu există absolut nici un motiv serios, nici umanitar, nici moral şi nici măcar militar care să justifice, în spiritul dreptului, o astfel de acţiune. Iugoslavia nu ameninţa pe nimeni. Dimpotrivă, AEK şi politica de reaşezare a frontierelor, de distrugere a statelor de drept reprezenta şi reprezintă încă ameninţarea numărul unu la adresa păcii şi securităţii în zona balcanică şi în Europa. Faptul că populația albaneză kosovară, majoritară în provincie, dorea separarea de Serbia și, în consecință, de Iugoslavia nu este nici singular și nici nou. Multe alte minorități

din Europa şi din lume doresc să se separe de statele din care fac parte și chiar acționează împotriva acestor state, dar NATO n-a bombardat pe niciunul dintre ele. Problemele acestea sunt extrem de delicate și de complicate, dar la celebra reuniune de le Helsinki s-a hotărât că, deocamdată, frontierele rămân așa cum sunt.

Dar jocurile post-conflict deja începuseră. La data de 09 mai 1999, preşedintele muntenegrean, Milo Djukanovic, şi preşedintele Partidului Democratic din Serbia, Zoran Djindjic, au semnat o declarație comună prin care se cerea constituirea, după încetarea campaniei aeriene a NATO, a unor instituţii politice cu adevărat democratice şi, bineînțeles, pentru credibilitate, începerea imediată a reconstrucției economice accelerate a Iugoslaviei. Potrivit acestei declarații, conflictul se va încheia cu semnarea unui acord de pace, dar dacă aceeaşi putere politică va rămâne la conducere, violențele vor continua.

Violențele s-au continuat şi se vor continua încă multă vreme, indiferent cine va fi la putere în Iugoslavia, în Germania, în Franţa sau în Statele Unite, indiferent sub protectoratul cui se va afla Kosovo sau altă parte a Iugoslaviei. Sentimentul de frustrare, de nedreptate, de umilire va persista pentru foarte multă vreme la fiecare din populațiile care au alcătuit Iugoslavia, chiar şi după separarea provinciei Kosovo de Serbia.

La data respectivă, în problema raporturilor dintre Serbia şi Muntenegru, Belgradul nu intenționa să adopte o poziție prea dură faţă de conducerea Muntenegrului, pentru a nu exacerba tendințele separatiste ale acesteia. Obiectivul urmărit de Belgrad era de a nu deteriora şi mai mult raporturile dintre populația pro-sârbă şi cea pro-Djukanovic, aproximativ egale ca pondere, astfel încât să nu se compromită şansele convieţuirii viitoare în cadrul republicii. Conducerea federală a dat indicații autorităților locale să adopte o atitudine flexibilă faţă de actele de încălcare a legilor, inclusiv în ceea ce priveşte nesupunerile la încorporare şi mobilizare. Aceasta era, desigur, o concesie, iar scopul ei trebuia să fie în primul rând contracararea acţiunii NATO de a sparge unitatea iugoslavă.

Nici în Voivodina situaţia nu era şi nu putea fi stabilă, sigură, liniştitoare. Pe măsură ce criza din Kosovo s-a amplificat, în

Voivodina s-au produs modificări în atitudinea populaţiei maghiare faţă de apartenenţa la Serbia, mai ales după ce Budapesta a dat semnalul de susţinere a unei „autonomii substanţiale“ a provinciei şi chiar desprinderea acesteia de Serbia. Istvan Csurka, liderul extremei drepte din Ungaria, a declarat că dacă provincia Kosovo va fi separată de Serbia, la fel trebuie făcut şi în cazul Voivodinei. Semnalul dat de extrema dreaptă din Ungaria, faţă de care conducerea de la Budapesta s-ar putea să nu fi fost deloc străină, trebuia să-i pună în gardă şi pe ceilalţi vecini ai Ungariei, şi aceasta deoarece Istvan Csurka a menţionat că următorul pas îl reprezintă punerea în practică a aceleiaşi politici separatiste faţă de Transilvania, sudul Slovaciei şi zona subcarpatică a Ucrainei.

La data de 10 mai 1999, la sfârşitul întâlnirii cu Papa Ioan Paul al II-lea, liderul albanezilor din Kosovo, Ibrahim Rugova, a adoptat o poziţie contrară spiritului moderat pe care-l manifestase până atunci. El a arătat că provincia Kosovo trebuie să fie independentă ca şi alte state din regiune, cum sunt Macedonia, Croaţia, Slovenia şi Bosnia şi Herţegovina. A menţionat, de asemenea, că este necesară prezenţa unei forţe internaţionale pentru a asigura securitatea în provincie. Desigur, în concepţia lui Rugova, independenţa nu se poate realiza peste noapte, ci, înaintea declarării acesteia, este necesară o perioadă de tranziţie de trei ani. Viitorul provinciei va putea fi decis printr-un referendum, iar proclamarea independenţei va trebui să aibă acordul comunităţii internaţionale.

Liderii militari ai AEK solicitaseră oficialilor NATO să fie susţinuţi prin livrarea de armament, în special antitanc, motivând că, în condiţiile în care o ofensivă terestră a Alianţei pare puţin probabilă, singura forţă care luptă efectiv în teren împotriva lui Slobodan Miloşevici este AEK. Ei au precizat că, în ultima perioadă, ajutorul primit de AEK din partea NATO s-a diminuat nepermis de mult. Şi-au exprimat nemulţumirea că volumul mare de informaţii oferite Alianţei de către AEK privind dislocarea forţelor sârbe, şi în special a grupărilor de tancuri şi artilerie, nu au fost folosite, aceste grupări rămânând neatinse.

Unii oficiali ai NATO au declarat că bombardamentele asupra Iugoslaviei vor continua cel puţin până în luna august. Strategia

imediată a Alianţei era de a izola şi distruge grupările armate sârbe din Kosovo pentru a permite revenirea cât mai rapidă a refugiaţilor din Kosovo la casele lor.

Rusia n-a lăsat totuşi Alianţa să-şi desfăşoare atacurile în voie. Şi, mai ales, n-a lăsat Occidentul să-şi pună întocmai în aplicare strategia. Purtătorul de cuvânt al NATO, Jamie Shea, a anunţat că Federaţia Rusă a cerut, conform prevederilor Tratatului privind limitarea forţelor convenţionale din Europa (CFE), să verifice numărul efectivelor NATO dislocate în F.R.I. Macedonia. Oficialul NATO a apreciat că cererea era îndreptăţită, fiind o inspecţie de rutină, iar NATO va coopera în această problemă. În F.R.I. Macedonia nu se aflau mai mult de 13.000 de militari, majoritatea angajaţi în misiuni de acordare a ajutoarelor umanitare celor peste 200.000 de refugiaţi albanezi din Kosovo. În acele momente, planificatorii NATO elaborau opţiunea privind constituirea unei forţe de menţinere a păcii pentru Kosovo, denumită KFOR, baza acesteia constituind-o trupele dislocate în Macedonia. El a arătat că şi alte unităţi şi mijloace de luptă se aflau, la acea dată, în drum spre Macedonia, numărul efectivelor urmând să ajungă la 16.000 de militari.

La Bruxelles, miniştrii de finanţe din UE se gândeau deja la vremuri mai bune, adică la viitoarele mari afaceri ale Occidentului privind provincia Kosovo. Ei au arătat că, pentru reconstrucţia regiunii Kosovo, vor fi necesare 2-3 miliarde de dolari pentru o perioadă de trei ani, la care se vor adăuga ajutoarele umanitare atât pentru Kosovo cât şi pentru ţările vecine. Costurile pentru ajutoarele umanitare erau evaluate în jurul a 340 de milioane de dolari, pentru un război de patru luni şi 780 de milioane de dolari, pentru un război de nouă luni. Se considera că România, Bulgaria, Macedonia şi Croaţia vor avea nevoie de ajutoare în valoare de până la 1,5 miliarde de dolari.

Tot acolo s-a spus că UE nu va începe negocieri cu România şi Bulgaria în vederea unei aderări rapide, pentru că toate ţările candidate trebuie mai întâi să adopte reformele economice necesare pentru a le asigura supravieţuirea în condiţiile unei pieţe deschise. Însă, peste numai câteva luni, UE se va fi răzgândit şi va fi adresat tuturor ţărilor Europei centrale şi de Est invitaţia de a începe

negocierile pentru aderare. Nu este meritul acestor ţări şi nici o „recompensă“ pentru modul cum s-au comportat în timpul atacului NATO asupra Iugoslaviei, cum s-ar putea crede. Este pur şi simplu o opţiune corectă a Uniunii Europene, un act necesar, favorabil în primul rând Europei, în lupta ei pentru a se menţine la nivelul marilor puteri economice ale lumii, pentru a câştiga bătălia economică mondială. Or, un astfel de obiectiv nu se poate realiza cu o Europă divizată, în care sursele de materii prime să fie în afara acesteia.

Dar, pe atunci, nu unitatea continentului era prioritară. Altele erau problemele de primă urgenţă. Astfel, la 10 mai 1999, UE a adoptat noi sancţiuni politice şi economice împotriva Belgradului. Preşedintelui Slobodan Miloşevici, familiei acestuia, precum şi altor 300 de înalţi funcţionari sârbi li s-a interzis accesul pe teritoriul ţărilor membre ale UE. Bunurile R. F. Iugoslavia aflate în străinătate, ale persoanelor apropiate lui Miloşevici şi ale întreprinderilor controlate sau acţionând în contul R. F. Iugoslavia sau Serbiei au fost îngheţate. S-a instituit interdicţia acordării de credite pentru export şi pentru sectorul privat din Iugoslavia. S-au interzis categoric şi investiţiile europene (ale UE) în această ţară. S-au interzis zborurile între UE şi Iugoslavia, exportul de bunuri, servicii, echipament şi tehnologii susceptibile de a repara daunele provocate de loviturile aeriene.

Cu alte cuvinte, la loviturile aeriene, Uniunea Europeană a adăugat şi loviturile economice.

În Statele Unite ale Americii, un senator din cadrul Comisiei pentru Apărare a declarat că reducerile în bugetul pentru apărare au constituit cauza ineficienţei serviciilor de informaţii, făcute răspunzătoare pentru atacarea ambasadei chineze de la Belgrad. Informaţiile trebuie revăzute foarte des pentru a fi eficiente, iar un serviciu de informaţii care, în urmă cu doi ani, se dovedea foarte bun, nu poate fi la fel de eficient în prezent, dacă nu i se alocă sumele corespunzătoare. Nu se poate face apărare, ceea ce înseamnă şi informaţie, fără fonduri. Când vor înţelege oare şi oficialii României acest adevăr elementar?

Câtă dreptate avea! Chiar dacă, în cazul SUA, nu este vorba de apărare, ci de susţinerea, şi prin forţa armată, a intereselor acestei ţări.

Dar viaţa mergea înainte. NATO nu era chiar un monolit. Nu toate ţările membre erau de acord întru totul cu bombardarea Iugoslaviei. Spre exemplu, însuşi preşedintele Italiei, Oscar Luigi Scalfaro, aflat în acele zile în vizită la Skopje, a declarat că *„este necesar ca bombardamentele să se oprească, deoarece suntem îngrijoraţi că raidurile par să se îndepărteze de obiectivele militare şi să se îndrepte către cele civile. În pofida respectului şi solidarităţii faţă de aliaţi, NATO constituie un organism în care unii comandă iar alţii vorbesc iraţional”*.

Ministrul apărării din Marea Britanie, George Robertson a ţinut să precizeze că, prin eliberarea celor trei soldaţi americani şi prin acordarea libertăţii de mişcare liderului Ibrahim Rugova, preşedintele Miloşevici accelerează procesul diplomatic, demonstrând că este gata pentru un compromis. Cu toate acestea, NATO este de acord numai cu o soluţie care poate asigura îndepărtarea definitivă a preşedintelui iugoslav şi părăsirea provinciei Kosovo de către forţele armate sârbe. El a spus că mass-media controlate de Miloşevici pregătesc populaţia Serbiei pentru o eventuală capitulare. Potrivit acestora, conflictul din Kosovo s-a încheiat, „teroriştii“ fiind lichidaţi şi ordinea civilă fiind reinstaurată.

Aceasta era dorinţa Occidentului. Şi, într-un fel, era şi o anume ieşire din acel apocalips.

Ministrul de externe al Canadei, Lloyd Axworthy, era şi el de părere că bombardarea Ambasadei chineze de la Belgrad este o tragică eroare şi, prin aceasta, o încălcare a legii internaţionale, respectiv a suveranităţii R. P. Chineze. Această greşeală va duce în mod sigur la o revizuire de către NATO a procedurilor de bombardament, însă nu şi la o întrerupere a bombardamentelor. Cu alte cuvinte, nu contează ce s-a întâmplat, faptul este împlinit, NATO îşi continuă treaba, iar China nu are altceva de făcut decât să accepte situaţia. Totuşi, el a mai adăugat că incidentul nu trebuie să afecteze căutarea unei soluţii diplomatice pentru conflictul din Iugoslavia.

China nu putea spune *„Mersi, domnilor americani! Nu-i nimic, se mai întâmplă!“* China este cea mai mare concentrare de

populaţii din lume, cu o istorie străveche şi o civilizaţie unică, cu demnitate şi onoare. La data de 10 mai 1999, ea a solicitat Statelor Unite ale Americii să prezinte în mod oficial scuze pentru loviturile asupra ambasadei sale la Belgrad şi să aplice „sancţiuni severe“ responsabililor bombardamentelor.

SUA s-au conformat. Dar nu a fost suficient. În urma prezentării de către partea americană a scuzelor privind incidentul de la Belgrad, la 11 mai 1999, un reprezentant al ambasadorului chinez la Washington a spus: *„noi nu consideram suficiente scuzele prezentate de oficialii SUA, acestea fiind formale; noi cerem să se efectueze investigaţii, să se găsească vinovaţii şi apoi să se prezinte cauzele şi măsurile care se vor lua. Nu putem accepta motivul invocat, şi anume că au fost folosite hărţi neactualizate, iar dacă acesta este motivul, vrem să ştim de ce s-au folosit.“*

Mass-media chineze nu au prezentat scuzele oficiale ale preşedintelui Clinton, iar manifestaţiile anti-NATO s-au continuat în numeroase oraşe.

Tot pe 10 mai, ambasadorul chinez la ONU, Qin Huasun, a declarat că ţara sa nu va participa la viitoarea dezbatere din cadrul Consiliului de Securitate a planului elaborat de Grupul celor 8, dacă NATO nu va înceta bombardarea Iugoslaviei, care reprezintă o condiţie esenţială pentru găsirea unei soluţii politice a conflictului.

În mediile diplomatice şi militare chineze se considera, la acea dată, că NATO nu a reuşit încă să-şi atingă scopurile politice şi militare propuse prin executarea loviturilor aeriene împotriva Iugoslaviei, realizarea acestora fiind posibilă numai prin intervenţia terestră. Chinezii credeau că folosirea trupelor terestre era aşteptată cu interes de către sârbi, deoarece aceştia considerau că, într-o confruntare terestră, vor produce aliaţilor foarte multe pierderi. Într-o eventuală situaţie de acceptare a forţelor de menţinere a păcii, va fi foarte greu ca AEK să fie dezarmată şi se părea că nu se dorea acest lucru de către americani. Chinezii erau, de asemenea, convinşi că Ungaria este una dintre ţările care sprijină acţiunile NATO mai mult decât o declară şi care doreşte chiar anexarea provinciei Voivodina.

Un alt ministru de externe, cel al Japoniei, Masahiko Komura, îşi exprima opinia că era mare nevoie să fie continuate eforturile

pentru rezolvarea politică a crizei din Iugoslavia, pe baza propunerilor formulate de miniştrii de externe ai ţărilor membre ale G-8. Totuşi, demnitarul nipon credea că loviturile aeriene asupra Iugoslaviei trebuie să nu înceteze până când sârbii nu vor opri purificarea etnică în provincia Kosovo. Aşa se vedeau lucrurile de acolo, de la Tokio, din Ţara soarelui răsare. El a mai spus că Japonia ar putea să participe la procesul de pace din Kosovo, trimiţând în provincie funcţionari civili şi poliţişti.

La 10 mai 1999, un grup de partide politice din F.R.I. Macedonia au cerut organizarea unui referendum prin care să se ceară forţelor NATO să părăsească această ţară, ca măsură de protest faţă de campania militară împotriva Iugoslaviei.

Vreo 2000 de sârbi bosniaci din regiunea Banja Luka şi din oraşele Foca, Bijeljina şi Zvornik s-au oferit ca voluntari pentru înrolarea în Forţele Armate iugoslave, iar 250 de persoane din Brcko au demonstrat împotriva bombardamentelor NATO, situaţia din oraş fiind deosebit de tensionată.

Situaţia refugiaţilor şi Operaţiunea „Allied Harbour“

Conform datelor transmise de autorităţile de la Skopje, la data de 09 mai 1999 în F.R.I. Macedonia se aflau 238.871 de persoane, înregistrate şi neînregistrate. Dintre acestea, 114.867 erau cazate la diferite familii, 94.004 internate în tabere de refugiaţi, iar 30.000 de persoane, neînregistrate, erau cazate la familii macedonene.

În cursul aceleiaşi zile, au fost evacuate 1.023 de persoane, astfel ajungându-se la cifra totală de 41.497 refugiaţi, evacuaţi în alte ţări.

A doua zi, pe 10 mai, un grup de 300 de refugiaţi au manifestat în faţa postului de poliţie al taberei din Brazda, lângă Skopje, împotriva acţiunilor poliţiei macedonene care supraveghea acea tabără, în urma arestării unui refugiat care a vrut să părăsească locul. Refugiatul a fost eliberat.

În Polonia, ajunseseră, până la 11 mai, 1.080 de refugiaţi de etnie albaneză, preluaţi din F.R.I. Macedonia. Costurile aferente au fost suportate de guvernul polonez, care a alocat, pentru primele trei

luni, aproximativ un milion de dolari. Dar autorităţile poloneze se confruntau cu numeroase dificultăţi privind stabilirea identităţii persoanelor (80% dintre refugiaţii din Macedonia nu posedau documente de identitate), intenţia refugiaţilor de a părăsi Polonia (până la acea dată fuseseră prinşi 20 de albanezi care încercau să treacă ilegal graniţa în Germania), starea de sănătate a refugiaţilor (foarte mulţi sufereau de boli transmisibile, iar îngrijirile medicale sporeau mult cheltuielile de întreţinere), lipsa mijloacelor financiare ale refugiaţilor.

Ministerul Apărării Naţionale din Grecia a făcut cunoscut, la data de 10 mai 1999, că a luat decizia de a preda Înaltului Comisariat ONU pentru Refugiaţi conducerea taberei de la Kukes din Albania, care funcţiona pe cheltuiala statului elen. Decizia a fost adoptată pentru asigurarea securităţii militarilor şi reprezentanţilor greci aflaţi în această regiune, ca urmare a informaţiilor parvenite din taberele luptătorilor AEK, potrivit cărora aceştia intenţionau să atace militarii greci pentru a le lua armamentul.

JOCURI ŞI INTERESE

Pe 11 mai 1999, la ora 10.00, NATO a efectuat lovituri cu muniţie de fragmentaţie în zona localităţii Djakovica. A fost distrus un pod din Prijepolje, la 30 km vest Sjenica. Între orele 12.00 şi 15.00, a fost bombardat oraşul Belgrad, iar apărarea antiaeriană a capitalei sârbe a ripostat. Nici aeroportul Batajnica din apropiere de Belgrad nu a scăpat nelovit. Comunicatele anunţau că a fost din nou bombardată platforma petrochimică din oraşul Niş. S-au înregistrat răniţi, printre care şi Dusko Matkovic, vicepreşedinte al Partidului Socialist din Serbia, partid de guvernământ, şi Goran Aleksie, aflaţi în vizită la întreprinderile „Iugopetrol" şi „Energogas".

Şi tot aceste numeroase comunicate anunţau atacuri asupra unor obiective din localităţile Pancevo, Leskovac, Banatsko Novo Selo, localitate situată la 40 km nord-est de Belgrad, Orlane (20 km nord Pristina), Obilic (8 km nord-vest Pristina) şi Babin Most (15 km nord-vest Pristina). De asemenea, a fost lovită, pentru prima oară de la declanşarea atacurilor NATO, şi cazarma „Mika Mitrovica" din Sabac.

Bombele NATO s-au mai năpustit şi asupra unei cazărmi a Brigăzii 27 Infanterie din apropierea localităţii Kraljevo, Fabricii de ţevi, Uzinei de reparaţii tehnice şi Fabricii de confecţii din Cacak, precum şi asupra Uzinei „Krusik", Fabricii de acumulatori, unor depozite de carburanţi şi unor cartiere rezidenţiale din Valjevo.

Între orele 19.20 şi 20.00, au fost vizate unele obiective din localităţile Strazovce, Koritnic, Livadje şi Velica-Hoca, din Kosovo,

iar între 21.40 şi 23.35, a fost lovit un apeduct peste calea ferată, între Subotica şi PCTF Roszke, aproape de graniţa cu Ungaria, la Horgos. Au fost executate bombardamente şi asupra localităţii Aleksinac, în zona Muntelui Bucovic.

În cursul zilei de 11 mai, au mai fost bombardate podul de cale ferată din localitatea Grdelcika Klisura - distrus în totalitate (acelaşi pe care, în ziua de 12 aprilie, fusese lovit un tren de persoane), podul rutier „Sarajevski Most", peste râul Juzna Morava, situat între Vladicin Han şi Surdulica, trei persoane fiind ucise, alte 5 poduri de pe teritoriul sârb şi muntenegrean, precum şi staţii de transformatoare de energie electrică, o fermă din localitatea Svetlje, unde, conform postului TV Beta, erau cazaţi refugiaţi din Kosovo, obiective din localităţile Lipljan, Glogovac, Lebane, Podujevo, Prizren şi Sjenica.

Potrivit unor informaţii, la 11 mai 1999, forţele sârbe au fost angajate într-o ofensivă puternică împotriva AEK, în zona Morina, Kozara, de la frontiera cu Albania. În urma luptelor, au fost ucişi 15 luptători AEK şi răniţi 70. În aceeaşi zi, după amiaza, au avut loc ciocniri în nordul Albaniei, la Kamenica, între trupele de grăniceri albaneze şi forţele sârbe.

Ziua de 12 mai a fost la fel de intensă în bombardamente cu cele precedente. Astfel, între orele 01.00 şi 05.00, deci în a doua parte a nopţii de 11/12 mai, au fost bombardate releul de televiziune de la Vrsac, aeroportul Ponikve, de lângă Uzice, un pod în zona Biljanovac, obiective militare din localitatea Ajvalija, situată la 6 km sud-est de Pristina, din Vranjacka Banja, la 2 km est de Vranje, din Tresnja şi din Gornje Ljupce, precum şi o zonă rezidenţială şi o tabără de refugiaţi bosniaci din localitatea Paracin, la 15 km nord de Krusevac. Acestea au fost lovite cu aproximativ 15 rachete. Din datele iniţiale a rezultat că au fost cel puţin 3 morţi şi mai mulţi răniţi.

Alianţa a decis trecerea la o nouă fază a operaţiunii aeriene împotriva Iugoslaviei, prin executarea de misiuni de luptă şi de pe baze aeriene situate pe teritoriul Ungariei şi Turciei. În această variantă, a fost tranzitat şi spaţiul aerian al României, respectiv zona de sud-vest. Desigur, Turcia a fost de acord cu această variantă, iar

conducerea de la Ankara a aprobat punerea la dispoziţia NATO a bazelor aeriene necesare.

În urma aprobării de către Parlamentul bulgar a survolării spaţiului aerian al acesteia de către avioanele angajate în bombardarea Iugoslaviei, o grupă de experţi NATO s-a deplasat la Sofia pentru a cunoaşte detaliile de folosire a spaţiului aerian al Bulgariei, posibilităţile concrete ale apărării antiaeriene, caracteristicile şi specificul aerodroamelor militare bulgare, îndeosebi a celor din zona aeriană pusă la dispoziţie: Dobroslavti (10 km nord Sofia), Gabrovnita (sud-est Montana), Graf Ignatievo (10 km nord-est Plovdiv), Ravnet din apropiere de Burgas. În urma acestui demers, se aştepta ca folosirea spaţiului aerian al Bulgariei să devină efectivă începând cu data de 15 mai 1999.

Ministerul britanic al Apărării a încheiat un contract cu SUA privind achiziţionarea a 30 de rachete de croazieră Tomahawk Block III C UGM-109, cu încărcătură convenţională. Experimentele anterioare satisfăcuseră partea britanică. Astfel, Marea Britanie devenea prima ţară din NATO (după SUA) care deținea rachete de croazieră.

Aprobarea de către Parlamentul României şi de către cel al Bulgariei a cererii de survolare a spaţiului aerian al acestor ţări de avioanele NATO a produs îngrijorare la Belgrad. Şi când mă gândesc că, doar cu câţiva ani înainte, prevăzând parcă dezastrul din spaţiul iugoslav, ministrul apărării de atunci al Iugoslaviei spunea, la Bucureşti, că singura frontieră asigurată a acestei ţări este cea cu România. Şi iată, în acele momente grele, chiar la graniţa cu România, forţele armate şi de interne sârbe au început să amenajeze genistic poziţii de apărare şi au luat măsuri de întărire a dispozitivului de apărare şi de supraveghere. Ce o fi fost în sufletul lor!

Două nave de patrulare executau în sectorul sârbesc al Dunării, dimineaţa şi seara, misiuni specifice între Porţile de Fier 2 - localitatea Crivina şi Turnu Severin. Navele aveau în dotare armament şi 10 – 15 militari la bord, echipaţi de război. La 4 km amonte de Porţile de Fier 2, în zona împădurită sârbească, au fost amplasate şi mascate armament şi tehnică de luptă (se presupunea că

acestea erau mijloace de apărare antiaeriană) deservite de aproximativ 25 militari, echipaţi de război. Pe malul sârbesc, grănicerii trecuseră la pază întărită, iar foişoarele şi locurile de pândă erau asigurate în permanenţă cu militari.

La km fluvial 861 Prahovo, pe malul sârbesc al Dunării, erau ancorate împingătoarele „Prahovo“ şi „Zemun“, cu trei tancuri petroliere, care se presupunea că proveneau din Ucraina.

O navă iugoslavă de serviciu din amonte prelua navele din ecluza sârbească de la Porţile de Fier 2, iar combustibilul era descărcat în autocisterne dispuse în apropierea complexului hidroenergetic (la 10 mai 1999 au fost încărcate 30 de autocisterne, iar la 11 mai erau pregătite 11 autocisterne pentru a fi încărcate). Făceau şi ei, iugoslavii, tot ce puteau pentru a supravieţui acestui dezastru. Pentru că este inadmisibil ca, la încheierea mileniului doi, un popor întreg să fie izolat, condamnat la sărăcie, la întuneric, la foame. Şi chiar dacă sârbii aveau încă unele rezerve pentru a supraviețui, atitudinea Europei faţă de ei şi indiferenţa aceleiaşi Europe faţă de probleme iugoslave, ca şi agresivitatea acleiaşi Europe incapabilă de a găsi o soluţie viabilă conflictului din această ţară, a fost şi a rămas până în ziua de azi inacceptabilă şi ruşinoasă.

Tot în acele zile, se comunica vestea că autorităţile de la Belgrad au eliberat 2 cetăţeni germani (un jurnalist şi un student) care erau ţinuţi prizonieri de aproximativ o lună, sub acuzaţia de spionaj. Menţionăm că una din modalităţile de infiltrare a forţelor speciale în Iugoslavia (elemente de cercetare, diversiune, identificare a obiectivelor, dirijarea bombardamentelor etc.) era şi folosirea calităţii de corespondent de presă. Cum iugoslavii nu aveau posibilitatea să verifice autenticitatea documentelor sau calitatea efectivă a jurnaliştilor străini, au procedat, în unele cazuri, la reţinerea celor pe care îi considerau suspecţi şi chiar la interzicerea corespondenţilor jurnalelor şi posturilor de televiziune din ţările NATO de a pătrunde în Iugoslavia. Deşi o astfel de măsură avea şi numeroase efecte negative (lipsirea televiziunii şi publicaţiilor occidentale de informaţii autentice), măsura era totuşi îndreptățită.

Americanii au făcut cunoscut un nou bilanţ asupra loviturilor aeriene ale NATO asupra Iugoslaviei. Potrivit acestuia, până la 11 mai, NATO a executat peste 5.000 de lovituri asupra a circa 500 de

ţinte diverse. Pentru efectuarea acestor bombardamente au fost întrebuinţate peste 1.000 de avioane care au executat 18.800 de misiuni, aproximativ 600 de zboruri fiind efectuate în zilele de 11 şi 12 mai. Potrivit acestui bilanţ, pierderile Aliaţilor erau, la acea dată, următoarele: un avion F-117-A NIGHTHAWK, un avion F-16, două elicoptere APACHE, un avion de recunoaştere fără pilot, american, de tip HUNTER, două avioane de recunoaştere fără pilot germane. La aceste pierderi se adăugau şi doi morţi (echipajul unui elicopter APACHE).

Americanii au arătat că, în această confruntare, până la data de 12 mai 1999, sârbii au pierdut: 11 avioane MiG-29 şi 12 avioane MiG-21, un număr de 10 avioane SUPER GALEB, 9 elicoptere Mi-8 şi circa 300 mijloace de luptă, din care 200 tancuri, piese de artilerie, vehicule blindate şi avioane.

Numărul morţilor, potrivit cifrelor formulate de partea sârbă, era, la acea dată, de 500, iar cel al răniţilor de 4.500.

Forţele NATO din regiunea adiacentă conflictului erau, la data de 12 mai, următoarele:

- Forţa de menţinere a păcii din Macedonia: 14.000 militari;
- Detaşamentul pentru operaţiuni umanitare din Albania: 5.300 militari;
- Detaşamentul de însoţire a elicopterelor APACHE: 5.500 militari;
- Personal de sprijin dislocat în Ungaria: 1.000 militari.

Forţele aeriene:

- aproximativ 1.000 avioane de luptă;
- 20 de avioane de realimentare în zbor, de tip KC-135 STRATOTANKERS;
- 24 de avioane F-18 HORNET, pe cale de a fi dislocate în Ungaria.

Până la data de 12 mai, NATO aprecia că bombardamentele au distrus 6 % din tancurile sârbe, iar ca urmare a distrugerilor provocate sistemului de comunicaţii rutier şi feroviar, erau blocate numeroase tronsoane rutiere între care: linia de centură a Belgradului, în zona Ostruznica (spre Surcin, pe râul Sava), drumul vechi Belgrad - Novi Sad, în zona Batajnica-Nova Pazova, autostrada Belgrad-Niş, în zona podului pe Velika Morava, lângă

Cuprija, în zona Novi Sad (toate podurile din Novi Sad şi cel de la Beska fuseseră distruse), Smederevo-Kovin (fiind distrus podul de pe Dunăre), Pojate-Krusevac (fiind distrus podul de pe Rasina), Krusevac-Kragujevac (fiind distrus podul de pe Zapadna Morava, la Jasika), Kraljevo-Raska (fiind distrus podul de pe Ibar la Biljanovac), Pristina-Kosovska Mitrovica. Se anunţa, de asemenea, izolarea unora dintre localităţi, datorită scoaterii din uz a podurilor din apropiere. Cele mai importante erau: Prijepolje, datorită distrugerii podului de pe Lim, Kokin Brod, datorită bombardării podului de pe Uvac, Murino, datorită scoaterii din funcţiune a podului de pe Lim, Podine - municipalitatea Zitoradja - şi Luzani, între Podujevo şi Pristina.

Se susținea că, până la acea dată, în pofida afirmațiilor sârbe, nu existau date privind retragerea forţelor iugoslave din Kosovo. Din contră, în unele zone din Kosovo, mai ales la graniţa vestică a provinciei, s-au înregistrat intensificări ale acţiunilor de luptă între AEK şi unităţi ale FA sârbe. Nu se înţelegea însă că în zonă era vorba de o confruntare între forţele iugoslave şi AEK, aceasta din urmă bucurându-se, nolens volens, de sprijinul bombardamentelor NATO. În fond, acesta era şi obiectivul AEK şi al întregii mişcări separatiste din Kosovo: îndepărtarea forţelor şi autorităţilor iugoslave şi tranşarea avantajelor în favoarea părţii albaneze, cu sprijinul Alianţei Nord-Atlantice.

Potrivit unor surse locale, militarii sârbi refuzau să se retragă din Kosovo, atâta vreme cât bombardamentele NATO continuau, apreciind că aviaţia aliată va avea ca ţinte sigure coloanele în retragere.

Între timp, forţele de opoziţie din Iugoslavia au prins şi ele mai mult curaj. Pe 11 mai 1999, la Cacak a avut loc un foarte mediatizat miting al opoziţiei, organizat de autorităţile municipale, la iniţiativa Partidului Democratic din Serbia, condus de Zoran Djindjic şi de Mişcarea Sârbă de Reînnoire, condusă de Vuk Draskovic. S-a cerut ca preşedintele Miloşevici să se adreseze ţării, pentru a explica poziţia conducerii statului în acest moment cu privire la situaţia Iugoslaviei.

Revenirea lui Ibrahim Rugova pe scena politică a creat noi complicații în criza iugoslavă. Partidul acestuia, Liga Democratică

din Kosovo, refuza să recunoască guvernul condus de Hashim Taqi, desemnat de Armata de Eliberare din Kosovo. La rândul lor, liderii AEK acuzau Liga Democratică de trădare.

După semnarea Acordului de la Rambouillet, ambii lideri au convenit asupra formării unui guvern interimar sub conducerea AEK. Cel care respingea necondiţionat această înţelegere era fostul premier al provinciei, aflat în exil, Bujar Bukoshi, care continua să refuze predarea către Hashim Taci a conducerii guvernului şi a fondurilor (câteva milioane de dolari), destinate constituirii autoproclamatei Republici Kosovo. La acea dată, deşi nerecunoscută pe plan internaţional, „Republica Kosovo“ avea două guverne. Paralel cu cei doi premieri, Ibrahim Rugova părea a avea o linie politică proprie. Analiştii politici îşi exprimau însă temerea că un guvern dominat de reprezentanţii AEK ar putea scăpa de sub control situaţia şi aşa încordată din zonă. Se aprecia că, pe lângă faptul că neînţelegerile interne făceau jocul lui Slobodan Miloşevici, acestea veneau într-un fel şi în sprijinul statelor occidentale, creând un pol în jurul lui Rugova, în detrimentul extremiştilor din AEK.

Evoluţia relaţiilor interalbaneze nu era şi nu putea fi de natură să genereze climatul politic şi militar necesar stingerii conflictului, opinia generală fiind că alcătuirea unui cabinet reprezentativ pentru toate formaţiunile politice sau militare nu era o soluţie viabilă pentru acel timp.

Numirea în funcţia de şef de stat major a generalului croat Agim Ceku avea drept scop introducerea disciplinei şi a unui sistem superior de pregătire. Analiştii considerau că structura AEK din acea vreme, cu 7 zone operaţionale şi 17 brigăzi, va fi modificată. Fostul comandant al AEK, Suleiman Selimi, a fost numit în funcţia de comandant al Gărzii Naţionale, cu toate că rezultatele pe care le-a avut la conducerea AEK au fost criticate.

Oricum, AEK, deşi părea că face jocul NATO, îşi urmărea propriile ei obiective pe care în nici un caz nu le-ar fi putut atinge fără NATO. Unii analişti occidentali au semnalat, între multe alte anomalii, şi faptul că NATO sprijină o minoritate în lupta ei pentru secesiune, o forţă armată constituită ilegal, ceea ce creează un precedent extrem de periculos. Dar, când dreptul forţei hotărăşte, ce mai contează forţa dreptului!

Totuşi, acţiunile şi demersurile diplomatice s-au continuat. Unele, de pe poziţia dreptului, altele, de pe poziţii de forţă. Oricum, lumea, netrezită încă din năuceală, încerca să se dumirească. Dar mai-marii ei, cărora le pasă prea puţin de ce anume crede sau vrea lumea, ca întotdeauna, ştiau ei ce fac. În ziua de 12 mai 1999, preşedintele francez, Jacques Chirac, a dat o fuguţă până colea, la Moscova, pentru a se consulta cu marea Rusie asupra conflictului din Kosovo. Înainte de a lua avionul spre unul din aliaţii tradiţionali ai Franţei, preşedintele francez a avertizat că retragerea trupelor sârbe din Kosovo trebuie să fie completă şi nu parţială. Ceea ce se aşteaptă de la autorităţile iugoslave – era de părere preşedintele francez – este acceptarea condițiilor puse de secretarul general al ONU. El a mai adăugat că, „în ultimele zile, guvernul iugoslav dăduse un semn de modificare a poziţiei, dar era insuficient“.

Ce anume a discutat preşedintele francez la Moscova cu autorităţile de acolo s-a constituit, desigur, într-o serioasă bază de plecare în găsirea unei soluţii pe care o doreau marile puteri. Nu Iugoslavia era importantă în acest conflict nenorocit, ci păstrarea echilibrului între marile puteri, crearea unei situaţii din care să se profite cât mai mult, dar care să nu constituie pentru nimeni dintre mai marii lumii un sentiment de frustrare sau de revanşă. Moscova trebuia să-şi aibă şi ea partea ei de câştig din acest târg. Şi, după cum se ştie, a avut-o. Şi o are. Mai ales acum, în 2015, după ce, profitând de precedentul Kosovo, a reanexat Crimeea, „Coasta de Azur” a ţarilor de odinioară.

Nici cancelarul german nu a stat cu mâinile în sân. În locul unei vizite oficiale de trei zile în China, Gerhard Schroeder a efectuat o vizită de lucru la Beijing. Scopul convorbirilor era de a asigura sprijinul Chinei pentru planul de pace privind provincia Kosovo, elaborat de G-8. Şi emisarul rus pentru Balcani, Viktor Cernomârdin, s-a deplasat în China pentru a discuta acordul de principiu propus de G-8, pe baza căruia ar urma să fie elaborată o rezoluţie ONU privind soluționarea crizei iugoslave.

Cu toate că emisarul rus a încercat să convingă autorităţile chineze că nu trebuie insistat foarte mult pe ideea opririi prealabile a bombardamentelor NATO pentru a se trece la elaborarea unei rezoluţii ONU, comunicatul final al vizitei a prezentat un punct de

vedere comun, conform căruia orice demers diplomatic va fi posibil numai în cazul opririi acţiunilor militare.

Dar nu numai cei mari se bat pentru a-şi realiza obiectivele. Se ştie, totdeauna, în jurul lor, se grupează, de o parte sau de alta, aproape toţi ceilalţi. Lumea se mişcă, totuşi, prin marile ei centre de putere. Miniştrii de externe ai Greciei şi R. Cehe au pregătit în comun o iniţiativă de pace pentru reglementarea situaţiei din Kosovo şi oprirea bombardamentelor împotriva Iugoslaviei.

Iniţiativa celor două ţări preconiza o îndeplinire parţială de către Iugoslavia a condiţiilor solicitate de NATO pentru oprirea bombardamentelor. Pentru că trebuie început de undeva, nu!?

Era, oare, începutul sfârşitului?

Slobodan Miloşevici, aflat în centrul acestui joc cumplit, a dat şi el, la rândul lui, un semn. La data de 11 mai 1999, i-a primit pe emisarul special al guvernului chinez, adjunctul ministrului de externe, Wang Guozhang, şi pe ambasadorul Chinei în Iugoslavia, Pain Zhanlin. Diplomaţii chinezi i-au transmis liderului iugoslav un mesaj din partea preşedintelui Jiang Zemin şi au reafirmat „sprijinul conducerii şi poporului chinez faţă de autorităţile de la Belgrad în războiul de apărare împotriva NATO". De unde rezultă că marea putere de la răsăritul lumii nu era deloc foarte dispusă să accepte necondiţionat orice soluţie pe care ar încerca să o impună Occidentul. Pentru liderul de la Belgrad, o astfel de poziţie trebuia să fi fost încurajatoare. Desigur, nu pentru a continua războiul, ci pentru a ieşi onorabil din el. Ceea ce, de altfel, s-a şi întâmplat.

Uniunea Europeană nu a încetat însă presiunile asupra Iugoslaviei. Şi nici nu le va înceta curând. Şi nici Uniunea Europei Occidentale. La 11 mai 1999, miniştrii de externe şi ai apărării din ţările membre UEO, reuniţi în sesiune semestrială în Germania, au emis un comunicat prin care îşi exprimau deplina susţinere faţă de măsurile pregătite de NATO şi UE în scopul prevenirii pătrunderii armamentului şi produselor petroliere în R.F. Iugoslavia. Miniştrii au cerut ţărilor asociate din Europa de Est şi celor 18 ţări neutre să sprijine sancţiunile impuse Iugoslaviei.

Urmările vizitei delegaţiei chineze la Belgrad s-au făcut imediat simţite. La data de 11 mai 1999, autorităţile chineze au anunţat că nu vor lua în considerare nici un plan de pace în Kosovo,

atâta timp cât atacurile NATO nu vor înceta şi că vor solicita din nou, în cadrul Consiliului de Securitate, aprobarea unui document oficial, prin care să se ceară încetarea bombardamentelor asupra Iugoslaviei. Potrivit părţii chineze, viitorul acord de pace trebuia să îndeplinească neapărat două condiţii:

- încetarea bombardamentelor;
- modul de implementare a prevederilor acordului să aibă acceptul Iugoslaviei.

Dar Occidentul rămâne până la capăt Occident. El e învăţat să fie ascultat, nu să asculte. Intolerant şi inflexibil, când este vorba de interesele sale. Ministrul apărării din Germania, Rudolf Scharping, a respins cererea conducerii Alianţei '90/Verzii ca NATO să întrerupă unilateral atacurile aeriene împotriva Iugoslaviei. El a spus că *„cine solicită întreruperea atacurilor aeriene ar trebui să spună ce urmează după aceasta"*, menţionând că, pe timpul încetării focului, trupele iugoslave ar putea să se întărească din nou. De unde rezultă că scopul acţiunilor Occidentului în Kosovo nu era neapărat rezolvarea conflictului, ci distrugerea forţelor Iugoslaviei, scoaterea forţelor iugoslave din provincie şi transformarea acesteia într-un protectorat. Desigur, s-ar putea obiecta că, în situaţia dată, aceasta era o rezolvare şi nu un scop, un obiectiv imediat şi nu unul final. Noi ştim însă cât de complicate şi de alambicate sunt jocurile politice şi cât de mari sunt diferenţele de la vorbe la fapte, de la declaraţii de intenţii la realităţi. Totdeauna, în spatele bunelor intenţii, al declaraţiilor şi soluţiilor necesare, se ascund mari interese, se ascunde lupta pentru putere şi se exprimă, prin râurile subterane ale lumii, dreptul puterii.

Şi în Parlamentul britanic, s-au semnalat primele disensiuni majore privind consideraţiile asupra modului în care se desfăşura operaţia „Allied Force". Principalele critici aduse guvernului de către opoziţia conservatoare erau mai mult de natură tehnică şi se îndepărtau foarte mult de ceea ce era de fapt în Kosovo. Britanicii uitaseră că, de fapt, şi ei se confruntau cumva cu probleme asemănătoare, iar NATO nu intervenise pentru bombardarea forţelor de poliţie şi a altor forţe care acţionau în Irlanda de Nord împotriva separatiştilor. Conservatorii britanici reproşau guvernului doar faptul că… declanşarea campaniei s-a făcut fără o planificare minuţioasă şi fără stabilirea obiectivului strategic şi a modului de îndeplinire a

acestuia. Ei considerau, totodată, că s-au făcut greşeli care au dus la bombardarea unor obiective civile, fără importanţă militară, inclusiv bombardarea Ambasadei Chinei. Acestea grevează asupra imaginii Marii Britanii de ţară democratică, dă câştig de cauză Belgradului şi îngreunează impunerea punctului de vedere al NATO prin antagonizarea Rusiei şi Chinei.

Intransigenţa NATO faţă de propunerile de pace formulate de Rusia şi chiar de Belgrad era totuși considerată de conservatorii britanici ca o piedică la soluționarea imediată a conflictului. Ca să vezi!

Ministrul apărării din Grecia, Akis Tsohatzopoulos, părea însă mult mai realist. Pentru că Grecia este vecină cu Iugoslavia şi a împărtăşit împreună cu această ţară multe din nelegiuirile şi urgiile vremurilor de odinioară. Demnitarul grec a arătat că „din moment ce există o bază realistă pentru negocierea unei soluţii politice a crizei din Kosovo, trebuie să se înțeleagă faptul că bombardarea neîntreruptă a Iugoslaviei nu poate detensiona situaţia, ci ea creează noi probleme şi îngreunează negocierile în curs. Bombardarea Ambasadei chineze din Belgrad demonstrează, în mod tragic, cât de fragil este procesul de identificare a unei soluţii politice şi cât de repede ar putea fi năruite speranțele pentru convenirea şi implementarea acesteia. Având în vedere faptul că există semnale evidente privind începerea retragerii trupelor iugoslave din Kosovo, se impune ca preşedintele SUA să-şi respecte promisiunea şi să accepte încetarea bombardamentelor”.

În schimb, mulţi lideri politici de la Budapesta, profitând de conjunctură, ca întotdeauna, au insistat ca, la conferinţa de pace destinată rezolvării crizei din Kosovo, Voivodina să-şi recapete cel puţin autonomia. Există, oare, vreo împrejurare în care ungurii să nu ceară autonomia zonelor în care locuiesc şi minoritari maghiari? Indiferent ce procentaj ar avea aceştia acolo, acea zonă trebuie neapărat să fie autonomă, să fie scoasă cât mai mult posibil (dacă nu chiar în întregime) de sub autoritatea statelor de drept, pentru că aşa consideră Ungaria că este drept! Dar ce se va întâmpla cu cei majoritari acolo, cu dreptul lor, cu voinţa şi dorinţa lor, nu contează. Ei trebuie să fie de acord cu maghiarii, să le facă lor pe plac, pentru că altfel sunt încălcate normele europene şi drepturile omului!...

Ministrul croat al apărării, Pavao Miljavac, a avut şi el grijă să declare că, în contextul intervenţiei NATO în Iugoslavia, Croaţia nu are nici un alt interes decât cel al asigurării graniţelor sale. Ca ţară din prima linie, Croaţia nu va întreprinde nici o acţiune pripită care să provoace reacţia părţii iugoslave, aceasta fiind demonstrată şi de episodul din Prevlaka, în care Croaţia a acţionat cu calm. Dacă Croaţia ar fi fost membră în Parteneriatul pentru Pace, în actualele condiţii, eficienţa NATO s-ar fi îmbunătăţit simţitor, cel puţin din punct de vedere logistic. Costurile operaţiilor NATO s-ar fi redus substanţial dacă Alianţa ar fi utilizat porturile şi aeroporturile Croaţiei, în general infrastructura şi resursele Croaţiei.

Ministrul croat al apărării a mai adăugat că ţara sa era dispusă să coopereze şi să furnizeze sprijin logistic. El a mai spus că Zagrebul nu are nici un interes de a se ajunge la secesiunea Muntenegrului şi nici a provinciei Kosovo. Nu a susţinut nici împărţirea provinciei, pentru că ar fi însemnat recunoaşterea consecinţelor întrebuinţării forţei şi deci acceptarea unui precedent foarte periculos pentru regiune. Uitase că, de fapt, precedentul fusese creat în... Krajna. Împărţirea provinciei Kosovo ar fi realimentat tendinţele de destabilizare în Bosnia, ceea ce era contrar intereselor Croaţiei de menţinere a stabilităţii în regiune.

Macedonia începuse şi ea să se trezească la realitate. Înţelesese, probabil, că, o dată cu trupele NATO, nu se vor umple străzile cu câini cu covrigi în coadă, ci dimpotrivă, vor apărea numeroase probleme privind relaţiile de vecinătate mai ales cu Iugoslavia şi chiar cu Grecia. În acest cadru, au crescut nemulţumirile populaţiei civile şi a militarilor în legătură cu prezenţa trupelor NATO pe teritoriul macedonean. În tot acest timp, s-a deteriorat continuu nivelul de trai al populaţiei şi al militarilor (solda fiind cu puţin peste 300 de mărci), precum şi prestigiul social al acestora. Scoaterea militarilor macedoneni din cazărmi, cazarea acestora în corturi, iar a militarilor NATO în locul lor, precum şi preluarea de către militarii NATO a unor facilităţi (poligoane de instruire, poligoane de tragere, aerodromuri, etc.), au sporit nemulţumirile acestora.

În acest cadru considerat ostil, periculos şi, mai ales, jignitor, unii militari profesionişti şi-au înaintat demisia.

DOUĂ NOI DIRECŢII DE ATAC

Analiştii politico-militari americani şi-au exprimat părerea că deschiderea a două noi direcţii de atac (dinspre Ungaria şi Turcia) pentru avioanele care bombardau Iugoslavia a făcut să crească presiunea asupra preşedintelui Slobodan Miloşevici, care se credea că va trebui să accepte că Iugoslavia este înconjurată şi izolată. Aceste direcţii diminuau riscul pe care îl reprezentau pentru avioanele NATO bateriile antiaeriene mobile de tipul SA-6. Evident, în condiţiile existenţei mai multor direcţii de atac, aceste baterii trebuiau să fie distribuite în mai multe locuri şi deplasate pe distanţe mai mari, devenind vulnerabile. În acelaşi timp, se reducea riscul de coliziune între avioanele aliate care operau în spaţiul aerian iugoslav, cam pe aceleaşi direcţii. Ele ofereau Alianţei posibilitatea să-şi sporească numărul total al avioanelor angajate în criza din Iugoslavia la 1.100.

Având şi aceste avantaje, aviaţia NATO, în ziua de 13 mai, între orele 07.00 şi 11.30, a lovit poziţii ale FA iugoslave din localităţile Vogono, Trakanic şi Bec, la nord-est Djakovica, utilizând din nou bombe cu fragmentaţie, obiective din localităţile Crnoljevo, lângă Stimlje, Srpska Kuca şi Karadin, lângă Vranje, baza aeriană militară Batajnica, şi un releu de televiziune din apropierea Novi Sadului, un releu de comunicaţii la Kosovska-Mitrovica, fabrica de cărămidă din Bujanovac şi obiective din zona localităţilor Klokot Banja, Decani, Batuse, în zona Pristina.

Între orele 12.40 şi 16.00, tirul aviaţiei NATO s-a concentrat asupra unor grupări ale FA sârbe de pe muntele Sar, la sud de Prizren, şi din localităţile Lipljan, Vukova Glava, Pec şi Donje Sinkovce, în apropiere de Leskovac, asupra unor obiective din raionul localităţilor Sabac, Arandjelovac, Cacak şi Pirot, precum şi asupra unor ţinte din oraşul Niş (viaductul şi calea ferată spre Skopje, aeroportul şi releul TV de pe Muntele Jastrebac).

La orele 17.00, NATO a lovit localitatea Petrovcic, situată în apropiere de Zemun, şi aerodromul Batajnica, iar între orele 23.30 şi 24.00, ca să se încheie ziua cu folos, a atacat cu tot felul de bombe centralele termoelectrice din Belgrad, Obrenovac, Novi Sad, Pozarevac, Fruska Gora, Lazarevac şi Niş, inclusiv cu bombe cu grafit. S-a întrerupt astfel furnizarea energiei electrice la Belgrad, Niş, Novi-Sad, Sabac, Kostolac şi alte localităţi.

Au mai fost atacate, după cum spun comunicatele din acea vreme, puncte de comandă, blindate, vehicule militare, piese de artilerie, lansatoare de rachete sol-aer şi poziţii aparţinând Bg. 211 Tc., Bg. 125 I. Mo. şi Bg. 243 Tc., în zona localităţilor Stimlje, Suva Reka şi Junik, staţia de cale ferată şi motelul „Putnik" din Prizren, obiective militare din zona Muntelui Goles, bazele aeriene de la Slatina şi Obrva, poduri la Milosevo, Orlate şi Morine, instalaţii petroliere în apropierea localităţi Piran, o staţie de retransmisie radio la Stara Pazova, situată la 20 km nord-vest de Belgrad etc.

Bravos, NATO! Iugoslavia a fost un poligon excelent, viu, cu obiective reale, a căror lovire le-a creat probabil distrugătorilor de istorie satisfacţii nemaiîntâlnite, ca la o vânătoare de dropii!

Un alt merit incomensurabil al aviaţiei NATO: a distrus cinci avioane la sol (un MiG-21 pe aeroportul din Nis şi patru Super Galeb pe un aerodrom din apropiere de Prizren).

Pe data de 14 mai, spre regretul vânătorilor de la Washington şi Londra, ritmul loviturilor a mai scăzut, datorită condiţiilor meteorologice nefavorabile. Totuşi, la ora 02.20, când lumea îşi doarme somnul ei liniştitor din a doua parte a nopţii, a fost lovit, după cum spun comunicatele, un pod rutier situat în localitatea Vrbas, la 40 km nord de Novi Sad, pe comunicaţia către Subotica, iar la ora 04.00, a fost din nou bombardat aeroportul Ponikve.

Totul a decurs conform planurilor. Desigur, cu mici incidente. Cel puţin, aşa spun purtătorii de cuvânt ai NATO, în comunicatele şi conferinţele de presă. La 13 mai 1999, un oficial al Alianţei, aflat în Macedonia, a declarat că un avion francez fără pilot, decolat de la baza militară Kumanovo, a dispărut în timp ce efectua o misiune în Kosovo. Surse iugoslave au anunţat şi ele la rândul lor că apărarea antiaeriană a doborât un avion fără pilot în apropiere de localitatea Vitina, în sud-estul provinciei Kosovo. În schimb, ministrul albanez al apărării a anunţat că, pe timpul ciocnirilor de frontieră din ultimele zile, forţele armate albaneze au capturat un militar iugoslav în apropierea localităţii Tropoja.

America însă nu se putea dezminţi. Cele două camere ale Congresului au aprobat suma de 11,5 miliarde de dolari pentru continuarea campaniei NATO împotriva Iugoslaviei şi ajutorarea refugiaţilor albanezi. E drept, această sumă era cu 1,5 miliarde de dolari mai mică decât cea votată anterior de Camera Reprezentanţilor, dar de două ori mai mare decât suma cerută iniţial de către Administraţia americană! În urma rezoluţiei Congresului SUA de a se recupera o parte din banii cheltuiţi în războiul din Iugoslavia, americanii au cerut aliaţilor, inclusiv noilor membri, să suporte o parte din cheltuielile financiare ale acţiunilor din Iugoslavia. Astfel, SUA urma să suporte 70-80% din acestea, restul cheltuielilor revenind aliaţilor.

În ultima analiză a stării naţiunii, pe care preşedintele Bill Clinton a prezentat-o în faţa camerelor reunite ale Congresului american, s-a subliniat că niciodată America n-a fost mai bogată şi mai prosperă ca în acest început de mileniu. Vânzarea masivă de armament, războaiele asupra Irakului şi Iugoslaviei, ca aproape oricare războaie purtate de americani, le-au adus acestora, paradoxal, prosperitate şi nu austeritate sau nenorociri. Este însă un mod ciudat de a prospera. Desigur, America nu a prosperat numai de pe urma războaielor, ci mai ales datorită unei politici economice şi financiare serioase şi unui cadru internaţional extrem de favorabil. Dar războiul dus în jandarmerirea lumii îşi are şi el locul lui ca o supapă de evacuare şi, în acelaşi timp, de admisie, de alimentare, de revigorare a unui mod de a câştiga foarte mulţi bani.

Şi ministrul spaniol al apărării, Eduardo Serra, a cerut suplimentarea fondurilor necesare participării la operaţia „Allied Force“. Între 24 martie şi 30 aprilie 1999, demnitarul spaniol a spus că ţara sa a cheltuit aproximativ 9 milioane de dolari pentru susţinerea operaţiei militare împotriva Iugoslaviei. Aceste cheltuieli se refereau la participarea celor şapte avioane, 6 F-18 şi un C-130 Hercules, şi a celor două nave militare aflate la dispoziţia NATO şi nu includeau costurile pentru contingentul de 400 de militari trimişi în Albania pentru misiuni umanitare.

Deja se apropia vremea socotelilor. Potrivit unor analişti occidentali, războiul din Kosovo depăşise, până la acea dată, toate estimările iniţiale ale planificatorilor NATO, ajungându-se la cheltuieli de aproximativ 1,5 miliarde de dolari pe lună.

Principalii contribuabili ai acestei cruciade a Occidentului împotriva Iugoslaviei erau următorii:

- SUA, cu 1 miliard de dolari pe lună, urmând ca suma să sporească pe măsura creşterii numărului de avioane;
- Marea Britanie, Franţa şi Germania, cu câte 100 milioane de dolari pe lună.

Costurile nemilitare ale conflictului se estimau astfel:

- 2-3 miliarde de dolari, sub formă de ajutoare umanitare pentru refugiaţi;
- 2 miliarde de dolari, ca ajutoare pentru statele vecine Iugoslaviei în vederea acoperirii pierderilor generate de conflict;
- 5 miliarde de dolari, pentru reconstrucţia Kosovo;
- 20-30 miliarde de dolari, pentru reconstrucţia obiectivelor civile de importanţă naţională din Serbia;
- 6 miliarde de dolari pe an, pentru programul de asistenţă de preaderare la Uniunea Europeană a statelor balcanice, inclusiv a României şi Bulgariei.

Aşa a fost să fie. Aceste calcule aveau să mai fie reluate, ajustate şi ticluite în aşa fel încât Occidentul – şi în special Statele Unite ale Americii – să nu iasă în pierdere în urma lecţiei pe care au dorit să o servească Balcanilor şi altora. Pentru că Balcanii nu reprezintă decât un episod în marea bătălie a petrolului caspic sau a refacerii noilor sfere de influenţă, în care toate marile puteri au un cuvânt foarte serios de spus.

NATO a decis trimiterea în Bulgaria a 2 staţii pentru legătură şi conducere, deservite de 6 specialişti NATO, asistaţi de tehnicieni din FAM bulgare (una în punctul central de comandă-conducere al FAM de la Boiana, lângă Sofia, iar alta, în punctul de conducere dispus în Baza Militară Gabrovniţa de lângă oraşul Montana).

Pentru situaţii de avarie sau de extremă urgenţă, Alianţa a cerut punerea la dispoziţie a aeroportului civil din Sofia, a aeroportului militaro-civil din Krumovo (10-12 km sud-est Plovdiv), precum şi a aerodromurilor militare Graf Ignatievo (15 km nord de Plovdiv) şi Gabrovniţa.

Şeful Departamentului de Control şi Supraveghere a Traficului Aerian din cadrul Ministerului bulgar al Apărării, colonelul Ghiorghi Kutincev, a declarat că, pe moment, avioanele de luptă sau de sprijin ale NATO nu erau autorizate să survoleze teritoriul Bulgariei, chiar dacă Parlamentul a ratificat acordul cu Alianţa Nord-Atlantică. Încă o tragere de timp, la care, se ştie, bulgarii sunt neîntrecuţi. De data aceasta, spre lauda lor.

Accesul aviaţiei în spaţiul aerian bulgar trebuia să rămână blocat până la soluţionarea cererii ca Alianţa să pună la dispoziţie un sistem care să permită recunoaşterea tipurilor şi identificarea apartenenţei avioanelor care se apropiau şi pătrundeau în spaţiul aerian bulgar. În dimineaţa zilei de 13 mai 1999, un număr de 250 de militari sârbi au părăsit provincia Kosovo, prin zona localităţii Merdare situată la graniţa dintre Kosovo şi Serbia. Însă majoritatea liderilor NATO au apreciat că această retragere despre care vorbea mass-media occidentală nu este semnificativă şi nu poate fi considerată ca o măsură demnă de luat în seamă. Purtătorul de cuvânt al Partidului Socialist din Serbia, Ivica Dacic, a precizat că anunţul privind retragerea parţială a forţelor armate iugoslave din Kosovo nu este o acţiune de propagandă şi va fi pus în practică, dar comandanţii militari au reţineri în a îmbarca oamenii şi începe deplasarea din cauza posibilităţii de a fi bombardaţi de aviaţia NATO. De fapt, era încă un semn că autorităţile iugoslave doresc încetarea bombardamentelor şi rezolvarea conflictului. Un semn pe care, dincolo de cuvinte, occidentalii îl percepeau la adevărata lui semnificaţie.

Mulţi sunt tentaţi să creadă că Iugoslavia era complet distrusă şi nu mai avea nici o şansă. Nu acesta este adevărul. Dimpotrivă,

iugoslavii, chiar şi în timpul bombardamentelor NATO, o duceau mult mai bine decât românii, spre exemplu, resursele lor fiind destul de mari datorită relaţiilor speciale pe care aproape fiecare familie din această ţară le-a avut şi le are cu Vestul.

Iugoslavia, pusă într-o situaţie extrem de complicată, nu se afla la capătul puterilor, iar pierderile provocate de bombardamentele NATO erau departe de a fi majore pentru această ţară şi mai ales pentru forţele ei armate, care, aşa cum se va vedea mai târziu, şi-au păstrat aproape intact potenţialul de acţiune. Măsurile de raţionalizare care au fost luate vizau o rezistenţă îndelungată, precum şi conservarea surselor de energie. Astfel, în oraşul muntenegrean Bar s-a luat măsura raţionalizării bunurilor de primă necesitate (zahăr, ulei etc.).

Bombardamentele NATO au afectat în schimb grav mediul. Măsurători efectuate în atmosfera iugoslavă chiar de către specialişti din NATO au indicat un nivel de 10 ori mai ridicat decât cel normal al substanţelor chimice, mai ales dioxin şi furan. Surse bulgare au anunţat că poluarea chimică generată de bombardarea depozitelor de carburanţi de la Prahovo a distrus recoltele în vestul Bulgariei. În zona oraşelor Kula şi Belogradcik, vegetaţia s-a uscat, legumele s-au alterat înainte de a fi recoltate, apa avea un gust ciudat iar locuitorii acuzau migrene puternice. Aceleaşi efecte s-au constatat şi în Banatul românesc, la Turnu Severin şi în sudul Olteniei. Dar asta nu avea nici un fel de importanţă pentru NATO.

Pe timpul întâlnirii Elţîn - Chirac, s-a convenit ca Rusia să participe în continuare la procesul de tratative privind reglementarea situaţiei din Kosovo. Declaraţia survenea după ce preşedintele Boris Elţîn anunţase că, dacă loviturile cu bombe şi rachete ale NATO asupra Iugoslaviei vor continua, neluându-se în considerare propunerile şi eforturile active pe care le întreprindea Rusia în căutarea unei reglementări politice, atunci Rusia va fi obligată să reanalizeze participarea sa la procesul negocierilor. S-a hotărât şi înfiinţarea unui grup de lucru ruso-francez, care să continue consultările privind parametrii soluţionării conflictului. Jacques Chirac a declarat că „fără participarea Rusiei, rezolvarea crizei este imposibilă“. Chirac avea, totuşi, simţul realităţii şi al măsurii. Totdeauna Rusia a participat la rezolvarea marilor probleme ale Europei.

Nici Cehia nu s-a dezminţit. După mai multe încercări, în consonanţă cu Grecia, la 13 mai 1999, ministrul ceh de externe, Jan Kovan, a prezentat Camerei Deputaţilor iniţiativa comună a Cehiei şi Greciei, menită să ducă la rezolvarea conflictului din Iugoslavia.

Documentul era structurat pe trei capitole care cuprindeau:

- o analiză a evoluţiei conflictului;
- un proiect pentru începerea negocierilor de pace;
- un proiect de reconstrucţie a regiunii.

S-a apreciat că Slobodan Miloşevici nu va putea fi exclus de la negocieri, el fiind preşedintele legitim al unui stat suveran. Acest lucru avea însă mai puţină importanţă pentru Statele Unite, care au obiceiul de a considera că un conducător de stat este legitim în măsura în care nu contravine interesului american. Ministerul de externe ceh a precizat că această iniţiativă nu este o alternativă a planului propus de Grupul celor 8 (G-8), ci îşi propunea doar să aprofundeze analiza situaţiei din regiune şi a procesului de căutare a posibilităţilor de încetare a conflictului.

Desigur, şi inițiativa eleno-cehă, ca multe altele, se adăuga efortului omenirii de a rezolva cât mai repede posibil o situaţie de criză. Bine ar fi fost dacă ar fi întreprins şi românii – care erau cei mai în măsură să o facă – o astfel de iniţiativă. Dar cu o clasă politică complet neputincioasă şi măcinată de fel de fel de veleităţi şi aroganţe stupide, care, în plus, avea şi orbul găinilor, era foarte greu să se încerce o mediere şi cu atât mai mult să se elaboreze un plan coerent de pace care să mulţumească pe toată lumea. Era mult mai simplu să se spună *„noi suntem de acord cu cel mai puternic“*. Cel mai puternic nu avea nevoie de acordul clasei politice româneşti, nici de supunerea oarbă a acesteia, ci de aportul inteligent al acesteia la rezolvarea unei situaţii extrem de complicate. Nu ştim dacă timpul le va oferi acestor oameni, care n-au învăţat să vadă, şansa de a medita şi măcar de a accepta să le fie ruşine, atât pentru ce au făcut, cât mai ales pentru ceea ce nu au făcut (deşi puteau să o facă) în acele cumplite zile.

Din mediul politic şi din cel politico-militar occidental, s-au exprimat, în acele zile, şi unele aprecieri privind rolul ONU în procesul de soluționare politică a crizei din Iugoslavia.

În pofida menţionării în planul de pace propus de G-8 a rolului pe care ONU va trebui să-l joace în procesul de găsire a unei soluţii

politice pentru criza din Kosovo şi a demersurilor secretarului general al ONU în acest sens, rolul acestei organizaţii era încă neclar. Era neclar, pentru că unii dintre mai marii lumii consideră această organizaţie ca desuetă, depăşită, conservatoare, greoaie, restrictivă şi care nu mai corespunde, aproape sub nici o formă, nevoii de rezolvare operativă, imediată a problemelor cu care se confruntă lumea. Se consideră de către mulţi dintre mai marii lumii că ONU este un produs al încheierii Primului Război Mondial şi al primilor ani de după cel de al doilea. Or, în concepţia liderilor unora dintre marile puteri ale lumii, vremea târguielilor a trecut. Câteva mari ţări, precum şi Alianţa Nord-Atlantică trebuie, în concepţia acestora, să-şi asume responsabilitatea de a gestiona crizele, de a rezolva conflictele, de a-i obliga pe alţii să fie fericiţi, iar ONU nu face altceva decât să frâneze acest proces, să pună beţe în roate marii puteri democratice care trebuie să guverneze lumea. Bravos, democraţie! Aceasta nu este altceva decât… curată dictatură a… „democraţiei“!

Încercările lui Kofi Annan de a implica ONU în procesul de pace au fost mereu împiedicate de Administraţia americană. Astfel, numirea de către secretarul general al ONU a lui Carl Bildt în funcţia de trimis special pentru Kosovo a fost contestată de secretarul de stat american Madeleine Albright şi de consilierul prezidenţial pentru securitate naţională, Samuel Berger, care deja au comunicat secretarului general al ONU că Bildt nu poate negocia cu Miloşevici în numele NATO. Oficialii americani au precizat că nu există decât doi actori care contează în acest proces: Miloşevici şi NATO. Bildt era apreciat de Administraţia americană ca o persoană dificilă, cu care nu se poate lucra constructiv.

Încercarea SUA de a impune în poziţia de trimis special al secretarului general al ONU pe fostul cancelar austriac Franz Vranitzski sau pe preşedintele Finlandei, Martti Ahtisaari, şi aducerea în prim plan a celui din urmă, ca trimis special al UE pentru Kosovo, se considera a fi în fapt demersuri menite să ţină cât mai departe ONU de procesul de pace pentru Kosovo.

Limitarea accesului ONU la acest proces era dictată, cum se ştie, în afară de raţiunea de a instala în Kosovo o forţă de pace comandată de NATO şi nu de ONU, şi de intenţia ca soluţia finală a crizei să fie modificată (faţă de cea menţionată la summitul NATO

de la Washington şi în planul G-8) în sensul renunţării la principiul respectării suveranităţii Serbiei în Kosovo şi recunoaşterii, în schimb, a independenţei provinciei Kosovo.

Această opţiune ar fi fost blocată, în cazul implicării ONU şi mai ales în condiţiile existenţei unei rezoluţii a Consiliului de Securitate care să legalizeze planul de pace al G-8.

Totuşi, la insistenţa Europei, ONU a fost implicat în rezolvarea problemei Kosovo.

Zarurile fuseseră deci aruncate, dar ele încă se învârteau.

Între timp, diplomaţii care se aflau în F.R.I. Macedonia s-au apucat serios de lucru la un plan de reconstrucţie a provinciei Kosovo, după modelul celui aplicat în Bosnia şi Herţegovina şi care, bineînţeles, trebuia să tranşeze afacerea aceasta extrem de profitabilă în favoarea firmelor occidentale.

Se considera că problema reconstrucţiei este foarte dificilă, atât prin amploarea ei (în Kosovo erau parţial sau total distruse între 500 şi 800 de localităţi), cât şi prin durata ei. Mai ales în acele zile, când nu se întrezărea încă o soluţie politico-militară a crizei. Numai revenirea refugiaților necesita, spre exemplu, o sumă mult mai mare decât cea alocată de Comunitatea Internaţională pentru reconstrucţia întregii Bosnii.

Dar Uniunea Europeană s-a oferit imediat să administreze un „protectorat internaţional în Kosovo“, să sprijine formarea unui guvern civil şi a unei poliții proprii, să organizeze şi să supravegheze desfăşurarea unor alegeri libere şi să participe la constituirea unei forţe internaţionale care să garanteze implementarea unui acord de pace.

Banca Mondială şi Fondul Monetar Internaţional (FMI) au fost invitate să-şi dea concursul (ele totdeauna îşi dau concursul acolo unde pot să pună piciorul şi să controleze la sânge tot ce se face), dar existau încă dificultăţi cauzate de faptul că Iugoslavia se afla sub efectul sancţiunilor şi nu era membră în nici una din aceste organizaţii.

Specialiştii financiari occidentali apreciau că modelul de reconstrucție bosniac avea o serie de neajunsuri, mai ales în ceea ce priveşte modul de transpunere în practică şi de control al sumelor alocate. Au fost reconstruite mare parte din locuinţele distruse, dar mai mult de jumătate din acestea au rămas goale deoarece doar

300.000 din cei peste 700.000 de bosniaci aflaţi în ţările vest-europene s-au întors, iar alţi 800.000 s-au stabilit în diverse zone din Balcani, de unde nu mai doreau să plece.

Se estima, la acea dată, că cel puţin jumătate din refugiaţii kosovari aflaţi în Occident sau în alte state sud-est europene (Turcia, Grecia, Bulgaria, România etc.) nu se vor mai întoarce în provincie. De ce să se întoarcă acolo unde tunurile încă bubuiau, bombele cădeau şi oamenii mureau!? N-a prea fost aşa.

Premierul elen, Kostas Simitis, a lansat în cadrul celui de-al 6-lea Forum al Oamenilor de Afaceri din Regiunea Balcanică o iniţiativă privind *constituirea unui organism cu scopul de a coordona procesul de reconstrucţie a Balcanilor, după încheierea conflictului din Iugoslavia.*

Acest organism, în aprecierea demnitarului grec, ar fi trebuit să aibă sediul la Salonic şi să beneficieze de o largă reprezentare internaţională, în scopul asigurării finanţării reconstrucţiei şi relansării economiilor statelor care se confruntă cu efectele cauzate de criza din Iugoslavia. El a precizat că interesele Greciei vor determina guvernul elen să acţioneze preponderent pentru dezvoltarea economică a Albaniei şi Macedoniei, firmele greceşti fiind orientate spre aceste ţări şi spre Iugoslavia.

Obiectivele acestui proiect erau: susţinerea dezvoltării şi stabilităţii economiilor ţărilor balcanice; asigurarea transportului şi tranzitului produselor elene prin ţările balcanice spre statele din centrul, vestul şi estul Europei, fapt care necesita şi modernizarea infrastructurii rutiere a statelor din zonă; crearea şi întărirea condiţiilor politice şi economice necesare promovării vânzărilor de produse elene în statele balcanice; promovarea unor rute alternative de legătură cu centrul Europei, atât datorită necesităţii securităţii, cât şi ca un motiv în plus pentru atragerea turiştilor.

Marea Britanie nu putea rămâne nici ea pe dinafară. Ministrul de externe, Robin Cook, a declarat că, în cadrul variantei britanice a planului de „regenerare balcanică“, bazat pe un pact de stabilitate cu ţările din zonă, ţara sa s-ar pronunţa pentru trei componente: furnizarea ajutoarelor financiare şi asistenţei tehnice necesare eliminării efectelor conflictului şi, pe termen lung, reconstrucţiei economice, dezvoltarea unei zone deschise de comerţ european şi a unei reţele de acorduri bilaterale între statele din zonă, precum şi

elaborarea unor acorduri specifice de deschidere a unui dialog politic între miniştrii de externe din statele membre ale Uniunii Europene şi cei din ţările sud-est europene. Împărţeala începuse.

ONU, trecută pe al şaptesprezecelea sau, mai exact, pe al douăzecilea plan în rezolvarea unor probleme pentru care a fost creată această organizaţie, şi-a căutat şi ea ceva de făcut, ca să nu se spună că stă cu mâinile în sân, că este neputincioasă şi bătrână. La 15 mai 1999, a trecut la… o primă evaluare a impactului uman al bombardamentelor NATO asupra Iugoslaviei. Dacă nu le poţi opri, măcar să încerci să le evaluezi! Misiunea (prima misiune a Organizaţiei Naţiunilor Unite după începerea conflictului din Iugoslavia) cuprindea 9 membri şi urma să îşi îndeplinească obiectivele mai întâi la Belgrad, apoi la Pristina şi, în final, în Muntenegru.

Jocurile politice se derulau în continuare în nota lor specifică marilor crize. Specialiştii erau însă îngrijoraţi de realitatea nemijlocită, de evoluţia posibilă nefavorabilă a situaţiei şi lansau, la rându-le, mesaje încurajatoare. Astfel, preşedintele Comitetului Întrunit al Şefilor de State Majore ale Forţelor Armate americane, generalul Henry Shelton, a declarat că FA iugoslave ar putea rezista încă mult timp atacurilor NATO, dar Alianţa este pregătită şi capabilă să intensifice şi să continue atacurile, atât timp cât va fi nevoie.

Normal. Raportul de forţe, în ţări, era de… 19 la 1 şi chiar mai mult. Cele mai mari puteri militare ale lumii se năpustiseră asupra Iugoslaviei. Ce deznodământ se putea aştepta?

Şi, ca şi cum n-ar fi fost de-ajuns această forţă colosală, la 13 mai 1999, Parlamentul albanez a aprobat o rezoluţie prin care sprijinea AEK şi pe liderul său, Hashim Thaci. În această rezoluţie, se arăta: *„Adunarea Poporului recunoaşte şi susţine guvernul condus de premierul Thaci şi AEK drept unul din factorii politici şi militari decisivi privind soluţionarea crizei din Kosovo“.*

Sârbii bosniaci considerau că este inadmisibil să se acorde independenţă albanezilor din Kosovo, iar lor să li se refuze dreptul de a se uni cu „patria mamă“. În concepţia lor, o eventuală secesiune a Republicii Sârbe din Bosnia putea fi limitată sau oprită prin intervenţia SFOR, dar continuarea bombardamentelor, departe de a întări stabilitatea regională, accentua şi mai mult contradicţiile din

diferite state sau dintre state de o asemenea manieră încât Albania, Macedonia, Iugoslavia şi Bosnia şi Herţegovina vor fi nevoite să devină protectorate internaţionale.

Ceea ce, de altfel, sub o formă sau alta, au şi devenit.

Ministrul german de externe, J. Fisher, a adresat delegaţilor prezenţi la întrunirea de criză a Partidului Ecologist, care se desfăşura în acele zile, un mesaj prin care a avertizat că, dacă aripa pacifistă a Partidului Ecologist va avea câştig de cauză şi va trece moţiunea privind încetarea necondiţionată a focului, guvernul german va cădea, NATO va fi slăbit iar poziţia preşedintelui Miloşevici se va întări.

Specialiştii militari bulgari apreciau că motivul pentru care rachetele antiradar de tip HARM au căzut în Bulgaria îl reprezintă faptul că FA bulgare au în dotare sisteme radar de producţie rusească, similare celor ale armatei iugoslave. În condiţiile în care FA iugoslave au închis sistemele radar pentru a le proteja împotriva loviturilor aeriene aliate, rachetele HARM au interceptat frecvenţele folosite de apărarea antiaeriană bulgară, fapt ce a determinat încadrarea unor ţinte din această ţară. Pentru a evita astfel de situaţii, NATO va dota, probabil, FA bulgare cu sisteme de producţie americană sau va solicita neactivarea sistemelor bulgăreşti, asumându-şi obligaţia de a asigura activitatea de radiolocaţie şi înştiinţare a apărării antiaeriene bulgare despre eventuale pericole din partea forţelor iugoslave. Dar politicienii bulgari nu se puteau nici ei dezminţi. Astfel, ministrul de externe al Bulgariei, N. Mihailova, care se găsea la Londra, i-a avertizat pe cei care cer oprirea bombardamentelor NATO asupra Iugoslaviei că regiunea are nevoie de o soluţie pe termen lung a conflictului din Kosovo şi nu de o experienţă pe termen scurt. Iar bombardarea, probabil, în concepţia unei femei ajunsă ministru de externe al ţării ei, reprezenta o modalitate de a-i „cuminţi“ pe sârbi, de a soluţiona „pe termen lung“ o problemă pe care nu au rezolvat-o nici armatele imperiale, nici timpul. Convinsă sau nu de propriile ei spuse, Mihailova a adăugat că „nu are nici un sens să se oprească războiul la jumătatea drumului, şi trebuie oprită mai întâi purificarea etnică din Kosovo“. Doamne, ce războinice au ajuns femeile din ziua de azi! Se putea oare să nu aibă şi bulgarii o doamnă Albright a lor?!

Între timp, printre dărâmăturile ambasadei chineze lovite de NATO la Belgrad, a mai fost găsită o rachetă care nu a explodat. De unde rezultă, potrivit afirmațiilor ambasadorului chinez în Iugoslavia, că rachetele lansate asupra ambasadei au fost cinci şi nu trei cum se susținuse până atunci. Putea să fie şi o sigură coadă de rachetă. Faptul că a fost bombardată ambasada Chinei nu va rămâne fără urmări. Chinezii nu uită niciodată nimic.

Situaţia refugiaților şi operațiunea „Allier Harbour"

La operațiunea NATO „Allier Harbour" pentru ajutorarea refugiaţilor din Kosovo participau, la acea dată, 25 de ţări, cu un efectiv de 7000 de oameni.

Aceste efective erau distribuite în 5 sectoare, astfel:

- „Task Force North", sub comandă italiană, includea 2000 de italieni şi efective mai reduse din Austria şi Turcia;
- „Task Force South", sub comandă franceză, cu 800 de militari din Franţa, 200 din Grecia, 150 din Danemarca şi 150 din Emiratele Arabe Unite (acestea urmau să construiască o tabără de refugiaţi la Elbasan, cu 5000 de locuri, una la Korca, cu 9000 de locuri şi alta la Poljka cu 5000 de locuri);
- „Task Force Romeo", sub comandă olandeză, bazată la Plepa, în apropierea portului Durres, care a construit o tabără de refugiaţi pentru 4500 persoane la Vlora;
- „Task Force West", sub comandă spaniolă;
- „Task Force Shining Hope", sub comandă SUA şi compusă numai din 800 de americani, bazată pe aeroportul din Rinas, având sarcina de a construi o tabără de refugiaţi la Fier pentru 20.000 persoane.

Mai erau implicate Germania şi Marea Britanie, care pregăteau tabere de refugiaţi în sud-estul Albaniei, precum şi Canada, Norvegia, Luxemburg, Polonia, Ungaria şi Republica Cehă, ca ţări membre NATO. La acestea se adăugau Austria, Slovacia, Slovenia, România şi Lituania, ca ţări care nu făceau, la acea dată, parte din Alianţă.

În cadrul aceleiaşi operaţiuni, în partea centrală şi de nord a Albaniei, forţele NATO au fost angajate şi în refacerea căilor de comunicaţii în scopul realizării unui coridor umanitar pentru

ajutorarea refugiaţilor. Urma, de asemenea, să fie amenajat aeroportul militar Gjdari, situat în nordul ţării. La amenajarea aeroportului de la Kukes, s-au implicat şi Emiratele Arabe Unite, care au contribuit cu trei milioane de dolari, pentru realizarea unei piste naturale şi a unei tabere pentru 9.000 de refugiaţi, situată în nordul ţării.

Toate acestea şi multe altele erau activităţi care se efectuau sub presiunea momentului şi a situaţiei extrem de complicate, a cărei amploare se pare că n-o prevăzuse nimeni.

EFECTE… COLATERALE

Pe data de 14 mai la ora 01.00, aviaţia NATO a atacat o coloană de tractoare cu refugiaţi albanezi care se întorceau la casele lor, în satul Korişa, situat la 6 km nord de Prizren. Potrivit datelor care s-au transmis atunci, au fost înregistraţi 79 de morţi şi 58 de răniţi, victimele fiind în cea mai mare parte femei, copii şi bătrâni. Agenţiile de ştiri iugoslave au comunicat că aviaţia NATO a bombardat şi ambulanţa care a sosit la faţa locului şi au mai fost răniţi doi poliţişti care asigurau securitatea judecătorului de instrucţie.

Oficialii NATO nu au vorbit, în acea zi, de vreo eroare, ci doar de o „ţintă militară legitimă".

Între orele 11.20 şi 13.00, s-au mai executat lovituri asupra unor obiective militare sau civile din satele Petrovic (municipalitatea Stimlije), Balic (municipalitatea Urosevac), Donje Sinkovce (municipalitatea Leskovac), Arapova Dolina (municipalitatea Leskovac) şi Gredelicka Klisura, iar între orele 13.35 şi 15.30, pe display-urile computerelor de la bordurile avioanelor NATO au apărut, ca ţinte, diferite alte obiective din oraşul Pirot, satul Izvor (4 km sud-est de Pirot), cartierul Dragodan din Pristina (locuit în exclusivitate de etnici albanezi), cartierele Vozdovac şi Avala din Belgrad, cazarma „Milan Bogojevic" din Kragujevac şi încă vreo şapte poduri din sud-estul Serbiei (unul în apropiere de Jagodina şi altul la Cuprija, trei în regiunea Kursumlija, unul pe şoseaua

Belgrad-Skopje, în apropiere de Bistrica, 250 km sud de Belgrad, şi un altul pe autostrada Niş-Belgrad în localitatea Mijatovac).

Pe data de 15 mai, la ora 03.15, a fost bombardată zona industrială a oraşului Cacak şi lovit din nou aerodromul Ponikve, de lângă Uzice. Au mai fost vizate localităţi din centrul ţării, unde se aflau depozite de carburanţi şi diverse fabrici.

În seara zilei de 14 mai 1999, televiziunea iugoslavă a difuzat imagini cu trei avioane de recunoaştere fără pilot (două americane şi unul francez), care au fost doborâte la 13 mai 1999 de către apărarea antiaeriană iugoslavă. S-a spus, de asemenea, că, la 15 mai, în regiunea Niş, a fost doborât, la ora 00.51, un avion de luptă, pilotul reuşind să se catapulteze în apropierea localităţii Brenica, la mică distanţă de Niş.

Într-un raport al NATO se arăta că avionul american de tipul „F-117 STEALTH“, doborât deasupra Iugoslaviei, nu a fost lovit de apărarea AA iugoslavă, ci de un avion american „F-15“, care a lansat din greşeală o rachetă aer-aer. Probabil, ca să nu-şi asume sârbii o astfel de victorie! Sau, cine ştie, cărările războiului sunt numeroase şi întortocheate, mai ales când este vorba de războiul psihologic… Documentul preciza că avionul „F-117“ a fost doborât din cauza defectării sistemului electronic de recunoaştere (amic-inamic) al acestuia, fiind luat drept aeronavă inamică de către avionul „F-15“. Tocmai atunci s-a găsit şi sistemul ăsta, care, de altminteri este atât de precis şi de sigur, să se defecteze! Ca să vezi ghinion!

Surse occidentale afirmau, la acea dată, că Alianţa era pe punctul de a lua o decizie în ceea ce priveşte o intervenţie terestră în Kosovo, în condiţiile în care preşedintele Miloşevici nu se arăta dispus să facă nici cel mai mic compromis pentru aplicarea planului propus de G-8. Dar tocmai asta credea toată lumea că aştepta şi Miloşevici: intervenţia terestră.

Adevărul nu este şi nu poate fi acesta. Oricât de furioşi şi de dezamăgiţi ar fi fost sârbii datorită agresiunii Occidentului împotriva lor, ei nu doreau şi nu puteau dori ca trupele terestre ale ţărilor NATO să intre în acţiune. Oricare om cu scaun la cap şi-ar fi dat seama că ar fi fost un dezastru. Şi în primul rând, un dezastru pentru Iugoslavia. Pentru că, natural, o dată cu intrarea în luptă a trupelor terestre, întregul arsenal occidental ar fi „coborât la sol“, trecându-se efectiv de la aşa-numitele „operaţiuni chirurgicale“ la atacuri terestre

în forţă, folosindu-se toată tehnologia şi toată forţa Vestului. Şi nu se ştie câte zeci de mii de oameni şi-ar fi găsit mormântul pe chinuitul pământ al Iugoslaviei. Şi nimeni n-ar fi ştiut cu precizie (ne referim la Occident) pentru ce.

Totuşi, la vremea aceea, existau indicii că întregul efort aerian al Alianţei va fi concentrat şi în continuare pentru neutralizarea forţelor sârbe dislocate în Kosovo şi în zonele adiacente. Surse de la Bruxelles au declarat că, până în acele momente, Alianţa Nord-Atlantică efectuase aproximativ 20.000 de ieşiri în spaţiul aerian al Iugoslaviei, concretizate în 7.000 de atacuri asupra obiectivelor importante de pe teritoriul acesteia. De la începutul conflictului, loviturile NATO provocaseră, potrivit acestor surse, următoarele pierderi FA iugoslave:

- 100 de avioane de luptă;
- 432 de tancuri şi piese de artilerie;
- 25% din armamentul greu staționat în provincia Kosovo.

Aceste date erau însă departe de adevăr.

Între timp, surse din cadrul Ministerului de Interne al Bulgariei au făcut cunoscut că, la 14 mai 1999, o altă rachetă a căzut în apropierea localităţii bulgare Varbovo, la aproximativ 10 km de frontiera cu Iugoslavia. Era a şasea rachetă căzută pe teritoriul bulgar de la declanşarea acţiunii militare a NATO. Racheta, care avea inscripţii în limba rusă, se putea să fi fost lansată de FA sârbe asupra unui avion al NATO.

Dar ce mai conta!

Iarăşi a început bătălia comunicatelor. La 14 mai, Belgradul afirma că, în ultimele zile, 4.000 de militari şi poliţişti au fost retraşi din Kosovo, însă retragerea acestora şi a tehnicii de luptă era îngreunată de raidurile NATO. Informaţia a fost însă dezminţită de Alianţa Nord-Atlantică. Imediat, Ministrul Securităţii Naţionale a anunţat întreruperea retragerii trupelor sârbe din Kosovo, deoarece „gestul de pace al Iugoslaviei a fost respins de către NATO, iar forţele iugoslave dislocate în Kosovo vor rămâne în provincie până când trupele NATO se vor retrage din ţările vecine“.

Operaţia „Apache“, ca să-i spunem aşa, se continua şi ea în coordonatele ei deja arhicunoscute. Unii cred, poate, că era vorba de dificultăţile pe care le întâmpinau americanii în eficientizarea

dispozitivului de luptă al acestor elicoptere foarte costisitoare. S-ar putea să fi fost însă şi altceva la mijloc. Americanii nu aveau efectiv nici un chef să-şi expună gratuit şi chiar să-şi sacrifice cele mai bune elicopterele ale Trupelor lor de Uscat de dragul unor efecte absolut minore. Întrebuinţarea acestor elicoptere putea fi prevăzută numai în cazul unor atacuri terestre masive şi complexe asupra forţelor sârbe. Or, cu toate spusele lui Clinton, aşa ceva nu putea fi decât o măsură extremă, disperată.

Totuşi, unităţile de sprijin ale escadrilelor de elicoptere americane Apache, dislocate în Albania, au executat, în acele zile, pentru prima dată, un exerciţiu în teren (într-un poligon situat la aproximativ 50 km nord-est de Tirana), cu trageri de luptă reale, întrebuinţându-se tunuri de 105 mm. Scopul acestui exerciţiu a fost antrenarea artileriştilor în executarea de trageri asupra sistemului de apărare AA inamic, astfel încât să permită elicopterelor Apache să-şi îndeplinească misiunea în adâncimea apărării acestuia.

Transportul obuzierelor la şi de la poligon s-a executat cu elicoptere de transport Chinook.

SUA au dislocat în Italia mai multe avioane de cercetare destinate culegerii de date privind amplasarea la sol a trupelor şi interceptarea comunicaţiilor militare, cu intenţia de a fi transferate în Albania sau Macedonia. Acestea ar fi urmat să asigure datele necesare executării misiunilor de atac de către elicopterele Apache. Într-o primă fază, noile mijloace de cercetare americane aveau misiunea de a identifica rampele mobile de lansare ale rachetelor SA-14 care reprezentau, în concepţia militarilor americani, principala ameninţare pentru acţiunile elicopterelor Apache. Pentagonul a făcut cunoscut că NATO intenţionează să reanalizeze componenţa forţei de pace pentru Kosovo (KFOR), efectivele urmând să fie suplimentate cu mult peste cifrele prevăzute la început (26.000 de militari).

Au fost continuate şi celelalte măsuri impuse de desfăşurarea operaţiei aeriene. Astfel, s-a comunicat că 12 avioane Tornado, aparţinând FAM britanice, urma să fie dislocate la baza franceză de la Solenzara (Corsica), începând cu 01 iunie 1999, iar 10 avioane franceze de tip Mirage F-1 CT, de la Baza 132 de la Colmar-Meyenheim din estul Franţei, fuseseră deja redislocate la Baza

italiană Istrana. Pentru deservirea acestora au fost trimişi la această bază 80 de militari.

Şi guvernul de la Roma, cu toată prudenţa sa, a aprobat mărirea contingentului italian din cadrul NATO, care se afla în Albania, de la 800 la 2.600 de militari, iar Parlamentul turc a dat în mod oficial aprobarea ca NATO să utilizeze bazele militare turceşti, în vederea executării loviturilor aeriene asupra Iugoslaviei. În acest fel, Alianţa putea utiliza aeroporturile a trei baze aeriene militare din vestul Turciei: Corlu, Bandirma şi Balikesir, unde se preconiza să fie dislocate câte o flotilă de avioane F-15 şi F-16 şi trei avioane cisternă.

Avioanele dislocate aici aveau să acţioneze pe coridoarele aeriene din Bulgaria.

Ibrahim Rugova, una din figurile interesante ale acelor vremuri, avea să declare că „în acest moment, AEK este un grup extremist care nu încetează să mă critice şi acest lucru este regretabil. Eu sunt liderul albanezilor din Kosovo şi, în această calitate, beneficiez de sprijinul persoanelor care se află în acest moment în taberele de refugiaţi din Macedonia şi Albania. Obiectivul meu este să coordonez şi să organizez noua clasă politică din Kosovo".

Deşi se aflau sub protecţie sârbă, Rugova şi colaboratorii apropiaţi erau în pericol de a fi eliminaţi de AEK, fiind acuzaţi de trădare şi colaborare cu Miloşevici. Pentru a evita o astfel de evoluţie, Rugova, cu acceptul Belgradului, a luat decizia transferării principalilor reprezentanţi politici în Occident, Germania oferindu-se să le asigure protecţia. Odată cu acest eveniment se constată şi o radicalizare a punctelor de vedere ale liderului albanez kosovar care considera atunci că acordarea independenţei provinciei trebuie luată serios în discuţie.

Adevărurile ies încet, încet la iveală, ca untdelemnul. Surse ale AEK au recunoscut, pentru prima dată, că utilizează voluntari străini pentru instruire şi participare la lupte. Majoritatea acestora veneau din Germania, Franţa şi Olanda şi erau înregistraţi la Durres ca luptători sau personal sanitar. În fapt ei aveau experienţa altor teatre de război şi erau folosiţi ca instructori pentru luptătorii AEK.

Nu ni se pare deloc surprinzătoare intervenţia liderului Partidului Radical Sârb şi vicepremier al guvernului Republicii Serbia, Vojislav Seselj, care a declarat că este posibil ca Iugoslavia să facă unele concesii şi să ajungă la un compromis cu Occidentul, însă numai după încetarea bombardamentelor NATO. Solicitările Alianţei de instituire în Kosovo a unei administraţii internaţionale erau, totuşi, considerate de liderul sârb ca inacceptabile, deoarece s-ar fi instaurat o autoritate străină pe teritoriul iugoslav. Ce ştia el! Şi cine avea nevoie de părerile lui! Declaraţiile liderilor occidentali, potrivit cărora NATO va instaura un regim democratic în Serbia, erau considerate de Seselj ca lipsite de sens, deoarece, credea el, „Serbia are un guvern ales de cetăţenii săi“.

Preşedintele muntenegrean, Milo Djukanovic, se pronunţa, aşa cum dorea Occidentul, în favoarea unei autonomii speciale a provinciei Kosovo şi sugera ONU să transforme planul de pace al G-8 într-o rezoluţie a Consiliului de Securitate, care să fie aplicată imediat. El era în favoarea participării Rusiei la o eventuală forţă internaţională de pace, în Kosovo. Liderul de la Podgoriţa era indignat că Miloşevici a pus în pericol stabilitatea Muntenegrului şi a atras poporul iugoslav într-o tragedie. Adevărul este că, fără Miloşevici sau cu Miloşevici la conducerea Iugoslaviei, albanezii din Kosovo tot ar fi dorit secesiunea provinciei şi, dacă e posibil, alipirea la Albania. N-a prea fost posibilă alipirea la Albania. Deocamdată. Dar restul da. Pare a fi clar pentru toată lumea. Măcar acum, la 16 ani de la acele evenimente.

În urma convorbirilor desfăşurate în prima decadă a lunii mai 1999 la New York între secretarul general al ONU, Kofi Annan, şi preşedintele în exerciţiu al OSCE, ministrul norvegian de externe, Knut Volle Baek, s-a convenit asupra misiunilor organizaţiilor internaţionale care vor fi implicate în Kosovo, astfel: UE se va ocupa de reconstrucţia economică, OSCE de instituţiile democratice, ONU de operaţiunile de poliţie.

Ce simplu!

Conducerea politică elenă considera că, din cauze politice din Rusia, au scăzut şansele de a se ajunge la o poziţie comună SUA-Rusia privind soluţionarea conflictului iugoslav. Autorităţile ruse şi cele americane au deosebiri de vederi în ceea ce priveşte retragerea

forţelor iugoslave din Kosovo şi conducerea viitoarei forţe multinaţionale de menţinere a păcii, care nu pot fi neglijate.

Partea rusă susţinea necesitatea ca retragerea forţelor sârbe să fie parţială, astfel încât să se menţină statutul de suveranitate al conducerii de la Belgrad faţă de Kosovo, iar forţa de menţinere a păcii să fie pusă sub egida ONU, cu drept de veto asupra unor hotărâri şi iniţiative ale NATO privind misiunile şi prezenţa forţei în provincie;

Partea americană insista ca retragerea forţelor sârbe să fie totală, urmând ca o forţă militară sau de poliţie să se reîntoarcă pentru a asigura drepturile suverane ale conducerii centrale, iar forţa multinaţională să fie sub controlul exclusiv al NATO, acceptând doar ca trupele să poarte însemnele ONU (căşti albastre, vopsirea tehnicii în alb şi inscripţionarea acesteia).

Premierul C. Simitis a afirmat că, printr-o politică inflexibilă, SUA au devenit un factor de instabilitate şi a solicitat premierului britanic, Tony Blair, să înceteze imediat bombardamentele NATO în Iugoslavia. Ministrul apărării, A. Tsohatzopoulos, l-a invitat la sediul Ministerului Apărării pe ambasadorul american la Atena, Nicholas Burns, căruia i-a prezentat poziţia Greciei privind necesitatea încetării imediate a bombardamentelor, deoarece au devenit un obstacol în calea soluționării conflictului prin mijloace pașnice.

În ton cu aceste demersuri deloc neglijabile, aproximativ 200 de poliţişti greci în uniforme au manifestat în seara zilei de 14 mai 1999 pe străzile Atenei şi în faţa ambasadei SUA, pentru a protesta împotriva atacurilor aeriene ale NATO în Iugoslavia. O astfel de acţiune, să recunoaştem, ni se pare a fi cu totul specială.

Încă un semnal de luat în seamă din Vest. Olanda a anunţat că îşi va îndeplini obligaţiile faţă de Alianţa Nord-Atlantică, cu care va merge până la capăt, însă, va aborda cu precauţie implicarea sa într-o eventuală intervenţie terestră în Iugoslavia. Această ţară considera că este necesar un mandat clar privind responsabilităţile părţilor participante la aceasta, precum şi asupra statutului forţelor. Serbia nu poate fi comparată cu Irakul, nici din punct de vedere al capacităţii de ripostă, nici din cel al terenului de desfăşurare a operaţiilor militare. În acest sens, în concepţia factorilor de responsabilitate din Olanda, Alianţa trebuia să ia în consideraţie faptul că o operaţie terestră în Kosovo ar avea ca urmare pierderi importante în efective.

Nici analiştii politico-militari canadieni nu erau prea optimişti. Ei considerau că nereuşita atacurilor aeriene asupra Iugoslaviei avea drept cauză faptul că s-a adoptat acelaşi scenariu ca şi în conflictul bosniac, fără să se ţină cont de situaţia specifică din Kosovo. În acest caz, soluţia militară trebuia combinată cu cea politică, inclusiv prin implicarea într-o mai mare măsură a organizaţiilor non-guvernamentale (aşa-numitele „căşti albe“). Printre soluţiile care se cereau aplicate aici ar fi fost, potrivit opiniilor acestor analişti, implicarea sporită a G-8, şi în special a Rusiei, încetarea temporară a bombardamentelor în Kosovo, care ar fi putut duce la creşterea prestigiului NATO, oferindu-se astfel timp pentru soluţii diplomatice.

NATO şi SUA, erau de părere aceşti analişti, trebuie să nu se mai angajeze pe viitor în ceva care să nu poată fi continuat şi desăvârşit, ţinând cont de faptul că „Rambouillet“ nu a fost un acord real, ci mai degrabă un dictat. Ei şi-au exprimat părerea că era şi este necesar ca Tribunalul internaţional de la Haga să renunţe la întrebuinţarea dublului standard în aprecierea intervenţiilor armate. Pentru că nu s-au tratat după aceleaşi criterii şi potrivit aceluiaşi drept (care trebuie să fie unul singur pentru toată lumea) intervenţiile armate în Cecenia, în zona kurdă din Turcia, în Rwanda, în Krajina. După războiul din Kosovo ar trebui, în viziunea lor, revizuite atât rolul ONU, cât şi cel al Consiliul de Securitate, dar şi structurile lor specifice. Aceşti analişti au înţeles foarte bine că, în configuraţia viitoare a provinciei Kosovo, trebuie să se ţină seama că AEK nu va renunţa la lupta pentru câştigarea independenţei.

Ei mai considerau, de asemenea, că Occidentul trebuie să ajute România şi Bulgaria.

Rezultatele unui sondaj de opinie efectuat în Cehia au evidenţiat că peste 90% dintre cei intervievaţi considerau că reprezentanţii politici cehi ar trebui să facă presiuni diplomatice pentru încetarea conflictului din Kosovo, 88% se pronunţau pentru participarea Cehiei la ajutorarea refugiaţilor, iar 63,7% erau de acord cu trimiterea militarilor cehi în Iugoslavia, în cazul extinderii conflictului. Împotriva unui astfel de demers se situau 27,8% dintre cetăţeni, iar peste 80% considerau că Cehia nu trebuie să rămână neutră faţă de acest conflict.

ZIUA A 53-A

La 15 mai, bombardamentele nu încetaseră. Şi nici nu aveau de gând să înceteze. Între orele 08.00 şi 14.10, avioanele îşi aruncaseră bombele lor extrem de precise asupra podului din satul Visoka şi podului de la confluenţa râurilor Kosnica şi Toplica, din zona Kursumlija, precum şi asupra unor concentrări de forţe iugoslave din zona localităţilor Urosevac, Stimlje, Kosovska-Mitrovica, Prizren, Dusanovo, Pec.

Bombele n-au ocolit nici Valea Timokului care, se ştie, este locuită de etnici români (ei îşi zic sau li se zice vlaho-români sau români-vlahi). Printre ţintele preferate ale avioanelor NATO, s-au aflat Combinatul de cupru şi instalaţii ale „Jugopetrol“ din localitatea Bor, depozite de combustibil din localitatea Boljevac, situată la 30 km sud de Bor, şi portul Prahovo, de pe malul sârbesc al Dunării, în apropierea Complexului hidroenergetic şi de navigaţie Porţile de Fier II. A fost incendiat terminalul petrolier.

Podul de la Jagodina, de pe râul Lugomir, a fost atacat cu 4 proiectile, care au lovit însă zone din vecinătate. Se mai întâmplă.

La 6 km sud de Belgrad, se află zona Padinska Skela. Evident, nici ea nu a scăpat bombardamentelor. Martori oculari au declarat că un avion NATO s-a prăbuşit. În continuare, timp de trei ore, de la 17.00 la 20.00, avioanele Alianţei au lovit un releu TV din apropiere de Suva Reka şi, spun sursele NATO, concentrările de forţe iugoslave situate în raionul Djakovica, Decani, Klina.

Şi, ca ziua să fie plină, între orele 23.00 şi 23.30, au fost bombardate obiective din Belgrad (printre care aeroportul Batajnica), Centrala termoelectrică din Bor, o staţie trafo a Complexului industrial „SARDIT“ din Smederevo şi obiective din oraşul Niş.

A doua zi, pe 15 mai, între orele 01.00 şi 06.00, aviaţia NATO a bombardat Pozarevac, localitatea natală a preşedintelui Slobodan Miloşevici, releul de televiziune de pe înălţimile Fruska Gora (la sud Novi Sad) şi o instalaţie petrolieră din localitatea Zrenjanin şi rafinăria de la Pancevo.

În noaptea de 14/15 mai 1999 au mai fost lovite obiective din zona localităţilor Niş, Pristina, Krusevac, Cvetke, Djakovica, Lipljan, Prizren şi Zur, din zona Kraljevo (aerodromul Ladjevici, situat la 10 km de Kraljevo, spre Cacak, satele Cvetke, Leskovac şi Gruza, ultimele două situate pe comunicaţia Kragujevac-Kralijevo, Întreprinderea de Reparat Tehnică Militară, Fabrica de Instalaţii Sanitare „CER” şi Întreprinderea de Construcţii „Hidrogradnija“ din Cacak.

Şi încă o statistică menită să reliefeze, de data aceasta, şi contribuţia Portugaliei la această acţiune. De la începutul bombardamentelor asupra Iugoslaviei, detaşamentul portughez, format din 3 avioane F-16, staţionat la Baza Aeriană Aviano, a îndeplinit 48 de misiuni de patrulare aeriană şi însoţire. În total, acestea au efectuat 370 de ore de zbor în 96 de ieşiri, îndeplinind misiunile într-un spaţiu aerian ce a acoperit Marea Adriatică, Albania, Macedonia, Bosnia-Herţegovina şi Ungaria. Portughezii spun că, în tot acest timp, costul acţiunilor a fost de circa 800.000 de dolari.

Deşi cu oarecare întârziere, NATO a prezentat un comunicat prin care recunoaşte că a bombardat un obiectiv din localitatea Korisa din Kosovo, însă precizează că acesta a fost unul militar şi nu s-au folosit bombe cu fragmentaţie. *„Korisa a fost identificat ca fiind o unitate militară şi un punct de comandă unde se află diverse echipamente militare. Au fost observate transportoare blindate şi peste zece piese de artilerie. Alianţa Nord-Atlantică nu poate să confirme bilanţul autorităţilor sârbe (cca. 100 de morţi), nici cauzele care au provocat moartea acelor civili“.*

În legătură cu acelaşi subiect, ministrul german al apărării, Rudolf Scharping, a declarat că deţine informaţii potrivit cărora preşedintele iugoslav a utilizat la Korisa civili drept scuturi umane.

Între timp, luptele pe frontul din Kosovo s-au continuat. În zona Drenica, forţele sârbe, sprijinite de blindate, au lansat o puternică ofensivă împotriva AEK. Trupele iugoslave au executat foc de artilerie asupra localităţii albaneze Zogaj, situată lângă frontiera cu Albania.

Şi în Macedonia au fost luate, de către populaţie, unele măsuri pentru a preveni orice surprindere. În unele sate macedonene de lângă Skopje şi Kumanovo, cu populaţie sârbă, au apărut aşa numitele „gărzi săteşti“. Acestea acţionau la ordinele Belgradului şi urmăreau mişcările trupelor NATO din F.R.I. Macedonia.

Interesant.

Indiferent de ce se discuta sau de ce se întâmpla, NATO îşi urma strategia sa punctiformă, clară, inflexibilă. Astfel, în ziua de 15 mai 1999, la Lisabona a sosit Forţa navală permanentă a NATO din Atlantic, STANAVFORLANT, constituită din 7 fregate aparţinând SUA, Canadei, Marii Britanii, Germaniei, Olandei, Spaniei şi Portugaliei. Plecarea navelor spre Marea Adriatică, cu misiunea de a participa la aplicarea embargoului impus Iugoslaviei, era prevăzută pentru 24 mai.

De asemenea, urma ca, până la data de 16 mai, în cadrul forţelor NATO, să fie dislocate elicoptere canadiene GRIFFON şi echipament greu pentru o subunitate blindată de cercetare.

Marea Britanie şi-a sporit şi ea contribuţia militară în sprijinul operaţiunilor din Iugoslavia. Astfel, Grupul Operativ Nr. 2 de Blindate a fost pregătit pentru dislocare în zona de conflict, începând cu 22 mai 1999. În acelaşi timp, erau pregătite pentru o eventuală intervenţie terestră în Kosovo, trei batalioane de infanterie întărite cu subunităţi de artilerie şi geniu cu un efectiv de 2.300 de militari.

Danemarca lui Hamlet a trimis şi ea în Italia 3 avioane F-16 modernizate, pentru înlocuirea celor 3 aparate de acelaşi tip nemodernizate. În aceeaşi perioadă, la solicitarea Cartierului General NATO, autorităţile militare olandeze au luat măsuri pentru achiziţionarea şi completarea echipamentului de iluminare laser a ţintelor terestre, necesare celor 20 de avioane F-16 care executau

bombardamente asupra obiectivelor sârbe. Până la acea dată, pentru dirijarea prin laser a bombelor lansate de avioanele olandeze, iluminarea ţintelor se efectua cu avioane americane.

Americanii au înlocuit rapid cele două elicoptere de atac Apache, pierdute pe timpul pregătirii în Albania, astfel încât, la data de 16 mai, toate cele 24 de aparate erau gata de luptă.

Concomitent cu marile presiuni exercitate asupra Iugoslaviei, îndeosebi asupra Serbiei, Administraţia americană a hotărât ca Flota navală comercială a Republicii Muntenegru să fie scutită de prevederile embargoului petrolier impus Iugoslaviei. Aceasta însemna, în viziunea Washingtonului, *„intenţia de a ajuta guvernul democratic din Muntenegru“*.

Şi autorităţile poloneze au hotărât fără întârziere alăturarea la sancţiunile impuse Iugoslaviei de către Uniunea Europeană, în primul rând prin instituirea de vize de intrare pentru Slobodan Miloşevici şi familia sa, precum şi pentru reprezentanţi ai guvernului, armatei şi mass-media iugoslave. Potrivit măsurilor luate de aceste autorităţi, firmele poloneze nu puteau face investiţii în Iugoslavia, iar sprijinul guvernamental pentru exporturile în Iugoslavia a fost retras. Au fost interzise exporturile care ar fi putut să fie folosite pentru reconstrucţia obiectivelor distruse şi au fost suspendate zborurile civile dintre cele două ţări. Dacă-i bal, bal să fie!

În faţa acestor măsuri şi a aderării vecinilor săi la embargoul impus, Iugoslavia a acţionat în consecinţă. Începând din 12 mai 1999, au fost luate măsuri pentru interzicerea principalelor căi de acces dinspre teritoriul României şi Ungariei, pentru intensificarea observării şi, evident, pentru apărare. Pentru românii şi sârbii din zonă, era extrem de dureros să-i vadă pe militarii sârbi săpând tranşee pentru interzicerea comunicaţiei Timişoara, Vrsac. Pancevo, Belgrad. Aceste lucrări se efectuau şi la est de localitatea Vladimirovac, situată la aproximativ 50 km de Belgrad. De asemenea, la periferia localităţilor Vrsac, Uljma şi Vlajkovac se săpau tranşee şi se amenajau genistic lucrări de apărare. În zona acestor localităţi au fost observate concentrări de trupe dotate inclusiv cu tancuri.

Pe comunicaţia Szeged, Kanjiza, Senta, Becej, Novi Sad, în dreptul localităţilor Padej şi Ada, la 30 km sud de Senta, subunităţi

de tancuri şi infanterie moto au ocupat poziţii de apărare. Concomitent cu aceste măsuri de apărare dinspre toate orizonturile, Guvernul federal a hotărât introducerea regimului de vize pentru persoanele cu paşaport turistic italian, în baza reciprocităţii privind regimul vizelor şi cu scopul de a împiedica *„intrarea necontrolată în R. F. Iugoslavia a cetăţenilor unei ţări care participă activ la agresiunea NATO“* (rămânând în continuare valabilă decizia privind anularea vizelor pentru persoanele cu paşaport diplomatic sau de serviciu), emiterea de obligaţii federale pentru acoperirea datoriilor băncilor care au acordat credite pentru stimularea activităţii din agricultură, pescuit şi turism, colectarea urgentă a impozitelor şi taxelor speciale pentru fondurile destinate apărării. În acest cadru, s-a subliniat că, în perioada iunie 1998 – 21 aprilie 1999, guvernul Republicii Muntenegru nu a livrat la bugetul federal suma de 354.418.907 de dinari (32.219.900 de dolari), iar pentru fondul special destinat apărării ţării, din Republica Muntenegru s-au plătit mai puţin cu 32.012.870 dinari (2.010.260 de dolari).

Dacă bombele îşi urmau drumul lor, şi demersurile diplomatice pentru rezolvarea acestui conflict îşi urmau drumul lor. La data de 17 mai 1999, la Paris, urma să se desfăşoare reuniunea miniştrilor de externe ai Uniunii Europene. Trebuia să dezbată un plan propus de ministrul britanic de externe, Robin Cook, axat pe patru direcţii principale:

- elaborarea unui program regional pentru Balcani cu două componente, una financiară şi una tehnică;
- crearea unei zone comerciale europene deschise;
- încheierea unor acorduri de cooperare între statele membre ale Uniunii Europene şi cele balcanice şi intensificarea dialogului politic;
- aplicarea imediată a planului de acţiune pentru aderarea la NATO a statelor din regiune.

În sfârşit, venea şi Robin Cook cu ceva care să-l scoată din conul de agresivitate şi de dictat în care căzuse Marea Britanie sub discursurile tăioase şi agresive ale primului ei ministru. Căci Marea Britanie rămâne Marea Britanie.

Accentele de agresivitate n-au încetat totuşi. Comandantul Suprem al Forţelor Aliate din Europa, generalul Wesley Clark, a declarat că „NATO îşi va intensifica bombardamentele, chiar dacă va

creşte pericolul uciderii civililor, folosiţi de forţele sârbe drept scuturi umane“. Nici nu ne puteam aştepta la altceva din partea unei astfel de personalităţi. Nu ştim însă cine anume avea nevoie de o astfel de declaraţie şi la ce anume putea ea folosi. Pentru că, în nici un caz, o astfel de poziţie agresivă şi nerealistă, nu putea servi… imaginii Alianţei şi nici întăririi unităţii ei. Ba, mai mult, potrivit declaraţiilor unui diplomat dintr-o ţară membră NATO, cu cât campania aeriană împotriva Iugoslaviei ar fi durat mai mult, cu atât era mai dificil să fie păstrată unitatea Alianţei. De aceea operaţiunea militară trebuia, în viziunea acestuia, încheiată cât mai repede, motiv pentru care atât SUA cât şi conducerea NATO erau dispuse să facă concesii. Atunci care era sensul afirmaţiei generalului Clark? Numai Dumnezeu ştie!

În acest timp, Iugoslavia încerca pe toate căile să scape de bombardamentele NATO şi, în acelaşi timp, să nu accepte orice soluţie, adică un dictat, pentru Kosovo. Astfel, ambasadorul iugoslav în Grecia, Dragomir Vucicevic, a exclus posibilitatea continuării retragerii trupelor sârbe din Kosovo dacă atacurile NATO nu iau sfârşit, precizând că „retragerea trebuie să aibă loc paralel cu încetarea bombardamentelor şi retragerea trupelor NATO staţionate în ţările limitrofe“.

În schimb, şeful statului major al AEK, Agim Cekci, a declarat că „forţele sârbe din Kosovo sunt foarte aproape de o înfrângere, acestea aflându-se într-o situaţie dificilă.“ El a adăugat că „Unităţile sunt lipsite de comunicaţii între ele. Forţele sârbe nu se retrag, ci vor să câştige timp, iar AEK întâmpină dificultăţi în ceea ce priveşte organizarea şi dotarea cu armament“.

La Moscova, tonul la adresa NATO era la fel de aspru ca întotdeauna. Preşedintele Dumei de Stat, Ghenadi Selezniov, a spus că „Alianţa Nord-Atlantică este o organizaţie teroristă, iar Moscova ar putea cere avocaţilor internaţionali să instituie un proces public, de tip Nürenberg, contra crimelor comise de NATO“. Premierul desemnat, Serghei Stepasin, a precizat şi el, la rândul lui, că „Rusia se va retrage de la negocierile asupra R.F. Iugoslavia, dacă NATO intervine terestru în Kosovo; trebuie ca Alianţa să înceteze imediat raidurile aeriene; la negocierile asupra Kosovo trebuie să participe

toate părţile implicate în conflict; eventuala forţă de pace trebuie să fie sub comanda ONU şi ar putea include şi contingente din statele membre NATO".

Între aceste două atitudini, se derula, de fapt, aproape tot efortul Rusiei pentru rezolvarea situaţiei din Kosovo. Treptat, Europa Unită şi Rusia începeau să-şi armonizeze într-un fel acţiunile, pentru că era clar pentru toată lumea că iniţiativa trebuia să aparţină europenilor, că ea nu putea fi cedată.

Râurile subterane începeau să se limpezească încetul cu încetul. Până în 2013, după summitul de la Vilnius al Parteneriatului Estic…

Nici embargoul impus de Uniunea Europeană nu era pe placul tuturor ţărilor. Departe de a fi toate împotriva Iugoslaviei, unele dintre ele încercau prin toate mijloacele posibile să împace şi capra şi varza, iar altele se exprimau fie eufemistic, fie tranşant. Astfel, purtătorul de cuvânt al guvernului grec, D. Repas, a declarat că Grecia a pus trei condiţii pentru a participa la acţiunile de control în Marea Adriatică în vederea impunerii embargoului adoptat de Uniunea Europeană împotriva Iugoslaviei:

- controlul maritim să nu se execute la sud de paralela 40;
- să nu fie controlate toate navele;
- să nu fie afectată libertatea de navigaţie.

Îngrijorările ţărilor din zonă erau însă şi de o altă natură. Semnificativă în acest sens ni se pare remarca preşedintelui F.R.I. Macedonia, Gligorov, potrivit căreia *„o eventuală independenţă a provinciei sârbe Kosovo ar însemna o ameninţare atât pentru Macedonia, cât şi pentru numeroase alte ţări."* El a arătat, de asemenea, că *„există posibilitatea ca refugiaţii albanezi primiţi pe teritoriul ţării să nu dorească să se întoarcă în Kosovo"*. Acest lucru ar fi fost groaznic pentru Macedonia. Dar nu atât din pricina dificultăţilor materiale, cât mai ales pentru că ar fi produs o creştere substanţială a elementului albanez, care ar fi accentuat şi mai mult tendinţele separatiste manifestate deja la Tetovo.

Chinezii de la Beijing, cu spiritul lor realist şi bine chibzuit, remarcau că *„în Balcani, NATO acţiona pentru a pune capăt regimului dictatorial al lui Slobodan Miloşevici"*. Ei subliniau, de

asemenea, că *„în urma bombardării Ambasadei Chinei din Belgrad, relaţiile chino-americane s-au tensionat, dar această stare de lucruri se va normaliza în următoarele zile.“* Era de aşteptat. China nu avea nici un interes să menţină tensiunile la cote greu de suportat. Ea se afla angajată într-o amplă acţiune de reformare a economiei, iar acest lucru nu se putea realiza prin izolare economică şi financiară, ci printr-o foarte atentă colaborare cu marile puteri financiare şi economice ale lumii.

În acele zile, analiştii au făcut o remarcă interersantă, potrivit căreia preşedintele chinez Jiang Zemin opta pentru o soluţie de compromis, în timp ce latura dură a conducerii chineze se pronunţa în mod direct pentru o atitudine intransigentă, acuzându-l pe preşedinte de laşitate şi chiar de frică în raport cu americanii. Unii lideri politici şi militari chinezi vedeau acţiunea americană ca pe un act premeditat, cu bătaie lungă. Ei considerau că *„CIA a planificat această operaţiune pentru a scoate în stradă populaţia chineză, înainte de împlinirea a 10 ani de la evenimentele din piaţa Tiananmen, pentru a fi manevrată împotriva actualei conduceri şi a regimului chinez”.*

Multiple sunt cărările Domnului! Dar nu totdeauna ele sunt văzute sau urmate de oameni.

Situaţia refugiaţilor şi operaţiunea „Allied Harbour“

Se pare că, totuşi, greul greului trecuse. Înaltul Comisariat ONU pentru Refugiaţi (UNHCR) anunţa că, în ultimele zile, criza refugiaţilor se stabilizase. Taberele vechi erau mai puţin aglomerate, datorită amenajării altora noi şi evacuării în alte ţări a 44.000 de persoane. Situaţia se menţinea grea în tabăra de la Kukes, din nordul Albaniei.

Americanii s-au implicat mai mult în ceea ce priveşte rezolvarea concretă şi a altor situaţii decât cele care ţineau de organizarea şi desfăşurarea bombardamentelor. Astfel, SUA au deschis în Albania prima tabără de refugiaţi situată lângă Tirana, denumită „Speranţa“, cu o capacitate de 20.000 de locuri. Americanii urmau să instaleze pe teritoriul Albaniei încă două tabere. În acest timp, Uniunea Europeană a aprobat un pachet de ajutoare umanitare pentru refugiaţii din Kosovo, în valoare de 150 de milioane de euro.

Suma se adăuga celor 32 milioane de euro, pusă deja la dispoziţie de Biroul Umanitar al UE. Până la jumătatea lunii mai, guvernul Japoniei a acordat cele mai mari sume pentru criza umanitară din Kosovo (23 de milioane de dolari), urmat de executivul american, cu 8,5 milioane de dolari. La rândul lui, şi cancelarul german Gerhard Schroeder a promis preşedintelui muntenegrean, Milo Djukanovic, că ţara sa va acorda asistenţă suplimentară Republicii Muntenegru sprijinind efectiv guvernul de la Podgorița în eforturile sale de ajutorare a celor aproximativ 64.000 de refugiaţi proveniţi din Kosovo. Ministrul german de interne, O. Schily, a declarat că Germania va primi un număr mai mare de refugiaţi din Kosovo, decât cei 20.000 prevăzuţi iniţial.

Nici Grecia nu putea rămâne departe de acest efort al comunităţii internaţionale. Conducerea politico-militară elenă a hotărât trimiterea în F.R.I. Macedonia a 50 de ofiţeri şi subofiţeri, din garnizoana Kilkis, care să participe la construcţia şi organizarea unei tabere pentru refugiaţi, la 50 km sud-vest de Skopje, pe un teren de 12 hectare, care trebuia să asigure cât mai repede cu putință cazarea a 1.000 de refugiaţi.

La Pristina sosiseră, în acele zile, ajutoare umanitare în cadrul iniţiativei ruso-elveţiene „Focus“. Astfel, şase camioane au adus 20 de tone de medicamente şi produse alimentare destinate spitalelor din acest oraş, peste o săptămână urmând să sosească un alt transport asemănător. De asemenea, organizaţia intenţiona să utilizeze avioane pentru paraşutarea unor pachete cu ajutoare umanitare în regiunile muntoase greu accesibile.

Venind în întâmpinarea acestor eforturi, Consiliul de Securitate al ONU a votat o rezoluţie prin care se cerea liberul acces pentru ajutoarele umanitare în Kosovo. În rezoluţie se afirma şi „dreptul refugiaţilor de a se întoarce la casele lor în deplină securitate“, aşa cum se hotărâse la Bonn, în cadrul reuniunii G-8. Rusia şi China s-au abţinut de la vot. De ce oare?! Răspunsul nu este greu de intuit. Aceste mari puteri nu aveau încredere în Occident, în acel Occident care sprijinea AEK şi atacase Iugoslavia, în loc să folosească toate mijloacele politice, diplomatice, financiare şi economice de care dispunea pentru a rezolva conflictul care se crease acolo, fără distrugerea obiectivelor economice iugoslave şi pierderi de vieți. S-ar putea replica însă că numărul morților și

refugiaților ar fi fost și mai mare, datorită intensificării activității de epurare etnică desfășurată de Miloșevici în Kosovo. Cu alte cuvinte, armata iugoslavă și poliția sârbească ar fi putut să ucidă sau să alunge din cei 1.900.000 de locuitori ai provinciei Kosovo, 890.000 de kosovari albanezi în favoarea celor 190.000 de kosovari sârbi!…

Şi, în sfârşit, dă şi ONU un semn de viaţă. În perioada 27-29 mai 1999, o misiune specială a organizaţiei urma să se deplaseze în Iugoslavia cu scopul de a evalua situaţia din această ţară, iar secretarul general al ONU, Koffi Annan, se hotărâse să viziteze Albania şi Macedonia şi să numească un coordonator special pentru ajutoarele umanitare destinate zonei iugoslave. Acţiuni mărunte, fără nici o semnificaţie, comparativ cu marile probleme ale vremurilor şi cu filosofia Naţiunilor Unite!

ZIUA A 54-A

Vremea rea devenea din când în când aliatul Iugoslaviei. Mai exact, singura forţă care mai acţiona în acele tragice zile în apărarea vecinilor noştri sârbi de la sud de Dunăre. Din această cauză, atacurile aeriene din ziua de 16 şi din noaptea de 16/17 mai au fost mai reduse ca intensitate. Ele s-au îndreptat îndeosebi asupra unor obiective situate în sudul şi sud-estul provinciei Kosovo, acolo unde le era mai la îndemână piloţilor să lovească fără prea multe riscuri. Din cauza ploii şi vizibilităţii reduse, la unele misiuni chiar s-a renunţat.

Totuşi, pe 16 mai, între orele 11.00 şi 13.00, aviaţia NATO a lovit grupări de forţe sârbe din zona Pristina, la sud, în raionul localităţii Orahovac şi în apropiere de Prizren, precum şi unele obiective dintr-un raion situat la sud de Pec. Pe 17 mai, între orele 02.00 şi 02.30, ore haiduceşti, aviaţia NATO a atacat obiective din Belgrad, în cartierul Novi Beograd, din Pristina, capitala provinciei Kosovo, Prizren, Cacak şi Pec. Apărarea antiaeriană iugoslavă a ripostat la Belgrad, Mirijevo şi Vozdovac. A mai fost bombardată localitatea Bogutovac, situată la 20 km sud-vest de Kraljevo, şi aerodromul Ponikve. Bombardamentele NATO din acele zile şi nopţi de mai mai mult sau mai puţin frumoase, mai mult sau mai puţin ploioase s-au concentrat, după cum spuneau aliaţii, asupra următoarelor tipuri de obiective:

- tancuri şi vehicule blindate;
- piese de artilerie;

- puncte de comandă;
- concentrări de trupe;
- depozite de carburanţi;
- relee radio militare;
- poduri rutiere;
- depozite de muniţie;
- cazărmi ale forţelor armate iugoslave;
- comandamente de nivel tactic.

Se înţelege, alegerea unor astfel de tipuri de obiective avea ca scop, ca de obicei, diminuarea drastică a capacităţii de reacţie a armatei iugoslave, limitarea posibilităţilor de foc şi manevră a acestora şi crearea condiţiilor pentru introducerea în luptă a elicopterelor de atac Apache. Dar elicopterele Apache nu puteau fi introduse în luptă decât în condiţiile unui sprijin terestru substanţial şi coborârii plafonului de acţiune a aviaţiei de atac la sol sub limita siguranţei împotriva miilor de guri de foc de artilerie antiaeriană ale sârbilor. Or, aşa ceva era greu de admis în cadrul concepţiei „pierderilor zero“ în care acţionau forţele NATO şi îndeosebi cele americane. Asumarea unui astfel de risc presupunea un mandat clar din partea Congresului american, precum şi scopuri majore, de genul celor urmărite de americani în Golful Persic.

Seria semnalelor de avertizare asupra faptului că nu toată lumea era de acord cu atacurile NATO împotriva Iugoslaviei se continua. În seara zilei de 16 mai, asupra reşedinţei ambasadorului Germaniei în Grecia, situată în cartierul Halandri din Atena, au fost lansate două rachete antitanc, cu ajutorul unui aruncător portativ. Una a explodat în interiorul clădirii, după ce a străpuns zidul acesteia, iar cea de-a doua a rămas suspendată pe acoperiş, fără a exploda. Atentatul s-a produs în jurul orelor 20.05. Ambasadorul Karl-Heinz Kuhna, care fusese acreditat doar cu două săptămâni în urmă, spre norocul lui, nu era acasă. Nici el, nici soţia sa. Dar faptul rămâne fapt. Iar Germania, probabil, a luat act, deşi nu s-au înregistrat victime. E drept, au fost pierderi materiale importante, dar nu acesta era esenţialul.

Atentatul nu a fost revendicat, dar se presupunea că, la originea acestuia, s-ar fi aflat organizaţia teroristă greacă „17 Noiembrie“, care a mai folosit în acţiunile sale aruncătoare portative de rachete antitanc.

Trebuie, de asemenea, remarcat că atentatul respectiv era cel de-al doilea din luna mai asupra unui reprezentat al unui stat membru NATO, după ce, la data de 07 mai, o bombă cu ceas explodase la locuinţa ambasadorului Olandei în Grecia.

Nici la frontiera dintre Albania şi Iugoslavia, situaţia nu era limpede. În ultimele zile, se amplificase numărul acţiunilor FA iugoslave împotriva posturilor albaneze de grăniceri şi a unor sate de frontieră, utilizându-se focul artileriei, aruncătoarelor de mine şi armamentului portativ. Unii considerau că, în condiţiile date, era firesc, alţii continuau să folosească prilejul pentru a acuza Iugoslavia. E greu de descifrat adevărul adevărat. Cert este că forţele care atacau atât de violent Iugoslavia nu aveau nici un interes să acorde vreo circumstanţă acestei ţări, ci, dimpotrivă.

Acest lucru rezultă şi din modul cum erau prezentate aceste incidente. Spre exemplu:

- la 12 mai, a avut loc un schimb de focuri în zona localităţii Dobruna şi forţele sârbe au ocupat satul Perroi I Thanes;

- la 13 mai, a doua zi, tot forţele sârbe au atacat localităţile Pogaj şi Zogaj;

- la 14 mai, aceleaşi forţe au ocupat postul de frontieră de la Zogaj;

- la 15 mai, au atacat cu aruncătoare şi artilerie localităţile Zogaj şi Letaj şi s-a executat foc asupra antenei unui releu al televiziunii de stat din Albania din apropierea Pasului Cafa Pruşit;

- la 16 mai, au avut loc lupte între trupele sârbe şi luptătorii AEK în mai multe puncte de la graniţa comună a Iugoslaviei cu Albania.

Majoritatea atacurilor au fost urmate de incursiuni limitate în timp şi spaţiu în teritoriul albanez, pe timpul cărora pichetele de frontieră au fost parţial sau total distruse. Au fost plantate mine de-a lungul frontierei sau chiar în teritoriul albanez. Grănicerii albanezi s-au retras în adâncime pe poziţii defensive. Unităţile armatei albaneze (Divizia Nord cu punctul de comandă la Kukeş) s-au implicat în respingerea atacurilor sârbe.

Aceste acţiuni erau motivate de partea sârbă ca fiind contramăsuri la incursiunile forţelor AEK din Albania pe teritoriul Kosovo. Dar de ce nu se spunea efectiv nimic în comunicate şi despre aceste incursiuni? Şi dacă lucrurile stăteau aşa – şi, desigur,

aşa stăteau de vreme ce pe teritoriul Albaniei erau pregătite forţele AEK –, atunci nu cumva acţiunile sârbilor erau îndreptăţite? Cum să fie îndreptăţite câne ele violau frontiera albaneză?!

Într-un frumos vodevil francez există două versuri care se potrivesc de minune situaţiei din zonă, precum şi întregului război (cu bombe dar şi mediatic) dus împotriva Iugoslaviei:

„Cet animal est très méchant

Quand on l'ataque il se defend"

Şi ca nu cumva sârbii să aibă câştig de cauză, NATO s-a gândit şi cum anume să sprijine AEK în zona de frontieră dintre Albania şi Iugoslavia. De aceea, ca urmare a creşterii numărului incidentelor de frontieră, Alianţa a anunţat că şi-a intensificat atacurile aeriene în proximitatea graniţei albanezo-iugoslavă, prin lovirea poziţiilor sârbe din zona localităţilor Pades, Vlasnja, Dobrujda, Prizren, Djakova, Zur (la 7 km de Vrbnica), Charmani şi Caraniari.

Iar ştirea potrivit căreia AEK a reuşit, în cele din urmă, să realizeze şi să menţină un cap de pod în interiorul provinciei Kosovo, în zona localităţilor Kozara şi Batusa, la 5 km sud de Junik, cu o adâncime de aproximativ 4 km, organizat pe 4 linii defensive, era una care venea dinspre „cei buni", împotriva „celor răi". Şi ea trebuia salutată cu… focuri de artificii sau măcar cu strângeri de mână.

Tot o astfel de ştire (de data aceasta despre „cei răi") anunţa că forţele armate iugoslave au instalat posturi de control la frontiera dintre Republica Muntenegru şi Bosnia şi Herţegovina, cu scopul de a împiedica fuga recruţilor care dezertau şi a rezerviştilor ce se sustrăgeau de la mobilizare. Posturile erau instalate în imediata apropiere a celor trei puncte de trecere spre Republica Srpska, aflate sub controlul poliţiei muntenegreane: Ilijino Brdo, Vracenovic şi Scepan Polje. Mânuitorii de ştiri şi de statistici au avut toată grija să precizeze că numai 20% din recruţii şi rezerviştii Republicii Muntenegru au răspuns convocărilor forţelor armate iugoslave, iar câteva mii dintre aceştia au părăsit ţara. Nu-i aşa, forţele „binelui" fugeau de cele ale „răului", acestea din urmă nefiind altele decât armata iugoslavă care-şi apăra integritatea ţării. Or, în ziua de azi, este foarte rău să vorbeşti despre integritatea ţării, despre frontiere şi despre individualitate naţională şi statală. Numai cei mari, cei puternici au dreptul la aşa ceva. Pentru că ferească sfântul să

îndrăznească cineva să vorbească în Statele Unite, în Franţa sau în Germania despre secesiune! Deşi nu se ştie ce se va întâmpla şi acolo peste zece, peste douăzeci sau peste o sută de ani. Nimic nu este bătut în cuie pe lumea aceasta construită de Dumnezeu pe principiul nisipurilor mişcătoare şi înşelătoare.

Aceleaşi ştiri anunţau că forţele armate iugoslave, înţelese ca „forţe ale răului", îi împiedicau pe refugiaţii albanezi din Kosovo să părăsească Muntenegru pentru a trece în Albania. Câteva zeci de albanezi din Kosovo erau deţinuţi preventiv în închisoarea militară de la Spuz (lângă Podgoriţa), fiind cercetaţi sub prezumţia de apartenenţă la AEK şi terorism. Vicepremierul muntenegrean Dragisa Burzan a acuzat şi el la rândul lui aceleaşi forţe armate ale Iugoslaviei că încalcă normele internaţionale privind drepturile refugiaţilor şi a asigurat că autorităţile muntenegreane vor face tot posibilul pentru a permite refugiaţilor să se deplaseze în Albania, dacă doresc. Bravo lui!

Demnitarul muntenegrean ar fi trebuit totuşi să ştie că, într-un astfel de război, se acţionează nu numai cu bombe, ci şi cu diversiuni, cu spioni, cu forţe infiltrate sub diferite posturi, iar ţara agresată are dreptul să fie suspicioasă şi să-şi ia măsuri în consecinţă. Uneori, victimele acestor măsuri sunt şi oameni nevinovaţi. Dar acest lucru este valabil şi pentru cei din NATO. Oare nu cumva nevinovaţi sunt şi cei care au pierit sub bombele lor, ale celor din NATO, cei care au rămas fără locuri de muncă, cei care şi-au pierdut viaţa în spitale, pe masa de operaţii, pentru că ei, civilizaţii civilizaţiilor, democraţii democraţiilor, au bombardat, în plină pace, o ţară care se chinuia să-şi panseze rănile unui alt război nedrept şi ale unui embargo pustiitor, provocat şi susţinut tot de aceşti foarte civilizaţi, care-i măcinase economia şi viaţa?

În pofida a ceea ce gândea şi simţea francezul de rând sau analistul francez extrem de avizat (Franţa rămâne una din ţările cu cel mai mare potenţial intelectual şi cultural din lume), Parisul politic s-a dovedit deosebit de vehement şi de nerealist în ceea ce priveşte judecarea oficială a situaţiei din Iugoslavia, marea prietenă a Franţei în cele două războaie mondiale. În cartea sa *„Sângele petrolului. Bosnia"*, generalul Pierre Marie Galois, prezintă adevărul despre drama iugoslavilor şi implicaţiile grave ale Occidentului în

provocarea, susţinerea şi desfăşurarea acestei tragedii. Cu toate acestea, şi în cazul atacurilor NATO asupra Iugoslaviei, Franţa a rămas principalul aliat al Statelor Unite în lovirea celor care au ridicat cel mai frumos monument francez la Belgrad. Începând cu data de 16 mai, dispozitivul aerian francez din cadrul Operaţiei „Allied Force“ a fost întărit cu noi avioane şi elicoptere de luptă, astfel încât numărul total al aparatelor a crescut de la 56 la 89. Deşi 89 nu înseamnă 1000!

Situaţia forţelor şi mijloacelor aeriene franceze se prezenta, la acea dată, astfel:

- pentru misiuni de atac la sol: - 53 de avioane de luptă de tip Mirage 2000 D, Jaguar, Super Etendard, Mirage F1 CT;
- pentru misiuni de apărare aeriană: - 8 avioane Mirage 2000 C, desfăşurate la Baza Aeriană italiană Grosetto;
- pentru misiuni de cercetare: - 16 avioane de luptă de tip Mirage IV P, Mirage F1 CR, Etendard IV P, C-160 Gariel;
- pentru misiuni de conducere şi control: - 2 sisteme AWACS;
- pentru misiuni de realimentare: - 5 avioane C-135 FR;
- pentru misiuni de căutare-salvare: - 5 elicoptere de tip Super Puma şi Super Frelon.

Până la data de 17 mai, Turcia, principala aliată a Statelor Unite în lupta pentru supremaţie asupra petrolului caspic şi culoarului musulman, în pofida declaraţiilor, păstrase o anumită rezervă în timpul acestor atacuri. Începând însă cu săptămâna 17-24 mai 1999, avioanele F-16 aparţinând Forţelor Aeriene Militare turce, dislocate la Baza Aeriană Ghedi din Italia, participau activ la loviturile NATO contra obiectivelor din Iugoslavia. Se prevedea ca avioanele turce să fie fi utilizate cu precădere împotriva obiectivelor militare iugoslave din Kosovo. Până în acel moment, cele 18 avioane F-16 puse la dispoziţia NATO de Turcia au avut misiunea de a participa la operaţiuni de apărare aeriană.

Şi dispozitivul forţelor SUA din Albania – Task Force Hawk – se întărise substanţial. Acesta avea, la data de 17 mai 1999, următoarea configuraţie:

- în jur de 5.350 de militari;
- 22 elicoptere AH-64 APACHE;
- 27 lansatoare multiple M-270 (MLRS);

- 20 vehicule cu tracţiune integrală echipate cu lansatoare de rachete antitanc;
-18 vehicule cu tracţiune integrală echipate cu rachete antiaeriene JAVELIN;
- 4 sisteme antiaeriene AVENGER;
- 22 vehicule de luptă BRADLEY;
- 15 tancuri M1-A1 ABRAMS;
- 8 tunuri cal.105 mm tractate.

„Efectele secundare“ ale bombardamentelor NATO nu erau nici ele de neglijat. Acestea se manifestau nu numai în Iugoslavia şi în ţările vecine acesteia, prin creşterea gradului de poluare a atmosferei şi distrugerea recoltelor, ci chiar şi în spaţiul Alianţei. După ce, în ziua de 10 mai, trei pescari veneţieni fuseseră răniţi de explozia unei bombe prinsă în plasă, la 16 mai, adică şase zile mai târziu, nava dragor Sapri, aparţinând FMM italiene, a început o misiune în Golful Veneţiei, în încercarea de a descoperi bombele largate de avioanele Alianţei în apele Mării Adriatice. La cererea Italiei, NATO stabilise, în apele internaţionale ale Mării Adriatice, cinci zone în care avioanele aliate, din motive de securitate, puteau să-şi largheze bombele nefolosite pe timpul misiunilor din Iugoslavia, urmând ca, ulterior, nave specializate ale Alianţei să le recupereze.

Oficiali americani au făcut cunoscut că cei doi prizonieri sârbi, aflaţi în acele zile la o bază militară din Germania, vor fi puşi în libertate. S-a anunţat că este posibil ca eliberarea celor doi militari capturaţi în urmă cu o lună înainte de AEK şi predaţi forţelor americane, să aibă loc la data de 17 mai. Sârbii îi eliberaseră pe cei trei prizonieri americani în mod necondiţionat. Cui pe cui se scoate.

Grecia şi Italia şi-au continuat cu perseverenţă demersurile pentru găsirea şi acceptarea unei soluţii politice. Astfel, la 16 mai, ministrul grec de externe, Georgios Papandreu, a propus o încetare de 48 de ore a bombardamentelor NATO asupra Iugoslaviei, pentru a se permite diplomaţiei să demareze iniţiativele în vederea soluţionării politice a crizei. *„Există în prezent două poziţii contradictorii, una potrivit căreia preşedintele Miloşevici nu va răspunde în mod pozitiv decât dacă NATO continuă bombardamentele, şi alta care afirmă*

contrariul", a declarat Papandreu, adăugând că o încetare a focului de 48 de ore ar permite verificarea versiunii reale. Evident, nu l-a ascultat nimeni din cei care au dat câmp liber de acţiune bombelor.

La aceeaşi dată, premierul italian, Massimo D'Alema, a prezentat şi el un nou plan de pace pentru Kosovo, prin care se propunea o încetare unilaterală a focului din partea NATO, cu condiţia ca Rusia şi China să aprobe o rezoluţie a Consiliului de Securitate al ONU împotriva preşedintelui iugoslav, Slobodan Miloşevici. Dacă nici în urma acestei rezoluţii Miloşevici nu-şi va retrage trupele din Kosovo, comunitatea internaţională va trimite trupe terestre în Iugoslavia.

Potrivit premierului italian, o astfel de rezoluţie trebuia să conţină condiţiile care au fost stabilite la reuniunea G-8 de la Bonn, printre care retragerea trupelor sârbe din Kosovo şi întoarcerea refugiaţilor acasă, sub protecţia unei forţe de pace multinaţionale.

Discutarea acestui plan a constituit subiectul întâlnirii pe care premierul italian a avut-o, pe 18 mai, cu cancelarul german, Gerhard Schroeder, în localitatea italiană Bari.

Alianţa a salutat planul italian, purtătorul de cuvânt Jamie Shea declarând că „NATO ia în considerare toate iniţiativele diplomatice care pot ajuta la rezolvarea crizei pe baza celor cinci condiţii puse părţii sârbe de comunitatea internaţională".

Apele începeau, în sfârşit, să se adune. La reuniunea din 17 mai de la Bruxelles, unde miniştrii de externe din Uniunea Europeană au analizat ultimele evoluţii ale conflictului din Kosovo, a fost invitat şi liderul moderat al etnicilor albanezi din Kosovo, Ibrahim Rugova, precum şi ministrul rus de externe, Igor Ivanov. Dar lucrul cel mai important care s-a petrecut în acele zile, a fost vizita pe care cancelarul german a întreprins-o în Finlanda, în ziua de 17 mai 1999, şi discuţiile purtate cu şeful statului, Martti Ahtisaari, în legătură cu situaţia din Iugoslavia.

În acele zile, preşedintele finlandez se pregătea să medieze, ca reprezentant al UE, încetarea conflictului, în situaţia în care NATO şi Federaţia Rusă vor cădea de acord în legătură cu structura şi misiunile viitoarei forţe de menţinere a păcii în Kosovo.

Era aproape ultimul pas.

Secretarul general al NATO din acea perioadă, Javier Solana, sublinia şi el, probabil tot pentru a pune paie pe foc, că *„cerinţele comunităţii internaţionale pot fi impuse prin continuarea raidurilor aeriene“*. El mai arăta că *„atacurile, care au intrat în cea de-a 8-a săptămână, se desfăşurau conform planurilor.“* Dar nu-şi ascundea speranţa ca, *„până în luna octombrie 1999, refugiaţii să se poată întoarce la casele lor”*.

Războiul comunicatelor se continua. Secretarul american al apărării, William Cohen, a declarat că *„este posibil ca forţele sârbe să fi ucis în Kosovo până la 100.000 de etnici albanezi“*. La data de 16 mai, Iugoslavia a acuzat NATO că, prin intensificarea bombardamentelor, împiedică în mod voluntar retragerea forţelor sârbe din Kosovo. În acest sens, colonelul Milivoje Novkovic, responsabilul Serviciului de presă al Armatei iugoslave, a declarat că *„în aceste condiţii, este clar că este imposibilă punerea în practică a regrupării unităţilor stabilite în cadrul retragerii forţelor armate şi de poliţie din regiune“*.

Grupul de le Vişegrad a intrat şi el în joc, bineînţeles, în sprijinul Occidentului. Cu ocazia Reuniunii Grupului V-4 (de la Vişegrad), premierii din cele patru state – Cehia, Polonia, Slovacia şi Ungaria – au semnat o declaraţie comună prin care condamnau politica de presiune, purificare etnică şi violenţa dusă de forţele politice şi militare sârbe împotriva cetăţenilor din Kosovo şi adresau un apel Iugoslaviei pentru îndeplinirea tuturor condiţiilor cerute de NATO şi de celelalte organizaţii şi state, cu scopul opririi imediate a acţiunilor militare şi a violenţelor.

Situaţia refugiaţilor şi operaţiunea „Allied Harbour“

Aşa cum se anunţase, la 16 mai 1999, la Belgrad a sosit o echipă de experţii ONU (UNHCR, UNICEF şi OMS) care, timp de 10 zile, a evaluat nevoile umanitare şi necesităţile de reconstrucţie şi reabilitare a ţării. Urma să fie studiate în mod deosebit problemele persoanelor dislocate de la casele lor din Kosovo după începerea loviturilor aeriene ale NATO.

La 17 mai 1999, misiunea trebuia să se întâlnească cu responsabilii iugoslavi de la Belgrad, după care, la 19 mai, să se

deplaseze în Kosovo pentru trei zile. În continuare, misiunea avea ca obiectiv să viziteze Muntenegrul, sudul şi centrul Serbiei.

Din nou se intensificase afluxul refugiaţilor. În ultimele zile numărul refugiaţilor din Kosovo către Albania şi Macedonia se ridicase la aproximativ 2000 pe zi. Se anunţa, de asemenea, că 50.000 de refugiaţi urmau să părăsească Macedonia, la mijlocul acelei săptămâni, pentru a fi primiţi de diverse ţări occidentale. Noii sosiţi în taberele de lângă frontieră erau dirijaţi către zone din interiorul Albaniei sau Macedoniei.

Printre refugiaţii din zona Kukeş se manifesta tot mai mult tendinţa de a nu părăsi taberele în care erau cazaţi, pe motiv că nu vor să-şi despartă familiile şi că, în unele zone din sudul Albaniei, condiţiile erau mult mai dificile. În realitate, ei preferau să rămână acolo, întrucât sperau într-o mai grabnică întoarcere acasă.

ZIUA A 55-A

Din nou condiţiile meteorologice au fost singurele care s-au opus eficient bombardamentelor NATO asupra Iugoslaviei. În acest cadru ostil, în mare parte, acţiunile aeriene ale NATO au fost suspendate. De la baza aeriană Aviano, spre exemplu, unde media decolărilor zilnice era de 130, în ziua de 17 mai 1999, au fost decolate doar 30 de avioane. Alianţa a anunţat însă că îşi va intensifica bombardamentele, de îndată ce condiţiile meteo vor permite acest lucru. De 54 de zile, Alianţa tot ameninţă şi tot îşi intensifică loviturile. Până când? Greu de răspuns! În fond, aceasta este şi raţiunea ei de a fi, nu? Să decurajeze, la nevoie să ameninţe, iar acum, iată, să lovească, să domine.

Numai că, în cazul Iugoslaviei, această forţă extraordinară de la care cei care o constituie aşteptau şi aşteaptă foarte mult, a acţionat extrem de pripit. Şi a fost foarte încântată de ceea ce poate să distrugă. Sau, în orice caz, aşa au vrut unii dintre aliaţi să creadă lumea. În acest curs dorit sau nedorit (dar acceptat) al evenimentelor, la 17 mai, între orele 10.30 şi 17.35, aviaţia NATO a bombardat un pod de pe şoseaua Pec – Kosovska-Mitrovica, în zona localităţii Djurakovac, la 18 km nord-est de Pec, zona industrială şi o cazarmă din localitatea Cacak, calea ferată Cacak-Kraljevo, uzinele „CER“ de la Kralievo, aeroporturile Batajnica, Ponikve şi Sjenica, un depozit de carburanţi din localitatea Bor, un depozit de carburanţi în regiunea Smederevo, un alt pod, pe autostrada Belgrad-Niş, în apropiere de localitatea Velika Plana, situat la 90 km sud de Belgrad, precum şi obiective ale forţelor armate sârbe din localităţile Paracin, la 40 km sud-est de Kragujevac, Bajna Basta, la 20 km nord-vest de Uzice, Gnjilane, la 30 km sud-est de Pristina, Djakovica, Lipljan, la 12 km

sud de Pristina, Kukavica, la 60 km est Pristina, Uzice, Ence, la 10 km sud-vest de Pristina, şi din pădurea Lipovac, situată la 10 km sud de Belgrad.

Aliaţii au susţinut că au mai doborât două avioane de vânătoare iugoslave – un MiG 29 şi un MiG 21 –, MiG-ul 29 fiind, după spusele Alianţei, al 12-lea avion de acest tip doborât de NATO. Dar şi apărarea antiaeriană iugoslavă a anunţat că a reuşit să lovească două avioane ale NATO – unul fără pilot şi unul de luptă –, acesta din urmă prăbuşindu-se la aproximativ 30 km sud de Veles, în Macedonia. Pilotul s-a salvat prin catapultare.

În ziua de18 mai, între orele 00.00 şi 05.30, bombele NATO au mai lovit o fabrică de ţigări, o tipografie şi alte obiective situate în sudul localităţii Vranje, podul de peste râul Jusna Morava de lângă localitatea Vladicin Han (a fost lovită şi conducta principală de alimentare cu apă a oraşului), viaductul şi calea ferată aflată sub acesta de la ieşirea de nord-vest a localităţii Niş, obiective din zonele Backa Palanka, Begec, Backo Dobre Polje şi Dolje Snikovce (lângă Leskovac), depozite din zona Brankovac, din masivul Fruska Gora, instalaţii industriale din oraşul Niş, precum şi aeroportul Batajnica.

Unii observatori erau de părere (sau cel puţin aşa doreau ei să se creadă) că, în rândul populaţiei sârbe, scăzuse potenţialul de susţinere a efortului de război, ceea ce trebuia, bineînţeles, să reprezinte, pentru NATO, o încurajare, iar pentru autorităţile de la Belgrad, o bilă neagră. Etnicii români şi maghiari, mobilizaţi în armata sârbă, după informaţiile sosite pe diferite canale, căutau să se sustragă de la participarea directă la lupte, considerând că nu este războiul lor. În ultimele 3-5 zile, se înregistraseră, potrivit unor surse vestice, mai multe dezertări din rândul FA sârbe, unii dintre aceşti dezertori ajungând în România. Nouă nu ne sunt cunoscute decât unul sau două astfel de cazuri. Şi tot din astfel de surse, foarte darnice în informaţii, s-a aflat că poliţia din Iugoslavia şi armata sârbă făcea arestări în rândul celor ce se opuneau, sub orice formă, conducerii de la Belgrad. Afirmatei greu de verificat, dar nu de neglijat.

Şi tot pentru a scoate în evidenţă atrocităţile şi consecinţele atacurilor sârbe asupra populaţiei din Kosovo (de fapt, asupra AEK), se spunea că preţurile la alimente în provincia Kosovo au crescut cu

500%, iar cetăţenii nu se bucură de protecţia poliţiei, ceea ce îi determină să părăsească zona. Desigur, poate fi şi acesta un adevăr. Şi în România, preţurile, din 1990 până la sfârşitul mileniului doi, deşi n-a fost vorba de nici un război cu morţi şi răniţi, au crescut tot cam aşa. Dar, aşa cum spuneam, nimeni nu este nebun să rămână în zona acţiunilor de luptă, dacă nu este angajat, de o parte sau de alta, în această confruntare. Iar o armată responsabilă totdeauna procedează la evacuarea populaţiei din zona acţiunilor de luptă. Este o prevedere a dreptului internaţional, a dreptului păcii şi al războiului.

Sârbii au comunicat şi ei, la rândul lor, că, în perioada 24 martie-30 aprilie 1999, ca urmare a raidurilor aeriene ale NATO, pagubele produse Serbiei se ridicau la peste 100 miliarde de dolari, Belgradul suportând pierderi în valoare de 10 miliarde dolari. Au fost afectate de bombardamente circa 536 de imobile din capitala iugoslavă.

În acest timp, se continua infiltrarea în Kosovo a unor formaţiuni ale AEK, cu scopul de a prelua cât mai rapid controlul asupra comunicaţiei strategice Vrbnica - Prizren.

Belgradul nu era şi nu putea fi indiferent şi inflexibil, cum se credea în anumite cercuri din Occident, la toate aceste evenimente. Şi aici, ca pretutindeni în Iugoslavia, se căutau soluţii, se exprimau îngrijorări. Astfel, la 17 mai, în capitala iugoslavă, s-a desfăşurat o şedinţă a conducerii superioare de stat, prezidată de Slobodan Miloşevici, în cadrul căreia au fost analizate posibilităţile reale de normalizare a situaţiei din Kosovo. Pe moment, pentru soluționarea problemelor umanitare şi de revenire a refugiaților, guvernul R.F. Iugoslavia a hotărât să înființeze un minister care să se ocupe de aceste două priorităţi.

Operaţia aeriană se desfăşura în ritmul ei obişnuit, fără să fie prea mult stânjenită de cineva sau de ceva. Pentagonul luase măsura să disloce în Italia încă 18 avioane de luptă A-10 din cadrul unor unităţi ale Gărzii Naţionale din Massachusetts, Michigan şi Idaho, specializate pentru lupta antiblindate. Intenţiona oare America să forţeze o operaţie terestră? Era o simplă ameninţare? Sau se dorea doar o diversificare a atacurilor aeriene, pe măsură ce podurile, drumurile şi întreprinderile iugoslave erau scoase din funcţiune şi

manevra sârbă terestră de forţe şi mijloace limitată la maximum? Greu de spus! Deşi supoziţii se puteau face multe. Şi. La vremea respectivă, s-au făcut.

Concomitent cu aceste măsuri de întărire a atacului la sol, la San Vito Dei Normani, în sudul Italiei, s-au intensificat activităţile în cadrul Comandamentului Comun pentru Operaţii Speciale (Joint Command Special Operations Task Force, JCSOTF). Se credea că o astfel de măsură era legată de pregătirea introducerii în luptă a elicopterelor Apache. JCSOTF coordona activitatea unor unităţi şi subunităţi de forţe speciale din compunerea Grupului 1 Forţe Speciale americane dislocat la Stuttgart, în Germania şi Escadronului 7 Operaţii Speciale, din structura USAFSOC (Air Force Special Operation Command), dispus la Rhein Main, în Germania, Escadronului B din Gruparea britanică SAS-22, dispus pe lângă statul major al Brigăzii 4 Motorizate dislocate în Macedonia, din cadrul COS (Comandamentul Operaţiilor Speciale), formate din Grupurile RAPAS, din compunerea Regimentului 1 Infanterie Marină şi din R.13 Dragoni Paraşutişti, aparţinând francezilor, precum şi pe cele care aparţineau unităţii speciale daneze „JAGELCORPSET“.

Potrivit datelor existente, primele echipe de cercetare în adâncime americane şi britanice au fost infiltrate în teritoriul iugoslav în noaptea de 20/21 martie 1999, deci cu 5 zile înainte de declanşarea loviturilor aeriene, pentru identificarea ţintelor şi dirijarea de la sol a bombardamentelor aeriene, îndeplinirea unor misiuni de salvare-recuperare şi pentru realizarea colaborării cu membrii AEK în domeniul cercetării în zonă. Aceasta, pentru nişte misiuni specifice. Dar cercetarea NATO, în Iugoslavia, se efectua, cu forţe speciale, de foarte multă vreme. Pentru că, o astfel de operaţie aeriană necesită pregătiri îndelungate şi selectare riguroasă a obiectivelor.

NATO a cerut ţărilor membre ca, în cazul în care se va hotărî trimiterea în Kosovo a forţelor militare necesare menţinerii păcii, fiecare stat membru să-şi susţină financiar forţele din bugetul propriu şi nu din cel al Alianţei.

Experienţa Poloniei este edificatoare. Pentru ca participarea acestei ţări în operaţiile NATO să fie efectivă, ar fi trebuit ca polonezii să destine acestei misiuni două batalioane, însă mijloacele

de finanţare trebuiau să vină din alte surse şi nu din bugetul apărării. Trimiterea unei companii de vânători de munte (aproximativ 140 de militari) în Kosovo a costat Ministerul polonez al Apărării, pentru început, aproximativ 1,3 milioane dolari, iar dacă Polonia se angaja să trimită cele două batalioane, trebuia alocată suma de cel puţin 18 milioane dolari, bani de care Ministerul Apărării nu dispunea.

Din motive nu prea greu de înţeles, la 17 mai, Germania a respins, invocând raţiuni juridice, planul NATO privind realizarea unui control naval destinat să prevină intrarea produselor petroliere şi armamentului în Iugoslavia. În acest sens, Germania a spus că nu va participa la acest control şi nici nu va accepta ca navele ei să fie controlate.

Se contura astfel o fisură de loc neglijabilă, ba chiar periculoasă, în unitatea acţiunilor NATO – UE. Aceasta, în văzul lumii. Dincolo de acest văz, în subteranele adânci ale politicii de forţă, ale dreptului forţei, se juca însă mult mai tare.

Forţele iugoslave au continuat acţiunile de întărire a dispozitivelor, luând unele măsuri inclusiv la frontiera cu Ungaria şi cu România. Au fost instalate posturi de observare şi s-au executat lucrări genistice în zona localităţilor Jasa Tomic, Krajisnik, Boka, Plandiste din apropierea frontierei cu România, între Jimbolia şi Oraviţa. La Jasa Tomic lucrările genistice aveau o dezvoltare mai mare, fiind amenajate adăposturi şi amplasamente pentru armament greu, tancuri şi transportoare blindate.

În cea de a doua jumătate a lunii mai, AEK şi-a redus acţiunile în Kosovo, o parte din efectivele sale fiind în Albania pentru refacere şi completare. Pe muntele Dajti, la 10 km nord-est de Tirana, la cota 1.400, se afla o bază de antrenament a AEK. Într-o cazarmă a armatei albaneze din apropiere, care fusese pusă la dispoziţia trupelor italiene, se constituise şi sediul guvernului AEK condus de Hasim Thaci.

Aşa cum se anunţase cu mult timp înainte, în dimineaţa zilei de 17 mai, a început, la Bruxelles, reuniunea miniştrilor de externe din Uniunea Europeană. Aliaţii au cerut secretarului general de atunci al NATO, Javier Solana, să examineze, dacă este cazul,

oprirea campaniei aeriene. Era pentru prima oară când se punea tranşant o astfel de problemă la acest nivel.

Totuşi, campania nu s-a încheiat. Contrar acestor tatonări, printre opţiunile de continuare a bombardamentelor NATO asupra Iugoslaviei, cea a unei intervenţii a trupelor terestre în Kosovo revenea cu insistenţă, mai ales din partea Londrei. Guvernul britanic considera că soluţia atacului terestru al NATO în Kosovo era singura care ar fi putut asigura victoria în această confruntare. Şi, bineînţeles, nu se înşela. Ministrul de externe britanic, Robin Cook a subliniat că intervenţia terestră trebuie să fie decisă de toţi aliaţii şi nu poate avea loc în condiţiile în care armata iugoslavă este în măsură să opună o rezistenţă puternică. Pornind de la o astfel de opţiune, s-a discutat şi necesitatea măririi numărului de militari din forţele terestre NATO dislocate în Albania.

A fost invitat la această sesiune şi preşedintele Republicii Muntenegru. După ce a fost audiat, i s-a promis un ajutor substanţial, în cazul în care acceptă delimitarea faţă de Belgrad. Participanţii au avut grijă să-l asigure că, în cazul unui atac terestru al NATO, Muntenegru nu va fi afectat.

Şi convorbirile oficiale dintre delegaţia Germaniei şi cea a Italiei s-au desfăşurat tot în dimineaţa zilei de 17 mai, la Bari, aşa cum fuseseră stabilite. Cum era de aşteptat, s-a plecat de la premisa asigurării unei întreruperi a operaţiunilor militare în Iugoslavia, pentru a se da posibilitatea ca trupele Belgradului să înceapă operaţiunile de retragere.

Era de asemenea de aşteptat ca Rusia şi China să accepte, în cadrul Consiliului de Securitate al ONU, adoptarea unor rezoluţii tranşante care să permită iniţierea de sancţiuni împotriva lui Miloşevici, în cazul în care preşedintele iugoslav nu se conforma acestei rezoluţii. Primul ministru italian, Massimo D'Alema, a insistat ca numai în cazul în care rezoluțiile ce se speră că vor fi adoptate în cadrul Consiliului de Securitate vor fi încălcate de sârbi va fi legitimă o intervenţie terestră NATO în Kosovo.

La 17 mai, Departamentul Apărării al SUA a predat Organizaţiei Crucii Roşii Internaţionale pe cei 2 militari iugoslavi capturaţi în luna aprilie 1999 de către luptătorii AEK. Americanii s-au ţinut de cuvânt.

În acelaşi spirit cu ultimele negocieri, Rusia a propus o modalitate (care părea a fi, într-un fel, acceptabilă) de acţiune şi de desfăşurare a forţelor de menţinere a păcii în Kosovo. Aceasta, în concepţia Rusiei, trebuia să fie următoarea:

- acceptarea de către R.F. Iugoslavia a principiilor de reglementare a situaţiei conform hotărârii G-8;
- începerea retragerii trupelor din Kosovo;
- oprirea loviturilor aeriene asupra Iugoslaviei;
- reluarea tratativelor între Iugoslavia, albanezii din Kosovo şi AEK;
- stabilirea componenţei forţelor internaţionale de pace;
- dislocarea în Kosovo a contingentelor de menţinere a păcii;
- începerea retragerii totale a FA ale R.F. Iugoslavia;
- demilitarizarea deplină a Kosovo;
- formarea organelor de autoconducere locală şi a poliţiei locale;
- încheierea desfăşurării contingentelor de menţinere a păcii;
- încheierea retragerii FA ale Iugoslaviei din Kosovo;
- pregătirea infrastructurii regiunii Kosovo pentru primirea refugiaţilor;
- încheierea întoarcerii refugiaţilor şi controlul instalării acestora.

Desfăşurarea forţelor de menţinere a păcii în Kosovo trebuia să se facă printr-o succesiune de activităţi care să asigure îndeplinirea obiectivelor stabilite. În acest sens, Rusia propunea:

1. Forţele să fie dispuse în 4 zone, astfel:

- în zona A – care să cuprindă Macedonia şi Albania –, să fie dislocate contingente militare ale ţărilor NATO care au luat parte direct la operaţiile militare împotriva Iugoslaviei, având ca misiuni: controlul graniţelor din direcţia ţărilor limitrofe Iugoslaviei, controlul acţiunilor AEK şi dezarmarea AEK;
- în zona B – care să cuprindă o zonă de 2 km în interiorul Kosovo –, să fie dislocate contingente ale ţărilor NATO, care n-au luat parte activă la acţiunile militare;

- în zona C – adică în zona din teritoriul Kosovo unde acţiunile au fost de amploare mai mică –, să fie amplasate contingente ale ţărilor nemembre NATO;

- în zona D – zona de maximă intensitate a conflictului –, să fie dislocate contingente ale Rusiei şi CSI.

2. Conducerea forţei de pace :

- pentru conducerea nemijlocită a forţelor multinaţionale (FMN), pe lângă reprezentantul special al Consiliul de Securitate al ONU, să fie formată o misiune specială ONU, Grupa Consilierilor Militari şi comandanţi de sectoare (GCM);

- pe lângă GCM, să fie format un stat major al FMN. Şeful de stat major să fie numit de Consiliul de Securitate al ONU în persoana unui reprezentant al Federaţiei Ruse sau al unui stat neutru;

- statul major al FMN să fie prevăzut cu un departament operaţii pentru menţinerea păcii al secretariatului ONU, format din reprezentanţi ai ţărilor participante la operaţie;

- conducerea trupelor din fiecare zonă să fie asigurată de un comandament unificat care să cuprindă reprezentanţi ai tuturor contingentelor dislocate în zona respectivă;

- cooperarea dintre zone să fie asigurată prin schimbul de grupe de legătură şi cooperare.

Să se formeze forţe de poliţie cu participarea reprezentanţilor tuturor grupurilor etnico-religioase care locuiesc în Kosovo.

3. Misiunile forţei de menţinere a păcii:

- controlul îndeplinirii acordului de încetare a acţiunilor de către părţile aflate în conflict;

- asigurarea menţinerii încetării focului;

- demilitarizarea zonei de conflict;

- interzicerea pătrunderii din exterior a formaţiunilor militare ilegale;

- controlul dezarmării părţilor.

Acest plan, în esenţa lui acceptabil, nu părea totuşi să aibă câştig de cauză într-o dezbatere cu NATO. Alianţa – şi în special SUA – nu era dispusă să cedeze nici iniţiativa, nici puterea în confruntarea de după confruntare. Dar socoteala de acasă, adesea, nu se potriveşte cu cea din târg.

Sociologii şi strategii de imagine îşi făceau şi ei treaba lor. Potrivit unor sondajele de opinie desfăşurate în mai multe state membre NATO, în favoarea continuării loviturilor aeriene împotriva Iugoslaviei s-au pronunţat:

- 70% dintre cei intervievaţi în Marea Britanie;
- 55 % în SUA;
- 64 % în Germania;
- 56 % în Franţa;
- 52 % în Italia.

Nici nu se putea altfel. Întregul Occident era pregătit şi format să lupte împotriva „răului“. Era efectul scontat, era susţinerea democratică obţinută, în primul rând, datorită manipulării informaţiei, influenţării acestor oameni. Sau, cine ştie… Poate că aşa gândeau acei oameni de pe stradă, doar bombele nu cădeau pe casele lor…

Secretarul general al apărării din SUA, William Cohen, descoperise şi domnia sa un adevăr care-i făcea, probabil, plăcere. El a afirmat că formaţiunile armate ale AEK deveniseră o forţă combativă care avea posibilitatea de a angaja şi scoate din luptă unităţi ale armatei iugoslave. Cum o fi reuşit AEK să ajungă, fără ajutorul Occidentului, în plină şi necruţătoare ofensivă a sârbilor, la o asemenea performanţă?!

Presiunile pentru o operaţie terestră creşteau. Potrivit săptămânalului „Newsweek“, Pentagonul l-ar fi avertizat pe preşedintele Clinton că nu poate câştiga campania împotriva preşedintelui Miloşevici, dacă nu trimite trupe terestre în Iugoslavia. Tot în acest săptămânal se aprecia că o acţiune militară terestră ar putea să aibă loc începând cu 01 august 1999, iar forţa militară necesară pentru o astfel de intervenţie ar fi putut să fie gata de acţiune începând cu 01 iulie. Nu era pentru prima oară când presa intra în jocurile politice şi strategice. Îmi amintesc, în anul 1991, am văzut, pe un ecran al unui computer dintr-o redacţie a unui ziar din Washington, prefigurată, cu mult timp înainte de a se desfăşura, operaţia terestră din Irak din iarna anului 1991.

Secretarul american al apărării, William Cohen, a mai comunicat că, potrivit informaţiilor sale, aproximativ 100.000 de bărbaţi albanezi sunt daţi dispăruţi, presupunându-se că au fost ucişi de trupele sârbe, iar 4.600 de bărbaţi din Kosovo au fost executaţi.

Era oare adevărat? Şi dacă da, atunci câţi din aceştia erau luptători în AEK? Oricum, oamenii aceştia luptau şi ei pentru idealurile lor.

Se pare că lucrurile se precipitau în continuare. Potrivit unor surse, forţele NATO care desfăşurau acţiuni împotriva Iugoslaviei primiseră dispoziţii ca, în următoarele două săptămâni, să atingă toate obiectivele propuse iniţial, după expirarea acestui termen fiind posibilă trecerea şi la acţiuni terestre. Se preconiza ca, în acest timp, loviturile aeriene aliate să fie intensificate, circa 300 de aparate aliate urmând să se afle permanent în aer. De aici rezultă, într-un fel, că cele două săptămâni, în viziunea unor analişti, reprezentau perioada limită dată de conducerea politică a Alianţei forţelor implicate în conflict pentru a realiza obiectivele cu folosirea exclusivă a FAM.

La Belgrad se spera ca Federaţia Rusă să aibă un cuvânt important de spus în rezolvarea crizei iugoslave, soluţia urmând să fie onorabilă atât pentru NATO, cât şi pentru Iugoslavia. Mai mult, aceasta trebuia să ducă, în viziunea Belgradului, la creşterea prestigiului Rusiei pe scena politică internaţională. Se spera, de asemenea, ca soluţia să fie găsită în perioada imediat următoare, adică în şapte zile, când emisarul special rus va aduce la Belgrad textul unui acord ce se dorea să fie acceptabil şi pentru R.F. Iugoslavia şi pentru NATO. Federaţia Rusă era considerată un fel de ultimă salvare în această tragedie. Mulţi sârbi, printre care şi numeroşi militari, credeau că Rusia nu va permite distrugerea totală a armatei iugoslave, interesele Moscovei cerând existenţa în Balcani a unei forţe militare capabile să se opună în orice moment, chiar şi temporar, unor acţiuni în forţă ale Occidentului.

La 16 mai, liderul moderat al etnicilor albanezi din Kosovo, Ibrahim Rugova, a declarat că bombardamentele NATO asupra R.F. Iugoslavia trebuie să continue. Se spune că el a precizat că declaraţia pe care a semnat-o la Belgrad privind încetarea raidurilor NATO, împreună cu preşedintele Miloşevici, nu are nici o semnificaţie, deoarece a semnat doar pentru a-şi proteja familia, iar cât timp s-a aflat în Iugoslavia a fost, practic, prizonierul autorităţilor de la Belgrad. Atunci cum o fi reuşit (tocmai el, cel mai important om al momentului!) să scape de sub drastica supraveghere a sârbilor şi să ajungă în Occident?

În viziunea acestuia, era necesar să se exercite presiuni asupra conducerii iugoslave pentru a accepta staţionarea unei forţe

internaţionale în Kosovo, deoarece numai astfel se putea garanta revenirea refugiaţilor albanezi la casele lor. El a precizat că nu va face parte dintr-un guvern în exil condus de AEK şi va cere o întrunire la Bonn a diferitelor grupări albaneze pentru a încerca să stabilească o platformă politică comună şi chiar un guvern în exil. El a mai spus că nu există modalităţi de a verifica retragerea trupelor sârbe fără prezenţa unei forţe de securitate conduse de NATO, care să includă ruşi şi militari din statele care nu sunt membre NATO.

ÎNTRE BOMBE ŞI NEGOCIERI

Pe 19 mai, între orele 10.20 şi 17.00, au fost bombardate uzina „Binacka Morava“, ferma agricolă „Mladost“ şi compania de transport „Kosovoprevoz“, din localitatea Gnjilane, penitenciarul Istok, situat la 50 km spre vest de Pristina, hotelul Park din Pec, releul TV de pe muntele Jadovnik, situat la sud-vest de Sjenica, obiective din Belgrad şi din localităţile Kosovo Polje, aerodromul din Prizren, Raska, fabrica de muniţii din Valjevo, Krusevac, Kopaonik, Bujanovac şi Voljin Dol. La orele 22.05, a avut loc un raid aerian asupra localităţii Krusevac.

Atacurile din 20 mai, dintre orele 01.00 şi 02.00, care s-au concentrat asupra Belgradului şi a unor localităţii din împrejurimi, au fost apreciate cele mai puternice din ultimele două săptămâni. Au fost lovite cartierele Zemun Polje, Rakovica şi aeroportul militar Batajnica şi parţial distrus un spital din cartierul Dedinje, situat la 3,5 kilometri de centrul oraşului. S-au înregistrat trei morţi şi mai mulţi răniţi. Nici combinatul chimic din Baric, localitate situată la 25 km sud-vest de Belgrad, n-a scăpat acestor bombardamente intense. Au fost de asemenea vizate poziţii ale apărării antiaeriene iugoslave din Obrenovac şi Ostruznica, localităţi situate la 30 km şi, respectiv, la 20 km sud de Belgrad, şi localitatea Makis, la 15 km sud-vest de Belgrad, unde se află principalele staţii de epurare a apei din reţeaua de aducţiune a capitalei.

Între orele 02.15 şi 03.30, avioanele NATO au atacat obiective din localităţile Novi Sad, releul TV din Sabac, emiţătorul de pe

muntele Cer şi un depozit de carburanţi din Sombor, releul TV din Backa Palanka, podul de peste râul Bega, din zona Zrenjanin, Kikinda, releul TV din Vrbas, Bor şi staţia meteorologică de la Palic din Subotica, situate în Voivodina, precum şi din sudul ţării (muntele Goles, Kosovska Mitrovica şi Kursumlija).

Potrivit datelor furnizate de Alianţă, în ultimele 24 de ore, „Alied Force“ efectuase 566 de ieşiri/avion, dintre care 190 au fost misiuni de bombardament. Conform statisticilor NATO, de la începutul campaniei aeriene din Iugoslavia, au fost distruse:

- 75 % din amplasamentele rachetelor sol-aer fixe;
- 12 % din sistemele mobile de rachete;
- 80 % din avioanele MiG-29;
- 24 % din avioanele MiG-21;
- 40 % din avioanele Galeb;
- 43 % din avioanele Super Galeb.

Se aprecia că, o dată cu începerea loviturilor aeriene ale NATO, armata iugoslavă a trecut la aplicarea măsurilor de scoatere a forţelor şi mijloacelor de sub efectele atacurilor aeriene şi dispersarea acestora pe întreg teritoriul, în raioane prestabilite.

Din momentul părăsirii garnizoanelor de dislocare la pace de către marile unităţi şi unităţile armatei iugoslave, serviciile de informaţii occidentale nu au mai putut preciza cu acurateţe deplasările acestora, noile raioane de instalare sau pierderile suferite, cu toate că NATO a întrebuinţat o gamă largă de sisteme pentru culegere de informaţii. Ca urmare, în locul unor date certe se făceau estimări cu un oarecare grad de aproximaţie, fapt ce crea mari dificultăţi în pregătirea unei intervenţii terestre în Iugoslavia.

În principal, nu se cunoşteau cu exactitate multe date privind configuraţia dispozitivului de luptă al trupelor iugoslave, gradul de mobilizare a FA iugoslave (se ştia doar că s-a făcut o mobilizare parţială a rezerviştilor încadraţi pe funcţii tehnice şi se aprecia că o mobilizare generală nu va fi decretată până în momentul unui atac terestru al Alianţei), cantitatea exactă de forţe şi mijloace iugoslave dislocate în Kosovo şi în alte regiuni.

Potrivit ultimelor estimări, la acea dată, în Kosovo existau următoarele categorii de forţe care puteau acţiona asupra trupelor NATO, în cazul unei operaţii terestre a Alianţei:

- trupe de securitate, cu un efectiv de aproximativ 20.000 militari antrenate să desfăşoare acţiuni antiteroriste;

- unităţi şi mari unităţi ale A.3 - Niş, dintre care un rol important în Kosovo îl avea C. 52 A. din Pristina, cu un efectiv de 25.000 militari.

Se aprecia, de asemenea, că, în orice moment, C. 52 A. putea fi sprijinit de unităţi şi mari unităţi ale A. 2, din Muntenegru, de Bg.119 El/ C. Av. precum şi de unităţi speciale aeromobile şi de cercetare-diversiune;

- detaşamente paramilitare, cu un efectiv de aproximativ 7.000 de luptători.

Foarte interesante sunt şi modalităţile de ducere a războiului electronic, în cadrul acestei mari operaţii aeriene. Astfel, raportul dintre numărul avioanelor NATO specializate în ducerea războiului electronic sau al avioanelor cu rol dual (cercetare radioelectronică şi atac) şi numărul total al avioanelor din cadrul fiecărei formaţiuni aeriene varia, de la o misiune la alta, în limitele 1/12 - 10/20;

Şi forţele armate ale Iugoslaviei aplicau unele măsuri eficiente de protecţie a propriilor sisteme radioelectronice. Ele sunt, în general, cunoscute. Însă nu sfera de cuprindere a acestora era interesantă în cazul Iugoslaviei, ci modul cum erau puse în practică. În principiu, mijloacele radioelectronice iugoslave funcţionau cu putere redusă sau în flash-uri, interzicându-se lucrul staţiilor de cercetare de şi prin radiolocaţie, sau limitându-se lucrul în reţelele radio militare.

În planul contra-acţiunii electronice, s-a executat bruiaj radio de bandă largă, în banda undelor scurte şi bruiaj ochit, pe frecvenţele utilizate de Punctul de Comandă al Aviaţiei Aliate de la Baza Aeriană Militară „Martina Franca“ (Brindisi) şi pe frecvenţele utilizate de navele de luptă aliate din structura STANAVFORMED şi ale Flotei a 6-a a SUA pentru raportarea situaţiei aeronavale din zona Mării Adriatice.

Liderii politici ai NATO l-au însărcinat pe generalul Wesley Clark să revizuiască planul de desfăşurare a unei forţe de menţinere a păcii în Kosovo (elaborat înainte de declanşarea loviturilor aeriene), în conformitate cu elementele şi condiţiile nou create în provincie. Se estima că, datorită modificărilor survenite în ultimele două luni

(plantarea unor noi câmpuri de mine, căi de comunicaţie şi case distruse etc.), numărul iniţial de 28.000 de militari ar fi trebuit cel puţin dublat, prin forţe suplimentare de poliţie, unităţi de geniu, dar şi prin unităţi combatante.

Întrucât se anticipa că revenirea celor peste 800.000 de refugiaţi în provincie va crea probleme deosebite, se considera că din forţa de menţinere a păcii ar trebui să facă parte şi cel puţin 1.000 de poliţişti profesionişti din diverse ţări. Alături de aceştia, se intenţiona să se pregătească circa 3.000 de poliţişti recrutaţi din rândul refugiaţilor albanezi.

Deoarece, la nivelul conducerii politice a NATO, se considera că instruirea acestui contingent de poliţişti albanezi trebuia să înceapă imediat, o echipă a OSCE urma să se deplaseze în Albania şi F.R.I. Macedonia pentru a evalua posibilităţile de instalare a unor tabere de instrucţie şi, mai ales, pentru a obţine acordul autorităţilor locale ca o astfel de operaţiune să se desfăşoare pe teritoriul lor.

La data de 19 mai 1999, directorii politici din cadrul Ministerelor de Externe ale ţărilor membre G-7 s-au întâlnit la Bonn cu omologul rus căruia i-au prezentat un plan privind acţiunile ce urmau a fi desfăşurate în vederea încetării atacurilor asupra Iugoslaviei.

Planul cuprindea următoarele etape:

- adoptarea unei rezoluţii ONU privind criza din Kosovo;
- retragerea, verificabilă, a trupelor sârbe din Kosovo;
- oprirea bombardamentelor pentru o perioadă de 7 zile;
- acceptarea de către partea sârbă a unei forţe internaţionale de pace în Kosovo.

După 7 ore de convorbiri cu preşedintele iugoslav, mediatorul rus Viktor Cernomârdin a declarat că s-au făcut progrese importante pentru soluţionarea conflictului, urmând să revină la Belgrad pe 24 sau 25 mai 1999, după ce va avea consultări cu oficialităţi occidentale. Autorităţile de la Belgrad au declarat că principiile planului propus de G-8 sunt acceptabile, dar detaliile vor trebui negociate de R.F. Iugoslavia direct cu Naţiunile Unite. În ziua de 20 mai, adjunctul secretarului de stat american, Strobe Talbott, şi preşedintele finlandez, Martti Ahtisaari, au continuat la Moscova convorbirile cu Viktor Cernomârdin, pe baza planului prezentat lui Slobodan Miloșevici. Într-un comunicat de presă, partidul Mişcarea

de Reînnoire, condus de Vuk Draskovic, a declarat că *„planul de pace propus de G-8 oferă posibilitatea încetării agresiunii împotriva Iugoslaviei şi, deci, nu există nici un motiv de a nu îl accepta“*. S-a anunţat, pentru data de 21 mai, la Oslo, o reuniune la nivel de experţi, la care urma să participe reprezentanţi ai OSCE, ai Troicii Uniunii Europene, ai unor ţări membre NATO, ai Grupului de Contact pentru fosta Iugoslavie, precum şi reprezentanţi ai FMI şi Băncii Mondiale. Reuniunea trebuia să fie condusă de ministrul norvegian de externe, Knut Vollebaek, preşedinte în exerciţiu al OSCE. Problemele principale aflate pe agenda reuniunii erau: *Pactul de stabilitate în Sud-Estul Europei* şi măsuri necesare a se lua în Kosovo după încetarea conflictului. România şi Bulgaria nu au fost invitate la această reuniune, deoarece se afirmă că *„şi-au exprimat deja acordul faţă de acest pact de stabilitate“*.

Înaltul Comisar al OSCE pentru minorităţi naţionale, Max van der Stoel, a declanşat procedura de *„Avertizare timpurie“* în legătură cu posibilitatea agravării relaţiilor interetnice în Macedonia, ca urmare a valului de refugiaţi din Kosovo. Era pentru prima oară, de la data înfiinţării instituţiei Înaltului Comisar, când se declanşa această procedură. În urma vizitelor efectuate în Macedonia, Înaltul Comisar a prezentat următoarele concluzii, care au motivat iniţiativa sa:

- refugiaţii albanezi din Kosovo afectează indirect relaţiile inter-etnice din FRI Macedonia. Aceştia reprezintă un factor de presiune şi asupra economiei macedonene;

- populaţia macedoneană dă semne de nervozitate în legătură cu prezenţa unui număr atât de mare de refugiaţi albanezi, care, în câteva săptămâni, au schimbat semnificativ echilibrul etnic din această ţară;

- în rândul populaţiei albaneze din Macedonia creşte tensiunea, ca urmare a solidarităţii cu refugiaţii, aceasta fiind deosebit de sensibilă la modul în care autorităţile răspund nevoilor albanezilor kosovari şi reacţionând puternic la orice indiciu că aceştia nu ar fi trataţi corespunzător;

- deşi liderii politici ai celor două entităţi dau dovadă de reţinere, există totuşi extremişti de ambele părţi care nu doresc o rezolvare paşnică a situaţiei, punând astfel în pericol stabilitatea acestei ţări.

Până la soluţionarea crizei din Kosovo, Înaltul Comisar a făcut câteva recomandări privind măsurile necesare şi urgente pentru a se evita o agravare a situaţiei:

- să se accelereze plecarea refugiaţilor din Macedonia în statele care sunt dispuse să-i primească;
- comunitatea internaţională să examineze rapid posibilităţile de a-şi creşte contribuţiile financiare pentru Înaltul Comisariat al ONU pentru Refugiaţi (UNHCR), care are nevoie urgentă de circa 70 de milioane de dolari;
- să se studieze posibilitatea ajutării Macedoniei, a cărei economie are puternic de suferit ca urmare a evoluţiilor din Kosovo, inclusiv din cauza creşterii masive a ratei şomajului, care a ajuns la 40%.

Unii diplomaţi şi analişti politici din Iugoslavia arătau, la acea dată, că preşedintele Miloşevici era nemulţumit de ritmul lent în care Viktor Cernomârdin încerca să medieze o soluţie de încetare a loviturilor aeriene ale NATO, iar Belgradul a devenit neîncrezător în privinţa intenţiilor reale ale Moscovei. Liderul de la Belgrad ar fi crezut că Rusia îşi urmăreşte propriile interese, încercând să reintre în graţiile Occidentului, că fiecare bombă NATO purta pe ea şi „ştampila“ Rusiei.

Ceea ce nu era prea departe de adevăr. Din cauza nemulţumirii faţă de Rusia, era posibil ca preşedintele Miloşevici să respingă, din principiu, prima propunere cu care Cernomârdin urma să vină la Belgrad, indiferent de conţinutul ei. În cercurile guvernamentale iugoslave se considera că legăturile strânse ale preşedintelui iugoslav cu Beijingul ar putea face ca Moscova să fie mai mult un simplu curier al americanilor.

Dificultatea majoră în efortul de reglementare a crizei consta, potrivit estimărilor acestor analişti, în găsirea unei soluţii care să dea posibilitatea unui compromis onorabil pentru toate părţile implicate. Din acest punct de vedere, pentru preşedintele Miloşevici era esenţial să se sublinieze suveranitatea Serbiei asupra Kosovo. Ei spuneau, de asemenea, că Miloşevici va accepta o soluţie de compromis, care însă trebuia să fie negociată şi nu impusă.

Ceea ce era iarăşi foarte adevărat. Soluţia trebuia să permită menţinerea unor forţe de poliţie şi armatei iugoslave la frontierele cu

Albania şi F.R.I. Macedonia, chiar dacă acestea vor fi supravegheate de forţe internaţionale. În plus, era necesar ca preşedintele Miloşevici să aibă sentimentul că, în urma condiţiilor pe care le va accepta, el şi familia sa vor fi în siguranţă.

Aşa o fi fost, cine ştie! Ştim doar ce ni s-a dat nouă voie să ştim, adică ce s-a spus despre ce s-a făcut sau nu s-a făcut.

Ambasadorul Iugoslaviei la Ankara, Darko Tanaskovic, a solicitat, în ziua de 18 mai 1999, o întrevedere la Ministerul turc de Externe. El a exprimat protestul ţării sale faţă de implicarea Turciei în loviturile aeriene împotriva Iugoslaviei şi faţă de vizita la Ankara efectuată cu o săptămână în urmă de Bujar Bukoshi, prim-ministrul guvernului în exil al provinciei Kosovo.

În acest timp, deşi începea să se contureze o soluţie negociată, liderii AEK nu se dezminţeau. Ei au ţinut neapărat să precizeze că numai Hashim Thaci este împuternicit să poarte discuţii privind viitorul provinciei Kosovo, că trebuie să fie recunoscut neapărat guvernul provizoriu al provinciei. În acel moment, Ibrahim Rugova era recunoscut de AEK numai ca lider de partid. Ei au mai spus că AEK duce lipsă de alimente, medicamente, armament şi muniţie şi cere insistent ca NATO să declanşeze cât mai curând ofensiva terestră.

ZIUA A 58-A

Şi în cea de a 58-a zi a acţiunilor NATO asupra Iugoslaviei, firma „Iugopetrol“ din Belgrad, în sucursalele sale din cartierele Novi Beograd, Rakovica, Cukarica şi Banovo Brdo şi ori pe unde avea ea depozite, staţii etc., întreprinderea „Naftagas“ din sudul oraşului Sombor şi zone locuite din acelaşi oraş s-au aflat iarăşi în calea bombelor. Şi, desigur, dacă s-au înregistrat mari distrugeri, răniţi şi chiar pierderi de vieţi, în filosofia conducătorilor Alianţei, nu este vina celor care au bombardat. Şi nici a celor care au pus la cale aceste bombardamente. Vina este a lui Miloşevici. A lui Miloşevici, nu a poporului sârb. Dar poporul sârb trebuia să plătească, pentru că aşa a hotărât NATO.

Exploziile provocate la un depozit de combustibil din Belgrad au afectat şi reşedinţa ambasadorului elveţian din capitala iugoslavă. Ei şi? Ar fi trebuit să se dea ceva mai încolo.

Cum era şi firesc, apărarea antiaeriană iugoslavă a ripostat puternic în toate localităţile bombardate sau survolate de aviaţia NATO şi a doborât un avion de recunoaştere fără pilot în zona aeroportului Slatina, de lângă Pristina. NATO nu a confirmat imediat această pierdere. Şi chiar dacă ar fi confirmat-o, ce conta un avion de recunoaştere fără pilot la peste mia de avioane de luptă care se năpusteau zi şi noapte asupra… „răului“ balcanic!

În 24 de ore (19 mai orele 00.00 – 20 mai orele 24.00), avioanele NATO au efectuat 446 de ieşiri în spaţiul aerian iugoslav,

dintre care 118 au fost misiuni de bombardament asupra unor obiective militare, iar 35 asupra apărării AA iugoslave.

În general, atacurile aeriene ale NATO au fost foarte precise. Totuşi, în urma bombardamentelor din această perioadă, au fost afectate Ambasada Suediei (care a protestat oficial pe lângă conducerea NATO) şi reşedinţele ambasadorilor spaniol şi norvegian la Belgrad. În timpul acestor acţiuni, comunicatele NATO arătau că au fost distruse 4 avioane de tipul „Super Galeb" pe aerodromul de la nord-vest de Prizren.

Luptătorii AEK din regiunea Kozara au avansat câţiva kilometri în interiorul provinciei Kosovo şi au ocupat satul Jablanica, situat la 8 km sud de Prizren. S-a comunicat că, pe teritoriul iugoslav, s-a creat astfel un cap de pod care, dezvoltat, ar fi putut constitui o bază de plecare la ofensivă. Desigur, AEK a spus multe. Dar, dacă această armată ar fi fost atât de puternică precum s-a afirmat, nu există nici o îndoială că, sub sprijinul din aer atât de consistent al aviaţiei NATO, şi având un efectiv de 40.000 de luptători, ar fi trecut neîntârziat la ofensivă. Se pune totuşi o întrebare: De ce nu a încurajat NATO o astfel de ofensivă? Pentru că, dacă lucrurile stăteau aşa şi AEK era dispusă să treacă la ofensivă (ea se afla în contact direct cu forţele de ordine iugoslave şi chiar cu unităţi ale armatei), ar fi fost, într-adevăr, o posibilitate pentru a scoate rapid provincia Kosovo de sub controlul forţelor sârbe. Dar AEK nu a fost şi nu putea fi ceea ce afirma ea însăşi că este. Iar forţele iugoslave erau ceea ce nu se credea că sunt: disciplinate, foarte bine pregătite, capabile să pună mari probleme oricăror forţe care s-ar fi aventurat să declanşeze o ofensivă terestră în Kosovo. Confirm această afirmaţie. Iar Occidentul ştia foarte bine acest lucru.

Afirmaţii sau comunicate de genul: *„În cadrul ciocnirilor din apropierea frontierei cu Albania, în zona localităţii Junik, trupele sârbe au utilizat artileria, mai multe proiectile căzând pe teritoriului albanez", „Acţiuni militare sârbe împotriva AEK s-au desfăşurat şi în zona localităţii Malisevo (la sud-vest de Pristina)"* etc. erau menite să se constituie nu doar în nişte informaţii seci, ci şi să creeze asupra acestei armate iugoslave o imagine distorsionată, mărunţită, neimportantă. Probabil, cu scopul pregătirii forţelor din Vest şi a opiniei publice în vederea unei acţiuni terestre, sau determinării Belgradului să capituleze cât mai repede.

În acelaşi timp, ca şi în alte zile, nu toate avioanele NATO au reuşit să îşi lanseze încărcăturile asupra Iugoslaviei. Unele au fost nevoite, fie din cauza condiţiilor meteorologice nefavorabile, fie din cauza apărării antiaeriene iugoslave, fie din alte motive, să-şi largheze bombele în altă parte. Se aprecia că, de la începutul acţiunilor militare şi până la jumătatea lunii mai, avioanele NATO au largat în Marea Adriatică 143 de bombe neutilizate, din motive tehnice, pe timpul misiunilor executate în Iugoslavia. Aproximativ 100 dintre acestea se găseau la adâncimi mari, cuprinse între 400 şi 500 de metri.

Aici se impune o constatare. ***Aceste avioane puteau să-şi largheze foarte bine bombele şi asupra teritoriului iugoslav. Oricum şi oriunde ar fi căzut, ele aveau un efect distructiv şi, mai ales, moral asupra inamicului şi nu asupra mediului marin sau opiniei internaţionale, care, se ştie, nu poate saluta astfel de acţiuni. Realitatea poate fi însă cu totul alta. Acest lucru (largarea bombelor în Adriatica şi nu, la întâmplare, pe teritoriul iugoslav) este încă un exemplu, un argument care demonstrează că atacul NATO asupra Iugoslaviei a avut obiective foarte precise şi le-a vizat doar pe acestea. Loviturile scăpate, ca şi erorile comise – atâtea câte au fost – au produs pierderi materiale şi umane care, deşi au fost prevăzute, ca factor de risc, nu au fost dorite de Alianţă. Acesta este un lucru cert***. Altfel, NATO ar fi aruncat bombe la întâmplare sau ar fi lovit în primul rând marile aglomerări, înspăimântând populaţia şi determinând o reacţie foarte greu de controlat. Nu este o scuză pentru NATO, dar nici nu se poate omite adevărul că Alianţa nu a dorit aceste pierderi umane din rândul civililor.

În următoarele zile, s-a anunţat că SUA vor disloca în Ungaria, la Baza Aeriană Militară Taszar, lansatoare multiple de rachete (MLRS). Aceste sisteme pot utiliza rachete autodirijate prin GPS (Sistem de Poziţionare Geografică cu ajutorul sateliţilor) şi pot lovi cu precizie obiective situate până la o distanţă de 60-70 km şi chiar mai mult.

Întrucât au existat unele disfuncţionalităţi privind asigurarea cu informaţii a Comandamentului Suprem NATO, Franţa a fost de acord să pună la dispoziţia aliaţilor informaţii esenţiale pentru desfăşurarea operaţiilor aeriene, obţinute prin cercetare opto-

electronică cu sistemele sale de cercetare electronică, optică şi în infraroşu de pe avioanele de luptă Mirage F-1 CR, Mirage 4P, C-160 Gabriel, E-3F SDCA, Mirage –2000 D şi Jaguar, cu sateliţii de cercetare Helios, cu sisteme de cercetare tactică Crecerelle, CL-289 şi Horizon. Aceste date se referau, în principal, la sistemele de comandă, control, comunicaţii şi informaţii ale armatei iugoslave, precum şi la sistemele de cercetare-lovire, la poziţia obiectivelor şi rezultatul lovirii acestora de către aviaţia NATO, ca şi la activităţile din spaţiul aerian şi terestru al Iugoslaviei. Franţa mai asigura, la acea dată, şi forţele şi mijloacele necesare desfăşurării alertelor CSAR (Combat Search And Rescue) pentru recuperarea piloţilor francezi care s-au salvat prin catapultare. În acest scop, a destinat două elicoptere Puma bazate în Macedonia şi două elicoptere Super Frelon SA-321, dislocate pe portavionul „Foch“. Fiecare „Super Frelon“ transportă un echipaj format din patru persoane (2 piloţi şi 2 mecanici) şi în jur de 10 militari aparţinând trupelor de comando ale Marinei. Misiunea poate începe din momentul în care pilotul se catapultează şi un detaşament CSAR de pe „Foch“ este alertat. Cele două elicoptere Super Frelon se pot integra într-un dispozitiv aerian complex, format din avioane AWACS, avioane de vânătoare pentru apărare aeriană şi avioane de război electronic. Evident, în funcţie de situaţia concretă. Recuperarea piloţilor din teritoriul inamic nu este simplă.

NATO s-a aşteptat, bineînţeles, la o reacţie a armatei iugoslave, în cazul în care Alianţa ar fi declanşat o acţiune terestră. Conform aprecierilor NATO, pentru a respinge o eventuală acţiune terestră în Kosovo, armata iugoslavă a dislocat la graniţa cu F.R.I. Macedonia şi Albania mari unităţi de valoare brigadă, pe care le-ar fi desfăşurat pe următoarele aliniamente:

- Bg. 243 Tc./C.52 A. Pristina - de-a lungul graniţei cu F.R.I. Macedonia, între cele două comunicaţii principale: Skopje - Pristina şi Kumanovo - Niş;
- Bg. 125 I. Mo./C. 52 A. - la vest, de-a lungul graniţei cu Albania, cu flancul stâng la nord de localitatea Djakovica;
- Bg. 549 I. Mo./C. 52 A. - în partea de sud-vest a provinciei Kosovo, între Prizren şi Djakovica;

- Bg. 252 Tc./C. 37 A. Uzice - în eşalonul II, într-un raion cu centrul între Urosevac şi Pristina;

Aceste forţe se credea că pot fi sprijinite de alţi 15.000 de militari, aflaţi în rezervă în Muntenegru şi Serbia.

Dispozitivul acesta era uşor previzibil. La urma urmei, aceasta era misiunea Corpului 52 Armată care, în situaţia dată, a fost întărit cu o brigadă de tancuri din Corpul de armată din Uzice.

Noi credem, totuşi, că NATO nu a dispus de prea multe date concrete privind modul de reacţie al armatei iugoslave şi, oricum, nu a dorit o confruntare terestră.

Buletinele de ştiri prezentau, pe larg, oră de oră, situaţia din Iugoslavia. Observatorului atent nu-i puteau scăpa notele tendenţioase şi nici modul cum erau selectate şi emise (puse în pagină) ştirile. Posturile de televiziune şi ziarele nu au omis în nici un fel, spre exemplu, faptul că, în zona oraşului Krusevac, în care s-au înregistrat cele mai semnificative manifestaţii anti-Miloşevici de la începutul campaniei aeriene, a fost declanşată starea de urgenţă, iar poliţia militară a blocat căile de acces spre localitate. Şi nici faptul că liderul Partidului Democrat, Zoran Djindjic, a declarat că preşedintele iugoslav se află în dificultate, una din cauze fiind protestele desfăşurate de populaţia sârbă împotriva regimului de la Belgrad. Ceea ce era, desigur, adevărat. Dar de prea puţine ori au prezentat curajul şi eroismul sârbilor de rând, precum şi atitudinea lor reală faţă de bombardamente. În schimb, unele surse albaneze ţineau să precizeze că trupele sârbe dislocate în sudul provinciei Kosovo nu mai au alimente, iar moralul lor este scăzut, militarii iugoslavi – în special cei concentraţi – din cadrul forţelor dislocate la graniţa albaneză cer militarilor albanezi pâine şi ţigări. Tot aceleaşi surse anunţau că rezervişti din subunităţile dislocate în localităţile de frontieră Krusevo şi Restelica, la numai 30 km sud de Prizren, au declarat că sunt gata să se predea autorităţilor albaneze dacă li se oferă garanţii de securitate. Măi să fie! Sârbii să se predea albanezilor!

În sfârşit, a fost făcut şi un al doilea pas spre soluţionarea negociată a acestui conflict. În urma convorbirilor dintre Viktor Cernomârdin şi Slobodan Miloşevici, preşedintele iugoslav s-a declarat de acord cu principiile cuprinse în planul de pace propus de

G-8, cu condiţia ca Belgradul să participe efectiv la stabilirea detaliilor. Rămânea în discuţie ordinea priorităţilor (momentul opririi bombardamentelor şi al retragerii trupelor sârbe din provincie şi componenţa forţei multinaţionale de menţinere a păcii).

Partea sârbă a precizat următoarele condiţii referitoare la planul G-8:

- graniţele Federaţiei să fie asigurate de forţe militare şi de poliţie subordonate Belgradului;

- în administraţia locală a provinciei Kosovo să fie reprezentate toate cele 7 minorităţi;

- Parlamentul din Kosovo să fie bicameral: o cameră superioară, în care să fie reprezentate minorităţile conform procentului deţinut în compoziţia populaţiei şi o cameră inferioară, în care fiecare minoritate etnică să deţină 5 locuri (7 x 5 = 35).

Reuniunea G-8, desfăşurată la Bonn în ziua de 20 mai 1999, s-a încheiat fără să se ajungă însă la un acord în legătură cu proiectul de rezoluţie privind criza din Kosovo, ce urma să fie înaintat spre aprobare Consiliului de Securitate al ONU. Se considera că nu s-au întrunit condiţii acceptabile pentru Federaţia Rusă şi China, astfel încât aceste două ţări să nu blocheze adoptarea proiectului de rezoluţie de către Consiliul de Securitate al ONU.

Dar lucrurile nu se mai puteau opri. Mecanismul opririi ostilităţilor din Kosovo se declanşase. În după-amiaza aceleiaşi zile, emisarul rus Cernomârdin i-a primit pe preşedintele finlandez Ahtisaari şi pe adjunctul secretarului de stat american, Talbott, la reşedinţa sa din localitatea Kuntsevskaia, unde au continuat convorbirile privind criza iugoslavă.

Surse diplomatice estimau că divergenţele de fond dintre Rusia şi Occident se refereau la necesitatea încetării bombardamentelor. Emisarul american a afirmat că *„nu există în realitate diferenţe fundamentale“* şi a arătat că *„noi avem un acord-cadru asupra modalităţilor păcii, ceea ce lipseşte fiind asentimentul Belgradului privind aplicarea solicitărilor comunităţii internaţionale“* (se ştie ce înţeleg americanii prin comunitatea internaţională).

Ministrul rus de externe Igor Ivanov a solicitat NATO încetarea campaniei aeriene asupra Iugoslaviei, subliniind că

încetarea bombardamentelor constituie condiţia de bază pentru continuarea eforturilor de mediere a conflictului.

Peste două zile, emisarul american Strobe Talbot se va deplasa la Beijing pentru a purta o serie de convorbiri cu autorităţile chineze. De acolo, din China, Strobe Talbot urma să ajungă şi la New York, unde va purta convorbiri cu Richard Holbrook, iar la data de 26 mai 1999, oficialul american trebuia să fie la Washington pentru a discuta cu secretarul de stat american, Madelaine Albright, şi cu secretarul apărării, William Cohen.

Şi ministrul grec de externe, Georgios Papandreu, care s-a „bătut" atât de mult pentru încetarea bombardamentelor, l-a sfătuit pe Miloşevici să accepte propunerile rezultate din convorbirile tripartite ruso-finlandezo-americane. În opinia părţii elene, aceste propuneri constituiau cea mai importantă şi probabil ultima şansă de realizare a unui acord de pace.

Preşedintele american, William Clinton, continua să joace tare. El a precizat că NATO nu este dispusă la compromisuri cu preşedintele iugoslav Miloşevici. În justificarea acestei negaţii, preşedintele american a spus că, până în acel moment, campania aeriană a dat rezultate şi va continua până când condiţiile NATO vor fi acceptate şi că rămâne de văzut care vor fi pagubele suferite de AEK şi de Iugoslavia înainte să se ajungă la un acord de pace. Un înalt funcţionar al Administraţiei americane a continuat această strategie a descurajării folosită de liderul american, declarând că un acord de pace pentru Kosovo este încă departe de a fi realizat. Totuşi, s-a făcut un compromis în ceea ce priveşte compunerea unei forţe internaţionale, *„însă preşedintele iugoslav nu pare încă dispus să accepte toate condiţiile puse de NATO"*. Tot preşedintele iugoslav! El este vinovat de tot răul de pe pământ! Departe de noi intenţia de a-l justifica sau de a-l apăra pe Miloşevici. Cu atât mai mult cu cât, la această oră, el se află în lumea celor care nu mai pot muri şi nu are în nici un felnevoie de vreo justificare. Dar, atunci, în acele zile fierbinţi, a fost război şi au murit oameni, foarte mulţi oameni, s-au distrus obiective economice, au fost bombardate locaţii ala unor instituţii, case, poduri şi suflete. Dar modul prin care sunt satanizaţi unii conducători de state sau unele personalităţi care nu convin Washingtonului ni se pare, de acord cu mulţi analişti americani, lipsit de orice morală şi, de regulă, ineficient, chiar dacă unii dintre aceşti

conducători sunt satanici. O astfel de strategie nu poate fi acceptată la infinit. Şi, în afară de aceasta, în actualele condiţii de reconstrucţie a ordinii mondiale, aşa cum scria însuşi Huntingon în articolul *„Superputerea solitară“*, publicat în Foreign Afaires în 1999, ea va contribui la izolarea Statelor Unite ale Americii. Pentru că, se ştie, şi cel mai puternic poate fi izolat.

Statele Unite ştiu foarte bine acest lucru. De aceea, prin măsurile care se iau din când în când, această superputere democratică îngustează posibilităţile de depăşire a limitelor, îngrădeşte spiritul de aventură al unora dintre liderii care manifestă această tendinţă. Astfel, Comitetul pentru Forţele Armate al Camerei Reprezentanţilor din Congresul SUA a votat, în acele zile groaznice pentru Serbia şi Muntenegru, un amendament la legea bugetului apărării pentru anul 2000, conform căruia, după 1 octombrie 1999, când începea noul exerciţiu financiar, preşedintele Statelor Unite nu avea voie să folosească fonduri din acest buget pentru finanţarea operaţiunilor militare în R.F. Iugoslavia, decât după o aprobare explicită a Congresului SUA.

Situaţia din Kosovo a fost, și pentru analiștii ruși, unul dintre cele mai acute domenii de cercetare. Ei au elaborat, în perioada respectivă, unele studii şi aprecieri din care reieşea, între altele, că *NATO nu intenționa să rezolve criza pe cale paşnică.* Ei credeau că bombardamentele vor continua cel puţin o lună. Militarii din NATO, în concepţia analiştilor ruşi, încercau să convingă conducerea politică de faptul că resursele militare, economice şi politice ale Iugoslaviei sunt pe punctul de a fi epuizate. De asemenea, ruşii au spus în acele zile că, după aproximativ o lună sau chiar mai puţin, Tribunalul Internaţional pentru Fosta Iugoslavie îl va acuza pe Slobodan Miloşevicii de crime împotriva umanităţii, situaţie în care toate acţiunile acestuia vor fi considerate ilegale şi nimeni nu va mai avea dreptul să poarte tratative cu el (se vehicula ideea că procedura de acuzare era în curs de pregătire). Singura soluţie de rezolvare a crizei va rămâne cea militară, respectiv operaţia terestră care va fi declanşată de forţele AEK, (aproximativ 30.000 de luptători), cu sprijinul aerian şi terestru al NATO, care a început deja să accepte ideea unor „pierderi minime“. Răbdarea lui Boris Elţîn şi a conducerii politice de la Moscova ajunsese aproape de sfârşit, după

spusele acestora, deoarece nu se va mai putea tolera mult lipsa de rezultate şi compromisuri din partea NATO. Ei, şi? Cear fi putut face Elţîn? În viziunea analiştilor ruşi, următoarele 7-8 zile trebuiau să fie hotărâtoare pentru rămânerea Rusiei în procesul negocierilor. Aşa a şi fost. În respectiva etapă, principala confruntare între Rusia şi NATO se ducea în jurul viitoarei rezoluţii a Consiliului de Securitate al ONU şi anume asupra componenţei forţei multinaţionale. SUA şi NATO încercau să forţeze o rezoluţie inacceptabilă pentru Belgrad pentru ca astfel, orice acţiune împotriva Iugoslaviei să dobândească o „justificare“ şi o acoperire legală internaţională.

Să notăm că astfel de aprecieri se făceau înainte de 20 mai 1999, când coordonatele unei soluţii asupra Kosovo erau încă în ceaţă.

Interesante sunt şi unele informaţii cu privire la susţinerea internă de care se bucura atitudinea Marii Britanii faţă de conflictul din Kosovo. Observatorii apreciau că intelectualitatea britanică priveşte critic politica oficială a Londrei faţă de problematica din Kosovo. În mod deosebit, analiştii de politică externă nu aprobau participarea la campania de lovituri aeriene împotriva Iugoslaviei şi dezaprobau net trimiterea de forţe terestre în Kosovo. Totuşi, oamenii obişnuiţi din această ţară erau puternic sensibilizaţi de prezentarea pe care mass-media o făceau „tragediei refugiaţilor albanezi“ produsă de campania de purificare etnică dusă de Belgrad. Efect psihologic garantat!

O atenţie aparte merită şi conceptul „o pace justă în Kosovo“, prezentat de premierul italian Massimo D’Alema în cadrul Camerei deputaţilor şi care avea următorul conţinut:

- oprirea imediată, pentru cel puţin 72 de ore, a violenţelor şi represiunilor în Kosovo;
- retragerea forţelor militare, paramilitare şi de poliţie sârbe;
- prezenţa militară internaţională sub egida ONU;
- revenirea refugiaţilor;
- introducerea unei administraţii internaţionale tranzitorii, care să pregătească crearea unei autoguvernări democratice în cadrul integrităţii teritoriale a R.F. Iugoslavia;
- demilitarizarea AEK;
- sprijinirea dezvoltării economice şi a stabilităţii regionale.

Premierul italian a spus din nou, şi cu acest prilej, că *„este necesară oprirea bombardamentelor asupra Iugoslaviei până la elaborarea unei rezoluţii a Consiliului de Securitate al ONU asupra Kosovo, care să fie sprijinită de Rusia şi China, iar principiile acordului G-8 trebuie să reprezinte bazele unei rezoluţii a Consiliului de Securitate al ONU”*.

El a mai spus că, în condiţiile în care Belgradul nu acceptă o decizie ONU, Italia este pregătită să participe la orice acţiune militară pe care o va decide NATO. Şi, ca totul să fie în regulă, a adăugat că *„Alianţa trebuie să fie unită şi în viitor.“*

În timp ce premierul italian se zbătea pe toate căile să fie oprite bombardamentele, iar Balcanii să se iasă din acest coşmar, ministrul de externe austriac, Wolfgang Schussel, era de părere că NATO nu trebuie să-şi suspende atacurile aeriene împotriva Iugoslaviei atâta timp cât nu există un concept clar asupra măsurilor ce vor fi întreprinse după încetarea bombardamentelor. După părerea demnitarului austriac, o încetare a atacurilor aeriene nu ar face decât să-l ajute pe preşedintele iugoslav şi tactica acestuia, de a diviza comunitatea internaţională. Ca să vezi! Unii ar spune tranşant că experienţa dramatică a istoriei şi ce o mai fi fost prin acele timpuri revin al dracului de tranşant când este vorba de situaţii limită. Când este vorba de Iugoslavia, mai exact de Serbia, cei care au stăpânit cândva aceste locuri nu pot gândi altfel de cum au făcut-o prin secole.

Iată şi o părere mult mai avizată decât cele exprimate de unii politicieni. James Lyon, analist politico-militar în cadrul Grupului Internaţional al Crizelor, cu sediul la Bruxelles, a declarat că „*unitatea Alianţei Nord-atlantice este pe cale de a se sparge“*. Se aveau în vedere poziţiile diferite ale multor ţări membre, mai ales în problema trimiterii trupelor de uscat în Kosovo. Italia şi Grecia se opuneau unei astfel de acţiuni şi vorbeau de oprirea loviturilor aeriene, SUA erau adepte numai ale loviturilor aeriene, în timp ce Marea Britanie considera necesară intervenţia trupelor de uscat. Marea Britanie mai susţinuse o dată, în timpul celui de Al Doilea Război Mondial, prin premierul de atunci, debarcarea trupelor anglo-americane în Balcani. Roosvelt răspunsese atunci, plin de umor:

„Dragă Winston, până ce trupele americane şi engleze vor lua în piept toţi munţii Balcanilor, ruşii vor ajunge la Berlin.“

James Lyon aprecia şi el, la rândul lui, că războiul din Kosovo era un război pe care NATO putea să-l piardă din cauza lipsei deciziilor politice fundamentale. Dacă Occidentul dorea să asigure întoarcerea refugiaților albanezi în Kosovo, atunci NATO trebuia să ia măsurile corespunzătoare şi cum loviturile aeriene s-au dovedit ineficace, nu rămânea decât să se intervină terestru.

ZIUA A 59-A

Şi pe 21 mai aviaţia NATO a continuat să bombardeze Iugoslavia. Astfel, între orele 09.00 şi 18.30, tirurile avioanelor Alianţei au vizat din nou închisoarea din Istok, la vest de Pristina, în apropierea graniţei cu Muntenegru, obiective de pe Munţii Mokra, la 25 km vest de localitatea Kosovska-Mitrovica, şi din împrejurimile localităţilor Urosevac, Dubarevo şi Visibaba, instalaţii şi rezervoare ale firmei „Jugopetrol“ din localitatea Bor şi din zona industrială Smederevo, un depozit de carburanţi situat la 20 km est de Belgrad şi instalaţii petroliere din zona localităţii Prahovo, podul feroviar de pe comunicaţia Velika Plana - Smederevska Plana, situat la 75 km sud-est de Belgrad, care a fost distrus în totalitate, releul de televiziune de pe Muntele Kosmaj, sediul poliţiei din Djakovica, poziţii ale forţelor speciale de poliţie la Sjenica şi Orlate.

Au mai fost lovite puncte de comandă, centre de transmisiuni, grupări de forţe şi coloane ale FA sârbe la Kula, Sabac, Batajnica, Loznica, Subotica, Srbobran, Stara Pazova, Belgrad, Baric, Raska, Pec, Uzice, Sjenica, Kacanik, Urosevac, Prizren (poziţii de artilerie), Pristina (baterii de rachete SA-6), Gniljane (6 tancuri) şi din zona Munţilor Kopaonik.

În ziua de 22 mai, între orele 01.30 şi 05.00, atacurile au vizat îndeosebi capitala Iugoslaviei şi împrejurimile acesteia, fiind lovite următoarele obiective: aeroportul Batajnica, depozitul companiei petroliere „Jugopetrol“ din cartierul Cukarica şi obiective din pădurea Lapovica, situată la 10 km sud de Belgrad, localitatea

Rusanj, la 15 km sud-est de Belgrad, centralele termoelectrice Kolubara şi Kostolac şi compania Electroistok, toate din zona Nis, centrul de distribuţie a energiei electrice din Bajina Basta, obiective din zona Palic, lângă Subotica, şi depozitul de combustibili Naftagas din Sombor, precum şi unele obiective de pe Muntele Fruska, în apropiere de Novi Sad.

A fost întreruptă alimentarea cu energie electrică la Belgrad şi Novi Sad. Apărarea antiaeriană iugoslavă din jurul Belgradului a ripostat puternic. Dar ce folos! Pe timpul bombardamentelor asupra Belgradului au fost avariate ambasadele Elveţiei, Suediei, Ungariei, Spaniei şi Pakistanului.

Agenţia de presă „Kosova Press“ a comunicat că, în luptele dintre AEK şi armata iugoslavă din dimineaţa zilei de 21 mai, au fost ucişi 13 militari sârbi şi unul rus. În ultimele trei zile, forţele AEK ar fi ucis, potrivit acestei agenţii, 33 militari sârbi.

La aceeaşi dată, artileria antiaeriană sârbă ar fi lovit un avion de recunoaştere fără pilot aparţinând forţelor aeriene ale NATO, care s-a prăbuşit în apropierea localităţii Buca, situată în nord-vestul provinciei Kosovo.

Publicaţia lunară „Strategic Policy“, aparţinând Asociaţiei Internaţionale de Studii Strategice, preciza că NATO suferise, până la acea dată, în conflictul cu Iugoslavia, următoarele pierderi:

- 38 de avioane de luptă, dintre care 3 de tip „Stealth“;
- 6 elicoptere;
- 7 avioane fără pilot;
- 50 militari au fost ucişi;
- mai multe rachete au fost doborâte de apărarea antiaeriană iugoslavă.

În pofida tuturor dialogurilor, discuţiilor, propunerilor, iniţiativelor, medierilor etc., NATO îşi vedea în continuare de treabă. Era primul ei război, în condiţiile noului concept strategic, şi, evident, se dorea a fi un succes. Se credea, probabil, că o astfel de demonstraţie de forţă a tehnologiei şi de precizie a loviturilor, ca şi capacitatea de conducere şi de manevră strategică, vor înspăimânta toată lumea şi vor crea un fapt împlinit în ceea ce priveşte conceptele de gestionare a crizelor şi de impunere a păcii. De fapt, de dominare a Occidentului.

De aceea, pentru a nu scăpa nici o clipă iniţiativa, mai ales că adversarul nu dădea semne că va folosi toate mijloacele active pentru a se apăra, NATO a continuat să-şi consolideze dispozitivul şi să-şi intensifice bombardamentele. Se dorea a nu se manifesta nici o clipă de slăbiciune, nici o fisură în unitatea Alianţei. Era o chestiune foarte importantă, de această reuşită depinzând în mare parte nu numai viitorul Alianţei, ci şi viitorul Occidentului, în raport cu celelalte centre de putere care începeau să se contureze puternic la orizontul mileniului trei. În cadrul acestor măsuri de dinamizare a dispozitivului NATO, începând cu 21 mai, portelicopterul britanic „Argus“ a înlocuit portavionul „Invincible“ în cadrul dispozitivului aeronaval din Marea Adriatică. Odată cu Invincible, au mai fost retrase şi distrugătorul Newcastle, fregatele Iron Duke şi Somerset, submarinul Splendid şi nava auxiliară Fort Austin.

S-a anunţat, de asemenea, că, la începutul lunii iunie 1999, SUA vor disloca încă 54 de avioane de luptă F-15 şi F-16 la baze aeriene militare din Turcia, în vederea întăririi dispozitivului aliat din zona Balcanilor.

Nu toate ţările NATO acţionau însă în acelaşi sens. Spre exemplu, la data de 21 mai, Grecia a respins cererea Turciei privind survolarea spaţiului său aerian de către avioane de luptă turceşti F-16 în drumul lor către Baza Aeriană Ghedi din Italia.

S-au luat astfel toate măsurile ca, în cazul în care s-ar profila un insucces al Alianţei în conflictul din Iugoslavia, să poată fi lovite, după unele opinii occidentale, o mare diversitate de obiective, astfel încât să se obţină colapsul Serbiei. În acest sens, planurile au fost întocmite din timp, la cererea generalului Wesley Clark, şi prevedeau lovirea surselor de apă şi a sistemului de distribuţie a apei potabile, centralelor şi reţelelor electrice, hidrocentralelor, depozitelor de produse alimentare, precum şi a reţelelor de canalizare.

Războiul împotriva Iugoslaviei se continua prin toate mijloacele posibile. Astfel, la 21 mai, Uniunea Europeană a luat decizia extinderii sancţiunilor antiiugoslave; nici un aeroport din statele membre nu era autorizat să permită decolarea sau aterizarea avioanelor cu destinaţia Iugoslavia.

Şi F.R.I. Macedonia s-a conformat acestor presiuni, acestui tip de război psihologic şi informaţional. Conducerea politică din această ţară a decis să interzică tuturor mijloacelor audio-vizuale,

indiferent de forma de proprietate, difuzarea pe teritoriul naţional a programelor de ştiri preluate de la posturile de televiziune iugoslave. Măsura nu viza şi preluarea posturilor de televiziune ale ţărilor angajate în conflict (CNN, BBC, Deutsche Welle).

Unele forţe politice macedonene, în special cele de stânga, au considerat că Skopje a fost antrenat în războiul mediatic dus de aliaţi împotriva Belgradului şi că ţara şi-a pierdut, practic, independenţa decizională. Se aprecia că noile măsuri puteau duce la creşterea tensiunii interne din Macedonia şi la incitarea elementelor pro-sârbe în desfăşurarea unor acţiuni anti-albaneze şi anti-NATO.

Şi Consiliul Federal Elveţian a fost solicitat de către UE să adopte sancţiuni împotriva Iugoslaviei. Acesta s-a conformat, doar şi Elveţia este ţară vestică. Dar cu o anumită măsură. Pentru că, se ştie, în Elveţia au loc discuţii foarte serioase între adepţii ieşirii din neutralitate şi alinierii la UE şi la NATO şi cei care sunt împotriva acestor acţiuni. În urma acestei cereri, Consiliul a hotărât să adopte însă doar acele sancţiuni care sunt compatibile cu statutul său de neutralitate, astfel:

- interzicerea intrării în statul elveţian a 300 de persoane ce fac parte din conducerea Iugoslaviei;
- îngheţarea averilor persoanelor apropiate preşedintelui Slobodan Miloşevici sau reprezentanţilor organelor şi întreprinderilor de stat;
- interzicerea creditelor pentru exportul către serviciile guvernamentale iugoslave;
- interzicerea exportului de produse şi tehnologie destinate reparării instalaţiilor şi infrastructurilor distruse de NATO.

Consiliul Federal a refuzat să aplice acea măsură care prevedea interzicerea generală a traficului aerian cu Iugoslavia şi embargoul privind exportul sau tranzitul produselor petroliere către Iugoslavia. Ceea ce înseamnă totuşi ceva.

La 21 mai, s-a încheiat cea de-a doua reuniune a directorilor politici ai G-8, fără a se înregistra progrese notabile. Convorbirile nu au dus la finalizarea unui document care să constituie baza proiectului unei viitoare rezoluţii a Consiliului de Securitate. S-a acceptat totuşi ideea că forţa internaţională de pace care va staţiona în Kosovo trebuie să fie puternică. Divergenţele majore (generate de

ruşi) priveau structura de comandă a acestei forţe, SUA insistând să fie realizată sub conducerea NATO. Compunerea forţei urma să fie discutată ulterior.

Germania a susţinut ideea simultaneităţii încetării focului şi începerii retragerii trupelor din Kosovo. Iată o idee care nu putea să nu fie acceptată, dacă, într-adevăr, exista voinţa de a rezolva problemele din Kosovo şi a ieşi din situaţia foarte gravă care se crease prin atacarea nejustificată şi fără declaraţie de război a unui stat de drept. În aceeaşi zi în care directorii politici ai G-8 puneau, aşa cum puteau, pacea la cale, preşedintele iugoslav, Slobodan Miloşevici, a declarat că nu oficialii de la Belgrad sunt responsabili pentru exodul celor 800.000 de etnici albanezi din Kosovo. Acesta a acuzat NATO de plecarea refugiaţilor din provincie.

În acest timp, Ungaria a căutat să profite cât mai mult de conjunctură pentru a-şi realiza interesele ei. În urma declaraţiei de la Bruxelles din 19 mai 1999 a ministrului ungar de externe, Janos Martonyi, potrivit căreia *„concepţia privind autonomia Voivodinei a fost deja definitivată“* de către organizaţiile legitime ale maghiarilor din zonă, vicepreşedintele Uniunii Maghiare din Voivodina (UMV), Laszlo Jozsa, a declarat că acordul dintre partidele maghiare asupra planurilor de autonomie a provinciei nu este încă realizat, în acel moment încercându-se doar punerea de acord a opiniilor. La nivelul UMV, s-a elaborat şi s-a făcut publică o concepţie, care însă nu are nici o legătură cu autonomia în trei puncte – individuală, culturală şi teritorială –, vehiculată la începutul anilor ’90 de Asociaţia Democratică a Maghiarilor din Voivodina (ca urmare a apariţiei Planului Carrington privind zona fostei Iugoslavii). Concepţia exprimată în ultima decadă a lunii mai susţinea reinstaturarea autoguvernărilor la nivelul Voivodinei şi al minorităţilor locale şi urma să fie introdusă pe agenda negocierilor de pace privind reglementarea situaţiei din Kosovo. Era, desigur, puţin probabil ca maghiarii din Voivodina să-şi pună de acord concepţia de autonomie cu partidele sârbe majoritare, dar trebuiau totuşi făcute consultări cu acestea. Efectele „colaterale“ ale dominaţiei austro-ungare asupra a ceea ce ungurii numesc Bazinul Carpatic, iată, se simţeau foarte puternic şi la peste opt decenii de la dispariţia imperiilor vremii de pe firmamentul istoric.

La 21 mai, autorităţile iugoslave au reafirmat cererea adresată Alianţei Nord-Atlantice privind încetarea bombardamentelor şi retragerea trupelor NATO staţionate în ţările vecine R.F. Iugoslavia, ca o precondiţie pentru soluţionarea politică a crizei. În acest timp, liderul Partidului Liberal din Kosovo, G. Dedaj, a declarat că NATO trebuie să disloce trupe terestre în Kosovo „acum ori niciodată“, dacă doreşte să oprească masacrele în provincie, mai ales că planul lui Slobodan Miloşevici de epurare etnică a reuşit. Dacă Europa şi SUA nu vor interveni cu trupe terestre, etnicii albanezi kosovari vor avea un Kosovo fără albanezi. Dacă NATO nu doreşte să intervină cu trupe terestre în Kosovo, atunci să înarmeze AEK, care este gata să moară pentru cauza ei.

Comandantul suprem al Forţelor Aliate NATO din Europa, generalul Wesley Clark, s-a declarat satisfăcut de campania de lovituri aeriene împotriva Iugoslaviei, fiind evident, în concepţia lui, că NATO câştigă teren, în timp ce Slobodan Miloşevici pierde. Ca şi cum ar fi fost un mare merit că 19 ţări, grupate în cea mai puternică alianţă militară a tuturor timpurilor, lovesc o ţară aflată sub embargo de aproape zece ani. El a spus, de asemenea, că nu este prevăzută o intervenţie terestră împotriva Iugoslaviei.

Surse NATO au mai precizat că, în Kosovo, alături de FA sârbe, luptă câteva sute de voluntari ruşi care au afirmat că moralul trupelor iugoslave este ridicat şi nu se înregistrează lipsă de muniţii.

Preşedintele finlandez, Ahtisaari, a declarat, la 21 mai, la plecarea de la Moscova, că discuţiile tripartite, care au avut loc la 20 şi 21 mai, în capitala rusă, referitoare la criza din Kosovo „au dat satisfacţie tuturor interlocutorilor“ şi „au fost deschise“, acestea reprezentând o „primă manşă“, adevăratele discuţii urmând să aibă loc cu liderii de la Belgrad. În aceeaşi zi, pentru a nu ştiu câta oară, purtătorul de cuvânt al Alianţei, Jamie Shea, a declarat că Slobodan Miloşevici trebuie să înţeleagă că NATO nu va opri bombardamentele până când preşedintele iugoslav nu va accepta cele 5 condiţii cerute de Alianţă. Nici un aliat NATO nu a cerut o schimbare a strategiei, dar unii s-au pronunţat pentru o precizie mai mare în lovirea obiectivelor, pentru a evita alte greşeli. Aşa spunea purtătorul de cuvânt al NATO. Dar demersurile Greciei şi Italiei ce altceva vizau, dacă nu schimbarea strategiei NATO?!

Interesante sunt şi declaraţile piloţilor francezi, participanţi la raidurile aeriene împotriva Iugoslaviei, prin care arătau că armata iugoslavă continuă să-şi folosească cu succes apărarea antiaeriană împotriva avioanelor aliate. Ei au subliniat că, pe timpul nopţii, pericolul pentru avioanele aliaţilor este foarte mare, capacitatea de luptă a armatei iugoslave situându-se în continuare la parametri ridicaţi.

Şi, parcă pentru a pune capăt la toate declaraţiile cu privire la rolul pacifist al NATO, la data de 21 mai, şeful Comisiei de Apărare a Camerei Reprezentanţilor SUA, Peter Pry, a precizat că, după opinia sa, principalul obiectiv al NATO în Iugoslavia nu este pacea în Kosovo sau întoarcerea refugiaţilor, ci păstrarea credibilităţii Alianţei. El a spus că NATO nu poate termina războiul decât ca învingător de necontestat. Orice finalizare a conflictului în urma căreia Miloşevici rămâne la putere nu este o victorie a NATO. De aceea, singura şansă este aceea de a ataca Iugoslavia cu trupe terestre. Prin politica promovată în prezent de Administraţia Clinton – a subliniat congresmenul american –, va fi dezmembrat NATO. Cel mai bun exemplu este modul în care s-a extins Alianţa. Extinderea s-a făcut pe criterii de politică internă a SUA, Clinton având nevoie de voturile polonezilor şi ale ungurilor din SUA. Situaţia din Balcani dovedeşte că NATO trebuia să se extindă în primul rând cu România şi în al doilea rând cu Polonia şi atât. În condiţiile actuale, în care NATO nu poate ieşi învingătoare decât printr-o invazie cu trupe terestre, ar trebui ca Alianţa să se extindă imediat prin invitarea României.

În unele din mediile italiene s-a afirmat că, indiferent de deznodământul acelui conflict, Slobodan Miloşevici va fi înlăturat de la putere de către propriul popor sau va fi „vânat“ de către NATO şi condamnat în calitate de criminal de război. Se prevedea că, în următoarele 2 săptămâni, se poate ajunge la o poziţie diplomatică, întregul efort occidental urmând să se canalizeze, nu atât pe dislocarea de trupe în Kosovo, cât pe obţinerea dreptului de a participa la reconstrucţia zonei.

Într-o convorbire telefonică cu omologul său sârb, Zivadin Iovanovic, ministrul elen de externe, Georgios Papandreu, a subliniat că, în cazul în care preşedintele Slobodan Miloşevici nu se va conforma Planului G-8, Iugoslavia urmează să fie supusă unei

intervenţii terestre a NATO, precum şi unei tentative de înlăturare de la putere a liderului sârb. Guvernul elen aprecia că iniţiativele diplomatice de negociere a unei soluţii paşnice în Kosovo puteau fi încununate de succes, deoarece atât Rusia cât şi SUA au apreciat în mod pozitiv propunerea Atenei ca, în momentul acceptării de către preşedintele Miloşevici a planului G-8, Alianţa să înceteze timp de 48 de ore bombardarea Iugoslaviei şi, concomitent, să se desfăşoare o sesiune a Consiliului de Securitate al ONU. În situaţia în care preşedintele iugoslav nu ar fi acceptat propunerile elaborate pe baza proiectului de plan al G-8, Consiliul de Securitate al ONU s-ar fi întrunit oricum, chiar şi fără asentimentul Belgradului, în conformitate cu prevederile capitolului 7 din Carta ONU. În oricare dintre variante, Grecia va participa la Forţa Internaţională de Menţinere a Păcii cu un contingent de 1.000 de militari.

Analiştii politici eleni care l-au însoţit pe ministrul de externe, Georgios Papandreu, în turneele diplomatice din ultima perioadă, au apreciat că planul rusesc privind soluționarea conflictului din Kosovo prevedea împărțirea provinciei iugoslave în 4 zone, în care să-şi desfăşoare activitatea diferite contingente ale unei eventuale forţe de menţinere a păcii. Şi ei erau de părere că NATO nu va fi de acord ca în provincia Kosovo să nu se desfăşoare forţe din statele care au participat la operaţiuni, va susţine necesitatea retragerii tuturor forţelor iugoslave din Kosovo şi reîntoarcerea unui număr redus de militari sârbi (după desfăşurarea Forţei de menţinere a păcii).

Ministrul de externe al Suediei, Anna Lindh, a condamnat atacurile aeriene ale NATO asupra Belgradului, în urma cărora a fost lovită ambasada ţării sale, subliniind că este inadmisibil să se utilizeze astfel de arme foarte puternice în plin centrul unui mare oraş. Anna Lindh a mai declarat că va supune atenţiei NATO acest incident, deoarece Alianţa poartă întreaga răspundere asupra incidentului, şi că Suedia doreşte grăbirea negocierilor din Consiliul de Securitate al ONU pentru formularea unei rezoluţii referitoare la luptele din Iugoslavia.

În sfârşit, şi China, potrivit unor opinii ale unor personalităţi din această ţară, s-a arătat flexibilă în ceea ce priveşte rezolvarea situaţiei din Kosovo. Totuşi, s-a declarat că guvernul de la Beijing era decis să exercite presiuni asupra Washingtonului până în momentul în care acesta va recunoaşte premeditarea bombardării

ambasadei chineze, va face publice numele persoanelor care au autorizat planificarea şi au aprobat executarea loviturii şi vor accepta pedepsirea acestora conform legislaţiei internaţionale. Oricum, bombardarea ambasadei chineze din Belgrad nu putea şi nu trebuia să influenţeze hotărâtor poziţia Chinei în cadrul Consiliului de Securitate ONU privind elaborarea unei rezoluţii pe baza propunerilor G-8, dar Beijingul a anunţat că nu va accepta convocarea şedinţei Consiliului de Securitate decât în condiţiile în care NATO va înceta bombardarea Iugoslaviei.

CEA DE A 60-A ZI

Pe 22 mai, la ora 09.00, au fost lansate opt rachete asupra periferiei oraşului Prizren, iar între orele 13.10 şi 14.05, au fost bombardate obiective ale poliţiei sârbe, un turn de televiziune şi o instalaţie de epurare a apei din cartierul Makis şi pădurea Lipovica, situate în sudul şi vestul Belgradului. Avioanele NATO au lansat 18 rachete în zona satului Bair, aflat în apropierea oraşului Kosovska Mitrovica. După prânz, între orele 15.00 şi 16.15, au fost bombardate depozite de carburanţi din localitatea Smederevo şi aerodromul de lângă Leskovac, iar de la ora 18.00 şi până 18.55, avioanele Alianţei au lansat încărcături asupra unor obiective civile şi militare în zona localităţilor Djakovica, Pec, Urosevac, Pristina, Prizren, Cacanik, Gnjialne şi a muntelui Radan, situat la 50 km nord-est de Pristina.

La lăsarea serii şi în prima parte a nopţii, adică între orele 20.50 şi 22.00, au fost lovite obiective din zona localităţilor Leskovac şi Babusnica, precum şi din regiunea munţilor Kopaonik.

În cursul zilei de 22 mai, avioanele Alianţei au mai atacat obiective militare şi civile din împrejurimile localităţilor Pristina, Urosevac, Dragas, la 20 km sud Prizren, Klina, Podujevo, Hoca-Zagradska, la 10 km sud-vest de Prizren, Zur, la frontiera albaneză, Muntele Cer, la sud-vest de Sabac, Banja, lângă Priboj, Kraljevo, Zmajevo, la nord-vest de Novi Sad, Sombor (unde se afla un depozit de carburanţi), şi Sremska Mitrovica.

Pe 23 mai, timp de aproape patru ore, de la 00.15 la 04.05, au fost bombardate obiective din zona capitalei iugoslave – este vorba

de cartierele Ritopek, Rakovica, Miljakovac 2 şi aeroportul Batajnica –, releul Vrbas din Novi Sad, Obrenovac, localitate aflată la 25 km spre sud-vest Belgrad, Sremska Mitrovica, Kula, zona rezidenţială, un depozit de carburanţi şi cazarma Stari Grad din Sabac şi radioreleul „Cot“ de pe Fruska Gora. În Kosovo, au fost bombardate localitatea Bair şi releul companiei Telekom de pe dealul Prehovac.

În cea de a 60-a zi a bombardamentelor, NATO a anunţat că *pe timpul celei de a 59-a zi a operaţiei „Allied Force“, avioanele Alianţei au executat 684 de zboruri, fiind cel mai mare număr de misiuni de la începerea operaţiunilor aeriene în Iugoslavia.*

S-a mai anunţat, de asemenea că, în decursul raidurilor din cea de a 60-a zi, au fost lovite cel puţin 12 tancuri, 11 vehicule blindate şi 9 poziţii ale artileriei iugoslave, iar 20 de persoane şi-au pierdut viaţa şi alte 50 au fost rănite, iar în centrul şi vestul provinciei s-au continuat luptele dintre AEK şi forţele sârbe.

Americanii au concentrat 1.022 rezervişti şi au hotărât suplimentarea capacităţii de alimentare în zbor cu 26 de avioane „KC-135“. Rezerviştii provin din Garda Naţională a Aerului (ANG) şi Rezerva Forţelor Aeriene (AFR). Prin mobilizarea acestora din urmă, numărul celor concentraţi s-a ridicat la 5.500, din totalul de 33.000 pentru care exista aprobarea Congresului.

Rezerviştii şi tehnica de aviaţie proveneau din următoarele mari unităţi:

- Aripa 108 Alimentare în Zbor (ANG), Wrightstown, New Jersey (514 rezervişti şi 14 aparate KC-135);
- Aripa 101 Alimentare în Zbor (ANG), Bangor, Maine (238 rezervişti şi 6 aparate KC-135):;
- Aripa 109 Alimentare în Zbor (ANG), Topeka, Kansas (238 rezervişti şi 6 aparate KC-135);
- Aripa 931 Alimentare în Zbor (AFR), Wichita, Kansas (28 rezervişti).

În Ungaria, au sosit, de la Baza Aeriană Beaufort, Carolina de Sud, primele 6 dintre cele 24 de avioane americane F-18 care urmau a fi dislocate la aerodromul Taszar.

SUA analiza posibilitatea trimiterii în zona de conflict a unui număr suplimentar de aparate de tipul „AC-130H Spectre“. Deja 12 avioane de acest tip, aparţinând Aripii 16 Operaţii Speciale, Hurlburt

Field, Florida, erau dislocate la Baza Aeriană „Martina Franca“, de la Brindisi din Italia, trei dintre acestea executând misiuni în Kosovo.

Şi guvernul danez, solidar cu Vestul, a hotărât ca, începând cu data de 01 iunie, să pună la dispoziţia NATO corveta „Peder Tordenskjold“ pentru a participa la operaţiunile militare din Iugoslavia, probabil pentru controlul navelor comerciale. Corveta este cea mai mare navă a flotei daneze, are un echipaj de 100 de militari şi este dotată cu rachete „Harpoon“, „Stinger“ şi „Sparrow“ şi un tun automat de calibru 76 mm.

NATO intrase pe un drum fără întoarcere. Trebuia să meargă, orice ar fi fost, până la capăt. Calul rănit trebuia ucis.

În acest timp, demersurile diplomatice se continuau prin toate mijloacele şi, la 22 mai, emisarul special al UE pentru conflictul din Balcani, preşedintele finlandez, Martti Ahtisaari, a purtat convorbiri, în Suedia, cu secretarul general al ONU, Kofi Annan, informându-l despre rezultatul convorbirilor tripartite de la Moscova. La Moscova, ministrul de externe, Igor Ivanov, a purtat convorbiri cu omologul său elen, Georgios Papandreu, şi cu reprezentantul secretarului general al ONU. Peste o săptămână, în capitala rusă, urma să fie reluate convorbirile dintre reprezentantul special al preşedintelui rus pentru Kosovo, Viktor Cernomârdin, adjunctul secretarului de stat american, Strobe Talbott, şi preşedintele finlandez, Martti Ahtisaari.

În acelaşi spirit al găsirii unei soluţii acceptabile pentru toată lumea, la 24 mai, la sediul NATO din Bruxelles, urma să se prezinte o iniţiativă comună ceho-elenă privind soluţionarea conflictului din Kosovo, care prevedea oprirea unilaterală a bombardamentelor, timp în care Rusia ar fi putut să-şi dea acordul la rezoluţia ONU, iar preşedintele Slobodan Miloşevici să înceapă retragerea forţelor sârbe din provincia Kosovo.

De asemenea, era prevăzută, pentru 25 mai, o vizită oficială în SUA a ministrului german de externe, Joschka Fischer, cu scopul de a se discuta cu secretarul de stat american, Madeleine Albright, pentru găsirea unei soluţii politice a conflictului din Kosovo.

Unii dintre analiştii politici occidentali apreciau că, în cursul săptămânii următoare, s-ar putea înregistra progrese în găsirea unei soluţii politice care să conducă la încetarea conflictului din Kosovo.

Principalele divergenţe pe timpul convorbirilor reprezentanţilor G-8 se refereau la componenţa, comanda şi mandatul forţei de pace care va fi dislocată în Kosovo. SUA susţineau în continuare ca din această forţă să facă parte militari din rândul principalelor ţări NATO implicate în conflict, la care să se alăture militari din Rusia, ţările nordice şi din alte ţări de religie ortodoxă şi musulmană. Era totuşi posibil ca, în final, NATO să accepte dislocarea de trupe ruse în partea de nord a provinciei Kosovo. În privinţa conducerii acestei forte, SUA susţineau o comandă britanică, în timp ce Rusia a propus o comandă finlandeză, sub egida ONU.

Probabil, şi pentru a mări presiunile şi a determina grăbirea încheierii conflictului, pentru prima dată, americanii au declarat că Alianţa poate lua în calcul şi alte forme de intervenţie militară decât loviturile aeriene. În acest sens, s-a propus sporirea efectivelor din Macedonia, care este considerată mai propice decât Albania pentru declanşarea unei ofensive terestre. Aceasta ar fi putut avea loc în luna august, în scopul creării condiţiilor pentru revenirea refugiaţilor până la venirea iernii. Misiunea părea extrem de nobilă, în eventualitatea înregistrării unor pierderi. Soldaţi ai comunităţii internaţionale morţi pentru ca albanezii din Kosovo să se poată întoarce, în sfârşit, acasă, adică la casele lor…

Oficiali de la Casa Albă au afirmat totuşi că o forţă terestră va fi desfăşurată doar cu misiunea de a implementa un eventual acord de pace. În context, purtătorul de cuvânt al Pentagonului, Kenneth Beacon, a spus că *„avem nevoie de o forţă semnificativă de implementare a păcii KFOR (Kosovo Peace Implementation Force) şi dorim să o desfăşurăm în Macedonia cât mai curând posibil“*, iar purtătorul de cuvânt al NATO, Jamie Shea, a declarat: *„Comitetul militar al Alianţei face ultimele retuşuri asupra planului de trimitere a unei forţe de pace în Kosovo. Cele 19 ţări membre ar putea aproba creşterea efectivelor NATO dislocate în Albania şi Macedonia de la 28.000 la 50.000 de militari“*.

Secretarul de stat american, Madelaine Albright, şi-a exprimat sprijinul pentru o propunere a premierului albanez Pandelj Majko, potrivit căreia, conducerea etnicilor albanezi din Kosovo, pe vremea aceea foarte divizată, trebuia să formeze un Consiliu de Securitate Naţională, care să cuprindă un spectru larg de lideri albanezi şi care

ar fi putut institui un regim democratic, pluralist în Kosovo, după încheierea conflictului.

Cancelarul Gerhard Schroeder a afirmat că, în pofida faptului că este considerat criminal de război, preşedintele iugoslav Slobodan Miloşevici trebuie inclus în procesul de negocieri pentru Kosovo.

Rezultatele unui sondaj de opinie efectuat în Franţa poate fi apreciat, după părerea noastră, ca un efect sigur al războiului informaţional şi mediatic dus de Occident împotriva Iugoslaviei. Astfel, 67% dintre cei intervievaţi erau de acord cu măsurile luate de NATO împotriva Iugoslaviei, în timp ce doar 30% le dezaprobau. De asemenea, 55% apreciau că Alianţa trebuia să intervină cu trupe terestre, dacă loviturile aeriene se vor dovedi insuficiente pentru soluționarea crizei, iar 37% erau împotrivă.

Reportajele transmise de corespondenții posturilor de televiziune despre situaţia albanezilor din Kosovo şi a refugiaţilor albanezi, ca şi montajele făcute în studiouri speciale, erau, într-adevăr, impresionante. Iar efectele lor se vedeau în sondaje.

OUL LUI COLUMB!

Bombe şi iarăşi bombe! Încheierea mileniului doi ar fi meritat un spectacol ceva mai puţin războinic, chiar dacă întregul mileniu a fost, de fapt, unul al războaielor. Sau, poate că nu l-ar fi meritat. Merita să culeagă ce a semănat, cu ce a început. Numai că, în acest caz, cei păgubiţi sunt, ca totdeauna, tot cei loviţi. Dar cine ştie cum va fi, totuşi, până la urmă! Uneori, cei din urmă pot deveni cei dintâi. Aşa spun, cel puţin cărţile sfinte.

Departe de a se gândi la aşa ceva, forţele NATO au continuat bombardamentele şi în ziua de 23 mai. Au fost vizate aeroporturile Batajnica şi Ponikve, sistemul de alimentare cu apă din Novi Sad, şi alte obiective din Belgrad. Au fost atacate cu rachete cazărmile şi poziţiile Forţelor Armate iugoslave din localităţile Pristina, Urosevac, Gnjilane, Stimljie şi Prizren, situate în sudul provinciei Kosovo, iar în prima parte a nopţii, între orele 20.45 şi 24.00, au mai fost lovite obiective din zona Mala Krusa, din apropiere de Prizren. S-a continuat atacarea, atât cu bombe speciale cu grafit cât şi cu rachete convenţionale, a centralelor termoelectrice din Kostolac, Novi Sad, Niş, Podujevo, Obranovac (centrala termoelectrică Nikola Tesla era cea mai mare din Iugoslavia care folosea combustibil solid) şi Prizren, întrerupându-se pentru a cincea oară furnizarea energiei electrice în marile oraşe.

Iar spre dimineaţă, între orele 04.00 şi 05.00, au fost lovite un depozit de carburanți al companiei Naftagas din Sombor şi obiective

din Pancevo, Novi Sad, Sremska Mitrovica şi din masivul Fruska Gora.

În cea de a 61-a zi, NATO a efectuat *652 ieşiri-avion, dintre care 301 misiuni de bombardament, pe timpul cărora Alianţa spunea că au fost lovite 30 tancuri şi vehicule blindate, 9 poziţii ale artileriei iugoslave, 2 sisteme antiaeriene SA-6, o staţie radar, 3 avioane de transport Antonov aflate la sol, 4 depozite de muniţii şi 2 depozite de carburanţi.*

Dar şi sârbii spun că un avion de cercetare fără pilot s-a prăbuşit în apropierea localităţii Blace, de la graniţa dintre Iugoslavia şi F.R.I. Macedonia. Ei au mai anunţat că au doborât un avion A-10 A Thunderbolt în raionul Klina din centrul Kosovo. Ştirea n-a fost însă confirmată şi de NATO.

Planificatorii militari NATO au analizat posibilitatea sporirii efectivelor dislocate în Balcani cu încă 18.000 de militari, pentru mărirea capacităţii combative a KFOR, avându-se în vedere posibilitatea încheierii, nu peste mult timp, a unui acord de pace pentru Kosovo. Forţa trebuia să asigure implementarea acestui acord.

Au fost respinse speculaţiile conform cărora acest contingent ar putea fi utilizat pentru declanşarea operaţiunii terestre în Kosovo, dacă nu se va ajunge la un acord de pace. Efectivele suplimentare includeau 3.000 de militari din Marea Britanie şi 8.000 din SUA.

Suplimentarea efectivelor era privită în mod foarte diferit. După avertismentul formulat de generalul Wesley Clark, unii considerau că nu pot fi date garanţii cu privire la realizarea obiectivelor până în toamnă numai prin acţiunile aeriene. Putea să fie însă şi un mod de a exercita presiuni asupra sârbilor şi lumii întregi pentru a accepta un acord de pace. Este puţin probabil că, în numele idealurilor albaneze, sau chiar pentru controlul strategic al zonei, americanii şi occidentalii ar fi fost dispuşi să ia în piept toţi munţii Iugoslaviei şi să se lupte faţă în faţă cu sârbii. Conceptul strategic fundamental al americanilor şi, de la ei, al occidentalilor, este „loveşte de la distanţă, fără ca adversarul să te poată lovi“. La vremea aceea, se cultiva şi se practica războiul disimetric, adică disproporţionat, bazat de enorma diferenţă tehnologică şi informaţională. Încă nu se vorba de războiul bazat pe reţea, deşi, cel puţin în dimensiunea lui aeriană, se practica. Pentru acest concept s-au cheltuit sute de miliarde de dolari şi e greu de presupus că ar fi

acceptat cineva ca militarii profesionişti occidentali să se lupte corp la corp cu unii din cei pe care mai mari lor îi consideră nişte... sălbatici.

În cercul membrilor Alianţei, iniţiativa de suplimentare a efectivelor a fost considerată ca o victorie a lui Tony Blair, în acţiunile desfăşurate pentru mărirea presiunilor asupra preşedintelui iugoslav, Slobodan Miloşevici.

Parcă venind în confirmarea acestui raţionament, comandamentul Suprem al NATO din Europa a decis extinderea listei de obiective, ce urmau a fi în continuare lovite în Iugoslavia, precum şi intensificarea atacurilor aeriene, având ca scop crearea condiţiilor necesare introducerii de trupe terestre în Kosovo în scopul asigurării revenirii refugiaților.

Foarte inspirat, preşedintele Bill Clinton a înţeles în sfârşit care-i problema. El a spus un adevăr care se ştie încă din vremea năvălirilor barbare, dar pe care Occidentul l-a ignorat şi îl ignoră de sute de ani: *„singura cale de a se pune capăt conflictelor etnice în Balcani şi de a asigura securitatea în această regiune este aceea de reclădire a economiilor statelor din zonă şi de sprijinire a acestora în scopul aderării la UE şi NATO.“*

Bravo, domnule Preşedinte! Dar asta trebuie făcută cu mult înaintea alegerii căii bombelor!

Oul lui Columb!

Ministrul italian de externe, L. Dini, a spus, la rândul său, că *„NATO nu ar trebui să se gândească la o intervenţie terestră în Kosovo, ci la găsirea unei soluţii diplomatice. O soluţionare a conflictului ar trebui realizată prin intermediul unei rezoluţii a ONU, care să cuprindă şi propunerile de pace ale G-8. Guvernul italian nu întrevede o soluţionare rapidă a crizei din Balcani şi este preocupat de erorile bombardamentelor NATO”*.

Iar Ungaria o ţinea pe a ei, una şi bună, forţând nota până la limita suportabilului: problema maghiarilor din Voivodina. Ministrul de externe al acestei ţări, Janos Martonyi, a declarat că „angajamentul Ungariei faţă de NATO este foarte puternic“ şi că

„este posibil ca un contingent de geniu din Ungaria să facă parte din structura viitoarei forţe de pace din Kosovo, dar unităţi luptătoare nu vor fi trimise în această regiune.“ Şi, ca un corolar al acestui ataşament extraordinar, el a precizat că *„este important ca Voivodina să-şi recâştige statutul de autonomie pierdut în anul 1989“*. În Voivodina este însă şi o importantă comunitate românească, la fel ca şi pe Valea Timocului, dar conducerii de la Bucureşti nu-i prea masă de aceşti oameni care încă mai vorbesc, acasă la ei, limba română. Probabil pentru că nu li se spune români, ci români-vlahi…

Situaţia refugiaţilor şi Operaţiunea „Allied Harbour“

Înaltul Comisariat ONU pentru Refugiaţi (UNHCR) estima, la 23 mai, la 930.811 numărul refugiaţilor din Kosovo, dintre care:

-124.000 de persoane au părăsit Kosovo înainte de începerea acţiunilor NATO asupra Iugoslaviei şi s-au refugiat în alte state, în special în Occident;

- 806.811 au părăsit Kosovo şi s-au refugiat în statele vecine (Albania, Macedonia, Muntenegru, Bosnia-Herţegovina) după declanşarea bombardamentelor NATO. Dintre acestea, 59.011 persoane au fost evacuate în state occidentale.

Cei 747.800 refugiaţi rămaşi în statele vecine, erau repartizaţi astfel:

- 437.000, în Albania;
- 225.300, în Macedonia;
- 64.000, în Muntenegru;
- 21.500, în Bosnia-Herţegovina (unde se mai aflau 21.000 refugiaţi musulmani din Sandzak, şi 30.750 croaţi, sârbi şi muntenegreni, din R.F. Iugoslavia).

Se aprecia că numărul refugiaţilor era în continuă creştere, în ultimele zile înregistrându-se cca 15.000 de noi sosiţi în Albania şi Macedonia.

DE LA 350 LA 1004!

Oricât de performante ar fi avioanele NATO, reuşitele bombardamentelor depindeau şi vor mai depinde încă multă vreme, în mare măsură, şi de mama natura. De aceea, condiţiile atmosferice îmbunătăţindu-se, forţele aeriene ale Alianţei s-au năpustit din nou asupra tuturor categoriilor de obiective de pe teritoriul R.F. Iugoslavia, mai ales asupra celor care furnizau servicii de primă necesitate, cum ar fie energia electrică, apa potabilă, infrastructura economică. Deci, o veritabilă agresiune contra suportului vieţii zilnice a unui popor. Dar ce contează! Trebuia bătut poporul ca să priceapă conducătorul!

În condiţiile în care în ultimele zile de bombardamente fuseseră distruse principalele centrale termoelectrice şi sisteme de alimentare cu apă, viaţa socială la Belgrad şi în alte oraşe mari a fost grav perturbată, populaţia resimţind acut lipsa de apă şi curent electric.

S-a înregistrat şi o noutate absolută: *pentru prima dată de la începerea loviturilor, avioanele NATO au survolat capitala iugoslavă la mică înălţime, în condiţiile în care artileria antiaeriană sârbă a executat un foc deosebit de puternic.*

Pentru statistică şi pentru a avea o imagine mai concretă asupra a ceea ce s-a petrecut în acele zile, trebuie să arătăm că, în ziua de 24 mai, au fost lovite următoarele obiective: releul de comunicaţii din zona Prepolak, Vavak, depozitele de muniţii din Urosevac, Sabac şi Kosovska-Mitrovica, depozitele de carburanţi din

Drohova, Smederevo, Sombor şi, bineînţeles, Pancevo, comandamentul local al apărării antiaeriene din Djakovica, forţe speciale de poliţie din Horgas, Velike, Oraste, Bor şi Lekovac, puncte de comandă, centre de transmisiuni, poziţii ale artileriei şi blindate la Kula, Dobanovic, Mladenovac, Belgrad, Prepolac, Leskovac, Loznica, Sjenica, Ivo, Krusevo, Stroberce, Vrdnik, Urosevac, Sabac, Zajecar, Prizren şi Pristina, rafinăria şi centrala electrică din Novi Sad, releul de comunicaţii şi un depozit din masivul Fruska Gora, baza aeriană de la Ponikve, obiective economice şi de infrastructură de la Niş, puncte de comandă ale forţelor de poliţie din Urosevac, depozite de muniţie, concentrări de trupe, instalaţii de producere a energiei electrice din Kosovo şi alte obiective.

În ziua de 25 mai, aviaţia NATO a lovit aerodromul Slatina de lângă Pristina, depozite, obiective civile şi militare din cartierul belgrădean Rakovica şi aeroportul Betjnica.

Pe timpul loviturilor din 24 mai, s-a anunţat că apărarea antiaeriană sârbă a doborât două avioane de cercetare ale NATO, care executau misiuni în spaţiul aerian iugoslav.

Specialişti din NATO au întocmit un bilanţ al distrugerilor din Iugoslavia provocate de bombardamentele NATO şi de atacurile cu rachete de croazieră. Alianţa a anunţat că au fost distruse:

- peste 550 de piese de armament greu (1/3 din total);
- peste 100 de avioane de luptă (mai mult de 50%);
- peste 75% din sistemele fixe de rachete sol-aer;
- circa 12% din sistemele de rachete mobile;
- 50% din depozitele de muniţie din Kosovo şi 2/3 din capacitatea de producţie a acesteia;
- sediile Armatei 1, din Belgrad, şi Armatei a 3-a, din Niş, iar cel al Armatei a 2-a, din Podgorița, a fost avariat;
- 11 puncte de comandă de nivel brigadă şi batalion;
- toate podurile peste Dunăre, cu excepţia celui din Belgrad către Pancevo;
- 3/4 din rezervele de carburanţi şi 1/3 din capacitatea de stocare;
- toate rafinăriile din Serbia.

Alianţa era ferm convinsă că, în urma bombardamentelor efectuate până la 24 mai, a fost deja grav afectat sistemul de

telecomunicaţii teritorial, în special cel al televiziunii naţionale, reducându-se substanţial posibilităţile de propagandă ale regimului de la Belgrad. Au fost întrerupte, în acelaşi timp, cele două şosele principale între Serbia şi Kosovo şi Metohia, celelalte şosele secundare au fost grav afectate, iar cele două linii de cale ferată între Serbia şi Kosovo au fost scoase din funcţiune.

La operaţiunea aeriană „Allied Force“ *participau, la acea dată, 1004 avioane aliate, faţă de 350 câte erau la data de 24 martie 1999, urmând ca în săptămânile următoare numărul acestora să ajungă la 1259.*

Dar NATO nu s-a mulţumit cu atât, ci a luat în continuare măsuri pentru întărirea dispozitivului său de atac şi creşterea presiunilor împotriva Iugoslaviei şi a lumii întregi pentru a accepta soluţiile pe care le dorea Occidentul sau care puteau fi găsite de mai-marii lumii acelui timp. Pe aerodromul ungar Taszar sosiseră, până la acea dată, 20 de avioane FA-18 Hornet, din cele 24 redislocate de la Baza Aeriană Beaufort, SUA, pentru a participa la loviturile aeriene asupra Iugoslaviei şi la apărarea spaţiului aerian al Ungariei. Pentagonul a cheltuit un milion de dolari pentru modernizarea aerodromului Taszar. Pentru întărirea apărării frontierei cu Iugoslavia, în cadrul FA ungare a fost constituit un *Detaşament mixt de luptă* destinat intervenţiei în cazul unei agresiuni iugoslave limitate sau al unor incidente la frontiera comună.

Detaşamentul, de valoarea unui batalion, era dislocat la Kiskunhalas, la 30 km de frontiera cu Iugoslavia, şi avea în compunere o subunitate de elicoptere de luptă, subunităţi de infanterie mecanizată, de cercetare şi de artilerie antitanc. Unitatea era încadrată cu militari angajaţi pe bază de contract şi cadre militare, se afla în stare de „operativitate ridicată“ şi executa pregătire de luptă intensivă. În acest timp, serviciile de contraspionaj maghiare au intensificat supravegherea unor firme comerciale iugoslave ce îşi desfăşurau activitatea în Ungaria, întrucât se bănuia că erau controlate de serviciile secrete sârbe. S-a constatat că operaţiile financiare ale acestora se derulau prin terţe părţi, cel mai adesea prin intermediul unor firme elene şi cipriote. Specialiştii maghiari apreciau că, în eventualitatea căderii regimului Miloşevici, un pericol deosebit l-ar putea reprezenta agenţii iugoslavi rămaşi în Ungaria,

aşa cum s-a întâmplat cu agenţii KGB după destrămarea fostei URSS.

Dacă Ungaria a luat astfel de măsuri (justificate, desigur), ne imaginăm cam ce măsuri a luat Occidentul. Preşedintele William Clinton, spre exemplu, conform unor informaţii vehiculate la acea vreme, a transmis conducerii CIA sarcina de a găsi şi alte mijloace de înlăturare a lui Miloşevici, printre care: folosirea unor elemente politice potrivnice conducerii lui Miloşevici, atât din Serbia cât şi din Muntenegru şi instruirea insurgenţilor albanezi din Kosovo în acţiuni teroriste şi de sabotaj şi iniţierea de acţiuni concrete de acest tip, inclusiv încercarea de eliminare fizică a preşedintelui iugoslav.

Presa scrisă şi televiziunea au transmis, în acea vreme, unele informaţii şi imagini care atestau că, pe teritoriul Albaniei, existau tabere de instruire a luptătorilor AEK proveniţi din Kosovo, Albania, Elveţia, Germania, Italia, Franţa, Marea Britanie, Australia şi SUA, conduse de mercenari de origine turcă, olandeză, egipteană şi saudită, unde se efectua o pregătire similară comandourilor anti-PKK şi mujahedine.

Tot pentru intensificarea acţiunilor împotriva sârbilor, din suma alocată suplimentar continuării campaniei militare în Iugoslavia, Washingtonul a prevăzut 600 de milioane de dolari pentru modificarea rachetelor de croazieră, prin perfecţionarea sistemului de ghidare şi înlocuirea încărcăturii nucleare cu încărcătura convenţională la 322 de rachete pentru FAM şi 624 pentru FMM. Terminaseră oare americanii stocurile de rachete de croazieră care nu aveau încărcătură nucleară la bord?! Cam aşa ceva! Ne imaginăm ce mană cerească pe firmele care produc astfel de arme! Mai ales că şi Marea Britanie a devenit un foarte consistent cumpărător.

Şi Germania a luat în calcul posibilitatea suplimentării cu 2.000 de militari a contingentului ce urma să participe la misiunea forţei internaţionale de pace în Kosovo (KFOR), numărul militarilor germani staţionaţi în F.R.I. Macedonia crescând astfel la 4.000.

Organizaţia Europeană de Telecomunicaţii „EUTELSAT“, a răspuns imediat comandamentelor războiului psihologic împotriva sârbilor. Ea a convocat pentru săptămâna care urma o reuniune extraordinară a celor 47 de membri ai săi (printre care şi R.F. Iugoslavia) pentru a decide întreruperea transmisiei televiziunii

iugoslave prin satelit. Alianţa Nord Atlantică a prevăzut, în urma aplicării acestei măsuri, ca în Iugoslavia să se transmită o ediţie specială a EURONEWS, în limba sârbă, respectiv un telejurnal privind războiul, realizat de aliaţi.

Între timp, în Albania se continua ceea ce se începuse cu câţiva ani în urmă. În nordul ţării, în mod special în regiunea Bajram Curri, autorităţile albaneze au pierdut orice control al situaţiei. Acesta a fost preluat de elemente mafiote, ce s-au autoproclamat „poliţişti" şi au trecut la fapte. În acele săptămâni grele pentru toată lumea, controlul regiunii era disputat de trei grupări mafiote aflate în permanentă confruntare, dintre care cea mai puternică era cea condusă de Fatmir Haklaj. Munţii care înconjoară localitatea Tropoja adăposteau atât luptătorii AEK care se pregăteau în vederea unei ofensive pentru recucerirea provinciei Kosovo, cât şi aceste grupări mafiote. În ultima perioadă, forţele armate albaneze participau din ce în ce mai des, alături de luptătorii AEK, la respingerea incursiunilor trupelor sârbe pe teritoriul albanez care aveau drept scop lovirea bazelor de antrenament ale AEK.

În ziua de 25 mai, la Bruxelles s-a desfăşurat reuniunea Consiliului Nord-Atlantic, în cursul căreia s-a analizat structura viitoarei forţe de pace pentru Kosovo. Cehia şi Grecia au prezentat un plan comun de soluţionare a conflictului, care prevedea, în principal:

- retragerea majorităţii forţelor sârbe din Kosovo;
- oprirea bombardamentelor asupra Iugoslaviei pe perioada cât în Consiliul de Securitate al ONU se dezbate rezoluţia privind Kosovo;
- introducerea în Kosovo a unei forţe multinaţionale de menţinere a păcii (din aceasta să facă parte trupe din toate ţările membre ale Consiliul de Securitate şi să fie pusă sub control ONU);
- menţinerea provinciei în compunerea R.F. Iugoslavia, dar cu o largă autonomie;
- refacerea economică a întregii zone, după încetarea conflictului, prin programe finanţate de UE şi alte organisme internaţionale;
- continuarea bombardamentelor şi a eforturilor diplomatice, în cazul în care Belgradul ar fi refuzat planul de pace (Republica

Cehă se opunea dislocării unei forţe internaţionale fără acordul R.F. Iugoslavia).

Planul de pace ceho-elen a fost primit cu rezerve de SUA şi Marea Britanie, fiind într-un fel considerat un risc la adresa unităţii Alianţei, însă existau semnale că Germania şi Italia l-ar fi putut susţine.

La data de 26 mai, era planificată, la Moscova, o reuniune la care participau emisarul rus Viktor Cernomârdin, preşedintele Finlandei, Martti Ahtisaari, şi adjunctul secretarului de stat american, Strobe Talbott. Era vorba de o nouă rundă de negocieri privind situaţia din Iugoslavia.

În condiţiile în care cei trei ajungeau la o poziţie comună, la data de 27 mai 1999, emisarul rus urma să efectueze o nouă vizită de lucru la Belgrad, împreună cu Martti Ahtisaari. Aceeaşi problemă urma să fie discutată, la 26 mai, şi de ministrul britanic de externe, Robin Cook, la Roma, la Paris şi la Bonn cu omologii săi din Italia, Franţa şi Germania.

Ministrul iugoslav de externe, Zivadin Jovanovic, a reafirmat poziţia oficială a ţării sale conform căreia „Iugoslavia este gata să participe la negocierile asupra soluţionării crizei din Kosovo numai în condiţiile în care NATO va înceta bombardamentele, urmând ca Iugoslavia să participe la elaborarea unui proiect de rezoluţie asupra provinciei Kosovo, care să fie înaintat Consiliului de Securitate al ONU.“ El a mai arătat că „înlăturarea lui Fatos Nano din funcţia de premier al Albaniei a făcut parte din strategia anti-sârbă a NATO“.

În acest timp, la Washington, liderul majorităţii din Senatul SUA, republicanul Trent Lott, a declarat tranşant că *„Senatul va respinge o eventuală propunere a preşedintelui Clinton de a trimite trupe terestre în Kosovo, dar va aproba trimiterea unor forţe de menţinere a păcii, într-o atmosferă permisivă, care să asigure revenirea refugiaţilor la casele lor.“* Referindu-se la campania aeriană de bombardament, senatorul Lott a spus că nu este de acord cu afirmaţia secretarului de stat, Madelaine Albright, conform căreia acţiunile militare împotriva Iugoslaviei se desfăşoară cu succes.

Interesantă este şi opinia fostului consilier prezidenţial pentru securitate naţională, Zbigniew Brzezinski, un cunoscut analist american, autor a numeroase lucrări şi studii de mare importanţă şi de o incontestabilă audienţă. El a publicat în cotidianul „Wall Street

Journal“ un articol intitulat „Compromisurile în Kosovo înseamnă înfrângere“.

Ideile pe care le vom menţiona sunt, credem, edificatoare pentru a ne apropia cât de cât de filosofia marilor puteri privitoare la ceea ce se întâmplă pe lumea aceasta. El a arătat că modul în care preşedintele Clinton conduce războiul din Kosovo este lipsit de eficacitate. Diplomaţia sa a subminat credibilitatea campaniei militare. Modul „moral“ în care a acţionat NATO, nedorind să-şi asume nici un risc militar, i-a dat lui Miloşevici posibilitatea de a distruge societatea kosovară. Analistul american era de părere că, din cele 5 condiţii susţinute de NATO în negocieri, două erau de importanţă majoră: *nepermiterea nici unei prezenţe armate sârbe în Kosovo* şi *prezenţa unei forţe internaţionale, condusă de NATO, cu o prezenţă semnificativă a SUA*. În concepţia acestuia, acceptarea unei prezenţe militare sârbe în Kosovo ar fi însemnat un permanent conflict militar al acestora cu AEK.

De asemenea, el a spus că AEK va căuta să se răzbune pe orice sârb înarmat. „Statul Kosovo“, guvernul său şi relaţiile cu guvernul sârb sau iugoslav erau mult mai puţin importante decât aceste două condiţii. În cadrul campaniei aeriene, vieţile oamenilor au fost probabil evaluate pe mai multe niveluri, „cele mai preţioase“ fiind considerate vieţile piloţilor NATO, iar pe ultimul nivel cele ale etnicilor albanezi. SUA trebuie să înţeleagă, era de părere Brzezinsky, că nu este altă soluţie decât intrarea în Kosovo cu forţa.

Chiar dacă bombardamentele ar distruge 90% din armata iugoslavă din Kosovo, atât timp cât preşedintele Clinton dă asigurări că nu va exista o ofensivă terestră, Miloşevici nu va accepta condiţiile NATO. Miloşevici avea toate elementele care-i permiteau să creadă că Alianţa se va scinda.

Alegerea Rusiei ca mediator a fost, în concepţia lui Brzezinsky, cel puţin bizară, politica Rusiei nefiind animată de dorinţa de a ajuta SUA şi de a întări NATO. Singura soluţie nu putea fi alta, după părerea sa, decât degradarea prin lovituri aeriene a forţelor sârbe din Kosovo şi intrarea în forţă cu trupe terestre NATO. În cazul în care, la nivelul Alianţei, nu se va întruni consensul pentru o astfel de acţiune, SUA, Marea Britanie şi Franţa trebuiau să o facă chiar şi pe cont propriu.

La celălalt pol de putere, ministrul de externe, Tang Jiaxuan, a reafirmat că *„Beijingul nu va aproba în Consiliul de Securitate al ONU o rezoluţie privind Kosovo până când bombardamentele NATO asupra Iugoslaviei nu vor înceta“*. O astfel de poziţie, se înţelege, trebuia exprimată!

Ministrul de externe rus, Igor Ivanov, a declarat că este circumspect faţă de intenţiile NATO. El aprecia că scopul Alianţei pare a fi împiedicarea eforturilor Moscovei pentru găsirea unei rezolvări politice a crizei din Kosovo. De fapt, nu contează Kosovo, ci efectul său asupra raporturilor dintre cei mari.

NATO nu dorea însă aşa ceva, ci doar rezolvarea conflictului după voinţa sa. Era o chestiune de orgoliu. Alianţa nu putea ieşi înfrântă nici-nici din primul ei război cu o insulă de lume care-i rămăsese dacă nu ostilă atunci incomodă. Desigur, nu credem că NATO nu-şi dădea seama că, de fapt, acest război nu era doar împotriva Iugoslaviei, ci şi împotriva întregii lumi. A acelei lumi care, bineînţeles, nu acceptă dominaţia necondiţionată şi agresivă a Vestului. Iar acest război nu putea şi nu va putea fi câştigat. Azi lumea nu se mai înspăimântă de arme şi nu doreşte o ripostă armată. Ea doreşte doar să fie lăsată în pace şi să fie tratată ca lume şi nu ca spaţiu de confruntare a intereselor celor mari.

Vorbe. Evenimentele ulterioare au arătat că, de fapt, lumea este și a rămas așa cum a fost ea totdeauna: cei mari se folosesc de cei mici pentru a-și legitima interesele și acțiunile, iar cei mici se folosesc de cei mari pentru a i lăsați să supraviețuiască…

DESTABILIZARE „CIBERNETICĂ“

Loviturile aeriene împotriva Iugoslaviei au continuat, concentrându-se mai ales asupra sistemelor energetice, a celor de alimentare cu apă şi a sistemelor de comunicaţii. Pe 25 mai au fost lovite depozite de muniţii din Kostolak şi Pazarevac, releul de televiziune de pe Muntele Selicevic, linia de înaltă tensiune şi releul postului de radio Belgrad de la Obrenavac, releul radio şi televiziune de la Uzice, podul de pe canalul Dunăre - Tisa, staţiile de pompare a apei de la Sremska Mitrovica, Niş şi Novi Sad, staţii de radiolocaţie de la Niş, puncte de comandă din zona Pristina şi Glagovac, depozitul de muniţie din Gniljane, depozite de carburanţi ale „Beopetrol“ de la Bogutovac, obiective economice şi de infrastructură situate în Sabac, Kraljevo, Kosovska Kamenica, Liplijan şi Klina, întreprinderea de armament din Kragujevac, aerodromul Batajnica, o staţie de pompare a apei, postul de radio din Zvecka, cartierul Makis – instalaţii ale centrului de presă Tanjug – din Belgrad, centrul localităţii Novi Pazar, rafinăria din Novi Sad, centrul de emisie „Radio Beograd“ din Obrenovac, instalaţii electrice din regiunea Backi Petrovac, staţia de retransmisie dintre localităţi şi podul de pe autostrada Nis-Belgrad în zona Kragujevac, Jagodina, cazarma din Sabac, un obiectiv din Brezovica, situat la graniţa Iugoslaviei cu Bulgaria, precum şi alte obiective din localităţile Vucitrn, Klina, Kosovska-Kamenica, Lipljan, Bujanovic şi Landovica.

A doua zi, pe 26 mai, aviaţia NATO a bombardat Pristina, sediul televiziunii RTS din Novi Sad şi sediul Ministerului de Interne din Belgrad.

Conform datelor NATO, la 25 mai, un avion F-117 a bombardat un buncăr al preşedintelui iugoslav, Slobodan Miloşevici, situat la Dobanovic, la periferia Belgradului. Nu era pentru prima oară. Acest buncăr a mai fost lovit şi pe data de 24 mai, cu bombe de o tonă, de tip GBU-28, cu mare putere de penetrare. Surse din cadrul Statului Major al Alianţei au precizat că este vorba de un important *„cartier general“* al conducerii politice iugoslave. În acelaşi timp, comandamentul NATO din Skopje a confirmat că un avion de tipul HUNTER s-a prăbuşit, din motive tehnice, pe teritoriul F.R.I. Macedonia, între localităţile Tetovo şi Gostivar.

Potrivit opiniilor unor analişti politici şi militari occidentali, în următoarea perioadă, NATO urma să acţioneze vizând, deopotrivă, acoperirea aeriană şi sprijinirea din aer a acţiunilor de luptă ale AEK, lovirea continuă mai ales a obiectivelor care au o influenţă psihologică semnificativă asupra populaţiei, armatei şi conducerii iugoslave, încurajarea opoziţiei politice iugoslave şi intensificarea activităţii agenţilor sub acoperire ai serviciilor de informaţii aliate pentru înlăturarea guvernului de la Belgrad, întărirea dispozitivului de luptă al trupelor terestre ale NATO în zona teatrului de acţiune din Marea Adriatică.

Aceleaşi surse considerau că Belgradul va acţiona, prin măsuri informativ-operative, mediatice, diplomatice şi politice, pentru realizarea următoarelor obiective: continuarea expulzării etnicilor albanezi din Kosovo pentru a crea noi probleme ţărilor vecine şi a definitiva epurarea etnică a provinciei, ameninţarea cu acţiuni teroriste îndreptate împotriva ţărilor implicate în agresiune, provocarea de pierderi în rândul militarilor americani din Macedonia şi Albania, menţinerea sub control a unor mase de manevră.

Cât de realiste au fost aceste prevederi se ştie. Sârbii n-au folosit, spre exemplu, nici un fel de acţiuni teroriste împotriva nimănui, deşi acestea reprezintă, cum se cunoaşte, una din formele clasice de reacţie a celui slab împotriva celui puternic şi, în cazul Iugoslaviei, erau cât se poate de justificate. De asemenea, sârbii nu au avut în intenţie să provoace pierderi în rândul militarilor americani din Macedonia şi Albania, deşi puteau să o facă.

Măsurile de întărire a dispozitivului NATO şi de pregătire a etapei post-bombardamente s-au continuat şi în acele zile. Pe 25 mai, în şedinţa de lucru a miniştrilor apărării din statele NATO, a fost acceptată solicitarea generalului Wesley Clark de suplimentare a forţelor terestre pentru Kosovo (KFOR) până la 45.000 de militari. Forţa era destinată pentru protejarea revenirii refugiaţilor, după semnarea unui acord de pace cu Belgradul, 60% din efectivele acesteia fiind asigurată de statele membre NATO. Urma ca la reuniunea din 27 mai 1999, care era planificată să se desfăşoare la Statul Major al Comandamentului Suprem NATO din Europa (SHAPE), fiecare aliat trebuia să prezinte oferte concrete pentru participarea la misiunea de pace din Kosovo.

În acest timp, cele 72 de avioane de luptă F-15 şi F-16 (54 americane şi 18 ale Turciei) dislocate la bazele aeriene Balikesir şi Bandirma din Turcia au început, la 25 mai 1999, un exerciţiu de antrenament în scopul perfecţionării deprinderilor piloţilor de a descoperi pe timp de zi şi noapte obiectivele şi a executa asupra lor lovituri precise, aşa cum cerea misiunea aeriană NATO în spaţiul Iugoslaviei. De la 29 mai, aceste avioane treceau efectiv la executarea unor misiuni, survolând spaţiul aerian bulgar pentru atacuri aeriene împotriva Iugoslaviei.

Tot pentru creşterea preciziei bombardamentelor, s-a hotărât ca Departamentul american al Apărării să disloce în Balcani avioane fără pilot echipate cu sistem laser pentru ghidarea bombelor. Decizia a fost luată din cauza condiţiilor meteorologice nefavorabile din Serbia care îngreunau lovirea obiectivelor de către piloţi.

În acest timp, forţele armate iugoslave continuau şi ele, la rândul lor, întărirea dispozitivului de luptă din Kosovo prin dislocarea în zona oraşului Pec a unor unităţi înzestrate cu armament uşor din cadrul Armatei a 3-a din Muntenegru, precum şi a unor noi subunităţi de forţe speciale din Serbia în zona localităţii Junik. Pentru că iugoslavii, indiferent de rezultatul confruntării, s-au hotărât să lupte, să folosească adică şi ultima posibilitate – reacţia armată – pentru a-şi apăra integritatea teritoriului. Conducerea politică a României, în iunie şi în august 1940, n-a procedat astfel, ci a făcut pipi pe ea de teama unei confruntări cu ruşii, cu nemţii, cu bulgarii sau cu ungurii. Şi, deşi ea s-a împănat cu un succes – cel al

îndepărtării războiului de teritoriul naţional –, rezultatul a fost şi este o mare ruşine naţională.

A transpirat, în acele zile, şi o informaţie care ridică numeroase semne de întrebare. S-a spus, că pentru inducerea în eroare a cercetării aeriene aliate, FA sârbe, dispunând de informaţiile necesare (furnizate, probabil, de cercetarea rusă), scoteau la vedere, în zona localităţilor cu populaţie majoritar albaneză, tehnica blindată, în perioada când sateliţii-spioni ai NATO se aflau deasupra spaţiului iugoslav. Ulterior, tehnica era retrasă în adăposturi mascate, astfel explicându-se pierderile materiale şi umane în rândul etnicilor albanezi. Este un adevăr sau o diversiune? Cine ştie! Important este că s-a găsit încă o explicaţie pentru… acele lovituri efectuate de NATO în plin asupra populaţiei albaneze.

Şi tot în scopul dezinformării şi influenţării inamicului, experţii occidentali au lansat pe Internet programul „Anonymizer.com“ care permitea, sub protecţia anonimatului, accesul sârbilor la serviciile de poştă electronică şi implicit la existenţa unui canal de legătură cu statele europene. Măsura se înscria în planurile SUA de a încerca o destabilizare „cibernetică“ a Iugoslaviei prin proiectul cunoscut sub numele de „Kosovo Privacy Project“ şi care oferea posibilitatea de legătură pentru ziariştii „independenţi“ existenţi în Iugoslavia cu agenţiile de origine. Era, în fond, un mod de a sparge zidul de protecţie informaţională pe care conducerea de la Belgrad îl ridicase împotriva Occidentului.

Impactul deciziei conducerii NATO de distrugere a sistemului energetic naţional iugoslav trebuia să aibă un efect devastator pentru Serbia. O astfel de decizie nu a afectat numai sistemul apărării antiaeriene care, oricum, îşi avea şi sursele sale independente de energie – cel puţin pentru scurt timp sau pentru cazuri deosebite –, ci mai ales populaţia civilă, asistenţa medicală, viaţa socială, în general, ceea ce efectiv reprezintă o crimă împotriva populaţiei. Nimeni nu are dreptul să lovească în acest mod (şi în nici un alt mod) în femei, bătrâni, copii, bolnavi! Aceste măsuri sunt tot atât de barbare precum cele luate de Hoarda de Aur care a invadat spaţiul dintre Urali şi Viena, sau de fanaticii horthyşti al căror simbol era distrugerea copiilor români inclusiv în pântecele mamelor. „Atacul electricităţii“ este o crimă de război care ar trebui judecată de Tribunalul Internaţional Penal, întrucât urmările acestui atac au reprezentat o

reacţie în lanţ, greu de evaluat, având repercusiuni directe asupra sistemului de alimentare cu apă potabilă şi menajeră, funcţionării reţelei medicale, cu riscul apariţiei unor epidemii greu de controlat, rezervelor de stat perisabile, aprovizionării marilor aglomeraţii urbane cu produse de primă necesitate etc.

Se estima că, în cazul distrugerii sistemului electric naţional, ţara va intra într-o criză alimentară profundă, iar populaţia va suferi un şoc psiho-moral dur. Serbia va reuşi cu greu, chiar în condiţiile încetării bombardamentelor, să asigure repararea acestui sistem până la începerea sezonului rece. Adevărul este că populaţia nu a intrat în nici un şoc psihologic, ci cel mult într-o furie controlată şi într-o stare de dezamăgire privind valorile occidentale în care a crezut, întrucât le cunoştea mai bine ca oricare altă populaţie din Balcani. Mai mult, imediat după încetarea bombardamentelor, deşi aproape complet izolată, această populaţie a trecut la repararea rănilor produse de NATO economiei ţării, infrastructurilor, vieţii sociale. Şi, sunt sigur, cu sau fără ajutor internaţional, sârbii au reuşit deja să se redreseze! Bravo lor! Demnitatea este mai tare chiar decât viaţa!

La 25 mai, cântând pe struna NATO, premierul spaniol, Jose Maria Aznar, a declarat că criticile formulate la adresa NATO pentru erorile comise sunt exagerate, o campanie militară presupunând în mod inevitabil şi victime. În opinia sa, acţiunile militare ale NATO împotriva Iugoslaviei trebuiau menţinute, eventual chiar intensificate, aceasta reprezentând unica modalitate de găsire a unei soluţii politice în Kosovo. Ca să vezi! Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte! Ce i-o fi apucat pe fraţii noştri întru latinitate!? Dumnezeu ştie! În prezent – a precizat demnitarul spaniol – nu există nici o motivaţie pentru modificarea actualei strategii. Pentru ca bombardamentele să înceteze, Iugoslavia trebuie să se conformeze condiţiilor NATO. Alianţa nu ar trebui să excludă nici o măsură care i-ar conferi posibilitatea de a-şi atinge obiectivele.

În acest timp, în Polonia, 119 parlamentari din grupurile Alianţei Democratice de Stânga (SLD) şi Partidului Ţărănesc (PSL), au cerut Parlamentului să adopte o rezoluţie prin care să se solicite NATO oprirea bombardamentelor, iar Iugoslaviei retragerea trupelor din Kosovo. Totuşi, Tadeusz Iwinski, expert SLD în probleme de politică externă, a declarat că textul propus de unii membri ai

partidului nu reprezintă poziţia oficială a SLD. El a arătat că *„SLD este pentru o soluţionare politică a conflictului şi nu agreează represaliile împotriva populaţiei albaneze“*.

Pawel Dobrowolski, purtătorul de cuvânt al MAE, a declarat că nu pune la îndoială bunele intenţii ale deputaţilor, dar aceştia doresc întâi oprirea raidurilor aeriene şi apoi retragerea sârbilor din Kosovo, ceea ce este în conformitate cu dorinţa Belgradului.

Iar tot ce era în conformitate cu dorinţa Belgradului trebuia ab initio respins! Iată cum se scrie istoria!

O altă acţiune care se afla în acele zile în plină afirmare sau în luptă cu morile de vânt era iniţiativa de pace luată de Grecia şi Cehia. Privitor la aceasta, preşedintele Camerei Deputaţilor din Cehia, Vaclav Klaus, a declarat că *„bombardarea Iugoslaviei de către NATO nu a reuşit să apropie momentul reglementării paşnice a conflictului interetnic din provincie. Dimpotrivă, efectele colaterale ale loviturilor aeriene au înrăutăţit şi mai mult situaţia în regiune. NATO a evaluat superficial situaţia din Balcani, inclusiv din Kosovo, nu a definit clar obiectivele politice ale operaţiunii militare şi a supraestimat efectele bombardamentelor. Aprecierile, potrivit cărora Republica Cehă, prin poziţia sa reţinută faţă de acţiunile militare ale Alianţei în Iugoslavia, ar pune sub semnul întrebării lărgirea în continuare a NATO, sunt false. Lărgirea NATO este un proces care nu ar trebui să împiedice exprimarea liberă a punctelor de vedere. Imaginea Europei şi a Alianţei Nord-Atlantice, după oprirea intervenţiei militare a NATO în Iugoslavia, va fi probabil schimbată şi mai tristă decât cea avută înainte de declanşarea loviturilor aeriene“*. Iată un alt mod demn de exprimare a unui punct de vedere de către un demnitar care face parte dintr-o ţară membră a NATO. Pentru că Cehia a înţeles că, indiferent de interesul ei ca ţară membră NATO, nu poate fugi de realitate, nu se poate preface că nu o vede, că n-o interesează.

Şi Grecia, la rândul ei, s-a zbătut cât a putut şi cum a putut pentru a se elabora o decizie de oprire a bombardamentelor şi de adoptare a unei soluţii politice. Ministrul grec de externe, Georgios Papandreu, a declarat că a obţinut acordul Chinei pentru iniţiativa greco-cehă privind încetarea bombardamentelor NATO asupra Iugoslaviei, pentru o perioadă de 48 de ore, pentru a se permite atât

Consiliului de Securitate, cât şi Iugoslaviei elaborarea „în linişte“ a unei înţelegeri de pace.

Moscova a luat act de declaraţia AEK potrivit căreia, luptătorii acesteia au ucis şi patru persoane de cetăţenie rusă care luptau alături de forţele de poliţie sârbe în Kosovo. Autorităţile ruse, care, din raţiuni politice, diplomatice şi strategice, nu doreau sub nici o formă să se implice militar în conflictul din Kosovo, au declarat că nu au nimic comun cu recrutarea şi trimiterea de voluntari în Iugoslavia şi că deplasarea voluntarilor ruşi în Iugoslavia se realizează fie pe cont propriu, fie cu sprijinul unor organizaţii extremiste, cum ar fi Uniunea Naţională Garda Rusească, Partidul Rus al Renaşterii Naţionale, Uniunea Rusă şi Ofiţerii pentru Renaşterea Patriei.

Fără să-i pese de interesele şi declaraţiile Moscovei, colonelul de cazaci, Vladimir Simonov, l-a informat pe Slobodan Miloşevici că 12.000 de voluntari sunt gata să lupte în Iugoslavia. Şi, probabil, Moscova nu avea nimic împotriva acestor iniţiative care, în relaţiile dintre două ţări, se contabilizează al naibii de riguros, rezultatul făcându-se simţit la greu, în situaţii limită.

S-a tras concluzia că voluntarii ruşi care vor fi trimişi în Iugoslavia vor lupta, cu precădere, în armatele de partizani ale lui Arkan şi ale căpitanului Dragan. O parte din voluntarii ruşi pregătiţi pentru trimiterea în Iugoslavia aveau şi cetăţenie iugoslavă, pe care o dobândiseră ca răsplată pentru serviciile aduse în războiul precedent. Această din urmă precizare îşi are şi ea rolul ei pentru „imaginea“ Iugoslaviei, pentru judecarea celor care se doreşte a fi scoşi vinovaţi de dezastrul fostei Federaţii iugoslave.

Dar Rusia ştie totuşi să-şi urmeze neabătută linia metodologică indubitabilă a politicii ei de veacuri. Realistă, directă, în forţă, inflexibilă şi chiar ameninţătoare, dacă e cazul. La 25 mai 1999, ministrul de externe, Igor Ivanov, a declarat că relaţiile dintre NATO şi Rusia nu vor mai putea să fie aceleaşi ca înainte de 24 martie 1999, data declanşării atacurilor militare ale Alianţei împotriva Iugoslaviei. El a spus că *„politica militară a NATO este un eşec evident al generalilor care au dat asigurări că pot obţine o victorie glorioasă în decurs de câteva zile. Aceştia intenţionează să împiedice negocierile în curs, deoarece, în cazul în care se va ajunge la o soluţionare politică a conflictului din Kosovo se va demonstra ineficienţa acţiunilor militare“*.

Urmând neabătut aceeaşi diplomaţie de forţă şi inteligenţă, oficialităţile ruse au ameninţat din nou că Moscova îşi va abandona eforturile de pace dacă NATO continuă să respingă orice propunere rezultată în urma demersurilor emisarului Viktor Cernomârdin. Moscova considera că, în astfel de condiţii, era lipsit de sens să participe la un exerciţiu care nu ducea la soluţionarea conflictului din Kosovo şi care, în cele din urmă, servea interesele NATO.

Analiştii occidentali erau însă de altă părere. Ei apreciau că motivaţia reală a deciziei Moscovei se afla în altă parte, urmărind slăbirea continuă a hotărârii Belgradului de a se menţine pe o poziţie fermă faţă de planul de pace, în ciuda presiunilor interne şi a colapsului economic. Preşedintele Miloşevici, potrivit spuselor acestor analişti, ar fi considerat că Cernomârdin era prea apropiat de poziţia NATO şi a lăsat să se înţeleagă că nu are încredere în emisarul rus. Măsurile luate de Alianţă îi permiteau acesteia ca, în scurt timp, să aibă în zona Kosovo aproximativ 50.000 de militari, ceea ce ar fi putut să constituie o forţă de invazie în Kosovo. De asemenea, erau deranjante, pentru Moscova şi pentru Belgrad, atât insistenţa NATO de a furniza nucleul forţei de menţinere a păcii din Kosovo, cât şi refuzul Alianţei de a înceta bombardamentele pentru a permite retragerea forţelor iugoslave din Kosovo. În cumpănă trebuiau puse şi alte elemente, cum ar fi politica internă rusă şi sprijinul instinctiv rus pentru preşedintele Miloşevici. Rusia ştia foarte bine că retragerea sa din procesul de negociere a încetării conflictului din Kosovo ar fi dus la crearea anumitor disensiuni în rândul Alianţei, dat fiind faptul că Germania insista pe cooperarea cu Moscova în soluţionarea conflictului din Kosovo.

Situaţia refugiaţilor şi Operaţiunea „Allied Harbour“

Din motive de securitate, NATO a evacuat, la 25 mai, 30.000 de refugiaţi spre interiorul Albaniei. Pe timpul unui schimb de focuri între forţele albaneze şi sârbe din zona de frontieră, a fost lovit un cort în care erau luate în evidenţă persoanele refugiate. Dar acesta putea fi şi un pretext pentru a asigura forţelor Alianţei dislocate aici mai multă libertate de acţiune sau pentru a se păstra mai bine secretul

pregătirii unor acţiuni viitoare. Doar NATO avea iniţiativa strategică!

În acelaşi timp, în jur de 10.000 de refugiaţi albanezi au reuşit să ajungă la frontiera dintre Iugoslavia şi Macedonia, ridicând la aproape 30.000 numărul celor care aşteptau trecerea frontierei. Era posibil ca, în următoarele zile, valul de refugiaţi către Macedonia să crească considerabil. *Conform ultimelor estimări, numărul total al refugiaţilor din Kosovo era de 958.000*.

În acele zile, se constituise o misiune umanitară italiană, denumită „Arcobaleno" (Curcubeul), care se adăuga celor deja existente pentru sprijinul refugiaţilor albanezi. Costul acestei misiuni se ridica la circa 638 milioane de dolari. Misiunea dispunea de 957 voluntari din cadrul Protecţiei Civile italiene şi avea în dotare 364 mijloace de transport şi intervenţie. Voluntarii şi mijloacele respective proveneau de la Crucea Roşie (263 membri, cu 67 de mijloace), Departamentul Protecţiei Civile (18 funcţionari), Corpul Naţional al Pompierilor (42 de persoane şi 60 de mijloace, dintre care 39 cisterne) şi Corpul Forestier al Statului (55 persoane, cu 10 mijloace auto).

Impresionantă această solidaritate a Vestului pentru ajutorarea albanezilor! De ce oare n-or fi procedat în acelaşi fel şi în cazul tragediei angolezilor, somalezilor, kurzilor, rwandezilor şi al atâtor altor drame care sfâşie populaţiile acestui pământ?!

INTERESE ŞI INTERESE

NATO îşi găsise deci o nouă „jucărie“, un nou mod de a impresiona lumea şi a se amăgi pe sine. O dată botezată, strategia distrugerii sistemului energetic al Iugoslaviei, pe care eu o numesc „atacul electricităţii“, trebuia aplicată zi şi noapte, astfel încât uimirea şi stupefacţia să fie depline. Astfel, pe tot parcursul zilei de 26 mai, onor aviaţia NATO a atacat obiective de pe întreg teritoriul Iugoslaviei, cu predilecţie pe cele din sistemele energetice şi de comunicaţii, din infrastructura economică şi, firește, din dispozitivul militar iugoslav. Raidurile au continuat cu intensitate şi în noaptea de 26/27 mai 1999. Pentru că avioanele NATO s-au obişnuit să „vadă“ şi să atace mai ales noaptea. Statisticile anunţau că, în total, în ultimele 24 de ore, se executaseră peste 650 de ieşiri-avion, din care 284 au fost misiuni de bombardament.

Pe 26 mai, au fost lovite concentrări de forţe armate iugoslave din Orahovac şi Djakovica, obiective din Smederevska Palanka, Pristina, Niş, Kacanik, Devet Jugovica, Lebane, Kosovce, Zajecar, Jagodina, raioanele Brnjica, Sofajlija şi Grmija - de lângă Pristina şi raioanele Kremng şi Gradina - de lângă Uzice, Velika Grabovnica, releul de televiziune din Crni Vrh, în Muntenegru, Uzina „Balkan“, Fabrica de băuturi nealcoolice „Schwepps“, o şcoală şi satele Trnja şi Resetane, care erau… obiective „militare“, Suava Reka, releul de televiziune de la Iriski Venac, situat la 12 km sud de Novi Sad, o întreprindere de armament din Bukovac, la 10 km sud de Novi Sad, un depozit de armament din Paragovo, în zona Fruska Gora,

întreprinderea de armament din Cuprija, rezervoarele şi instalaţiile aparţinând societăţii „Jugopetrol“ şi staţia electrică de transformare din Bor, obiective ale industriei de apărare din Donja Sabanta, podul peste Jasevica din Velika Plana, forţe armate din zona Novi Pazar şi din Pirot, depozite ale „Jugopetrol“ din Prahovo şi aeroporturile din Ponikve şi Slatina. În ziua de 27 mai au fost lovite, între altele, cartierele Makis, Avala şi uzina „21 Mai“ din Rakovica, în zona capitalei, obiective militare din Ralja, un pod din Ostruznica şi, fireşte, centrala electrică din Obrenovack, situată la 30 km vest de Belgrad.

S-a anunţat că apărarea antiaeriană iugoslavă a doborât un avion fără pilot în zona localităţii Kosovska Vitina, la 12 km sud-vest de Urosevac, iar un avion cisternă american de tip KC-135 a fost nevoit să aterizeze forţat pe aeroportul Ferihegy, de lângă Budapesta.

Pentru a înţelege şi mai bine situaţia din zonă şi strategia unora dintre marile puteri privind noua construcţie, mai exact, noua ordine, ne vom referi la o măsură care a fost luată de americani în această perioadă. La data de 26 mai 1999, secretarul Forţelor Aeriene Militare ale SUA, Whitten Peters şi şeful Statului Major, generalul Michael Ryan, au anunţat că programul „Stop Loss“, de prelungire automată a contractelor militarilor şi de oprire a trecerilor în rezervă va fi pus în aplicare începând cu data de 15 iunie 1999.

Scopul declarat al acestei decizii era acela de a se asigura menţinerea intactă a nivelului forţelor şi a stării de pregătire a acestora, în condiţiile în care forţele aeriene americane erau obligate să facă faţă misiunilor din Asia de Sud-Est şi din Europa. Programul afecta 40% din personalul activ anual, adică în jur de 120.000 de oameni. Cei peste 6.000 de militari care solicitaseră să părăsească FAM, să treacă în rezervă, adică să se pensioneze, în perioada 15 iunie – 31 decembrie 1999, îşi vor continua activitatea pe toată durata de aplicare a programului.

Prin lege, „Stop Loss“ putea fi aplicat pentru a suspenda plecările din armată, trecerea în rezervă şi promovarea în grad, numai pentru perioada cât mobilizarea era în vigoare. Decizia viza un număr de 56 specialităţi militare, printre care: operatori de avioane fără pilot, piloţi pentru avioane de luptă, transport şi realimentare, controlori de trafic, personal de întreţinere avioane şi elicoptere, ingineri de bord, specialişti în comunicaţii şi prelucrarea

datelor, specialişti în culegerea şi prelucrarea informaţiilor, meteorologie, sisteme aeropurtate, căutare-salvare. O astfel de dispoziţie mai fusese dată, ultima oară, în perioada războiului din Golf, în 1991.

Dar şi vecinii noştri unguri au intrat la bănuieli şi au luat măsuri pentru întărirea apărării frontierei cu R.F. Iugoslavia, punând în aplicare un plan de acţiune în stil maghiar. Astfel, zona de frontieră cu Serbia, lungă de 174 km, a fost împărţită în trei fâşii paralele cu graniţa, pe o adâncime de 40-50 km. În fâşia de pe frontieră, au ocupat poziţii şi au executat un control foarte strict circa 20 companii de vânători de frontieră (2500-3000 de grăniceri), în strânsă cooperare cu forţele de poliţie, şi ele întărite. În fâşia mediană au fost dispuse subunităţi de cercetare din cadrul batalioanelor din Eger şi Szolnok (câte 4-6 plutoane de la fiecare batalion). În ultima fâşie, din adâncimea teritoriului, a fost dislocat un detaşament de luptă de valoarea unei brigăzi, având comandamentul la Kiskunhalas. Aici era dislocată şi o grupare operaţională de valoare batalion întărit, constituită din companii mecanizate, artilerie AT, elicoptere şi subunităţi de cercetare. În cadrul brigăzii, se mai aflau doar statele majore pentru două unităţi de valoare batalion întărit (trupele propriu-zise ale acestora urmau să fie dislocate în zonă în cazul agravării situaţiei). Întreaga structură a forţelor armate dislocate la frontiera cu R.F. Iugoslavia era condusă de o grupă operativă.

În sfârşit, Tribunalul Penal Internaţional (TPI) de la Haga l-a inculpat pe preşedintele iugoslav, Slobodan Miloşevici, pentru crime de război şi a emis un mandat de arestare pe numele său. Acuzaţia se referea numai la delicte comise în „cazul Kosovo“, pentru care procurorul general al TPI, Louise Harbour, a declarat că există probe.

Situaţia avea să se degradeze în continuare. La Moscova, pe timpul întâlnirii dintre ministrul rus de externe, Igor Ivanov şi mediatorul din partea SUA, Strobe Talbott, nu s-a ajuns la o poziţie comună, oficialul american excluzând prezenţa în Kosovo a trupelor armatei sau poliţiei sârbe în momentul revenirii refugiaţilor, iar negocierile tripartite dintre reprezentantul Federaţiei Ruse, Viktor Cernomârdin, emisarul american, Strobe Talbott şi reprezentantul Uniunii Europene, Martti Ahtisaari, începute la 26 mai, s-au desfăşurat într-un climat de tensiune generat de decizia Tribunalului Penal Internaţional, care a fost calificată de ambasadorul rus la ONU,

Serghei Lavrov, drept „o încercare de subminare a eforturilor diplomatice vizând soluţionarea politică a crizei“.

În acest timp, ca şi cum n-ar fi fost de ajuns tot ce se întâmplase, a mai pus paie pe foc şi cotidianul „Times“ care, citând surse confidenţiale NATO, a făcut cunoscut că preşedintele Bill Clinton are în vedere şi declanşarea unei acţiuni militare terestre decisive, dacă într-o perioadă de trei săptămâni nu se ajunge la o soluţie diplomatică. În acest caz, SUA ar fi putut, potrivit acestui cotidian, să participe cu un efectiv de aproximativ 90.000 de militari în cadrul unei forţe NATO de 150.000 - 160.000 de militari.

Un sondaj de opinie Gallup efectuat în ziua de 25 mai 1999, referitor la situaţia din R.F. Iugoslavia anunţa că 82% din americani susţineau necesitatea întreruperii pentru o perioadă a bombardamentelor NATO asupra Iugoslaviei, în vederea reluării negocierilor, iar 15 % se opuneau acestei măsuri. Doar 49% (faţă de 55% cu două săptămâni în urmă) dintre americani susţineau acţiunea militară a NATO, 57% se opuneau ca SUA să trimită trupe terestre în Kosovo ca parte a unei forţe NATO, în cazul în care loviturile aeriene eşuează, iar 48% din americani considerau că SUA şi NATO au făcut tot ceea ce era posibil pentru a evita pierderile de vieţi omeneşti din rândul populaţiei civile, în timp ce 46 % considerau contrariul. Procentajul celor care aprobau modul în care preşedintele Clinton îşi îndeplinea atribuţiile a scăzut la 53%, cel mai scăzut procent din ultimii trei ani, iar 71% dintre americani îşi exprimau opinia că ar trebui lăsaţi kosovarii să se apere singuri, în timp ce numai 23% considerau necesar ca SUA şi NATO să se implice în conflict. Prin acelaşi sondaj se arăta că, în cazul în care se va ajunge la un acord semnat de ambele părţi, numai 12% considerau că Miloşevici îşi va respecta promisiunile, iar 82% credeau că este necesară prezenţa în Kosovo a unei forţe de menţinere a păcii.

Ministrul iugoslav al sănătăţii, Leposava Milicevic, a declarat, în cadrul unei întrevederi avute cu şeful misiunii de observatori ai ONU, că loviturile NATO au ucis mai mult de 2000 de civili şi au rănit alţi 6000, dintre care o treime vor rămâne invalizi. Dar cine să-l asculte?! În acest timp, liderul AEK, Hashim Thaci, a declarat ceea ce voiau americanii să audă şi anume că acceptă un protectorat internaţional în Kosovo, ca o primă etapă spre scopul final - independenţa provinciei. Această declaraţie a fost considerată, la

vremea respectivă, ca o apropiere de poziţia liderului moderat, Ibrahim Rugova.

Experţii britanici s-au aplecat şi ei, ca mai toată lumea, asupra situaţiei din Kosovo. Ei apreciau că o soluţie finală a crizei din Kosovo va presupune împărţirea provinciei. Această opţiune controversată, împreună cu propunerea Moscovei ca forţe ruse să fie staţionate în cadrul „prezenţei de securitate internaţională“ în districtele din nordul Kosovo, constituia baza noii propuneri pe care Viktor Cernomârdin intenţiona să o prezinte Belgradului la 27 mai 1999. Ei au adăugat că trupele ruse nu vor face parte din KFOR, ci vor fi dislocate în Kosovo ulterior. A fost acceptată şi ideea ca forţe ruse împreună cu o „simbolică prezenţă sârbă“ să fie dislocate în Pristina. Aceasta ar fi semnificat „menţinerea statutului provinciei Kosovo ca parte integrantă a Serbiei“. Un astfel de statut, în concepţia experţilor britanici, ar fi fost foarte important pentru statele vecine – Bulgaria şi Macedonia – care erau îngrijorate de posibilitatea creării „Albaniei Mari“. Era de asemenea posibil ca Pristina să devină un oraş divizat, asemănător cu Berlinul în perioada Războiului Rece, în timp ce oficialităţi americane au lăsat să se înţeleagă că Washingtonul ar putea accepta „o modestă prezenţă sârbă“ în jurul mânăstirilor ortodoxe, locurilor sfinte şi altor obiective cultural-istorice.

Efectele atacurilor NATO asupra Iugoslaviei n-au încetat să se amplifice. Opinia publică cehă se pronunţa din ce în ce mai ferm împotriva atacurilor aeriene asupra Iugoslaviei. Potrivit ultimelor sondaje de opinie, 59% din populaţie se exprima pentru oprirea imediată a bombardamentelor şi numai 30% susţineau continuarea acestora. Concomitent, creştea şi nemulţumirea populaţiei faţă de apartenenţa ţării la NATO şi a sporit, în preferinţele electorale, cota Partidului Comunist din Cehia şi Moravia (singurul partid care s-a opus categoric „agresiunii“) de la 11% la aproximativ 17%.

La 27 mai, 40 de delegaţii din 30 de state, precum şi reprezentanţi ai unor organisme internaţionale, au trecut la dezbaterea, la Bonn, a unor aspecte privind „Pactul de Stabilitate pentru Sud-Estul Europei“. Aceste convorbiri aveau ca scop găsirea unor soluţii pentru *stabilizarea pe termen lung a regiunii şi reconstrucţia economică.*

Intenţia era excepţională! Dar, după cum se va vedea, ea nu viza atât interesele Balcanilor, prosperitatea lor, cât mai ales pe cele

ale Occidentului în această zonă. Oricum, unul din punctele centrale ale Pactului îl constituia crearea condițiilor pentru apropierea statelor balcanice de Uniunea Europeană.

Şi trebuie s-o spunem că Uniunea Europeană s-a ţinut de cuvânt. În luna decembrie 1999, ea a invitat, practic, toate statele est-europene pentru a începe negocierile de aderare la Uniune.

741 RAIDURI AERIENE!

Vreme devenise între timp favorabilă. Pentru bombardamente. De aceea, avioanele NATO şi-au văzut în continuare de treabă. Au fost vizate obiective militare şi infrastructuri de pe teritoriul Serbiei şi îndeosebi din spaţiul provinciei Kosovo şi din cel al Voivodinei. Aceste atacuri au fost considerate, prin numărul ieşirilor/avion şi prin cel al misiunilor efectuate, ca fiind cele mai puternice de la începerea operaţiei aeriene.

În ziua de 27 mai, au fot lovite cartierele Makis, Avala, Uzina „21 Mai“ din Rakovica, sediul Ministerului Comerţului din Novi Beograd, clădirea firmei „Jugoimport SDRP“, două staţii de transformare dintre care una făcea legătura cu Porţile de Fier, precum şi poziţii ale apărării antiaeriene din zona Belgrad, un pod de la Ostrujnica, la 10 km sud-est Belgrad, centrala electrică din Obrenovac, obiective militare din Ralja, relee de comunicaţie de pe muntele Kosmaj, din zona muntelui Fruska, de la Zabucja şi de la Srborban, concentrări de trupe sârbe din Bubanj Potok, zona Begeljica, zona Valjevo, zona Kursumlija şi satul Vranesi, situat la 15 km sud-est de Kraljevo, aerodromurile Batajnica, Ponikve şi Slatina, gara şi calea ferată din Lukicevo, zone industriale, depozite, infrastructuri şi concentrări de forţe din Nis, Novi Sad, Pristina, Zajekar, Zatumlevanje, Urosevac, Pozega, Lescovac, Stimlje, Suva Reka, Pec, Klina, Kosovska Mitrovica, Sjenica, Velika Plana, Prahovo, Lapastica, Novi Pazar, Krivovo, Sabac, Titovo, Pirot, Pozega, Djakovica, Krusevac, precum şi linia ferată ce leagă

localităţile Zrenjanin şi Pancevo, depozitul firmei „Milan Zakic“ din Vucitrn, zona Istok cu satele Veric şi Tuce, instalaţiile „Beopetrol“ din Doljevac de lângă Nis, ferma agricolă din Dobriceva, instalaţiile „Iugopetrol“ din Bor, podul de peste râul Jablanica din Lebane.

În ziua de 28 mai, au fost lovite cartierele Makis, Lipovica şi Rakovica din Belgrad, cazarma din Obrenovac, zona industrială din Niş, un pod de pe râul Nisovo şi altul de pe autostrada Belgrad – Niş, precum şi satul Hum, un pod de la Vladacin Han, releul TV din apropiere, obiective de infrastructură şi militare din zona Pirot, precum şi obiective militare şi concentrări de forţe din zona Cacak.

Din nou, ca urmare a bombardamentelor NATO din noaptea de 27/28 mai, s-a întrerupt alimentarea cu energie electrică a localităţilor Belgrad, Smederevo, Novi Pazar, Pancevo şi Sombor, iar la frontiera Albaniei cu Kosovo, s-au înteţit luptele dintre AEK şi Armata Iugoslavă. Începând cu noaptea de 26/27 mai, luptătorii AEK au declanşat o nouă ofensivă împotriva forţelor sârbe din sudul Kosovo, urmărind crearea unui nou cap de pod în zona de nord a localităţilor albaneze Vlahena-Cahani-Pogaj.

Aproximativ 1.500 de luptători albanezi au trecut frontiera în Kosovo şi au angajat lupte cu forţele sârbe în vecinătatea graniţei, în zona satelor Gorozhupi (Kosovo), Pogaj şi Kishaj (Albania). Iugoslavii au ripostat prin lovituri de artilerie asupra satelor Vlahena, Pogaj, Cahani şi Dobruna.

Tancuri ale FA albaneze, dispuse în poziţie lângă satul Bardochi, au sprijinit cu foc trupele AEK.

Doi militari sârbi au fost capturaţi de luptătorii albanezi şi predaţi forţelor NATO din Albania. Au mai fost raportate lupte intense în zona limitrofă districtului Tropoje, care s-au desfăşurat în general în zona Koshare, unde AEK menţinea încă un cap de pod.

AEK dispunea, la acea dată, de tabere de tranzit la Cahani şi Vlahena şi de antrenament lângă satul Helshani, toate acestea în districtul Has şi altele în districtul Tropoje.

Ministerul albanez al Apărării urma să desfăşoare la 28 mai 1999, un antrenament cu trageri de artilerie reale în zona Kukes, fapt care ar fi putut duce la noi incidente cu forţele sârbe de la frontiera comună, situată în apropiere.

În ultimele 24 de ore, avioanele NATO executaseră 741 de ieşiri, 308 dintre acestea fiind misiuni de bombardament asupra unor ţinte din Iugoslavia, executate cu avioane de tip Tornado, Harrier, Jaguar, F-16 şi Mirage aparţinând Italiei, Franţei, Marii Britanii, Danemarcei şi SUA.

Potrivit comunicatelor NATO, în Kosovo, au fost distruse, în acea zi, cinci tancuri, şase transportoare blindate, mai multe vehicule militare, zece piese de artilerie şi câteva componente ale apărării antiaeriene, precum şi obiective din sistemul de comandă şi control al FA sârbe, între care şi câteva staţii radio.

Numărul total al misiunilor desfăşurate începând cu data de 24 martie1999 a depăşise, la acea dată, cifra de 27.000, din care circa 7.500 au fost de bombardament asupra unor obiective militare, economice şi de infrastructură, iar 2.500 au fost îndreptate împotriva apărării antiaeriene sârbe.

NATO a precizat că avionul fără pilot doborât la data de 26 mai la Kosovska Vitina aparţinea FA franceze şi era de tipul „Crecerelle“. Era cel de-al treilea aparat fără pilot pierdut de Franţa, costul unui astfel de avion fiind, la acea dată, de aproximativ opt milioane de franci.

Se aştepta ca, în zilele următoare, în încercarea de a distruge sistemul de comandă-control dintre Belgrad şi forţele armate din Kosovo, NATO să treacă la lovirea reţelelor civile de telefonie, telegrafie şi transmiteri de date.

Lotul de 12.000 de militari britanici, pregătiţi pentru a fi dislocaţi în cadrul unei forţe a NATO de implementare a păcii în Kosovo se compunea din: trei batalioane ale trupelor de uscat (1B/R. Paraşutişti, 1B/R. Regal Irlandez, 1B/R. Regal „Gurkha Rifles“) Bg. 3 Comando Infanterie Marină (2000 de militari), Statul major al Bg.5 Aeromobile şi Gruparea amfibie a portelicopterului Ocean.

Şefii misiunilor diplomatice din Belgrad au fost invitaţi la Ministerul Federal pentru Afaceri Externe, la 27 mai, unde li s-a înmânat un document intitulat *„Memorandumul privind consecinţele umanitare ale agresiunii NATO împotriva R.F. Iugoslavia“*. Documentul cuprindea acuzaţii generale la adresa agresiunii NATO împotriva Iugoslaviei şi le detalia în capitole distincte, astfel:

I. Uciderea civililor şi situaţia grea a populaţiei;

II. Suferinţa şi intimidarea populaţiei civile;

III. Încercarea de asasinare a preşedintelui Slobodan Miloşevici;

IV. Bombardarea Ambasadei R.P. Chineze, Consulatului Greciei şi reşedinţei ambasadorului Suediei;

V. Crima împotriva libertăţii mass-media;

VI. Distrugerea facilităţilor vitale ale economice iugoslave;

VII. Distrugerea podurilor;

VIII. Dezastrul ecologic creat;

IX. Distrugerea spitalelor şi instituţiilor de sănătate;

X. Distrugerea instituţiilor de învăţământ preşcolar, şcolar şi universitar;

XI. Distrugerea patrimoniului cultural cu valoare universală de pe teritoriul R.F. Iugoslavia;

XII. Folosirea armelor interzise.

Cu o zi mai înainte, pe 26 mai, comandantul C. 12 A. Novi Sad, generalul maior Momcilo Momcilovici, a inaugurat Centrul de presă al Armatei Iugoslaviei din Novi Sad. Cu acest prilej, colonelul Blagoje Jelic, adjunct al comandantului A.1 Belgrad, a subliniat că, în ultima perioadă, Alianţa Nord-Atlantică se concentrase din ce în ce mai mult pe agresiunea psihologică şi de propagandă, în aceste condiţii trebuind intensificată activitatea de promovare a adevărului şi de identificare a anatomiei răului care s-a abătut asupra Iugoslaviei.

Demersurile diplomatice îşi urmau şi ele calea lor dificilă, întortocheată, cu suişuri pline de speranţă şi coborâşuri dezamăgitoare. Discuţiile tripartite de la Moscova s-au încheiat în după-amiaza zilei de 27 mai1999 fără a se ajunge la un rezultat pozitiv şi fără a se da publicităţii vreun comunicat. Preşedintele finlandez, Martti Ahtisaari, şi mediatorul american, Strobe Talbott, au plecat la Bonn pentru discuţii cu cancelarul german, iar emisarul rus a luat avionul spre Belgrad, în ziua de 28 mai. Preşedintele finlandez a declarat că, după discuţiile de la Bonn, se va reîntoarce la Moscova, iar Viktor Cernomârdin, la încheierea discuţiilor tripartite, a ţinut să precizeze că Rusia cere NATO să suspende neîntârziat bombardamentele împotriva Iugoslaviei. În caz contrar, Rusia se va retrage de la negocierile de pace şi îşi va folosi dreptul de veto împotriva unei rezoluţii a Consiliului de Securitate al ONU. Strategia pe care Alianţa Nord-Atlantică a aplicat-o pentru rezolvarea crizei a

făcut ca relaţiile diplomatice SUA - Rusia să fie date înapoi cu câteva decenii. El a acuzat SUA că doresc, în mod deliberat, să-i îndepărteze pe reprezentanţii Federaţiei Ruse de la masa tratativelor consacrate soluţionării situaţiei din Kosovo. Europa nu dorea însă acest lucru.

Propunerea comună eleno-cehă de soluţionare a crizei iugoslave, prezentată Consiliului Nord-Atlantic, care presupunea o încetare a operaţiunilor NATO pentru 48 de ore, a fost apreciată ca fiind o reluare a celor 5 condiţii puse autorităţilor de la Belgrad pentru stoparea operaţiunilor aliate. Deci propunerea a fost refuzată, pe motiv că, în cazul respectării celor 5 condiţii, nu mai este necesară întreruperea, ci se va trece la încetarea operaţiunilor.

Acuzarea preşedintelui iugoslav pentru crime de război de către Tribunalul Penal Internaţional a creat o situaţie extrem de tensionată. Reprezentantul iugoslav la ONU, Vladislav Iovanovic, a declarat că *„Iugoslavia nu va recunoaşte ordinul de arestare a preşedintelui Miloşevici, deoarece pentru noi nu există Tribunalul Internaţional de la Haga. NATO ar trebui adus în faţa unui tribunal“*.

Pe lângă preşedintele iugoslav, au mai fost acuzaţi: preşedintele Serbiei, Milan Milutinovic, vicepreşedintele iugoslav, Nikola Sainovic, ministrul afacerilor interne al Serbiei, Vlajko Stojikovic, şeful SMG al FA iugoslave, generalul colonel Dragoljub Ojdanic.

După inculparea preşedintelui iugoslav, reacţiile au fost din cele mai felurite. Ambasadorul rus la ONU a declarat că inculparea lui Slobodan Miloşevici pentru crime de război va complica şi mai mult eforturile diplomatice. Guvernul chinez a specificat că este împotriva deciziei de inculpare a preşedintelui Miloşevici de către Tribunalul Penal Internaţional de la Haga, deoarece acţiunea va avea consecinţe negative pentru soluţionarea pe cale diplomatică a conflictului din Kosovo. În schimb, autorităţile americane s-au arătat satisfăcute de decizia Tribunalului Penal Internaţional. Cu toate acestea, purtătorul de cuvânt al Departamentului de Stat, James Rubin, a recunoscut că inculparea preşedintelui iugoslav ar putea complica eforturile de soluţionare pe cale diplomatică a situaţiei din Iugoslavia. Ministerul german de externe a salutat decizia,

considerând că acest lucru oferă o perspectivă poporului sârb, care nu trebuie să-şi lege viitorul de cel al lui Miloşevici.

După Grecia, dar din raţiuni diferite, Portugalia este ţara din cadrul UE cea mai ostilă intervenţiei NATO în Kosovo. Potrivit sondajelor, peste 60% din portughezi se pronunţă împotriva loviturilor aeriene şi dezaprobă participarea armatei lor la acţiunile din R.F. Iugoslavia. Încă de la începutul conflictului, Biserica Catolică şi ex-premierul Mario Soares au luat o atitudine fermă faţă de aceste bombardamente. Atât Bisecica Catolică, cât şi fostul premier sunt foarte respectaţi în Portugalia. Şi, în afară de aceasta, interesele Portugaliei sunt îndreptate mai ales către Africa (Guineea Bissau) şi Orient (Timor), decât către Balcani. Mario Soares, a declarat că „absenţa mandatului Naţiunilor Unite constituie un precedent deosebit de periculos, iar statele europene execută cu o docilitate excesivă ordinele SUA, existând chiar riscul ca un război de lungă durată să se instaleze în inima Europei".

Poziţii opuse faţă de intervenţia NATO în Iugoslavia există la nivelul Parlamentului (între putere şi opoziţie), al guvernului, al principalelor partide politice şi în cadrul intelectualităţii.

Fostul preşedinte portughez, Ramalho Eanes, a condamnat în termeni duri acţiunile teroriste ale AEK, precum şi politica duplicitară dusă de NATO în Balcani, care „a ignorat epurările etnice făcute de croaţi, dar le condamnă pe cele ale sârbilor". Totuşi, Portugalia, membru al NATO din 1949, a pus la dispoziţia Forţei Aliate trei avioane de vânătoare F-16 A, dar care nu participaseră până la acea dată la bombardamente şi circa 50 de militari.

792 RAIDURI AERIENE!

În ziua a 66-a au fost efectuate 792 de misiuni de zbor, 310 dintre acestea fiind misiuni de bombardament, iar 92 au avut drept scop anihilarea sistemului de apărare antiaeriană al forţelor sârbe.

Era *cel mai mare număr de misiuni de la începutul campaniei aeriene în care avioanele Alianţei au fost implicate într-o singură zi.* NATO a specificat că va menţine un ritm susţinut al raidurilor aeriene, cu scopul de a anihila capacitatea de luptă a armatei iugoslave şi de a-l determina pe Slobodan Miloşevici să accepte cele cinci condiţii formulate de comunitatea internaţională, de fapt, de SUA.

În ziua de **28 mai** au fost lovite suburbiile Makis şi Zuce şi pădurea Lipovicka din zona Belgrad, podul de peste râul Jablanica din Lebane, în apropiere de Pristina, staţia meteorologică de la Palic, la 8 km est de Subotica, o cazarmă, emiţătoare radio, un depozit şi aeroportul Slatina de la Pristina, depozite de muniţii şi de carburanţi, poduri rutiere şi mijloace de transmisiuni din localităţile Ruma, Djakovica, Subotica şi Srbobran, releele de telecomunicaţii de pe dealul Veternik, de lângă capitala provinciei Kosovo, şi din Zapucje (lângă Uzice), o cazarmă şi o zonă locuită, în satul Izvor, la Pirot, releul de televiziune de la Glogovac, obiective din Novi Sad, Stimlije, Urosevac, Landovica (6 km nord-vest Prizren), Lapusnik (25 km sud-vest Pristina), Ribnica (lângă Kraljevo) şi Aleksinac, fabrica de ţigări, un depozit al „Jugopetrol“, un pod în zona satului Popovac, de la Niş, fabrica „Krusik“ din Valjevo, zona de nord-vest a oraşului Cacak, aerodromurile Batajnica, Ponikve şi Ladjevic (lângă Kraljevo), cartierul Markovic din Kursumlja, un depozit de

muniţii din Vrsac, releul de televiziune de pe Vârful Iriski Venac şi clădirea televiziunii din Novi Sad.

Pe **29 mai** s-au continuat bombardamentele asupra unor poziţii ale armatei iugoslave din jurul localităţii Kraljevo, asupra unor obiective din centrul localităţii Cuprija, situată la 40 km est de Kragujevac şi din Sremska Mitrovica, precum şi asupra aeroportului Batajnica din Belgrad.

Apărarea antiaeriană iugoslavă a ripostat violent la atacurile NATO, folosind atât artileria AA cât şi rachetele sol-aer. În ultimele două zile au fost lansate circa 40 de rachete SA-2 şi SA-6 (câte au fost utilizate de la începutul conflictului până în atunci). Cu toate acestea eficienţa antiaerienei iugoslave a fost scăzută deoarece sistemele radar sunt în majoritate scoase din funcţiune. Totuşi, iugoslavii au anunţat doborârea a două avioane NATO, dar datele nu au fost confirmate de NATO.

La 28 mai, cele 24 de avioane de vânătoare americane de tipul F/A-18 Hornet, dislocate la Baza Aeriană Taszar din Ungaria, au fost implicate în operaţiunile de bombardament în spaţiul iugoslav.

În acele zile, unele surse din Occident arătau că, de la începutul conflictului, în cele 64 de zile, Iugosloavia suferise numeroase pierderi, între care: 110 avioane dintr-un total de 450, cel puţin 1/3 din sistemele de rachete antiaeriene (75% din sistemele SA-3 şi 30% din sistemele SA-6), circa 9 aerodromuri din 17, cel puţin 40 de hangare ale aviaţiei (avariate), sistemele de aprovizionare cu carburanţi de pe şapte aerodromuri, o treime (52 din 145) din centrele de comunicaţii fixe (avariate), inclusiv cele 19 centre ale armatei care făceau legătura între Belgrad şi sudul R.F. Iugoslavia, centrele de emisie de la Pristina, Novi Pazar şi Avala, 1/3 din cazărmi şi depozitele de muniţie, cele 2 rafinării (Novi Sad şi Pancevo), care asigurau nevoile de produse petroliere, 26 de depozite de carburanţi, peste 50 de artere de circulaţie şi poduri de cale ferată (cele două linii de cale ferată spre Kosovo au fost întrerupte), trei din 8 drumuri de acces spre Kosovo, etc.

NATO intenţiona, în continuare, să-şi intensifice bombardamentele asupra porturilor şi facilităţilor petroliere iugoslave de la Dunăre, pentru a stopa aprovizionarea cu carburanţi pe această cale, precum şi podurile şi căile ferate care leagă aceste porturi de restul ţării.

Şeful serviciului ecologic din Ministerul rus al Apărării, generalul maior Boris Alexeev a declarat că, din cauza bombardamentelor asupra Iugoslaviei, pe Dunăre, s-a format o pată de petrol, care se deplasa cu o viteză de 5 km pe oră şi risca să pătrundă şi să polueze Marea Neagră. În Iugoslavia, la acea dată, gradul de contaminare radioactivă a mediului, din cauza folosirii rachetelor şi bombelor cu uraniu sărăcit, era în creştere.

Dar adevăratele urmări ecologice ale acestor bombardamente vor apărea mult mai târziu.

După ploaie vine soare. În sfârşit, la 28 mai, într-un comunicat dat publicităţii în urma convorbirilor dintre preşedintele iugoslav, Slobodan Miloşevici, şi trimisul special rus pentru Iugoslavia, Viktor Cernomârdin, se precizează că Iugoslavia a acceptat principiile generale ale G-8 privind reglementarea conflictului din Kosovo.

În comunicat se arăta că autorităţile iugoslave sunt de acord cu adoptarea unei rezoluţii privind Kosovo, de către Consiliul de Securitate al ONU, în conformitate cu carta acestei organizaţii. Se arăta, de asemenea, că este indispensabilă transferarea tuturor problemelor către ONU şi Consiliul de Securitate, iar apărarea suveranităţii şi integrităţii teritoriale a R.F. Iugoslavia este o poziţie comună şi definitivă a comunităţii internaţionale şi a R.F. Iugoslavia. Se sublinia, în acelaşi timp, necesitatea de a se asigura normalizarea cât mai rapidă a situaţiei din Kosovo şi întoarcerea în siguranţă a refugiaţilor. Criza din Kosovo trebuia să fie reglementată printr-un acord politic privind o autonomie substanţială care să garanteze egalitatea cetăţenilor şi naţionalităţilor conlocuitoare.

Problemele nu se terminaseră însă aici. În săptămâna următoare, trebuia să fie reluate negocierile tripartite, după care era planificată o deplasare la Belgrad împreună cu preşedintele finlandez, Martti Ahtisaari. Alianţa a primit cu multă precauţie comunicatul, menţionând că NATO doreşte ca anunţul publicat de preşedinţia iugoslavă să fie urmat de fapte concrete.

S-au continuat reacţiile la decizia TPI de inculpare a preşedintelui Miloşevici. Americanii au precizat că decizia nu are nici o legătură cu campania aeriană de bombardamente, care va continua până când preşedintele Miloşevici va îndeplini cele cinci

condiţii puse de Alianţă, iar ministrul german de externe, Joschka Fischer, a arătat şi el, la rândul lui, că punerea sub acuzare pentru crime de război a preşedintelui iugoslav nu are efecte negative asupra demersurilor diplomatice privind soluţionarea crizei din Kosovo, acesta putând fi în continuare un partener de tratative pentru Occident.

Ministrul rus de externe, Igor Ivanov, a declarat că *„hotărârea Tribunalului Penal Internaţional de la Haga este o acţiune pripită, determinată de raţiuni politice. O asemenea acţiune nu poate fi considerată în nici un caz întâmplătoare, în special în momentul când negocierile privind Kosovo se află în faza hotărâtoare“*.

Nici ministrul grec de externe, Georgios Papandreu, nu a rămas indiferent la această decizie. El a declarat că acuzarea preşedintelui iugoslav de către Tribunalul Penal Internaţional de la Haga va duce la complicarea procesului de pace în Iugoslavia. După opinia şefului diplomaţiei elene, Slobodan Miloşevici trebuia să participe la negocierile privind soluţionarea crizei.

Toate aceste declaraţii erau, bineînţeles, circumstanţiale. În realitate, inculparea numai a preşedintelui iugoslav, nu şi a liderilor albanezi şi a celor care au ordonat bombardarea Iugoslaviei era un joc al marii puteri şi se integra perfect în sistemul de presiuni asupra Balcanilor şi în strategia instaurării unei noi ordini mondiale. Atunci când, pentru fapte asemănătoare, unul este inculpat şi altul nu, când unul este considerat vinovat, iar celălalt, cel care a distrus întreprinderi şi instituţii, care a bombardat o ţară, care a omorât oameni nevinovaţi, nu, însemnă că nu forţa dreptului domină această lume, ci legea celui mai tare. Adică dreptul forţei.

La data de 28 mai, la Varşovia, a început sesiunea de primăvară a Adunării Nord-Atlantice, la care au participat un număr de 200 de deputaţi din cele 19 state membre NATO.

În deschiderea sesiunii, preşedintele Adunării Nord-Atlantice, Javier Ruperez, a declarat că *„raidurile aeriene împotriva Iugoslaviei au avut rezultatele scontate, astfel că nu este nevoie de o intervenţie terestră“*. În acelaşi ton, generalul Michael Jackson, comandatul KFOR din Macedonia, a declarat că forţele suplimentare ce vor fi trimise în regiunea de conflict nu vor avea ca misiune invadarea provinciei Kosovo, ci sprijinirea şi protecţia reîntoarcerii

refugiaţilor. *„Vom avea putere combativă pentru a putea contracara orice încercare de nerespectare a încetării focului, împotriva oricui va încerca acest lucru“*. Generalul britanic a spus că, dacă Serbia va accepta condiţiile comunităţii internaţionale, forţele sale din Macedonia (14.500 militari) vor intra în Kosovo în doar câteva ore, fără să mai aştepte forţele suplimentare. Misiunea acestora este de a impune pacea în Kosovo şi de a-i apăra, dacă va fi nevoie, pe sârbi de AEK, dacă aceasta va încerca să se răzbune.

Cum i-a apărat, s-a văzut.

Foarte interesante sunt şi observaţiile lui Gabriel Keller, reprezentantul Franţei şi prim-adjunctul Misiunii de Verificare în Kosovo (KVM). El a spus că Misiunea de Verificare în Kosovo (KVM) a fost un eşec, întrucât nu a reuşit să verifice implementarea acordului din octombrie anul trecut şi a încetării focului. De asemenea, nu a reuşit (sau nu a dorit) să stabilească un dialog real cu forţele politice implicate. El a spus că, în acel moment KVM acţiona în afara mandatului, atât din punct de vedere geografic, cât şi al activităţilor pe care le desfăşura, intervievarea refugiaţilor şi întreţinerea echipamentelor neînsemnând că misiunea îşi realizează mandatul, ci că „îşi găseşte de lucru“. El a mai precizat că Misiunea a avut şi are un rol ascuns şi acţionează ca o misiune acoperită a NATO, argumentele fiind lipsa permanentă de transparenţă care a marcat activitatea şi formarea KVM.

Observația reprezentatului francez este foarte judicioasă.

El a mai spus că preşedintele Miloşevici a folosit OSCE pentru a demonstra bunăvoința Belgradului, dar practic a manevrat de o manieră care să-i permită punerea în aplicare a propriei politici faţă de Kosovo. AEK nu a semnat acordul din octombrie 1998 şi nu s-a considerat legată de prevederile acestuia. Retragerile armatei iugoslave au fost însoţite de ofensiva AEK, structură care şi-a consolidat poziţiile, inclusiv prin minarea teritoriului cucerit (aceasta în timp ce armata sârbă era verificată de KVM).

Motivele eșecului KVM, după reprezentatul francez, erau multiple şi complexe. În primul rând, el a arătat că structura KVM nu corespundea mandatului, informaţiile circulând limitat şi fiind dirijate primordial către NATO. Conducerea Misiunii, în persoana ambasadorului Walker, era autarhică, acesta însuşindu-şi toate

atribuţiile politice ale Misiunii, deşi existau departamente specializate în cadrul KVM. Împărţirea sarcinilor a fost făcută pe principii etnice, izolând departamentele şi favorizând fracturarea circuitului normal al informaţiilor. KVM devenise excesiv militarizată, structura de comandă fiind militară, deşi misiunea era civilă. Atribuţiile politice au fost minimalizate, favorizându-se atribuţiile militare. Nu s-a dorit o cooperare reală cu autorităţile iugoslave. Membrii Misiunii care aparţineau altor state decât cele membre NATO au fost marginalizaţi. Misiunea a fost percepută ca părtinitoare: anti-sârbă, pro-albaneză şi pro-NATO.

Şeful diplomației italiene, Lamberto Dini, a declarat, la rândul lui, că „o invadare a Iugoslaviei ar putea irosi 20 de ani de activitate diplomatică şi politică. După părerea demnitarului italian, SUA nu vor putea beneficia în Europa decât de sprijinul Marii Britanii. Multe state europene, membre NATO, vor fi împotriva invadării. Nu trebuie uitat faptul că, în 1997, membri ai AEK au asasinat poliţişti sârbi, aceasta reprezentând adevăratul început al conflictului. Nu este corect să spunem că rădăcinile conflictului pornesc numai de la sârbi, mişcarea separatistă a kosovarilor având partea sa în conflict.“

În sfârşit, cineva spunea şi cealaltă parte a adevărului.

93 DE MORŢI ŞI 196 DE RĂNIŢI!

În urma deciziei Consiliul Nord-atlantic, lista ţintelor care urmau să fie lovite de bombe şi rachete s-a mărit. Astfel, având în vedere prognoza meteorologică favorabilă pentru următoarele 5 zile, Alianţa şi-a propus să efectueze cele mai puternice raiduri aeriene de la începutul operaţiei. NATO putea să facă tot ce dorea, doar n-o putea opri nimeni. Pentru că, la urma urmei, nu Iugoslavia conta în acest conflict, ci confruntarea dintre marile puteri ale lumii pentru a câştiga un loc cât mai bun în noua ordine mondială care, încet, încet, începea să se instaleze. De aceea, acţiunile aeriene, continuate într-un ritm mărit, s-au concentrat îndeosebi asupra provinciei Kosovo, vizând relele de comunicaţii ale sistemului de transmisiuni al Armatei Iugoslave, puncte de comandă şi poziţii ale Marinei Militare Iugoslave din Marea Adriatică, respectiv, ţărmul Republicii Muntenegru.

În această concepţie, în ziua de **29 mai**, au fost lovite releele din Zabucjev, Komoran şi Gradine, la 20 km vest Pristina, nave militare din Hercegnovi şi Tivat, fabrica de materiale de construcţii „Milan Zakic“ din Vucitrn, cazarma „Car Duşan“ din Prizren, obiective din satele Streoce (Decani), Skularevo (Lipljan) şi Visibaba (15 km est Uzice), cartierul Vranjevac, depozite de muniţii ale FA sârbe, aerodromul Slatina, relee şi un centru de emisie radio din zona Pristina, aerodromul Sjenica, depozite de muniţii şi materiale din Kosovska-Mitrovica, podul din satul Biljanovac, de la 36 km de Kraljevo, satele Ratina şi Jarcujac, uzina „Krusik“ din Valjevo,

podul de la Lebane (de data aceasta, a fost distrus), satul Camurlija din zona Nis, calea ferată de la Bela Palanka, din aceeaşi zonă, Surdulica, aerodromul Ponikve, aerodromul Batajnica, transmiţătorul radio-tv de la Priboj, de la sud-vest de Belgrad, podul de peste râul Ibar de la Biljanovac, şoseaua Kraljevo-Raska, emiţătorul radio de la Kragujevac, localitatea Kuprija, clădirea televiziunii RTS din Novi Sad, cartierele Rakovica (fabrica de motoare auto şi municipalitatea), Kumodraz şi Bubani Potok din Belgrad, aeroporturile Batajnica şi Surcin, fabrica de ţigarete din Nis, podul de la Popovac (nord-vest Nis), releul de televiziune de la Dimitrovgrad, obiective din Pirot şi releul de televiziune din masivul Fruska Gora. Tot în ziua de 29 mai a fost distrusă închisoarea din Istok, unde s-au înregistrat 93 de morţi şi 196 de răniţi.

O oficialitate NATO a declarat că, în cursul raidurilor aeriene din noaptea de 28/29 mai, un avion de luptă american a fost atins de o rachetă sol-aer lansată de apărarea antiaeriană iugoslavă. Pilotul a reuşit să aterizeze cu avionul la bază. În acelaşi timp, mass-media ruse au informat că, din cauza apariţiei unei defecţiuni tehnice, un avion-cisternă american K-135 a largat 18 tone de carburant în apropierea oraşului ungar Hajduszoboszlo (20 km sud-vest Debrecen), o parte din acest carburant ajungând şi pe teritoriul României.

S-a anunţat că, începând cu 31 mai, americanii vor disloca alte 68 de avioane destinate campaniei aeriene NATO, din Iugoslavia (12 avioane de vânătoare F-16 CJ, 36 avioane de vânătoare F-15 E, şi 20 avioane de realimentare KC-135). Astfel, numărul total al avioanelor americane angajate în operaţia aeriană a crescut la 769.

De aici se desprinde cu certitudine concluzia că, de fapt, Iugoslavia a fost bombardată de aviaţia americană, celelalte ţări din NATO participând cu un număr redus de mijloace aeriene. Ori n-au putut să participe cu mai mult, ori n-au vrut.

S-a anunţat că Departamentul de Stat american intenţionează să-l treacă pe Miloşevici pe lista celor mai căutaţi terorişti. În felul acesta, se va putea institui o recompensă pentru capturarea lui, de până la 5 milioane de dolari.

Ce vremuri!

Potrivit agenţiei Itar-Tass, preşedintele iugoslav, Slobodan Miloşevici, a acceptat un plan rus de dislocare în Kosovo a unei forţe internaţionale sub egida ONU. Planul a fost propus de către Viktor Cernomândin. El prevedea, între altele, ca trupele ţărilor NATO care au participat la bombardamentele împotriva Iugoslaviei să fie dislocate în Albania şi Macedonia, pentru misiuni de izolare a zonelor de conflict şi de a nu permite penetrarea în aceste zone a membrilor AEK, iar forţele de menţinere a păcii din ţările NATO care nu au participat la lovituri împotriva Iugoslaviei să fie dislocate la frontiera cu Kosovo, pentru a întări controlul şi a asigura stabilitatea în regiune. În acest timp, un contingent militar compus din forţe ale ţărilor neutre, printre care Rusia şi alte state ale CSI, să staţioneze în Kosovo, pentru a asigura securitatea şi întoarcerea refugiaţilor.

Planul mai prevedea plasarea acestui dispozitiv sub egida Consiliului de Securitate al ONU şi sub comanda directă a unui ofiţer neutru. Acesta ar fi putut să fie asistat de un reprezentant al unei ţări membre a NATO care nu a participat la acţiunile împotriva Iugoslaviei.

Era greu de presupus că NATO şi, mai ales, SUA ar fi acceptat un astfel de plan, când totul era altfel... plănuit!

Franţa şi Germania au cerut o reuniune de urgenţă a G-8 pentru evaluarea situaţiei, în urma acceptării de către Belgrad a prevederilor planului de pace propus de acest grup de ţări, iar Ibrahim Rugova s-a arătat favorabil ideii ca Uniunea Europeană să administreze provizoriu provincia Kosovo, după încetarea conflictului.

Pe data de 29 mai, purtătorul de cuvânt al Pentagonului, căpitan M. Doubleday, a spus că Belgradul nu a manifestat pentru moment nici un semn concret prin care Iugoslavia ar accepta principiile pentru o reglementare a conflictului din Kosovo stabilite de Occident şi Rusia. În acest caz, intenţia NATO, pentru moment, era de a continua şi a intensifica bombardamentele împotriva Iugoslaviei.

PESTE 30.000 DE ZBORURI!

În ziua de 30 mai, NATO şi-a continuat atacurile aeriene asupra Iugoslaviei, fără să-i pese de restul lumii. Buletinele de ştiri şi analizele de atunci remarcau o intensificare a raidurilor aeriene asupra unor obiective din Iugoslavia, atacurile fiind îndreptate îndeosebi asupra sistemului energetic, unităţilor militare, precum şi asupra instalaţiilor Forţelor Maritime Militare din Golful Boka Kotorska.

În ultimele 24 de ore, aviaţia NATO executase *697 misiuni de zbor, 309 dintre acestea fiind de bombardament.* Au fost distruse, după datele furnizate de Alianţă, 9 piese de artilerie, 8 tancuri, 5 transportoare blindate, 9 poziţii ale artileriei antiaeriene, 2 instalaţii radar ale apărării antiaeriene, vehicule militare şi 3 poduri rutiere. Aşa s-a văzut de acolo, de sus. Poate şi de… cercetarea terestră.

În cursul nopţii de 29/30.05.1999, au fost folosite în luptă, pentru prima dată de la declanşarea conflictului, elicopterele de atac la sol AH-64 Apache.

Şi încă o cifră interesantă: ***numărul total al zborurilor efectuate de avioanele Alianţei de la începutul loviturilor aeriene era, la acea dată, de peste 30.000.***

În sfârşit, oficialităţile aliate au confirmat că piloţii americani au executat aproximativ 60% din misiunile aeriene NATO din Iugoslavia.

Zilnic, conducerea aviaţiei aliate planifica lovirea a aproximativ 60 de obiective din teritoriul iugoslav.

În ziua de **30 mai**, au fost lovite fabrica de motoare şi maşini agricole „21 Mai“, pădurea Miljakovica, stadionul F.C. Knezevac din cartierul belgrădean Rakovica, o staţie de epurare a apei şi un transformator electric din cartierul Makis, un centru comercial din cartierul Radicovak, precum şi cartierele Budanj Potok, Surcin şi Vidikovac, toate din Belgrad, inclusiv pădurea Lipovica, aerodromul militar Batajnica, instalaţii militare din Jakovo (15 km sud-est de Belgrad), Sremska Kamenica (70 km nord de Belgrad), Ostrujnica (sud est Belgrad), insula Lustica (din golful Boka Kotorska), Smederevo şi Kursumlija, obiective importante din Presevo, Slavujevar (lângă Presevo), Vranje, Subotica şi Novi Sad, staţia de emisie-recepţie din Zveska, rezervoare ale firmei Naftogaz şi pompa de alimentare cu apă din Konoplea, de lângă Sombor, tunelul de la Sremska Kamenica de pe comunicaţia spre Novi Sad, releul de televiziune de pe Muntele Stara Planina, releul de comunicaţii de pe dealul Bogutovac, de lângă Pristina, localităţile Lucane şi Lekovac, comunicaţia Urosevac-Stimlje, clădirea RTS din Novi Sad, depozitul din Paragova, din masivul Fruska Gora, podul rutier de peste râul Jablanica, pe comunicaţia Leskovac – Pristina, cazarma Karlazar şi satul Perjane din zona Gnjilane, depozitele militare de la Vucitrn, obiective din Kosovska-Mitrovica, staţia meteorologică şi un punct de retranslaţie radio din Palic, lângă Subotica, centre de emisie ale Radiodifuziunii sârbe (Radio Belgrad şi Radio Iugoslavia) din zona Obrenovac şi Stubline, cazarma Sima Pogacarevic şi releul de televiziune de pe muntele Besna-Kabila, din Vranje, clădiri ale Poliţiei Speciale sârbe, depozite de muniţii şi instalaţii ale Marinei Iugoslave din portul Tivat, două vehicule ale unor corespondenţi străini (un mort şi trei răniţi) în zona satului Recame din Kosovo, o zonă comercială din Krusevac (după ce a fost vizat un pod), unde s-au înregistrat 20 de morţi şi mai mulţi răniţi, un pod rutier de la Varvarin, la 20 km nord de Krusevac, unde au fost 11 morţi şi 15 răniţi.

În ziua de 31 mai, bombele şi rachetele NATO au lovit centrala electrică din Niş, sediul municipalităţilor din cartierele belgrădene Zvezdara (cea mai puternică explozie) şi Rakovica, o cazarmă din zona Bulevardului Revoluţiei, un transformator electric din estul capitalei, cartierele Makis şi Ripanj şi pădurea Miljakovacke, un centru de recepţie radio din Pancevo Skiput,

termocentrala din Obrenovac, un spital şi un centru de refugiaţi din Surdulica, unde, după datele Belgradului, au fost cel puţin 11 morţi, poziţii ale forţelor sârbe de la Lekovac, podul de peste râul Justa Morava (lovit pentru a treia oară) de la Vladicin Han, un obiectiv militar de la Aleksinac, staţia de transformare energie electrică a firmei „Electro-Istok“ din Nis şi staţia de transformare „Elektro-Voivodina“ din Novi Sad.

După cum se vede, „recolta“ raidurilor NATO a fost cât se poate de bogată. Sistemele de lovire de mare precizie, cel puţin pentru etapa respectivă, erau deosebit de eficiente, în cazul ţintelor fixe. De aceea, în acest război, infrastructurile de toate felurile erau ţintele predilecte ale aviaţiei NATO.

Aceste rezultate aparente, înregistrate de la mare înălţime, precum şi, desigur, datele transmise de elementele de cercetare şi ale serviciilor secrete infiltrate în Iugoslavia l-au determinat, probabil, şi pe şeful Statului Major General al forţelor armate franceze, generalul Jean Pierre Kelche, să prezinte de o manieră extrem de pozitivă rezultatele operaţiei „Allied Force“ de la declanşare şi până la acea dată. Potrivit oficialului militar francez, capacitatea de luptă a forţelor armate iugoslave fusese redusă, în urma bombardamentelor, cu aproximativ 30%. În viziunea generalului francez, forţele aeriene aliate au reuşit să distrugă aproximativ 75-80% din sistemele de apărare sol-aer, în special sistemele de rachete SA-3 şi 30% din sistemele mobile de apărare antiaeriană. La Statul Major General al Forţelor Armate franceze se credea că forţele aeriene iugoslave mai dispuneau doar de două avioane MiG-29, iar avioanele de tip MiG-21 erau neoperative. În aceeaşi viziune, mijloacele de luptă terestre ale sârbilor au fost distruse în proporţie de 30%, cel mai mult fiind afectate mijloacele de artilerie (40% din piesele de artilerie dislocate în Kosovo au fost distruse), iar mijloacele blindate au fost şi ele anihilate în proporţie de 20%.

Forţele aliate îşi concentrau în acele momente efortul, potrivit oficialului militar francez, pentru distrugerea depozitelor de carburanţi şi a căilor de comunicaţie, precum şi pentru demoralizarea militarilor şi a populaţiei sârbe.

În prelungirea celor spuse de generalul francez, la 30 mai, ministrul sârb al informaţiilor, Aleksandar Vucic, a declarat că bombardamentele NATO au distrus 17 din cele 19 emiţătoare ale

radio-televiziunii sârbe (RTS), pagubele materiale cauzate acestui sector fiind estimate la 1,1 miliarde de dolari. Din unele date, a reieşit că elementele de cercetare ale forţelor speciale franceze, îndeosebi cele din cadrul R.1 Paraşutişti Infanterie Marină şi R.13 Paraşutişti, în cooperare cu luptătorii AEK din Kosovo, au desfăşurat acţiuni specifice pentru stabilirea stării căilor de acces în provincie.

Dispozitivul militar al NATO a continuat să se întărească. La 27 mai, miniştrii apărării din Germania, SUA, Marea Britanie, Franţa şi Italia au avut o întâlnire confidenţială, la Bonn, unde au discutat eventualitatea trimiterii în Kosovo a unei forţe terestre de 150.000 de militari.

După această discuţie, au început să sosească eşaloane după eşaloane. La 29 mai 1999, în F.R.I. Macedonia, a sosit un prim eşalon canadian, format din 140 de militari aparţinând Escadrilei 408 Elicoptere şi unui regiment de blindate, dintr-un număr total de 800 de militari care urmau să fie dislocaţi în acest stat până la mijlocul lunii iunie 1999, pentru a participa la operaţiuni de menţinere a păcii în Kosovo. Un alt eşalon, format din 290 de militari genişti, urma să sosească la 05 iunie.

Dispozitivul NATO a mai fost întărit, la 30 mai, cu şase avioane britanice Tornado dislocate la baza militară franceză din Solenzara (Corsica), urmând ca, a doua zi, la 31 mai, să mai fie dislocate alte şase avioane de acelaşi tip. Până la acea dată, avioanele britanice îşi executau misiunile de la o bază militară din Germania. Noua dislocare le permitea efectuarea mai multor ieşiri zilnic.

La 31 mai, la Bruxelles, în cadrul reuniunii şefilor statelor majore ale ţărilor NATO, urma să se decidă contribuţia fiecăreia la alcătuirea forţei terestre pentru Kosovo. Franţa a stabilit componenta de principiu a contingentului de 7.000 de militari destinat să participe la forţa de menţinere a păcii din Kosovo (KFOR). În acel moment, în cadrul detaşamentului francez din F.R.I. Macedonia se aflau 3.000 de militari, iar la Miramas, în Franţa, erau în stare de alarmă alţi 2.000, împreună cu tehnica din dotare: 15 tancuri Leclerc, două baterii de artilerie autopropulsată, cu 8 tunuri AUF-1, transportoare blindate AMX-10P şi echipamentele genistice necesare.

NATO a solicitat F.R.I .Macedonia acordul pentru staţionarea pe teritoriul acesteia a unei forţe terestre de 30.000 de militari.

Profitând de ocazie, ministrul macedonean al apărării, Nikola Kljusev, a declarat că *„NATO trebuie să ofere compensaţii financiare dacă doreşte staţionarea de trupe suplimentare pe teritoriul macedonean“*.

Nici în Iugoslavia lucrurile nu erau într-o ordine desăvârşită. În cursul zilei de 29 mai 1999, şeful Statului Major al F.M.M. ale R.F. Iugoslavia a fost demis din funcţie, de către autorităţile de la Belgrad, fiind acuzat că a avut o atitudine „prea cooperantă“ cu autorităţile Republicii Muntenegru. În acelaşi timp, potrivit informaţiilor care circulau la acea vreme, forţele sârbe încercau să înlocuiască unităţile grav afectate de bombardamente, aşa cum era cazul Batalionului 203 Artilerie dislocat la nord-vest de Niş.

Purtătorul de cuvânt al NATO, Jamie Shea, a declarat că, pentru oprirea raidurilor aeriene, este necesar ca preşedintele Slobodan Miloşevici să facă personal o declaraţie foarte clară privind acceptarea celor cinci condiţii puse de Alianţă. Dacă forţele sârbe vor trece la o retragere imediată şi verificabilă, campania aeriană a NATO va înceta. Atât timp cât nu există nici o dovadă că forţele militare sârbe ar fi început retragerea din Kosovo, bombardamentele NATO vor continua. Era un semnal. Care venea, bineînţeles, dinspre dreptul forţei.

În acelaşi spirit, generalul Wesley Clark, comandantul suprem al forţelor NATO din Europa, a spus că Alianţa nu poate întrerupe raidurile aeriene împotriva Iugoslaviei, deoarece o eventuală pauză a bombardamentelor ar da sârbilor posibilitatea să continue campania de epurare etnică împotriva celor 500.000 de albanezi care se mai aflau încă în provincia Kosovo. În plus, oprirea bombardamentelor, în concepţia generalului american, ar fi creat condiţii favorabile pentru regruparea şi reorganizarea dispozitivului militar al forţelor sârbe, ceea ce putea fi periculos pentru piloţii Alianţei.

NOU RECORD: 772 IEŞIRI

Alianţa a mers, în acele zile, din record în record. Astfel, în ziua de 01 iunie, NATO a anunţat că, în cursul ultimelor 24 de ore, aviaţia aliată a executat ***un număr record de ieşiri/avion, respectiv 772, dintre care 415 au fost misiuni de bombardament.*** În Kosovo, potrivit datelor furnizate de Alianţă, au fost atacate şi distruse cantităţi importante de armament, printre care 12 tancuri, 7 piese de artilerie, 6 transportoare blindate, 2 poziţii de mortiere. NATO n-a reuşit să afle, la acea vreme, câte erau false şi câte reale. Bineînţeles, s-au continuat atacurile asupra sistemului energetic naţional al iugoslavilor, cazărmilor, depozitelor militare şi de carburanţi, punctelor de comandă tactice, podurilor, aeroporturilor, sistemului de telecomunicaţii teritorial şi a unui post de frontieră.

În ziua de **31 mai**, au mai fost lovite reşedinţa preşedintelui Slobodan Miloşevici, comandamentul Armatei 1, o cazarmă şi o şcoală din sudul Belgradului, şoseaua de centură, obiective de pe muntele Avala şi cartierul Zuce, localitatea Boljevace, un centru de recepţie radio din Pancevo Skiput, termocentrala şi emiţătorul radio de la Zvecka din zona Obrenovac, releul de comunicaţii din Plackovica (lângă Vranje), poziţii ale forţelor armate sârbe şi infrastructuri din Urosevac, Trna Prava, Kursumlja, Pirot, Baja Palanka, Kneajevac, Pec, Presevo, Obilic, Gnjilane, Prizren, Djakovica, Aleksinac, Uzice şi Valjevo, poziţii ale forţelor iugoslave de la Arapova Dolina, Donje Sinkovce şi Medja (în regiunea Leskovac), o cazarmă din Leskovac, obiective din Bujanovac (55 km

sud-est Pristina), Decani, satul Zvecane de lângă Kosovska-Mitrovica, tancuri şi vehicule blindate în zona Prizren, podul de peste râul Ibar, pe şoseaua Kraljevo-Raska, piese de artilerie şi blindate din Pec, poziţii de artilerie de la Zur-Vrbica, sediul Televiziunii Naţionale de la Novi Sad, releul de televiziune din Aleksandrovo din zona Nis, un pod de la intrarea de sud a oraşului Sabac, sediul radioteleviziunii din Novi Pazar (s-au înregistrat 10 civili morţi şi 20 de răniţi), centralele electrice de la Bezabia şi Lestane, care furnizează energie electrică Belgradului, zona Kosovo Polje şi cartierul Cazimestan din Pristina, nordul oraşului Novi Sad, depozite de carburanţi şi un transformator de înaltă tensiune din Smederevo

Pe ziua de **01 iunie**, bombardamentele au început prin lovirea cazărmii din Kikinda, a căii ferate din zonă şi a combinatului petrochimic din Pancevo.

Avioanele N.A.T.O. au bombardat dispozitivele armatei iugoslave, neutralizând poziţiile acesteia din satul Planeja şi pe cele situate în apropierea punctului de trecere a frontierei Morina de la graniţa cu Albania. Acţiunile se înscriau în eforturile AEK de a deschide un coridor în interiorul provinciei Kosovo, prin care să se reia aprovizionarea luptătorilor albanezi din zona Prizren. La aceste acţiuni au participat în jur de 3.000 de combatanţi AEK, unii dintre ei ocupând deja un cap de pod de cca. 500 m în interiorul provinciei (satul Gorozhup).

După luptele din data de 30 şi 31 mai, trupele iugoslave au abandonat PCTF Kosare de la frontiera cu Albania. În timpul raidurilor aeriene din ziua de 31 mai, două rachete au căzut pe teritoriul Ungariei (în vest, în localitatea Zalaujlak, la aproximativ 40 km de frontiera cu Croaţia şi în sud, în localitatea Beremend), fără a exploda şi a face victime, iar în urma bombardamentelor de la Vriveli, Maidanpec şi Mosa, situate la sud de clisura Dunării, pe lângă minele de aur, argint şi aramă, au fost lovite şi exploatări de uraniu, ceea ce a condus la dispersarea de praf radioactiv în întreaga regiune.

Este posibil ca acesta să fi afectat şi partea de sud-vest a României.

Aviaţia aliată a continuat să lanseze din avioane B-52 manifeste care îndemnau militarii să dezerteze sau să se revolte. Aceste manifeste aveau înscrisuri de tipul:

„Dacă doreşti să trăieşti şi să-ţi vezi familia din nou, părăseşte unitatea şi echipamentul şi pleacă imediat din Kosovo.“

„Atenţie militari! În timp ce voi înduraţi efectele bombardamentelor, lipsa proviziilor şi a carburanţilor, neplata soldelor şi prelungirea serviciului militar, forţele de poliţie se întorc acasă ca să-şi numere prăzile confiscate. Ei primesc solda în mod regulat, vă folosesc echipamentele miliare şi vă anchetează atunci când nu le urmaţi ordinele. Singurul lucru pe care îl împărţiţi cu ei este vina pentru atrocităţile comise de ei.“

Ceea ce era, în mare parte, adevărat, armata iugoslavă nefiind implicată direct în acţiunile de menţinere a ordinii publice şi de combatere a acţiunilor teroriste sau separatiste. Era, bineînţeles, un adevăr trunchiat.

La data de 31 mai, preşedintele iugoslav a confirmat acceptarea principiilor generale ale G-8 pentru soluţionarea paşnică a conflictului din Iugoslavia.

Slobodan Miloşevici şi guvernul iugoslav au cerut Consiliului de Securitate al ONU să adopte o rezoluţie care să pună capăt crizei din Kosovo.

În ziua de 01 iunie, la Bonn, preşedintele finlandez Martti Ahtisaari a avut o nouă rundă de convorbiri cu emisarul special rus pentru Iugoslavia, Viktor Cernomârdin, şi cu cel american, Strobe Talbott. Discuţiile de la Bonn erau menite să lămurească două puncte importante, respectiv compunerea forţei care va fi desfăşurată în Kosovo şi succesiunea evenimentelor (acceptarea condiţiilor de către Belgrad, votarea rezoluţiei de către Consiliul de Securitate sau suspendarea operaţiunilor NATO).

În comentariile care se făceau în acea vreme în cadrul Corpului diplomatic militar de la Moscova şi de către unii analişti ruşi se aprecia că, după hotărârea Tribunalului Penal Internaţional de la Haga, era evident că Rusia eşuase în încercările sale de a avea un rol hotărâtor în reglementarea crizei balcanice şi de a face ca Belgradul să rămână în continuare un partener viabil de dialog.

După hotărârea acestui tribunal, NATO se considera complet acoperită în acţiunile sale din punct de vedere al dreptului internaţional şi avea de gând să-şi continue acţiunile militare. În această situaţie, Rusiei nu-i rămânea altceva decât să susţină direct sau indirect punctul de vedere occidental dacă nu vrea să piardă totul şi mai ales sprijinul Vestului, într-o perioadă în care ameninţarea falimentului a devenit din nou iminentă. La vechile probleme cu FMI, Banca Mondială şi ceilalţi creditori se mai adăuga, la 01 iunie, şi scadenţa unei plăţi de aproape 1 miliard de dolari din datoria fostei URSS. Rusia rămânea în continuare incapabilă de o ripostă concretă la acţiunile NATO, după eşuarea mijloacelor sale diplomatice de reglementare a crizei. Era, în acele zile, pentru prima dată când Rusia recunoştea că acţiunile sale în cadrul convorbirilor tripartite au eşuat.

La 31 mai 1999, la închiderea sesiunii de primăvară a Adunării Parlamentare NATO desfăşurată la Varşovia, s-a adoptat o rezoluţie prin care se exprima susţinerea fermă a acţiunilor NATO în Iugoslavia şi menţinerea celor 5 condiţii necesare a fi îndeplinite de Belgrad pentru încheierea conflictului.

Cu toate că, pe timpul dezbaterilor, mai mulţi parlamentari şi-au exprimat dezacordul faţă de acţiunile NATO, rezoluţia a fost adoptată cu un singur vot împotrivă (al reprezentantului Italiei).

Imediat a venit şi un sondaj efectuat de Institutul Internaţional Taylor Nelson Sofres privind sprijinul populaţiei statelor membre ale UE faţă de conflictul din Iugoslavia care a arătat că mai mult de jumătate dintre europeni sprijină actuala campanie militară a NATO, cel mai ridicat procent întâlnindu-se în Danemarca (70%), Franţa (68%), Luxemburg (61%) şi Marea Britanie (54%). Acţiunile de luptă erau lipsite de sprijinul populaţiei doar în Grecia, unde numai 2% s-au declarat în favoarea lor. În ceea ce priveşte folosirea de forţe terestre împotriva Iugoslaviei, procentele cele mai ridicate s-au înregistrat în Franţa (53%), Danemarca (52%) şi Marea Britanie (51%), iar cele mai scăzute în Italia (26%), Germania (18%) şi Grecia (3%).

Aceste sondaje exprimau cunoaşterea situaţiei sau ignorarea ei? Ele erau un rezultat al investigării cauzelor care au dus la acest conflict sau un efect al informaţiilor transmise prin mass-media?

Mass-media americane, îndeosebi cele care susţineau Administraţia Clinton, au început pregătirea opiniei publice din SUA pentru a accepta trimiterea de trupe terestre americane în Kosovo. Aproape zilnic, apăreau articole şi ştiri TV, din care rezulta că forţele sârbe continuau acţiunile agresive şi epurarea etnică în Kosovo, precum şi exacerbarea naţionalismului sârb şi culpabilizarea lui Miloşevici. Campania aeriană era prezentată ca foarte eficace în diminuarea potenţialului economico-militar iugoslav, dar nu şi suficientă pentru înlăturarea regimului de la Belgrad şi asigurarea revenirii refugiaţilor în condiţii de securitate. Superioritatea militară calitativă a SUA şi a NATO ar permite obţinerea unei victorii rapide prin ofensiva terestră. Miloşevici şi unii dintre colaboratorii săi erau prezentaţi drept criminali de război, decizia Tribunalului de la Haga fiind un argument juridic internaţional pentru acţiunea NATO.

Situaţia refugiaţilor şi operaţiunea „Allied Harbour“

La data de 31 mai, Înaltul Comisariat pentru Refugiaţi (UNHCR) a estimat la 976.000 numărul total al refugiaţilor din Kosovo care au părăsit provincia de la începutul conflictului, adică din martie 1998. Dintre aceştia, în total, 780.200 de refugiaţi se aflau în Albania, Macedonia, Muntenegru şi Bosnia şi Herţegovina.

ÎN MIEZUL BĂTĂLIEI PENTRU EUROPA

La granița dintre finele lui mai şi debutul lui iunie, *aviația NATO implicată în războiul din Iugoslavia efectuase 778 ieşiri/avion, dintre care 408 misiuni de bombardament.*

Alianța a afirmat că au fost distruse trei tancuri, 13 piese de artilerie, 12 transportoare blindate, un lansator multiplu de rachete, un buncăr de comandă situat în vila prezidențială de la Dobanovci, la 17 km vest de Belgrad, o tabără de antrenament a Forţelor Armate iugoslave şi mai multe cazărmi. Asupra avioanelor NATO apărarea antiaeriană iugoslavă a lansat aproximativ 20 de rachete şi a executat foc de artilerie, fără însă ca vreunul din aparatele Alianţei să fie atins.

În ziua de **01 iunie** au fost lovite emiţătoare radio, depozite de armament şi tehnică de luptă, un depozit de petrol, aeroportul Batajnica şi cartierul Zvezdara din Belgrad, podurile rutiere de la Vladicin Han şi Varvarin, aerodromuri şi depozite de muniţii din Niş şi Uzice, depozite de carburanţi, armament şi tehnică militară din Leskovac, Sombor şi Kraljevo, radiorelee şi depozite de muniţii din Kosovska Mitrovica, Besna Kobila şi Sremska Kamenica, emiţătoare radio din Stubline, Zarkovo, Sremski Karlovci şi Subotica, relee radio din Kragujevac, Zubin Potok, Palist, Dimitrovgrad şi Pirot, punctele de control frontieră de la Dunvo, Presevo, Slavujevac şi Burovik, depozite de muniţii şi dispozitive ale forţelor sârbe de la Surdulica, Pristina şi Gnilanje, depozite de armament şi tehnică de luptă de la Besinje, Ostruznica şi Vucitrn, dispozitive de luptă ale trupelor de la Prizren, Djakovica şi Urosevac, piese de artilerie şi

blindate în zonele Valijak, (lângă Klina), Srbica, Decani, Zuce, Rajes, Kirane, Sabac, Sremska Mitrovica, Zur, Planeja, Volukak, Vranje, Cenej şi Pejicevi şi centrala electrică de la Obrenovac.

În ziua de **02 iunie**, aviaţia NATO şi rachetele de croazieră au lovit instalaţii militare, un depozit de carburanţi şi autostrada către Belgrad, în zona Pancevo, releul de televiziune de la Irisiki Venak, de la sud de Novi Sad, un transformator electric de la Smederevo, ferma din Dobricevo, postul de radio din Ruma şi alte obiective din Boljevac, Kursumlija, Pristina, Srbica şi Podujevo

În provincia Kosovo, în regiunea munţilor Pashtrik de la graniţa cu Albania au continuat luptele între forţele sârbe şi AEK, forţele armate iugoslave preluând controlul asupra zonei. La data de 01 iunie, unităţi ale armatei iugoslave au distrus un post al grănicerilor albanezi şi au bombardat un sat de pe teritoriul Albaniei, în zona Morina. AEK a declarat că subunităţi de tancuri aparţinând FA iugoslave se află în marş spre zonele de graniţă.

Lupte între forţele sârbe şi AEK au avut loc şi în zona operativă Salje (nordul provinciei Kosovo) pe aliniamentul a trei sate situate între Vucitrn şi Kosovska-Mitrovica, soldate cu pierderi de ambele părţi, în zona Drenica, unde forţele sârbe au lansat un atac de pe aliniamentul localităţii Gornje Prekaze, cucerind un punct de sprijin al AEK, şi în localitatea Urosevac, unde forţele sârbe au concentrat şi ţineau ostatici aproximativ 3.000 albanezi (aşa se spunea la ştirile zilei).

La 01 iunie 1999, pe timpul unei inspecţii a trupelor iugoslave aflate pe câmpul de luptă, a fost ucis generalul locotenent Ljubisa Velickovic, care deţinea funcţia de adjunct al şefului Statului Major General şi şef al sectorului aviaţie şi apărare antiaeriană.

În cursul zilei de 31 mai 1999, FAM franceze au executat următoarele misiuni în cadrul operaţiei „Allied Force“:

- misiuni de acoperire aeriană - 6 MIRAGE 2000 C;
- misiuni de realimentare a avioanelor aliate - 7 C 135 F;
- misiuni de control aerian - un E 3 F (AWACS);
- misiuni de cercetare şi de recunoaştere: 4 MIRAGE F1 CR, 4 ETENDARD 4 P, 3 MIRAGE 4 P, un ATLANTIQUE 2;

- misiuni de bombardament (ziua: 12 patrule mixte cu MIRAGE F 1 CT şi JAGUAR şi 4 patrule cu MIRAGE 2000 D; noaptea: 12 patrule cu MIRAGE 2000 D);

- misiuni de căutare-salvare: două elicoptere SUPER FRELON şi două elicoptere SUPER PUMA. (De ce, dacă nu a căzut nici un avion?!?!)

Consiliul Atlanticului de Nord a decis să sporească efectivele Alianţei dislocate în Balcani de la 28.000 la 50.000 de militari. Ca urmare, guvernul Marii Britanii a aprobat sporirea efectivelor cu încă 12.000 de militari cu elemente din Corpul Aliat de Reacţie Rapidă (ARRC) din Rheindalen, Germania, comandamentul Diviziei 3 Mecanizată (din cadrul ARRC), dislocată la Bulford, Marea Britanie şi 3 batalioane de infanterie, comandamentul Brigăzii 5 Aeropurtate şi batalionul de sprijin de luptă al acesteia, dislocate în Aldershot, Marea Britanie, o baterie autotunuri AS-90 din Regimentul 1 Artilerie, o companie de artilerie uşoară din Regimentul 7 Artilerie, Brigada 3 Comando şi Grupul 40 Comando.

Un număr de nouă ofiţeri aparţinând NATO au sosit în Bulgaria pentru a se documenta cu privire la posibilitatea tranzitării prin Bulgaria a trupelor şi echipamentului în cadrul operaţiunilor de menţinere a păcii, după semnarea acordului de pace privind criza din Kosovo.

Tot în acest scop, s-a luat hotărârea ca Batalionul 18 Desant polonez, aflat în rezerva strategică a SFOR, să fie pus la dispoziţia viitoarelor forţe multinaţionale de menţinere a păcii din Kosovo (KFOR).

Ca urmare a intensificării bombardamentelor NATO, în ultimele 48 de ore fuseseră activate reţelele radio ale unui număr de 30 de aerodromuri militare şi aeroporturi civile de pe întreg teritoriul Italiei. Se aprecia că activarea reţelelor radio era determinată atât de prezenţa la bazele aeriene din Italia a unui număr mare de avioane de luptă, aparţinând ţărilor membre NATO, cât şi de necesitatea menţinerii acestora la un grad ridicat de pregătire pentru luptă.

Şi în Iugoslavia, unele probleme erau deosebit de dificile. Spre exemplu, după mişcările de protest înregistrate la Krusevac şi Cacak, urmate de dezertarea din Kosovo a aproximativ 1000 de rezervişti

originari din aceste localităţi, conducerea Armatei a 3-a a negociat cu rezerviştii dezertori, reuşind să convingă o bună parte dintre aceştia să predea armele. Au fost arestaţi 24 dintre dezertori. Primarului localităţii Cacak, Velimir Ilic, în acel moment fugit, i s-a intentat un proces pentru vina de a fi reproşat autorităţilor că au pus în pericol civilii, amplasând soldaţi şi material militar în edificii publice. Au fost interzise toate adunările publice, inclusiv însoţirea rezerviştilor concentraţi la punctele de mobilizare. O parte din membrii „Parlamentului Civic“ din Cacak au fost amendaţi cu sume substanţiale pentru nerespectarea dispoziţiilor privind adunările publice. A fost arestat corespondentul de presă local al postului de radio Europa Liberă, care a contribuit la mediatizarea evenimentelor, iar membrilor familiilor rezerviştilor li s-au trimis somaţii în care se arăta: *„amintim persoanelor mobilizate că fiecare zi de întârziere în a răspunde la apel va antrena consecinţe grave pentru ei şi familiile lor. Acest lucru îi priveşte în mod deosebit pe cei care nu au răspuns convocărilor, se ascund, au dezertat sau nu au predat încă armele.“* Astfel de avertismente sunt, în condiţii de război, perfect justificate. Aşa se procedează totdeauna, în toate ţările din lume.

În acest timp, liderii politici ai albanezilor din Kosovo se contestau unii pe alţii, creau alianţe de partide care ulterior se destrămau, luau hotărâri care nu aveau recunoaştere nici internă şi nici internaţională, şi toţi căutau să atragă de partea lor pe liderii militari ai AEK. Singura realitate de moment era existenţa AEK, mai mult sau mai puţin agreată de către comunitatea internaţională, dar care a primit totuşi girul acesteia prin însăşi acceptarea ei la negocierile de la Rambouillet. În fapt, numai AEK era o structură clară, restul organismelor (guverne şi parlamente în exil etc.) fiind fantomatice. Radicali sau moderaţi, liderii AEK se autointitulau şefi de guvern, miniştri, purtători de cuvânt etc., numele cele mai des amintite fiind: Hashim Thaci, Adem Demac, Jakup Krasniki, Naim Jerliu, Rexhep Cosja, Fatmir Sejdiu şi Ibrahim Rugova.

Sesizând situaţia în care se află viaţa politică kosovară, liderii occidentali au început să facă presiuni în vederea unei reconcilieri între principalii actori politici, respectiv Hashim Thaci şi Ibrahim Rugova. În acest sens, o întâlnire între cei doi, la Tirana sau într-o altă capitală europeană a fost de mai multe ori planificată şi amânată.

Thaci, care a declarat în numeroase rânduri că Rugova este decăzut din toate funcţiile politice ale AEK fiind un simplu şef de partid, a realizat că acesta este totuşi singurul acceptat la discuţii în cancelariile europene.

În sfârşit, au avut loc, la Bonn, convorbiri între preşedintele Finlandei, Martti Ahtisaari, subsecretarul de stat american, Strobe Talbott şi emisarul special al Moscovei pentru Iugoslavia, Viktor Cernomârdin. S-a convenit ca, în cursul zilei de 02 iunie, Ahtisaari şi Viktor Cernomârdin să se deplaseze la Belgrad pentru a prezenta preşedintelui Miloşevici alternativa Comunităţii Europene. Emisarul finlandez a declarat că *nu va negocia condiţiile formulate de NATO şi G-8.*

Ministerul de externe al R.F. Iugoslavia a trimis ministrului german al afacerilor externe, Joschka Fischer, în calitate de preşedinte în exerciţiu al UE, o scrisoare în care se arăta că ***Belgradul acceptă Planul G-8.***

Cancelarul Gerhard Schroeder a declarat că rezultatele întâlnirii tripartite de la Bonn şi această scrisoare „nu sunt motive de euforie“, cu toate că se observă unele progrese, iar generalul Nebojsa Pavkovic, comandantul Armatei a 3-a, a anunţat că Planul G-8 poate fi aplicat cu condiţia modificării a două puncte, respectiv cel referitor la retragerea trupelor din Kosovo şi cel privind prezenţa militară internaţională.

Purtătorul de cuvânt al Ministerului Afacerilor Externe iugoslav a declarat că Belgradul este gata să retragă forţele din Kosovo *„la nivelul prevăzut pe timp de pace“*.

Rusia încerca, totuşi, să influenţeze decizia, să-şi joace rolul ei în zonă. În acest spirit, în cadrul discuţiilor de la Bonn, emisarul rus Viktor Cernomârdin a prezentat o propunere de plan, aprobat de preşedintele Boris Elţin şi acceptat anterior de Belgrad, care prevedea desfăşurarea în Kosovo a unui contingent format din militari ai unor state neutre printre care Rusia şi alte state membre CSI.

Planul prevedea ca numai forţele ruse să asiste întoarcerea refugiaţilor în Kosovo, iar pe teritoriul provinciei să fie dislocate forţe militare ale statelor membre NATO care nu au participat direct la intervenţia militară sau sunt agreate de Belgrad.

Trupele aparţinând statelor membre NATO care au participat la bombardamentele împotriva Iugoslaviei trebuia să fie desfăşurate, potrivit planului rus, în Macedonia şi Albania.

În unele medii diplomatice şi militare occidentale, s-au formulat aprecieri în legătură cu evoluţia evenimentelor, după acceptarea de către Miloşevici a principiilor Planului de pace propus de Grupul celor 8. S-a exprimat opinia că există şanse reale pentru a se ajunge la un compromis între NATO şi Belgrad, dar şi serioase temeri că una din părţi va obstrucţiona în final acest plan. Pentru că, între planul NATO şi planul G-8 exista o diferenţă fundamentală: primul prevedea ca Forţa de Pace din Kosovo (KFOR) să fie sub comanda Alianţei, în timp ce al doilea prevedea punerea acestei forţe sub egida ONU. Indiferent de structura şi conducerea KFOR, se punea problema momentului încetării atacurilor aeriene (înainte sau după realizarea acordului). Cheia acestei probleme se afla la Washington. În fapt, problema consta în aceea că SUA şi Marea Britanie nu au reuşit să găsească o soluţie prin care să pună capăt campaniei aeriene. Şi aceasta din mai multe motive. Se ştie că SUA şi Marea Britanie au început acest război după ce au reuşit cu o oarecare dificultate să obţină consensul Alianţei, care se menţinea încă, dar era din ce în ce mai ameninţat. Ca urmare, cele două ţări nu erau convinse că, în cazul suspendării campaniei aeriene, va mai fi posibilă reluarea acesteia. Era deci greu de crezut că se vor mai întruni condiţiile pentru reluarea atacurilor aeriene. Se punea chiar problema supravieţuirii Alianţei. SUA au fost de acord cu planul G-8, dar numai la insistenţele Germaniei şi Italiei. De altfel, Administraţia americană evita să facă referiri la acest plan, atunci când discuta condiţiile pe care preşedintele Miloşevici trebuia să le accepte. Singurul motiv pentru care SUA au acceptat planul G-8 era acela că nu au vrut să fie acuzate că subminează procesul de pace. Pe de altă parte, SUA nu pot denunţa planul G-8 fără a-şi deteriora relaţiile cu Germania, Italia şi Grecia, pentru a nu mai vorbi de cele cu Rusia.

Principalul motiv pentru care SUA nu accepta planul G-8 nu era prevederea existenţei unei rezoluţii a Consiliului de Securitate, ci faptul că planul oferă Rusiei rolul de principal garant al acordului de pace.

La 01 iunie, secretarul de stat al apărării din Marea Britanie, Robertson, a declarat că „*preşedintele iugoslav, Miloşevici, nu trebuie judecat după ceea ce spune, ci după ceea ce face. În consecinţă, Comunitatea Internaţională nu trebuie să se încreadă prea tare în recentele declaraţii ale preşedintelui iugoslav, referitoare la acceptarea principiilor elaborate de G-8, deoarece Slobodan Miloşevici şi-a încălcat în numeroase rânduri promisiunile făcute. Pentru a-şi dovedi disponibilitatea de a se supune cererilor Comunităţii Internaţionale, Miloşevici ar trebui să-şi retragă rapid toate forţele dislocate în Kosovo şi să permită desfăşurarea unei forţe internaţionale de menţinere a păcii pe teritoriul acestei provincii. Desfăşurarea raidurilor aeriene NATO într-un ritm susţinut – 24 de ore de ore din 24 – a avut drept rezultat forţarea lui Miloşevici de a face concesii precum şi desfăşurarea unei intense campanii diplomatice pentru rezolvarea crizei”*.

Referindu-se la implicaţiile acuzării preşedintelui iugoslav de către Tribunalul Internaţional Penal de la Haga, ministrul de externe Lloyd Axworthy a declarat, în deplinul spirit al Administraţiei americane: „*Slobodan Miloşevici este în afara legii, în consecinţă nu pot fi purtate negocieri cu acesta. Drept urmare, condiţiile de bază stabilite de G-8 pentru încheierea loviturilor NATO vor fi impuse spre acceptare autorităţilor Republicii Serbia”*.

În viziunea răutăcioasă a demnitarului canadian, *mesajul de acuzare de crime de război lansat de procurorul Louise Arbour a fost foarte clar, în sensul că Miloşevici era din acel moment răspunzător pentru acţiunile întreprinse şi nu se mai putea ascunde sub protecţia suveranităţii naţionale. Acesta va fi făcut răspunzător pentru atrocităţile comise. Desigur, pentru că aşa a decis madam Louise Arbour. Chiar dacă Miloşevici nu va fi adus la Haga, acesta este total izolat, iar până când va fi judecat va fi practic obligat să trăiască într-un arest naţional.*

Desfăşurarea ulterioară a evenimentelor a arătat cât de departe erau unii occidentali de adevărul dramatic al acelor situaţii.

Mulţi politicieni americani criticau, în acele zile, prestaţia Administraţiei Clinton în conflictul iugoslav, susţinând că *„factorii de decizie, inclusiv preşedintele, au judecat greşit atunci când au aprobat executarea atacurilor aeriene pornindu-se de la premisa că în patru-şase zile de bombardament preşedintele Miloşevici va ceda.*

Atacarea Iugoslaviei a fost o mare greşeală săvârşită de SUA, care şi-au văzut eforturile de normalizare a relaţiilor cu China şi Rusia năruite. Trebuie să treacă ani până când relaţiile cu cele două state vor atinge din nou nivelul existent înainte de atac. Administraţia a încercat să dea Alianţei Nord Atlantice un alt rol decât cel convenit la Washington, fapt ce a dus la angajarea NATO într-un conflict fără ieşire. Intervenţia terestră este singura alternativă viabilă pentru a evita ieşirea şifonată şi lipsită de credibilitate a Alianţei din actualul conflict. Actuala politică a SUA în criza iugoslavă a produs un seism la nivelul relațiilor internaționale, ale cărui efecte vor fi dificil de înlăturat pe termen scurt".

Desigur, aşa se considera atunci. Şi chiar dacă la aceste poziţii s-au adus unele corective, în sensul că Alianţa a ieşit aparent neşifonată din acest război, din primul ei război, adevărul spus de acei politicieni americani nu a fost nici contrazis, nici negat. Situaţia din Kosovo nu se rezolvase încă, iar precedentul creat va avea urmări deosebit de grave în repunerea în operă a forţei dreptului. Dacă va mai fi vreodată posibil aşa ceva…

Şi ministrul apărării naţionale al Belgiei, Jean-Pol Poncelet, a evaluat situaţia din Kosovo într-o manieră specifică acelor timpuri. În aprecierile demnitarului belgian se îmbina impresia de moment cu judecata profundă, uneori, nepărtinitoare. Să nu uităm, totuşi, că sediul NATO se află la Bruxelles. El considera că „*procesul de epurare etnică desfăşurat în Iugoslavia a reuşit, iar escaladarea conflictului este un eşec al comunităţii europene, care a demonstrat neputință în soluționarea pe cale diplomatică a unei situaţii complexe. Un aspect pozitiv îl constituie totuşi faptul că această criză accelerează procesul de constituire a unei politici de apărare şi securitate europeană. Un alt aspect pozitiv, generat de criza din Kosovo, este acela că Rusia revine pe scena europeană. Rusia trebuie să fie angajată în interesul Europei pentru soluționarea crizelor de pe continent. Contribuția Belgiei la Operaţiunea „Allied Force" nu reprezintă decât 2%. Foarte curând, ONU va vota o rezoluţie cu privire la implementarea forţei internaţionale în Kosovo, care să facă posibilă întoarcerea refugiaţilor încă din toamna acestui an. Participarea Belgiei cu militari în cadrul NATO în criza din Kosovo nu a fost discutată suficient şi nu a fost supusă aprobării*

opiniei publice belgiene, care este conştienta că acţiunile ulterioare de refacere a provinciei Kosovo vor fi suportate de Europa Occidentală. Războiul din Kosovo divizează Europa şi o separă mai mult de SUA".

În urma unor sondaje efectuate în Federaţia Rusă referitoare la conflictul din Kosovo, a reieşit că 67% din populaţie considera, la acea dată, că de situaţia creată se făceau vinovate ţările membre NATO, 13% considerau că ar fi vina minorității albaneze, iar 10% credeau că sârbii sunt răspunzători. 70% din populaţie nu dorea nici o contribuţie a Federaţiei Ruse în Iugoslavia, numai 10% fiind de acord cu livrarea de bunuri în această ţară.

Ungaria nu a pierdut nici de această dată prilejul pentru a presa Europa şi NATO să înțeleagă că şi în Voivodina există o problemă, cea a maghiarilor, care trebuie rezolvată. Astfel, secretarul de stat politic la ministerul de externe, Zsolt Nemeth, a declarat că *„efortul de autonomie al etnicilor maghiari din Voivodina poate să se concretizeze dacă comunitatea internaţională înţelege că această problemă este legată de cadrul general de soluţionare a problemelor din sud - estul Europei. Noţiunea de «suveranitate limitată» se va afla în centrul problemelor cadrului general sud-est european, însă aceasta nu va fi însoţită de revizuirea frontierelor".*

Bătălia pentru unitatea sau pentru divizarea Europei se afla în plină desfăşurare, iar deznodământul acesteia era foarte greu previzibil atunci, pentru că era foarte greu de identificat care sunt adevăraţii beligeranţi.

Primele efecte ale unei strategii nefondate a Occidentului începeau să prindă contur. Dar vremea marilor tragedii nu sosise încă. Amestecul de populații din zonă, cu numeroase prejudecăți şi idealuri neîmplinite, va genera mari probleme, care nu pot fi soluționate în mod arbitrar, ci doar print-o creştere economică substanțială, prin schimbarea completă a filosofiei raporturilor din Europa post-westfaliană.

143 BOMBE LARGATE ÎN ADRIATICA!

Statisticienii au notat: 575 ieşiri/avion, dintre care 267 misiuni de bombardament. Bombele şi rachetele s-au dirijat spre numeroase obiective de pe întreg teritoriul Serbiei, dar mai ales asupra forţelor şi mijloacelor unităţilor armatei iugoslave dislocate la graniţa cu Albania. Cele mai intense bombardamente au avut loc în sectorul Planeja şi Munţii Pashtrik, unde s-au continuat luptele între forţele militare şi de poliţie sârbe şi AEK. În noaptea de 02/03 iunie, nu au fost întreprinse raiduri aeriene asupra Belgradului.

Au fost lovite, după statisticile NATO, 32 piese de artilerie, 6 tancuri, 9 transportoare blindate, 8 poziţii de tragere, 4 vehicule militare, o instalaţie de rachete antiaeriene SA-6.

În ziua de 02 iunie, avioanele NATO şi rachetele de croazieră au mai lovit pădurea Lipovica, situată la 15 km sud Belgrad, şi regiunea Velika Mostanica, aflată în aceeaşi zonă, dar la 15 km sud-est Belgrad, depozite militare, o instalaţie de rachete antiaeriene şi o staţie electrică din Belgrad, poziţii iugoslave din zona Boljevac, transformatoare electrice şi depozite de carburanţi din Smederevo, aerodromul Slatina şi comandamentul poliţiei din Pristina, un pod rutier la Raska, releul radio şi elemente ale armatei din zona Pazar, emiţătoare radio din Zubin Potok şi Vranje, aerodromul din Sjenica, centrul de instrucţie din Pukovac, baza de reparaţii din Sabac, depozite de tehnică şi armament din Kragujevac, un punct de comandă de la Avala, tancuri şi piese de artilerie din zona Pec, cazarma din Obrenovac, un punct de comandă al apărării antiaeriene,

transformatoare şi depozite de carburanţi din Novi Sad, relee de televiziune din Srborban, Ljubovija, Iriski, Vesac, Banjiska, Besnoj – Kobili şi Borac, un pod de cale ferată şi unul rutier la Pirot, un depozit de petrol de la Sombor, depozitul de muniţii din Kursumlija, un centru de transmisiuni de la Lipovicka Suma, aerodromul militar de la Ponikve, depozite de tehnică şi armament din zona Uzice, şi alte obiective din Kraljevo, Ljubovija, Dimitrovgrad, Jagodina, Cuprija şi Arandjelovac.

În ziua de **03 iunie**, la primele ore, a fost lovit un pod rutier şi unul feroviar din zona Velika Plana şi un releu al postului de radio Belgrad de la Aleksandrovac.

În următoare 10 zile, elemente ale AEK, organizate în grupuri de 3 - 5 persoane, dotate cu arme cu lunetă, şi-au reluat acţiunile, mai ales în zonele rurale părăsite din Kosovo. Luptătorii albanezi se deplasau pe drumuri secundare sau prin păduri şi organizau ambuscade asupra patrulelor poliţiei şi armatei iugoslave, urmărind uciderea militarilor, poliţiştilor şi populaţiei de origine sârbă. Într-o perioadă doar de cinci zile din acel interval, cele mai multe atacuri de acest tip s-au înregistrat în zona localităţilor Kosovska-Mitrovica şi Kosovo Polje.

De asemenea, formaţiunile AEK transmiteau forţelor NATO date privind locul de dislocare a trupelor iugoslave, astfel că după executarea ambuscadelor, aproape invariabil, urma atacarea poziţiilor respective de către aviaţia NATO. AEK opera în acest mod mai ales în raionul format de graniţa de vest, estul localităţii Urosevac şi şoseaua Pristina-Gnjilane.

La reuniunea NATO de la Mons din Belgia s-a stabilit că forţa internaţionalâ de menţinere a păcii în Kosovo va avea 47.868 de militari, iar operaţiunea de menţinere a păcii în Kosovo se va numi „Joint Guardian“.

Surse ale guvernului italian au declarat că *cel puţin 143 de bombe au fost abandonate în Marea Adriatică de la începutul conflictului din Iugoslavia*.

La 02 iunie, preşedintele OSCE, Knut Vollebaek, a anunţat dizolvarea Misiunii de Verificare în Kosovo (KVM), retrasă din provincie cu puţin timp înaintea începerii bombardamentelor NATO. Totodată, a precizat că va fi creată o nouă misiune, formată din

aproximativ 150 de persoane, în vederea pregătirii viitoarelor acţiuni ale organizaţiei în Kosovo, după încheierea conflictului.

Forţele Armate iugoslave au realizat amenajări genistice în zona tuturor punctelor de control de la frontiera cu Ungaria, constând în tranşee, şanţuri de legătură, locaşuri individuale de tragere, iar din 200 în 200 de metri, poziţii de tragere pentru tancuri şi maşini blindate. Aceste lucrări se aflau la circa 50-100 metri de linia de frontieră, se întindeau pe o distanţă de circa un kilometru, paralel cu graniţa, nu dispuneau de armament şi nu erau ocupate de efective militare.

După ce, pe data de 01 iunie, a fost ucis adjunctul şefului SMG, generalul locotenent Ljubisa Velickovic, fost comandant al Aviaţiei Militare şi Apărării Antiaeriene (calitate în care a semnat cu NATO Acordul „Eagle Eyes“ de supraveghere aeriană în Kosovo), au apărut opinii diferite cu privire la cauza reală a morţii acestuia. Mass-media iugoslave au relatat că moartea s-a produs pe când inspecta unităţi ale armatei iugoslave din linia întâi, în timp ce în Iugoslavia cei interesaţi au făcut să circule şi zvonul că a fost ucis de către organele de securitate, ca urmare a criticilor aduse politicii promovate de preşedintele federal, Slobodan Miloşevici. O altă versiune arată că generalul a fost ucis în timpul bombardamentelor NATO din data de 31 mai, într-un obiectiv militar.

Există date potrivit cărora un precedent a existat în anul 1998, când forţele de securitate sârbe şi federale (iugoslave) au recurs la eliminarea fizică a unor ofiţeri operativi ai securităţii muntenegrene, care puneau în pericol politica promovată de autorităţile de la Belgrad.

După ce, în urmă cu câteva zile, nave militare deschiseseră focul asupra avioanelor NATO, primarii oraşelor Herceg Novi şi Tivat din Muntenegru, au cerut conducerii Marinei Militare iugoslave încetarea acţiunilor militare în zonele locuite. Ca răspuns la această solicitare, adjunctul şefului SMG şi şef al sectorului FMM, viceamiralul Milan Zec, a acuzat oficialităţile de la Podgorița că se situează „în mod deschis de partea agresorului“. Guvernul muntenegrean a cerut încetarea tragerilor artileriei antiaeriene iugoslave care apără capitala Podgorița, argumentând că, oricum, avioanele sunt la mare altitudine şi nu pot fi lovite. Aceasta, desigur,

în urma avertismentului dat de NATO Republicii Muntenegru că, în cazul în care vor continua tragerile asupra avioanelor sale, nu va mai putea menaja zona respectivă. Dar realitatea este că bombardamentele NATO asupra Iugoslaviei se efectuat totdeauna de la mare înălțime, atât pentru a ieși din bătaia artileriei antiaeriene, cât și performanțelor tehnice și de precizie a tragerilor cu totul deosebite de care dispunea aviația țărilor NATO și îndeosebi cea americană, dar și ea franceză, cea britanică și cea germană.

În cadrul reuniunii de la Bonn dintre emisarul rus, Cernomârdin, preşedintele finlandez, Ahtisaari, şi adjunctul secretarului de stat american, Talbott, SUA au avansat noi propuneri, considerate „în parte inacceptabile“ de Rusia. Aceste propuneri nu au făcut obiectul unor discuţii prealabile, ceea ce a condus la prelungirea întâlnirii şi întârzierea plecării la Belgrad. În seara aceleiaşi zile, s-a desfăşurat o primă rundă de negocieri între preşedintele Slobodan Miloșevici şi emisarii rus şi finlandez. Convorbirile s-au prelungit şi pentru ziua de 03 iunie, dată la care şi Parlamentul iugoslav urma să analizeze propunerile prezentate.

Planul SUA şi NATO pentru soluţionarea crizei iugoslave cuprindea următoarele puncte de bază:

a) Condiţiile SUA şi NATO pentru încetarea operaţiunilor militare:

- încetarea violenţelor şi a represaliilor împotriva etnicilor albanezi;

- retragerea tuturor forţelor iugoslave din Kosovo;

- acceptarea unor forţe internaţionale de securitate, în principal din state membre ale NATO şi sub conducerea NATO;

- revenirea în siguranţă a refugiaţilor;

- declanşarea unui proces politic de instalare a autoguvernării în Kosovo.

b) Elaborarea şi prezentarea de către R.F. Iugoslavia a unui plan precis al retragerii trupelor iugoslave din Kosovo, într-un interval de timp de cel mult o săptămână. Retragerea trebuie să fie verificabilă.

c) Bombardamentele vor fi oprite numai după retragerea forţelor sârbe din Kosovo şi nu înainte.

d) Limitarea strictă a nivelului forţelor iugoslave care pot rămâne în Kosovo la trupele pentru asigurarea graniţelor şi la unele forţe de pază şi apărare a lăcaşelor de cult ortodox.

Conform unor surse ale Departamentului de Stat, Strobe Talbott şi Viktor Cernomârdin au căzut de acord ca numărul militarilor sârbi din provincie să fie de 800.

Preşedintele finlandez putea negocia, în limite restrânse, cu Miloşevici, programul de retragere a forţelor sârbe din Kosovo şi nivelul acestor forţe după retragere. Nu puteau fi negociate condiţiile NATO şi structura forţei multinaţionale de securitate ce urma să fie trimisă în Kosovo.

Structura forţei multinaţionale urma să facă obiectul unor negocieri separate între SUA şi Federaţia Rusă şi trebuia să fie majoritar NATO şi sub conducerea NATO. Cele două componente (Rusia şi NATO) urmau să fie separate, cu conducere proprie în teren şi o comandă unică la nivel global.

Oficiali americani au declarat că misiunea preşedintelui finlandez la Belgrad este ultima şansă de rezolvare pe cale diplomatică şi că, dacă Belgradul respinge planul NATO, convorbirile şi demersurile diplomatice vor fi întrerupte şi singura alternativă o constituie acţiunile militare decisive.

Viktor Cernomîrdin a făcut următoarea declaraţie înainte de a pleca spre Belgrad:

„Negocierile au confirmat principiile de bază stabilite anterior: păstrarea provinciei Kosovo în compunerea Iugoslaviei şi reglementarea situaţiei sub egida ONU.

S-au stabilit condiţiile care vor fi asigurate pentru întoarcerea refugiaţilor în securitate în Iugoslavia şi modul de participare a ţărilor membre NATO care duc acest război.

Relaţiile dintre Rusia şi NATO vor fi reglementate prin înţelegeri şi acorduri separate. Participarea Rusiei este în principiu stabilită, dar condiţiile de participare vor trebui aprobate de Consiliul Federaţiei Rusiei".

După încheierea convorbirilor de la Bonn, secretarul de stat, Madeleine Albright, a solicitat ministrului elen de externe, Georgios Papandreu, ca Atena să intervină pe lângă autorităţile de la Belgrad, pentru acceptarea condiţiilor privind soluţionarea conflictului iugoslav.

Oficialul grec, Giorgios Papandreu, a contactat telefonic pe omologul său sârb, Jivadin Jovanovic, şi pe preşedintele Serbiei, Milan Milutinovic, cărora le-a cerut să-şi exprime poziţia pe care o vor lua la convorbirile cu Ahtisaari şi Cernomârdin.

Partea iugoslavă l-a asigurat pe ministrul elen de externe de faptul că Iugoslavia va accepta toate condiţiile puse de NATO, dar se opune prezenţei militarilor americani şi britanici în forţa de implementare a păcii.

Partidul Socialist din Ungaria (PSU), principala formaţiune politică de opoziţie de la acea vreme, a cerut Parlamentului să retragă permisiunea folosirii necondiţionate a spaţiului aerian şi a bazelor sale de către aviaţia NATO pentru a lansa atacuri asupra R.F. Iugoslavia, motivând aceasta prin posibilele consecinţe negative asupra celor 300.000 de etnici maghiari din Voivodina. Parlamentul a respins solicitarea PSU.

De asemenea, Curtea Internaţională de Justiţie de la Haga a respins cererea Iugoslaviei prin care solicita acesteia să se adreseze fiecărei ţări din cadrul NATO pentru încetarea loviturilor aeriene.

La data de 02 iunie, China a cerut Consiliului de Securitate al ONU să-şi asume rolul de principal organism de reglementare a crizei din Kosovo, iar ţărilor membre să elaboreze o rezoluţie privind dislocarea de trupe internaţionale în provincia sârbă.

Ministrul chinez de externe, Tang Jiaxuan, a precizat, în urma convorbirilor cu omologul său rus, Igor Ivanov, că Rusia şi China au căzut de acord să-şi intensifice consultările şi contactele privind „dosarul Kosovo".

Interesantă este şi opinia preşedintelui Croaţiei, Franjo Tudjman. El a precizat că în rezolvarea problemei Kosovo trebuie avut în vedere că *„această provincie este leagănul naţiunii sârbe",* fiind necesară găsirea unei soluţii care va duce probabil la împărţirea acesteia, pe criterii etnice, în două entităţi. Preşedintele croat era de părere că nu poate fi exclusă nici posibilitatea secesiunii temporare a Republicii Muntenegru, dar nu trebuie uitat că majoritatea muntenegrenilor au susţinut, de-a lungul istoriei, ideea Serbiei Mari. Croaţia nu poate primi refugiaţi sârbi, în viziunea liderului de la Zagreb, deoarece aceasta ar duce la *„transformarea ţării într-un nou Kosovo. Reîntoarcerea tuturor refugiaţilor sârbi ar însemna multe decenii*

pentru vindecarea rănilor psihologice ale războiului şi pentru crearea condiţiilor de convieţuire".

Conform evaluărilor băncii germane Deutsche Bank, costurile operaţiunilor din R.F. Iugoslavia şi consecinţele acestora, precum şi reconstrucţia Balcanilor, se ridică la:

- 30 miliarde dolari pentru reconstrucţia Balcanilor, sumă ce urmează a fi suportată de UE;
- 777 milioane dolari pentru ajutoare umanitare şi asigurarea reîntoarcerii refugiaţilor la casele lor;
- 13,5 miliarde dolari pentru staţionarea unei forţe internaţionale de pace, pentru o perioadă de cinci ani.

În bugetul german pentru anul în curs (1999) erau prevăzute 300 milioane de mărci (circa 166 milioane de dolari) pentru ajutoare umanitare şi 441 milioane de mărci (circa 245 milioane de dolari) pentru participarea Bundeswehrului la acţiunile în curs de derulare.

UN TRIUMF CU SPINI

Parlamentul Serbiei a aprobat cu 136 de voturi pentru, 74 împotrivă şi 3 abţineri planul de pace prezentat autorităţilor de la Belgrad de emisarul rus Viktor Cernomârdin şi emisarul Uniunii Europene, Martti Ahtisaari *(Anexa nr.1)*

Împotriva planului au votat doar parlamentarii Partidului Radical Sârb (SRS), care-l are ca lider pe Vojislav Seselj.

Preşedintele iugoslav a acceptat, la rândul său, planul de pace.

După încheierea discuţiilor de la Belgrad şi plecarea mediatorilor rus şi finlandez, la Köln a avut loc reuniunea şefilor de stat sau de guvern ai celor 15 state membre ale Uniunii Europene, în cadrul căreia s-au analizat rezultatele negocierilor şi raportul reprezentantului UE, Martti Ahtisaari.

În final a fost adoptată Declaraţia comună a liderilor celor 15 state membre UE privind criza din Kosovo, în care se precizează:

„Preşedintele Ahtisaari, mandatat de Uniunea Europeană, a informat în cadrul întâlnirii şefilor de stat şi de guvern de la Köln, despre misiunea pe care a întreprins-o la Belgrad, împreună cu trimisul special al preşedintelui rus, V. Cernomârdin.

Şefii de stat şi de guvern felicită pe cei doi emisari pentru succesul demersului lor. Ei au luat notă despre acceptarea de către autorităţile iugoslave a planului de pace care stabileşte şi detaliază cerinţele comunităţii internaţionale.

Şefii de stat şi de guvern recunosc că acum există o reală probabilitate privind ajungerea la o soluţionare politică, a cărei

primă etapă o reprezintă promisiunea de a continua cu o retragere verificabilă a tuturor forţelor iugoslave din Kosovo. Aceasta ar putea permite ca operaţiunile NATO să fie suspendate. Ei doresc ca acest proces să fie iniţiat imediat.

De aceea ei au subliniat nevoia urgentă privind adoptarea unei rezoluţii a Consiliului de Securitate care să autorizeze înfiinţarea Forţei internaţionale de securitate şi iniţierea administrării provizorii internaţionale civile a provinciei. Ei au decis că va fi întocmit fără întârziere un proiect de rezoluţie care va putea fi înaintat imediat ţărilor membre ale Consiliului de Securitate".

Detaliile tehnice urma să fie puse la punct de generalul Wesely Clark, comandantul fortelor NATO din Europa, care, însoţit de alte oficialităţi NATO, precum şi de reprezentanţi ai Ministerului rus al Apărării, trebuia să se deplaseze la Belgrad în acest scop.

Responsabilii militari ruşi, care au făcut parte din delegaţia condusă de Cernomârdin la convorbirile de la Belgrad, şi-au exprimat dezaprobarea în ce priveşte planul de pace pentru Kosovo elaborat la Bonn. Viceministrul apărării, Leonid Ivasov, considera că planul acceptat de Cernomârdin şi propus preşedintelui iugoslav implică renunţarea la o condiţie prioritară, aceea privind oprirea imediată a bombardamentelor NATO.

De asemenea, liniile directoare trasate de către preşedintele Boris Elţîn trimisului special Cernomârdin, nu erau respectate. La data de 03 iulie 1999, Duma de Stat a Rusiei s-a reunit în şedinţă extraordinară pentru a analiza activitatea lui Cernomârdin, considerând că acesta a făcut concesii prea mari Alianţei Nord-Atlantice pe timpul tratativelor de pace de la Bonn şi Belgrad.

Jim Lockhart, purtătorul de cuvânt al Casei Albe, a declarat că *„planul de pace prezentat de Ahtisaari şi Cernomârdin este susţinut de SUA. Casa Albă aşteaptă raportul lui Strobe Talbott"*. Şi liderul politic al Armatei de Eliberare din Kosovo, Hashim Thaci, a declarat că AEK va aproba planul de pace al G-8, acceptat de Belgrad şi că va contribui la procesul de transformare politică şi militară a organizaţiei sale. Reprezentantul din Kukes (Albania) al AEK, Kadri Kryeziu, a declarat că AEK va depune armele atunci când toate forţele iugoslave se vor retrage din Kosovo şi vor fi înlocuite de către trupe NATO.

În pofida anunţului privind acceptarea de către Belgrad a planului de pace, avioanele NATO au bombardat, în cursul nopţii, noi obiective din Kosovo şi din centrul Serbiei. În acest fel Alianţa dorea să arate că bombardamentele nu vor înceta până când retragerea trupelor sârbe nu va fi un act verificabil. Totuşi, a fost a doua noapte de la începutul bombardamentelor în care la Belgrad nu a fost alarmă aeriană.

În ultimele 24 de ore din perioada acceptării planului de rezolvare a conflictului, avioanele NATO efectuasră 644 de zboruri, 308 dintre acestea fiind misiuni de bombardament. Au fost distruse, după datele Alianţei, cel puţin 27 piese de artilerie, 12 tancuri, 8 transportoare blindate şi 5 poziţii de mortiere.

Regiunea Munţilor Pashtrik (în imediata apropiere a graniţei cu Albania) a fost din nou ţinta unor puternice bombardamente.

NATO a continuat campania de bombardament asupra obiectivelor militare şi civile din Serbia, fiind vizate în mod deosebit sisteme de telecomunicaţii, depozite de carburanţi şi puncte obligatorii de trecere de pe căile de comunicaţii rutiere şi feroviare.

În ziua aprobării planului de către Parlamentul iugoslav, avioanele NATO au bombardat concentrări de trupe sârbe, obiective economice, depozite de muniţii şi carburanţi, blindate, centre de transmisiuni, elemente ale sistemului de apărare antiaeriană din Pristina, Hercegnovi, Srbobran, Temerin, Curug, Zabalj, Ada, Novo Brdo, Djakovica, Kosovce Gora, Istok, Baric, Niş, Bor, Boljevic şi Kursumlija, un pod rutier de la Trgoviste, lângă Vranja, podul şi calea ferată de la Vatin, la nord de Vrsac, rezervoare de carburant de la Sombor şi Smederevo, Centrul de instrucţie Stok, fabrica „Djuro Strugar“ şi releul de televiziune din Kula, relee de televiziune şi radiocomunicaţii şi centre de transmisiuni din Novi Sad, Rudnik, Pirot, Dimitrovgrad, Vranjska Banja, Kraljevo, Vranje, Jagodina şi Gornji Milanovac, un pod rutier şi unul de cale ferată din Velika Plana precum şi localităţile Prizren şi Kursumlija.

În aceste noi condiţii, NATO a simţit nevoia unui nou bilanţ. Astfel, Alianţa Nord-Atlantică aprecia că, până la aprobarea planului G-8, campania aeriană asupra Iugoslaviei a dus la distrugerea a peste 25% din blindatele iugoslave. Acest lucru era considerat un factor deosebit de important pentru negocierea unei soluţionări politice a conflictului, NATO având posibilitatea să-şi impună voinţa privind

viitoarea prezenţă a trupelor iugoslave în Kosovo şi structura forţei de menţinere a păcii în provincia sârbă.

Principalele distrugeri cauzate armatei iugoslave din Kosovo erau:

- 120 de tancuri;
- 203 de transportoare blindate;
- 314 piese de artilerie (peste 30% din tehnica de artilerie dislocată în Kosovo);
- 14 puncte de comandă;
- 34 de poduri rutiere;
- 11 de poduri feroviare;
- 38% din releele de comunicaţii;
- 40 % din capacităţile de producţie militară;
- 41% din rezervele militare de combustibil;
- 57% din rezervele de hrană.

La aceeaşi dată, purtătorul de cuvânt al NATO, K. Freytag, a anunţat că Alianţa Nord-Atlantică estima că 5.000 de militari din cadrul FA iugoslave au fost ucişi şi alţi 10.000 au fost răniţi. Prima grupare de avioane de vânătoare-bombardament de tipul F/A-18, din cadrul Forţelor Aeriene spaniole, care a participat la operaţiile NATO împotriva Iugoslaviei, a început redislocarea de la Baza aeriană militară Aviano din Italia la Baza aeriană militară Torrejon de Ardoz din Spania, lângă Madrid.

Această grupare a îndeplinit un număr de 200 de misiuni de luptă.

Situaţia refugiaţilor şi Operaţiunea „Allied Harbour“

Înaltul Comisariat ONU pentru Refugiaţi de la Geneva a elaborat un plan de întoarcere a refugiaţilor la casele lor, pentru mai mult de 800.000 de albanezi din Kosovo şi peste 50.000 de sârbi.

Planul consta în:

- etapa 1 - cele mai importante organizaţii umanitare urmau să întreprindă acţiuni de recunoaştere în provincie după care, ca primă măsură, să pună în operă infrastructurile şi necesităţile de ajutor acolo unde au rămas locuitori;
- etapa a 2-a - acordarea primelor ajutoare populaţiei cu mari nevoi şi sprijinirea primilor refugiaţi care se vor întoarce pe propria răspundere în provincie;

- etapa a 3-a - asigurarea întoarcerii în ţară a majorităţii refugiaţilor din statele vecine, cu ajutorul trupelor internaţionale şi reconstruirea provizorie a podurilor şi căilor de comunicaţii;

- etapa a 4-a - asigurarea revenirii tuturor refugiaţilor, reconstrucţia locuinţelor şi realizarea reconcilierii între sârbii şi albanezii din Kosovo.

KISSINGER VEDE PRIN CORTINE

În acele zile, toată lumea se zbătea pentru a pune cât mai repede în aplicare planul de pace. Diplomatul german Günter Pleuger a pornit-o rapid spre Moscova, chiar în seara zilei de 04 iulie 1999, pentru a discuta cu oficialii ruşi proiectul de rezoluţie ce va fi înaintat Consiliului de Securitate al ONU, spre aprobare. Apoi, de aici, Günter Pleuger şi emisarul UE, Martti Ahtisaari, aveau în plan să dea o fugă până în China, pentru a obţine sprijinul acesteia în adoptarea rezoluţiei. Şi, în sfârşit, trebuia să urmeze supunerea spre aprobarea Consiliului de Securitate a rezoluţiei privind Kosovo, în cursul săptămânii 07-13 iunie 1999, în situaţia în care Rusia şi China vor accepta proiectul, sau continuarea negocierilor între Uniunea Europeană, Federaţia Rusă şi China, în caz contrar.

O delegaţie NATO era deja în Iugoslavia pentru a participa la convorbirile cu reprezentanţii armatei iugoslave. Aceasta era condusă de generalul britanic Michael Jackson, comandantul forţelor NATO din Macedonia. Din delegaţie făcea parte şi un reprezentant al Preşedinţiei finlandeze.

In acest timp, trupele Alianţei dislocate în F.R.I. Macedonia au fost puse în stare de alertă, pentru 24 de ore, în vederea pregătirii pentru o dislocare rapidă în Kosovo.

Cu toate acestea, aviaţia aliată NATO a continuat să bombardeze, e drept, cu o intensitate ceva mai moderată, obiective militare şi civile din întreaga Iugoslavie, mai ales din provincia Kosovo.

În Kosovo, bombardamentele au vizat concentrările de trupe şi tehnică sârbe, angajate în luptă cu AEK în regiunea de graniţă cu Albania, fiind distruse, după datele furnizate de Alianţă, 25 piese de artilerie, 30 poziţii de artilerie, 12 tancuri, 8 transportoare blindate şi alte vehicule militare.

Avioanele au bombardat, ca şi până atunci, un punct de comandă şi un centru de transmisiuni din Pristina, depozitul de muniţii şi ce mai era pe lângă el din Kursumlija, aerodromurile militare Ponikve şi Batajnica, podul rutier de la Velika Orasje, depozitele de materiale logistice de la Cuprija şi Svetorzarevo, releele de radio şi telecomunicaţii din Pristina, Ljubovice, Dimitrovgrad, Besna Kobila şi Sremski Karlovci, staţiile de radio şi TV din Kragujevac, Kraljevo, Novi Sad, Nis şi Srbobran, firma „Farmakos“ din Zur, obiective militare şi civile din Sabac, Bogatic, Urosevac, Gnjilane, Djakovica, Suva Reka, Uzice, Leskovac, Ivanjica, Osonica, Kremna şi Decani, exploatarea minieră de la Novo Brdo, la 30 km est de Pristina, o fabrică din Prizren, relee de televiziune şi comunicaţii şi forte militare din zona Masivului Fruska Gora şi releul de televiziune din Trgoviste.

Preşedintele Comitetului Militar al NATO, amiralul Guido Venturoni, a precizat că, pentru KFOR, s-au destinat 48.000 oameni, din care 5.000 din partea partenerilor. În acel moment se lucra la definirea rolului fiecărui participant la KFOR şi la stabilirea tipurilor de unităţi şi mijloace. Amiralul italian a spus că ruşii refuză să acţioneze sub comanda NATO. Pentru aceasta, raporturile lor cu Alianţa vor fi stabilite prin acorduri succesive. Comanda va fi asigurată de NATO, sub mandat ONU, respectându-se principiul comenzii unice. Compunerea forţei: nucleul de bază al KFOR va fi constituit din brigăzi blindate şi mecanizate asigurate de principalele ţări NATO, adică de Marea Britanie, Italia, Franţa, Germania, SUA. Vor fi prezente unităţi de geniu, transmisiuni, logistice şi de poliţie militară. Va fi nevoie de câteva săptămâni până ce toţi cei 48.000 de militari din KFOR să se instaleze în Kosovo.

La Washington s-a prevăzut ca, în această viziune, contingentul american din cadrul KFOR să aibă un efectiv de 7.000 de militari şi să fie compus din:

- Divizia 1 Infanterie Motorizată din Germania, cu 150 de tancuri;

- o forţă aeriană operativă;
- un batalion de artilerie;
- 2-3 batalioane de geniu;
- un batalion de poliţie militară;
- companii de sprijin logistic.

Cei 4.000 de militari britanici destinaţi KFOR urmau să sosească în următoarele 72 de ore în F.R.I. Macedonia pentru a completa forţele deja staţionate în zonă. Cehia s-a angajat să participe fie cu o companie de cercetare fie cu una NBC sau cu una de transport.

Ruşii au declarat că vor pune la dispoziţie 5.000-10.000 de militari pentru constituirea viitoarei forţe internaţionale de menţinere a păcii în Kosovo. Slovacia a afirmat va trimite în Albania, sub comanda NATO, un batalion de geniu.

Austria era şi ea dispusă să participe la KFOR cu 250 de militari, care ar fi putut fi dislocaţi în Kosovo într-un interval de 60-90 de zile după retragerea trupelor sârbe din această provincie.

Ungaria urma să participe la KFOR cu un batalion de gardă, având un efectiv de 200 de militari, care putea fi dislocat în Kosovo în aproximativ 6-8 săptămâni. Ulterior, aceste forţe vor fi suplimentate cu un contingent tehnic.

Ucraina a anunţat că va participa şi ea cu 200 de militari la Forţa internaţională de pace care va fi dislocată în Kosovo.

Preşedintele american Bill Clinton a afirmat că suspendarea bombardamentelor NATO asupra Iugoslaviei ar putea avea loc foarte curând, cu condiţia ca FA sârbe să înceapă „o retragere verificabilă“ din Kosovo, iar consilierul prezidenţial pentru securitate, Sandy Berger, a declarat că scoaterea din starea de operativitate a sistemului de apărare antiaeriană sârb în 48 de ore şi retragerea totală a trupelor iugoslave din provincia Kosovo într-o săptămână, reprezintă timpul acordat Iugoslaviei pentru a arăta bunele intenţii ale autorităţilor de la Belgrad, condiţii în care s-ar putea încheia un acord de pace.

Dincolo de toată această frământare generată de o succesiune de gafe de proporţii, din care cea mai mare o reprezintă declanşarea, fără mandat al Consiliului de Securitate al ONU, a bombardamentelor împotriva Iugoslaviei, fostul secretar de stat al SUA, Henry Kissinger, a făcut o analiză a evenimentelor legate de războiul din Iugoslavia şi a repercusiunilor acestuia asupra ordinii mondiale în viitor, afirmând că:

- Rusia se simte umilită de acţiunile NATO, fapt care va influenţa negativ relaţiile ruso-americane pentru mult timp de acum încolo;

- China, care la începutul conflictului nu a avut o poziţie activă, a devenit virulentă în criticarea acţiunilor NATO, după bombardarea accidentală a ambasadei sale din Belgrad;

- în Europa, tradiţionala coeziune a Alianţei s-a dovedit a fi totuşi destul de fragilă, fapt la care s-a adăugat opoziţia în creştere a opiniei publice din ţările membre faţă de conflictul din Iugoslavia, precum şi poziţia stânjenitoare în care s-au trezit ţările nou primite, la prima lor activitate, ca participante la un război iniţiat de NATO;

- Administraţia americană duce o politică externă în sensul atingerii rapide a obiectivelor pe termen scurt (tactice) şi a obţinerii prin orice mijloace a sprijinului opiniei publice americane. Neabordarea obiectivelor pe termen lung (strategice) poate fi una din explicaţiile implicării americane în Kosovo;

- Washingtonul nu a analizat suficient nici implicaţiile noii doctrine a NATO de intervenţie în scopuri umanitare şi nici profilul istoric al Serbiei, care a luptat de-a lungul secolelor împotriva imperiilor turc şi austriac şi a sfidat puterea lui Hitler şi Stalin. Varianta războiului terestru a fost înlăturată încă de la început, NATO fiind încrezătoare într-o victorie facilă doar prin lovituri aeriene, nefiind pregătită corespunzător pentru un război de uzură. Cu toate încercările aliaţilor de a degrada imaginea lui Miloşevici, comparându-l cu Hitler, poziţia acestuia s-a consolidat, sârbii făcând corp comun în apărarea intereselor naţionale şi mai ales a provinciei Kosovo, a cărei semnificaţie istorică este deosebită pentru Serbia;

- la Rambouillet nu a fost o negociere, aşa cum s-a pretins, ci mai degrabă a fost un ultimatum dat sârbilor şi o justificare pentru declanşarea operaţiunilor aeriene, în caz de refuz;

- prin neglijarea sau marginalizarea poziţiei Rusiei în legătură cu criza din Balcani, Kosovo a devenit un simbol al sentimentului de frustrare al Moscovei după terminarea Războiului Rece, iar NATO nu mai este ceea ce s-a declarat la constituire, o entitate defensivă.

Rusia a fost pusă în faţa unei „dileme“: dacă poziţia sa este prea intransigentă faţă de Vest în legătură cu războiul din Iugoslavia, ar putea pierde sprijinul occidental pentru reformele sale; pe de altă parte, neimplicarea în sprijinul Iugoslaviei, un aliat tradiţional, ar

putea reduce şi mai mult influenţa sa în Balcani. De aceea Rusia se manifestă atât de activ în plan diplomatic pentru rezolvarea crizei, singura cale care poate rezolva „dilema“;

- în ciuda aparentei coeziuni a NATO, arătată la summit-ul de la Washington, criza din Kosovo a generat unele semne de întrebare asupra viitorului Alianţei, cum ar fi: *Care este rolul şi misiunea NATO în conflictele din afara ariei proprii de responsabilitate? Care este raportul între Europa şi America în cadrul Alianţei ? Poate Alianţa elabora strategii politice şi militare viabile de stabilizare a unor regiuni din Europa, chiar şi în zonele strategice limitrofe ariei de responsabilitate ?*

Privind dincolo de conflictul din Kosovo, Europa (inclusiv Anglia) pare decisă să-şi câştige autonomia faţă de SUA prin elaborarea propriilor instituţii politice şi militare, care să promoveze interesele europene.

Preşedintele Jacques Chirac a afirmat că va trebui să se acţioneze rapid în vederea instaurării păcii în Kosovo şi a enumerat etapele care vor trebui parcurse până la o reglementare definitivă a situaţiei:

- verificarea retragerii tuturor forţelor sârbe, retragere care condiţionează oprirea atacurilor NATO;
- adoptarea rezoluţiei Consiliului de Securitate al ONU;
- dislocarea unei forţe internaţionale;
- luarea în administrare a teritoriului de către UE;
- întoarcerea în siguranţă a refugiaţilor;
- începerea reconstrucţiei provinciei.

Preşedintele francez a mai precizat că NATO îşi va limita atacurile în Iugoslavia la obiective strict militare până când se va decide suspendarea definitivă a acestora.

În mediile elene de la Atena se aprecia că procesul de dezarmare a formaţiunilor aparţinând AEK va întâmpina mari dificultăţi, întrucât acestea şi-au extins raza de acţiune şi în nordul Albaniei şi Macedoniei, ajungând să numere peste 16.000 de luptători. Totodată, se considera că autorităţile de la Belgrad au organizat o puternică reţea de rezistenţă, bine dotată şi instruită, care va continua să se afle în provincie şi după retragerea forţelor sârbe.

PE MUCHIE DE CUŢIT

Prima rundă a discuţiilor dintre delegaţia NATO, condusă de comandantul forţelor NATO dislocate în Macedonia şi viitor şef al KFOR, generalul britanic Sir Michael Jackson, şi delegaţia iugoslavă condusă de secretarul adjunct al ministrului de externe, Obrad Stefanovic şi generalul Blajodi Kovacevic, membru al Statului Major al forţelor armate iugoslave, a avut loc la 05 iunie 1999, în localul restaurantului „Europa '93", situat în Macedonia, la 200 de metri de punctul de frontieră Blace.

Întâlnirea avea drept scop informarea părţii iugoslave asupra detaliilor privind aplicarea planului de pace, în primul rând a retragerii trupelor sârbe din Kosovo. Alianţa nu se aştepta ca partea sârbă să fie de acord cu cerinţele sale; ea venise să ordone punerea imediată în aplicare a ceea ce s-a hotărât. Deci, nu discuţii, ci supunere, dictat! Totuşi, rezultatele primei runde de negocieri au fost apreciate ca fiind „constructive". Şi-au însuşit şi militarii acest limbaj al diplomaţilor, al politicienilor. Nu e de mirare.

Deoarece partea sârbă a cerut un răgaz pentru a se consulta cu conducerea de la Belgrad, discuţiile urma să fie reluate la 06 iunie 1999, ora 09.00 (ora României), pe aeroportul macedonean Kumanovo.

La aceste discuţii, a fost prezentat ***Planul de retragere a trupelor sârbe din Kosovo***, care prevedea:

a) În prima etapă, va fi acordat un termen de 24 de ore autorităţilor de la Belgrad, pentru a dovedi că trupele iugoslave se retrag efectiv din Kosovo.

În accepţiunea NATO, prin „trupe iugoslave“ se înţelegea totalitatea unităţilor regulate ale forţelor armate, poliţiei de frontieră şi poliţiei militare, trupe speciale de cercetare–diversiune şi de intervenţie antiteroristă, precum şi gărzile naţionale, formaţiunile paramilitare etc.

Retragerea trupelor trebuia să fie încheiată în termen de 7 zile de la intrarea în vigoare a acordului dintre NATO şi autorităţile iugoslave, conform unei planificări care, printre altele, prevedea ca sistemele de apărare antiaeriană, unităţile de aviaţie, artilerie, rachete AA. şi radiolocaţie trebuiau retrase, în 48 de ore din Kosovo, pentru a permite avioanelor NATO să zboare la joasă altitudine, în scopul verificării retragerii trupelor iugoslave din Kosovo, pe rutele şi conform calendarului stabilit. Erau prevăzute:

- două coridoare pentru retragerea trupelor spre Serbia, urmând ca unităţile care vor respecta acest traseu să nu fie atacate;
- raioanele desemnate de Alianţă pentru concentrarea forţelor sârbe şi rutele de defluire a acestora;
- continuarea bombardamentelor NATO dacă nu vor fi îndeplinite aceste cerinţe;
- reluarea atacurilor dacă trupele sârbe vor începe retragerea, dar nu vor respecta termenul acordat.

Potrivit aceluiaşi plan, autorităţile militare iugoslave aveau obligaţia să pună la dispoziţia Alianţei toate informaţiile ce vor fi solicitate în legătură cu dispunerea câmpurilor de mine antipersonal, a barajelor antitanc, precum şi a altor obiective minate, care ar putea periclita siguranţa militarilor NATO.

b) În a doua etapă, urma să fie sistate raidurile aeriene ale NATO şi să înceapă desfăşurarea KFOR în Kosovo.

Provincia urma să fie împărţită în cinci sectoare, controlate de către SUA, Marea Britanie, Franţa, Italia, Germania, fiecare având propriul cartier general.

Federaţia Rusă, potrivit acestui plan, dispunea de un sector distinct, dar putea participa cu trupe, sub comanda NATO, în cadrul unuia sau mai multor sectoare.

Profitând de situaţie, la 05 iunie, oficiali ai NATO au declarat că preşedintele iugoslav Slobodan Miloşevici trebuie să se retragă din funcţie.

În unele medii din Rusia se comenta că, în planul de pace care urma a se implementa în Kosovo, trupele ruse nu se regăseau pentru că nu au mai fost acceptate de NATO, şi nu pentru că Moscova nu acceptă subordonarea trupelor sale Comandamentului KFOR, aşa cum motivau public oficialii american. Deşi, în declaraţiile de presă, NATO menţiona că Federaţia Rusă nu a dorit să trimită reprezentanţi militari pentru a participa la întâlnirea dintre generalul Jackson şi militarii sârbi, în fapt, Moscova nu a primit o astfel de ofertă. Pentru viitoarea rezoluţie ONU cu privire la implementarea planului de pace în Kosovo, Federaţia Rusă va vota pozitiv iar China se va abţine. Forţa de implementare a păcii KFOR va fi constituită, în principal din 5 brigăzi mecanizate, din SUA, Marea Britanie, Italia, Germania şi Franţa, dar din această forţă nu vor face parte militarii ruşi, deşi 10.000 sunt pregătiţi pentru o astfel de misiune.

În cursul zilei de 05 iunie 1999, raidurile aeriene ale NATO asupra Iugoslaviei au continuat cu intensitate redusă, bombardamentele vizând îndeosebi obiective din Kosovo. Au fost lovite concentrări de trupe, tancuri, transportoare blindate, puncte de comandă ale Armatei iugoslave şi Poliţiei speciale sârbe, relee radio, depozite de muniţie şi carburanţi, piese de artilerie, mortiere şi lansatoare de rachete.

În ultimele 24 de ore le situaţiai din acea vreme, *avioanele NATO au executat 536 de misiuni, dintre care 182 au fost de bombardament.*

Bombele şi rachetele NATO au lovit o fermă agricolă din Vrsac, la graniţa cu România, tunelul rutier de la Pirane, la 10 km nord-vest de Prizren, grupări de forţe din Pristina, Vrbnica, Bikuse, Pozlikusa, Planeja (lângă Prizren), Osonica (lângă Ivanjica) şi Pamazatin (lângă Pristina) şi blindate şi piese de artilerie în zona Urosevac Vronik şi Decani.

În acele momente, NATO lucra la definitivarea planului operaţional al KFOR, „Joint Gardian“, pentru a fi supus discutării şi aprobării ambasadorilor statelor membre NATO.

Misiunea urma să se declanşeze în momentul votării unei rezoluţii ONU care să o autorizeze.

Generalul britanic Michael Jackson a primit oficial comanda directă a celor 16.000 de militari dislocaţi în F.R.I. Macedonia. Sediul statului major al KFOR a fost stabilit la baza militară Kumanovo (Macedonia). El va coordona şi contingentul rus dacă se va ajunge la o înţelegere cu Moscova în acest sens.

Potrivit unor estimări ale NATO, forţa de pace KFOR va avea aproximativ 50.000 de militari, proveniţi din 30 de state, astfel:

Din state NATO:

- Marea Britanie - 13.000 de militari;
- SUA - 7.000 de militari;
- Franţa - 6.000 de militari;
- Germania - 6.000 de militari;
- Spania - 1.200 de militari;
- Italia - 2.000 de militari;
- Belgia - 1.100 de militari;
- Grecia - 1.000 de militari;
- Norvegia - 900 de militari;
- Polonia - 800 de militari;
- Canada - 800 de militari;
- Olanda - 700 de militari;
- Danemarca - 700 de militari;
- Portugalia - 290 de militari;
- Ungaria - 200 de militari.

Pentru Turcia, Islanda, Luxemburg şi Cehia nu se precizase încă numărul de militari care vor participa la KFOR;

Din statele partenere:

- Finlanda - 800 de militari;
- Suedia şi Ucraina - mai multe sute de militari;
- România - 250 de militari;
- Austria - 250 de militari;
- Bulgaria mai multe zeci de militari;
- Lituania - 30 de militari.

Pentru Slovacia, Slovenia, Estonia, Letonia şi Macedonia nu s-a precizat numărul de participanţi la KFOR.

Era un început al sfârşitului, dar drumul era încă lung până acolo, iar munca de o viaţă a sârbilor şi muntenegrenilor fusese nu

doar amarnic distrusă, ci și pe nedrept umilită. Nu pentru o astfel de misiune fusese creată Alianța Nord-Atlantică… Sau poate că da…

Oricum, rănile și nedreptățile istoriei de sute de ani, pe o falie strategică, așa cum este cea din zona în care a avut acest ultim rușinos război al mileniului doi, nu se pot vindeca nici cu bombe, nici cu negocieri, ci cu respect față de oameni, de munca lor, de viața, cu realism strategic și, mai ales, cu înțelepciune…

O SINCOPĂ

Discuţiile dintre delegaţiile militare ale NATO şi R.F. Iugoslavia privind detaliile retragerii trupelor iugoslave din Kosovo au fost reluate la 06 iunie 1999, orele 09.30, în localitatea macedoneană Kumanovo, la baza militară franceză.

Delegaţia iugoslavă, compusă din 13 membri, a fost condusă de prim-adjunctul şefului SMG al FA iugoslave, generalul Svetozar Marjanovic, nivelul de reprezentare fiind astfel superior celui din ziua precedentă. Din delegaţia iugoslavă au mai făcut parte adjunctul şefului SMG al FA iugoslave, generalul Blagoje Kovacevic, şeful Direcţiei Informaţii Militare, Branko Krga, precum şi adjunctul ministrului de interne, generalul Obrad Stevanovic.

Începând cu după amiaza zilei, la discuţii a participat ca observator şi ataşatul militar rus de la Belgrad, locotenent-colonelul Evgheni Barmjancev. De remarcat că, la puţin timp după sosirea ataşatului militar rus, convorbirile s-au întrerupt, fără a mai fi reluate.

Partea iugoslavă a cerut ca semnarea documentului privind retragerea FA sârbe din Kosovo să fie precedată de o rezoluţie a Consiliului de Securitate al ONU în care să se prevadă reglementarea conflictului. Delegaţia iugoslavă a insistat pe rolul ONU în procesul de pace şi a respins ideea ca discuţiile să se poarte numai între partea iugoslavă şi reprezentanţii NATO.

Pentru a elimina acest obstacol, comandantul forţelor NATO din Macedonia, generalul Jackson, a propus „semnarea provizorie, în cadrul negocierilor de la Kumanovo” a unui document privind

retragerea militară sârbă din Kosovo în aşteptarea votării unei rezoluţii a ONU care să prevadă, îndeosebi, dislocarea unei forţe multinaţionale de pace în provincia Kosovo.

Partea sârbă a mai emis însă alte cereri asupra cărora nu s-a convenit şi anume:

- prelungirea termenului finalizării retragerii din Kosovo la 10-14 zile şi începerea deplasării trupelor iugoslave după încetarea loviturilor aeriene NATO. Pentru prelungirea termenului au fost aduse drept argumente lipsa carburanţilor şi distrugerile provocate de bombardamentele NATO căilor de comunicaţii rutiere şi feroviare;

- asigurarea de garanţii că luptătorii AEK nu vor întreprinde atacuri asupra forţelor sârbe aflate în retragere. În acest sens, delegaţia iugoslavă a cerut ca NATO să instituie o zonă tampon între luptătorii AEK şi forţele sârbe, supravegherea eficientă a mişcărilor trupelor AEK şi dreptul ca militarii iugoslavi să poată deschide focul asupra forţelor albaneze în cazul unui atac din partea acestora;

- majorarea efectivelor trupelor sârbe acceptate pentru a se reîntoarce în Kosovo la 10.000.

La 07 iunie 1999, cele două delegaţii au părăsit localitatea Kumanovo fără a fixa o nouă rundă de convorbiri. Generalul Michael Jackson a declarat că discuţiile au eşuat şi, ca urmare, NATO îşi va relua bombardamentele cu intensitate sporită. În urma întreruperii convorbirilor de pace s-au înregistrat următoarele reacţii:

- începând cu data de 07 iunie 1999, orele 02.20, NATO şi-a intensificat raidurile aeriene vizând, după trei zile de întrerupere, inclusiv capitala iugoslavă, Belgrad;

- autorităţile militare iugoslave au decis amânarea începerii retragerii masive a trupelor din provincia Kosovo;

- preşedintele finlandez, Martti Ahtisaari, a anulat plecarea într-o vizită în China, planificată pentru seara zilei de 06 iunie 1999.

În cursul zilei de 06 iunie 1999, bombardamentele NATO au fost reduse ca intensitate, realizându-se totuşi aproximativ 100 de misiuni de bombardament, în special asupra unor obiective militare din Kosovo.

Avioane de luptă ale NATO au lovit obiective militare sârbe din localităţile Djakovica, Suva-Reka, Decani, Gnjilane şi satul Donja Udriga din apropiere, Kopaonik, Pec şi satul Rausici din

apropiere, Klina, Pristina, Urosevac, Lipljan, Kursumlija, Zajecar, satele Zur şi Planeja din apropiere de Prizren, Kacanik, Grekovac (în apropiere de Suva Reka) şi Borovac (în apropiere de Bujanovac).

După întreruperea convorbirilor de la Kumanovo, au fost bombardate câteva relee de comunicaţii din Serbia Centrală şi obiective din zona localităţilor Markovice (aproape de Kursumlija), Rausic (lângă Pec), Prokupljie, Djakovica, Gnjlane şi Zur.

SINERGIA „AERIAN-TERESTRU“

După rezultatele negative ale discuţiilor dintre delegaţiile militare NATO şi Iugoslaviei, Alianţa a dorit să le mai dea încă o lecţie sârbilor. De aceea, în cea de-a 76-a zi de atacuri aeriene, NATO şi-a intensificat raidurile aeriene, mărind numărul misiunilor de bombardament.

Atacurile s-au concentrat asupra forţelor şi tehnicii militare sârbe din Kosovo. După datele furnizate de Alianţă, au fost distruse sau scoase din funcţiune piese de artilerie, transportoare blindate şi alte vehicule militare, precum şi instalaţii de apărare antiaeriană. Au fost vizate, în aceeaşi măsură, depozite de muniţii şi combustibil şi puncte de comandă.

Avioane de luptă ale NATO au lovit obiective militare sârbe din localităţile: Pozarevac, Smederevo, Kursumlija, Sjenica, Bor, Paracin, Boljevac, Soko Banja, Knjazevac, Gornji Milanovac (releu TV), Munţii Kopaonik şi Rudnik (relee de comunicaţii), Bujanovac, Kragujevac, Nis, Pec, Pristina, Novi Pazar, Strpce (55 km sud de Pristina), Dobricevo (lângă Kuprija), Jagodina, Zajecar, Planeja (lângă Prizren), Donja Udriga (în apropiere de localitatea Gnjilane din Kosovo) şi Podgorița. Activitatea sistemelor iugoslave de apărare antiaeriană a fost scăzută. Împotriva avioanelor NATO au fost lansate două rachete sol-aer, care nu şi-au atins ţinta. Aviaţia iugoslavă nu a executat misiuni de luptă.

În noaptea de 07/08 iunie 1999, a fost din nou bombardată capitala iugoslavă Belgrad şi împrejurimile acesteia. Aviaţia NATO

a lovit rafinăriile de la Pancevo şi Novi Sad, precum şi aeroportul militar Batajnica. De asemenea, au fost lovite un releu de comunicaţii din masivul Fruska Gora şi poziţii ale FA iugoslave din zona Decane (la sud de Pec). Apărarea antiaeriană iugoslavă a ripostat asupra aviaţiei NATO care a zburat la mică înălţime.

Bilanţul NATO pentru cea de-a 75-a zi a Operaţiunii „Allied Force" arată că *au fost efectuate 483 de raiduri de aviaţie, din care 203 de bombardament*, fiind lovite: un depozit de muniţie, un punct de comandă, un releu de comunicaţii, o poziţie de apărare antiaeriană, 20 piese de artilerie, 17 vehicule blindate, 4 tancuri şi 15 autovehicule militare diverse.

În cursul nopţii de 06/07 iunie 1999, unele din misiunile avioanelor NATO au fost anulate şi, ca urmare, acestea au largat în Marea Adriatică, la aproximativ 65 Km de Comacchio, un mare număr bombe. În ziua de **07 iunie** s-a produs un eveniment pe care generalul Wesley Clark l-a considerat hotărâtor pentru ceea ce el numeşte „capitularea Serbiei". În articolul *„O acţiune interarme precoce ar fi salvat kosovarii"* (NN prin „kosovari" autorul înţelege albanezii din Kosovo), publicat în revista *„Le débat stratégique"* nr 45 din iulie 1999, Alain Joxe vorbeşte de o sinergie aerian-terestru, prin care susţine că un sistem de acţiuni terestre prin care forţele sârbe ar fi fost obligate să iasă din ascunzătoare şi să se expună loviturilor aeriene ar fi salvat situaţia şi ar fi asigurat victoria Alianţei şi salvarea albanezilor din provincie. În acest sens, el face apel la exemplul pe care generalul Clark l-a considerat hotărâtor în determinarea sârbilor să capituleze. El scrie: *„S-a putut verifica în ce mod sinergia aerian-terestru era «rentabilă», în ultimele săptămâni ale campaniei de lovituri; câteva acţiuni ale UCK la frontiera albaneză au obligat armata sârbă la începutul lui iunie să se descoperă pentru a lupta şi atunci ea a suportat, datorită localizărilor transmise de UCK, lovituri precise cu cluster-bombes lansate de avioanele B-52 şi tirurile avioanelor antitanc A-10, care au produs pierderi insuportabile (mai ales la 7 iunie). Acestea au fost determinante pentru capitularea sârbă care a survenit două zile mai târziu.*

S-ar fi putut începe cu aceasta - spune autorul.

Pentru a opri descompunerea armatei, deja amorsată prin revolta din luna mai a recruţilor, a trebuit să fie oprite operaţiunile

sârbe în Kosovo şi să se repatrieze în Serbia forţele aproape intacte. Li se lăsase mână liberă două luni, şi ele părăseau un Kosovo complet distrus, golit şi ruinat."

Cât de uşor este să-i acuzi totdeauna pe alţii şi numai pe aceştia!

Se vede însă că unii din cei care scriu prin toate publicaţiile, care încearcă să întoarcă pe toate feţele (desigur, în favoarea Occidentului) situaţia creată în Kosovo şi soluţiile găsite, nu cunosc nici poporul sârb şi nici marile tragedii ale Balcanilor.

Lăsând la o parte convingerile sau speculaţiile occidentalilor cu privire la „victoria" Alianţei (ca şi cum ar fi o „victorie" faptul că 19 ţări, reunite în cea mai puternică alianţă militară din lume, au bombardat (sau au fost de acord cu bombardarea), fără nici o justificare acceptabilă în filosofia şi în normele de drept, o ţară care fusese deja supusă, cu mulţi ani înainte, celei mai cumplite pedepse din lume – izolarea, embargoul), discuţiile reprezentanţilor Grupului celor 8 s-au continuat. Astfel, la 07 iunie, miniştrii de externe ai statelor din G-8 s-au întâlnit la Petersberg (lângă Bonn) pentru redactarea rezoluţiei care urma să fie înaintată ONU privind Iugoslavia. Din cele 20 de puncte ale rezoluţiei, au fost adoptate 17. În legătură cu ultimele trei, ministrul de externe rus, Igor Ivanov, a declarat că „acestea prezintă deficienţe de formulare, dar dezbaterea lor va continua".

Igor Ivanov s-a deplasat la Moscova, pentru consultări suplimentare referitoare la structura de comandă şi compunerea forţei de menţinere a păcii în Kosovo, precum şi la unele prevederi privind acuzarea pentru crime de război a celor 5 oficiali iugoslavi, printre care şi Miloşevici. Erau unele probleme de discutat şi în ceea ce priveşte mandatul forţei de menţinere a păcii.

Pe timpul dezbaterii rezoluţiei, s-au conturat trei puncte de vedere, privind cronologia etapelor de aplicare a planului de pace:

SUA au susţinut următoarea variantă:

- *retragerea forţelor sârbe din Kosovo;*

- *adoptarea de către Consiliul de Securitate al ONU a unei rezoluţii prin care se va autoriza forţa internaţională de menţinere a păcii în Kosovo, cu participarea NATO;*

- *declararea încetării bombardamentelor;*

- *semnarea unui acord între forţele militare iugoslave şi reprezentanţii militari ai NATO.*

Federaţia Rusă a venit cu o altă variantă care prevedea:

- *încetarea bombardamentelor;*
- *elaborarea rezoluţiei CS/ONU;*
- *retragerea trupelor iugoslave;*
- *desfăşurarea KFOR.*

Reprezentanţii statelor europene, susţinuţi de preşedintele finlandez Martti Ahtisaari, au propus o soluţie de compromis, respectiv:

- *aprobarea unei rezoluții a Consiliul de Securitate al ONU simultan cu încheierea unui acord militar între NATO şi Belgrad referitor la retragerea trupelor;*
- *oprirea bombardamentelor NATO concomitent cu executarea retragerii trupelor iugoslave din Kosovo.*

Pornind de aici, emisarul special, Martti Ahtisaari, a declarat că a primit asigurări, la 07 iunie, din partea preşedintelui iugoslav, Slobodan Miloşevici, că partea sârbă va respecta acordul de pace.

Urma ca, după definitivarea textului rezoluţiei de către miniştrii de externe G-8, Consiliul de Securitate al ONU să se întrunească şi să aprobe această rezoluţie. În conţinutul rezoluţiei erau şi prevederi referitoare la mandatul KFOR şi măsuri de finanţare. Astfel, KFOR urma să fie finanţată după modelul Bosnia, respectiv de către NATO şi organismele europene, ONU finanţând numai forţele internaţionale de poliţie civilă care vor fi trimise în Kosovo.

Asistentul pentru *„peacekeeping“* al secretarului general al ONU a convocat, pentru data de 09 iunie 1999, reprezentanţii a 53 de state, printre care şi România, pentru a prezenta oferta de participare la forţa de poliţie civilă internaţională din Kosovo.

La 07 iunie 1999, au fost reluate convorbirile dintre delegaţiile militare ale NATO şi Iugoslaviei în localitatea macedoneană Tabanovce, situată la frontiera dintre Macedonia şi Serbia. Delegaţia iugoslavă, condusă de adjunctul ministrului de externe, Nikola Vujovic, s-a întâlnit cu generalul american, Doug Fugerson, alţi oficiali ai NATO, precum şi cu câţiva observatori occidentali. S-au stabilit unele detalii tehnice ale retragerii, care urmau să se aplice

după intrarea în vigoare a înţelegerilor politice din cadrul G-8 şi ONU.

Şeful delegaţiei militare a NATO la negocierile de la Kumanovo, generalul Michael Jackson, a declarat că, în zilele anterioare, nu s-a putut ajunge la un acord cu reprezentanţii iugoslavi privind retragerea forţelor armate sârbe din Kosovo, deoarece delegaţia iugoslavă a prezentat o propunere care, în opinia generalului britanic, nu permitea întoarcerea în siguranţă a refugiaţilor şi nici retragerea completă a trupelor sârbe.

Propunerea respectivă prevedea o retragere în două etape a forţelor iugoslave, în scopul împiedicării AEK de a profita de această conjunctură. După prima etapă a retragerii, în viziunea sârbilor, ar fi urmat începerea desfăşurării KFOR, iar după preluarea controlului de către forţa multinaţională a zonei de la frontiera provinciei Kosovo cu Albania şi Macedonia, s-ar fi executat retragerea totală a forţelor iugoslave. Ceea ce pare foarte logic, dacă se avea în vedere comportamentul AEK, de care, bineînţeles, NATO ori nu avea cunoştinţă, ori îl considera firesc şi îl încuraja. La urma urmei, AEK s-a comportat, în timpul bombardamentelor, ca o adevărată forţă terestră a Alianţei, iar aviaţia aliată a acţionat şi în favoarea acesteia. Este clar pentru toată lumea.

S-a precizat că propunerea sârbă nu este în concordanţă cu acordul acceptat la 03 iunie 1999 de autorităţile de la Belgrad şi, ca atare, nu putea fi acceptată. Urmările se cunosc. Şi lucrurile încă nu se lămuriseră. Nici atunci, nici acum.

Reprezentanţii NATO au cerut delegaţiei militare sârbe la Kumanovo ca forţele armate sârbe să se concentreze în raioane prestabilite şi din acestea să înceapă evacuarea pe traseele indicate de conducerea Alianţei. Bineînţeles, sârbii nu puteau accepta aşa ceva. Ar fi însemnat să se constituie în ţinte fixe pentru aviaţia NATO şi să expună loviturilor acesteia toate forţele. O a doua condiţie pusă de NATO s-a referit la retragerea tuturor forţelor iugoslave din Kosovo şi crearea unei zone tampon demilitarizată de 25 km, în interiorul Serbiei, de-a lungul graniţei cu Kosovo. La aceasta s-a mai adăugat şi obligaţia forţelor sârbe de a marca toate câmpurile de mine plantate de forţele iugoslave la graniţa cu Albania şi FRI Macedonia. Sârbii nu au acceptat aceste condiţii.

Un sondaj de opinie efectuat în acele zile în SUA reflecta continua scădere a sprijinului populaţiei pentru implicarea militară americană în Balcani. Procentajul celor care susţineau participarea militară a SUA în conflictul iugoslav era sub 50 %. Astfel, din cei chestionaţi, numai 48% au susţinut intervenţia militară a SUA în Balcani, 47% au apreciat drept o greşeală declanşarea loviturilor aeriene în Iugoslavia, 48 % au dezaprobat trimiterea de militari americani pentru a participa la o misiune NATO de menţinere a păcii în Kosovo, iar 46 % au fost de acord. De asemenea, peste 80 % au declarat că Slobodan Miloşevici trebuie tratat ca şi criminal de război. În acelaşi timp, 6 din 10 americani sprijineau planul de pace anunţat la 03 iunie 1999.

Interesantă este şi poziţia lui Jiri Dienstbier, reprezentantul special al ONU pentru drepturile omului în Iugoslavia. El a precizat că pacea, în regiune, va rămâne fragilă, atâta timp cât comunitatea internaţională nu va adopta o strategie globală pentru Balcani. Acum există şanse de a pune capăt greşelilor făcute în ultimii zece ani. În caz contrar, vor izbucni foarte curând noi conflicte în Bosnia, Albania şi Macedonia. Una din condiţiile esenţiale pentru stabilizarea zonei este dezarmarea AEK. După părerea onusianului Dienstbier, NATO a eşuat în realizarea tuturor obiectivelor sale. El a precizat că, în acel moment, situaţia era cu mult mai rea decât în urmă cu două luni. În acest timp, preşedintele Miloşevici şi-a consolidat puterea şi se impunea alocarea unor fonduri uriaşe pentru refacerea economică a zonei, dacă nu se dorea izbucnirea unor noi conflicte.

Rusia nu a fost mulţumită cu situaţia creată, dar nici nu a considerat-o un capăt de lume. În etapa următoare, ea şi-a propus să-şi crească rolul şi să-şi impună poziţia în redactarea textului rezoluţiei Consiliului de Securitate al ONU, să rezolve problema prezenţei la KFOR, adică să nu acţioneze sub conducerea NATO, să-şi asigure participarea la reconstrucţia Iugoslaviei, să acorde în continuare ajutoare umanitare Iugoslaviei. Ceea ce era foarte frumos din partea ei, dar nu prea avea cum face toate acestea şi, mai ales, cu ce.

Nici Ungaria nu a stat de o parte. Era momentul să se mai facă o declaraţie, să se mai exprime încă o dată punctul de vedere al maghiarimii, ca să intre bine în capul Europei şi al Alianţei că

ungurii au o problemă pe care Occidentul este dator s-o rezolve, în numele solidarităţii Ungariei cu el, în numele civilizaţiei din care Ungaria face parte, iar celelalte state din zonă nu. În localitatea austriacă Gotweig, premierul Viktor Orban s-a referit, într-o expunere, şi la chestiunea Kosovo, apreciind că situaţia din Iugoslavia poate fi cu adevărat rezolvată dacă se va găsi o soluţie cuprinzătoare şi eficientă pentru toată zona balcanică. În concepţia liderului ungar, planul de pace trebuia să asigure maghiarilor din Voivodina păstrarea identităţii naţionale în condiţii optime, democratice, în cadrul Iugoslaviei. În cadrul crizei din Kosovo, după părerea lui, a fost necesară rezolvarea a trei probleme de importanţă deosebită pentru Ungaria*:*

- *stoparea tendinţei de atragere a Ungariei într-un conflict balcanic de amploare;*

- *prevenirea producerii de atrocităţi împotriva maghiarilor din Voivodina;*

- *probarea calităţii de nou membru al NATO printr-o participare activă la acţiunile umanitare ale Alianţei.*

Orban considera că în Voivodina nu au avut loc acte de violenţă la adresa etnicilor maghiari, deoarece NATO a luat în considerare punctul de vedere ungar în care se exprima îngrijorarea faţă de posibilitatea declanşării unor acţiuni de pedepsire a populaţiei maghiare din această provincie, în cazul în care Ungaria ar fi fost participantă activă la acţiunea împotriva Iugoslaviei. În acelaşi timp, guvernul de la Budapesta a făcut demersurile necesare pe plan extern pentru a arăta comunităţii internaţionale pericolul în care se găseşte populaţia maghiară din Voivodina. Şi, în sfârşit, sârbii au dat dovadă de un minimum de realism, înţelegând la timp consecinţele nefaste pe care le-ar suferi dacă ar trece la epurări etnice şi în Voivodina.

Cine citeşte aceste rânduri nu poate să nu înţeleagă ceea ce, de fapt, se spune prin ele.

Situaţia refugiaţilor

Parlamentul norvegian a aprobat acordarea de ajutoare umanitare pentru populaţia din Kosovo în valoare de 350 de milioane de coroane norvegiene (aproximativ 45 milioane de dolari). Valoarea

totală a ajutoarelor umanitare acordate acestei provincii se ridică la aproximativ 75 milioane de dolari.

Presa italiană semnala, în acele zile, noua dimensiune a confruntării care se anunța în Kosovo: „în vreme ce un milion de albanezi din Kosovo aşteaptă să se întoarcă la casele lor, 100.000 de sârbi se pregătesc să plece din provincie".

Confirmând parcă spusele presei italiene, dar şi „strategia culiselor evenimentelor din zonă, purtătorul de cuvânt al Pentagonului, K. Bacon, a apreciat că provincia Kosovo nu va fi locul cel mai bun pentru sârbi. Pornind de la sintagma circumstanțială, potrivit căreia „*nimeni nu-i va constrânge să părăsească provincia",* Bacon a lăsat să se înțeleagă că este mai bine dacă o mare parte din sârbi s-ar retrage o dată cu trupele iugoslave din Kosovo.

Quod erat demonstrandum.

A FOST CREAT UN PRECEDENT

În ziua de 08 iunie 1999, miniştrii de externe ai G-8 au definitivat proiectul rezoluţiei privind Kosovo, care a fost înaintat Consiliului de Securitate al ONU. (*Anexa 2*)

În aceeaşi zi, a avut loc o primă reuniune a Consiliului de Securitate al ONU, destinată discutării proiectului de rezoluţie elaborat de G-8 pentru soluționarea situaţiei din Kosovo. În acest sens, NATO a anunţat că, în perioada imediat următoare, se va adopta o hotărâre cu privire la suspendarea raidurilor aeriene aliate împotriva Iugoslaviei.

Atât secretarul american al apărării, William Cohen, cât şi preşedintele Comitetului Întrunit al Şefilor de State Majore, generalul Henry Shelton, au acceptat prelungirea retragerii sârbe din Kosovo cu 1-2 zile peste durata celor 7 zile prevăzută în acordul politic.

NATO a cerut AEK să prezinte un calendar clar de retragere şi dezarmare a luptătorilor săi. Alianța a avertizat AEK să nu permită reluarea ostilităţilor împotriva forţelor iugoslave, ameninţând că va folosi forţa, dacă situaţia o va impune. Ascultător – cel puţin în perioada iniţială –, comandantul AEK, Hashim Thaci, a declarat că albanezii din Kosovo nu vor perturba retragerea forţelor sârbe din provincie şi că îşi vor onora angajamentele de pace.

Discuţiile între reprezentanţii iugoslavi şi cei ai NATO asupra detaliilor tehnice privind retragerea forţelor armate sârbe din Kosovo s-a reluat la data de 08 iunie, în localitatea Kumanovo. Delegaţia

NATO a fost formată din oficialităţi militare americane, italiene, franceze şi britanice, printre care: generalul Michael Jackson, comandantul KFOR, şi generalul Del Vecchio, comandantul brigăzii italiene „Garibaldi“, din compunerea KFOR, iar delegaţia iugoslavă a fost condusă de locţiitorul şefului Statului Major General al Armatei Iugoslave, generalul Svetozar Marjanovici. Din această delegaţie a făcut parte şi adjunctul ministrului de externe, Nikola Vujovici.

NATO a remis delegaţiei iugoslave un document cu detaliile privind retragerea trupelor sârbe din Kosovo, dar convorbirile au intrat în impas ca urmare a neajungerii la o poziţie comună privind dezarmarea AEK, menţinerea unei forme de control a autorităţilor iugoslave la frontiera cu Albania şi Macedonia, pentru a preveni revenirea luptătorilor AEK în Kosovo, odată cu întoarcerea refugiaţilor, constituirea zonei tampon în nordul provinciei între trupele iugoslave şi NATO şi valoarea efectivelor iugoslave care vor fi admise în Kosovo.

Întâlnirea a fost întreruptă pentru ca membrii delegaţiei iugoslave să se consulte cu Belgradul, urmând ca discuţiile să fie reluate.

Adjunctul ministrului iugoslav de externe, Nikola Vujovic, a afirmat că principalul dezacord în cadrul convorbirilor dintre delegaţiile militare iugoslavă şi NATO a fost controlul asupra posturilor de frontieră din Kosovo. El a declarat că planul de pace acceptat de Belgrad prevede respectarea integrităţii teritoriale şi a suveranităţii R.F. Iugoslavia, ceea ce include şi controlul asupra punctelor de trecere de la frontiera acesteia.

Vujovic a subliniat că R.F. Iugoslavia doreşte să menţină la frontiere vameşii săi şi alte persoane însărcinate să supravegheze întoarcerea refugiaţilor în Kosovo, precizând că oficialii vămilor nu sunt nici poliţişti, nici militari.

La data de 08 iunie 1999, purtătorul de cuvânt al Pentagonului, Ken Bacon, a declarat că, potrivit informaţiilor pe care le deţine, sârbii se pregătesc să se retragă din Kosovo, un indiciu în acest sens constituindu-l numărul mare de autovehicule de transport care au fost trimise în regiune.

În cea de-a 76-a zi a Operaţiei „Allied Force“ au fost efectuate *650 de raiduri de aviaţie, din care 220 de bombardament*. Au fost lovite, după datele furnizate de NATO, 6 depozite de muniţie şi carburanţi, o bază de instrucţie, două aeroporturi, o staţie radar de avertizare timpurie, 20 de piese de artilerie, 19 vehicule blindate, 6 tancuri, 9 aruncătoare de mine, o baterie de apărare antiaeriană şi 8 lansatoare multiple de rachete.

Avioane de luptă ale NATO au lovit obiective militare iugoslave din zona localităţilor Urosevac, Dragas (sudul provinciei Kosovo, în apropierea frontierei cu Albania), Kosovska Mitrovica, Munţii Kopaonik, Dobricevo (lângă Cuprija - un obiectiv industrial), Bujanovac (16 km sud-vest de Vranje) şi Prizren (obiective militare). Au fost survolate localităţile Bor, Niş, Podujevo, Vranje, Pirot, Kraljevo, Pristina, Kosovska Mitrovica, Kacanik, Cacak, Prizren (zona Planeja), Pec, Muntii Sar, Urosevac, Kukavica şi Gnjlane.

S-au continuat, cu intensitate, şi luptele dintre forţele sârbe şi AEK. Iugoslavii au bombardat două sate albaneze, Liugaj şi Bajram Curri, şi au pătruns aproximativ 25 km în adâncimea teritoriului albanez, urmărind luptători AEK. Artileria iugoslavă a mai lovit un releu albanez de televiziune, utilizat pentru transmiterea de emisiuni anti-sârbeşti şi a bombardat împrejurimile localităţii Dobrun, în apropierea punctului de frontieră Morina.

În acelaşi timp, aviaţia NATO a bombardat poziţiile întărite ale două batalioane iugoslave în zona Munţilor Pashtrik, provocând moartea câtorva sute de militari iugoslavi, după aprecierile Alianţei.

Se aprecia, încă o dată, că ofensiva terestră lansată săptămâna trecută de AEK a obligat forţele sârbe să-şi părăsească poziţiile camuflate şi să se regrupeze, devenind ţinte uşoare pentru aviaţia NATO, în special pentru avioanele A-10 şi B-52 care au bombardat poziţiile iugoslave din zona delimitată de nordul Muntelui Pashtrik şi zona de graniţă Morina - Valea Drinului Negru.

Autorităţile iugoslave intenţionau, la acea dată ca în jur de o treime din forţele aflate în acele momente în Kosovo să fie dislocate în Muntenegru. Între acestea se aflau: Brigada 15 Mecanizată, Brigada 83 Tancuri şi Brigada 549 Infanterie. În acest fel, forţele iugoslave din Muntenegru atingeau un număr de aproximativ 40.000 de militari. Surse arătau că motivaţiile unei astfel de manevre ţin de descurajarea tendinţei de secesiune promovată de preşedintele Milo

Djukanovic, care ar urma să ducă la independenţa Muntenegrului. Această manevră era favorizată şi de faptul că planul de pace nu prevedea o zonă-tampon de securitate la graniţa dintre Kosovo şi Muntenegru, ceea ce permitea FA iugoslave să se afle în apropierea provinciei. De fapt, acesta pare să fie adevăratul scop al acestei manevre. De asemenea, observatorii considerau că, o dată cu implementarea planului de pace, se va înregistra un exod al populaţiei sârbe din Kosovo în Muntenegru, atrasă în principal de faptul că Muntenegru nu a fost distrus de război. Belgradul dorea să asigure astfel protecţia acestei populaţii faţă de eventualele măsuri anti-sârbe, întrucât, potrivit unor surse, în ultimele săptămâni, se înregistraseră tensiuni între poliţia Muntenegrului şi Armata a 2 iugoslavă din Podgorița, în special când armata a încercat să preia controlul asupra principalelor centre de comunicaţii. Dislocând trupe suplimentare, Belgradul spera, în viziunea occidentalilor, să descurajeze orice confruntare, în special prin schimbarea raportului de forţe.

Autorităţile muntenegrene au cerut ca NATO să nu permită redislocarea militarilor iugoslavi din Kosovo pe teritoriul Republicii Muntenegru.

Cel mai mare triumf şi l-a însuşit însă AEK. Aceasta achiziționase, în ultimele luni, armament modern, printre care rachete antiaeriene SA-7 şi Stinger, lansatoare de rachete antitanc RPG - 7, pistoale-mitralieră AK - 47, HKG - 3, SSG - 69, aruncătoare de bombe calibru 82 şi 120 mm, lansatoare de grenade, mine antipersonal, muniţii şi alte materiale explozive. Acest armament a fost furnizat clandestin din Albania, Italia, Elveţia, Israel, Africa de Sud, Bulgaria, Bosnia-Herţegovina, China, Ucraina, Cipru, Turcia, Croaţia şi Muntenegru, sub acoperirea transporturilor de ajutor umanitar acordat populaţiei refugiate din Kosovo.

Fondurile au provenit din „taxa de independenţă“, prin care fiecare albanez din diaspora plătea 3% din veniturile pe care le realiza, din traficul de droguri şi alte activităţi ilegale. Unele surse ruse au afirmat că în cadrul AEK s-au înrolat şi luptători ceceni musulmani, iar în Cecenia se aflau baze de antrenament ale albanezilor din Kosovo.

Dar războiul se apropia de sfârşit. Negocierile îşi urmau cursul lor firesc, iar strategia Occidentului – aceeaşi de sute de ani – se materializa şi se va materializa pas cu pas. Nimeni nu putea fi însă fericit. Ba, mai mult, se crease un precedent extrem de periculos. Dacă o minoritate (care poate fi majoritară într-o anumită zonă a unui stat de drept) doreşte secesiunea acelui spaţiu, atunci ea nu are decât să-şi facă, precum albanezii, o „armată de eliberare“, finanțată din traficul de droguri, din economia subterană etc. sau, prin bunăvoința uneia sau mai multor mari puteri, dar şi din alte surse (impozitul pe eliberare), şi să treacă la acţiune. În faţa faptului împlinit, NATO va acuza statul de drept de genocid, de încălcarea drepturilor omului, de dictat şi, în caz că nu cedează acel spaţiu, va trece la bombardarea şi distrugerea economiei, infrastructurilor şi valorilor pe care oamenii acelei ţări le-au realizat, poate, în sute de ani. Şi, gata, totul s-a rezolvat!

Deja, precedentul Kosovo a fost urmat, în 2014, de precedentul Crimeea… Poate și Donbas și Lugansk… Și ci8nemai știe!

Condiţiile ca o astfel de strategie să reuşească sunt doar câteva:

- minoritatea respectivă, înainte de a trece la fapte, să aibă un… girant;

- statul din care face parte minoritatea să nu fie foarte bine văzut de marile puteri (în acest scop, minoritatea, sprijinită de statul-nucleu sau de cei interesaţi, trebuie să denigreze prin toate mijloacele statul din care face parte);

- interesul Forţei (al uneia sau alteia dintre marile puteri) să câştige ceva foarte substanțial din această afacere (de pildă, resurse naturale sau un pilon… geostrategic) etc.

Ce simplă este, totuși, lumea asta complicată!

Și nici măcar bisericile nu mai sunt eterne!

ZIUA A 79-A, ULTIMA ZI

10 iunie 1999. Ultima zi a bombardamentelor. Ar fi trebuit ca totul să fie simbolică. Să fie înscrisă într-un calendar! Se ajunsese, în sfârşit, la un acord de pace. N-a fost însă aşa. Înregistratorii au consemnat 443 ieşiri/avion, din care 60 misiuni de bombardament împotriva unor obiective ale apărării antiaeriene sârbe şi a concentrărilor de trupe din localităţi situate la graniţa cu Albania. Nici sârbii n-au cedat euforiei sau iluziei. Şi ei, la rândul lor, sub bombele NATO, în dimineaţa zilei de 10 iunie, au tras cu artileria asupra unor zone de pe teritoriul Albaniei.

Cronica bombardamentelor se încheia însă aici. Începea o alta nu la fel de sângeroasă, dar nici lipsită de preţul sângelui. Observatorul va consemna, oră cu oră şi minut cu minut, punerea în aplicare a Acordului. Cu A mare.

Astfel, la ora 13.00, comandantul FA iugoslave din Kosovo, generalul Nebojsa Pavkovic, a ordonat începerea retragerii trupelor iugoslave din provincie. Surse diplomatice de la Bruxelles au confirmat că retragerea se executa efectiv, în conformitate cu acordul semnat în acest sens.

La ora 13.15, un număr de 10 vehicule (dintre care 3 camioane şi 2 autobuze cu militari) au părăsit provincia prin localitatea Merdare, din nordul Kosovo.

Pe şoseaua dintre Merdare şi Podujevo a fost semnalată prezenţa unei coloane de aproximativ 100 de vehicule militare, formată din tunuri antiaeriene, lansatoare de rachete, camioane şi

maşini de teren. Din zona Podujevo au fost retrase un spital de campanie, 30 de camioane şi 50 de autobuze.

La ora 14.15 (ora României), NATO a confirmat că forţele sârbe au început retragerea din provincia Kosovo. Ca urmare, ***secretarul general al Alianţei Nord-Atlantice, Javier Solana a anunţat, la 10 iunie 1999, ora 16.23 (ora României), suspendarea bombardamentelor asupra R.F. Iugoslavia.***

În aceeaşi zi, la ora 20.05, Consiliul de Securitate al ONU a aprobat rezoluţia privind Kosovo. Din cei 15 membri, 14 au votat în favoarea adoptării rezoluţiei, iar China s-a abţinut. Imediat NATO a dat ordinul de dislocare în provincie a trupelor KFOR.

Prima misiune a militarilor din componenţa KFOR era instalarea unui punct de comandă la Pristina, sub comanda generalului Michael Jackson.

Comandantul Corpului de Armată iugoslav din Pristina, generalul Lazarevic, a declarat că desfăşurarea forţei internaţionale va începe la data de 11 iunie 1999, orele 15.30 GMT.

Preşedintele Slobodan Miloşevici a consemnat şi el încetarea bombardamentelor şi trecerea la aplicarea acordului. În mesajul televizat adresat naţiunii, el a precizat că „agresiunea NATO s-a încheiat". Un prim bilanţ pe care l-a făcut liderul iugoslav părea incredibil. El a spus naţiunii că ***„forţele iugoslave au înregistrat, pe parcursul celor 79 de zile de bombardament, 462 militari şi 114 poliţişti morţi".*** Preşedintele iugoslav a ţinut să adauge, spre liniştea sârbilor, că nu s-a renunţat la provincia Kosovo, iar integritatea teritorială a Serbiei este garantată. *„Nu numai că ne-am apărat ţara* – a spus Miloşevici –, *dar am determinat ONU să funcţioneze, să ia atitudine faţă de războiul din Balcani. Suntem mândri de armata iugoslavă care a demonstrat că nu poate fi înfrântă".*

Nu ştim ce anume credea şi ce anume nu credea controversatul preşedinte al Iugoslaviei, dar comportamentul poporului sârb a fost, ca de fiecare dată în situaţii tragice, la mare înălţime. Lecţia servită de sârbi Europei şi, mai ales, românilor, va fi învăţată abia… mâine. Pentru că, astăzi, sub sceptrul dreptului puterii, ochii nu pot să vadă, urechile nu pot să asculte, gândurile nu se pot aduna, iar frica îşi are şi ea locul ei sub soare.

Adjunctul ministrului iugoslav de externe, Nebojsa Vujovic, a declarat că, în prima fază, urmează să fie retraşi din Kosovo 6.000 de

militari şi 100 de tancuri. Lideri politici şi religioşi sârbi au lansat un apel minorităţii sârbe din Kosovo să nu părăsească provincia odată cu realizarea acordului de pace.

Această populaţie nu mai putea fi însă liniştită cu promisiuni şi sloganuri. De la 1389 încoace, asupra ei s-a exercitat fără încetare o continuă agresiune. Dar cine să ia în seamă un astfel de adevăr atât de greu şi atât de dramatic! În veacurile care au urmat, mai marii Europei erau preocupaţi să delimiteze falia strategică musulmană şi să pună în operă cât mai repede spiritul păcii de la Westfalia!

De aceea, după acordul de încetare a bombardamentelor şi de retragere a forţelor iugoslave din Kosovo, sârbii din această provincie, cândva inima regatului de la Nimanja, s-au simţit iarăşi trădaţi şi părăsiţi. Zeci de familii şi-au strâns în grabă bocceluţa şi s-au refugiat în Serbia sau unde au văzut cu ochii. Occidentul nu a făcut o tragedie din asta. În fond, aşa le trebuie, dacă sunt sârbi! Şi, oricum, Europa este deschisă. Fiecare se poate stabili unde doreşte ele. Şi aşa statele naţionale, care unii dintre mai marii europeni, au făcut atâta rău continentului!... Şi, oricum, în marile state civilizate europene sunt multe curţi de măturat, multe latrine de curăţat şi multe treburi de slugi!

La capătul acestei tragedii (care, totuşi, nu se încheiase şi nu s-a încheiat nici acum), liderul Mişcării Sârbe de Reînnoire, Vuk Draskovic, a declarat că Iugoslavia ar trebui să treacă printr-un „proces de denazificare“. În opinia sa priorităţile Serbiei erau, la acea dată, următoarele:

- eliminarea din guvern a forţelor antieuropene şi extremiste;
- dezvoltarea colaborării cu Muntenegru;
- organizarea de noi alegeri generale, sub controlul comunităţii internaţionale.

O altă bătălie, la fel de cumplită ca bombardamentele NATO, poate chiar mai grea şi mai adâncă, începuse. Bătălia pentru putere.

În acest timp, AEK jubila, considerând că a obţinut o mare victorie. De aceea, comandantul KFOR, generalul britanic Michael Jackson a declarat că, dacă AEK va încălca acordul de încetare a focului, va suporta consecinţele, NATO neadmiţând sub nici o formă intervenţia AEK pe timpul retragerii forţelor iugoslave.

Totuşi, Statul Major al AEK pregătea deja planurile de dislocare rapidă în Kosovo a luptătorilor săi din Albania, pe măsura

retragerii forţelor sârbe. Şi nimeni nu l-a împiedicat să le pună în aplicare. Deşi liderii militari ai AEK au primit în mod pozitiv acordul militar semnat la 9 iunie 1999, ei au avertizat că vor intra în Kosovo cât de curând posibil.

Acordul prezentat preşedintelui Slobodan Miloşevici făcea referire la dezarmarea AEK, dar, spre deosebire de acordul de la Rambouillet, nu se specifica un calendar precis.

Se considera că menţinerea la putere a lui Slobodan Miloşevici va constitui cel mai mare impediment în aplicarea Planului de reconstrucţie a Iugoslaviei.

Aliaţii erau decişi să-şi intensifice presiunile economice şi politice pentru a determina căderea regimului de la Belgrad. Se aveau în vedere blocarea fondurilor destinate reconstrucţiei, ameninţarea cu ieşirea Muntenegrului din Federaţie, blocarea economică a ţării prin antrenarea Ungariei, României şi Bulgariei, menţinerea embargoului petrolier, blocarea fondurilor iugoslave din străinătate, presiuni exercitate de Tribunalul Penal Internaţional pentru fosta Iugoslavie, sprijinirea opoziţiei sârbe etc. În unele medii se estima că, în maximum trei luni, se vor produce schimbări importante în conducerea de la Belgrad.

Și s-au produs…

La 16 ani de la declanşarea bombardamentelor NATO asupra Iugoslaviei – ultimele bombardamente masive ale mileniului doi –, președintele actual al Serbiei, Tomislav Nikolici, aflat la Aleksinac, loc unde NATO a bombardat un parc, o promenadă și o piață, omorând 11 persoane și rănind alte 50, a spus:

„Serbia își amintește acele zile, păstrează memoria victimelor inocente și îi numără printre sfinții ei martiri. Cei care nu și-au cerut scuze, cei care nu și-au asumat responsabilitatea pentru acțiunile lor, cei care nu au fost chemați în fața justiției pentru „greșelile colaterale" nu merită nici să fie amintiți, nici să fie iertați. Când ei, dacă o vor face vreodată, vor rosti cuvintele prin care ne vor cere iertarea, vor auzi vorbele pe care patriarhii le foloseau atunci când îngenuncheau în fața morților de pe câmpurile de luptă: vom ierta mereu, dar nu trebuie să uităm niciodată! (…)

Într-adevăr, o eroare s-a produs atunci, dar nu a fost colaterală, ci una inumană și istorică. Și a fost a lor…"

STRUCTURA KFOR

Provincia Kosovo a fost împărțită în cinci sectoare. Responsabili din principalele state NATO participante la KFOR au stabilit rapid şi structurile de comandă unificată pentru cele 5 sectoare, astfel:

1. Sectorul britanic

Cuprinde centrul şi nord-estul provinciei. Responsabilitatea revenea, firesc, Marii Britanii. S-au stabilit următoarele efective:

- Marea Britanie - circa 13.000 de militari;
- Norvegia - circa 800 militari;
- Canada - circa 800 militari
- Finlanda - circa 800 militari
- Cehia - circa 150 militari
- Suedia – circa 150 militari

Principalele oraşe ale zonei erau Pristina şi Drenica;
Comandamentul sectorului s-a stabilit la Pristina.

2. Sectorul american

Acest sector cuprinde estul provinciei Kosovo, la graniţa cu Serbia şi F.R.I. Macedonia. S-au destinat următoarele efective:

- SUA - circa 7.000 militari;
- Grecia - circa 1.000 militari;
- Polonia - circa 800 de militari;
- Turcia şi Letonia;

Principalele localităţi incluse în perimetrul acestui sector: Gnjilane şi Urosevac. Comandamentul s-a stabilit la Gnjilane.

3. Sectorul german

Cuprinde sudul provinciei, la graniţa cu Albania şi F.R.I. Macedonia. S-au destinat următoarele efective:

- Germania - circa 8.000 militari;
- Olanda - circa 2.500 militari;

- Austria - circa 250 de militari.

Localitatea cea mai importantă a sectorului este oraşul Prizren. Comandamentul s-a instalat la Prizren.

4. Sectorul francez

Cuprinde vestul provinciei, la graniţa cu Albania şi Muntenegru. Efectivele destinate provin din:

- Franţa - circa 7.000 de militari;
- Danemarca - circa 850 de militari;
- Belgia - circa 1.100 de militari;
- Arabia Saudită - circa 1.200 de militari.

Principalele localităţi ale sectorului: Pec şi Djakovica. Comandamentul a fost stabilit la Pec.

5. Sectorul italian

Cuprinde nord-vestul provinciei. S-au destinat următoarele efective:

- Italia - circa 3.500 de militari;
- Spania - circa 1.000 de militari;
- Portugalia - circa 500 de militari.

Localităţile principale din acest sector sunt: Leposavic, Podujevo şi Kosovska Mitrovica. Comandamentul sectorului italian a fost stabilit la Leposavic.

Se prevedea ca, în cadrul acestor 5 sectoare, să fie dislocate şi forţe de menţinere a păcii furnizate de Ucraina, statele baltice şi alte state nemembre NATO.

La Moscova, oficialităţi militare ruse şi americane discutau în acele zile despre rolul pe care îl va deţine Rusia în cadrul operaţiunilor de menţinere a păcii în Kosovo. Adjunctul secretarului de stat american, Strobe Talbott, a refuzat din nou cererea ca trupele ruse să acţioneze sub comandă proprie, într-o zonă separată din provincie.

În cele din urmă, ruşii s-au instalat în Kosovo printr-o manevră care a surprins toată lumea.

Comandantul KFOR, generalul locotenent Michael Jackson, a aprobat planul de dislocare a trupelor de sub comanda sa în Kosovo în 4 faze, astfel:

1. Faza 1 (primele 12 ore):

Brigada 5 Aeropurtată a Marii Britanii trebuia să fie dislocată cu ajutorul elicopterelor Chinook şi Puma pe înălţimile care mărginesc şoseaua spre Kacanik, cu misiunea de a securiza un coridor de 14 km lungime şi 5 km lăţime. Dislocarea urma să se facă pe timp de noapte şi să cuprindă batalioanele de paraşutişti şi Gurkha. La acestea se alăturau subunităţi de artilerie.

Iniţial se prevedea să fie dislocate în teren elemente ale Serviciului Aerian Special şi alte trupe de comando ale NATO din Macedonia. Acestea aveau misiunea să evalueze situaţia din teren şi să asigure protecţia elicopterelor.

2. Faza 2 (12-48 ore):

Genistii britanici, sprijiniţi de Batalionul 1 - Irish Guard, trebuia să asigure securitatea celor 3 tuneluri şi 8 poduri principale prin operaţiuni de deminare şi de îndepărtare a capcanelor şi explozivilor de demolare, instalate de forţele sârbe.

3. Faza 3 (2-9 zile):

Grupurile de luptă ale NATO urmau să fie dislocate spre comandamentele sectoarelor naţionale care le-au fost repartizate, astfel:

- Pristina (pentru Marea Britanie). Dislocarea forţelor britanice trebuia să se facă pe traseul Kacanik, Urosevac, Prstina. În situaţia în care forţele sârbe nu opuneau rezistenţă, se preconiza ca forţele britanice să sosească în Pristina în 76 de ore;
- Gnijilane (pentru SUA). Dislocarea forţelor SUA se realiza pe traseul Kacanik-Urosevac-Gnijilane;
- Prizren (pentru Germania). Dislocarea forţelor germane trebuia să se facă pe traseul Kacanik, Urosevac, Prizren;
- Pec (pentru Franţa). Dislocarea forţelor franceze urma traseul Kacanik, Urosevac, Pristina, Pec;
- Leposavic (pentru Italia). Forţele italiene se dislocau pe traseul Kacanik – Urosevac – Pristina – Mitrovice - Leposavic.

4. Faza 4 (ziua a 10-a):

Comandamentul general al Corpului Aliat de Reacţie Rapidă trebuia să fie dislocat de la Skopije la Pristina.

În cursul zilei de 10 iunie 1999, cei 1.500 de militari ai Forţei de Intervenţie HAWK din Albania, sprijiniţi de elicoptere de luptă Apache, au fost transferaţi în Macedonia. În sfârşit, au folosit şi elicopterele Apache la ceva!

Forţa era alcătuită din unităţi de infanterie mecanizată şi aeropurtată, dotate cu tancuri M-1 Abrams, vehicule blindate Bradley şi autotunuri Paladin, calibru 155 mm.

Generalul de brigadă Jean-Claude Thomann, comandantul D.9 I. Mo. din Franţa a fost numit prim-adjunct al comandantului KFOR.

Se încheia astfel o etapă de foarte tristă amintire cu care nu se va putea lăuda nimeni în istoria păcilor de tot felul şi a războaielor de tot felul. Triumfase doar dreptul forţei. Ca întotdeauna. În presa iugoslavă au apărut, ceva mai târziu, în luna octombrie a anului 1999, unele relatări cu privire la raţiunile economice potrivit cărora s-a făcut *repartiţia în Kosovo a sectoarelor pentru marile puteri NATO, participante cu trupe la KFOR.*

Se invocă mai întâi interesul Franţei pentru unele obiective economice din sectorul care i-a fost repartizat. Astfel, cu 5 ani înaintea agresiunii NATO asupra Iugoslaviei, francezii au fost deosebit de interesaţi pentru a investi în combinatul metalurgic „Trepca“, situat la aproximativ 10 km nord de Kosovska Mitrovica. Firme franceze au plătit în avans anumite cantităţi de zinc şi au finanţat începerea producţiei în secţia de zinc a combinatului. Deosebit de importantă pentru francezi era, atunci, şi fabrica „Feronikel“ din Glogovac (aproximativ la 30 km sud de Kosovska-Mitrovica), pe care în prezent o controlează.

Şi Marea Britanie a primit partea centrală a provinciei, pentru a controla marile obiective producătoare de energie electrică din această zonă. Anterior, în cursul procesului de privatizare din Serbia, firmele britanice „British Power“, „Banker's Trust“ şi „Nut West“ şi-au manifestat interesul pentru industria energetică din Obilic şi pentru industria petrolieră sârbă.

Italienii au solicitat, la rândul lor, raionul Pec pentru a cumpăra pachetul majoritar de acţiuni al fabricii „Zastava Iveco“, cu

care firma „Fiat“ se află în colaborare de mai mulţi ani, dar şi pentru a fi mai aproape de Marea Adriatică.

Germania controlează din punct de vedere economic întreprinderea de cauciuc din Suva Reka, „Balkanbelt“, care a colaborat cu „Deutsche Kontinental“. Întregul echipament şi toate instalaţiile întreprinderii „Balkanbelt“ au fost procurate de la firma cehă „Matador“ al cărei capital este în proporţie de 60% german. Germanii au cerut să controleze raionul Prizren şi datorită interesului lor faţă de producţia de vinuri a Metohiei. Înainte de întreruperea relaţiilor comerciale cu Serbia, firma germană „Ratske“ prelua anual 25 de milioane litri de vin din Metohia.

Evident, nici americanii nu se află degeaba acolo. Kosovo este una dintre cele mai bogate ţinuturi din lume nu în biserici, ci în resurse minerale strategice…

Iată, Occidentul a intervenit în forţă, bombardând atât de crud şi atât de crunt o ţară care îl iubea, Iugoslavia, între altele, şi pentru a investi în nişte obiective economice – unele dintre ele, bombardate –, în timp ce România a pus aproape pe gratis la dispoziţia aceloraşi investitori (occidentali, arabi, orientali sau de care s-au nimerit), obiective cel puţin la fel de tentante şi de interesante precum cele din Kosovo (Roşia Montană, gazele de şist, industria, pământul, pădurile, oamenii…). Iar acum nu mai poate sufla nici în iaurt… Pentru că nici acela nu mai este pământean…

UNELE CONCLUZII ÎN URMA ÎNCHEIERII CAMPANIEI AERIENE NATO

Consideraţii generale

În cea de a 78-a zi de bombardamente, la **09 iunie 1999**, după cinci zile de negocieri, delegaţiile militare ale NATO şi Iugoslaviei au semnat un acord tehnico-militar care reglementa condiţiile în care urma să aibă loc retragerea trupelor iugoslave din Kosovo, ca urmare a acordului de încetare a ostilităţilor pus în operă de Grupul celor 8. Acordul, care a intrat în vigoare pe 10 iunie 1999, prevedea retragerea forţelor sârbe din Kosovo, suspendarea campaniei aeriene a NATO şi revenirea refugiaţilor.

La data de 09 iunie 1999, ora 23.30 (ora României), a fost convocat Consiliul Nord-Atlantic, care a ratificat acordul militar încheiat. La 10 iunie 1999 ora 20.05, Consiliul de Securitate al ONU a aprobat rezoluţia privind Kosovo.

La data de 20 iunie 1999 ora 13.00 (ora României), NATO a anunţat că toate forţele sârbe şi-au încheiat retragerea din Kosovo.

La ora 18.50, autorităţile iugoslave au informat în scris pe comandantul KFOR, generalul Michael Jackson, în legătură cu retragerea completă a tuturor efectivelor militare din Kosovo.

Drept urmare, secretarul general NATO, Javier Solana, a comunicat, în mod oficial, că operaţia „Allied Force“ s-a încheiat. Misiunea KFOR se instala în sectoarele stabilite. Contingentul rus, care a ocupat rapid, înaintea trupelor KFOR, aeroportul din Pristina,

s-a instalat în cadrul sectoarelor Statelor Unite, Germaniei şi Franţei, având o conducere proprie. Misiunea pe care şi-o asumă în mod special este mai ales protecţia populaţiei sârbe. Pentru că, încă din primele zile ale implementării acordului, a început prigoana de către albanezii kosovari a populaţiei sârbe kosovare. De fapt, nu era nimic nou sub soare. Acest lucru se tot întâmplă încă din anul 1389, după bătălia de la Kosovo Polje, dar nimeni nu a luat în seamă acest... amănunt.

Jocurile au fost iarăşi încheiate. Tot între cei mari.

Acţiunea NATO împotriva Iugoslaviei cu scopul declarat de a preveni epurarea etnică din Kosovo şi rezolvarea problemei create acolo a fost *prima operaţie ofensivă de mare amploare a Alianţei* de la crearea ei și până în acel moment

În acest sens, acţiunea, prin amploare, desfăşurare, război informaţional şi mediatic, război psihologic şi electronic, întrebuinţare a tehnicii de lovire la distanţă, cu mare precizie, în afara posibilităţilor de reacţie ale părţii adverse, precum şi a forţelor speciale, implicaţii politice, militare, economice, ecologice, s-a dorit a reprezenta şi un test al viabilităţii principalelor coordonate ale noului concept strategic NATO, care autoriza intervenția Alianței în gestionarea crizelor și, după summit-ul de la Washington, și în afara ariei sale..

Acţiunea s-a desfăşurat însă nu după noul concept strategic NATO – care este doar un concept elaborat în 1991, cu ocazia summit-ului de la Roma şi definit cu o mai mare precizie la Washington, la începutul anului 1999, dar nedesfăşurat ca atare –, ci după conceptul strategic american, definit în mai toate regulamentele forţelor armate ale Statelor Unite.

Generalul Colin Powell, cu ocazia războiului din Golf, a enunţat două (după unii, trei) principii care se credeau a fi universale şi inalterabile:

- nu te angaja într-un conflict decât cu toată forţa posibilă sau nu te angaja deloc;

- nu începe niciodată un război pe care nu ştii cum să-l termini.

Deşi s-a spus adesea că NATO (şi îndeosebi SUA) s-a angajat într-o acţiune precipitată împotriva Iugoslaviei, fără a-i cunoaşte

desfăşurarea, finalitatea şi implicaţiile, o analiză atentă conduce la alte concluzii.

Obiective posibile urmărite (care sunt, desigur, altele decât cele declarate, dar reliefate în multe din analizele care s-au făcut în acest timp):

a. De către SUA:

- rezolvarea crizei din Balcani, folosind acest prilej pentru menţinerea unităţii Alianţei sub conducere americană şi, în acest sens, demonstrarea valorii componentei americane în cadrul NATO;
- întărirea rolului SUA în cadrul celei mai puternice alianţe militare din lume;
- realizarea prezenţei americane în spaţiul considerat a fi cel mai vulnerabil al Europei – Balcani –, în vederea controlului strategic eficient al acestei zone de falie în confruntarea civilizaţiilor (ortodoxă, occidentală şi islamică) şi contrabalansării politicii mascate a Europei Occidentale de limitare a prezenţei americane şi de realizare a unităţii europene;
- nimicirea completă a doctrinei comuniste şi descurajarea componentei comuniste din viaţa politică a Rusiei;
- controlul expansiunii germane;
- ameliorarea relaţiilor americane cu civilizaţia islamică, agresată în Golf.

b. De către Europa Occidentală:

- detensionarea Balcanilor prin distrugerea unui focar de naţionalism şi de tensiuni interetnice;
- restructurarea Balcanilor potrivit interesului Occidentului;
- scoaterea Balcanilor de sub influenţa Rusiei sau reîmpărţirea acestora cu Rusia;
- prevenirea unor posibile conflicte în viitor;
- redimensionarea spaţiului strategic al Europei Occidentale cu ajutorul forţei americane.

Principalele coordonate ale acestui concept sunt următoarele:

- servirea interesului american (occidental) în Europa;
- distrugerea a ceea ce adesea Occidentul a numit ultimul bastion al comunismului pe continent;

- susţinerea presiunilor politice prin mijloace militare;
- reconfigurarea structurii Balcanilor după criterii civilizaţionale sau după criterii impuse de Occident;
- revigorarea unităţii occidentale într-o acţiune deopotrivă în interesul Europei, al Statelor Unite şi, într-un fel, al Islamului;
- detensionarea unor posibile situaţii conflictuale care, în această zonă, s-ar derula după principiul dominoului.

Principalele coordonate militare ale acestei acţiuni au fost:

- verificarea pe teren a conceptului *războiului disproporţionat*, adică a tipului de război prevăzut în regulamentele americane şi care se prefigurează a fi dus şi de Alianţă potrivit noului ei concept strategic;
- testarea acţiunii aeriene integrate;
- folosirea forţelor speciale în cadrul unei operaţii aeriene (cercetare, culegere a informaţiilor, indicare laser şi radioelectronică a obiectivelor, diversiune etc.);

Desigur, există şi alte coordonate ale acestui nou tip de acţiuni. Important este că, pentru prima oară, s-a testat *o operaţie ofensivă aeriană şi, într-o anumită măsură, aeroterestră sinergică a NATO de impunere prin forţă a politicii Alianţei*. Iar acest lucru nu poate rămâne fără implicaţii greu previzibile în viitor, mai ales privind redimensionarea ordinii europene şi mondiale, potrivit interesului celui mai puternic care reușește să adune în jurul lui zeci de țări și, în felul acesta, să-și asigure legitimitate.

Rezultă că o astfel de operaţie a fost premeditată şi a cuprins în general următoarele componente:

a. Identificarea zonei vulnerabile a Estului Europei şi conceperea, pe această bază, a strategiei de remodelare a acelor structuri politice, administrative, culturale, economice şi militare etc. din Balcani, care să satisfacă deopotrivă conceptul american şi pe cel euro-occidental cu privire la această zonă şi nu numai.

b. Punerea în aplicare a strategiei de divizare, de dezmembrare a zonei iugoslave (considerată a fi cea mai periculoasă, cea mai vulnerabilă şi cea mai... vinovată de tensionarea Balcanilor, datorită antecedentelor sale, începând cu bătălia de la Kosovo Polje din 1389 şi continuând cu asasinatul de la Sarajevo din 1914, cu compor-

tamentul încăpățânat şi inflexibil al sârbilor îndeosebi în cel de-Al Doilea Război Mondial, cu rolul jucat de Iugoslavia în timpul Războiului Rece etc.) şi de trecere a ei sub control occidental.

c. Culpabilizarea doar a Iugoslaviei (mai exact, a Serbiei) pentru dezmembrarea fostei Federaţii şi lovirea ei prin toate mijloacele posibile, începând cu cele economice (embargoul impus de Naţiunile Unite) şi terminând cu cele militare.

d. Desfăşurarea concomitentă şi neîntreruptă a unui război mediatic cu mijloacele cele mai moderne.

e. Folosirea serviciilor de informaţii, îndeosebi a CIA şi BND, precum şi a forţelor speciale şi a altor oportunităţi, pentru culegerea tuturor datelor şi informaţiilor necesare unei operaţii strategice integrate (aeriene, electronice, psihologice şi, în situaţia cea mai grea, aero-terestre) de amploare.

f. Crearea unui centru gravitaţional în zona de interes asupra căruia să fie concentrate acuzaţii grave şi a unui *război de joasă intensitate* care să justifice intervenţia NATO.

g. Activarea forţelor ostile Serbiei;

h. Determinarea Republicii Muntenegru să se separeu de Serbia;

i. Izolarea Serbiei.

Acţiunea NATO şi reacţia Iugoslaviei

Acţiunea NATO asupra Iugoslaviei a fost, credem noi, pregătită cu mult timp înainte, într-o concepţie care înseamnă mai mult decât o simplă eventualitate, care înseamnă o modalitate efectivă de realizare a obiectivelor de mai sus. În acest sens:

a. S-au menţinut la un nivel constant şi chiar s-au intensificat acţiunile specifice războiului mediatic declanşate încă din anul 1990 împotriva Iugoslaviei (de fapt, a Serbiei). Acestea au avut în general următoarele scopuri:

- crearea unei atitudini ostile faţă de sârbi şi îndeosebi faţă de conducerea lor politică;

- culpabilizarea sârbilor (şi numai a sârbilor) pentru situaţia care a avut loc în Bosnia-Herţegovina, pentru destabilizarea zonei, pentru secesiunea Croaţiei, Macedoniei, Sloveniei şi Bosniei etc., pentru confruntarea din cadrul provinciei Kosovo, precum şi pentru

tratamentul apreciat de Vest ca inuman al albanezilor, croaţilor, musulmanilor etc.;

- trecerea sub tăcere a exodului populaţiei sârbeşti din Krajna, din Bosnia-Herţegovina şi a suferinţelor acesteia;

- prezentarea acţiunilor forţelor Occidentului ca unica modalitate de salvare a păcii şi a populaţiilor nesârbe şi chiar a sârbilor din această zonă;

- limitarea la maximum a circulaţiei şi influenţei mijloacelor de informare în masă sârbeşti sau care sunt favorabile sârbilor.

După declanşarea acţiunii aeriene a NATO asupra Iugoslaviei, acest război mediatic s-a intensificat, Alianţa, purtătorul ei de cuvânt, purtătorul de cuvânt al Pentagonului şi ţările care fac parte din ea transmiţând zilnic (chiar de mai multe ori pe zi) informaţii convenabile (desigur, reale, dar cu grijă selecţionate) despre evoluţia bombardamentelor, despre obiectivele distruse, despre unele din efectele colaterale şi despre situaţia refugiaţilor albanezi (dar numai despre acestea), iar conducerea de la Belgrad prezentând numai imagini cu distrugerile provocate de bombardamentele NATO obiectivelor economice civile şi populaţiei. Pentru că astfel de imagini ale distrugerii aveau un impact deosebit asupra populaţiei, NATO a hotărât intensificarea campaniei mediatice antisârbeşti concomitent cu scoaterea fizică din funcţiune a posturilor de televiziune şi releelor televiziunii iugoslave şi înlocuirea lor cu emisiuni organizate prin mijloacele speciale de război psihologic ale Alianţei.

În pregătirea unei posibile campanii terestre, spre exemplu, în numărul 152 al revistei franceze „Raid“, se sublinia că au fost supraestimate capacităţile armatei iugoslave, pregătirea ei, moralul ei etc. Şi s-au adus informaţii credibile în acest sens. Se arăta, spre exemplu, că numai 20 la sută din recruţi s-au prezentat la încorporare şi numai unităţile formate din angajaţi şi paraşutiştii din Niş pot pune unele probleme. Se prezentau, de asemenea, mijloacele din înzestrarea armatei iugoslave, între care şi tancul T-84 fabricat în Iugoslavia (o variantă a lui T-72), existent în număr limitat, dar care nu se compară cu nici unul din tancurile Occidentului, din punct de vedere tehnic această armată neavând practic nici o şansă în faţa Alianţei. Se preciza, de asemenea, că armata iugoslavă nu mai este armata de partizani a lui Tito. Armata actuală, străină tradiţiei,

mitului şi gloriei de odinioară, a fost învinsă de două ori în cursul acestor războaie, o dată în Krajna şi a doua oară în Bosnia.

Potrivit unor surse NATO, Trupele de Uscat iugoslave au înregistrat următoarele pierderi: 120 tancuri, 203 transportoare blindate şi maşini de luptă ale infanteriei, 314 piese de artilerie, aproximativ 5.000 de militari morţi şi dispăruţi şi aproximativ 10.000 răniţi. Potrivit aceloraşi surse, Aviaţia şi Apărarea antiaeriană au pierdut 64% din sistemele de rachete antiaeriene SA-2, 70% din sistemele de rachete SA - 3, 25% din sistemele de rachete mobile SA-6 şi circa 100 de avioane.

Totuşi, la retragerea trupelor iugoslave din Kosovo, s-a constatat că pe teren se aflau doar... trei carcase de tancuri distruse. Este exclus, tot după unele surse occidentale, ca tancurile distruse să fi fost evacuate. Pentru aceasta ar fi fost nevoie de mijloace voluminoase şi de un mare volum de muncă.

Piloţii francezi participanţi la bombardamentele aliate în Iugoslavia au criticat decizia NATO de a nu ataca radarele civile sârbe care *„au funcţionat tot timpul conflictului“*. Aceste radare au permis militarilor sârbi să observe zborurile avioanelor aliate imediat după ce acestea decolau de pe bazele aeriene din zona Mării Adriatice.

De asemenea, rachetele sârbilor au periclitat serios avioanele franceze, cel puţin în două situaţii de luptă.

Totodată, surse militare franceze din KFOR au declarat că cifrele de 122 de tancuri şi 220 de TAB-uri anunţate de Alianţă ca fiind distruse de bombardamente pe timpul acţiunilor NATO în Iugoslavia sunt nereale. După două săptămâni de prezenţă în provincie, observatorii internaţionali şi ziariştii declară că nu sunt urme de blindate distruse în Kosovo, în afara câtorva piese.

Posibilitatea evacuării armamentului greu distrus este exclusă deoarece *„a transporta un tanc deteriorat este un coşmar logistic, o manevră de forţe care cere timp şi multe mijloace. Armata franceză nu dispune decât de 142 de trailere ce pot transporta tancuri”*.

La Belgrad se aprecia că *forţele armate iugoslave trebuie să ia măsuri pentru* ***asigurarea apărării circulare a teritoriului****, cu accent pe întărirea apărării frontierelor argumentând acest lucru prin deciziile adoptate de statele vecine pe perioada bombardamentelor executate de NATO.*

Există şi unele aprecieri în mediile diplomatice franceze potrivit cărora:

- pe timpul conflictului NATO-Iugoslavia, între Alianţă şi AEK a existat o intensă cooperare pentru executarea unor atacuri din aer şi pe uscat împotriva FA iugoslave; din această cauză, KFOR nu-şi putea îndeplini misiunea de demilitarizare a AEK în mod corespunzător;

- deşi a fost realizat un acord privind demilitarizarea AEK, la 21 iunie 1999, statele NATO nu au întreprins acţiunile cele mai eficiente pentru aplicarea acestuia;

- principalul motiv al lipsei de fermitate a KFOR îl constituie acordul secret privind angajarea în luptă a AEK pe timpul atacurilor aeriene;

- misiunea principală a AEK a fost să atace forţele armate iugoslave, pentru ca acestea să riposteze, să-şi dezvăluie poziţiile şi, în felul acesta, NATO să le poată bombarda;

- AEK a servit, practic, ca „forţă de uscat“ a NATO.

Adevărul despre acest război este cu grijă ascuns şi de o parte şi de cealaltă. Ambasadorul iugoslav la ONU a declarat că ţara sa va prezenta o cerere pentru primirea de despăgubiri din partea NATO, în valoare de 30-35 miliarde de dolari, pentru distrugerile provocate, printre care se numără:

- 35 de spitale şi alte unităţi medicale;

- peste 400 de şcoli şi instituţii publice;

- 66 de poduri, 23 staţii de cale ferată, numeroase căi de comunicaţie rutieră şi aeroporturi;

- 121 fabrici şi 22 instalaţii petrochimice;

- terenuri agricole şi păduri, numeroase râuri şi suprafeţe cultivabile poluate.

b. Războiul informaţional a fost şi este un însoţitor permanent, atât al acţiunii NATO împotriva Iugoslaviei, cât şi al unei campanii occidentale antibalcanice mult mai complexe şi mai îndelungate. Principalele acţiuni ale acestui război împotriva Iugoslaviei sunt următoarele:

- crearea de tensiuni în spaţiul iugoslav, pe liniile de falie ale confruntării între cele trei tipuri de civilizaţii (Huntington - „Ciocnirea civilizaţiilor“), pornindu-se de la realităţile existente;

- determinarea potenţialului remanent al sârbilor (pentru că împotriva lor s-au desfăşurat toate aceste acţiuni) şi amplificarea acelor factori care pot duce rapid la scoaterea lor, ca factor totdeauna incomod, de pe arena istoriei sau punerea lor sub un control riguros şi îndelungat;

- obţinerea de informaţii privind starea de fapt, situaţia economică, cea politică şi cea militară, posibilităţile reale ale forţelor sârbe care urmau să fie implicate în conflict şi vulnerabilităţile spaţiului iugoslav;

- identificarea obiectivelor care puteau fi bombardate cu prioritate în prima etapă a unei intervenţii aeriene şi pe cele care ar fi trebuit lovite în etapele următoare (stabilirea coordonatelor, fotografierea şi marcarea acestora prin indici optici sau radioelectronici etc.)

- identificarea elementelor necesare unei operaţii aero-terestre (în situaţia în care aceasta s-ar fi impus).

De aceea, se pare că *războiul de joasă intensitate* care s-a declanşat în Kosovo între Armata de Eliberare din Kosovo (UCK sau AEK) şi forţele de poliţie iugoslave a fost nu numai tolerat, ci chiar şi stimulat, astfel:

- unele servicii de informaţii ale Occidentului au contribuit la formarea şi instruirea UCK;

- mafia albaneză şi lumea islamică au subvenţionat această formaţiune militară (peste 80 la sută din traficul de droguri din Europa Occidentală era susţinut de mafia kosovară şi albaneză);

- prin acceptarea faptului împlinit, Occidentul a dat legitimitate unei formaţiuni militare ilegale autoconstituită într-un stat de drept, membru al ONU;

- recomandările Consiliului Europei şi alte documente privind statutul minorităţilor naţionale au stimulat şi stimulează acţiunile secesioniste ale acestora (prima etapă fiind obţinerea unor autonomii substanţiale);

- reacţia sârbilor la acţiunile UCK a fost considerată totdeauna ca extremistă, naţionalistă, ca epurare etnică (acest lucru a adâncit ostilitatea sârbilor faţă de Occident, ceea ce, de altfel, s-a şi dorit).

Pentru obţinerea informaţiilor, în afara structurilor CIA, BND, serviciilor de informaţii ale Marii Britanii, Franţei, Italiei şi Ungariei,

au mai fost folosite şi forţele speciale ale NATO, cele mai multe din ele dislocate în Europa, între care SEAL americane, un detaşament al „Beretelor Verzi“ staţionat în Germania, COS franceze, SAS şi 22 SAS britanice, GCP (grupul de cercetaşi paraşutişti) al D.11 Paraşutişti franceze, comandouri ale CPA 10, dotate cu indicatori laser, elemente USSCOM prezente în Bosnia, elemente ale R.13 DP (Dragoni Paraşutişti), comandourile marine (probabil R. 11 Chok şi formaţiunea Hubert), paraşutiştii R.1 IM (Infanterie Marină) etc.

Aceste forţe au acţionat, după cum scrie şi revista franceză „RAID“, pe teritoriul Iugoslaviei, cu mult înainte, în perioada de pregătire, ca şi pe timpul desfăşurării atacurilor, pentru:

- identificarea obiectivelor care urmau să fie bombardate;
- măsurarea şi marcarea podurilor şi a principalelor lucrări de artă;
- identificarea comandamentelor unităţilor, a cantonamentelor, a locurilor de staţionare ale acestora şi a itinerarelor de deplasare;
- identificarea şi marcarea (radioelectronică sau prin iluminare laser) a poziţiilor artileriei, vehiculelor de luptă, depozitelor de carburanţi şi muniţii ale armatei, locurilor de depozitare şi reparare a tehnicii, a unor obiective economice civile de importanţă strategică etc.;
- identificarea şi marcarea (laser, optică, prin repere radio-electronice) a intrărilor în tuneluri, adăposturi, depozite sau alte ascunzişuri săpate la ordinul lui Tito în munţi în vederea războiului de partizani care s-ar fi dus în faţa unei invazii sovietice;
- evaluarea posibilităţilor reale de reacţie ale armatei iugoslave;
- identificarea direcţiilor şi raioanelor favorabile acţiunilor aeriene precum şi unor eventuale acţiuni terestre NATO (aşa se şi explică anumite priorităţi în efectuarea bombardamentelor);
- recuperarea piloţilor sau echipajelor ale căror aeronave au fost lovite;
- dirijarea focului aviaţiei etc.

În acelaşi timp, forţe discrete, puţin numeroase, forţe speciale germane, KSK (Kommando Spezial Kräfte) au fost prezente în regiune, în special în Albania, pentru a realiza acţiuni de cercetare,

dar şi pentru a forma echipe de combatanţi UCK (AEK) care au fost folosite în Kosovo.

Şi alte forţe speciale ale Occidentului au pregătit combatanţii UCK, în funcţie de cunoaşterea limbii ţării respective, pe care i-au dotat cu mijloace de transmisiuni performante şi cu iluminatoare laser, cu scopul de a transmite date din Kosovo şi a ilumina laser obiectivele care trebuiau bombardate.

S-au aflat în zonă 80 de comandouri ale rangerşilor norvegieni, precum şi echipe ale COMSUBIN, unitate de scafandri de luptă a marinei italiene.

„Niciodată în istoria NATO – scrie foarte atent revista franceză RAID – n-au fost adunate atâtea forţe speciale ale ţărilor din Europa şi din SUA pentru a îndeplini misiuni pentru care ele sunt pregătite şi antrenate ani şi ani.“

Mijloace de cercetare folosite:

Cosmice:

- doi sateliţi americani *Lacrosse* care survolează de două ori pe zi Iugoslavia, cu o rezoluţie de 30 cm;
- trei sateliţi *KH-11*, fiecare survolând Iugoslavia de trei ori pe zi (lucrează la lumina zilei sau în infraroşu şi oferă imagini mai precise ca Lacrosse)

Aeriene:

- RC 135 Rivet Joint, bazat la Mildenhall în Marea Britanie - ascultare electronică;
- U - 2, bazat la Istres (Franţa) ascultare electronică şi imagine;
- Boeing E-8 J-Stars - bazat la Ramstein (Germania) - transmitere reală;
- EC 13 - Compass Call - ascultare electronică;
- Mirage IV P - pentru cercetarea strategică;
- Mirage F1 CE - pentru cercetare strategică;
- Transall Gabriel;
- DC - 8 Sarrigue - pentru informare electronică;
- Predator;
- CL 289;
- Crecerelle.

Aparate numeroase de patrulare maritimă:

- EP - 3 (US Navy)
- Nimrob (Marea Britanie);
- Atlantic - 2 (Franţa)

Operaţia aeriană a NATO a constat în general în acţiuni riguros planificate ale unor grupări mixte care cuprindeau, în principiu, avioane AWACS, avioane de bruiaj radioelectronic de tipul EA 6 B, avioane antiradar (care lansau rachete HARM pe fascicul de radiolocaţie) şi avioane de atac la sol (F-15, F-16, F-18, Harrier, Mirage, Etandard, Jaguar, Tornado, A -10), avioane de bombardament B1 şi, pentru prima dată, B2, precum şi avionul invizibil F-117. Operaţia aeriană s-a desfăşurat în trei etape care nu se pot identifica cu foarte mare precizie. În prima etapă, au fost lovite mijloace ale apărării antiaeriene iugoslave, în cea de a doua, obiective militare şi, în cea de a treia, obiective economice, industriale etc. Ele nu au fost lovite haotic, cum s-ar părea, ci într-un sistem de priorităţi foarte bine definit şi riguros stabilit, ceea ce arată o mare iscusinţă a planificatorilor strategici şi tactici.

Aparentul impas în care a intrat Alianţa prin faptul că sârbii nu au cedat în câteva zile, aşa cum era de aşteptat, nu a fost decât o neconfirmare a unor previziuni iniţiale. NATO era însă pregătită pentru un război de o durată mai mare, inclusiv pentru o operaţie aeroterestră, pentru că 19 ţări – printre care şi o mare parte din cele mai dezvoltate şi mai puternice din lume – nu puteau ceda în faţa unei ţări care a suportat secesiuni dureroase şi un embargo distrugător impus de comunitatea internaţională.

Acţiunile Iugoslaviei au, de asemenea, câteva caracteristici importante. În primul rând, trebuie subliniat faptul că în Iugoslavia existau trei feluri de forţe armate:

- o armată a Ordinii (unii îi zic a Puterii), compusă din Poliţie şi forţe speciale ale Poliţiei care numărau în jur de 80.000 - 100.000 de oameni şi care aveau un buget de 6 miliarde de dolari;
- Armata iugoslavă, care este o armată a Federaţiei Iugoslave, cu un efectiv de 110.000 de oameni şi un buget cam de un miliard de dolari;
- Forţe speciale.

Dintre acestea, doar Poliţia şi forţele speciale ale poliţiei se bucurau de o atenţie deosebită.

Iugoslavia a acţionat în Kosovo, împotriva UCK, îndeosebi cu aceste forţe speciale ale Poliţiei, sprijinite de armată cu mijloace ale artileriei. Acţiunile acestor forţe - chiar în situaţia de război - nu au fost supuse controlului Statului Major General.

Armata iugoslavă a acţionat, credem noi, astfel:

- forţele de apărare antiaeriană şi o parte din aviaţie au deschis focul împotriva aviaţiei NATO, în regimul atent şi prudent pe care îl impune războiul disproporţionat;
- forţele terestre din Kosovo s-au îngropat la teren sau au sprijinit forţele poliţiei care au continuat acţiunile împotriva UCK;
- forţele terestre din interiorul Iugoslaviei s-au adăpostit (în localităţi, raioane de concentrare, lucrări dinainte pregătite) şi, concomitent, au pregătit apărarea strategică, în funcţie de variantele posibile previzibile de acţiune terestră sau aero-terestră a NATO.

De remarcat că forţele sârbeşti nu au utilizat toate acţiunile specifice *războiului disproporţionat* sau *războiului de joasă intensitate.* Sârbii nu au folosit acţiuni teroriste, deşi puteau să o facă. Comportamentul armatei iugoslave este unul corect şi moral. Această armată a respectat întocmai atât legile de ducere a războiului, cât şi prevederile acordului de retragere şi ale planului tehnic stabilit.

Forţele speciale ale sârbilor (Brigada 63 Paraşutişti Niş, cu un efectiv de 4000 de oameni şi Brigada 72 Specială Comando, cu un efectiv de 500 de oameni), au fost, în general, protejate şi păstrate pentru acţiuni în cazul când NATO ar fi întreprins o operaţie terestră.

Inovaţii şi acţiuni deosebite

Împotriva atacurilor aeriene şi cu rachete, sârbii s-au apărat cum au putut, iar NATO a folosit cele mai sofisticate mijloace ale momentului.

Se remarcă:

- folosirea de către armata iugoslavă a unor modalităţi de inducere în eroare a rachetelor de croazieră (frânghii legate în apropierea obiectivului, schimbarea configuraţiei terenului în zona ţintelor pentru derutarea autodirijării etc.);
- NATO a utilizat bombe şi rachete dirijate prin GPS (sistem de poziţionare globală);

- au fost folosite rachete de croazieră cu flash electromagnetic, în scopul bruierii şi scoaterii din funcţiune a mijloacelor apărării antiaeriene sau antirachetă existente în jurul obiectivelor vizate sau pe traiect (efectul este comparabil cu cel electromagnetic pe care îl produce explozia nucleară);

- folosirea de către NATO a muniţiei cu dispersie specială - GPU-97 Sensor Fuzed Weapon (are 10 submuniţii, fiecare cu 4 încărcături antitanc care se dirijează automat spre surse de căldură degajate de mijloacele blindate, graţie unui autodirector în infraroşu). USAF au 12.000 astfel de bombe.

Din aproape toate datele şi informaţiile, din modul de desfăşurare a activităţilor de la Rambouillet (Franţa) privind acordul de pace din Kosovo, ca şi din poziţiile exprimate de SUA şi de ceilalţi membri ai Alianţei şi de partenerii acesteia, rezultă că, indiferent de comportamentul Iugoslaviei, Alianţa îşi impunea, prin negocieri, prin forţă sau prin dictat, politica sa în problema Kosovo şi în cea a Balcanilor. ***Soluţia propusă de G-8 şi acceptată de părţi şi de ONU are principalul avantaj că a oprit bombardarea Iugoslaviei şi a creat premise pentru încetarea ostilităţilor din Kosovo***.

Cu toate acestea, rezultă următoarele:

- soluţia impusă în problema Kosovo a creat un precedent care va amplifica tendinţele secesioniste şi autonomiste ale minorităţilor din zonă (Voivodina, Sandjak, Transilvania);

- procesul epurării etnice s-a continuă în Kosovo, de data aceasta, împotriva sârbilor (100.000 s-au refugiat deja în Serbia şi Muntenegru);

- UCK a profitat cât mai mult de pe urma relaţiei cu NATO din timpul bombardamentelor şi a continuat, chiar dezarmată (mai exact, demilitarizată), prin diferite forme, acţiunile împotriva sârbilor, acceptând iniţial o autonomie substanţială, şi, reluând apoi presiunile şi violenţele pentru independenţa provinciei (obţinută în final);

- sârbii nu au încredere în NATO, dar nici n-au boicotat acţiunile KFOR, în schimb forţele UCK au continuat acţiunile împotriva sârbilor, astfel încât forţa multinaţională a avut mari dificultăţi în a asigura condiţiile optime pentru administrarea corespunzătoare a provinciei de către ONU;

- problema refacerii economice a zonei a fost tranşată în favoarea firmelor din Occident.

Ce s-a obţinut prin acest război?

Deşi NATO se declară victorioasă, adevărul este cu totul altul. Într-un *război disproporţionat* nu poate fi vorba de victorie şi de înfrângere. Un astfel de război este asemănător atacului efectuat de un tigru asupra unei căţel.

Iugoslavia – lovită, sărăcită, umilită – a înfruntat toată lumea occidentală şi a cedat presiunii Grupului celor şapte state industrializate, plus Rusia, deci acelui faimos G-8, dar această ţară nu şi-a propus să se bată cu toată lumea, nu a intrat în competiţie cu toată lumea. Şi ar fi o mare greşeală să se judece acest război – de fapt această acţiune a NATO – după legile războaielor de până acum.

În primul rând, pentru că, în cea mai mare parte, acest război se bazează deopotrivă pe o mare minciună şi pe o mare nedreptate. Minciuna constă în imaginea trunchiată, unilaterală despre epurarea etnică împotriva populaţiei albaneze şi numai împotriva acesteia, iar nedreptatea în simplismul şi reducţionismul cu care a fost şi este tratată problema dreptului istoric. Epurarea etnică, în realitate, a început în 1389, în urma victoriei turcilor împotriva sârbilor în bătălia de la Kosovo Polje. Ea s-a efectuat numai împotriva sârbilor (nu a albanezilor) şi s-a continuat în ritm susţinut până în zilele noastre. Faptele sunt indubitabile. Aşa se explică de altfel schimbarea raporturilor etnice de-a lungul secolelor şi crearea în această zonă de falie (de confruntare între civilizaţii, cum îi spune Huntington, în cartea sa **„Ciocnirea civilizaţiilor“**) a unei situaţii conflictuale extrem de complexe. Nicolae Iorga spunea că toate războaiele din Balcani au fost provocate de alţii, din afara Balcanilor.

Nedreptatea constă deci în tratarea discriminatorie a problemei Kosovo, îndreptarea celei mai teribile forţe din lume pentru a o rezolva în sensul dorit în principal de Statele Unite ale Americii, de Civilizaţia occidentală (prin distrugere), în timp ce, prin alte părţi ale lumii (problema kurdă, problema palestiniană, problema Kaşmirului, problema Irlandei de Nord, problema kaucaziană, problema cecenă), unde lucrurile sunt la fel de grave (ba chiar mult mai grave, întrucât 22 de milioane de kurzi şi milioanele de palestinieni nu au ţară!), nu

mişcă nimeni un deget pentru a opri ostilităţile şi pierderile de vieţi omeneşti.

Culpabilizarea sârbilor urmează aproape acelaşi scenariu al culpabilizării exclusive a Irakului pentru războiul din Golful Persic. Saddam Hussein are vina lui, dar cauzele intervenţiei americane în această zonă sunt mult mai complexe. În cartea **„Războiul din Golf. Dosarul secret“**, americanii Pierre Salinger şi Eric Laureant aduc argumente incontestabile privind presiunile exercitate de americani pentru ca lucrurile să se desfăşoare în sensul dorit de ei. Între acestea se situează:

- declanşarea unor presiuni economice împotriva Irakului (prin scăderea de către Kuweit a preţului petrolului sub 20 de dolari pe baril), acţiuni pe care Irakul le-a perceput ca un război economic condus de SUA împotriva sa;

- încurajarea lui Saddam (sau nedescurajarea lui) pentru a invada Kuweitul;

- împiedicarea lumii arabe pentru a rezolva conflictul prin mijloace proprii;

- exercitarea de presiuni asupra Arabiei Saudite pentru a primi ajutor militar american;

- obţinerea sprijinului lui Gorbaciov şi a două rezoluţii ONU împotriva Irakului (nr. 661 şi nr. 665), constând în declanşarea embargoului şi în sprijinirea militară a respectării embargoului.

Războiul din Golf s-a încheiat prin înfometarea Irakului, sancţiunile economice afectând practic poporul irakian şi nu pe Saddam Hussein;

- continuarea ostilităţilor, întreprinderea unor acţiuni de spionaj prin intermediul misiunii ONU în Irak, bombardarea nejustificată a acestei ţări în decembrie 1998 etc.;

- în final, atacarea în 2003 a Irakului şi distrugerea lui completă.

În cazul Iugoslaviei, au fost declanşate aceleaşi resorturi, de data aceasta sub paravanul noului concept strategic NATO, care conferă Alianţei rolul de justiţiar, de menţinător şi impunător al păcii peste tot, acolo unde Occidentul consideră că este necesar să o facă, inclusiv în afara zonei de responsabilitate a Alianţei. În realitate, consideră unii analişti occidentali, este vorba de jocuri geostrategice

extrem de complicate, care afectează din nou Balcanii,iar acum, în 2013-2015 şi Ucraina.

Totuşi, rezolvarea problemei Kosovo prin intervenţia G-8 are şi anumite avantaje:

- acordul de la Rambouillet este reconsiderat în sensul că se exclude posibilitatea unui referendum regional (Acordul nu prevedea în mod expres un referendum, ci consultarea populaţiei după trei ani); acest referendum s-a făcut şi Kosovo a devenit, cum bine se ştie, pentru prima dată în istorie, o ţară suverană şi independentă, evident, la discreţia şi sub tutela celor care au creat-o;
- luptătorii Armatei de Eliberare din Kosovo (AEK sau UCK) au fost nevoiţi să depună armele, întrucât nu mai era nevoie de ei;
- s-a garantează unitatea statului iugoslav, dar nu s-a respectat;
- situaţia respectivă a fost gestionată de ONU şi nu de NATO, chiar dacă a fost vorba doar de o simplă formalitate.

ONU nu s-a ţinut de cuvânt. Frontierele Serbiei au fost modificaate.

Implicaţii asupra zonei

FA iugoslave au trecut la amenajarea pentru război a unor zone din **Voivodina**, în special după încheierea acordului tehnic militar cu NATO. Zona despre care este vorba se află la nord de Belgrad, între **Kovacica-Crepaj-Padina**. În zona respectivă, forţele armate iugoslave au amenajat poziţii de tragere de artilerie din adăposturi.

Interpretările acestei acţiuni au reliefat o posibilă pregătire pentru contracararea unei eventuale revolte sau tentative secesioniste în Voivodina, dar şi simpla punere la adăpost a mijloacelor şi tehnicii de luptă.

Trupele şi tehnica forţelor armate iugoslave care s-au retras din Kosovo au fost redislocate în diverse obiective aparţinând unor instituţii sau unităţi economice (birouri sau hale şi hangare ale unor fabrici, cooperative agricole de producţie, şcoli, etc.), în special în Voivodina, ceea ce ar confirma supoziţia privind executarea unor pregătiri pentru consolidarea autorităţii statului şi a capacităţii de luptă a armatei şi forţelor de ordine iugoslave, în perspectiva unor tensiuni interetnice sau secesioniste în Voivodina.

La 15 iunie 1999, Sinodul Bisericii Ortodoxe Iugoslave a cerut oficial demisia guvernului actual şi a preşedintelui Slobodan Miloşevici.

Preşedintele Miloşevici a făcut apel la cetăţenii iugoslavi să participe activ la reconstrucţia ţării, precizând că trebuie pornit cu oraşul Novi Sad, acesta fiind „un oraş cu caracter simbolic". De asemenea el a menţionat că trebuie refăcute rapid podurile de pe Dunăre, precum şi podul care leagă autostrada dintre Belgrad şi Novi Sad.

Jiri Dienstbier, reprezentant special al ONU pentru drepturile omului în fosta Iugoslavie, a făcut următoarele aprecieri cu privire la situaţia post-conflict din R.F.Iugoslavia:

- *starea de spirit este calmă, deşi toată lumea este conştientă că refacerea economică şi crearea instituţiilor democratice nu va fi uşoară;*

- *alături de obiective militare, bombardamentele NATO au avut şi motivaţie politică, ceea ce explică şi faptul că oraşul Pancevo, a cărui administraţie locală este dominată de opoziţie, a suferit mari distrugeri în încercarea aliaţilor de a forţa o raliere a partidelor din afara coaliţiei guvernamentale împotriva preşedintelui Miloşevici. Aceasta face ca toate forţele politice din Serbia, inclusiv opoziţia, să caracterizeze conflictul drept „o agresiune împotriva Iugoslaviei", opinie împărtăşită şi de minorităţile etnice;*

- *se remarcă faptul că în Voivodina nu a fost semnalat nici un incident interetnic în perioada în care s-a desfăşurat conflictul.*

Aspecte privind reconstrucţia Iugoslaviei şi a zonei balcanice

În perspectiva implementării acordului de pace în Iugoslavia şi a reconstrucţiei în această regiune, ale cărei costuri sunt evaluate la circa 3,5 miliarde dolari pentru Kosovo în următorii trei ani (potrivit Comisarului european pentru probleme de politică externă, pentru refacerea provinciei Kosovo vor fi necesari aproximativ 5 miliarde de dolari) şi la aproximativ 100 miliarde dolari pentru întreaga regiune a Balcanilor, pentru viitorul deceniu, **au apărut germenii unei acerbe concurenţe, în special între companiile occidentale** (inclusiv din ţările participante la intervenţia militară), pentru obţinerea a cât mai multe contracte economice, îndeoebi în sectoare

vitale precum: reţele de transport rutier, aerian şi feroviar; sistemul energetic şi de prelucrare a produselor petroliere; reţeaua de construcţii industriale şi de locuinţe etc. Specialiştii occidentali apreciază că, deoarece Uniunea Europeană va finanţa cea mai mare parte a proiectelor de reconstrucţie, firmele şi companiile din statele membre vor deţine locul preponderent în executarea obiectivelor de reconstrucţie.

Ca urmare, **este de aşteptat ca alte ţări, precum România şi Bulgaria, chiar dacă au fost afectate de conflict, să întâmpine greutăţi deosebite la participarea pentru reconstrucţia Serbiei.** După cum se ştie deja, nu vor participa deloc.

Nici ruşii nu stau cu mâna în sân. La Belgrad, au sosit ingineri, arhitecţi şi economişti ruşi pentru a analiza situaţia şi a întocmi necesarul de mijloace pentru efectuarea lucrărilor de reconstrucţie a podurilor de peste Dunăre din oraşul **Novi Sad**, şi ale clădirilor guvernamentale din Belgrad.

În mediul diplomatic sârb, la acea dată, se exprima părerea potrivit căreia, conducerea politică şi cea militară a Iugoslaviei repetau sloganе privind victoria sârbilor în confruntarea cu NATO, dar în realitate poporul sârb a pierdut, pagubele produse în urma loviturilor aeriene ridicându-se la peste 200 de miliarde de dolari (evaluările făcute de specialişti occidentali acreditează o cifră mult mai mică, în jur de 39 miliarde dolari).

Sârbii aveau semnale că **procesul de destrămare a actualei federaţii iugoslave va continua, fiind stimulate şi alte provincii, inclusiv Republica Muntenegru, să-şi revednice autonomia, sau chiar independenţa.** Este vorba în primul rând de **Voivodina**, în care populaţia maghiară aşteaptă doar un semnal pentru a ieşi în stradă, iar armata sârbă nu mai este pregătită şi dispusă să repete acţiunea din Kosovo. Acelaşi lucru se poate întâmpla şi în partea de sud a Serbiei, cu provincia **Sandjak**, care are o populaţie majoritar musulmană. În Voivodina şi Sandjak, va avea loc un proces de purificare etnică similar celui din Kosovo, care va determina migraţia populaţiei sârbe către Occident. Foarte mulţi oameni din Iugoslavia cred că sârbii au fost părăsiţi de marile puteri şi de vecinii lor.

În aceste condiţii, spun unii diplomaţi sârbi, **pentru sârbi este de aşteptat o soartă dramatică: ori acceptă toate condiţiile impuse de Occident, ori dispar ca stat.**

Într-o scrisoare adresată Consiliului de Securitate ONU, ministrul iugoslav de externe, Zivadin Jovanovic, a motivat această solicitare prin faptul că „*este necesară asigurarea protecţiei minorităţii sârbe din Kosovo în faţa atacurilor executate de etnicii albanezi din provincie. Situaţia în provincie s-a înrăutăţit drastic. După dislocarea KFOR în Kosovo au început să se înregistreze numeroase încălcări ale drepturilor omului, îndeosebi asupra minorităţii sârbe*".

Şeful Statului Major al armatei iugoslave, Dragoliub Ojdanovici, a declarat că principalele scopuri pentru armata iugoslavă sunt refacerea bazelor militare distruse în urma bombardamentelor NATO, refacerea numerică a armatei, precum şi înzestrarea corespunzătoare cu tehnică.

El a mai declarat că *„Iugoslavia nu va mai accepta la nesfârşit acţiunile provocatoare ale albanezilor din Kosovo îndreptate împotriva sârbilor, iar dacă ONU nu ia nici o măsură în acest sens, armata iugoslavă va interveni fără ezitare".*

În acelaşi spectru dramatic, unii analişti germani consideră că:

- Serbia a pierdut orice control asupra provinciei;
- în următorii circa 10 ani, Kosovo va fi, de facto, protectorat NATO;
- KFOR va rămâne în Kosovo atât timp cât se vor menţine trupele SUA, cel puţin 10 ani;
- se considera, de asemenea că, până în anul 2000, când se prevedeau alegeri libere, etnicii albanezi vor fi conduşi de Parlamentul ales în 1997 şi dominat de reprezentanţii Ligii Democratice din Kosovo, al cărei lider este Ibrahim Rugova;

Occidentul credea că, pentru clarificarea poziţiei unor lideri albanezi, ar fi necesar:

- întărirea imaginii lui Ibrahim Rugova (deşi se consideră că acesta a pierdut mult din credibilitate);
- întărirea AEK - pe care unii o consideră singura forţă capabilă să facă ordine în Kosovo (transformarea sa în partid politic);

- promovarea unui alt lider. Cel mai probabil acesta va fi Veton Surroi, fostul redactor şef al cotidianului albanez „Koha Ditore“, care întreţine strânse legături cu Marea Britanie; liderul etnicilor albanezi va trebui sprijinit de Bujor Bukoshi (premierul guvernului în exil la Bonn), care dispune de o sumă estimată la 500 milioane dolari; AEK are la dispoziţie o sumă de 500.000 de dolari, care, în cea mai mare parte, provine din Turcia;

- nu sunt şanse prea mari ca tineretul (studenţimea) să se ridice împotriva regimului Miloşevici.

Liderul politic al AEK, Hashim Thaci, a exclus indpendenţa provinciei Kosovo fără acordul comunităţii internaţionale subliniind că „*obţinerea independenţei nu poate să fie rezolvată unilateral, iar poporul kosovar trebuie să ţină cont de numeroasele elemente cu caracter geopolitic global*”.

Pe 29 iunie 1999, generalul Neboisa Pavkovici, comandantul Armatei a 3-a iugoslave, a declarat că *ONU nu va putea să asigure securitatea provinciei Kosovo fără ajutorul forţelor armate iugoslave, iar problema reîntoarcerii FA iugoslave în Kosovo este reglementată de acordul militaro-tehnic încheiat cu NATO, cu privire la retragerea din provincie, şi anume, atunci când ONU va fi stabilizat situaţia”;*

Secretarul american de stat, Madeleine Albright, a precizat că *intervenţia NATO în conflictul din Kosovo nu constituie un precedent pentru viitoare posibile intervenţii ale Alianţei, întrucât fiecare situaţie este unică, iar condiţiile diferite. NATO este o instituţie europeană şi atlantică, dar nu globală. Experienţa Kosovo a demonstrat însă că este dificil să menţii o coaliţie. Aceeaşi problemă a provinciei Kosovo a condus la tensionarea relaţiilor Occidentului cu parteneri importanţi ca Moscova, Beijing şi ONU*”.

S-a exprimat temerea că Turcia şi problema kurdă pot prezenta analogii cu cea a conflictului din Kosovo.

Ministrul canadian al cooperării, D. Marleau, a anunţat lansarea unui program de acţiune contra minelor terestre din Kosovo.

Prin intermediul Agenţiei Canadiene de Dezvoltare Internaţională (ACDI), Canada va furniza cinci milioane de dolari canadieni (3,4 milioane dolari americani), pe o perioadă de 3 ani, pentru acest program care vizează, în principal, acordarea de ajutor victimelor minelor terestre, dar şi acţiuni de deminare.

Generalul de brigadă David Jurkowski, comandant al contingentului canadian dislocat în Kosovo a estimat că sunt necesari câţiva ani pentru distrugerea minelor şi bombelor neexplodate de pe teritoriul provinciei sârbe.

Ministrul german fără portofoliu, Bodo Hombach, a fost numit coordonatorul Uniunii Europene pentru aplicarea Pactului de Stabilitate în Balcani.

La 17 iunie 1999, secretarul general al Alianţei din acea vreme, Javier Solana, a declarat:

- pe măsură ce se descoperă urmele masacrelor comise de forţele sârbe împotriva populaţiei albaneze, cererile de acordare a independenţei provinciei Kosovo se multiplică;

- cu toate acestea, independenţa provinciei nu este o opţiune de luat în calcul, deoarece orice tentativă de remodelare a frontierelor în Balcani ar compromite securitatea întregii Europe;

- frontierele Europei s-au schimbat prea des, iar stabilitatea acesteia în secolul următor nu se poate asigura prin noi schimbări de frontieră;

- NATO nu ia în considerare nici soluţia divizării provinciei, iar în prezent se poartă discuţii cu AEK în vederea întocmirii unui plan de demilitarizare care, conform Acordului de pace, trebuie să fie executată în termen de 120 de zile.

Javier Solana a mai arătat că *Războiul din Kosovo a fost o confruntare între două viziuni:*

- una, cea a NATO şi a aliaţilor săi din UE şi altor state partenere, a unei Europe a integrării, a democraţiei şi pluralismului etnic;

- cealaltă, a lui Miloşevici şi a acoliţilor săi - a unei Europe compusă din state etnice pure, o Europă a naţionalismului, autoritarismului şi xenofobiei.

- Războiul din Kosovo a fost într-un fel şi un test al voinţei europenilor de a-şi crea o veritabilă identitate de securitate şi apărare, test la care Europa a reuşit.

Nu, Europa nu a reuşit. A constatat doar că are nevoie de această identitate de apărare, că are nevoie să fie unită şi că este responsabilă pentru soarta Balcanilor, care nu au căzut pe continent din cer sau de pe planeta Marte, ci sunt aici dintotdeauna, dar nu ca un spaţiu respectat pentru ceea ce a dat el continentului şi lumii, ci ca

un câmp de bătaie, de confruntare a intereselor celor mari. Ca şi acum.

Purtătorul de cuvânt al Casei Albe, J. Lockhart, a declarat că reuniunea statelor participante la Pactul de Stabilitate în Balcani ar putea fi amânată până în luna august sau septembrie 1999, pentru a se putea asigura o pregătire minuţioasă a acesteia.

Declaraţia survenea după cea a cancelarului german, Gerhard Schroeder, care a afirmat, la încheierea reuniunii UE-SUA (de la Bonn), că viitoarea întâlnire a statelor participante la Pactul de Stabilitate pentru Balcani se va desfăşura în luna iulie la Sarajevo.

La încheierea reuniunii G-8 de la Köln, preşedintele Bill Clinton a subliniat că *reconstrucţia va costa mai mult decât se crede, dar oricum mai puţin decât dacă războiul ar fi continuat.* El a mai arătat că *Pactul de stabilitate urmăreşte crearea condiţiilor pentru o pace durabilă prin democratizare şi cooperare economică. SUA nu se poate angaja decât parţial în susţinerea financiară a planului (deocamdată se are în vedere susţinerea a cca. 15% din cheltuieli).*

Preşedintelui Albaniei, Rexhep Mejdani, consideră că:

- este posibil să se continue procesul de destabilizare în Balcani, proces ce va cuprinde probabil şi Muntenegru;

- preşedintele iugoslav Slobodan Miloşevici nu va renunţa la putere şi nu va accepta un acord de pace, ceea ce va duce la pericolul divizării provinciei Kosovo între NATO şi Rusia;

- Albania este folosită de către AEK drept zonă de refugiere şi recrutare;

- în Kosovo ar trebui să se creeze un protectorat internaţional coordonat de NATO, care ar urma să înfiinţeze trupe de poliţie şi administraţie civilă, coordonate de OSCE;

- cu sprijinul comunităţii internaţionale, există posibilitatea creării a două state independente, Kosovo şi Muntenegru.

Nu toate s-au adeverit. Nu este însă prea târziu.

Vicepreşedintele Băncii Europene de Investiţii din Luxemburg a declarat că reconstrucţia în Kosovo şi Serbia va costa statele europene aproape 100 miliarde de mărci, iar 4,5 miliarde de mărci trebuie acordate în anul 1999. Ele plătesc, şi tot ele îşi însuşesc banii. În fond, nu este vorba decât de a muta banii dintr-un buzunar în altul, adică de la bugete la firmele specializate în construcţii.

El a mai precizat că două treimi din sumă sunt deja asigurate şi că Banca Mondială pledează în favoarea acordării de ajutoare sârbilor, independent de discuţiile vizând înlăturarea preşedintelui Miloşevici.

Liderul principalului partid de opoziţie din F.R.I. Macedonia, „Alianţa Social Democratică" şi fost premier, Branko Crvenovski, a criticat cabinetul condus de Ljubko Georgievski pentru întâlnirile pe care le-a avut cu liderii AEK, considerând că, prin faptul că s-a dat un caracter oficial întâlnirii sale cu liderul AEK, au fost afectate interesele naţionale şi că acestea înseamnă o „recunoaştere de facto a autoproclamatei Republici Kosovo" de către guvernul de la Skopje.

Branko Crvenovski şi partidul său urmau să organizeze la data de 24 iunie 1999, la Skopje, un miting de protest. Potrivit afirmaţiilor premierului albanez, Pandeli Majko, în colaborarea dintre Tirana şi Skopje trebuiau atrase şi Pristina şi Podgorița, pentru crearea unui nou „**cordon sanitar**" în jurul Serbiei, la care să se alăture Bulgaria şi Croaţia.

Macedonia şi-a depus oficial candidatura pentru găzduirea sediului central al **Agenţiei pentru Refacerea Balcanilor**. În cadrul acestui demers, guvernul macedonean a invocat faptul ca oraşul Skopje este situat la numai 30 de km de zona de conflict, în timp ce alte capitale din statele balcanice se găsesc la distanţe de sute de km de Kosovo.

De asemenea, autorităţile de la Skopje susţin că Macedonia este ţara care a acordat sprijinul cel mai mare şi că a avut şi are cel mai mult de suferit de pe urma conflictului, dintre toate statele învecinate zonei de conflict.

Javier Solana a criticat ideea oferirii unei recompense pentru prinderea preşedintelui iugoslav, considerând că înlăturarea acestuia de la putere trebuie făcută prin voinţa poporului, în urma alegerilor.

Solana, a subliniat că Forţele Aliate erau pregătite să lanseze o ofensivă terestră, de pe teritoriul Albaniei şi Macedoniei, pentru a elibera Kosovo, dacă preşedintele Slobodan Miloşevici nu capitula.

În urma relatărilor de presă privind lipsa de eficacitate a loviturilor aviaţiei NATO asupra obiectivelor militare din Iugoslavia,

conducerea NATO a trimis în Kosovo un grup de experţi pentru o evaluare cât mai exactă a ţintelor atinse.

Pactul de stabilitate pentru regiunea Balcanilor

Reprezentanţii UE, G-8 şi ai statelor din prima linie (sud-estul Europei) au adoptat, la 10.06.1999, la Köln, un Pact de stabilitate pentru regiunea Balcanilor *(Anexa nr.3)*. Planul vizează, în principal, un ajutor economic pentru statele din zonă şi măsuri pentru integrarea rapidă a acestora în UE. Textul apeobat este exclusiv politic, partea financiară urmând a fi adoptată, probabil, în cadrul unei conferinţe a donatorilor.

Se estima, atunci, că vor fi necesare cel puţin 5 miliarde de dolari pentru reconstrucţia Kosovo. Pentru ansamblul regiunii estimările oscilează între 20 şi 100 miliarde de dolari. La acest punct, preşedintele **Bill Clinton a afirmat că Europa va trebui să-şi asume cea mai mare parte a efortului financiar, întrucât costul campaniei aeriene a fost asigurat de SUA.**

Ministrul de externe german Joska Fischer a precizat:

- *„Pactul de Stabilitate pentru zona Balcanilor este un fel de plan Marshall pentru reconstrucţia zonei respective;*

- *sumele necesare reconstrucţiei întregii zone balcanice, se cifrează între 20-100 miliarde mărci”.*

Comisarul UE **Hans Van Den Brok**, responsabil cu zona Balcanilor, consideră că doar pentru reconstrucţia provinciei Kosovo ar fi necesare aproximativ 5 miliarde de dolari.

Totodată, comisarul UE a mai precizat că proiectele de reconstrucţie pentru Kosovo vor viza:

- construirea de locuinţe pentru refugiaţii ce se vor repatria;

- restabilirea legăturilor de aprovizionare cu apă şi curent electric, fază ce va dura chiar luni de zile şi care va fi dusă la îndeplinire de militarii din cadrul KFOR.

Refacerea economiei Iugoslaviei, ca şi cele prevăzute în Pactul de stabilitate se profilează a avantaja companiile occidentale din ţările membre UE. Sunt foarte puţine şansele ca România şi Bulgaria să beneficieze de pe urma acestor acţiuni. Singurele modalităţi prin care s-ar putea obţine unele avantaje sunt:

- asocierea firmelor româneşti interesate cu firme din ţările membre ale UE;

- realizarea unor acorduri bilaterale cu Iugoslavia pentru refacerea unor obiective economice şi stabilirea unor relaţii economice pe termen lung.

O apreciere comună tuturor analizelor este că, în acest moment, criza militară s-a transformat într-o criză economico-socială.

Problema autonomiei Voivodinei

Începând cu 01 iulie 1999, la Novi Sad, capitala provinciei Voivodina, au avut loc demonstraţii împotriva preşedintelui iugoslav, Slobodan Miloşevici.

Manifestaţiile au fost organizate de Liga Social-Democraţilor din Voivodina (LSDV) şi de Alianţa Democratică Reformatoare din Voivodina (RDSV), două partide care militează pentru o autonomie mai largă a acestei provincii faţă de Belgrad.

Manifestanţii purtau drapele în culorile provinciei (albastru, galben, verde) şi pancarte cu inscripţii de genul „**Jos Miloşevici**“, „**Nu vrem război în Voivodina**“, „**Libertate pentru Voivodina**“, „**Pentru o Voivodină fără hoţi**“.

În contextul adoptării în Consiliul de Securitate al ONU a rezoluţiei privind provincia Kosovo, premierul Ungariei, Viktor Orban, a cerut din nou garantarea securităţii minorităţii maghiare din Voivodina.

Oficialul maghiar a mai declarat că se impune un plan de pace cuprinzător pentru regiunea Balcanilor şi că maghiarii au nevoie de garanţii politice şi juridice la nivelul standardelor europene, pentru a nu deveni „obiectiv al purificării etnice“.

Uniunea Maghiarilor din Olanda a cerut guvernului de la Haga să intervină pe lângă organismele internaţionale pentru a se acorda din nou Voivodinei statutul de autonomie.

În scrisoarea adresată premierului Wim Kok, liderul Uniunii a afirmat:

- autonomia Voivodinei trebuie acordată simultan cu cea a provinciei Kosovo, deoarece aceasta a fost anulată simultan în cele două provincii;

- responsabilitatea faţă de minorităţile maghiare din Bazinul Carpatic nu revine doar Ungariei, ci şi marilor puteri occidentale, care au creat actualele probleme prin Tratatul de la Trianon.

Din nou, premierul Ungariei, Viktor Orban, a declarat:

- în cadrul reglementării politice a situaţiei de după războiul din Iugoslavia nu trebuie adoptate soluţii forţate, străine de interesele din regiune;

- reconstrucţia trebuie să contribuie la transformarea democratică a Iugoslaviei;

- Ungaria acordă o atenţie deosebită situaţiei celor 350.000 etnici maghiari din Voivodina, care, după logica războaielor purtate de Miloșevici, ar putea ajunge în situaţia unor epurări etnice;

- viitorul tratat de pace trebuie să fie extins şi asupra acestora, pentru asigurarea condiţiilor de viaţă şi menţinerea identităţii lor.

- în Voivodina s-a modificat radical raportul structurii etnice, ca urmare a sosirii masive a sârbilor în provincie, încă din timpul crizei bosniace, când s-au înregistrat aproximativ 250.000 de refugiaţi sârbi. În plus, s-a înregistrat o depopulare de etnici maghiari, dintre care numai în timpul conflictului recent circa 30.000 tineri au plecat din provincie, pentru a scăpa de înrolare în FA iugoslave.

La data de 22 iunie 1999, premierul Viktor Orban a solicitat din nou statelor occidentale să includă şi provincia Voivodina în planurile de pace, datorită conflictului potenţial dintre sârbii şi ungurii din această regiune. Premierul ungar a făcut această declaraţie după ce s-a întâlnit cu comandantul suprem al forţelor NATO din Europa, generalul Wesley Clark, adăugând că tensiunile din provincie pot creşte datorită faptului că zeci de mii de sârbi din Kosovo s-au refugiat în nordul Iugoslavei. El a cerut autonomia provinciei Vojvodina şi a solicitat retragerea armatei iugoslave din această regiune.

Mass-media internaţională semnala, în vara anului 1999, o intensificare a acţiunilor diplomaţilor unguri în sensul obţinerii autonomiei maghiarilor din Voivodina.

În acest context, declaraţia secretarului de stat în Ministerul de Externe, Zsolt Nemeth, cu privire la obţinerea autonomiei provinciei Voivodina conţinea două aspecte cu caracter de noutate:

- plasarea obţinerii autonomiei provinciei Voivodina în cadrul negocierilor, ce urmau a avea loc privind Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est;

- prevedea acordarea autonomiei personale, culturale şi teritoriale a minorităţii maghiare din Voivodina, cu garanţii din partea comunităţii internaţionale.

La rândul lui, ministrul ungar de externe, Janos Martonyi, a declarat:

- *conceptul de autonomie a maghiarilor din Voivodina este unul real, moderat şi tolerant, demn de toată atenţia din partea comunităţii internaţionale;*

- *acest concept va avea şanse de câştig numai dacă este inclus în procesul de democratizare a Iugoslaviei;*

- *există legi pentru realizarea conceptului de autonomie, dar ele trebuie aplicate în practică;*

- *implementarea autonomiei personale are cea mai mare şansă în Voivodina, însă este mult mai dificil de realizat autonomia teritorială;*

- *Ungaria consideră că situaţia actuală a comunităţilor maghiare din ţările vecine se va îmbunătăţi şi din punct de vedere legislativ.*

În concluzie, normalizarea relaţiilor economice şi politice în zonă va dura. În cel mai fericit caz, punerea Balcanilor sub controlul UE şi al NATO poate descuraja pe un anumit termen tendinţele centrifuge din zonă, ca şi acţiunile autonomiste violente. Dar aceste acţiuni nu vor dispărea, întrucât sunt susţinute prin toate mijloacele de Ungaria, iar o parte din comunitatea europeană este fie foarte sensibilă, fie destul de receptivă la acest joc. Presiunea ungară creşte din ce în ce mai mult şi este susţinută din aproape toate orizonturile, atât dinspre cele teoretice-filosofice (a se vedea studiul publicat în

anul 1998 în revista „Beszelo“ (Convorbiri), în nr. 9 din septembrie 1998, care prezintă lucrarea filosofului ungar Molnar Gusztav, colaborator al Fundaţiei „Teleki Laszlo“ din cadrul Institutului Central European din Budapesta, intitulată „Problema transilvană“, ca o interpretare maghiară a teoriei confruntării civilizaţioniste a lui Huntington şi încercarea lui Savin Gherman de a folosi din această lucrare sugestia de devoluţie a Transilvaniei, ca soluţie pentru stabilitate în acest spaţiu), cât şi acţiunile efective ale partidelor etnice din Bazinul Carpaţilor şi ale cercurilor hungariste de peste ocean.

REALITĂŢI, EVALUĂRI, IMPLICAŢII

Operaţia aeriană a NATO împotriva Iugoslaviei are câteva caracteristici reieşite din modul grăbit în care s-a înţeles, în cercurile de decizie politică implicate în acest război, „continuarea politicii prin alte mijloace“, respectiv, prin mijloace militare. Desfăşurarea efectivă a operaţiei scoate în relief, din ce în ce mai pregnant, unele din tarele elaborării şi aplicării precipitate a unei astfel de decizii. Referitor la acest aspect se pot formula câteva raţionamente:

1. Este foarte posibil ca decizia NATO de a ataca Iugoslavia să fi fost condiţionată de SUA care, de altfel, a suportat şi cea mai mare parte a costurilor (400 milioane dolari numai pentru prima săptămână) şi a avut marea majoritate a forţelor care au participat la acţiune. Se poate chiar aprecia că, în realitate, a fost vorba de un atac aerian al SUA contra Iugoslaviei la care au participat, cu forţe mai reduse, şi alte zece ţări membre NATO, iar celelalte opt, nolens volens, au fost de acord cu el. Din datele existente, din comentariile făcute şi din exprimarea unor puncte de vedere chiar de unii americani, rezultă că motivele pentru care SUA ar fi condiţionat o astfel de acţiune şi, respectiv, obiectivele urmărite ar fi putut fi:

- menţinerea unor stări de tensiune în Europa şi anume în spaţiul ei cel mai vulnerabil;

- contracararea sau întârzierea obiectivelor UE prin care se urmăreşte construirea unităţii economice, politice şi militare a continentului;

- crearea unei puternice baze de sprijin pentru viitoarele acţiuni americane în Balcani sau în zonă;

- menţinerea şi consolidarea prestigiului SUA ca unică superputere a planetei;

- menţinerea şi consolidarea credibilităţii NATO şi justificarea, înainte de reuniunea de la Washington, a noului concept strategic elaborat la summit-ul de la Roma în 1991 şi îmbunătăţit la cele ulterioare;

- trecerea sub control american a exploatărilor de crom din Kosovo, care sunt cele mai bogate din lume etc.

2. Există însă şi unele opinii potrivit cărora, UE ar fi încurajat această intervenţie, pentru a compromite definitiv (sau, în orice caz, pentru a deteriora grav) imaginea SUA de mare putere şi a trezi o puternică reacţie a altor mari puteri (Rusia, China) şi a comunităţii internaţionale împotriva americanilor. Din atitudinea de până acum aproape a tuturor ţărilor, rezultă destul de clar că, pentru bombardamentele NATO asupra Iugoslaviei, meritele (dacă există merite pentru o astfel de acţiune), ca şi responsabilităţile, revin în principal (dacă nu chiar în întregime) Statelor Unite. Toate protestele au fost adresate americanilor, nu europenilor. Dacă lucrurile stau astfel, obiectivele unei astfel de strategii ar fi putut să fie, între altele, şi următoarele:

- în concurenţa NATO - UE, obţinerea unui câştig de cauză pentru unitatea Europei;

- chiar dacă rezultatul final războiului ar putea fi o nouă secesiune a Iugoslaviei prin retrasarea frontierelor în Balcani, răspunderea principală pentru această nouă realitate va reveni în cea mai mare parte americanilor;

- crearea şi menţinerea unei zone de criză în Balcani - zona pe care Europa a considerat-o totdeauna un glacis strategic - pentru a-i îndepărta tot mai mult pe americani de la strategia unităţii Occidentului şi a-i pune în faţa unei probleme fără soluţie sau cu o soluţie greu de anticipat.

3. Este însă posibil ca, în vederea instituirii unei noi ordini internaţionale care să se bazeze nu pe unitatea naţiunilor, ci pe unitatea puterii transnaţionale, guvernată de alte reguli decât cele de până acum, să se încerce lichidarea ultimului bastion de „naţionalism agresiv“ (care se apreciază că este Iugoslavia) şi să se creeze noi

identităţi balcanice sub control total occidental. Acest lucru rezultă atât din avertismentele date de preşedintele Clinton referitor la pierderea regiunii Kosovo de către Iugoslavia, cât şi din acţiunile militare propriu-zise, din modul cum au fost şi sunt concentrate forţele. S-a afirmat, de asemenea, că soluţia pentru Kosovo ar fi aceea a unei independenţe sub controlul comunităţii internaţionale, adică al NATO. Războiul psihologic şi informaţional se desfăşoară de asemenea cu precădere în acest spaţiu. Obiectivele unor astfel de acţiuni ar putea fi:

- Înlocuirea forţei dreptului, caracteristică principală a Naţiunilor Unite, cu dreptul forţei, caracteristică a unei lumi divizate. Echilibrul strategic s-a spart, NATO (de fapt, SUA) devenind, cel puţin pentru o perioadă de timp, o putere discreţionară.

- Încurajarea factorilor de instabilitate - exacerbarea şi susţinerea indirectă a drepturilor minorităţilor -, pentru a anihila complet orice urmă de suveranitate sau demnitate naţională, şi crearea unui mediu pro-occidental şi, mai ales, pro-SUA.

- Impunerea conceptului politic american ca unică soluţie la rezolvarea situaţiilor de criză din această zonă, în dauna celui al UE care, la această oră, se pare că nu există sau nu este formulat cu claritate.

4. NATO prezintă situaţia din Kosovo ca fiind un genocid, o catastrofă umanitară cauzată de acţiunile fără limite ale armatei iugoslave împotriva populaţiei albaneze în scopul purificării etnice, deşi nu există încă dovezi certe în această privinţă. Acesta este interpretarea care convine SUA şi NATO şi justifică intervenţia. Realitatea este însă cu totul alta, mult mai complexă şi mult mai dramatică, agravată de noua situaţie creată prin intervenţia NATO şi post-intervenţie. Acolo erau două forţe aflate în război: armata iugoslavă şi AEK. Aceasta din urmă era destul de bine înarmată, numeroasă (50.000 de luptători, în final) şi foarte activă. La această confruntare între două armate se adăugau bombardamentele NATO care, într-o formă sau alta, sprijineau acţiunile AEK. Într-o astfel de situaţie, era normal ca populaţia să se evacueze (sau să fie evacuată) din zona frontului. Din datele existente nu rezultă că armata iugoslavă ar fi omorât femei, copii şi bătrâni, ci doar că i-a evacuat, acest fapt fiind interpretat ca o curăţire etnică şi nu ca o evacuare intempestivă din zona frontului. În sprijinul acestei afirmaţii se poate

aduce şi faptul că nu numai femeile, copiii şi bătrânii de etnie albaneză s-au evacuat, ci şi etnicii sârbi. În plus, se aştepta ca, probabil, în zona Kosovo, să atace forţele terestre ale NATO (în situaţia în care se hotăra acest lucru), iar armata iugoslavă încerca să îşi constituie, în zonă, un dispozitiv strategic de apărare. Această consideraţie nu justifică, desigur, sub nici o formă, confruntarea, situaţia dramatică produsă aici, pierderile de vieţi omeneşti, care sunt regretabile. Dar războiul este război.

5. Singurul vinovat de situaţia creată a fost şi este considerat Slobodan Miloşevici şi tot lui i s-a atribuit şi cheia rezolvării conflictului. Un astfel de raţionament este simplist şi umilitor pentru iugoslavi. Obiectivele acestui „război împotriva lui Miloşevici" afi putut fi, după părerea noastră, şi următoarele:

- discreditarea conducătorului de la Belgrad, etichetat ca dictator comunist, stăpânit de ambiţii personale etc.;
- influenţarea opiniei publice din SUA şi din celelalte ţări occidentale;
- justificarea (şi în acest mod) a atacurilor asupra Iugoslaviei (declaraţia preşedintelui Clinton potrivit căreia NATO nu duce un război împotriva poporului sârb, ci împotriva lui Miloşevici);
- ridicarea poporului sârb şi a celui muntenegrean împotriva regimului lui Miloşevici, în vederea înlăturării acestuia de la putere;
- crearea unor presiuni internaţionale care să-l culpabilizeze pe liderul de la Belgrad pentru tot răul din Iugoslavia şi din zona Balcanilor.

Maniera aceasta a americanilor de a-şi justifica acţiunile în forţă în anumite zone ale globului şi de a favoriza sau a impune regimuri şi guverne pro-americane este cunoscută. Ea urmăreşte să înlăture actuala filosofie a raporturilor internaţionale instituită după primul război mondial prin Carta ONU, şi pe care SUA (şi nu numai SUA) o consideră inoperantă, adică greoaie şi excesiv de restrictivă, şi să introducă o alta, prin care cel mai puternic îşi asumă dreptul de a rezolva rapid toate problemele, după propria sa filosofie. Eludarea de către SUA şi, evident, de către NATO a Consiliului de Securitate al ONU, în cazul intervenţiei din Iugoslavia, s-a făcut cu intenţia clară şi declarată de a nu se confrunta cu dreptul de veto al Rusiei şi al Chinei. Americanii ştiau că nu vor obţine cu uşurinţă de la acest forum o aprobare a intervenţiei militare în Iugoslavia, iar ei erau

hotărâţi să intervină, asumându-şi deci chiar şi riscul de a crea o prăpastie între membrii permanenţi ai Consiliului de Securitate al ONU. Dar cum Rusia are mare nevoie de FMI, americanii şi-au dat seama că marea putere de la răsărit nu reprezintă un pericol şi că pot face fără nici o grijă tot ce vor. Iar chinezii, deocamdată, nu ies din spaţiul lor, indiferent ce spun. Verbele nu-i incomodează pe americani. Îi incomodează însă opinia publică din SUA. Şi, de aceea, au găsit acea veche formulă magică de a-l acuza pe Miloşevici. Şi, poate, printr-o propagandă abilă şi prin nişte scurte bombardamente, dar foarte precise şi foarte puternice (zgomotele bombelor sunt înspăimântătoare), acţiunile vor avea efectele scontate şi asupra sârbilor şi muntenegrenilor. În loc să-i demobilizeze şi să-i descurajeze, aşa cum, poate, s-a crezut, aceste acţiuni i-au unit şi mai tare pe sârbi. Nu în jurul lui Miloşevici, ci în cel al tragediei iugoslave, al nevoii de a-şi apăra şi a-şi păstra ţara. Sârbii sunt, în general, inflexibili şi nu cedează.

6. Perceperea de către Occident a Iugoslaviei (îndeosebi a Serbiei) ca un pericol permanent în Balcani se datorează, în mare parte, războiului informaţional care se poartă de mai multă vreme (şi îndeosebi din 1990 încoace) asupra acestei ţări, considerată vinovată de tot răul pe care, de fapt, nu ea l-a produs, ci ea l-a suportat.

Acţiunile îndreptate împotriva Iugoslaviei au mai multe explicaţii:

- această ţară (ce a mai rămas din ea) este considerată de anumite cercuri din Occident (îndeosebi americane), aşa cum se afirma mai sus, ca ultimul bastion al comunismului în Europa, iar acesta, într-o viziune care ar decurge de aici, trebuia distrus;

- spaţiul iugoslav era, după 1989, datorită problemelor interne cu care se confrunta federaţia şi presiunilor intereselor Germaniei de a-şi crea un glacis strategic spre est, cel mai vulnerabil din Balcani şi, de aceea, aici, şi nu în altă parte, s-a lovit;

- în urma secesiunii, lucrurile începeau oarecum să se aşeze, dar vulnerabilităţile nu fuseseră, toate, înlăturate; şi s-a lovit din nou acolo unde veriga rămăsese cea mai slabă: în problema etnică a regiunii Kosovo.

Prin această acţiune se realizau, dintr-o dată, mai multe obiective foarte importante:

- asigurarea, pentru multă vreme, a prezenţei americane în Balcani;

- fracturarea Europei în zona ei cea mai sensibilă şi întârzierea realizării unităţii continentului de la Atlantic la Urali şi chiar mai departe, prevenirea constituirii unei unităţi euro-asiatice;

- crearea unui coridor musulman în Balcani, ca sursă de permanente tensiuni pentru Europa viitoare, ca factor perturbator în elaborarea unei strategii europene proiectată pe marile coordonate ale mileniului trei;

- blocarea sau, mai exact, controlul relaţiei Rusiei cu Occidentul european şi crearea unor probleme care să menţină tensiunile între Estul şi Vestul continentului.

7. Bombardarea infrastructurilor şi a podurilor, inclusiv a marilor poduri dunărene de la Novi Sad, a avut ca obiectiv probabil împiedicarea sau îngreunarea manevrei strategice pe direcţii interioare a armatei iugoslave, fragmentarea forţelor armate ale Iugoslaviei şi crearea panicii şi derutei în rândul populaţiei şi al administraţiei, de unde rezulta intenţia NATO fie de a desfăşura o operaţie aeroterestră de amploare (conceptul „Bătălia aeroterestră 2000“), fie de a crea condiţii pentru un atac prin surprindere din direcţia cea mai convenabilă sau din direcţiile cele mai favorabile, altele (şi altele) decât cele din zona Kosovo, fie pentru a ameninţa şi a vulnerabiliza armata iugoslavă.

Dacă se aveau în vedere continuarea acţiunilor până la un final de război din care Alianţa să iasă pe deplin învingătoare şi, în această concepţie, se preconiza şi o operaţie terestră sau aeroterestră (orice operaţie terestră este, de fapt, aeroterestră), atunci existau următoarele posibilităţi:

- atac dinspre Macedonia şi Albania, pe direcţiile Skopje, Uroşevac, Pristina, Mitrovica şi Kukel, Pec, la care, probabil, se vor fi alăturat şi separatiştii din Sandjak, concomitent cu bombardarea principalelor obiective de pe adâncimea tactică şi strategică şi desantarea unor mari unităţi la graniţa dintre Kosovo şi Serbia, având ca obiectiv încercuirea şi nimicirea grupării de forţe iugoslave din Kosovo, cucerirea provinciei şi trecerea ei sub control NATO ;

- atac secundar dinspre Macedonia şi Albania şi atac cu forţele principale dinspre Bosnia, concomitent cu bombardarea obiectivelor de pe adâncimea strategică şi folosirea trupelor aeromobile la nord de

Belgrad (între Belgrad şi Novi Sad) şi în regiunea Sandjak, având ca obiectiv strategic fragmentarea şi încercuirea forţelor principale ale armatei iugoslave şi determinarea rapidă a capitulării Belgradului, iar ca obiectiv politic probabil desfiinţarea Iugoslaviei ca stat;

- atac principal dinspre Bosnia, atacuri secundare dinspre Ungaria şi atac demonstrativ sau cu obiectiv limitat dinspre Albania şi Macedonia, cu folosirea forţelor aeromobile fie numai în zona Belgrad, Novi Sad, fie şi la sud de Belgrad, în raionul Krogujevac, Kralijevo, Cacak, având ca obiectiv cucerirea rapidă a întregii Iugoslavii;

- atac dinspre Croaţia, Ungaria, România şi Bulgaria pentru determinarea capitulării rapide a Belgradului;

- atac din toate aceste direcţii, precum şi dinspre mare pentru scoaterea rapidă din război a Iugoslaviei;

- continuarea bombardamentelor până la anihilarea completă din aer a oricărei capacităţi de reacţie eficientă a armatei iugoslave, distrugerea capacităţilor economice, a infrastructurii, înfometarea populaţiei şi provocarea unei crize interne grave.

Desigur, erau posibile şi alte scenarii, dar cele enunţate mai sus rezultau cu o oarecare prioritate din desfăşurarea operaţiei aeriene până la acea dată şi din analiza posibilităţilor efective. Acum ştim precis că o parte din aceste ţări au refuzat declanşarea de pe teritoriul lor a unor atacuri terestre împotriva Iugoslaviei. Ceea ce înseamnă cumva un fel de trezire în ceasul al doisprezecelea. Nu era mai puţin probabil ca, într-o anume conjunctură, în acest conflict să fi fost antrenate, de partea Alianţei, Ungaria şi chiar Croaţia, poate şi România şi Bulgaria şi, bineînţeles, Ungaria, iar Muntenegru şi zonele cu probleme (Sandjak şi Voivodina) ar fi putut fi folosite pentru a se crea facilităţi acţiunilor grupărilor de forţe antisârbe. În această situaţie, Iugoslavia ar fi putut fi atacată rapid, din toate direcţiile, şi obligată să capituleze. Că lucrurile tindeau spre un astfel de deznodământ (dacă toate ţările din zonă ar fi fost de acord ca Iugoslavia să fie atacată de pe teritoriul lor, au dovedit-o acţiunile americane de atragere de partea NATO a celorlalte ţări din zonă (România, Bulgaria, Slovacia) şi, într-o oarecare măsură, chiar Muntenegru. Aceste scenarii reprezentau variantele cele mai grave, dar materializarea lor depindea nu doar de conducerea SUA şi ale principalelor ţări NATO, ci şi de mulţi alţi factori, între care se situau

parlamentele, forţele politice, opinia publică din ţările respective, proiectarea pe termen lung a urmărilor, reacţia celorlalte mari puteri, posibilitatea declanşării războiului total pe care în mod sigur l-ar fi dus partea sârbă etc.

Un prim efect al acestor acţiuni ale americanilor s-a exprimat în accepţia punerii la dispoziţia NATO, necondiţionată şi nelimitată, a spaţiului aerian al acestor ţări. Era o nouă escaladare a conflictului prin care s-a realizat, între altele, cel puţin aparent, izolarea completă a Iugoslaviei.

8. Se aştepta ca ponderea factorilor care descurajau această intervenţie (fermitatea sârbilor, reacţia opiniei publice, poziţiile Rusiei, Chinei, Indiei, Iranului, statelor CSI etc.) să sporească odată cu trecerea timpului. N-a fost însă aşa. După trei luni de bombardamente, lumea s-a obişnuit cu ele şi nu a mai reacţionat la fel de intens şi de precis la atacurile NATO asupra Iugoslaviei. Această acţiune militară de mare amploare se banalizase, nu mai era un spectacol, deci nu mai interesa aproape pe nimeni. Mai ales că marile puteri doreau crearea unui precedent care să le deschidă calea spre rezolvarea arbitrară, prin forţă, a problemelor care le frământă.

Totuşi, se preconiza să se încerce şi alte modalităţi:

- înlăturarea lui Miloşevici;

- declararea că scopurile fixate prin operaţia aeriană au fost atinse şi, de aici, încetarea ostilităţilor şi reluarea presiunilor politice asupra Iugoslaviei exercitate prin organismele internaţionale;

- punerea în discuţie a unei noi iniţiative de obligare la dialog a părţii sârbe şi a celei albaneze care să fie mai apropiată de realităţile zonei;

- încheierea nedefinită a ostilităţilor;

- retragerea componentei americane în situatia în care Congresul SUA, presat de opinia publică şi de perspectiva deteriorării raporturilor cu marile puteri care se opun acestei intervenţii, ar fi putut constata, ca în cazul Somaliei, că intervenţia din Iugoslavia nu servea interesul american în zonă;

- reuşita iniţiativelor de pace întreprinse de ţările Grupului de Contact sau de Grupul celor opt.

Ştim ce s-a întâmplat. Dar nu ştim foarte precis ce s-ar fi putut întâmpla.

„IARTĂ-I, DOAMNE, CĂ NU ŞTIU CE FAC!“

- Războiul psihologic şi informaţional -

E foarte greu de răspuns la puzderia de întrebări care s-au pus, se pun şi se vor pune în legătură cu ultimele războaie din Iugoslavia şi mai ales războiul din Iugoslavia şi îndeosebi cu ultimul dintre acestea: războiul pedepsitor sau impunător al NATO împotriva Iugoslaviei. Din păcate, ca întotdeauna, lumea este tentată să creadă că vinovaţi sunt cei învinşi. Vae victis! Adevărul este cu totul altul. Nu Balcanii „barbari“, gunoiul Europei, butoiul ei cu pulbere sau Dumnezeu mai ştie ce alte cuvinte de pe la periferia sau cruzimile limbilor vorbite sau nevorbite, ce alte etichete, interjecţii, acuzaţii, primitivisme poartă în întregime vina acestui război. Dimpotrivă, ţările care locuiesc în această blestemată parte de lume sunt victime ale ambiţiilor şi jocurilor politice şi economice murdare care se fac aşa cum se fac dintotdeauna pe acest Mapamond. Deja o mulţime de elemente vin în sprijinul acestor afirmaţii.

Începând cu anul 1991 (dar şi mai înainte, cu mult mai înainte), Iugoslavia a devenit un spaţiu de confruntare, un câmp de luptă. Se apreciază că, în perioada 1991-1998, această ţară a fost supusă unor acţiuni politice dirijate prin mass-media fără precedent în istoria comunicaţiilor moderne. Acest lucru era ca un dat, ca o furtună venită nimeni nu ştie de unde, dar care nu a deranjat pe nici un jurnalist, pe nici un scriitor, pe nici un om politic. Sau, în orice caz, pe foarte puţini. Pentru că sunt foarte puţini cei care au scris

despre războiul psihologic şi mediatic declanşat de Occident împotriva Iugoslaviei. Există o carte publicată prin anii 1996, într-o editură „l'Age d'homme" intitulată *„Le sang du petrol. Bosnie"*, scrisă de un general francez, Pierre Marie Galois. Există, de asemenea, două cărţi scrise de doi români, *„Iugoslavia în flăcări"*, de colonelul Florian Gârz, şi *„Destrămare sângeroasă"*, de Cristian Crâmpiţă, dar care nu se ocupă nemijlocit de războiul psihologic, informaţional şi mediatic declanşat împotriva Iugoslaviei, ci mai ales de adevărurile triste ale acestei confruntări. Mult prea puţin, pentru a aduce la cunoştinţa omenirii tragedia vecinilor noştri. Foarte puţini jurnalişti, analişti politici sau militari au comentat acest subiect al războiului psihologice şi mediatic. Fie și pentru axioma civilizației moderne de pe Terra: tot ce face Occidentul este modern, civilizat şi necesar. El este modelul civilizației de pe planeta Pământ. Totuşi, acest subiect al tragediei vecinilor noştri iugoslavi nu a trecut şi nu a putut trece neobservat. Şi chiar dacă Iugoslavia de ieri nu mai există, nu este prea târziu pentru a se spune adevărul.

În unele din mediile franceze, cartea lui Pierre Marie Galois trecea drept dosar de acuzare a Germaniei. Realităţile sunt foarte complexe, iar Germania de azi nu mai este singură sub soare. Foarte puternice interese din toate spectrele – politice, economice, culturale de securitate etc. –, precum şi numeroase lobby-uri fac tot ce este posibil pentru ca un astfel de subiect să nu ajungă subiect de comentarii sau de dezbateri publice. Marea finanţă, interesele care ţin de supremaţia asupra petrolului sau căilor de transport al acestuia, interesul american şi cel britanic pentru zona Caspică, interesul Occidentului, îndeosebi al Statelor Unite pentru Ucraina, devenită un cui în coasta Rusiei, relaţiile Occidentului cu lumea islamică, precum şi un anumit tip de reconstrucţie a relaţiilor cu Rusia şi cu China au declanşat „bătălia pentru Balcani", care nu este altceva decât o reeditare, pe alte planuri, a ceea ce s-a petrecut mereu, de un mileniu, în acest spaţiu.

Dacă toate adevărurile acestea simple ar fi spuse lumii întregi, imaginea idilică a unui Occident prosper şi totdeauna foarte bun ar avea de suferit. Lumea ar înţelege că, dacă numai unu la mie din cele trei sute de trilioane de dolari cheltuiţi de Statele Unite ale Americii pentru distrugerea comunismului ar fi fost investiţi în economia ţărilor din Balcani, azi, această zonă ar fi prosperă şi ar face parte cu

succes din Uniunea Europeană. Din păcate, această ofensivă nu s-a purtat împotriva comunismului, ci împotriva economiilor ţărilor de aici, aducându-le în cele din urmă în sapă de lemn. De ce? Ceea ce pare de neînţeles pentru omul de rând, pentru cetăţeanul care aşteaptă de o jumătate de veac atât de faimosul „ajutor american“ este extrem de simplu pentru specialistul avizat. Occidentul nu dă nimic nimănui pe gratis. Raţiunea lui de a fi este câştigul, nu generozitatea. Dar nici Balcanii nu aşteaptă pomană, ci doar respect. E drept, în acest spaţiu extrem de vulnerabil şi de tensionat, respectul s-a pierdut pe undeva, prin vreun labirint de istorie prefabricată. Dar vulnerabilitatea şi vulnerabilizarea Balcanilor nu dau dreptul nimănui să profite de această realitate şi să osândească la suferinţă zecile de milioane de oameni care trăiesc aici.

Dacă s-ar spune tranşant aceste adevăruri, precum şi cauzele reale care le-au generat, cetăţeanul Occidentului prosper ar înţelege că „adevărurile simple” despre „băieţii buni şi băieţii răi” din lume nu reprezintă decât inducere în eroare şi confuzie conştiincios fabricată.

Se ştie, marile concerne de presă şi marile corporaţii de televiziune sunt ele însele entităţi ale acestei lumi a concurenţei şi spiritului de dominare, iar interesele celor puternici trec totdeauna în prim plan, indiferent care sunt costurile şi mijloacele prin care se pot realiza astfel de obiective.

Numeroşi specialişti au arătat că „războiul mediatic“ trece, azi, în prim-planul confruntării, devenind una dintre formele cele mai complexe şi mai penetrante ale războiului continuu. Pentru că nu pacea este caracteristica societăţii omeneşti, ci războiul. Războiul are o mulţime de forme şi formule (economice, psihologice, mediatice, informaţionale, cognitive şi, desigur, militare), care trec cu uşurinţă de la una la alta, într-o continuă şi dinamică relaţie de completitudine. După nişte calcule pe care le-am făcut eu acum câţiva ani, în 60 de ani de pace (între 1945-2005) s-au derulat 727 de ani de crize, conflicte şi războaie (*Criza, conflictul, războiul*, Editura Universităţii Naţionale de Apărare ”Carol I”, Bucureşti, 2007, pp. 394-399, ISBN 978-973-663-591-5). Acest tip de război constă în folosirea unor metode foarte eficiente de exercitare a unei presiuni psihologice continue asupra unui public-ţintă selecţionat cu multă grijă, studiat în cele mai neînsemnate detalii şi „tocat“ cu tot felul de

informaţii care plac, cu filme de un anumit fel, cu imagini şocante, cu capcane de tot felul, cu cel mai eficient dintre droguri – drogul ştirii, al informației. Acest război se duce nu numai împotriva populației sau grupurilor-țintă de pe „teritoriul“ inamic, ci şi pentru influenţarea într-un anume sens a propriei populaţii, a unora din conducători, a parlamentarilor, a unor oameni importanţi, a unor guverne, a unor state etc.

Iugoslavia (mai ales Serbia) a fost un astfel de stat-ţintă, de stat-victimă a războiului mediatic. Războiul mass-media nu este o deci un amuzament, o confruntare în cuvinte sau în imagini. El este o confruntare extrem de dură, de complexă şi de ticăloasă, se supune unei strategii de impunere a anumitor interese, de sugerare a unor anumite conduite, de formare a unor anumite convingeri, de desfăşurare a anumitor acţiuni etc.

Cum se exercită presiunea psihologică?

Desigur, metodele de creare şi exercitare a presiunilor psihologice sunt numeroase şi ele îmbracă o gamă foarte largă de forme de exprimare, de materializare.

În general, influențarea se face nu prin violenţa limbajului sau a imaginii, deşi nici acestea nu lipsesc din arsenalul armelor războiului psihologic (războiul mediatic este o componentă a războiului psihologic). Influențarea se face, de regulă, prin fluiditatea limbajului şi a imaginii, prin credibilitate, prin autenticitatea a ceea ce se spune, se scrie sau se filmează. Omul este o ființă a comunicării, este un produs al comunicării, este informație, este cogniție. Informaţia reprezintă pentru el o hrană tot atât de preţioasă ca oxigenul. Şi el, omul, ştie de unde s-o ia şi cum s-o ia. În războiul psihologic trebuie întreţinută o astfel de convingere, o astfel de ştiinţă a decelării, a „competenţei informaţionale“ a omului.

De data aceasta, nu ea, minciuna sfruntată, stă cu regele-om sau cu omul-rege la masă, ci adevărul. Adevărul este acum cel care-l îmbrobodeşte pe om. Dar nu tot adevărul, ci numai acela care influenţează într-un anume sens. Toate cele scrise până acum în această carte ilustrează de fapt acest principiu, arată cât de… relativ este acest „adevăr“ şi cât de multă grijă se acordă selectării lui. Bietul om poate fi foarte uşor păcălit. Tocmai pentru că este o ființă sentimentală şi îl impresionează deopotrivă plăcerea ca şi durerea. Incidentul din Piaţa Markale din Sarajevo, deşi cusut cu aţă albă, a

constituit, pentru cetăţeanul Occidentului, un argument suficient de tare pentru a susţine bombardarea armatei lui Mladici, iar centrarea comentariilor, a informaţiilor, a imaginilor pe genocidul organizat de sârbi împotriva populaţiei de etnie albaneză din Kosovo a fost suficientă pentru a-l satrapiza pe Miloşevici şi a-i determina pe occidentali să-i considere pe sârbi ca pe un popor de criminali. De aici nu rezultă că sârbii ar fi nişte mielușei, ci doar faptul că centrarea acuzelor s-a făcut îndeosebi pe ei, pe de o parte, pentru a se facilita destrămarea rapidă, foarte rapidă a unității slavilor de sud și, pe de altă parte, pentru a crea aici o serie de vulnerabilități care să permită, ulterior, controlul acestui spațiu de falie strategică atât de important.

Dar nu numai atât. Insistenţa asupra unor aspecte şi neglijarea aproape completă a altora, revenirea aproape obsesivă a unor imagini de coşmar privind tratamentul fiinţei umane, apelul la statistici, la sondaje, la mărturii, emiterea unor reportaje ample de la faţa locului şi multe altele au determinat ca, pentru cititorul de ziare sau pentru telespectatorul obişnuit, realitatea să fie confundată în întregime cu realitatea imaginii transmise pe post.

În acest sens, media occidentală, cu foarte mici excepţii, a operat în general cu următoarea tehnică de imagine:

a) selectarea cu grijă a informaţiilor şi imaginilor, nu după criteriile obişnuite ale ineditului, adevărului, impactului, funcţiei artistice etc., ci, folosind aceste criterii pentru a da credibilitate şi forţă unui truc sau unei mizerabile strategii de influenţare, de manipulare (a se vedea, în cazul României, filmările cu Cofariu, prezentat ca un maghiar lovit cu bâtele de români, când, în realitate, a fost invers);

b) punerea informaţiilor în pagină sau în emisie astfel încât succesiunea lor să creeze cadrul psihologic necesar unei anumite percepţii, tocmai pentru influenţarea, în timp, a fondului aperceptiv al consumatorului de informaţie;

c) căutarea şi reliefarea, tuşarea (atât cât este credibil şi necesar) a unor imagini-şoc sau a unor situaţii care să şocheze;

d) crearea iluziei de autenticitate, de adevăr absolut.

Interesant este că manipulatorii de informaţie nu sunt ziariştii obişnuiţi, reporterii, cameramanii, adică truditorii de rând. Aceştia (mă rog, cei mai mulţi dintre ei) nici măcar nu-şi sau seama de sistemul în care se pune în operă această uriaşă strategie de

influenţare. Cei care manipulează oamenii sunt specialişti în influenţarea psihologică, adevăraţi strategi ai acestui tip de război. De altfel, în acest sens au şi fost create structurile de relaţii publice. Şi chiar dacă şi în aceste instituţii ale democraţiei occidentale trudesc oameni cinstiţi, profesionşti foarte buni, care cred în ce fac, în rolul lor extrem de important pentru… imaginea propriilor lor instituţii, mecanismul de influenţare funcţionează perfect şi nu se împiedică de ei.

În exercitarea presiunii asupra populaţiei din R.F. Iugoslavia din acea vreme – asupre sârbilor şi muntenegrenilor –, mass-media internaţională (şi unele publicaţii, televiziuni şi alte mijloace chiar iugoslave) au folosit aproape toate *metodele cunoscute de desfăşurare a acestui tip de război*, printre care s-au situat şi următoarele:

1. Atacarea conducătorilor sârbilor şi a poporului sârb

Aceste atacuri s-au desfăşurat în cel puţin două moduri. În termeni normali, folosindu-se sau interpretându-se în sensul dorit informaţiile despre ei şi despre acţiunile lor. S-a ieşit însă foarte repede din acest spaţiu al informaţiei normale, credibile şi s-a trecut la o demonizare nu numai a conducătorilor Iugoslaviei, ci şi a popoarelor sârb şi muntenegrean. Termenii cu care mass-media occidentale i-au prezentat, în perioada 1991-1993, pe sârbi şi muntenegreni sunt cât se poate de agresivi şi de perverşi. Astfel, sârbii şi muntenegrenii sunt caracterizaţi ca o întruchipare a răului, ca barbari, distrugători ai civilizaţiei, naziţti, comunişti, „pericol roşu“, bandiţi beţi şi criminali, iar Iugoslavia, acreditată ca ultimul bastion al comunismului în Europa. Este vorba, desigur, de aceeaşi Iugoslavie care a fost considerată cândva capul de pod estic al Vestului în lumea comunistă.

S-a ajuns până acolo încât, în unele din filmele politice de desen animat, sârbii să apară sub postura de… porci rostogolindu-se în noroi, sau în cea de dinozauri, de hiene şi de monştri.

Liderii politici au fost etichetaţi ca „nebuni“, „vulpi şirete“, „hegemoni însetaţi de sânge“, „lideri ai agresiunii“, „criminali de război“, „măcelarii Balcanilor“ etc.

Departe de a fi simple exagerări jurnalistice sau tehnici ale pamfletului, cândva gustate în lumea jurnalisticii, aceste imagini au fost agresiuni împotriva poporului sârb şi a celui muntenegrean, agresiuni de ultimă speţă împotriva Balcanilor, un alt fel cruciade într-un spaţiu care este considerat de multă vreme maidanul Europei.

2. Nerespectarea deontologiei jurnalistice

În jurnalism, sunt câteva reguli care codifică un fel de jurământ al slujitorului de adevăr. Pentru că jurnalistul este un profesionist pus în slujba publicului, a societăţii, a omului obişnuit. Una din aceste reguli sună cam aşa: dacă o singură dată un jurnalist scrie, susţine sau favorizează, cu bună ştiinţă, un neadevăr, el s-a descalificat ca profesionist pentru tot restul zilelor. O altă regulă este cea a discernământului, a exprimării tranşante a tuturor opiniilor, lăsându-l pe cititor să decidă, adică „să asculţi toate părţile, să exprimi exact punctul lor de vedere şi să-l laşi pe cititor să decidă". Marii deţinători de mijloace de informare au avut toată grija să folosească această regulă în modul cel mai favorabil cu putinţă. Ei au spus de nenumărate ori: „*aceasta nu este opinia noastră, ci ceea ce afirmă sârbii înşişi!"*. S-au citat în permanenţă aceiaşi sârbi, aşa-numiţi „dizidenţi'', care nu mai locuiesc în R.F. Iugoslavia de ani de zile, iluştri necunoscuţi, dar prezentaţi ca „lideri'' ai opoziţiei sârbe şi muntenegrene, „intelectuali" sau analişti selecţionaţi cu grijă. Toţi aceştia aveau un singur lucru în comun: erau de acord cu poziţiile anumitor cercuri politice occidentale.

Ridicarea dizidenţei, a fugarilor, a unor oameni plecaţi din ţara lor sau intraţi în contradicţie cu filosofia propriului popor ca lideri ai acelui popor, ca oameni de seamă, ca valori este una din metodele preferabile ale Occidentului în războiul psihologic pe care-l duce împotriva statelor incomode sau care nu se conformează filosofiei occidentale. Această metodă este foarte credibilă. Cum bine se ştie, Occidentul este purtător de valoare, de civilizaţie. Aici s-au afirmat oameni de mare valoare, foarte mulţi dintre ei provenind din ţările balcanice, inclusiv din Serbia şi Muntenegru. Deci Occidentul are „unitatea de măsură cea mai potrivită", el ştie foarte bine cine e valoros şi cine nu, cine este geniu şi cine este impostor, cine este lider şi cine nu este. Ceea ce spune Occidentul (de fapt, nu

OCCIDENTUL, prin forţa sa teribilă, prin valorile sale, ci anumite cercuri care se erijează în reprezentante autentice ale acestei părţi de lume) este perceput ca fiind de valoare, ca fiind autentic sută la sută ca fiind adevărul absolut. Şi cum să nu-i crezi? Nu avem nimic cu Occidentul, cu o civilizaţie formidabilă căreia credem că îi aparţinem şi noi de drept. Aşa cum susţin foarte mulţi oameni din Occident, îndeosebi de la marile institute de cercetări strategice, de la universităţi, de la centre de studii politice internaţionale, dorim să se facă o distincţie netă între războiul psihologic dus de cei interesaţi, adică de făcătorii noii ordini internaţionale după bunul lor plac, împotriva Iugoslaviei (şi nu numai a Iugoslaviei), ci şi a noastră, a românilor din România, şi valorile excepţionale ale unei lumi căreia îi aparţinem cu toţii.

Pentru că, în timp ce nişte nimeni sau câţiva din iugoslavii aflaţi în Vest, sunt prezentaţi mereu ca adevăraţii reprezentanţi ai sârbilor şi muntenegrenilor, reprezentanţii oficiali ai acestor state, ca şi scriitorii autentici şi oamenii de cultură din respectivele ţări sunt etichetaţi în fel şi chip. În acelaşi registru al selecţiilor de valori, „oficiali“ ai albanezilor din Kosovo, ai guvernului musulman din Bosnia, ai Albaniei, ai altor state aliniate la strategia destrămării Iugoslaviei participă la mese rotunde şi emit judecăţi de valoare şi apreciative (bineînţeles, împotriva sârbilor) care sunt exprimate de cvasitotalitatea mijloacelor de comunicare în masă ale Vestului.

De aici nu rezultă că ţările care au făcut parte din Iugoslavia nu aveau dreptul la secesiune, dacă doreau asta, ci doar că o astfel de destrămare s-a făcut prin unele dintre cele mai sângeroase războaie de pe continentul european, generând răni, dar şi virtuţi, care vor lumina sau vor întuneca veacurile următoare. Popoarele iartă, dar nu uită.

3. Crearea de terminologii, de stereotipii şi de mituri

Războiul psihologic împotriva Iugoslaviei a creat o situaţie a cărei dramă nici măcar n-o sesizăm. Cuvântul „iugoslav“ a devenit sinonim cu „agresor“, cu „cotropitor“, când, se ştie foarte bine, cuvântul acesta a fost creat pentru a exprima identitatea slavilor de sud, pentru a-i uni pe toţi slavii de sud în aceeaşi ţară. Deci el era unul unificator, nu cotropitor. Pentru că nu a aparţinut înainte cuiva,

pentru că nu a fost impus de cineva, ci pur şi simplu a fost ales pentru a defini această nouă identitate unificatoare. Or, crearea unei astfel de identităţi în coasta Germaniei, a Ungariei, a Occidentului în general, s-a considerat a nu fi tocmai potrivită, ca să nu-i spunem altfel. Niciodată Occidentul nu a stimulat „unificarea altora“, ci dezbinarea lor. De ce ar fi făcut-o în cazul Iugoslaviei? Acum foarte puţini îşi mai spun „iugoslav“. Aceşti oameni se mulţumesc să-şi spună „sârb“, „croat“, „musulman“, „macedonean“, „albanez“, ceea ce se pare că este pe placul Occidentului, dar şi pe placul lor. De aceea, rareori Iugoslavia (care s-a încăpăţânat, totuşi, până la secesiunea Republicii Muntenegru, să rămână Iugoslavia) era pomenită pânăla drasticele bombardamente ale NATO, cu numele oficial. I se spunea în schimb oricum altfel: „Ex-Iugoslavia“, „rămăşiţa Iugoslaviei”, „ce a mai rămas din Iugoslavia”, „Iugoslavia (Serbia şi Muntenegru)” şi aşa mai departe. Faptul că Iugoslavia s-a destrămat este deja împlinit. Iugoslavia nu mai există și nimeni nu se sinchisește de acest lucru. În fond, nu Iugoslavia conta, ci componentele ei, fiecare dintre ele dorind să fie o țară de sine stătătoare, care să-și hotărască singură soarta.

Dar numai atât nu este de-ajuns. Dintre toate popoarele care au format Iugoslavia, cei răi au fost consideraţi numai sârbii şi muntenegrenii, iar după bombardarea Iugoslaviei numai sârbii. Miloşevici şi încăpăţânarea sârbilor, „primitivismul“ lor au dus la destrămarea Iugoslaviei. Miloşevici este scos singurul şi unicul vinovat pentru tragedia iugoslavă, în timp ce sârbii sunt acaparatori, agresori, ca şi cum ei ar fi provocat secesiunea. Desigur, Miloşevici a fost judecat, chiar dacă procesul nu s-a finalizat, survenind moartea fostului lider iugoslav.

Afirmarea, fără justificarea ei sau cu o justificare trunchiată, este una din tehnicile cele mai eficiente ale războiului mediatic. Se creează un asemenea cadru, încât omul de rând percepe informaţia în mod dogmatic. Adică nu mai este nevoie să fie demonstrat că sârbii sunt criminali. Acesta este un adevăr incontestabil! Toată lumea ştie asta! Nu este nevoie să fie demonstrat că generalul Mladici, preşedintele Miloşevici şi atâţia alţi conducători ai sârbilor sunt criminali de război! Acest lucru este de la sine înţeles! Dacă nu sunt ei criminali de război, atunci cine sunt?! Oricum, alţii nu pot fi. Sârbii sunt criminalii Europei, toată lumea o ştie! Această judecată

ilogică şi stupidă este percepută ca un adevăr absolut chiar şi de unii oameni instruiţi. Aceşti oameni, împreună cu tot Occidentul, uită că sârbii au pierdut, luptând alături de Naţiunile Unite în cele două războaie mondiale, peste două milioane de oameni! Sau omit să o spună. Pentru că războiul psihologic operează nu numai cu mari minciuni, cu mari tehnici de manipulare prin adevăruri parţiale, ci şi cu mari omisiuni.

4. Tehnica omisiunilor

Nu numai occidentalii omit ceea ce nu le convine. Cei mai mulţi politicieni din lume se simt la ei acasă în spaţiul omisiunilor… justificate. În cazul atitudinii Vestului, a „comunităţii internaţionale", cum este denumită adesea această comportare a ţărilor occidentale puternice, faţă de problemele Iugoslaviei, dar mai ales faţă de cele alşe Serbiei, faţă de drama acestei ţări, nu se justifică însă nimic. Şi cu atât mai puţin nu se pot justifica omisiunile. Nu există nici un argument care să vină în favoarea sprijinirii secesiunii violente, prin război, a Federaţiei Iugoslave. Secesiunea se putea face pe cale paşnică, dacă onor Europa se implica în mod corespunzător.

Omisiunile sunt mai mult decât regretabile, sunt inadmisibile pentru spiritul european. Spunem aceasta, pentru că ar fi o tragedie ca noua Europă Unită, care se încearcă a se construi, să se fondeze pe minciuni şi pe omisiuni. Se omite cu sau fără bună ştiinţă cum a început secesiunea Iugoslaviei, cine a declanşat războiul, care sunt ţările care au favorizat introducerea de armament în Croaţia şi care sunt responsabilităţile Vestului şi ale Estului în acest sens. Se omit imixtiunile Vestului în treburile Iugoslaviei, dar se omite şi neintervenţia corectă a Vestului în sprijinul acestui stat în care spiritul vestic era la el acasă. Se omit, cu sau fără bună ştiinţă, contribuţiile celorlalţi foşti iugoslavi la tensionarea relaţiilor din această ţară şi multe altele. S-au omis, de asemenea, crearea, în interiorul unui stat de drept, a unei forţe armate ostile acestuia – este vorba de AEK –, precum şi desfăşurarea unor acţiuni secesioniste de către populaţia albaneză din Kosovo. În timpul bombardamentelor, referitor la exodul populaţiei din Kosovo, mass-media a omis să prezinte şi realitatea potrivit căreia, din zona acţiunilor de luptă, mai

ales când se pregăteşte acolo o apărare strategică, populaţia se evacuează. În loc să o prezinte şi ca pe o măsură de protecţie, mass-media a prezentat-o ca pe un genocid.

5. Argumentul intelectual

S-a creat în Occident o adevărată opoziţie faţă de Serbia, o adevărată psihoză faţă de Balcani. Nu de azi, de ieri, ci de multă vreme. În acest scop, au fost folosite toate mijloacele posibile pentru constituirea şi afirmarea opoziţiei iugoslave, pentru **justificarea** ei, pentru **consacrarea** ei, pentru transformarea ei într-un stindard al idealului iugoslav (altul decât unitatea ţării), pentru crearea imaginii alinierii ei la un sistem de valori. În sprijinul acestor opozanţi ai Iugoslaviei, mass-media au promovat numeroşi „intelectuali", „filantropi" şi foşti politicieni. Între aceştia se situează şi următorii: George Sörös, Daniel Cohn-Benedit, Pascal Bruckner, Bernard-Henri Levy, Susan Sontag, Andre Glucksmann, Alain Finkielkraut şi alţii. Acestora le-au fost alăturaţi: Margaret Thatcher, Aloiz Mock, Vaclav Havel, Benazir Bhutto, Warren Zimmermann, Morton Abramowitz şi mulţi alţii.

S-a creat, prin intervenţia acestora şi a altora, o „apărare" legitimă pentru o Croaţie secesionistă, o Bosnie dominată de musulmani şi un *„Kosovo independent"* însemnând, ţn acele timpuri, o „Albanie Mare". S-a folosit în acest sens strategia compasiunii faţă de aceste „popoare subjugate" de tirania sârbă, care nu-şi doreau altceva decât independenţa, ieşirea din comunism şi alinierea la sistemul de valori occidental. A fost folosită, de asemenea, cu rezultate importante pentru câştigarea simpatiei opiniei publice, o modalitate extrem de simplă, verificată de-a lungul secolelor: *oamenii obişnuiţi tind să creadă că este adevărat tot ce le spun oamenii importanţi*.

6. Aplicarea dublului standard

De la început, sârbii, muntenegrenii şi alţi pro-sârbi au fost declaraţi „agresori". Iar agresorii trebuie trataţi cu neîncredere şi chiar cu ostilitate. Majoritatea mijloacelor de comunicare în masă internaţionale şi-au manifestat înţelegerea şi simpatia pentru toţi

oponenţii Iugoslaviei. Aplicarea dublului standard în mass-media internaţională a culminat în timpul ofensivei croate împotriva Knin, în august 1995, în timpul demonstraţiilor etnicilor albanezi pentru un „Kosovo independent", în martie 1998, şi, în timpul bombardamentelor asupra Iugoslaviei, prin tratarea discriminatorie a refugiaţilor din Kosovo.

La atacarea regiunii Knin şi a restului regiunii Krajina, „*Croaţia a recurs la forţele armate pentru reocuparea a unui sfert din întregul său teritoriu. Deşi, iniţial, acel teritoriu a fost locuit de sârbi, acesta a fost inclus în graniţele teritoriului croat recunoscut de comunitatea internaţională"* (aşa după cum a subliniat ziarul „Le Figaro", în august 1995, referitor la agresiunea Croaţiei asupra regiunii Knin).

Nu au fost şi nu sunt folosite aceleaşi standarde şi când este vorba de teritoriul sârb. Kosovo, deşi este locuit în majoritate de albanezi, aparţine dintotdeauna Serbiei. Şi totuşi sârbilor le-a fost refuzat acest drept, iar Croaţiei, privitor la Krajina, nu. Mai mult, NATO a bombardat Iugoslavia tocmai pentru că, în problema provinciei Kosovo şi Metohija, nu a fost de acord cu impunerile Vestului. Mass-media au lovit puternic în inflexibilitatea sârbilor, în spiritul lor de dominare, creând o imagine potrivit căreia ei şi numai ei sunt vinovaţi de ceea ce se întâmpla în Kosovo. În loc să analizeze în mod obiectiv situaţia creată acolo, mass-media i-a diabolizat, unilateral, doar pe sârbi, fără dovezi concludente, considerându-i vinovaţi de genocid.

După încheierea bombardamentelor şi instituirea protectoratului NATO asupra provinciei Kosovo, albanezii au trecut la reprimarea masivă a sârbilor. Acesta nu mai este genocid, ci… incidente, răzbunări etc.

7. Prezentarea ştirilor

Nici o ştire nu este şi nu poate fi independentă de modul ei de prezentare. Oricât de seci şi de reci ar fi datele şi consemnările despre un eveniment sau altul, ele sunt formulate totdeauna în cuvinte, sunt aşezate într-un anume fel în pagina de ziar, în sumarul radio sau în cel de televiziune. La televiziune, spre exemplu, cel care prezintă ştirea poate influenţa (prin ton, prin ţinută, prin priviri etc.)

modul de receptare a ei. Marii manipulatori nu sunt însă reporterii, ci alţii, marii organizatori sau producători de programe, marile corporaţii, precum şi acele structuri numite „Relaţii publice“. Cei care stăpânesc mass-media revizuiesc informaţiile relativ exacte în conformitate cu necesităţile politice, mai exact, cu interesele.

Să luăm, spre exemplu, sancţiunile impuse Iugoslaviei. Acestea nu au nici o raţiune. Nu poţi pedepsi un popor întreg pentru nişte fapte pe care nu el le comite şi de care nu el este responsabil. Nu pot fi făcuţi responsabili de un incident sau altul, de o politică sau alta bătrânii, copiii, femeile, oamenii obişnuiţi. Această măsură este îndreptată împotriva drepturilor fundamentale ale omului, este o crimă împotriva umanităţii şi nu o soluţie. Ea reînvie vechile practici de a ucide copiii în pântecele mamelor, de a umili un popor, de a-l distruge prin înfometare. Sancţiunile ONU aplicate Iugoslaviei nu au nici o justificare, în afara dreptului forţei. Iată, pe scurt, povestea acestora. Se ştie, aceste sancţiuni au fost hotărâte şi impuse de Consiliul de Securitate ONU în mai 1992. Momentul care a declanşat impunerea lor, care a „convins“ că sârbii sunt vinovaţi şi ei trebuie pedepsiţi a fost masacrul de pe strada Miskina Vase din Sarajevo. Publicaţia „The European Times” a prezentat evenimentul astfel: *„Cel puţin 20 de oameni care stăteau la rând pentru a cumpăra pâine au fost ucişi ieri de trei bombe care au explodat în mulţimea din capitala bosniacă Sarajevo. Până la 160 de oameni care au ieşit pe străzi în perioadele în care se instituise încetarea focului au fost răniţi în atacurile pe care oficialii apărării bosniace le-au pus pe seama sârbilor. Atacul a avut loc în timp ce oficialii din Comunitatea europeană şi ONU se întâlniseră separat să discute sancţiunile împotriva sârbilor.”*

Subtitlul articolului a fost: *„Sancţiunile urmează atrocităţilor din Sarajevo”* iar titlul: *„20 de albanezi au murit în atacul sârb asupra mulţimii înfometate”*.

Reporterul n-a precizat cine anume a săvârşit atacul. Pentru că, evident, nu ştia. El a respectat regula jurnalistică potrivit căreia trebuie să prezinţi informaţia ca atare, atât cât o cunoşti. Era obligat s-o facă, mai ales că era efectiv foarte importantă, atât pentru cititor, cât şi pentru publicaţie. El a mai adăugat, în mod corect, desigur, că oficiali ai Ministerului Apărării Bosniac (musulman) au acuzat sârbii pentru săvârşirea masacrului. Desigur, dacă tot a prezentat punctul de

vedere bosniac, trebuia să încerce să-l afle şi pe cel al sârbilor. Poate că nu a fost posibil. Reporterul a scris că masacrul a coincis cu întâlnirile la care reprezentanţi ai comunităţii internaţionale dezbăteau „impunerea de sancţiuni împotriva Serbiei" (de fapt împotriva Republicii Federale Iugoslave a cărei legitimitate era negată în mod deliberat). Chiar şi această informaţie scrisă cu oarecare grijă, cu oarecare prudenţă arată imediat intenţionalitatea ei. Reporterul încearcă să fie obiectiv. Dar, oare, reuşeşte? Şi, pentru a confirma parcă o astfel de îndoială, titlurile erau deja categorice, acuzându-i deschis pe sârbi. Este posibil, desigur, ca nu reporterul să le fi dat, ci conducerea redacţiei. Motivul? Fie pentru a atrage atenţia, fie pentru a influenţa opinia publică şi factorii de decizie ONU în sensul dorit. Dorit de cine? Şi de ce ?

Bineînţeles, titlul a servit ca una din justificările cele mai credibile pentru impunerea sancţiunilor împotriva poporului din Serbia şi Muntenegru. Afirmaţia categorică : „Sârbii au provocat masacrul" nu lasă nici unei persoane normale vreo îndoială asupra celor vinovaţi. Şi, natural, o astfel de persoană, psihologic vorbind, ar fi fost şocată de o asemenea crimă, dezgustată de o asemenea faptă, şi n-ar fi avut nimic împotriva pedepsirii „justificate" a Republicii Federale Iugoslavia. Nu oricare om obişnuit, normal din toate punctele de vedere, este însă şi bine informat şi, mai ales, interesat în a cunoaşte adevărul în chestiunile care nu-l privesc nemijlocit. În calitate de elector, de subiect al sondajelor de opinie, de spectator la spectacolul lumii el, acest om obişnuit, nu realizează când este şi când nu este bine informat şi, interesele lui fiind foarte înguste, în rest nu-i pasă dacă este sau nu este manipulat. Nici un om obişnuit din Occident nu şi-a propus, probabil, să verifice dacă toate cele spuse în legătură cu incidentul de pe strada Miskina Vase sau cu cel din Piaţa Markale (care a condiţionat aprobarea Consiliului de Securitate al ONU pentru bombardarea armatei generalului Mladici) sunt sau nu sunt în întregime adevărate. Dacă ziarele, oamenii politici şi posturile de televiziune spun că sunt adevărate, înseamnă pentru occidentalul obişnuit, că sunt adevărate.

8. Manipularea prin imaginile TV şi presă

A existat o „cursă jurnalistică pentru faimă cu orice preţ”. Ea a fost iniţiată prin celebrul reportaj al televiziunii britanice ITN, din august 1992, despre presupusa existenţă a unui lagăr de concentrare la Trnopolje. În mass-media, problema aşa-zisei „tabere a morţii sârbe” din Bosnia mai fusese abordată de jurnalistul Roy Gutman, într-un articol din New York Newsday. În spiritul unităţii anglo-americane, ITN s-a grăbit să confirme „varianta americană a cazului”. Întrucât, situaţia din Trnopolje nu corespundea însă cu varianta lui Gutman, ITN a recurs la fotografii contrafăcute. Micşorând unghiul camerei de filmat pentru a crea impresia că bărbaţii musulmani înconjuraţi de sârmă ghimpată erau foarte slabi, ITN a trimis în întreaga lume istoria sa despre *„inumanitatea agresorilor sârbi care ameninţă statul bosniac recunoscut internaţional”*. Iar lumea a acceptat această „realitate“ fabricată de ITN. Şi cine mai ştie câte altele o accepta această lume în fiecare zi! Pentru că, manipulatorii de opinii prin imaginea TV nu au nici un scrupul. E drept, unii dintre ei urmăresc doar senzaţionalul, creşterea cu orice preţ a audienţei, gloria şi banul. Alţii însă urmăresc manipularea lumii, interese globale, câştigarea victoriei în războiul mediatic.

Puterea mass-mediei pare nelimitată. Prin noile tehnici de imagine, prin GPS şi Internet, ea poate să facă tot ce doreşte, poate să fabrice realitatea pe care vrea s-o impună. De unde rezultă că tot ceea ce corespunde intereselor puterii (fie ea ţară, partid, concern etc.) va avea prioritate în strategia imaginii. Faptul că adevăratul război s-a mutat în cuvânt şi în imagine nu mai poate fi contestat de nimeni. Oricum, cei puternici nu se prea sinchisesc de contestatari. Deocamdată.

În timpul crizei, se aruncă în luptă toate mijloacele. Imaginile prezentate din zona de conflict – toate, înfiorătoare – satanizează şi mai mult pe cel vizat, adună şi mai mult oprobiu împotriva lui. Cel puţin, acesta este obiectivul strategic. Că el nu s-a realizat în cazul bombardării Iugoslaviei decât în foarte mică măsură, este iarăşi un adevăr de care merită să ne ocupăm într-o frază. În primul rând, decizia de bombardare a Iugoslaviei, fără o rezoluţie a Consiliului de Securitate al ONU, este o gafă de proporţii. Este o demonstraţie de forţă şi, deci, o ieşire din zona dreptului. Acest lucru nu putea fi

trecut cu vederea de omul obişnuit, de opinia publică. Cu toată campania de presă şi de televiziune anti-iugoslavă, cei mai mulţi oameni de pe această planetă nu acceptă acest mod de a rezolva problemele care apar, *nu acceptă războiul ca mod de impunere a păcii*. Războiul de impunere sau de menţinere a păcii este o absurditate, un oximoron, sau doar o metaforă. Deci noua strategie NATO din acea perioadă nu se bucura, în măsură suficientă şi de suportul public. Toată lumea s-a indignat de modul în care o fost atacată o ţară şi aşa lovită prea tare de soartă. În afară de aceasta, aroganţa purtătorilor de cuvânt ai NATO, ca şi comportamentul dictatorial al preşedintelui american şi primului ministru britanic au creat, în toată lumea, nu doar un sentiment de acceptare a unor astfel de măsuri, ci şi unul de revoltă şi de respingere a politicii acestora.

Mai mult, marile institute de cercetări strategice şi chiar Pentagonul au atras atenţia asupra ineficienţei bombardamentelor (pentru problema în cauză) şi creării unui puternic sentiment anti-occidental. Mass-media occidentale s-au divizat cumva în timpul crizei, câteva publicaţii fiind mai circumspecte în a prezenta realitatea dorită de Alianţă. Şi mass-media iugoslave au avut toată grija pentru a folosi în avantajul Iugoslaviei această conjunctură.

După încetarea completă a bombardamentelor efectuate de NATO asupra Iugoslaviei, problema Kosovo nu a mai rămas atât de importantă. Aceasta şi pentru motivul că obiectivul strategic fusese realizat: Kosovo ieşise de sub controlul Iugoslaviei şi devenise protectorat NATO şi ONU. Presiunea psihologică şi manipularea prin mass-media s-au continuat totuşi şi după aceasta. După „formarea'' opiniei publice de-a lungul anilor de criză care au măcinat şi au distrus Iugoslavia, multe ziare de circulaţie internaţională, prin personalităţile lor jurnalistice, continuă să elaboreze studii şi analize asupra evenimentului, istoria acestuia fiind scrisă, în final, tot pe baza analizelor prezentate de mass-media „selectă''. Un exemplu concludent în acest sens îl reprezintă serialul de televiziune *„Moartea Iugoslaviei"*, pregătit de BBC în perioada 1994-1995 cu ajutorul a doi realizatori cunoscuţi ca anti-sârbi – Tihomir Loza, consultant pe problemele Iugoslaviei la revista londoneză, *War Report*, şi Laura Silber, corespondent american pentru Iugoslavia la *British Financial Times*. Serialul prezintă cauzele crizei balcanice din perioada 1990-1995 ca argumente de

acuzare a sârbilor. Din serial rezultă că, de fapt, naționalismul sârb este cel care a distrus Iugoslavia, Serbia fiind responsabilă pentru toate suferințele din Balcani. Potrivit acestui scenariu, începutul distrugerii Iugoslaviei lui Tito provine din Serbia.

Aceleaşi idei au fost reluate în cartea cu acelaşi titlu lansată pe piaţă simultan cu prezentarea serialului şi avându-i ca autori pe cei doi jurnalişti.

Un alt exemplu îl constituie un articol apărut pe Internet pe 14 decembrie 1999. El se intitulează *„Anul catastrofei pentru Iugoslavia"* şi a fost elaborat de AFP. Pentru edificare, îl redăm în întregime mai jos:

„ANUL CATASTROFEI PENTRU IUGOSLAVIA"
14 decembrie 1999, AFP, Belgrad

„Pentru Iugoslavia, anul 1999 a fost anul catastrofei. Sub bombele şi rachetele NATO, ea a trebuit să cedeze controlul unei părţi a teritoriului său, Kosovo, iar infrastructura sa a fost devastată. Dar Slobodan Miloşevici este acolo.

Hulit de puterile occidentale, inculpat pentru crime împotriva umanităţii de către Tribunalul Penal Internaţional (TPI), preşedintele iugoslav este încrezător, iar puterea sa, şase luni după sfârşitul războiului, nu pare a fi ameninţată pe termen scurt.

La Belgrad, totuşi, simbolurile acestei puteri au fost transformate în moloz sau incendiate de către rachetele de croazieră. De-a lungul bulevardului Kneza Milosa, statul major al armatei iugoslave, ministerul de interne ridică sediile lor distruse. În cartierul modern din Novi Beograd, marele imobil de sticlă al Partidului Socialist al Serbiei (SPS), pe care-l prezidează Miloşevici, a ars ca o torţă.

În toată Serbia, în Kosovo şi în mai mică măsură în Muntenegru, mii de obiective militare şi civile au fost lovite de Alianţa Atlantică. Cazărmi, posturi de comandă, depozite de muniţii, sisteme de telecomunicaţii, emiţătoare, poduri, autostrăzi, uzine, centrale electrice, rafinării au fost demolate sau înlăturate.

Bilanţul victimelor bombardamentelor rămâne imprecis. El este, în orice caz, de mai multe mii de morţi, dintre care, fără îndoială, 1500 sunt civili. În schimb, numărul militarilor NATO ucişi

în luptă este cunoscut foarte precis: zero. În Kosovo, de la începutul bombardamentelor, zeci de mii, poate sute de mii de albanezi au fost alungaţi din provincie şi îngrămădiţi timp de trei luni în Macedonia şi Albania.

Bilanţul kosovarilor ucişi de forţele sârbe, fie ei civili sau luptători ai Armatei de Eliberare din Kosovo (UCK), rămâne un subiect controversat. După estimările de 100.000, chiar 200.000 morţi posibili difuzate de responsabilii occidentali, el a fost revizuit, dar rămâne destul de mare.

O primă campanie de exhumare a fost încheiată în noiembrie de Tribunalul Penal Internaţional (TPI), care a publicat o cifră provizorie de 2108 corpuri descoperite.

Operaţia NATO dintre 24 martie şi 10 iunie a pus capăt conflictului care opunea forţele Belgradului Armatei de Eliberare din Kosovo care viza independența. Ea a debușat asupra retragerii totale a forţelor Belgradului.

Apoi provincia a devenit un protectorat de facto al NATO şi al ONU şi responsabili internaţionali anonimi nu mai resping ideea unei independenţe viitoare a provinviei.

În faţa acestei perspective, Belgradul se sprijină pe trei ambiguităţi ale Rezoluţiei 1244 a Consiliului de Securitate al ONU pentru a cere ca suveranitatea sa asupra provinciei Kosovo, recunoscută în principiul său, să fie respectată în fapte.

Autorităţile iugoslave condamnă în special lipsa securităţii pentru sârbii din Kosovo şi pentru ceilalţi non-albanezi. Cel puţin 240.000 dintre ei au fugit după sosirea NATO din cauza ameninţărilor şi violenţelor albanezilor.

În iunie, înfrângerea, acceptarea desfășurării în Kosovo a zeci de mii de soldaţi ai NATO şi lasitudinea extremă a populaţiei păreau să slăbească puterea lui Miloşevici.

S-au multiplicat nemulțumirile rezerviștilor şi manifestările, iar liderii opoziţiei sârbe, pe care loviturile NATO îi reduseseră la tăcere, au reînceput să ridice glasul.

Dar lasitudinea sârbilor este valabilă şi pentru opoziţie. Divizată, deşirată prin rivalităţi de persoane, ea n-a reuşit să realizeze o mobilizare masivă. Şi o cerere repetată de alegeri anticipate n-a mai avut succes; nimic n-a mai obligat puterea să le convoace.

După război, americanii şi europenii menţin Serbia în embargou, în speranţa unei crize care ar putea să grăbească prăbuşirea preşedintelui iugoslav.

Totodată, Miloşevici, al cărui regim s-a lansat într-o vastă campanie de reconstrucţie a ţării, pare să aibă încă ferm în mâinile sale levierele puterii."

Toate tehnicile războiului informaţional folosite în timpul crizei iugoslave au fost reluate din nou, în martie 1998, şi continuate până la obţinerea protectoratului asupra provinciei Kosovo. Centrul atenţiei mass-media – în special a celei specializate în producerea de crize şi războaie – a fost Regiunea Autonomă Kosovo şi Metohia din cadrul Republicii Serbia. Scopul războiului informaţional împotriva Republicii Federale a Iugoslaviei l-a constituit acordarea unui sprijin substanţial, pe toate planurile, separatismului albanez. Occidentul urmăreşte punerea sub control a Balcanilor, americanii urmăresc şi ei controlul strategic al unei zone de falie. Dar toate acestea ar duce în final la crearea „Albaniei Mari" prin adăugarea la teritoriul Abaniei a unor părţi din teritoriile Iugoslaviei, Greciei şi Macedoniei, locuite în majoritate de etnici albanezi.

Demersurile Albaniei au fost sprijinite de unii oameni politici printre care: Bernard-Henry Levy, Otto de Habsburg, Aloiz Mock etc. Tot în această strategie a fost implicată şi firma „Red & Finn" – director James Harff –, care, pentru a face lobby Albaniei şi, probabil, în schimbul unor plăţi sau altor avantaje substanţiale, a încercat să aducă o delegaţie de congresmeni americani la Pristina, în martie 1998. Aceeaşi firmă a fost implicată în toate zonele de conflict, urmărind amplificarea crizelor şi împingerea lor spre război. În acţiunile lor, toţi cei implicaţi au prezentat ca legitime aspiraţiile populaţiei albaneze din Kosovo, pe considerentul că deţine majoritatea în provincie, şi au considerat membrii albanezi din cadrul Armatei de Eliberare din Kosovo (AEK) ca luptători pentru libertate, ca adevăraţi eroi. Ei au accentuat faptul că provincia Kosovo trebuie să aibă autonomie, întrucât albanezii de aici sunt împovăraţi, frustraţi, persecutaţi, umiliţi şi omorâţi, acţiunile poliţiei sârbe fiind nelegale, nejustificate şi brutale.

În realitate, nimeni nu ştia numărul exact al albanezilor din Kosovo, deoarece recensământul din 1991 a fost boicotat de către

aceştia, iar conform datelor recensământului din 1981, numărul lor nu depăşea 900.000.

Ca răspuns la aceste afirmaţii, folosindu-se de o definiţie a terorismului elaborată de „Centrul American de Studii în domeniul Terorismului'' conform căruia *„terorismul constă în folosirea ilegală a forţei şi violenţei împotriva persoanelor şi proprietăţii, pentru intimidarea guvernelor şi populaţiei civile în scopul atingerii unor obiective politice şi sociale*", autorităţile sârbe susţineau, la rândul lor, că activităţile organizaţiilor teroriste albaneze au ca scop crearea unui teritoriu pur din punct de vedere etnic în Kosovo şi Metohija şi promovarea secesiunii în regiune. Ele arătau, de asemenea, că, în acest sens, comunitatea internaţională nu şi-a definit o poziţie clară faţă de terorismul din Kosovo şi Metohia. Oriunde în lume, terorismul, indiferent de scopurile luii, merită aceeaşi condamnare şi nu susţinere şi încurajare. Autorităţile iugoslave au solicitat, în acelaşi timp, sprijin internaţional, susţinând că doar prin cooperarea şi coordonarea acţiunilor comunităţii internaţionale, constând în acorduri şi declaraţii internaţionale privind terorismul, este posibilă eliminarea acţiunilor teroriste din Kosovo şi Metohija.

E drept, o parte din mass-media internaţională a făcut cunoscut că teroriştii albanezi se instruiesc în special în ţări europene. De aceea, autorităţile iugoslave au considerat că este de datoria fiecărui stat să investigheze asemenea activităţi pe teritoriul său. Organizaţia teroristă care se autointitulează Armata de Eliberare din Kosovo ar trebui înscrisă de comunitatea internaţională pe lista organizaţiilor teroriste internaţionale, credeau cei care nu mai pot crede acum, după desprinderea Kosovo de Serbia, aşa ceva.

Evident, asemenea puncte de vedere au rămas fără ecou. Occidentul nu era interesat de aşa ceva. El ştia una şi bună şi anume că Iugoslavia trebuie defăimată, satanizată şi distrusă.

La acţiunile separatiste, s-a încercat atragerea minorităţii turce din Kosovo (care iniţial şi-a manifestat neutralitatea), cu ajutorul unor agenţi occidentali, care au desfăşurat acţiuni provocatoare în faţa Centrului de Informaţii American – USIS, purtând steagul turcesc şi scandând lozinci de genul *„Unde eşti America?"* În realitate, analiştii turci apreciază că albanezii sunt cei care desfăşoară acţiuni teroriste şi că sârbilor le lipseşte experienţa în lupta împotriva acestui gen de acţiuni.

Oponenţii regimului (studenţi, jurnalişti, artişti, oameni de afaceri) îi atribuie preşedintelui Slobodan Miloşevici vina pentru criza profundă în care se află ţara.

Urmare a acestor poziţii exprimate în mass-media iugoslavă, de când a început războiul din Kosovo, patru posturi de radio şi un post de televiziune particulare au trebuit să-şi întrerupă emisia, iar câteva ziare („Naşa Borba" şi „Dnevni Telegraf") au fost închise.

În octombrie 1998, autorităţile de la Belgrad au interzis revista *„Evropjianin",* acuzată de dezinformare şi de subminare a ordinii constituţionale iugoslave, prin răspândirea de informaţii false. După această măsură, redacţia ziarului a fost mutată la Podgorița, capitala Republicii Muntenegru, unde şi-a continuat activitatea.

Dragan Novakovici, redactor şef al *„Dnevni Telegraf"*, a precizat că *„noi luptăm prin cuvinte, aceasta este arma noastră împotriva fascismului şi stalinismului de care dă dovadă regimul lui Miloşevici"*.

Milo Djukanovici, preşedintele Republicii Muntenegru, cândva un fidel aliat al preşedintelui Slobodan Miloşevici, a trecut de partea opozanţilor acestuia, declarând că *„este necesar şi important pentru noi ca ziarele suspendate la Belgrad să poată fi tipărite la Podgorița, pentru a ajuta Serbia să aleagă democraţia"*.

Tot în octombrie 1998, Parlamentul Republicii Serbia a adoptat o hotărâre privind îngrădirea dreptului la liberă informare, iar imediat după raidurile aeriene ale NATO, situaţia s-a deteriorat, postul de radio B 92, simbolul opoziţiei, fiind închis.

Lumea nu a perceput aceste măsuri ca determinate de o situaţie de război, ci ca pe o îngrădire a unor drepturi democratice.

Propaganda naţionalistă a lui Slobodan Miloşevici poate conta totuşi pe un puternic sprijin popular, „Mitul Serbiei Mari" continuând să mobilizeze masele, iar cel mai puternic îndemn *la „revanşa etnică"* era adresa, atunci, de către Partidul Stângii Unite, condus de soţia preşedintelui, Mira Markovici, care însă, declara, în acea perioadă, că *„Stânga iugoslavă luptă pentru ca toate etniile din Iugoslavia să poată trăi împreună, în armonie şi egalitate"*.

Potrivit declaraţiei directorului „Centrului pentru Democraţie şi Drepturile Omului" din Muntenegru, *„Slobodan Miloşevici a pierdut bătălia pentru controlul instituţiilor locale: Parlamentul,*

guvernul şi forţele de poliţie din Muntenegru, au ieşit definitiv din sfera de influenţă a Belgradului".

Aceste lucruri s-au continuat şi se vor continua multă vreme. Bătălia pentru putere este oriunde imensă şi prioritară. Nici Iugoslavia nu poate face excepţie. Scena politică iugoslavă, ca mai toate scenele politice ale lumii, este şi va fi marcată de lupte prin orice mijloace, de defăimări, de agresivităţi şi de tot arsenalul cunoscut. Totuşi, atunci când Uniunea Europeană a propus opoziţiei sprijin în obţinerea puterii în schimbul predării lui Miloşevici Tribunalului Penal Internaţional, opoziţia nu numai că nu a acceptat un astfel de târg, dar l-a şi dezvăluit întregii lumi. Dar nici gestul acesta, deosebit de important, n-a contat pentru nimeni. Mass-media l-a trecut în rândul ştirilor neimportante, ignorându-l după aceea cu desăvârşire.

Aşa cum spuneam, războiul împotriva Iugoslaviei a fost, în primul rând, un război informaţional şi un război psihologic. El nu a încetat şi nu va înceta încă multă vreme, iar urmările lui vor fi dezastruoase nu numai pentru această ţară, ci pentru întreaga zonă. Încă o dată, Occidentul a dovedit că nu s-a apropiat cu căldură şi sinceritate de spaţiul balcanic şi că nu intenţionează să-l ajute, ci să-l subjuge, să-l controleze. Scopul unui astfel de război a fost, iniţial, acela de influenţa, de a schimba comportamentul liderilor politici şi populaţiei din Iugoslavia şi de a forma o opinie favorabilă intervenţiei armate din zonă, atât în statele participante la conflict, cât şi în cadrul comunităţii internaţionale. Trebuie menţionat că un astfel de scop nu a fost realizat în întregime. Eşecul se datorează în mare măsură neconcordanţei dintre decizia politică grăbită şi imatură şi fluenţa argumentelor care se aduceau treptat în sprijinul ei.

Au fost folosite pentru realizarea acestui obiectiv numeroase metode ale instrumentarului psihologic, printre care:

- presiunea psihologică permanentă;
- zvonul;
- intimidarea;
- dezinformarea;
- impactul negativ al adevărului.

Presiunea psihologică permanentă

Eşecul discuţiilor de la Rambouillet a fost, în fond, respingerea unui dictat. Or, Occidentul nu era învăţat cu aşa ceva. Lecţia din 1940 a Vienei, unde s-a semnat dictatul impus României, fusese uitată. După Rambouillet, mai marii Occidentului şi mass-media au trecut la intensificarea acţiunilor şi presiunilor de tot felul asupra Iugoslaviei, mergându-se până la anunţarea iminenţei transmiterii ordinului de atac aerian. Ameninţarea cu atacul era totdeauna precedată de argumente acceptate dinainte de opinia publică, între care cele mai frecvente erau: masacrarea de către forţele armate sârbe a populaţiei albaneze din Kosovo, atacurile susţinute ale armatei sârbe asupra populaţiei albaneze din zonă şi exodul masiv al acesteia, dreptul şi obligaţia NATO de a soluţiona criza şi de a impune pacea, precedentul bombardamentelor din Bosnia, superioritatea tehnică NATO, eficienţa misiunilor de cercetare aeriană, executate de SUA cu ajutorul avioanelor fără pilot de tip Hunter, care au posibilitatea de a transmite fotografii şi imagini video, în timp operativ, către un centru de control aflat la o distanţă de până la 200 km.

Au fost răspândite manifeste cu diferite mesaje adresate populaţiei iugoslave, pe care erau înscrise frecvenţele pe care puteau fi recepţionate emisiunile radio şi TV ale NATO.

În urma încetării retransmisiilor emisiunilor TV Belgrad, ca urmare a bombardamentelor executate în noaptea de 05/06 aprilie 1999 asupra releelor de televiziune din unele zone ale Iugoslaviei, s-a constatat apariţia unei staţii TV care emitea pe frecvenţele canalului 21 TV. Acest post avea ca siglă simbolul NATO şi era denumit „Vocea NATO“. În timpul emisiunii, se transmiteau comentarii în limba sârbă cu privire la acţiunile forţelor NATO şi muzică uşoară occidentală.

Cea mai eficientă campanie a NATO a debutat însă atunci când belgrădenii au început să recepţioneze imagini televizate transmise de Commando Solo, un avion special american utilizat şi în timpul războiului din Golf. Aparatul Lockheed EC-130 Hercules făcea parte din dotarea Operaţiunii Speciale Aeriene, destinată să efectueze operaţiuni psihologice pe teritoriul Iugoslav, paralel cu campania de bombardare a obiectivelor militare sârbe. În cadrul emisiunilor, a fost prezentată imaginea unei hărţi a Iugoslaviei şi a siglei NATO, pe fondul mai multor mesaje în limba sârbă. O voce feminină cu accent străin transmitea: *„Dacă aţi şti ce campanie de*

epurare etnică a lansat Miloşevici în Kosovo, aţi rămâne uimiţi" sau *„Miloşevici încearcă să pară mai puternic decât este…. Aceasta să fie comportamentul unei armate profesioniste?"* Folosind site-ul de pe Internet al guvernului sârb, NATO îşi justifica atacurile aeriene în pagina lor din reţea cu hărţi militare şi retrospective istorice. Departamentul de Externe al SUA a publicat cu o întârziere de una la două zile rapoartele sale cu privire la situaţia din regiune, iar detaliile militare erau oferite de „Federaţia Americană a Oamenilor de Ştiinţă". Tot aici, o grupă de analişti militari prezentau o colecţie cuprinzătoare de surse, care se întindeau de la material cartografic cu privire la structurile militare sârbe şi NATO, până la ştiri despre starea vremii la Belgrad, iar albanezii din Kosovo transmiteau informaţii cu privire la expulzări şi distrugeri. Ce erau acestea? Informări sau dezinformări?

Dezinformarea

Acţiunile psihologice s-au intensificat în februarie 1998, când mass-media occidentală, în special publicaţiile şi mediile americane, au prezentat „ororile" comise în provincia Kosovo de către populaţia sârbă împotriva etnicilor albanezi. Ca argument forte, a fost prezentat „masacrul" a 80 de albanezi, concluzionându-se că acţiunea a fost una de epurare etnică. Imediat după începerea atacurilor NATO asupra Iugoslaviei, majoritatea jurnaliştilor occidentali au fost expulzaţi, motiv pentru care au putut cu greu să-şi facă o imagine proprie cu privire la situaţia de la faţa locului. Pretextul invocat de autorităţile sârbe a fost acela că, în rândul acestor jurnalişti, se ascund membri ai forţelor speciale şi ai serviciilor de spionaj, precum şi elemente speciale care au ca misiune coordonarea bombardamentelor NATO. Ceea ce era foarte adevărat. Forţele speciale ale Occidentului acţionau în Iugoslavia încă din 1990.

În lipsa unor jurnalişti la faţa locului, informaţiile primite erau în primul rând de la NATO şi de la martori oculari, informaţii care rar puteau fi verificate şi foarte greu completate cu imagini.

Oare nu acest lucru îl dorea şi NATO? În aceste condiţii, estimarea pierderilor era foarte greu de făcut, iar „realitatea mediatică" se afla în întregime sub control NATO. Era, de asemenea,

foarte dificil de apreciat veridicitatea datelor prezentate de ambele părţi, fiecare dezmințind declarațiile celeilalte.

Pe de altă parte, în plan mediatic, Alianţa a fost constrânsă de partea sârbă să renunţe la transmiterea în direct a războiului, reporterii străini ca şi cei autohtoni, neputând transmite din teren decât ceea ce autorităţile iugoslave au permis. Autorităţile iugoslave au acuzat serviciile de informaţii aliate că au intoxicat site-ul de pe Internet al Guvernului Serbiei, *„inducând în eroare opinia publică internaţională în legătură cu evenimentele din spaţiul iugoslav”*.

De fapt, aceeaşi acuzaţie a fost adusă şi de guvernul american părţii sârbe. La război, ca la război. De asemenea, un întreg şir de alte instituţii independente occidentale ocoleau interdicţia de emisie în Iugoslavia pe Internet. În schimb, fel de fel de comisii, de anchetatori, de jurnaliști, de personaje importante îşi publicau fără nici o restricție „concluziile“ rezultate din anchete personale sau efectuate sub egida unor instituţii, în cvasitotalitatea cazurilor acuzându-i pe sârbi.

Desigur, în legătură cu situaţia din Iugoslavia şi, în particular, cu cea din Kosovo, s-au scris mii de pagini, au fost elaborate zeci şi zeci de documente. Nimeni nu intenționează să le omită sau să le conteste. Însă caracteristica majorității lor o constituie, fără nici o îndoială, lipsa de obiectivitate sau, mai exact, crearea unei false obiectivități asupra situaţiei din zonă.

Reiese, din aproape toate aceste comunicate, anchete, reportaje etc., că sârbii sunt vinovați de declanşarea războiului, de genocid, de expulzarea populaţiei albaneze, de incendierea locuinţelor albanezilor şi numai ale albanezilor (ca şi cum numai acestea ar fi fost incendiate), de distrugerea monumentelor istorice şi a lăcaşelor de cult etc. Foarte puţini vorbesc de acţiunile albanezilor împotriva sârbilor sau a albanezilor înşişi, de constituirea, pe teritoriul unui stat de drept, membru al ONU, a unei structuri armate îndreptate împotriva acestei ţări – Armata de Eliberare din Kosovo –, de susţinerile ei, de implicarea Occidentului în înzestrarea şi instruirea acestei structuri armate, pe care sârbi o definesc ca fiind „teroristă“, iar restul lumii o ignoră. Şi mai puţini vorbesc de cooperarea dintre NATO şi AEK, atât pe timpul bombardamentelor, cât şi după aceea.

Problema provinciei Kosovo este foarte complexă şi ea nu poate fi rezolvată printr-un arbitrariu de tipul celui de la Viena din 30 august 1940. Or, dacă lucrurile stau aşa, înseamnă că, din nou, avem de a face cu dreptul forţei şi nu cu forţa dreptului. Tribunalul Penal Internaţional acuză. Dar pe cine acuză? Şi, mai ales, cum? Numai sârbii sunt oare vinovaţi de cele ce s-au petrecut pe teritoriul fostei Iugoslavii? Ei poartă responsabilitatea secesiunii sângeroase, destrămării însângerate a acestei ţări? Ei şi numai ei? Cât de nedreaptă şi de subiectivă este aşa-zisa „comunitate internaţională“ rezultă şi din exemplele de mai jos. Doi avocaţi stau de vorbă cu câte 30 de albanezi şi, gata, reuşesc să afle adevărul în legătură cu evenimentele tragice din Kosovo!

Unilateralismul, eludarea unor fapte care pot fi, de asemenea, probe în justiţie, dar nu numai împotriva sârbilor, ci şi în favoarea acestora, sunt argumente ale războiului psihologic dus împotriva Iugoslaviei, sunt argumente ale unui război care se duce împotriva oricui nu este de acord sau are altă opinie decât Vestul.

Desigur, nu chiar împotriva oricui, pentru că, spre exemplu, Federaţia Rusă îşi rezolvă bine mersi problemele în Cecenia, iar turcii şi le rezolvă şi ei în zona kurdă, fără ca Tribunalul Penal Internaţional (TPI) să se sinchisească, să se sesizeze, să adune probe şi să caute, în aceste ţări şi în multe altele, criminali de război sau să intervină în vreun fel.

Rusia a spus clar că ea posedă arme nucleare şi nu discută cu nimeni când este vorba de problemele ei interne, iar Turcia nici nu vrea să audă de punerea în discuţia „comunităţii internaţionale“ a problemei kurde.

Prezentăm, mai jos două comunicate care, în viziunea noastră, au fost argumente ale intenţionalităţii, ale centrării percepţiei populaţiei numai pe anumite aspecte ale dramaticei situaţii din Kosovo.

COMUNICAT

ANCHETĂ ÎN ALBANIA ASUPRA CRIMELOR DE RĂZBOI ŞI CRIMELOR ÎMPOTRIVA UMANITĂŢII SĂVÂRŞITE ÎN KOSOVO

Doi avocaţi mandataţi de Federaţia Internaţională a Ligilor Drepturilor Omului (FIDO) şi Medicii Lumii s-au dus în Albania între 21 şi 26 aprilie 1999 pentru a culege mărturii ale albanezilor din Kosovo, expulzaţi masiv şi brutal din ţara lor de forţele sârbe, după luna martie 1999. Această misiune îşi propune să reunească probe ale diverselor exacţiuni comise, să identifice mecanismul sau mecanismele folosite pentru pregătirea lor, ca şi autorii lor sau pe cei care le-au ordonat. Cei doi avocaţi care au primit această misiune s-au putut întreţine fiecare timp foarte îndelungat cu peste 30 de refugiaţi, la Tirana, în tabăra de la Palatul Sporturilor, în cea de la piscină şi în spitalele civile şi militare ale capitalei albaneze, ca şi în tabăra de la Durres.

Reies din aceste mărturii indicii concordante despre comiterea de acte grave susceptibile de a fi calificate:

- ca violări ale legilor şi cutumelor războiului (Articolul 3 din statutul TPI) consistând în special în cazuri în speţă în: (1) distrugerea şi devastarea fără motive a oraşelor şi satelor, (2) atacuri şi bombardamente ale oraşelor, satelor şi locuinţelor neapărate, (3) distrugerea şi deteriorarea deliberată a edificiilor consacrate religiei, învăţământului şi monumentelor istorice, (4) jefuirea bunurilor publice şi private;

- crime contra umanităţii (Articolul 5 din statutul TPI), consistând mai ales în cazuri în speţă de asasinate, expulzări, persecuţii din raţiuni politice, rasiale şi religioase, comise în cadrul unui conflict armat, în mod sistematic, cu caracter intern, vizavi de populaţia civilă.

Deja, cei doi avocaţi au constatat că regrupările şi deplasările forţate parţiale sau complete ale familiilor albaneze din Kosovo fuseseră organizate, într-un climat de teroare, chiar înainte de primele lovituri ale NATO. Această teroare a luat o amploare fără precedent o dată cu primele lovituri NATO. Începând cu această dată, s-a trecut la deportarea masivă şi metodică a populaţiei de etnie albaneză. Aceasta se datorează forţelor speciale şi armatei sârbe, detaşate aici în număr foarte mare, cu multe săptămâni

înaintea datei de 24 martie 1999, şi sprijinite de grupuri paramilitare, care ţin de comandamentul lui Arkan şi de miliţieni proveniţi din populaţia civilă sârbă superînarmată din Kosovo.

Potrivit mărturiilor culese, au fost practicate execuţii sumare în diferite puncte din Kosovo în rândul civililor albanezi, bărbaţi, femei, copii, bătrâni şi handicapaţi. Reconstituiri permit de altfel să se stabilească existenţa unor execuţii colective în mai multe sate situate în sudul şi nordul provinciei Kosovo între 25 martie şi 2 aprilie.

FIDO şi Medicii Lumii cer comunităţii internaţionale să facă totul pentru a continua să adune aceste probe, alături de sutele de mii de refugiaţi albanezi din Kosovo care se află de acum înainte în Albania, în condiţii de confidenţialitate optimale pentru a garanta securitatea persoanelor în cunoştinţă de cauză cu scopul ca TPI pentru ex-Iugoslavia să poată urmări în mod util responsabilii de aceste crime majore, fie ei autori direcţi sau cei care le-au ordonat.

FIDO şi Medicii Lumii sunt de altfel viu preocupaţi de situaţia materială şi sanitară extrem de precară a albanezilor din Kosovo, în Albania. Dacă responsabilii guvernamentali şi populaţia civilă albaneză au făcut totul pentru a-i primi cât mai bine, după posibilităţile lor, pe refugiaţii kosovari, se pare că, depăşindu-se ajutoarele de primă urgenţă, este indispensabilă susţinerea financiară, logistică şi umanitară a Albaniei, pentru supravieţuirea populaţiei refugiate şi pentru prevenirea riscurilor de epidemii sau a bolilor rezultate din condiţii proaste sanitare şi de igienă.

În această privinţă, FIDO şi Medicii Lumii cer comunităţii internaţionale să ia în cel mai scurt timp măsuri pentru a furniza spitalelor albaneze echipamentele şi personalul medical specializat, de care este mare nevoie sau care lipsesc cu desăvârşire, cu scopul ca îngrijirile cele mai elementare să fie efectuate în condiţii de igienă şi securitate, astfel încât viaţa şi securitatea refugiaţilor albanezi din Kosovo, plasaţi de acum înainte sub unica lor responsabilitate, să fie salvgardate.

Paris, 27 aprilie 1999

COMUNICAT

ANCHETĂ ÎN ALBANIA ASUPRA CRIMELOR DE RĂZBOI ŞI CRIMELOR ÎMPOTRIVA UMANITĂŢII SĂVÂRŞITE ÎN KOSOVO

1. Un magistrat şi un avocat mandataţi de Federaţia Internaţională a Ligilor Drepturilor Omului (FIDO) şi Medicii Lumii (ML) s-au deplasat în Macedonia între 24 şi 27 aprilie 1999 cu scopul de a culege mărturii ale albanezilor din Kosovo, deportaţi masiv din ţara lor de forţele sârbe, începând cu luna martie.

Cei doi însărcinaţi cu această misiune s-au întreţinut cu refugiaţi originari din Pristina, Lipjan, Gnjilane (Gilan), Kacanik şi din numeroase sate situate la estul provinciei.

Se pare că, în ansamblu, aceste operaţiuni au fost pregătite, gândite, conduse metodic şi sistematic, şi că ele se înscriu într-un plan concertat care a început să fie pus în aplicare chiar înainte de începerea bombardamentelor. Recurgerea la un mod de operare precis, efectuat în principal de forţele paramilitare şi de poliţie în legătură cu armata pentru a teroriza şi deporta masiv populaţia dovedeşte această realitate; dovedeşte aceasta pregătirea de convoaie întregi de trenuri speciale în care, sub ameninţarea armelor, au fost îngrămădiţi în mod precipitat sute de locuitori ai oraşelor şi satelor, fără să se ştie destinaţia (spre exemplu, convoaiele formate pe liniile Pristina, Urosevac sau concomitenţa tăierii liniilor telefonice ale albanezilor şi incendierea locuinţelor şi magazinelor acestora). În multe din aceste oraşe şi sate, s-au efectuat execuţii. Numele lor au fost date de martori.

Aceste acte, constitutive de asasinate, de deportări, de persecuţii din raţiuni politice, rasiale şi religioase, comise în mod sistematic în cadrul unui conflict armat cu caracter intern privitor la populaţia civilă, sunt de natură să fie calificate drept crime împotriva umanităţii, aşa cum prevede articolul 5 din statutul Tribunalului Penal Internaţional (TPI). De asemenea, ele sunt susceptibile de a fi calificate ca violări ale legilor şi cutumelor războiului definite de articolul 3 din acelaşi statut.

2. Mii de persoane şi-au părăsit şi continuă să-şi părăsească satele. Foarte numeroşi sunt cei care se ascund în munţi, de unde sunt împiedicaţi de forţele sârbe sau macedonene să treacă frontiera.

Cel mai rău este pentru bărbaţii, femeile şi copiii care s-au repliat în munţii situaţi în regiunea Kacanik şi în regiunile din sud-estul provinciei, mai ales între Kacanik şi Gnjilane. Numeroase decese trebuie să fie deplorate.

Este de primă urgenţă să se întreprindă orice pentru a asigura acestor persoane grija şi protecţia necesare stării lor şi pentru a obţine neîntârziat deschiderea frontierei în apropierea locurilor unde se află.

3. Sosesc mii de refugiaţi la punctul de frontieră Blace, după mai multe zile şi câteodată mai multe săptămâni de rătăcire şi de mers prin munţi. Trebuie să aştepte ore în şir, înainte de a fi autorizaţe de poliţia macedoneană să treacă frontiera.

FIDO şi Medicii Lumii cer autorităţilor să primească refugiaţii imediat ce trec frontiera şi să îi cazeze în condiţii decente în taberele unde sunt repartizaţi.

Supraaglomerarea acestora cere organizarea urgentă a noi locuri de primire.

4. FIDO şi Medicii Lumii cer comunităţii internaţionale să ia toate măsurile pentru a se permite continuarea reunirii acestor probe, alături de sutele de mii de refugiaţi albanezi din Kosovo (care vor fi de acum înainte în Macedonia), în condiţii de confidenţialitate optimale pentru a garanta securitatea martorilor principali, cu scopul ca responsabilii acestor crime majore, direcţi sau cei care le-au ordonat, să poată fi urmăriţi.

Paris, 30 aprilie 1999

Zvonul

Această modalitate a fost folosită în tot timpul războaielor care au devastat Iugoslavia. Toată lumea s-a îngrozit de atrocităţile săvârşite acolo, aşa cum s-a îngrozit, în decembrie 1989, de zvonul despre cei 60.000 de morţi la Timişoara şi în toată România. A fost folosită, bineînţeles, şi în timpul bombardamentelor NATO asupra Iugoslaviei. Chiar după primele atacuri aeriene, a fost lansat zvonul

că opt dintre principalii conducători ai comunităţii albaneze, printre care şi liderul moderat Ibrahim Rugova, au fost omorâți, zvon neconfirmat ulterior. Mai târziu, la apariţia pe postul naţional de televiziune a preşedintelui Slobodan Miloşevici, alături de acelaşi lider Rugova, ştirea a fost preluată şi cotată ca zvon de către mass-media occidentală.

Tot în acest mod au fost categorisite şi afirmaţiile cu privire la doborârea de către armata sârbă, după fiecare raid, a unui număr de avioane, elicoptere şi rachete aparținând trupelor aliate, zvon dezmințit de Alianţă, dar neconfirmat de surse oficiale. Calificată tot ca zvon poate fi şi afirmaţia, neconfirmată oficial, după care Occidentul plănuia înarmarea refugiaților înainte de a-i trimite înapoi în Kosovo, pentru a putea evita astfel să pună în pericol viaţa soldaților Alianţei în cazul unei intervenţii terestre.

Intimidarea

Cei puternici apelează adesea la tehnicile de intimidare. Strategia este veche. Adesea, prin intimidare, s-a obținut mult mai mult decât printr-o acţiune reală.

Înainte de a fi declanșate atacurile aeriene împotriva Iugoslaviei au fost prezentate, la televiziune şi în presa scrisă, cele mai performante mijloace de luptă, inclusiv faimosul avion F-117 şi încă neîntrebuinţatul în luptă B-2. N-au lipsit nici submarinele ultra-performante, portavioanele, fregatele, rachetele de croazieră.

După declanşarea acţiunilor militare, SUA nu au estimat un flux de refugiaţi de asemenea proporţii. În consecinţă, NATO şi SUA au afirmat, tot prin sursele mass-media, că prioritatea a devenit acum asigurarea temporară a condițiilor de viaţă acestor refugiaţi. Subliniind că afluxul de refugiaţi este cauzat în exclusivitate de activitatea iresponsabilă şi criminală a preşedintelui Miloşevici şi nu şi de atacurile NATO sau de situaţia creată ca urmare a unui război ce se desfăşura în acest spaţiu, preşedintele SUA a făcut apel la poporul american şi la comunitatea internaţională pentru a sprijini financiar eforturile de ajutorare a refugiaților. Având în vedere că posibilităţile Macedoniei de a oferi adăpost refugiaţilor din Kosovo au fost cu mult depăşite de uriaşul exod al populaţiei din provincie, statele membre NATO s-au declarat gata să primească aproximativ

100.000 de refugiaţi, pentru a uşura astfel sarcina Albaniei şi Macedoniei. În acelaşi scop, „medicii fără frontiere“ informau periodic despre suferinţele populaţiei albaneze kosovare, iar mass-media aveau toată grija ca astfel de declaraţii să se constituie în capete de acuzare pentru Iugoslavia, pentru criminalii de război sârbi. Mass-media avea toată grija ca orice situaţie relatată să se constituie, prin simpla ei prezentare, într-un mijloc de discreditare a Iugoslaviei şi, într-o posibilă ameninţare a acesteia de comunitatea internaţională. De remarcat că aşa numita comunitate internaţională, care cuprindea cel mult ţările NATO şi partenerii acesteia, lăsa de înţeles că este alcătuită din toată populaţia planetei, din toate ţările de pe glob, mai puţin unele din cele nedemocratice.

În preajma Paştelui Catolic, Papa Ioan Paul al II-lea a făcut apeluri repetate pentru oprirea atacurilor aeriene pe timpul Sfintelor Sărbători, propunere reluată de preşedintele sârb şi de biserica ortodoxă sârbă pentru a se opri bombardamentele. Occidentul, de neînţeles, a refuzat. Acest refuz poate fi de asemenea pus pe seama strategiei intimidării, adică hotărârii unanime a Occidentului de a termina o dată cu Iugoslavia, de a o învinge cu orice preţ într-un război care nici măcar nu era considerat război, ci doar o simplă acţiune de impunere a interesului comunităţii internaţionale, de a-i aduce pe sârbi la masa negocierilor. La refuzul Occidentului de a opri bombardamentele, Belgradul a hotărât oprirea unilaterală a acţiunilor militare pe timpul acestei sărbători.

Strategiei de intimidare, sârbii de rând, adică oamenii de pe stradă, din sate, oraşe, instituţii, firme etc. i-au răspuns prin unitate naţională, prin asumarea curajului războiului, prin necedare şi chiar prin sfidare. Unii spun că este în firea poporului sârb să se opună deciziilor care nu-i convin, să fie inflexibil, să nu cedeze. Fără a nega o anumită inflexibilitate a acestui popor (care poate fi un mare merit, o mare calitate sau, în anumite împrejurări, un mare defect), trebuie să spunem că vecinii noştri s-au comportat în cadrul acestui război cu multă demnitate, demonstrând că nu se tem de nimic, nici chiar de o coaliţie a unora din cele mai puternice ţări din lume împotriva lor.

Impactul negativ al adevărului

Adevărul nu putea fi în întregime ocolit. Oricum, oamenii ar fi aflat. Dar războiul psihologic se poate folosi de realitate, accentuând părţile negative ale acţiunii adverse, subliniind ilegalitatea lor, vina forţelor adverse, sălbăticia, cruzimea, necivilizaţia, înapoierea, primitivismul, adică „răul“ de dincolo, monstruozitatea lui. În felul acesta poate fi justificată propria acţiune, aceea care aduce „binele“, care are ca deviză BINELE, care fericeşte lumea, care impune un sistem de valori reprimat, ostracizat de dictatura lui Miloşevici şi de incapacitatea sârbilor de a înţelege democraţia, de a sluji drepturile omului.

SUA şi toţi cei care au sprijinit bombardamentele împotriva Iugoslaviei şi au făcut posibilă separarea ulterioară a provinviri Kosovo de Serbia au avut toată grija să acuze forţele sârbe de atrocităţi comise în Kosovo, de genocid, de exodul albanezilor, de condiţiile inumane de viaţă ale acestora şi de pierderile din rândul lor, precum şi de faptul că au declanşat cea mai gravă tragedie de după Al Doilea Război Mondial.

Dar şi forţele NATO şi îndeosebi SUA sunt acuzate, de către conducerea iugoslavă şi de unele publicaţii, de pierderile provocate împotriva populaţiei civile iugoslave, de lovirea intenţionată a simbolurilor culturii sârbe – unele din ele monumente aflate sub patronajul UNESCO –, de cruzimea loviriі satelor, oraşelor, locuinţelor şi locurilor de muncă ale sârbilor. Mass-media iugoslavă a asemuit aceste bombardamente cu cele efectuate de Germania nazistă asupra Belgradului în cel de-Al Doilea Război Mondial. Desigur, era doar o comparaţie. Bombardamentele NATO, oricât ar fi fost ele de crude, n-au lovit populaţia (decât accidental), ci doar obiective economice şi de infrastructură, precum şi unităţi şi elemente ale armatei şi celorlalte forţe, cu o precizie care nu a mai existat niciodată până atunci pe planeta Pământ. Pentru că bombardamentele NATO nu şi-au propus să omoare oameni, ci să creeze distrugeri materiale esenţiale atât de mari, încât să oblige conducerea de la Belgrad să se supună voinţei NATO, prin acceptarea imediată a celor cinci condiţii puse de Alianţă, ceea ce este cu totul altceva decât bombardamentele masive din Al Doilea Război Mondial….

Războiul psihologic şi informaţional din Kosovo a avut ca obiectiv separarea conducerii iugoslave de popoarele sârb şi muntenegrean, precum şi intimidarea acestora, astfel încât să cedeze rapid condiţiilor impuse de NATO. Acest lucru nu s-a întâmplat, dovadă că războiul psihologic nu are totdeauna ca învingător pe cel care îl declanşează. Dimpotrivă, sârbii s-au comportat foarte bine, unitar, în timpul acestei confruntări. Indiferent de convingerile şi opţiunile lor politice, ei au acţionat ca un singur om în apărarea Iugoslaviei, sfidând pur şi simplu cea mai cumplită putere militară din lume. Probabil că nu i se va ierta niciodată Serbiei acest tupeu, deşi, în mod normal, poporul sârb ar trebui respectat pentru unitatea sa, precum şi pentru comportamentul său moral în timpul acestui conflict pe care nu el l-a declanşat, ci pe care doar l-a suportat.

De menţionat că Iugoslavia nu a declanşat un război cu Occidentul (deşi a declarat starea de război) şi nu a acţionat în nici un fel împotriva Occidentului. Acţiunile apărării antiaeriene au fost doar reacţii mai mult de descurajare a piloţilor NATO şi de limitare a efectelor bombardamentelor. Sârbii n-au folosit nici unul din mijloacele ofensive, agresive care le stăteau la dispoziţie pentru a opri atacurile Occidentului. Sârbii n-au atacat în nici un fel bazele NATO, n-au desfăşurat acţiuni teroriste şi nu s-au folosit de faptul că ei cunosc mai bine ca oricine Marea Adriatică. De unde rezultă că, spre cinstea lor, sârbii n-au răspuns provocării Occidentului, ale acestui Occident pe care ei îl cunosc foarte bine şi pe care l-au iubit totdeauna, ci s-au mulţumit doar să spună precum Iisus:

„Iartă-i, Doamne, că nu ştiu ce fac!“

DREPTUL FORŢEI

Să recapitulăm.

În seara zilei de 24 martie, la ora 21.00 (ora României), s-a declanşat operaţia aeriană „Allied Force“ împotriva Iugoslaviei. Au fost întrebuinţate, în primul raid, 53 avioane de vânătoare-bombardament dislocate în Italia, 2 avioane de bombardament B-2, decolate de la baza Witheman (Missouri), 6 avioane de bombardament B-52, decolate de la baza Fairfod (Marea Britanie), 10 avioane de bombardament F-117, 8 avioane de cercetare şi bruiaj EA-6B, avioane din sistemul AWACS, avioane de realimentare în aer, precum şi nave ale Flotei a 6-a americane (distrugătorul GONZALES şi crucişătorul PHILIPPINE SEA, submarinele HAMPTON şi MIAMI - purtătoare de rachete de croazieră), submarinul britanic SPLENDID.

La operaţie au participat mijloace aparţinând forţelor aeriene militare (FAM) din 11 state membre NATO (SUA, Marea Britanie, Franţa, Germania, Norvegia, Olanda, Danemarca, Belgia, Canada, Spania şi Portugalia). Aşa cum s-a precizat de mai multe ori, scopul operaţiei era să demonstreze hotărârea NATO de a impune pacea în Kosovo, să-l oprească pe preşedintele Miloşevici de la acţiunile împotriva populaţiei albaneze din provincie şi să diminueze capacitatea militară a Iugoslaviei. Ulterior, acest scop a fost mai mult sau mai puţin lărgit, în funcţie de desfăşurarea evenimentelor şi de situaţia concretă. Oricum, reacţia celorlalte mari puteri şi a opiniei publice internaţionale n-a avut efectul să descurajeze acţiunea NATO, ci, dimpotrivă, s-o încurajeze.

Iniţial, atacurile cu rachete de croazieră Tomahawk lansate de pe navele americane şi de la bordul bombardierelor B-52, precum şi

cu mijloacele aviaţiei, precedate sau însoţite de o puternică lovitură radioelectronică urmăreau, ca de obicei, neutralizarea sistemului de comunicaţii, a celui de apărare antiaeriană, distrugerea infrastructurii forţelor aeriene militare, diminuarea capacităţii industriei militare, diminuarea capacităţii combative a forţelor speciale.

Ulterior, aceste obiective s-au amplificat şi s-au diversificat.

În prima noapte, s-au desfăşurat atacuri puternice la orele 21.00, 22.30 şi după miezul nopţii, între orele, 01.30 - 04.30. În prima serie, au continuat acţiunile rachetelor de croazieră (peste o sută) avioanele americane şi canadiene F-16, F-18 şi EA-6B decolate de pe baza aeriană Aviano, din Italia, precum şi cele franceze, Mirage, de la Istrana, apoi cele belgiene şi olandeze de la Amendola. În seria a doua, s-au efectuat lovituri cu avioane de bombardament britanice de la Gioia del Colle, cu avioane Tornado germane de la San Damiano, iar în seria a treia s-au continuat loviturile cu rachete de croazieră lansate de pe nave şi de la bordul avioanelor. Au fost lovite numeroase obiective la Pristina, Nis, Novi Sad, Belgrad, Pancevo, Kragujevac, Podgorița, Danilovgrad, Radovac, Cetmje, precum şi porturile militare de la Bar, Ulcinj şi Herceg Novi. Mai exact, 40 de obiective, din care 5 aerodromuri, 5 cazărmi, posturi şi centre de comandă, 2 depozite de carburanţi, 2 fabrici de armament şi alte obiective militare. S-au înregistrat răniţi în rândul populaţiei civile şi în cel al militarilor, în special în zona localităţilor Kursumlja şi Podgorița. Acţiunea a fost precedată de un puternic bruiaj radioelectronic care se presupune că a neutralizat sistemul de cercetare prin radiolocaţie şi de transmisiuni al armatei iugoslave. Sau, în orice caz, l-a pus în imposibilitatea de a funcţiona la capacitatea lui reală. De asemenea, au fost afectate şi comunicaţiile civile (au fost întrerupte facilităţile de telefonie mobilă de pe tot teritoriul ţării).

S-au folosit sistemele AWACS şi avioane de cercetare care au acţionat din spaţiul aerian al Ungariei. În primul val, au fost folosite aproximativ 70 de avioane, printre care 10 avioane F-117 (cu bombe dirijate prin laser), F-15, F-16, EA-6B Prowler (pentru război electronic, dotate cu rachete HARM antiradiolocaţie) şi avioane A-10 cu sisteme antiblindate.

Atacurile s-au executat pe trei direcţii principale:

- sudul Italiei - Albania - Kosovo şi Muntenegru;

- nordul Italiei - Croaţia - Belgrad şi Voivodina;
- Marea Adriatică - Bosnia şi Herţegovina - Serbia Centrală.

În primele 15 zile, atacurile au urmat, în general, aceleaşi coordonate, desfăşurând-se de regulă noaptea (dar nu numai) şi intensificându-se de la o zi la alta. Ele au cuprins, în general, trei etape, în funcţie de scopurile fixate.

În *prima etapă*, bombardamentele au avut, în principiu, scopuri disuasive şi au vizat sistemele de comandă şi control ale armatei iugoslave, sistemul apărării antiaeriene, îndeosebi cercetarea prin radiolocaţie şi staţiile de dirijare a rachetelor antiaeriene, aerodromurile, infrastructurile forţelor armate şi alte obiective.

În cea de *a doua etapă*, s-a trecut la lovirea bazelor militare, cazărmilor, dispozitivelor trupelor, concentrărilor de blindate, podurilor, releelor, depozitelor de carburanţi şi de muniţii, fabricilor de armament, rafinăriilor etc.

În cea de *a treia etapă*, atacurile au fost extinse asupra unor obiective civile - sedii ale ministerului apărării, ale ministerului de interne, academii ale forţelor armate şi ale internelor, alte instituţii. Pe 1 aprilie, a fost distrus unul din podurile de peste Dunăre din zona oraşului Novi Sad, fiind blocat traficul naval pe fluviu, iar pe 3 aprilie a fost distrus şi cel de al doilea pod de la Novi Sad. Au fost lovite, accidental sau voit, cartiere şi locuinţe, alte instituţii. În urma acestor atacuri au fost produse victime omeneşti.

În pofida unor proteste, NATO şi-a continuat imperturbabil planul, făcându-l răspunzător exclusiv pe Slobodan Miloşevici de bombardamentele efectuate asupra Serbiei.

În primele zile, Bill Clinton, precum şi purtătorii de cuvânt ai Pentagonului şi ai Alianţei au precizat că *bombardamentele nu sunt îndreptate împotriva poporului sârb şi muntenegrean, ci exclusiv împotriva preşedintelui Iugoslaviei*. Ca şi cum liderul de la Belgrad, Slobonad Miloşevici, s-ar fi aflat pe sau în podurile de peste Dunăre, în clădirile distruse, în releele de televiziune, în fabricile şi obiectivele făcute una cu pământul.

Cea mai puternică forţă din lume, cele mai moderne arme ale tuturor timpurilor s-au năpustit asupra Iugoslaviei, această ţară constituindu-se, indiscutabil, în cel mai mare poligon viu de încercare de pe planetă a mijloacelor de luptă sofisticate ce au existat vreodată pe acest pământ. Potrivit unei publicaţii, a fost

experimentată aici bomba electronică prin care se distruge sistemul de comunicaţii. Tot aici şi-au dovedit, pentru prima oară, calităţile şi bombardierele B-2, ultimul cuvânt de atunci în materie de aviaţie strategică, aparate în măsură să acţioneze de la mare înălţime în orice condiţii.

Operaţia aeriană, după declaraţiile oficialilor Alianţei, şi-a propus să rezolve singură criza creată, să protejeze populaţia de etnie albaneză din Kosovo şi să-i aducă pe sârbi la masa tratativelor. Din desfăşurarea ulterioară a atacurilor a reieşit că obiectivele urmărite sunt mult mai complexe, vizându-se inclusiv separarea forţelor armate ale Iugoslaviei, producerea de disensiuni în rezistenţa iugoslavă şi împiedicarea manevrei strategice iugoslavă pe linii interioare. De unde rezultă că planurile NATO au fost mult mai complexe.

În a doua zi, după cum se ştie, atacul a fost declanşat la ora 20.30 (ora României). Au participat 100 de avioane F-117, F-16, F-15, Harrier şi B-2 din 8 state şi un mare număr de rachete de croazieră. Alarma aeriană a fost declanşată doar cu câteva minute înainte de bombardamente. Comandantul Forţelor Aliate din Europa, generalul Wesley Clark, a comunicat că au fost lovite aproximativ 40 obiective, din care 6 în Muntenegru. Pentru poziţia sa în timpul acestor evenimente, ca şi pentru limpezimea cu care prezenta o tragedie fără precedent, Wesley Clark nu va fi prea iubit nici de europeni şi, probabil, nici de americani. E uşor să devii erou al unui război disproporţionat, în care tu loveşti şi celălalt suportă.

De o parte şi de alta s-au făcut declaraţii imposibil de verificat. Statul major al armatei iugoslave a anunţat doborârea unor avioane. NATO nu a confirmat. Totuşi, un F-117 a fost doborât, iar Alianţa a recunoscut acest lucru. De unde se putea deduce concluzia că apărarea antiaeriană iugoslavă era destul de puternică şi putea produce unele surprize. Desigur, le-a şi produs, chiar dacă nu toate au fost făcute publice. Cu toată performanţa mass-mediei, războiul îşi are marile lui secrete şi marile lui minciuni. Greu de presupus că lucrurile stau chiar aşa cum au fost ele prezentate. După ani de zile de embargou, după căderea economică, după numeroase presiuni internaţionale deosebit de puternice, e greu de presupus că forţele armate iugoslave ar fi dispus de mijloace de luptă care să pună în dificultate forţele aeriene ale celor mai dezvoltate ţări din lume, care

au adus aici tot ce au mai bun. E suficient să reamintim că bugetul militar pe anul 1999 al SUA a fost de 289 miliarde dolari! Toate ţările din Europa la un loc nu au un asemenea buget! Abia de ating jumătatea lui! Bugetul militar al Turciei, ţară cu 80 de milioane de locuitori şi probleme în Anatolia, a fost, în acelaşi an, de 8 miliarde dolari. Cum să te baţi de la egal la egal cu o asemenea putere?! Şi totuşi vietnamezii au făcut-o. Dar vietnamezii nu erau chiar singuri, aşa cum sunt, azi, sârbii. Şi totuşi, sârbii nu s-au grăbit să îngenuncheze aşa cum au făcut-o românii la Viena la 30 august 1940, zi a ruşinii noastre naţionale.

Dintre succesele certe ale sârbilor se pot reţine doar doborârea unui F-117 Z (probabil într-o ambuscadă antiaeriană) şi luarea a trei prizonieri. Dar hotărârea de a rezista, concertele din centrul oraşului Belgrad, scuturile vii realizate nu din albanezii din Kosovo, ci din sârbii din Belgrad, Novi Sad, Pancevo etc. sunt acte de eroism demne de un popor care îşi apără ţara.

În faţa acţiunii aeriene a Alianţei, Iugoslavia a trecut la starea de război, a mobilizat armata, a rupt relaţiile diplomatice cu Statele Unite, Franţa, Marea Britanie şi Germania şi a realizat dispozitivul strategic de apărare în aceste condiţii. Obiectivul strategic al acestei etape nu putea fi altul decât protecţia forţelor armate, a unor obiective importante şi a populaţiei împotriva efectelor bombardamentelor NATO şi o reacţie antiaeriană prudentă, calculată. Caracteristicile principale ale dispozitivului strategic al forţelor armate iugoslave nu puteau nici ele să fie altele decât cele impuse strict de situaţie:

- dispersarea forţelor armate, îndeosebi a sistemelor antiaeriene şi blindatelor, astfel încât să fie protejate împotriva bombardamentelor şi loviturilor sistemelor speciale antiblidate (dar o dispersare pe module, nu haotică);

- evacuarea populaţiei din zona acţiunilor de luptă şi continuarea ofensivei împotriva AEK pentru a nimici aceste forţe şi a realiza în zonă un dispozitiv de apărare modulară care să facă faţă unei eventuale ofensive terestre declanşate de NATO dinspre Albania, Macedonia şi chiar dinspre Bosnia-Herţegocina;

- dispersarea logisticii, astfel încât să se asigure carburant pentru blindate şi o rezervă de alimente şi muniţii, în cazul bombardării rafinăriilor şi depozitelor de muniţii;

- organizarea unei riposte flexibile, atât cât era posibil;
- pregătirea războiului total de rezistență îndelungată.

Paralel cu acţiunile militare propriu-zise, s-a desfăşurat şi un război psihologic şi mediatic de mare anvergură. Una din componentele acestuia a constituit-o războiul comunicatelor. NATO şi Pentagonul spuneau ceva, Belgradul spunea altceva. Nu a existat o a treia posibilitate de a verifica şi nici nu se dorea acest lucru. Fiecare dintre părţi îşi avea strategia sa de imagine şi obiectivele sale precise. NATO urmărea discreditarea pe toate planurile a regimului de la Belgrad şi crearea unui puternic curent de opinie împotriva lui, iar Belgradul dorea sprijin internaţional în condamnarea agresiunii NATO. Acest război se ducea nu numai prin conferinţele de presă şi prin sistemul comunicatelor oficiale, ci şi prin Internet, prin folosirea propagandei speciale, prin războiul undelor etc.

Desigur, iniţiativa strategică aparţinea NATO, care avea toate mijloacele necesare, precum şi libertatea de acţiune corespunzătoare. Iugoslavia, izolată din toate punctele de vedere, nu avea la dispoziţie decât logica gândirii omeneşti, contradicţia dintre dreptul internaţional şi întrebuinţarea forţei de către Alianţă pentru rezolvarea unei probleme interne a Serbiei, precum şi faptul că o mare putere precum SUA şi, respectiv, Alianţa Nord-Atlantică, sprijinea o minoritate care nu dorea altceva decât ruperea regiunii Kosovo de Iugoslavia. Lucrul acesta devenea, din ce în ce mai mult, foarte clar, chiar dacă, în ultimul timp, el a fost estompat de obligarea albanezilor din Kosovo de a fi de acord cu… strategia paşilor ceva mai mărunţi. Mai întâi autonomie lărgită, care înseamnă foarte multe, apoi, după trei ani, vom mai vedea…

Intervenţia militară a NATO împotriva Iugoslaviei este un fapt împlinit. Această situaţie, fără precedent în istoria modernă a războaielor, generează o serie de întrebări la care răspunsurile divid complet opinia publică, specialiştii şi analiştii şi generează nedumerire şi teamă faţă de viitor. Există, desigur, judecăţi explicative care îmbracă tot spectrul între deplina aprobare şi condamnarea vehementă a acţiunii militare a NATO împotriva unui stat suveran, membru fondator al Naţiunilor Unite. De unde rezultă o concluzie cel puţin îngrijorătoare, de tipul celor care s-au desprins din analiza situaţiei creată în preajma izbucnirii celui de-Al doilea Război Mondial**:** *forţa dreptului este înlocuită cu dreptul forţei*. Mai

exact, *forţa Forţei se doreşte a fi pusă în slujba forţei Dreptului*. **Dar dreptul nu are nevoie de alte forţe, în afară de cea a Legii**. Numai că datele problemei sunt cu totul altele. Lucrurile se cer analizate nuanţat.

Situaţia ca atare i-a determinat pe numeroşi analişti politici şi politico-militari să încerce punerea în evidenţă a unor aspecte foarte importante ce ţin de justeţea sau injusteţea acestei acţiuni, de eficienţa sau ineficienţa ei, de implicaţiile ei în constituirea noilor repere ale unei ordini internaţionale care, se pare, iese din limitele dreptului internaţional şi ale principiului naţiunilor suverane şi independente.

Valorile în numele cărora Alianţa a atacat Iugoslavia, după cum reiese din declaraţiile oficialilor NATO şi americani, par a fi:

- democraţia de tip occidental;
- drepturile omului;
- drepturile minorităţilor;
- stabilitate regională.

În numele acestor valori, obiectivele atacului asupra Iugoslaviei se prezintă a fi fost:

- înlăturarea lui Slobodan Miloşevici şi a regimului său de la putere, în numele democraţiei;
- impunerea păcii prin forţă într-o regiune măcinată de secole de conflicte şi realizarea unor structuri autonome care să garanteze respectarea drepturilor omului;
- anihilarea Serbiei naţionaliste considerată de Occident ca factor de instabilitate în zonă;
- asigurarea prezenţei Alianţei în Balcani pentru descurajarea tensiunilor şi a tendinţelor de escaladare a disputelor teritoriale;
- materializarea noului concept strategic NATO, elaborat la Roma în 1991 şi lărgit la Washington în 1999, de gestionare a crizelor şi impunere a păcii;
- protecţia minorităţilor;
- stingerea focarelor de conflict în vederea asigurării condiţiilor pentru realizarea unităţii continentului şi creşterii rolului Alianţei în acest sens;
- îndepărtarea Rusiei de zona balcanică etc.

În spatele unor formule politice, diplomatice şi militare de soluţionare a crizei, se regăsesc interese care pot fi mai uşor desluşite

dacă se întrebuinţează termeni descriptori ca globalizare, NATO, zonă-tampon între statele considerate ca generatoare de tensiuni, controlul resurselor cu valoare strategică (crom, stronțiu, litiu, petrol, uraniu etc.), sfere de influenţă etc.

Criza din Kosovo demonstrează cel puţin două lucruri:

- inexistenţa unei comunităţi internaţionale reale căreia să-i pese de alţii;

- aşa-zisa *„comunitatea internaţională“* nu este altceva decât un grup de state puternice care folosesc atât organismele internaţionale absolut neputincioase în faţa ofensivei strategice economice financiare şi militare a superputerilor, iar acest grup fie a reacţionat mult prea târziu (iar atunci când a făcut-o s-a văzut atât lipsa unei abordări unitare cât şi lipsa unei soluţii de substanţă), fie a aşteptat momentul cel mai prielnic pentru a se implementa în zonă, în dauna unui alt grup de state mai puţin puternice.

Principalii factori internaționali implicaţi în soluționarea crizei nu au reuşit să vină decât cu un plan (Rambouillet – 23 februarie 1999) care nu era rezultatul unei medieri neutre, era lipsit de idei creative şi se încerca impunerea lui prin ameninţarea cu intervenţia armată. Rezultatul nu pare să fie spectaculos, dacă este vorba de un efort sincer. Este imposibil ca analiştii occidentali, serviciile de informaţii, institutele de cercetări strategice să nu fi cunoscut realităţile şi să nu fi reuşit o evaluare corespunzătoare a evenimentelor. De aici se poate desprinde concluzia că este posibil ca totul să fi fost riguros planificat, astfel încât o intervenţie în forţă să fie iminentă, exact în momentul când zona se afla la cota cea mai critică a vulnerabilităţii sale. Altminteri, se poate pune dubla întrebare: *De ce, în urmă cu şase ani, comunitatea internaţională nu s-a sesizat de faptul că fracţiunile extremiste albaneze din Kosovo au declanşat acţiunea de constituire, instruire şi înzestrare a unor formaţiuni paramilitare şi de ce, atunci când Albania s-a confruntat cu conflicte interne, nu s-au luat măsuri pentru prevenirea extinderii acestora în provincia sârbă Kosovo?*

Un răspuns şi poate o primă concluzie preliminară ar putea să fie tocmai existenţa unor interese vitale ale NATO, ale SUA sau ale subiecţilor Alianţei în acest spaţiu balcanic.

S-ar putea însă ca Balcanii să fie, ca întotdeauna, un spaţiu de confruntare între extinderea Uniunii Europene spre est şi creşterea

rolului Alianţei (îndeosebi al SUA) în această zonă deosebit de sensibilă.

Criza din Kosovo nu era de natură să constituie o serioasă ameninţare la adresa unor principali aliaţi economici şi militari ai SUA, ci tocmai prin ea se putea institui aici o forţă care să asigure pentru multă vreme controlul economic, politic şi militar al zonei, mai ales dacă se au în vedere marile rezerve de crom din Kosovo. În acelaşi timp, derularea necontrolată a evenimentelor din zonă ar fi generat extinderea lor periculoasă întrucât ar fi putut atrage în conflict Turcia, Grecia, Italia şi Bulgaria, ceea ce ar fi făcut extrem de dificilă o nouă intervenţie a Alianţei.

Iugoslavia devenise incomodă în spaţiul balcanic, tocmai prin nealinierea sa şi prin modul cum îşi afirma identitatea şi independenţa. De aceea, Slobodan Miloşevici, care este acuzat de iniţierea unei succesiuni de conflicte (Slovenia, Croaţia, Macedonia, Bosnia-Herţegovina), a devenit brusc un lider incomod, un dictator. Înlocuirea acestuia cu un fidel al SUA părea a fi, în concepţia Occidentului, unica soluţie a păcii şi stabilităţii în zonă. În realitate, este vorba de o acţiune violentă şi categorică pentru punerea Balcanilor sub control SUA (prin intermediul Alianţei). O dată cu aceasta, era parcă necesară, în viziune americană, şi necesitatea afirmării credibilităţii şi capacităţii SUA de unică superputere. Mai ales, pentru mileniul trei.

Dar mai este ceva, ca alternativă la unitatea continentului european, absolut nefavorabilă interesului profund american: crearea în Balcani a unui nou focar de viitoare tensiuni prin favorizarea triunghiului musulman Bosnia, Kosovo, Albania, care ar putea afecta foarte serios unitatea europeană, dar ar slăbi eforturile SUA de pe celelalte fronturi de confruntare cu lumea arabă şi cu islamismul.

Eforturile diplomatice pentru rezolvarea problemei din Kosovo au fost artificiale şi contrafăcute. Spunem aceasta întrucât problema Kosovo nu este nici singura de acest gen şi nici cea mai periculoasă, sub aspectul impactului asupra zonei. La fel de periculoase sunt şi problemele Macedoniei, ale kurzilor din Turcia sau cele din Irlanda de Nord din Marea Britanie. Dar pe acestea se pare că nu le vede nimeni.

Alianţa sprijină politica SUA în Balcani, se identifică adică cu ea, din raţiuni de putere, adică de asociere la menţinerea pe termen

lung a puterii mondiale. NATO era pe cale de a se institui, prin conceptul strategic de la Roma din anul 1991 şi prin cel de la Washington, ca superputere unică, legitimă, în măsură să intervină oriunde interesele membrilor ei o cer. Iar cel mai bun prilej de a demonstra că este în măsură să o facă a fost acest spectacol tragic dat în Iugoslavia, în faţa unei lumi înmărmurite şi a unor superputeri ajunse ele însele în sapă de lemn. Alianţa devenea astfel singura instituţie de menţinere sau de impunere a păcii în Europa şi în lume, concomitent cu diminuarea rolului ONU.

În legătură cu acest obiectiv, se punea cu acuitate problema credibilităţii NATO, din care ieşea agresiv în evidenţă noul său concept diplomatic de menţinere/impunere a păcii prin ameninţarea cu folosirea forţei armate. Altfel spus, se urmărea afirmarea unei noi identități şi legitimarea întrebuințării forței armate împotriva unui stat suveran care nu a ameninţat Alianța, dar unde Alianţa sau un membru al acesteia are anumite interese. Una din ideile elaborării noului concept strategic NATO, la reuniunea de la Washington din primăvara anului 1999 sau după aceea, era aceea că Alianţa trebuie să intervină oriunde o cer interesele ei sau ale unuia dintre membrii ei.

S-ar putea ca, prin această demonstrație de forţă, NATO să încerce să împuşte doi iepuri deodată: înspăimântarea lumii şi extinderea Alianţei în zonă, fără nici un cost, în afară de cel pe care oricum l-ar fi plătit în timpul ieşirilor în poligoane pentru a-şi experimenta noile arme sau pentru a le distruge şi înlocui cu altele mai noi. Trupele NATO, fiind deja prezente în Bosnia şi Herţegovina, în Ungaria, Marea Adriatică, Macedonia, Albania şi Croaţia, instalarea unor forţe similare în Serbia, în provincia Kosovo, în Macedonia şi în Bulgaria însemna, între altele, şi o extindere formală, dar efectivă, continuată apoi cu procesul de fixare la teren (construcţia de baze, infrastructură, vânzări de echipamente, pregătirea forţelor armate locale, completarea informaţiilor din zonele de dislocare, influenţarea proceselor democratice din spaţiile respective etc.).

Mai erau, la acea dată, şi alte obiective, între care controlul viitorului drum al petrolului caucazian, supravegherea Rusiei şi controlul coridorului musulman din Balcani etc.

Exista însă şi o altă posibilitate. Se prea putea ca Uniunea Europeană să fi încercat să scoată castanele din focul Balcanilor cu mâna interesată a NATO…, adică a Statelor Unite, pentru că, la drept vorbind, Statele Unite sunt forța NATO…

Crearea unor state etnice pure, prin secesiuni şi unificări, anacronică şi primejdioasă, în mersul istoriei, ar putea să fie, în concepţia unor analişti, o soluţie pentru conflictele etnice sângeroase. Dar o astfel de concepţie ar echivala cu oficializarea purificării etnice, idee puternic combătută de NATO şi SUA. Ca alternativă la o astfel de soluţie, ar putea fi pusă în practică ideea constituirii prin forţă a unor *zone-tampon* între ţările care, în mod tradiţional, îşi dispută de secole anumite teritorii de graniţă (Serbia - Ungaria, Serbia - Bulgaria, Ungaria - România, Grecia - Macedonia, Serbia - Albania etc. Aceste zone pot fi constituite tocmai din acele teritorii în dispută, decupate cu forţa de la statele respective (sau prin regionalizări de tot felul) şi puse sub control NATO sau al UE. Sub această incidenţă, s-ar putea afla Voivodina, Banatul, judeţele Bihor şi Satu Mare, Sandjak şi chiar Dobrogea. Desigur, asemenea lucruri sunt puţin probabile, dar nu imposibile. Politica celor 323 de euroregiuni, care să cuprindă teritoriile celor 28 de state ale Uniunii Europene pare să răspundă tocmai acestor comandamente expri8mate, desigur, prin alte cuvinte în conceptul Politica Europeană de Dezvoltare a Regiunilor (PEDR).

Acţiunile în forţă nu respectă realităţile, condiţiile concrete, nici logica dreptului internaţional, ci doar interesele celor puternici.

În cancelariile occidentale se afirmă că demersurile pentru impunerea unor soluţii politice în criza din Kosovo au creat prilejul reafirmării valorilor şi normelor umane, democratice, dar pe fondul unei grave desconsiderări a prevederilor dreptului internaţional şi a organismelor constituite în acest sens. Dar astfel de organisme au fost create pentru estomparea puterii discreționare, pentru echilibrarea raporturilor de forţe, şi nu pentru folosirea forţei în rezolvarea problemelor naţionale sau internaţionale. Deci, potrivit acestei viziuni care este a fost promovată de conceptul strategic NATO (gestionarea crizelor, impunerea păcii) și de extindere a competențelor Alianței și dincolo de arealul său, aceste organisme (ONU, Consiliul de Securitate al ONU, OSCE) sunt depăşite, aparţin

epocii naţiunilor, nu statelor integrate în mari entităţi economice, politice, militare.

Astfel, folosindu-se în mod unilateral termenii de purificare etnică, genocid, catastrofă umanitară, se încearcă (şi unii lideri politici din Occident chiar cred în ceea ce se încearcă) justificarea şi legiferarea „agresiunii aeriene şi terestre în sprijinul păcii". Practic, la negocierile de la Rambouillet s-a forţat acreditarea principiului că „unii sunt mai egali în faţa legii decât alţii". În realitate, noţiunea de catastrofă umanitară sau cea de genocid, invocate de Alianţă în legătură cu exodul populaţiei albaneze (şi nu numai albaneze din Kosovo), reprezintă o imagine intenţionată, adresată unui public-ţintă şi nu situaţia de fapt, aşa cum este ea pe teren. Exodul populaţiei din Kosovo are mai multe cauze:

- războiul care exista între armata iugoslavă şi AEK (de fapt, între forţele de ordine din Iugoslavia şi AEK), amplificat de bombardamentele NATO şi dus până la limita lui extremă;
- bombardamentele NATO;
- intenţia probabilă a armatei iugoslave de a organiza în această zonă un dispozitiv de apărare strategică, adânc eşalonat, bazat pe punctele tari din teren şi pe acţiuni modulare.

Toate aceste situaţii impuneu evacuarea populaţiei nu neapărat pentru a o dezrădăcina (deşi nici această perspectivă nu poate fi exclusă, soar au existat precedente în războaioeldde secesiune din Igoslavia anilor 1991, 1992, 1993, 1994, 1995), ci pentru a o proteja, pentru a o scoate de sub focul celor două armate şi de sub bombardamentele NATO. În sprijinul acestei afirmaţii vine şi faptul că armata iugoslavă nu a omorât femei, copii şi bătrâni, ci pur şi simplu i-a îndepărtat de locul luptelor (dacă este chiar adevărat că armata iugoslavă i-a alungat de la casele lor). Dar nu numai armata iugoslavă putea evacua populaţia albaneză din Kosovo. O putea face foarte bine însăşi Alianţa, pentru a crea o puternică presiune împotriva Iugoslaviei şi, concomitent, pentru a realiza un spaţiu în care efectiv să se acţioneze, fără a se pune în mare pericol populaţia de etnie albaneză, cu tot felul de arme, inclusiv cu cele ale forţelor terestre. Şi populaţia sârbă din Croaţia, din Slovenia, din Krajna a fost alungată pur şi simplu prin violenţe de nedescris, şi nimeni nu a considerat acel exod de peste 600.000 de oameni drept o catastrofă umanitară. Ba, mai mult, s-a ajuns la concluzia că exodul respectiv

are drept scop schimbarea, în anumite regiuni, a procentajelor etnice în favoarea sârbilor.

Într-o astfel de viziune, se poate afirma şi altceva, şi anume că evacuarea populaţiei din Kosovo s-a făcut nu pentru a schimba raporturile între etnii sau pentru a produce o catastrofă umanitară (e absurd să crezi că se putea gândi cineva să producă în mod premeditat o astfel de catastrofă), ci efectiv pentru a o proteja. Adevărul este că oamenii au fugit din calea armelor, din calea bombelor şi din calea nebunilor carte voiau să-i omoare…

Dacă, în decursul istoriei planetei, naţiunile nu au ezitat să-şi apere cu preţul unor mari sacrificii suveranitatea, la sfârşitul secolului al XX-lea, SUA, pe fondul crizei din Kosovo, avansează ideea că marile naţiuni care înţeleg importanţa suveranităţii, cedează, în anumite momente, părţi din suveranitatea lor, pentru a obţine anumite avantaje (principiul devoluţiei folosit, spre exemplu, în Marea Britanie). Dar SUA cedează oare ceva cuiva din suveranitatea sa?

Această teorie este intenţionat sprijinită pe exemplul Kosovo (eventual Voivodina şi Sandjak). Există însă şi unii analişti americani, europeni occidentali, central şi est-europeni, care fac trimitere la crizele din Kurdistan şi Irlanda şi se întreabă de ce nu se aplică acelaşi concept, aceleaşi unităţi de măsură şi în aceste cazuri. Embargoul necruţător impus Iugoslaviei (care a fost victima secesiunilor sângeroase şi nu autoarea lor), hotărârea de a ataca Federaţia Iugoslavă în legătură cu problema Kosovo, bombardarea obiectivelor economice şi sociale din această ţară – unele care nu au nici o legătură cu forţele armate iugoslave – nu sunt suficient de bine argumentate şi nu rezistă unei analize riguroase. De asemenea, bombardarea podurilor de pe Dunăre afectează nu numai Iugoslavia, ci toate ţările dunărene, întreaga arteră comercială europeană, ceea ce este o ofensă adusă continentului. Dar cui i-a păsat!?

Lipsa de reacţie a Europei occidentale şi a ţărilor dunărene, precum şi acceptarea supunerii Iugoslaviei unui atac virulent, fără un obiectiv strategic limpede, necesar, justificat, chiar dacă nu produc efecte pe măsură, se constituie într-un precedent care va crea teamă, neîncredere şi nesiguranţă în rândurile tuturor naţiunilor lumii. Şi care, iată, are rezonanţe, în 2014-2015, în criza din Ucraina, altă capodoperă geopolitică a strategiilor occidentale şi orientale.

Alternativa că Europa occidentală a acceptat acest atac pentru a compromite SUA nu este nici morală, nici demnă de a fi încurajată sau respectată. Dacă lucrurile stau astfel (şi unele surse conduc la această concluzie), atunci din nou contradicţiile dintre mari grupări de forţe (UE şi SUA) sunt rezolvate pe spezele sacrificării Balcanilor, amplificării suferinţelor popoarelor de aici şi perpetuării pentru viitor a surselor de instabilitate care persistă în această zonă din epocile dramatice ale confruntării marilor imperii ale Europei.

În revista americană „Foreign Affairs", analistul Garry Wills critică pretenţia SUA de a *fi „liderul lumii libere"*. *„De ce* - se întreabă autorul - *ar trebui ca celelalte naţiuni să-i urmeze pe liderii SUA mai mult decât pe cei proprii?"*. În acelaşi număr al revistei amintite, Samuel Huntington, autorul celebrei lucrări *„Ciocnirea civilizaţiilor…"*, consideră că SUA practică astăzi un „unilateralism global", promovându-şi pretutindeni în lume propriile interese şi ignorându-le pe cele ale altor naţiuni.

Iată deci că, în exprimări diferite, cei doi analişti subliniază acelaşi mare adevăr: *lumea este saturată de aroganţa SUA, de dictatul american.*

Ionathan Eyal, expert al Institutului de Studii Strategice din Londra, a explicat într-o emisiune BBC că *„SUA nu a dorit să subordoneze acţiunile militare ale NATO Consiliului de Securitate pentru a evita veto-urile Rusiei şi Chinei"*. Astfel, ONU păşeşte pe drumul unei instituţii din ce în ce mai inutile. Coroborând această apreciere cu o alta a mai sus-numitului Samuel Huntington care, referindu-se la agresiunea NATO împotriva Iugoslaviei, afirmă că omenirea a intrat într-o nouă fază a relaţiilor internaţionale, se conturează principalul aspect al acestei faze şi anume *substituirea ONU prin NATO, Alianţă construită şi condusă de SUA*. Or, NATO nu este ONU. Alianţa nu poate avea instrumentele Naţiunilor Unite, pentru că nu a fost concepută să acţioneze ca un forum internaţional, ci ca o foarte puternică maşină de război, adică de apărare, în cazul unui război. Evident, de apărare... ofensivă.

Într-un articol publicat în cotidianul New York Times din 07 aprilie 1999, intitulat *„În Balcani nu există războaie locale"*, Robert Kaplan (considerat un bun specialist în probleme balcanice) face o analiză a situaţiei statelor din zonă prin prisma crizei iugoslave. După părerea sa, SUA ar trebui să intensifice acţiunile militare,

inclusiv cele terestre, deoarece războiul NATO împotriva Serbiei *„trebuie să decidă viitorul contur al Europei“*. În finalul expozeului, autorul apreciază că *„dacă bombardamentul aliaţilor eşuează şi NATO pierde la masa negocierilor, Europa s-ar reîntoarce la frontierele medievale separând creştinismul vestic de cel răsăritean şi islamism pe un traseu care ar trece de-a lungul graniţei dintre Croaţia şi Serbia* (Bosnia-Herţegovina nu mai este menţionată*) şi mai departe pe undeva prin Transilvania, acolo unde se întâlnesc etnicii unguri cu românii“*.

În fine, ziarul „WASHINGTON POST“ din 07 aprilie 1999 publica, sub titlul *„Sfidând puterile regionale“*, câteva aprecieri deosebit de pertinente ale lui David Ignatius. Acesta evidenţia, prin criza din Kosovo şi atacul NATO asupra R.F. Iugoslavia, manifestarea celui mai *„periculos proces al lumii moderne“* denumit ***„Legea interesului disproporţional“*** în care un grup etnic slab (albanezi din Serbia) ajunge să creadă că o superputere (SUA - NATO) îi poate salva în faţa unei puteri regionale (R.F. Iugoslavia).

Exemplificând cu cazuri similare petrecute în Liban (1989), Kurdistan (1970, 1991), Palestina, Bosnia şi Herţegovina etc., autorul conchide: *„Când noi promitem impetuos intervenţia militară, riscăm să rănim cel mai mult, chiar pe cei pe care vrem să-i ajutăm“; ... „imaginile refugiaţilor disperaţi sunt o trimitere la obligaţiile morale pe care marile puteri şi le asumă atunci când ameninţă sau folosesc forţa“*.

Federaţia Rusă, China, India, Iranul, Ucraina, Belarus şi alte state au criticat foarte aspru intervenţia NATO în Iugoslavia. Rusia a încercat o mediere a conflictului prin Primakov, dar tentativa a eşuat umilitor. Vestul a respins categoric ideea enunţată de Primakov. Ca urmare, Rusia a mai făcut câteva declaraţii foarte virulente, apoi a mai diminuat tonul şi şi-a trimis şapte nave de război în Adriatica, dintre care, până la urmă, a ajuns numai una. China şi-a exprimat şi ea tranşant punctul de vedere, dar atât şi nimic mai mult. Premierul chinez a întreprins o vizită în Statele Unite ale Americii. Relaţiile cu americanii sunt mult mai importante decât a-i susţine pe sârbi. La urma urmei, atât pentru Federaţia Rusă, cât şi pentru China, care sunt mari puteri cu unele probleme de tipul celei din Kosovo, intervenţia NATO împotriva Iugoslaviei s-a constituit într-un precedent cum nu

se poate mai bun. Cine va mai îndrăzni să condamne vreo mare putere care intervine pentru impunerea păcii acolo unde crede ea că este necesar să o facă? Dar, ulterior, desprinderea, prin referendum, a provinciei Kosovo de Serbia, n-a mai fost pe placul niciuneia dintre aceste mari puteri. Dar nu pentru mult timp. În criza din Ucraina, marea Rusie a folosit prin surprindere acest precedent, pentru a-și anexa, prin voința populației din peninsulă care a votat, în cadrul unui referendum, alipirea la Rusia… Chiar dacă această alipire ar fi îndreptățită, dacă se ține seama de adevărul istoric…

Şi, pentru a nu rămâne doar în sfera întrebărilor cu sau fără răspuns, vom arăta că, în ceea ce priveşte dreptul forţei, nimic nu este foarte nou nici sub soare, nici sub semnele cu care s-a debuşat pe planetă mileniul trei. În celebrul său *„Contract social“*, Jean-Jacques Rousseau scria:

„Cel mai puternic nu este niciodată destul de puternic pentru a fi totdeauna stăpânul, dacă nu transformă forţa sa în drept şi supunerea în datorie. De aici, dreptul celui mai puternic; drept luat ironic în aparenţă, dar stabilit în mod real în principiu. Dar ni se va explica vreodată acest cuvânt? Forţa este o putere fizică; eu nu văd deloc ce moralitate poate să rezulte din efectele sale. A ceda forţei este un act de necesitate, nu de voinţă; este mai mult un act de prudenţă. În ce sens ar putea fi aceasta o datorie?“

Comentând relația dintre forță și drept, Rousseau este foarte tranşant, *„…Căci, de vreme ce forţa face dreptul, efectul se schimbă o dată cu cauza: orice forţă care urmează primeia succede dreptului acesteia. De vreme ce poţi să te supui fără urmări neplăcute, o poţi face în mod legitim; şi, pentru că totdeauna cel mai puternic are dreptate, nu trebuie decât să faci în aşa fel încât să fii cel mai puternic. Or, ce este un drept care dispare când forţa încetează? Dacă trebuie să supui prin forţă, nu este nevoie să supui prin datorie; şi dacă nu mai eşti forţat să te supui, nu eşti obligat să o faci. Se vede că acest cuvânt «drept» nu adaugă nimic forţei; el nu semnifică nimic.“*

Chiar nimic?!

DICTATURA DEMOCRAŢIEI

Acolo unde războiul nu s-a sfârşit, e greu să fie impusă pacea

Am trăit, în acele zile de foc şi de tragedie în Balcani, vremuri care te fac să-ţi muşti buza pentru a te convinge că nu eşti într-un coşmar, ci într-o realitate de coşmar. Ţara cea mai nesocialistă dintre fostele ţări socialiste şi cea mai necapitalistă dintre actualele ţările capitaliste, ţara nealiniată, neutră, nestingheritoare pentru nimeni, niciodată agresoare şi totdeauna la locul ei, a fost pur şi simplu pulverizată în câţiva ani. Lumea spune că Federaţia Iugoslavă ar fi fost o creaţie artificială a sfârşitului Primului Război Mondial, adică a marilor puteri ale Vestului şi ale Estului. Multe a spus şi mai spune lumea aceasta! Dar de aici nu rezultă că şi are dreptate. Iugoslavia a fost o încercare de a uni într-un stat puternic slavii de sud, adică pe cei care vorbesc aceeaşi limbă şi trăiesc în acelaşi areal. Obiectivul acestei acţiuni era unul generos: crearea unui pilon de putere medie în Balcani, prin care, împreună cu România, Bulgaria şi Grecia, să se limiteze folosirea, de către mai marii lumii, a dreptului forţei în această zonă tragică, de două mii de ani sfârtecată de interesele altora şi de războaiele impuse de alţii, adică de marile imperii ale Europei.

Iugoslavia de atunci, de la ora bombardamentelor NATO, când scriam aceste rânduri culegând ştire cu ştire dramatismul evenimentelor, mai era încă formată din Serbia şi Muntenegru. Serbia mai avea vreo două provincii cu rebeli – Vojvodina (Voivodina) şi Kosovo –, iar zona Sandjak, locuită în proporţie de

50% de musulmani părea un nou butoi cu pulbere din cea mai fină... Coasta Dalmaţiei din vechea Iugoslavie s-a dus, iar casele de odihnă şi minunile de acolo au revenit croaţilor, cu tot cortegiul de tensiuni şi implicaţii care rezultă de aici. Totuşi, Iugoslavia de atunci mai avea încă ieşire la Marea Adriatică, pe o porţiune de 100 km, în zona golfului Boka Kotorska.

Suprafaţa totală a unei astfel de Iugoslavii mai era doar de 102.173 kilometri pătraţi, adică 36% din cea a Iugoslaviei de odinioară. În această arie, Serbia se înscria cu 88.361 kilometri pătraţi (din care Voivodinei îi revin 21.506 şi regiunii Kosovo, 10.988), iar Republica Muntenegru cu 13.812 kilometri pătraţi.

Populaţia totală a acestei Iugoslavii era, în 1999, de 11.942.900 locuitori, distribuită astfel:

- În Serbia: 9.892.900 locuitori (65% - sârbi, 20 % albanezi, 3% unguri, 1,7 % musulmani, 2 % croaţi etc.);
- În Kosovo: 1.900.000 locuitori (90 % - albanezi, 5,8 % - sârbi, 4,2 % alte naţionalităţi);
- În Voivodina: 2.050.000 locuitori (55,8% - sârbi, 21,7% - unguri, 4,7 % - croaţi, 2,9 % - slovaci, 2 % - români).

Cam aceasta ar fi, în linii generale, minima statistică dintre războaiele de secesiune şi bombardamentele NATO care s-au năpustit asupra Iugoslaviei începând cu ziua de 24 martie 1999, ora 21.00. Lovirea Iugoslaviei deopotrivă din interior şi din exterior a fost năprasnică, fără replică şi năucitoare. Seismul a cutremurat Balcanii şi a uimit întreaga lume. Şi când lucrurile se mai liniştiseră, iar Bosnia, în urma Acordului de la Dayton, părea să-şi adune cumva apele într-o nouă matcă şi ea uimitoare şi incredibilă (dar nimic nu este bătut pe veci în cuie pe lumea aceasta!), de fapt, într-un protectorat occidental, a apărut problema Kosovo. Problema Kosovo este veche de când... Kosovo, numai lumea se preface că nu a ştiut nimic şi se uimeşte de toate ştirile şi ştiriuţele difuzate fără nici un discernământ pe mai toate posturile de televiziune şi în mai toate ziarele din lume. Un nou spectacol a apărut la orizont. Lumeanul va rămâne din nou cu gura căscată la televizor! Ce audienţă! Ce de bani!

A fost Kosovo o problemă fără soluţii?

La data când se încheiase acest conflict, nu se cunoaştea numărul real al populaţiei de origine albaneză din Kosovo (Kosovo şi Metohia - Kosmet - cum îi zic sârbii), datorită, pe de o parte eşuării tentativei de organizare a unui recensământ, iar pe de altă parte, sustragerii cetăţenilor provinciei de la întocmirea documentelor de identitate. În timpul bombardamentelor NATO, s-a produs un adevărat exod atât al populaţiei de etnie albaneză, cât şi al populaţiei de etnie sârbă. Iar după bombardamente..., Dumnezeu cu mila şi NATO cu KFOR şi SAFOR... Numărul de locuitori înregistrat la recensământul din anul 1981 (cel din anul 1991 a fost boicotat de către etnicii albanezi) a fost de 1.584.441, din care 77,4% de naţionalitate albaneză. Se estimea că, la data conflictului, Kosovo avea o populaţie de cca. 1,9 milioane locuitori, în proporţie de peste 90 % albanezi. Statisticile sârbilor nu erau însă în acord cu aceste cifre. Bineînţeles, şi pentru motivul că, într-un război psihologic de tipul celui care s-a declanşat împotriva Iugoslaviei, este posibil orice.

În 2014, populația din Kosovo era de 1.839.203 locuitori (92,9% albanezi, 1,5 % bosniaci, 1,5 % sârbi şi 4% alții).

Repetăm:

Pentru Serbia, Kosovo reprezenta şi, probabil, mai reprezintă încă şi acum un teritoriu care are o deosebită semnificaţie istorică, mai ales bătăliei de la Kosovo Polje din 1389, dar şi una geopolitică şi militară. Kosovo nu mai aparţine acum Serbiei, ci este o țară de sine stătătoare, recunoscută de foarte multe țări de pe mapamond. Aici se găseau resurse naturale vitale pentru economia iugoslavă aproape distrusă de războaiele de secesiune şi de embargoul impus de Națiunile Unite. Aici se găsesc rezerve de lignit de 10,4 miliarde tone şi plumb şi zinc de 38 milioane tone, precum şi mari zăcăminte de crom, printre cele mai bogate din lume.

În Kosovo, deşi a fost zona cea mai săracă a Iugoslaviei, s-au realizat totuşi infrastructuri industriale importante pentru o nouă relansare economică. Existau, de asemenea, condiţii extrem de favorabile pentru dezvoltarea agriculturii (aproximativ 600.000 hectare teren arabil de bună calitate). Dacă adăugăm la toate acestea şi rețeaua destul de densă de comunicaţii, avem un tablou cuprinzător al importanței zonei.

Regiunea este considerată centrul istoric al civilizației sârbe, „leagănul spiritualităţii” acestei naţiuni. Ca dovezi în acest sens sunt

amintite faptul că oraşul Prizren a fost reşedinţa ţarului Duşan şi că în zonă există numeroase vestigii medievale, între care reşedinţa patriarhală de la Peci, mănăstirile sârbe de la Deciani şi Gracianiţa. De asemenea, se aminteşte că, în 1389, pe câmpia de lângă Pristina, capitala de azi a provinciei, a avut loc bătălia de la Kosovo Polje (Câmpia Mierlei) împotriva Imperiului otoman, de o importanţă deosebită pentru poporul sârb, care, după aceea, timp de cinci veacuri, a fost cotropit şi forţat să lupte împotriva dominației otomane.

Sub presiunea oştilor turce şi tătare, o mare parte din populaţia sârbă s-a refugiat spre nord („marea migraţie sârbă" de la sfârșitul secolului al XVII-lea), locul fiind ocupat de populații nesârbeşti, în mare parte albaneze. Iar când ai asupra ta o asemenea tragedie, parcă nu eşti dispus să accepți încă una, şi încă una, şi încă una.

În concepţia specialiştilor militari sârbi, *importanţa strategică* a acestui teritoriu consta, la vremea când făcea parte din Serbia, în :

- suprafaţa regiunii Kosovo şi Metohia (Kosmet) reprezenta peste 10 % din teritoriul Serbiei, procent însemnat pentru un stat cu o suprafaţă relativ mică;

- fără acest spaţiu, adâncimea teritoriului Serbiei pe direcţia strategică Est-Vest din Balcani ar fi fost redusă la circa 100 km, spaţiu insuficient pentru apărare în cazul unei agresiuni pe această direcţie;

- regiunea reprezenta un teritoriu foarte favorabil organizării apărării;

- de pe acest spaţiu se putea bloca cu uşurinţă direcţia de comunicaţie de-a lungul Moravei, care reprezintă calea naturală de legătură a centrului Europei cu sudul şi sud-estul continentului (rocada strategică între culoarul strategic al Dunării şi cel maritim);

- în acelaşi timp, teritoriul acestei provincii se înscrie, geografic, în „transversala verde" care ar lega Iranul şi Turcia, prin Tracia Occidenală, Bulgaria, Macedonia, Kosovo, Sandjak, de zonele musulmane din Bosnia şi Herţegovina, ceea ce face ca islamismul să apară pe scena europeană, nu numai ca factor religios, ci şi ca un puternic factor geopolitic;

- Albania şi-a manifestat deschis, de-a lungul timpului, pretențiile asupra acestui teritoriu, atât din considerente etnice, cât şi

pentru a-şi asigura adâncimea spaţială şi baza economică necesară revenirii pe scena politico-economică europeană.

Pe timpul fostei R.S.F. Iugoslavia, provincia Kosovo făcea parte din Serbia, cu statut de provincie autonomă (era una din cele 8 unităţi constitutive ale R.S.F.I. - 6 republici şi 2 provincii), cu parlament şi guvern proprii. Creşterea continuă a procentului populaţiei albaneze (1953 - 64 %, 1961 - 67 %, 1971 - 74 %, 1981 - 77 %, 1991 - 83 %) a determinat apariţia unor orientări ce vizau separarea provinciei de Serbia. Acest lucru a fost mai pregnant după 1971, anul normalizării relaţiilor dintre Albania şi R.S.F. Iugoslavia. În 10 ani, întreaga administraţie din Kosovo a fost preluată de etnici albanezi, care au impus limba albaneză drept limbă oficială. Tendinţele separatiste s-au amplificat după moartea lui Tito, culminând cu amplele demonstraţii din 1981, care au marcat începutul crizei dintre populaţia majoritar albaneză şi autorităţile sârbe.

În 1989, anul aniversării a 600 de ani de la bătălia de la Kosovo Polje, în Serbia s-a declanşat o amplă campanie pentru *„redarea către etnia sârbă a eternului leagăn sârbesc“*. Nu ştim dacă astfel de sărbători sunt sau nu sunt necesare, dar ele există în tot spaţiul balcanic şi îmbracă forme dintre cele mai curioase: au loc procesiuni, se trag clopote, se ţin cuvântări naţionaliste sau patriotice, se organizează serbări, retrageri cu torţe etc. Europa occidentală le priveşte ca pe o... barbarie (în unele scrieri zona balcanică este denumită „Europa barbară“). Ele nu sunt însă decât o refulare după grelele încercări prin care au trecut Balcanii prinşi între marile linii de forţă ale confruntărilor Est-Vest şi Nord Sud, între marile imperii ale Europei.

La 05 iulie 1990, Serbia a dizolvat parlamentul şi guvernul din Kosovo şi a anulat statutul de autonomie al provinciei. Din acel moment, parlamentul şi guvernul Kosovo s-a întrunit în clandestinitate şi s-a adoptat o nouă Constituţie, prin care se declara republică egală cu celelalte, în cadrul R.F. Iugoslavia. În septembrie 1991, în jur de 87% dintre albanezi au votat, în cadrul unui referendum nerecunoscut de nimeni, independenţa „Republicii Kosovo“.

În 1992 şi 1997, au avut loc, în Kosovo, alegeri parlamentare şi prezidenţiale – considerate de Belgrad ilegale şi neconstituţionale

– pentru auto-proclamata „Republică Kosovo“. Parlamentul avea 130 de membri, iar preşedintele acestei „republici“ a fost ales Ibrahim Rugova, liderul „Alianţei Democratice pentru Kosovo“

Populaţia albaneză din Kosovo, în special tineretul studenţesc, a militat continuu pentru recâştigarea autonomiei (culturale, în primul rând), iar politicienii au revendicat dreptul la autodeterminare. Metodele utilizate au fost: demonstraţiile, internaţionalizarea problemei şi folosirea forţei (războiul de guerilă dus de Armata de Eliberare din Kosovo – AEK sau UCK – împotriva forţelor sârbe).

Conducerea de la Belgrad a luat măsuri aspre pentru a înăbuşi aceste manifestări. Întrebarea care se pune – şi care este crucială în astfel de circumstanţe – este aceasta: Au fost sau nu au fost legitime aceste măsuri? Din anumite documente, rezultă că, în acest sens, au fost înlăturaţi din administraţia publică şi din structurile de ordine cetăţenii de origine albaneză, a fost interzisă limba albaneză în şcoli şi administraţie, s-au întărit măsurile poliţieneşti şi s-au limitat legăturile cu Albania. De asemenea, în ciuda embargoului internaţional din timpul războiului, s-a căutat ca standardul de viaţă în Kosovo să fie superior celui din Albania pentru ca locuitorii kosovari să nu dorească unirea cu Albania. AEK a trecut la acţiuni în forţă, la care forţele de ordine sârbe au ripostat violent. Evenimentele s-au desfăşurat de o aşa manieră încât se putea desprinde concluzia că, de fapt, nu se dorea semnarea Acordului (elaborat de americani), ci doar crearea unui pretext pentru lovirea Iugoslaviei. S-ar putea să nu fie adevărat, dar aceasta este concluzia care rezultă din modul în care au fost organizate aceste negocieri.

O imprudenţă... agresivă

Carta ONU, dreptul internaţional, logica raporturilor internaţionale la sfârşit de secol şi de mileniu conduceau, toate, dacă nu la premise optimiste, măcar la posibilitatea unor acţiuni ceva mai înţelepte şi mai prudente privind rezolvarea problemei create în Kosovo, din cel puţin următoarele motive:

1. Situaţiile de acest gen sunt destul de numeroase, iar soluţionarea lor – atunci când s-au soluţionat (dar, din câte se pare, nu s-a soluţionat niciodată, deplin şi definitiv, vreo problemă de acest gen, ci doar parţial, prin compromisuri şi, adesea, prin dictate,

arbitrarii sau secesiuni dureroase) – nu este simplă şi nu stă nici la îndemâna comunităţii internaţionale, nici la latitudinea marilor puteri.

2. Percepţia generală este că asemenea situaţii au existat şi există în aproape toate ţările lumii, dar numai asupra unora dintre aceste ţări, marile puteri, alianţele şi organismele internaţionale exercită presiuni, impun rezoluţii, acţionează prin forţă. De unde rezultă că, în numele unor scopuri care par nobile (oprirea masacrelor, a discriminărilor, a tensiunilor etc.), metoda predominantă care se aplică în rezolvarea unor astfel de probleme este, în ultimă instanţă, cea a forţei. Iar aceasta este folosită numai împotriva ţărilor mici sau slăbite din punct de vedere economic şi militar, care nu au capacitatea să se apere sau să îşi susţină, prin reacţii adecvate, punctul de vedere, nu şi împotriva ţărilor puternice. Spre exemplu, PKK din zona locuită de zece milioane de kurzi situată în Turcia este considerat ca o organizaţie teroristă şi tratat ca atare, pe când AEK, forţă militară a separatiştilor albanezi din Kosovo, a fost considerată de „comunitatea internaţională“ ca o realitate dată, deci ca forţă armată de „eliberare“ a albanezilor din Kosovo, această minoritate devenind chiar subiect de drept internaţional, de vreme ce i se recunoaşte, sub presiunea acesteia sau a anumitor interese, dreptul la autodeterminare, drept pe care nu-l au decât popoarele şi naţiunile. De asemenea, în cazul situaţiilor asemănătoare din Irlanda, din Spania, din nordul Italiei, din Cecenia, comunitatea internaţională nu a adoptat aceeaşi atitudine. E drept, minorităţile din unele zone dispun de o anumită autonomie.

3. Negocierile de la Rambouillet s-au desfăşurat în grabă, sub presiune, cu uşile închise, fără o mediatizare corespunzătoare, ceea ce le conferă de la început un grad redus de credibilitate şi, coroborate cu inacţiunile aceleiaşi comunităţi sau aceloraşi organisme în situaţii asemănătoare sau chiar mai grave, a mărit mult marja de suspiciune asupra lor. Situaţia a fost foarte asemănătoare cu dictatul de la Viena împotriva României din 30 august 1940. Asemenea situaţii tensionate din interiorul statelor se ameliorează de-a lungul multor ani şi nu în câteva săptămâni, sub ameninţarea cu bombardamente efectuate de o forţă căreia nu i se poate opune nimeni.

Implicaţiile bombardamentelor NATO asupra Iugoslaviei au fost foarte complexe, deosebit de grave, amplificând şi prelungind în mod periculos precedentul creat de bombardamentele asupra Bosniei din toamna anului 1995 (în cele din urmă, efectul lor a sprijinit obţinerea independenţei provinciei Kosovo şi intrarea regiunii în rândul statelor suverane şi independente):

- Eludarea Consiliului de Securitate al ONU şi încercarea de rezolvare a situaţiei din Kosovo pe calea presiunilor şi acţiunilor militare are ca antecedent bombardamentele NATO asupra sârbilor din Bosnia-Herţegovina, din toamna anului 1995 (executate însă cu mandat al CS al ONU), dar creează un precedent foarte periculos pentru viitorul relaţiilor internaţionale, întrucât Iugoslavia nu era un stat autoproclamat, cum era Republica Srpska, ci un stat de drept, membru al ONU şi al OSCE. În timpul „Războiului Rece", Iugoslavia a fost ţară nealiniată, iar în ultimul deceniu nu a atacat pe nimeni, ci, dimpotrivă, a suferit o dramatică secesiune. În acest mod, factorii de putere din această lume s-au împărţit deja în două tabere care, automat, vor intra în competiţie: pe de o parte, SUA şi ţările NATO şi, pe de alta, Rusia, China, Ucraina şi aproape toate celelalte ţări din CSI, precum şi India şi Iranul, care se opun politicii americane de rezolvare a unor astfel de situaţii pin forţă, fără mandat ONU, deci fără participarea lor şi a altor ţări ale comunităţii internaţionale. De unde rezultă, o relansare, pe termen lung, a politicilor de confruntare.

- Ocolind, în cazul acestei intervenţii, ca şi în cazul bombardamentelor asupra Irakului din decembrie 1998 şi, mai târziu, din 2003, Organizaţia Naţiunilor Unite, singura în drept să regleze raporturile dintre statele membre, şi Consiliul ei de Securitate, singurul în drept să mandateze o intervenţie în forţă pentru menţinerea sau impunerea păcii, NATO (şi, în principal, SUA) au umilit acest organism, au inaugurat primatul, în relaţiile internaţionale moderne, a dreptului forţei în locul forţei dreptului. O dată creat acest precedent, rolul ONU slăbeşte şi chiar devine inutil.

- Acea nouă situaţie creată prin agresarea Iugoslaviei de către cea mai puternică alianţă militară a planetei, vizavi de problema Kosovo, extinsă (ca percepţie sau ca ameninţare) în Balcani, a avut implicaţii negative dintre cele mai profunde în planul construcţiei europene, întrucât o distrugere a statului iugoslav, care îşi are rolul

lui în istorie, în sistemul valorilor continentului european, produce reacţii puternice din partea CSI, poate provoca fracturi chiar în interiorul Uniunii Europene şi al Alianţei, face, deci, puţin probabilă, dacă nu chiar imposibilă, unitatea continentului. O unitate a continentului nu este posibilă fără Rusia, fără Serbia, fără Ucraina şi fără celelalte ţări europene care, potrivit acestei filosofii a utilizării cu prea mare uşurinţă a forţei pentru a impune, se vor simţi în continuare ameninţate şi nu protejate, întrucât şi ele au probleme interetnice de tipul celor din Kosovo. Totuşi, conştientă de efectele grave şi pe termen lung ale situaţiei din Kosovo şi ale divizării accentuale a continentului, Uniunea Europeană, în sfârşit, la finele anului 1999, a invitat toate ţările est-europene la negocieri pentru aderare la acest organism. A fost invitată, de asemenea, şi Turcia, trecându-se astfel peste complexul Westfalia. Este cel mai important pas care s-a făcut vreodată pentru unitatea continentului.

- Ar fi posibil ca, direct sau indirect, premeditat sau nu, SUA, avându-se în vedere şi situaţia creată în spaţiul iugoslav, să sprijine crearea unui coridor musulman în Balcani, care ar pune probleme unităţii continentului european pentru sute de ani. Această acţiune ar putea fi considerată şi ca o modalitate prin care Statele Unite încearcă, din diferite motive, să întârzie realizarea deplină de facto a unităţii europene, în dimensiunea ei economică, politică şi militară.

- Alianţa Nord-Atlantică este foarte puternică, posedă sisteme de arme extrem de perfecţionate, precum şi mijloace strategice de lovire în tot spectrul războiului, de la cel informaţional la cel nuclear, de la cel cosmic la cel terestru, devenind, din forţă de apărare, unică putere de impunere prin mijloace militare a unor soluţii pe care, în mod unilateral, le consideră necesare şi utile. Această realitate înlocuieşte filosofia dreptului internaţional şi pe cea a Organizaţiei Naţiunilor Unite printr-o nouă filosofie de gestionare a crizelor şi conflictelor sub auspiciile celui mai puternic. Este însă o iluzie. Alianţa nu are nici instrumentele necesare şi nici competenţele şi abilităţile obligatorii pentru prevenirea tensiunilor şi conflictelor prin dialog şi analiză a realităţilor, potrivit principiilor dreptului internaţional, iar intervenţia ei, din cele rezultate până în acest moment, este una punitivă, de ameninţare şi impunere prin forţă şi nu de soluţionare profundă, ceea ce creează un sentiment de frustrare, de umilinţă pentru statele de drept şi de neputinţă pentru organismele

internaţionale abilitate să armonizeze raporturile între state (dar care, oricum, fără un suport material şi operaţional pe măsură, nu pot să o facă.

- Astfel de intervenţii militare în forţă încurajează direct tendinţele secesioniste pe criterii etnice sau pe orice fel de alte criterii, creează nesiguranţă şi teamă în rândul statelor din zona balcanică (dar şi din alte părţi, inclusiv de pe continentul nord-american), care au efectiv astfel de probleme. Se aşteaptă ca, după Kosovo, să urmeze regiunile Sandjak şi Voivodina (a urmat însă Crimeea). Nu este exclus ca, încurajaţi de o astfel de filosofie de soluţionare a crizelor prin forţă, să se încerce şi în Transilvania aplicarea planurilor de autonomizare pe criterii etnice a „ţinutului secuiesc“, potrivit proiectului de statut elaborat de dr. Csapo Josef sau altor proiecte care se vehiculează prin această parte a ţării. De fapt, această autonomie aproape s-a realizat. Aproape toate localităţile din zonă au revenit la denumirile impuse în urma aplicării Dictatului (sau Acceptului, că este acelaşi lucru) de la Viena. Este nevoie doar de o recunoaştere naţională, parlamentară şi, dacă acest lucru nu va fi posibil, atunci de o impunere internaţională. Iar situaţia actuală din Ucraina, care a avut ca precedent pe cea din Iugoslavia) dovedeşte tocmai că se poate. Cel puţin, aşa cred unii. Oricum, aderarea României la UE, fără măsuri serioase de protecţie, lasă Ungariei câmp liber de acţiune economică, politică şi informaţională asupra Ardealului.

La 23 martie 1999, parlamentul sârb a votat cu 240 de voturi şi o abţinere împotriva desfăşurării de trupe străine în Kosovo. În faţa acestei realităţi, americanii au explicat lumii întregi că sârbii nu au înţeles raţiunea intervenţiei NATO, care este aceea de a-i împiedica pe sârbi şi pe albanezi să se omoare între ei. Ca şi cum cei din parlament ar fi fost nişte inconştienţi. Sârbii pretindeau însă că s-au luptat şi se luptă cu teroriştii AEK, nu cu populaţia albaneză. Şi, oricum, nu ei au început conflictul.

Constatând pericolul situaţiei create, americanii, „comunitatea internaţională“, Grupul de Contact au venit cu unele propuneri. Au venit şi sârbii cu unele propuneri sau contra-propuneri, acceptând implicarea comunităţii internaţionale. La varianta proiectului pus în discuţie, considerat de conducerea de la Belgrad ca inacceptabil pentru statul iugoslav, proiectul sârb prevedea, pentru Kosovo, un

grad de autonomie net diferit de cel stipulat în acordul de pace al Grupului de Contact semnat de partea albaneză şi respins de delegaţia sârbă. De asemenea, Belgradul s-a opus în special înfiinţării unui post de preşedinte, a unei poliţii şi a unui sistem judiciar ale albanezilor, independente de cele ale sârbilor, ceea ce se consideră că este inadmisibil pentru un stat, precum şi consultărilor (referendumului) care se bănuia că ar urma să se desfăşoare peste trei ani în provincia Kosovo. Toate acestea, în viziunea conducerii iugoslave, însemnau, automat, secesiunea unei regiuni a Serbiei. Referendum-urile nu se fac pe regiuni, pe zone, ci pe ţări, pe subiecţi ai dreptului internaţional. Aceste prevederi erau incluse în respectivul acord pe care l-au semnat albanezii.

Loviturile aeriene, oricât de puternice au fost, nu-i puteau descuraja prea mult pe sârbi, nu puteau asigura câştigarea războiului (sârbii au declarat starea de război şi, după primul atac aerian NATO, au rupt relaţiile diplomatice cu SUA, Franţa, Marea Britanie şi Germania) şi în nici un caz nu puteau rezolva definitiv această problemă. Pentru o victorie militară, se aprecia de către mulţi analişti militari, inclusiv de la Pentagon, că ar fi fost necesare acţiuni terestre, iar acţiunile terestre împotriva sârbilor aveau un grad de risc foarte mare – pentru că sârbii ar fi luptat, nu ar fi cedat –, iar aceasta ar fi putut se însemne fie luni şi chiar ani de război, fie distrugerea completă a Iugoslaviei, ceea ce era inadmisibil, dar şi o reacţie pe măsură a altor forţe.

Această escaladare a războiului – pentru că era vorba de un război – ar fi putut avea însă şi consecinţe inverse. Dar, după cum bine se ştie, războiul s-a încheiat cum s-a încheiat, nu pentru că loviturile aeriene ar fi rezolvat totul, ci pentru că iugoslavii au vrut să se încheie, pentru că ei nu puteau să-şi propună să se lupte cu toată lumea. Şi, mai ales, acest război s-a încheiat, pentru că Europa a dorit să se încheie.

Acceptarea imediată şi necondiţionată de către conducerea iugoslavă a condiţiilor puse de NATO, încetarea bombardamentelor, semnarea acordului şi negocierea unor detalii tehnice ar fi însemnat:

- creşterea priorităţii acţiunilor în forţă ale NATO în special (dar nu numai) pentru rezolvarea unor probleme mai mult sau mai puţin dificile, în dauna dialogului şi a tratativelor complexe;

- crearea premiselor pentru instaurarea unor noi raporturi internaţionale bazate nu pe dreptul internaţional, ci pe voinţa şi filosofia celui mai tare (mare putere, alianţă, grup de state sau grup de presiune etc.);

- câştig de cauză pentru acţiunile de tip autonomist pe criterii etnice ale minorităţilor din Europa şi din lume;

- recrudescenţa mişcărilor autonomiste de tot felul în regiunile Sandjak şi Voivodina, din Iugoslavia, precum şi în Macedonia, Grecia, şi în judeţele Covasna şi Harghita din România;

- descurajarea acţiunilor legitime ale statelor pentru combaterea violenței şi acţiunilor separatiste;

- sfârşitul prematur al epocii statelor naţionale şi înlocuirea ei printr-o perioadă de tranziție tulbure şi periculoasă.

Neacceptarea condițiilor puse de NATO şi continuarea luptei până în pânzele albe puteau avea, de asemenea, consecinţe dramatice.

În această situaţie, NATO ar fi avut următoarele posibilităţi:

- să înceteze ostilităţile;

- să continue bombardamentele aeriene, pe etape, zone şi să extindă obiectivele care urmau a fi distruse;

- să intensifice raidurile aeriene şi să crească numărul avioanelor şi rachetelor pentru a obţine, într-un timp mai scurt, neutralizarea completă a potenţialului antiaerian şi zădărnicirea oricărei reacţii din spaţiul aerian al armatei iugoslave;

- să declanşeze o operaţie terestră sau aeroterestră concomitent cu continuarea operaţiei aeriene (pentru scurtarea timpului), de data aceasta aviația atacând nemijlocit trupele iugoslave de la înălţimi mai mici, care să permită lovirea precisă a blindatelor în mişcare şi a ţintelor mobile;

- să treacă, după lungi bombardamente aeriene, la o operaţie aeoterestră şi aeronavală de mare amploare şi să ocupe teritoriul Iugoslaviei.

Acţiunile NATO puteau fi favorizate de:

- supremația aeriană cucerită deja fără nici un fel de problemă;

- superioritatea tehnologică;

- sprijinul ţărilor membre NATO şi al ţărilor partenere;

- posibilitatea de a se apropia foarte mult de graniţele Iugoslaviei şi de a lovi de la mică distanţă, prin surprindere şi fără să suporte reacţii pe măsură.

Aceste acţiuni au fost însă net defavorizate de:

- lipsa unui mandat ONU şi catalogarea lor tot mai accentuată ca război de agresiune;
- opoziţia Rusiei, Chinei, Indiei, Ucrainei, a ţărilor CSI, dar şi a altor state la bombardamentele NATO;
- opoziţia la aceste bombardamente şi la continuarea războiului a unei părţi a opiniei publice din ţările occidentale şi chiar din SUA;
- pericolul extinderii conflictului şi escaladării războiului;
- inflexibilitatea ancestrală a sârbilor care, o dată stârniţi, cu greu mai pot fi convinşi să cedeze sau să accepte condiţii impuse prin forţă;
- posibilitatea reacţiei Iugoslaviei prin războiul total.

Reacţia Iugoslaviei a fost, în principiu, următoarea:

- protecţia sistemului de apărare antiaeriană (prin inacţiune, interdicţie oportună radio şi radiolocaţie);
- reacţie prin surprindere, punctiformă – şi numai în situaţii cât de cât favorabile – a sistemului apărării antiaeriene (este vorba de complexele de rachete), pentru a produce maximum de pierderi posibile aviaţiei aliaţilor, în scopul descurajării acestei acţiuni şi determinării Congresului american să stopeze operaţia aeriană americană şi să-şi cheme trupele acasă, aşa cum a procedat în cazul intervenţiei în Somalia (această posibilitate nu s-a pus însă în aplicare din foarte multe motive şi nu numai datorită inferiorităţii tehnologice a sistemului apărării antiaeriene iugoslave);
- „protecţia“ obiectivelor de importanţă strategică prin toate mijloacele posibile, inclusiv prin „scuturi umane“;
- război total.

Factorii favorizanţi ai acţiunilor armatei iugoslave erau, desigur, reduşi, dar ei existau, totuşi, şi se încadrau în general în următorii parametrii:

- cunoaşterea terenului;
- „limitele“ terestre ale operaţiei aeriene desfăşurată de Alianţă, care au dat posibilitatea armatei iugoslave să-şi păstreze

vreme îndelungată capacitatea de luptă şi să contra-acţioneze numai şi numai în momentele potrivite;

- impopularitatea internaţională a atacurilor Alianţei;

- decizia tuturor sârbilor de a rezista necondiţionat şi de a-şi apăra ţara, cu credinţa că nimeni, sub nici o formă, nu are dreptul să creeze condiţii pentru pierderea provinciei Kosovo;

- sprijinul (moral, politic şi diplomatic) al unor mari puteri şi al altor ţări, precum Rusia, Belarus, China, India, Ucraina, dar şi al Greciei şi Italiei;

- posibilitatea primirii unui ajutor militar din partea Moscovei;

- posibilitatea transformării reacţiei iugoslave într-un război total.

Factori defavorizanţi;

- raportul de forţe zdrobitor în favoarea Alianţei;

- izolarea Iugoslaviei în acest război (11 state NATO, din cele 19, au atacat unul singur);

- condiţiile economice precare în care se afla ţara, în urma războaielor lungi de secesiune şi a embargoului impus asupra Iugoslaviei.

Situaţia din Iugoslavia a pus România într-o postură extrem de delicată. Opțiunile țării noastre pentru integrare în NATO şi în UE au determinat o atitudine atentă față de soluţia impusă de NATO şi de acţiunile care s-au desfăşurat în ţara vecină (inclusiv punerea la dispoziţie necondiţionată şi nelimitată a spaţiului aerian). Pe de altă parte, bunele relaţii de vecinătate cu Serbia de-a lungul secolelor cereau un comportament pe măsură, avându-se în vedere eterna noastră vecinătate. Iar bunul vecin la nevoie se cunoaşte. Sau cel puţin aşa ar fi trebuit să fie. Dar România, ca întotdeauna, prin conducerea ei politică, obligată sau nu, a călcat din nou în strâchini.

În afară de această chestiune, existau şi alte posibile consecinţe pentru ţara noastră, astfel:

1. În situaţia în care conducerea Iugoslaviei ar fi acceptat de la început condiţiile impuse de NATO şi ar fi semnat imediat acordul respectiv:

- era posibil să se intensifice, în Transilvania, acţiunile de autonomizare a ţinutului secuiesc (atitudinea lui Marko Bella este cât se poate de edificatoare);

- Ungaria ar fi fost încurajată să influenţeze, prin forme subtile, factorii de decizie din Alianţă – şi în special SUA – că o astfel de problemă există şi în Transilvania şi, pentru a nu se ajunge la situaţii conflictuale grave care pot scăpa de sub control, este necesar să fie luate măsuri pentru a se impune conducerii româneşti să accepte şi să materializeze proiectele de autonomie lărgită (de autoguvernare etc.) pentru comunitatea maghiară din ţinutul secuiesc sau pentru întregul Ardeal (Ungaria a încercat să influenţeze aceşti factori, dar, cum bine se ştie, nu a reuşit, pentu că NATO cunoaştea foarte bine ce este corect şi ce este incorect în aceste relaţii şi nu era interesată să producă noi probleme);

- era chiar posibil să apară, sub diferite forme – inclusiv ca grupuri de presiune sau de semnal –, în diferite locuri din Ardeal, unele formaţiuni paramilitare, mai ales în judeţele Harghita, Covasna şi Mureş;

- aceste influenţe s-au manifestat totuşi prin unele propuneri de devoluţie a Transilvaniei, după model britanic, deşi populaţia de aici nu a cerut sub nici o formă acest lucru.

2. Concomitent cu acţiunile care ţin de autonomizare, devenite deja clasice – învăţământ superior în limba maghiară, toponimii în limba maghiară, drepturi colective etc. –, se aştepta să fie intensificate acţiunile prin care să se demonstreze că Transilvania este o altă entitate decât România, ceea ce ar fi impus un statut special pentru această provincie, care să ţină seama de istoria cu totul specială a provinciei. Această istorie, în concepţia celor ce susţin astfel de teorii plecând de la lucrarea lui Huntington referitoare la graniţele civilizaţiilor, nu ar avea aceeaşi filosofie cu cea a spaţiului românesc. Astfel de acţiuni s-au intensificat imediat după soluţia Kosovo şi se intnesifică şi în continuare, dar, desigur, prin alte mijloace decât cele folosite de albanezii kosovari.

3. În situaţia în care Iugoslavia nu ar fi acceptat sub nici o formă condiţiile impuse de NATO şi ar fi continuat să reziste bombardamentelor NATO, ajungându-se la un război total, implicaţiile asupra României puteau fi la fel de nuanţate şi de complexe, astfel:

- însuşirea exemplului sârb de fermitate şi hotărâre, prin raportare la comportamentul umilitor al guvernului român care a cedat ultimatumului sovietic pin care se cerea anexarea de către

URSS a Basarabiei, precum şi cel al delegaţiei române, la 30 august 1940, care a semnat cu destulă uşurinţă dictatul de la Viena;

- dacă sârbii ar fi avut multe victime şi, în urma acestui eşec, ar fi pierdut războiul şi, deci, şi Kosovo, atunci s-ar fi produs o descurajare a tipului de rezistenţă generalizată, a războiului total şi s-ar fi creat premisele periculoase ale acceptării situaţiei de fapt, adică a dictatului forţei (ceea ce, de altfel, într-o anumită măsură, s-a şi întâmplat);

- dacă sârbii ar fi avut câştig de cauză pe câmpul de luptă – ceea ce era foarte puţin probabil –, atitudinile autonomiste şi secesioniste ar fi putut fi descurajate, dar problema care există efectiv în relaţiile dintre etnii nu va putea fi rezolvată în mod substanţial nici prin această modalitate.

Strategia zonelor-tampon

Interesul unor ţări din Europa occidentală de a detensiona zona prin impunerea forţei şi chiar prin enclavizarea ei, de data aceasta, pe alte criterii decât cele etnice sau cele care reglementează (potrivit Cartei ONU, principiului naţiunilor, tratatelor şi convenţiilor de după război) raporturile între statele naţionale, ar putea fi una din cauzele acceptării şi desfăşurării acestui război împotriva Iugoslaviei. Dintre aceste criterii, amintim unul singur: *despărţirea prin zone-tampon a statelor care au, între ele, dispute teritoriale reale, cronice sau previzibile*.

Acest război nu a fost numai al iugoslavilor. El a fost şi un rezultat al unei lovituri executate de Occident (îndeosebi de SUA) în spaţiul balcanic cel mai vulnerabil. De aceea, analizând informaţiile pe această temă şi urmând raţionamentele care se desprind din logica acţiunilor militare ale NATO împotriva Iugoslaviei, se conturează o serie de ipoteze interesante privind derularea ostilităţilor şi scopurile reale ale acţiunilor militare. Una din acestea ar putea fi schimbarea prin forţă (sau post-forţă) a configuraţiei frontierelor în întreaga zonă.

Dacă se ţine seama şi de o astfel de perspectivă (schimbarea frontierelor), trebuie avută în vedere, ca soluţie brutală, impusă prin forţă şi dictat, şi ipoteza *desprinderii din unele state naţionale considerate incomode a unor zone şi creării, sub presiunea forţei*

internaţionale, a unor entităţi multietnice în regiunile de dispută între ţările vecine (a se vedea şi actualele regiuni europene de la graniţele dintre unele state).

Una din aceste regiuni ar putea fi – oricât de contrare acestei eventualităţi sunt evidenţele – *zona Banatului şi Voivodinei*.

Politica creării de regiuni-tampon între ţările aflate în dispută poate fi, în accepţia unor factori de putere mondială sau zonală, o soluţie („îmbrăcarea“ liniei huntingtoniene de separare a civilizaţiilor, dar nu prin etnii pure, ci prin zone de confluenţă, primn zone multietnice sau muticulturale). Zona Ucrainei subcarpatice, Ardealul, Banatul şi Voivodina par a alcătui astfel de zone de confluenţă, deoarece:

- sunt multietnice;

- datorită confluenţelor de culturi, aici sunt acumulate mai puţine tensiuni explosive şi mai multe valori comune;

- pentru dezamorsarea tensiunilor şi punerea în operă a valorilor, poate fi aleasă soluţia de a identifica aceste valori şi a le individualiza, inclusiv prin regionalizare, deci teritorial.

Zone de confluenţă şi conflict, în această parte a Europei, mai sunt: Macedonia, Bosnia-Herţegovina, Transnistria, Ucraina subcarpatică, zona caucaziană etc.

O astfel de posibilă teorie, deşi nu este formulată nicăieri explicit, este sugerată din ce în ce mai insistent prin studii, articole, lucrări, unele foarte directe, altele doar folosibile (ca argumente, ca bază teoretică de susţinere). Amintim în acest sens doar trei astfel de lucrări:

- lucrarea *„Istoria Transilvaniei“* (trei volume, 2000 de pagini), editată în Ungaria în 1986 şi reeditată în 1989 şi în 1992, de data aceasta şi în limbile engleză, germană şi franceză (într-o variantă prescurtată, de 700 de pagini);

- lucrarea istoricului francez Jean Nouzille *„Transilvania, regiune de contacte şi de conflicte“*, publicată în 1993 de Revista europeană;

- lucrarea filosofului maghiar Gustav Molnar **„***Problema transilvană“*, publicată în nr. 9, din septembrie 1998, al revistei de politică şi cultură „Beszelo“ (Convorbiri).

Primele două lucrări prezintă Banatul, la finalul primului război mondial, ca o unitate distinctă, aşa cum prezintă, de altfel şi

Transilvania. În *„Istoria Transilvaniei“*, în capitolul care tratează perioada imediat următoare Primului Război Mondial, se spune că dorinţa ungurilor, a saşilor şi a secuilor era de a face din Transilvania *„un ansamblu de regiuni naţionale autonome“* şi nu altceva. În aceeaşi lucrare (ediţia în limba franceză), la pagina 615, referitor la această perioadă, se arată: *„În Banat, muncitorii germani şi unguri aveau intenţia fermă de a constitui o republică locală în interiorul Ungariei şi au refuzat alipirea la România. Autonomia Banatului a fost proclamată pe 2 decembrie la Timişoara sub conducerea socialistului Otto Roch. În acord cu consiliul naţional german, guvernul lui Károly a elaborat un sistem de autonomie teritorială pentru Banat, reprezentat de Johann Junker în guvernul de la Budapesta. Intrarea trupelor sârbe în Timişoara au pus capăt acestei tentative.“*

Filosoful Gustav Molnar sugerează autonomizarea Transilvaniei, pe principiul devoluţiei de tip britanic. El acuză, atât Budapesta de dinaintea primului război mondial, cât şi Bucureştiul de după acesta, de naţionalism, de incapacitatea de a înţelege şi respecta problema Transilvaniei, regiune pe care autorul o consideră entitate multietnică distinctă. *„După Budapesta, scrie el, şi Bucureştiul a considerat Ardealul incapabil să se administreze singur şi a inundat provincia proaspăt obţinută cu «funcţionari şi apostoli»“*.

Molnar Gustav era colaborator al Fundaţiei „Teleki Laszlo“ din cadrul *Institutului Central European* din Budapesta. Baza acestei lucrări o constituie cartea lui Samuel Huntington *„Ciocnirea civilizaţiilor…“* (The Clash of Civilisations…). Astfel, potrivit cărţii lui Huntington, frontiera civilizaţiei occidentale trece pe râul Drina, apoi separă Croaţia de Iugoslavia, trece prin Banat, include tot Ardeaul în civilizaţia occidentală, urmează aproximativ graniţa actuală dintre Polonia şi Ucraina şi include în spaţiul occidental ţările baltice.

Huntington exemplifică falimentul total al tendinţei spre schimbarea de civilizaţie referindu-se la Rusia si Turcia. Petru cel Mare şi Kermal Atatürk au creat mari «alienate», care au devenit nesigure pe ele, anume în privinţa identităţii lor culturale.

Mentalitatea occidentală, cultura politică şi juridică occidentală – în epoca mondială a modernizării – deja nu se pot

însuşi pentru că *„elementele definitorii ale civilizaţiei occidentale, unul câte unul, au fost create în secolele precedente.“*

„Dreptul statului şi dreptul societăţii nu se pot baza pe principii ce se contrazic, respectiv, la apariţia unei situaţii conflictuale, se ajunge inevitabil la război civil. Ori statul integrează societatea, ori invers.“ Aşa cum s-au petrecut lucrurile recent în spaţiul din zona de interes a Germaniei, pe care o numeşte Mitteleuropa. Autorul se întreabă:

„Oare ce se va întâmpla cu acele fragmente din Mitteleuropa care vor rămâne în afara hotarelor Occidentului? Ce se va întâmpla cu acele teritorii de margine care aparţin Vestului din punct de vedere cultural şi de Europa centrală din punct de vedere istoric?“

La aceste întrebări, există mai multe răspunsuri şi mai multe soluţii. Aceste soluţii pot fi considerate alternative la realităţile regionale şi se cer analizate ca atare. Occidentul – civilizaţie politică a statului integrat în societate – s-a trezit în secolul XIX cu o nouă situaţie conflictuală, caracterizată prin confruntarea teritoriului suveran naţional cu teritoriile locale, cu adunările naţionale centrale şi regiunile ce îşi doresc propriile adunări. Această stare de conflict este *par excellence* starea de război civil a epocii post-moderne (de după statele naţionale). Rezultă că, pentru prevenirea deteriorării acestor raporturi, ar trebui neapărat făcut ceva.

„Rezolvarea teoretică şi practică a problemei – în secolul XIII şi acum – a fost găsită de către englezi – scrie Gustav Molnar. În timpul revoluţiei glorioase, au împărţit puterea publică între rege şi parlament. Azi au introdus devoluţia, realizând împărţirea raţională a puterii între parlamentul central şi cele locale. Devoluţia înseamnă că teritoriul naţional unic şi exclusiv, spiritualizat prin «sufletul naţiunii» cedează puterea pluralismului teritorial.“ Cei care vor să distrugă unitatea unui stat apelează la precepte de acest tip. Condiţiile şi realităţile balcanice şi carpatice n-au nicio legătură cu cele britanice. Marea Britanie nu a fost niciodată zonă de siguranţă strategică între imperii, ci, dimpotrivă, ea a fost, a rămas şi este de tip imperial.

După ce arată cam cum s-a produs şi cam ce înseamnă devoluţia în Marea Britanie, autorul pune din nou punctul pe ***i***-ul care îl interesează:

„Reforma de drept constituţional din Marea Britanie, de o deosebită semnificaţie, prefigurează noua construcţie de drept statal pe trei nivele, ce se va forma în primele decenii ale secolului viitor NN - secolul XXI) şi va conţine: statul local, statul naţional rămas neschimbat ca un cadrul formal, precum şi super statul care să garanteze pacea internă şi externă a Uniunii şi să asigure reglajul vieţii economice. (...) Conservativii englezi antieuropeni, francezii care nu pot scăpa de gaule-ismul de dreapta sau de stânga, italienii care tot amână introducerea federalismului, şi nu în ultimul rând unii politicieni central-europeni, care susţin naţional-suveranitatea de tipul secolului XIX, se opun încă. Cu toţii încearcă desigur totul ca să oprească tot procesul acesta. Sistemul naţionalist-statal, aşa cum constata Ferenc Glatz cu bună dreptate, «în formula-i actuală, este imposibil de menţinut în procesul de integrare. El trebuie să predea din prerogativele sale de politica securităţii economiei unităţilor integrative internaţionale şi trebuie să renunţe la drepturi în favoarea unităţilor administrative mai mici»“. Ceea ce este foarte adevărat, dar noi bănuim că nu la o astfel de perspectivă, ca modalitate de creare a statului european şi a poporului european, se referă autorul, ci, folosind acest prilej, el face aluzie, de fapt, la o modalitate de punere în operă a ceea ce se cheamă „saltă-te, maghiarule!“. Şi chiar dacă filosoful de la Budapesta ar fi foarte bine intenţionat, e greu să-l creadă vreunul dintre români, după toate cele câte s-au întâmplat în istorie. Iar Uniunea Europeană se realizează nu prin fragmentarea statelor în regiuni şi regiunele, adică în 323 de euroregiuni, cum prevede PEDR, ci prin constituirea unui mare stat european, în care fiecare locuitor al continentului să fie cetăţean european. De fapt, ceea ce scrie Gustav Molnar mai departe îi dezvăluie dintr-o dată adevărata intenţie:

„Diferenţa esenţială dintre Ardeal si celelalte părţi ale României a devenit vizibilă deja la primele alegeri din 1990. 29% din voturi pentru Ion Iliescu, 60% pentru Ion Raţiu şi Radu Câmpeanu, crezut atunci candidat opoziţionist autentic, au provenit din Ardealul ce cuprinde 34% din cetăţenii cu drept de vot.“ Iar această diferenţiere s-a făcut de-a lungul liniei Huntington, în celelalte zone de la est de linie, Iliescu obţinând o majoritate zdrobitoare.”

Spaţiul iugoslav, aflat pe linia de fractură a civilizaţiilor (potrivit teoriei livreşti, unilaterale şi limitative a lui Huntington), s-a pulverizat în entităţi etnice, naţionaliste. Ca alternativă la această soluţie pe care Occidentul a încurajat-o numai aici, în spaţiul iugoslav (probabil în ideea germană a sacrificării Federaţiei Iugoslave în vederea realizării Mitteleuropei, a unui spaţiu de siguranţă strategică pentru Germania, prin distrugerea Iugoslaviei, idee care s-a dovedit a fi însă ineficientă şi generatoare de noi tensiuni), se poate ivi soluţia fragmentării spaţiului frontalier post-Versailles şi realizarea, pe aşa-zisa linie de separare sau de fractură a civilizaţiilor, în zonele de interinfluenţă culturală, adică la graniţele actuale dintre unele state din Balcani, acolo unde se evaluează a fi potenţiale probleme, de entităţi regionale economice şi, evident, multietnice, după model american.

Autorul constată că nu aceasta-i adevărata greutate, ci problema că o astfel de schimbare istorică de model are şanse de realizare doar la vest de limita (graniţa) huntingtoniană a civilizaţiei.

În final, autorul pune din nou întrebarea: *„ce se întâmplă cu acele fragmente central-europene care ar fi îndreptăţite să participe la schimbarea de model datorită tradiţiilor, stadiului lor de dezvoltare economică şi culturală, dar ţările de care aparţin nu par a fi capabile de aşa ceva?”*

„Ardealul, de exemplu, ca «stat mic», multă vreme dispunând de instituţii politice, juridice, ecleziastice proprii, în principiu, ar putea avea bune şanse să-şi cucerească un statut juridic asemănător Scoţiei. (NN Cine a cerut aşa ceva? În nici un caz cei 6 milioane de români din Ardeal!). Statutul juridic autonom al Ardealului a ţinut mai bine de 340 de ani (1526 - 1867). În acest răstimp, adunarea naţională (dieta) cu prerogative legiuitoare precise, s-a întrunit de 407 ori. În timpul principatului autonom, legile create au fost adunate în APROBATAE şi COMPILATAE apărute în 1653 şi 1669.“

Sunt două chestiuni absolut diferite. Una este procesul de integrare europeană, care este o integrare a statelor Europei, o construcţie şi o realizare – în primul rând economică şi politică – a unităţii continentului european, şi cu totul altceva „federalizarea“, devoluţia statelor de drept, pentru că aşa doreşte o minoritate. Şi chiar dacă se va produce şi aşa ceva, procesul va fi îndelungat şi plin

de convulsii şi chiar de drame. Autorul aduce aici, ca argument, şi ideea lui Bariţiu de autonomie a Ardealului (care a fost şi a lui Maniu), încercând tot timpul să demonstreze superioritatea Ardealului faţă de restul României. O idee obsesivă, care nu are nimic comun cu „regionalizarea“, fragmentarea etc. El consideră că România urmează exemplul prost al Ungariei din 1867 de a ţine cu dinţii că este un stat naţional unitar.

Crearea unor regiuni autonome din punct de vedere economic, politic şi cultural la graniţa dintre statele care, într-o formă sau alta, îşi mai dispută încă aceste regiuni poate fi o tentaţie pentru marea putere europeană sau mondială, justificată prin *strategia interpunerii teritoriale*, veche de când lumea. Nu există, desigur date certe că Ardealul, Banatul sau Voivodina ar fi neapărat vizate să devină o astfel de regiune. S-au transmis însă numeroase semnale care pot constitui premise ce conduc şi la o asemenea ipoteză, chiar dacă ea este foarte puţin probabilă. Acestea sunt:

- apariţia a numeroase lucrări, studii, articole, puncte de vedere despre posibilitatea recrudescenţei unor provocări, ameninţări, vulnerabilităţi şi, deci, riscuri regionale de natură economică, etnică, religioasă etc.;

- „ofensiva“ drepturilor exagerate, colective ale minorităţilor, în Ardeal şi Voivodina, precum şi în alte ţări cu probleme economice şi divergenţe declarate sau suspiciuni de divergenţe teritoriale cu vecinii şi presiunile exercitate în acest sens de Consiliul Europei;

- propaganda care s-a făcut înaintea evenimentelor din 1989, îndeosebi în aşa-zisul Bazin carpatic şi în zona Banatului;

- izbucnirea revoluţiei române, prin surprindere, la Timişoara şi nu în altă parte;

- conţinutul proclamaţiei de la Timişoara;

- asemănarea programelor revendicative ale minorităţii maghiare din Voivodina cu cele ale minorităţii maghiare din Ardeal;

- existenţa, şi în Timişoara şi în unele localităţi din Ardeal, a unor organizaţii sau persoane care susţin, într-o formă sau alta, contrar realităţii, unele idei autonomiste, nu chiar de tipul proiectelor statutului autonomiei ţinutului secuiesc, dar înapoia unor scenarii vehiculate de multă vreme, a regionalizării pe criterii economice şi de mentalitate;

- continuarea exprimării unor puncte de vedere cu privire la identitatea, în afara spaţiului românesc, a Ardealului, Moldovei, Dobrogei, Bihorului, Bucovinei, Banatului etc.

Nu există, pe plan regional, în realitate, nici un fel de situaţie (chiar şi particulară) care s-ar putea constitui în vreo premisă de unde să se desprindă intenţia constituirii unor astfel de zone autonome. Dar politica nu ţine seama de realităţi, ci de interese. „Realităţile" pot fi create cu uşurinţă.

Lucrul acesta nu trebuie însă exclus. Dacă interesele marilor puteri o cer, ele se vor exprima şi peste voinţa oamenilor din zonă şi a statelor direct implicate.

Această impunere a intereselor s-ar putea manifesta sub diferite forme între care:

- sugerarea sau dictarea unei soluţii devoluţioniste, ca urmare a războiului din Iugoslavia, pentru prevenirea unor conflcite asemănătoare;

- elaborarea unor măsuri preventive de detensionare a zonei, între care să fie prevăzută şi crearea, prin ciuntirea din teritoriile naţionale ale statelor implicate, a unor zone-tampon, situate între acestea;

- crearea unor diversiuni care să ducă la manipularea voinţei minorităţilor din astfel de regiuni astfel încât acestea să formuleze idei separatiste şi revendicări autonomiste.

Astfel de idei au început să prindă de mai multă vreme contur şi în spaţiul românesc, îndeosebi în judeţele Harghita, Covasna şi Mureş şi se acţionează prin toate mijloacele, la limita permisivităţii internaţionale, pentru materializarea acestora. Există numeroase cercuri revanşarde antiromâneşti care iniţiază şi dezvoltă astfel de presiuni, în tot spectrul agresiunii psihologice, informaţionale, economice şi etnice.

Războiul total în spaţiul iugoslav

Iugoslavii sunt artizani ai acestui tip de război total pe care l-au practicat cu mult succes în cea de a doua conflagraţie mondială. Există, în fosta Iugoslavie şi mai ales în Serbia, o filosofie foarte solidă a acestui tip de război, o adevărată mentalitate a confruntării de tip total.

Deşi doctrina militară din perioada războaielor a Iugoslaviei anului 1999 avea alte coordonate decât cea a Iugoslaviei de dinainte

de 1989 prin care se prevedea acest tip de război, situaţia creată prin bombardamentele NATO şi izolarea completă a acestei ţări în plan economic, politic şi militar impunea ipso facto recurgerea la războiul total. Temeiurile unui război de tip total, pentru iugoslavi, dar îndeosebi pentru sârbi, se aflau în:

- tradiţia istorică îndelungată a sârbilor, nevoiţi să ducă foarte multe războaie grele, deosebit de sângeroase, îndeosebi împotriva otomanilor;
- firea inflexibilă şi tenace a poporului sârb şi a celui muntenegrean;
- vocaţia tragicului prezentă în toată istoria şi în toată cultura sârbilor şi muntenegrenilor;
- comportamentul lor în cele două războaie mondiale în care au pierdut două milioane de oameni;
- demnitatea naţională a sârbilor şi a muntenegrenilor care, la ei, este mai presus ca viaţa.

Iugoslavia a adoptat deja, în timpul bombardamentelor, un astfel de război de tip total, chiar dacă acţiunile concrete n-au fost vizibile şi nici puse în operă în întregime.

Obiectivele acestui război total ar fi putut fi următoarele:

- apărarea fiinţei naţionale a celor două popoare;
- apărarea spaţiului vital al slavilor de sud, mai ales al sârbilor şi muntenegrenilor;
- oprirea secesiunilor şi descurajarea acţiunilor din interiorul ţării de distrugere a unităţii Iugoslaviei;
- descurajarea forţelor NATO care atacau fără nici un drept Iugoslavia;
- realizarea unităţii slavilor împotriva acţiunilor NATO (panslavismul);
- atragerea simpatiei opiniei publice din Europa şi din întreaga lume pentru cauza popoarelor sârb şi muntenegrean;
- exprimarea unui act de demnitate.

Populaţia Iugoslaviei (ca şi armata iugoslavă) este temeinic pregătită militar, politic şi psihologic pentru a duce un astfel de război. De la al Doilea Război Mondial încoace, doctrina militară a Iugoslaviei a cultivat războiul total pentru apărarea ţării nu doar ca factor de descurajare, ci mai ales ca realitate nemijlocită. Războiul total pentru Iugoslavia cuprindea:

- pregătirea completă, încă dinainte de 1990, a întregului teritoriu pentru apărare, astfel:

- protecţie civilă foarte bine pusă la punct (sistem de alarmare-înștiințare operativ, adăpostiri operaţionale, sustragerea de sub lovituri, într-un anumit sistem de priorităţi, a capacităţilor industriei de apărare – o parte din această industrie este subterană –, capacitate de refacere rapidă, de salvare-evacuare şi de înlăturare a distrugerilor, disciplină a populaţiei în starea de asediu);

- lucrări de fortificaţii, de mascare şi de protecţie a mijloacelor de luptă extinse în întregul teritoriu (îndeosebi în zonele muntoase şi în localităţi) şi foarte bine întreţinute;

- depozite de armament, muniţii, carburant şi alimente distribuite într-un sistem în grătar (modular) pe întregul teritoriu al Iugoslaviei şi îndeosebi pe direcţiile operativ-strategice (acestea au fost, probabil, actualizate strict după secesiunea Croaţiei, Sloveniei, Bosniei-Herţegovinei şi Macedoniei, potrivit cerinţelor debutului crizei din Kosovo şi, ulterior, învăţămintelor desprinse din timpul bombardamentelor);

- organizarea militară a populaţiei pe echipe, subunităţi, unităţi, în funcţie de necesităţile războiului total şi ale rezistenţei de lungă durată;

- antrenamentul temeinic al unităţilor armatei şi populaţiei cuprinsă în structurile de apărare;

- organizarea unor puternice rezerve strategice care pot fi dispuse în localităţi sau în zone interioare greu accesibile;

- pregătirea unor posibile acţiuni ofensive virulente şi rapide în Voivodina şi Sandjak;

- pregătirea unei apărări strategice modulare bazate pe puncte de sprijin tari, cu funcţionalitate multiplă, ambuscade de toate felurile şi acţiuni de hărţuire în care sârbii sunt neîntrecuţi;

- reacţii ofensive puternice din zone greu accesibile;

- folosirea unei strategii defensive combinate (apărare clasică sau modulară, reacţii ofensive complexe combinate cu tactica războiului de guerilă);

- folosirea unor scuturi umane (aşa cum s-au folosit pentru apărarea podurilor din Belgrad);

- lupta în localităţi;

- distrugerea barajelor unor râuri interioare pentru inundarea unor zone întinse şi oprirea înaintării terestre a trupelor NATO (în cazul în care s-ar fi recurs la un atac terestru greu de contracarat);

- distrugerea, în disperare de cauză, a barajului de la Porţile de Fier pentru ar fi făcut imposibilă sau ar fi îngreunat acţiunea terestră dinspre România şi Bulgaria (ar fi putut fi inundată şi o mare porţiune din Valea Timocului locuită de români vlahi);

- minarea întregului teritoriu după planuri riguros pregătite;

- acţiuni specifice războiului de guerilă.

În timpul bombardamentelor, forţele armate ale Iugoslaviei erau dispuse în localităţi, după planuri riguroase, precum şi în lucrări speciale, iar mascarea dispozitivului era foarte bine realizată. Nu s-a omis nici un amănunt, nu s-a neglijat nici o posibilitate de a scoate de sub loviturile aviaţiei NATO forţele armate, depozitele, obiectivele importante, vitale. Că lucrurile stau aşa, o dovedeşte realitatea de după bombardamentele NATO. Astfel, deşi supusă unui embargo de aproape un deceniu şi unor lovituri aeriene care nu au cruţat cele mai importante obiective economice ale Iugoslaviei, la şase luni după încetarea războiului, costul vieţii în această ţară era mult mai scăzut decât în România.

Şi mai este ceva, foarte important. Devine din ce în ce mai clar, pentru cine are ochi să vadă şi răbdare să înţeleagă, un adevăr cel puţin interesanat: armata iugoslavă nu a reacţionat. Ea a încercat (şi a reuşit) să-şi păstreze aproape intactă forţa combativă. Dispozitivul strategic realizat în Kosovo părea a fi cel mai vulnerabil, iar distrugerea principalelor poduri şi căi de comunicaţie rutiere, feroviare, fluviale etc. îngreuna manevra strategică de pe o direcţie pe alta. De aceea, se pare că una din puţinele modalităţi de reacţie a forţelor armate iugoslave era apărarea de tip modular şi războiul de guerilă.

Adevărata forţă a armatei iugoslave s-a văzut când Corpul 52 Armată s-a retras din Kosovo, în ordine, cu organizarea completă.

Acolo unde războiulnu s-a sfârşit, e greu să fie impusă pacea.

Şi, totuşi, pe frumoasele dar prea însângratele meleaguri ale fostei Iugoslavii – acum spaţii naţionale suverane ale celor şapte ţări (Croaţia, Slovenia, Bosnia şi Herţegovina, Muntenegru, Macedonia, Kosovo şi Serbia) – există pace…

PUTEREA PUTERII

- O posibilă configuraţie a noii politici a refacerii sferelor de influenţă -

În această etapă a globalizării economiilor, finanţelor, culturii, s-ar părea că politica sferelor de influenţă nu mai este de actualitate. Totuşi, din comportamentul efectiv al marilor puteri economice şi militare, precum şi din numeroase lucrări şi studii pe teme ale relaţiilor internaţionale, rezultă că politica sferelor de influenţă de azi nu s-a schimbat aproape cu nimic, în esenţa ei, faţă de cea de ieri.

1. Prima şi cea mai concludentă dovadă în acest sens o reprezintă însuşi conceptul strategic NATO, reactualizat, potrivit căruia Alianţa poate interveni şi în afara ariei sale de cuprindere. Cu alte cuvinte, este vorba de extinderea sferei de influenţă a NATO într-o arie nedelimitată strict. E drept, nu tyoți membrii NATO împărtăşesc o astfel de viziune, dar Alianța – singura forță din lume capabilă să intervină oriunde și oricând – nu poate eluda și o astfel de eventualitate.

2. În cartea sa *„Ciocnirea civilizaţiilor şi refacerea ordinii mondiale“* **(S**amuel P. Huntington, 1997, *The Clash of Civilizations the Remaking of World Order*. Simon & Schuster), Samuel P. Huntington împarte lumea în 7 sau 8 civilizaţii (Occidentală, Ortodoxă, Sinică, Japoneză, Hindusă, Islamică, Africană şi, eventual

Latino-americană, dar aceasta din urmă poate fi integrată în Civilizaţia occidentală), care se, în viziunea renumitului profesor de la Harvard, se vor război între ele în viitor. Dar nu atât între ele, cât mai ales împotriva civilizaţiei occidentale pe care profesorul de la Harvard o consideră agresivă. O parte dintre aceste civilizaţii au un stat-nucleu (China, pentru civilizaţia sinică, India pentru civilizaţia hindusă, Turcia, Egiptul sau Arabia Saudită în competiţie pentru a deveni stat-nucleu al civilizaţiei islamice, Rusia, pentru civilizaţia ortodoxă), iar acest nucleu este, de fapt, cel care influenţează, cel care diriguieşte, cel care determină principalele coordonate de mişcare ale acestor civilizaţii. Cu alte cuvinte, într-o astfel de concepţie, *în sfera de influenţă a statului-nucleu intră toate statele înrudite prin religie, cultură, practici, obiceiuri etc.* Această înrudire influenţează desigur şi schimburile economice. Este şi motivul pentru care Huntington împarte Europa în două, Estul aparţinând civilizaţiei ortodoxe, iar Vestul civilizaţiei occidentale. Linia care separă tranşant cele două civilizaţii trece pe la est de ţările baltice, pe la Vest de Belarus, pe la est de ceea ce se numeşte Ucraina subcarpatică, adică Ucraina catolică, pe linia Carpaţilor, despărţind Transilvania de România, pe graniţa dintre Croaţia şi Serbia şi aproximativ pe linia care desparte teritoriile locuite de croaţii din Bosnia (care sunt catolici) de celelalte teritorii ale Bosniei unde se află sârbi şi musulmani.

Profesorul de la Harvard evită să se pronunţe asupra statului sau statelor-nucleu din civilizaţia occidentală. Acestea sunt, desigur, mai multe: Marea Britanie, Germania, Franţa şi, bineînţeles, SUA.

Cu alte cuvinte, Huntington sugerează că sfera de influenţă a Rusiei ar cuprinde toate ţările ortodoxe. Deci, potrivit acestei afirmaţii, Republica Belarus, Ucraina, România (fără Transilvania şi Banat), Serbia, Bulgaria şi, în oarecare măsură, Grecia s-au aflat, se află şi posibil să se afle şi în viitor în sfera de influenţă a Rusiei. Iar Civilizaţia occidentală, dacă doreşte o bună convieţuire în acest spaţiu, trebuie să ţină seama de această linie trasă încă de la 1500 şi consolidată într-un fel prin pacea de la Westfalia din 1648. Desigur, reaşlitatea de moment contrazice această viziune, dar tocmai pe o parte din acest areal fracturat s-a redeschis, odată cu summitul de la Vilnius al Parteneriatului Estic şi cu criza ucrainesnă, flia strategică Marea Neagră – Marea Baltică, de o parte fiind Rusia cu noile sale

arme și ambiții geopolitice și, de cealaltă parte, Occidentul extins, care cuprinde și România,Bulgaria și Grecia, țări care ar aparține,potrivit viziunii lui Huntingetn, civilizației ortodoxe.

3. Un al doilea spaţiu de confruntare, după Huntington (a se vedea articolul *„Puterea solitară“*, apărut în „Foreign Affairs“ şi preluat de „La revue internationale et strategique“, été 1999), este *cel al puterii, al luptei pentru putere.* Huntington distinge trei niveluri ale acestei lupte după cel al bipolarismului:

- cel al superputerii mondiale unice, deci al *unipolarismului;*
- cel al *uni-multipolarismului;*
- cel al *multipolarismului*.

În timpul bipolarismului, SUA exercita influenţă asupra unei părţi din ţările globului, iar URSS asupra celeilalte părţi. Datele problemei s-au schimbat, într-o vreme (din 1991 şi până în 1993), SUA rămânând singura superputere mondială. În acest interval de timp lumea a fost *unipolară.* După această perioadă, urmează o etapă de tranziţie pe care profesorul american o numeşte *uni-multipolară*, unde SUA este singura superputere, dar lumea nu mai este *unipolară,* deşi Statele Unite se comportă ca şi cum ar fi, şi, în final, lumea va fi din nou *multipolară*.

Ne aflăm deci în *etapa reaşezării sferelor de influenţă,* în funcţie de rezultatele luptei pentru putere care se desfăşoară la ora actuală între marii actori ai lumii.

Care sunt aceşti mari actori?

Aceştia sunt, după Huntington, la rândul lor, de trei categorii:

a. *Superputere mondială* - SUA

b. *Puteri regionale principale* - Rusia, China, Europa Unită, Brazilia, Iran, India.

c. *Puteri regionale secundare*, care se opun puterilor regionale importante.

Astfel, după Huntington, Statele Unite şi puterile regionale secundare au un interes comun să limiteze dominaţia marilor state în diferite regiuni, adică a puterilor regionale principale:

- SUA şi Japonia, contra Chinei;
- SUA şi Marea Britanie, contra Europei Unite (deşi Marea Britania face parte din această Europă Unită);
- SUA şi Argentina, contra Braziliei;

- SUA şi Arabia Saudită, contra puterii iraniene în Golf;

- SUA şi Pakistan, contra Indiei în Asia de Sud-Est (dar, până acum, fără prea mult succes). Mai mult, între timp, Statele Unite au realizat un parteneriat strategioc cu India, așa cum a făcut-o și Rusia.

Recent, India a încheiat un contract cu Rusia pentru a cumpăra de la aceasta 240 de superavioane Suhoi PAK FA T-50, avion din generația a 5-a, dotat cu armament hipersonic.

4. În Europa, lucrurile sunt însă mult mai complicate, întrucât aici se confruntă, pe de o parte, interesele globale ale SUA şi Uniunii Europene şi, pe de altă parte, cele regionale.

În acest sens, se conturează următoarele grupări de forţe:

a. SUA şi UE împotriva Rusiei şi pentru dominarea pieţelor lumii în dauna islamismului, Chinei, Indiei;

b. SUA şi Marea Britanie, împotriva axei Paris-Berlin, pentru menţinerea influenţei anglo-saxone în întreaga Europă,

c. UE, adică axa Paris-Berlin şi, în cele din urmă, Londra, împotriva influenţei SUA şi Japoniei în Europa şi a dominării acestora pe piaţa mondială.

Reacţiile SUA în acest ultim caz sunt deja evidente:

- un parteneriat strategic cu Rusia (care, acum, cu ocazia crizei ucrainene şi acuzării Rusiei că ar fi vinovată de aceste evoluţii începe să fie pus sub semnul îndoielii);

- crearea şi menţinerea unei puternice prezenţe americane în Balcani;

- menţinerea sub un anumit control (prin NATO, prin Parteneriatul pentru Pace şi prin mijloace economice sau politice) a Ungariei, Poloniei, Cehiei şi a altor ţări care se află sub influenţă germană;

- menţinerea unei colaborări a Statelor Unite cu Germania, pentru a contrabalansa în favoarea SUA bătălia pro-anti americană care se duce în Europa (centrul anti-americanismului se află în Franţa şi centrul pro-americanismului se află în Marea Britanie, deşi Franţa a participat la toate acţiunile armate desfăşurate de NATO şi de coaliţii din care a făcut parte şi SUA împotriva unor ţări rebele, precum Libia şi Serbia etc.);

- realizarea unor parteneriate strategice cu anumite ţări din zonă, între care se află şi România;

- menţinerea unui parteneriat special cu Turcia;
- prezenţa economică masivă în zona petrolieră din Marea Caspică;
- consolidarea relaţiilor cu Bulgaria, în calitatea acesteia de membră NATO;
- o prezenţă militară remarcabilă în Albania, Macedonia şi în Kosovo.

5. În Europa, se disting următoarele niveluri ale configuraţiei strategiei influenţei:
a. Nivelul NATO – Federaţia Rusă.
b. Nivelul vest-european – est european.

a. La nivelul NATO - Federaţia Rusă se duce o bătălie foarte grea, pe linia de fractură huntingtoniană, acum pe falia strategică Marea Neagră – Marea Baltică. Rezultatele acestei confruntări sunt imprevizibile, chiar dacă NATO dispune deocamdată de toate atuurile pentru a câştiga (putere economică şi militară, areal extins până la lini de fractură Marea Neagră – Marea Balică şi o prezență semnificativă în Marea Neagră și în Marea Baltică, atât prin flotele țărilor membre ale Alianței, cât și prin mijloacele de întărire puse la dispoziție de Alianță, respectiv de SUA), dificultăţile economice şi financiare prin care trece Rusia etc.

b. Nivelul european se află, de asemenea, într-o situaţie extrem de greu de evaluat, datorită, în principal, condiţiei cu totul speciale în care se află ţările europene în urma spargerii bipolarităţii. Aceste condiţii sunt următoarele:
- 16 ţări au făcut parte din NATO, fiind, până la spargerea bipolarităţii, de cealaltă parte a zidului;
- Rusia şi o parte din ţările care au făcut parte din Uniunea Sovietică au rămas, în continuare, în opoziţie cu nucleul de state vest-european;
- 3 ţări au reuşit să evadeze din blocul de est şi să se alinieze Vestului: Ungaria, Polonia și Cehia (acestea nu au fost însă privite cu ochi buni de restul ţărilor din Est, întrucât primirea lor în NATO, înaintea altor ţări din zonă, nu se justifica nici din punct de vedere strategic, nici economic, nici de altă natură); prin primirea și a

celorlalte țări candidate în NATO, între care și România și Bulgaria (dar mai la urmă), s-a corectat această eroare, dar de aici nu rezultă că efectele ei nu s-au făcut și nu se fac resimțite în ceea ce gândesc aceste țări despre presiunile geopolitice ale acestui areal și despre liniile-forță pe care se reconfigurează.

Cam la fel s-au petrecut lucrurile și cu aderarea acestor țări la Uniunea Europeană. Mai-marii de la Bruxelles nu le-au tratat cu aceleași standarde, chiar dacă standardele respective erau esențiale pentru Uniune. Pentru că Uniunea Europeană nu este o identitate care se construiește de la zero, toate țările aflându-se pe poziții egale, ci o entitate cu țări foarte puternice, unele foste nuclee de imperii, foarte bine poziționate din punct de vedere economic, cu o cultură îndestulată a puterii, și țări cândva vasale, țări pe care, oricât s-ar strădui originala democrație europeană, marea protipendadă a continentului nu le poate prii cu inima deschisă la masa ei, pentru că masa aceasta nu este pentru servitori.

6. În interiorul Europei a reînceput să se materializeze efectiv, o dată cu destrămarea Iugoslaviei şi dezmembrarea Uniunii Sovietice, lupta pentru reconstruirea vechilor sfere de influenţă, chiar dacă noua lor configuraţie va aduce, probabil, şi unele schimbări.

Singurele care frânează în oarecare măsură desfăşurarea acestui proces sau îi dau o anumită turnură sunt prezenţa americană şi existenţa NATO. Desigur, în acest moment, Europa Occidentală nu este atât de puternică încât să se lipsească complet de prezenţa americană, dar există numeroase semne – unele tranşante – prin care se arată că o astfel de prezenţă nu prea mai este de dorit.

Oricum, lupta pentru sfere de influenţă în Europa (chiar dacă acest concept nu se mai află demult prin documentele sau în retorica liderilor europeni) are mai multe componente care nu sunt toate necontradictorii:

a. Componenta NATO, în următoarele variante:

- extinderea NATO într-o arie încă nedefinită, dar care ofensează categoric Rusia, întrucât aceasta nu se poate face, în Europa, decât prin includerea Ucrainei, a Republicii Belarus, a statelor caucaziene şi a unor state din Asia Centrală, iar acest lucru nu poate fi privit în nici un caz cu ochi buni de către Rusia, care

tocmai şi-a modernizat atât arsenalul nuclear, cât şi pe cel convenţional, dând un semnal disuasiv foarte periculos.

Rusia ca partener cu care NATO ar putea să-şi împartă influenţa în Europa, în sensul convenţiilor de odinioară de la Teheran, din 1943, şi de la Yalta, din 1945. Iar criza ucraineană arată că marele urs de la răsărit, deşi doreşte un parteneriat strategioc cu UE, la care lucrează de multă vreme, spune *Niet* extinderii NATO şi UE pe seama zonelor sale de siguranţă strategică din afara teritoriului său, pe care nu este dispusă să le cedeze americanilor sau europenilor, în favoarea politicii americane deja tradiţionale (dar nu numai americane) de reîndiguire a Rusiei.

b. Componenta europeană, în speţă, Uniunea Europeană:

- extinderea UE asupra întregii Europe, inclusiv asupra Rusiei şi realizarea unităţii continentului european, situaţie în care sferele de influenţă ale marilor puteri europene s-ar anula sau s-ar reduce doar la arii restrânse care ţin de tradiţii, de interese nemijlocite şi de unele conjuncturi;

- extinderea UE asupra întregii Europe, concomitent cu refacerea sferelor de influenţă, în interiorul Uniunii, ale marilor puteri europene (Franţa, Germania, Marea Britanie, Rusia etc.)

c. Întărirea rolului Germaniei, care şi-a refăcut deja sfera ei de influenţă, şi al Rusiei, care nu poate renunţa complet la influenţa sa asupra Balcanilor, Caucazului şi ţărilor rusofone, concomitent cu slăbirea rolului Statelor Unite în Europa.

Pe la începutul anului 1999, a avut loc o dezbatere cu tema *„Amsterdam şi securitatea europeană: progrese şi iluzii“*. Au prezentat referate:

- Jean-Marie Guéhenno, preşedintele Consiliului de administraţie IHEDN (Institutul de Înalte Studii de Apărare Naţională);

- Gabriel Robin, ambasadorul Franţei;

- Francois Heisbourg, preşedintele Centrului de politică de securitate de la Geneva.

Din aceste referate, precum şi din dezbaterile care au urmat, se desprind clar preocupările actuale ale marilor puteri din Europa, centrate, pe de o parte, pe definirea şi afirmarea unei identităţi a continentului – inclusiv a unei identităţi de securitate şi apărare – şi,

pe de altă parte, pe identificarea unor posibile evoluţii a raporturilor intraeuropene.

Jean-Marie Guéhenno, în referatul *„O evoluţie care pare să se accelereze“*, se referă îndeosebi la poziţia evolutivă cea mai notabilă a Marii Britanii care s-a concretizat în declaraţia comună franco-britanică la 4 decembrie în urma întâlnirii de la Saint-Malo. Autorul citează câteva fraze din textul acestei declaraţii: *„Uniunea Europeană trebuie să aibă o capacitate autonomă de acţiune“* şi *„ întărind solidaritatea între ţările Uniunii Europene pentru ca Europa să poată face să se audă vocea sa în afacerile lumii, acţionând în conformitate cu obligaţiile noastre în sânul NATO, noi contribuim la vitalitatea Alianţei atlantice reînnoite.*“ Şi, în continuare, autorul remarcă: *„acestea sunt afirmaţii cu care nu ne-a obişnuit diplomaţia britanică. Este o evoluţie remarcabilă a Londrei să admită ca, în sânul Uniunii Europene, să se vorbească de apărare. Îmi amintesc de trecerea mea pe la UEO unde a evoca o astfel de chestiune era un tabu absolut pentru britanici: singurul interes al UEO pentru Londra era de a stabili o încuietoare etanşe între problemele de apărare tratate de NATO, şi afacerile Uniunii Europene, UEO nefiind nicicum o pasarelă între cele două organizaţii, ci un soi de zonă de încetare a focului.“*

Autorul citează o frază pronunţată de Joshka Fischer înainte de a deveni ministru de externe, foarte semnificativă pentru un reprezentant al verzilor: *„De asemenea, noi trebuie, ca parte pacifistă într-o lume violentă, să ne comportăm de o manieră care ţine cont de existenţa acestei violenţe şi să reacţionăm cu violenţă la o violenţă care se practică în mod violent.“*

Franţa, de asemenea, şi-a reconsiderat poziţia sa faţă de Alianţă. Faptul că un general francez – Marcel Valentin – a fost numit comandant al „Forţei de extracţie“ în Macedonia a fost considerat, la vremea respectivă, nu numai o chestiune militară, ci şi una politică asupra căreia – spune autorul – trebuie reflectat.

El semnalează de asemenea că unii interpretează aceste evoluţii ale Marii Britanii, ale Franţei şi ale Germaniei ca o „*reîntoarcere la realităţile politicii de putere“*, fiecare din cele trei mari ţări ale Uniunii Europene sporindu-şi marja sa de manevră în raport cu celelalte două, sau cel puţin căutând să o facă cu scopul de

a se situa deasupra lor. După această interpretare, Marea Britanie, care s-a distanţat în mod voluntar faţă de Uniunea Economică şi Monetară (UEM), lansează o operaţie de diversiune şi se străduieşte să detaşeze Franţa şi Germania pentru a se plasa în domeniul militar în vârful jocului, ţinând seama de poziţia sa privilegiată în NATO. În acelaşi fel, se poate imagina că Germania, nemaifiind reţinută în faţa Europei de sentimentul culpabilităţii sale, este în curs de a-şi crea ea însăşi o marjă de acţiuni vizavi de Franţa, apropiindu-se mai mult de britanici. În această privinţă, uniunea între DASA şi BAE ar putea fi văzută ca prefigurare a unei manevre politice. Cât despre Franţa, s-ar putea crede că, fiind deopotrivă în cercul UEM în tandem cu Germania şi în cel al apărării cu Marea Britanie, speră să se plaseze ea în vârful triunghiului fiind mai ofensivă decât celelalte două şi având astfel maximum de spaţiu de manevră.

„Din partea mea, eu cred că dacă acestea ar fi calculele celor trei puteri, ele s-ar situa toate trei în lumea iluziilor. Politica ce consistă în a visa să ai mâinile mai libere decât vecinul conduce la a accepta că şi celălalt le are efectiv, şi aceasta este contrar oricărei logici de integrare europeană urmată cu succes după război. Este o politică descrisă perfect de o fabulă a lui La Fontaine, aceea a greierului care dorea să fie la fel de mare ca un bou. Dacă aceasta ar fi realitatea, ar exista toate raţiunile de a fi pesimişti privind evoluţia apărării europene, pentru că aceasta ar însemna, o dată mai mult, un joc în care Statele Unite ar putea folosi vanităţile naţionale ale unora şi ale altora, ale diviziunii europene, fiecare fiind flatat de a avea propria sa relaţie privilegiată cu Washingtonul. Dacă fiecare din marile puteri europene încearcă să practice un joc solitar în domeniul apărării, nu suntem departe de o manevră de tipul celei prezentată mai sus.

Eu cred totuşi, şi voi concluziona asupra acestui mesaj, că noi suntem la începuturile unei convergenţe între cele trei principale puteri europene în domeniul apărării. (...)

... Europa de astăzi, faţă de Statele Unite din ce în ce mai mult imprevizibile, nu are interesul să se detaşeze într-o idee de independenţă de dragul independenţei, ci trebuie să încerce să maximizeze influenţa sa. Solidaritatea transatlantică este un fapt politic european şi Europa nu se va afirma opunându-se acestuia.

Recunoscând-o, nu înseamnă a admite un leadership infinit, ci ***necesitatea de a construi o capacitate de influenţă europeană****.“*

Gabriel Robin, în referatul *„Sfârşitul politicilor naţionale?“* se referă la politica europeană de securitate şi cooperare (PESC). El arată că, privind PESC, Amsterdamul a complicat şi mai mult lucrurile decât le-a complicat Maastrichtul. *„În fine* – scrie autorul – *, ca şi cum toate acestea ar fi prea simple, ansamblul sistemului se va ancora pe de o parte de procedura bugetară a Uniunii şi pe de altă parte, de UEO despre care se ştie că ea însăşi are o geometrie variabilă şi că se înglobează în structurile NATO. Maşinăria era deja complicată; acum avem o uzină cu gaz!“*

Iată deci progresul: este spectacular, dar spectacularul constă în complicaţie. După ultimele ştiri din acea vreme, se preconiza suprimarea UEO, ceea ce ar fi făcut să dispară un plan întreg din ceea ce tratatul avea cel mai nou, şi acesta chiar atunci când el a fost cu greu ratificat. În anii următori, UEO a dispărut prin absorbția ei de către UE. În fond, era vorba doar de o singură literă în plus…

Occidentalii erau de părere că nu trebuie să se aştepte mare lucru de la Amsterdam. Complexitatea acestor mecanisme garantează imobilitatea lor. Și chiar nu s-a așteptat, deși Amsterdamul a dat totuși, undă vedrde acestui proces.

„Acum să venim la cel de al doilea aspect, adică la ceea ce Amsterdamul confirmă de la Maastricht. Progresul constă în complicare. Confirmarea este cea a unei iluzii. După câţiva ani de experienţă, s-a dovedit că Maastrichtul a fost o iluzie. Nicăieri PESC, zis «instituit» la Maastricht, nu s-a manifestat. Nici în Orientul Apropiat, nici în Golf, nici la NATO, nici în Africa. Şi când a pretins că a făcut-o, a fost lamentabilul fiasco din Iugoslavia. Peste tot rezultatele au fost derizorii sau dezastruoase.

Eşecul PESC nu este accidental; el este legat de conceptul său, cum se vede clar în exemplul iugoslav.

PESC, mai întâi, nu este o politică: Europa a vrut să menţină unitatea iugoslavă, apoi ea s-a străduit să o distrugă, ea voia o Bosnie unitară şi a sfârşit prin a se resemna cu o Bosnie cu trei entităţi.

PESC nu este europeană. Niciodată Europa n-a fost toată la un loc, în întregul ei, şi niciodată ea nu a fost singură nici pe teren,

nici în Grupul de contact. Şi epilogul afacerii a fost de a chema în ajutor NATO şi de a recurge la America.

În fine, PESC nu priveşte securitatea Europei. Continentul nu a fost agresat; interesele sale de securitate n-au fost puse în joc. Oricare ar fi fost derularea evenimentelor, securitatea sa nu a fost afectată prin aceasta. ***Europa nu apăra securitatea sa; ea credea că afirmă puterea sa.***

PESC de la Maastricht nu este nimic din ceea ce ea se anunţă. Aceea de la Amsterdam i se aseamănă în toate punctele. Ea nu este o politică. Ea defineşte mijloacele, dar nu şi un scop. Europenii nu sunt de acord cu nimic, nici asupra problemei nucleare, nici asupra lui NATO, nici asupra inamicului, nici asupra ameninţării. Ea nu este europeană: ea confirmă abandonul Europei în favoarea NATO. Ea nu are nimic de a face cu securitatea. Europa nu are în jurul ei decât amici. Ea nu are deci inamici pe care trebuie să-i învingă; ea doreşte numai să-şi dea subiecte sau clienţi.

Cum zicea Raymond Devos, de trei ori nimic de la Maastricht multiplicat prin de trei ori nimic de la Amsterdam, aceasta nu înseamnă nimic nou.

Destinul Amsterdamului, ca şi cel al Maastrichtului este să eşueze. Mai întâi, în sensul obişnuit al cuvântului: eşecul este inevitabil. Apoi, şi mai ales, în acel sens în care eşecul este în mod deliberat programat: trebuie ca Amsterdam să eşueze pentru a avea un «super-Amsterdam», pentru a o sfârşi prin aceasta cu politicile naţionale şi pentru a repune securitatea Europei în mâini neeuropene.“

Din spusele autorului ar rezulta că UE nu are sens, dacă Europa nu are în jurul ei decât amici. Or UE s-a constituit tocmai pentru a contracara concurenţa economică a SUA şi Japoniei şi a face din continentul european o superputere economică. Dacă ea va fi şi militară, vom vedea.

Problema care se pune tranşant este dacă resursele Europei sunt suficiente pentru a se dezvolta prin mijloacele sale proprii sau dacă Europa, precum odinioară Vestul marilor imperii portughez, britanic şi francez, trebuie să atace din nou în afara Europei (de data aceasta ca o mare entitate, ca o superputere) pentru a-şi spori influenţa şi a beneficia din nou de bogăţiile planetei. Dar va mai fi oare posibil aşa ceva?

François Heisbourg, în referatul *„Premisele unei convergenţe a obiectivelor“* se referea la aceleaşi confuzii care caracterizau, la ora aceea Europa şi care, adăugăm noi, nu s-au schimbat nidi după Tratatul de la Lisabona. Aceste confuzii nu înseamnă însă neînţelegere, ci fie lipsa curajului de a se afirma şi a se pune mai repede în aplicare viziunea integraţionistă a Europei, fie neîncrederea în această viziune, în această soluţie şi folosirea ei doar ca un pretext *pentru repunerea în operă a noilor politici ale sferelor de influenţă de odinioară.* Această ultimă idee nu poate fi însă materializată uşor, deoarece nici o ţară din Europa, cu excepţia Germaniei, nu este suficient de puternică pentru a intra într-o competiţie globală. Mai mult, atâta vreme cât integrarea europeană slujea ca bază economică temeinică pentru NATO, ea era susţinută de americani – cel puţin în această dimensiune –, iar din momentul în care UE a devenit potrivnică SUA, ea a început să fie subminată de către SUA. De aceea autorul spunea, în referatul său:

„Cei care înţeleg să plaseze Europa contra americanilor sunt aceiaşi care refuză ca Europa să acţioneze realmente în problemele de securitate care se pot prezenta pe continentul nostru: Bosnia, Kosovo... Observ, în afară de aceasta, că britanicii sunt foarte neliniştiţi de incapacitatea europenilor de a aduce o contribuţie autonomă în situaţii unde nu este normal ca noi să aşteptăm ca americanii să fie în avangardă.“

Un alt domeniu unde tratatul de la Amsterdam nu punea restricţii era cel al armamentelor. S-a creat *Organizaţia comună de cooperare în materie de armamente*. Desigur, aceasta reprezintă, într-un fel, şi o modalitate europeană de a răspunde provocării americane în domeniul mijloacelor moderne de luptă. Aşa cum UE, în faza ei iniţială, se constituia ca o modalitate de concentrare a eforturilor Occidentului european în vederea contrabalansării dominaţiei economice americane şi japoneze în lume (la urma urmei, pentru afirmarea unei identităţi europene în acest domeniu), şi în ceea priveşte realizarea sistemelor de arme foarte moderne, Europa Unită trebuie să aibă un cuvânt de spus. Cum va fi el spus şi la ce anume va folosi, era greu de anticipat. Atunci. Dar tot atât de greu este și acum, chiar dacă, la summit-ul NATO din 2014 din Țara

Galilor, în plin război ucrainean, li s-a recomandat ţărilor membre ca, în zece ani, să sporească la 2% procentul din PIB al cheltuielilor militare. În următorii zece ani, cine ştie ce minuni se vor mai produce pe planeta Pământ, în vecinătatea continentului european sau chiar în inima Europei.

Gabriel Robin spunea, atunci, că nu există nimic comun între marile puteri europene, iar dacă totuşi există ceva comun aceasta nu este altceva decât modalitatea de a lăsa americanilor mână liberă. Jean-Marie Guéhenno spunea că, dimpotrivă, suveranitatea a cam scăpat printre degete şi există o convergenţă posibilă şi cu aceasta se vor construi instituţiile de mâine. O iluzie, desigur, şi aceasta. Pentru că aceste instituţii de mâine au birocratiza, azi, şi mai mult parcursurile şi viaţa europenilor,mai ales în ţările care au suportat atât de greu criza financiară declanşată de Wall Street în 2008 şi care a dus la transferarea unor uriaşe sume din bugetele statelor în buzunarele băncilor private, pentru că, se ştie, acestea este preţul funcţionării societăţii moderne, capitaliste.

În 1815, la Viena, se gândea asupra concertului european. Acesta a funcţionat 30 de ani, pentru că nu erau Statele Unite. În zilele noastre acestea au posibilitatea să ofere un alt model de apărare şi de intervenţie în lume. „Chestiunea este simplă: *dacă dorim să avem o apărare europeană care să conteze, trebuie să o facem într-un cadru federal aşa cum s-a făcut moneda unică.* De ce nu se vorbeşte despre aceasta? “

Pactul de Stabilitate privind Europa de Sud-Est pare a fi o încercare europeană de a găsi soluţii pentru o zonă care, este limpede pentru toată lumea, se află între Est şi Vest, acolo unde se ciocnesc interese care îşi iau drept scut civilizaţii. Dar, din structura acestui document, se vede clar că el nu este un document al Balcanilor, ci un document pentru marile ţări europene, pentru SUA şi pentru Rusia în problema Balcanilor.

Europa, care s-a redresat în urma celui de-Al Doilea Război Mondial, (mai exact, cele trei mari puteri europene – Franţa, Germania şi, într-un fel, Marea Britanie –, la care se adaugă şi Rusia), încearcă să se reunifice şi doreşte să-şi afirme propria-i

identitate (economică, politică, culturală şi militară). Deocamdată, Vestul o face în complementaritate cu SUA şi cu NATO, dar şi ca entitate de sine stătătoare. Nu este simplu şi nu poate fi simplu. Pe de o parte, datorită dimensiunii euro-atlantice care are avantajele, dar şi barierele sale şi, pe de altă parte, datorită, indeciziilor europene, incapacităţii continentului de a soluţiona marile problemele care se pun sau se creează, de a face faţă unei game infinite de subtilităţi strategice. Acordurile de la Maastricht şi de la Amsterdam sunt destul de relevante în acest sens. Şi nici cel de la Lisabona nu este mai breaz.

Conceptul de bază european este *integrarea.* Şansa Europei este Uniunea Europeană. Acestea sunt deja truisme. Dar această integrare nu trebuie să se facă prin distrugerea unor state şi punerea în locul lor a euroregiunilor, concept de care unii dintre mai-marii Uniunii Europene sunt foarte mândri.

Totuşi, se conturează din ce în ce mai mult şi o altă realitate de care trebuie să se ţină seama. Marile ţări europene îşi au şi ele interesele lor şi obiectivele lor strategice pe termen mediu şi pe termen lung. Umbrela NATO le-a fost şi le este încă extrem de folositoare, chiar dacă, uneori le-a mai şi îngrădit unele tendinţe. Ele au de ales între integrare, adică renunţare la unele prerogative ale suveranităţi reale, acceptare a unei ***suveranităţi interdependente*** (conceptul ne aparţine) şi afirmare proprie. Oficial, de o jumătate de veac, au ales integrarea. Uniunea Europeană este o realitate, adică una dintre cele mai mari puteri economice ale lumii. Dar unele voci vorbesc şi de o competiţie între marile puteri europene, în special între Marea Britanie, Franţa şi Germania, privind nu numai vârful piramidei, ci şi influenţa în Europa. Au început să fie aduse în discuţie tradiţii, valori comune, aspecte care ţin de apartenenţa la aceleaşi areal-uri etc.

Franţa are interese globale, în domeniile ei de peste mări, altele decât cele ale UE, mai ales în Africa şi în Mediterana, dar şi europene. Aşa se explică prezenţa ei foarte consistentă la toate marile acţiuni de menţinere/impunere a păcii. Ea are de asemenea interesul de a-şi reface relaţiile cu ţările francofone sau considerate a fi francofone, dar nu şi cu toate cele care i-au fost aliate în marile conflagraţii mondiale. Franţa menţine o relaţie specială cu România,

dar care, în astfel de împrejurări, nu are prea mare valoare, nici pentru Franţa, nici pentru România. Totuşi, Franţa menţine o bună relaţie cu Federaţia Rusă, având în vedere, desigur, atât experienţa celor două războaie, cât şi o anumită proiecţie asupra raporturilor de forţe ale viitorului. Această relaţia nu s-a degradat prea mult nici în cazul crizei ucrainene, chiar dacă Franţa a întârziat livrarea celor două nave de război comandate de Rusia. Francois Hollande şi Angela Merkel au alcătuit, împreună cu Vladimir Putin, un fel de echipă Est European - Vest European, pentru negocierea unei posibile soluţii de oprire a războiului din Ucraina şi de rezolvare a crizei, deşi Rusia (care şi-a văzut, totuşi, sacii în căruţă prin anexarea Crimeii) nu pare dispusă a lăsa lucrurile în coadă de peşte. Dar semnalul este destul de clar.

Marea Britanie are, de asemenea, interese globale majore, ca putere maritimă, ca fost mare imperiu, ca actual imperiu, ca principal aliat al Statelor Unite. Interesele ei cuprind deopotrivă domeniile de peste mări care-i aparţin (a se vedea intervenţia în insulele Falkland), precum şi lumea arabă, mai ales cea care este deţinătoare de petrol şi a aparţinut cândva de domeniul britanic. Dar interesele britanice se manifestă deopotrivă şi pentru Orientul Mijlociu şi pentru Orientul Apropiat. Concomitent, Marea Britanie încearcă să-şi exercite influenţa în tandem cu Statele Unite, asupra Bazinului Caspic, asupra României şi zonei Balcanilor. Balcanii au prezentat din totdeauna un interes tradiţional pentru Marea Britanie.

Germania, ţara învinsă în cele două războaie mondiale, renăscută ca pasărea Phoenix, se pare că a renunţat la interesele ei globale, cel puţin deocamdată, dar nu şi la cele regionale. Ea a acţionat cu multă perseverenţă pentru refacerea glacis-ului strategic spre est (Polonia, Cehia, Ungaria, Croaţia, Slovenia), realizarea unui coridor strategic la Marea Adriatică şi a unei situaţii de unitate şi siguranţă strategică spre Vest (reconcilierea cu Franţa, relaţia deosebită cu Olanda, relaţia foarte bună cu Italia şi Israel). Ministrul apărării al Germaniei afirma, la colocviul de la Paris din octombrie 1992 pe teme strategice, că Germania este înconjurată acum numai de prieteni şi că războiul, cel puţin pe termen apropiat, este imposibil pentru această ţară.

Germania este, deocamdată singura ţară din Europa care a acţionat tranşant pentru refacerea sferei sale de influenţă, adică a

acelei zone pe care geopoliticienii germani o numeau MittelEuropa. Astfel, în ţările menţionate mai sus, inclusiv în Belgia, Germania are cei mai mulţi investitori, iar valuta forte din aceste ţări a fost, până la unificarea monetară a UE, este marca germană. Tot marca a fost, o vreme, şi moneda cea mai puternică din Iugoslavia, chiar dacă nu era moneda oficială a Federației.

Apreciem că Germania este singura mare putere din Europa care şi-a refăcut aproape în întregime sfera ei de influenţă în Europa care cuprinde Polonia, Cehia, Ungaria, Croaţia, Slovenia, o parte din Bosnia, Olanda şi Belgia. Franţa, care se află la remorca germană privind situaţia economiei, nu este împotriva acestei strategii germane.

Mai mult, Germania, care este cea mai puternică ţară din Uniunea Europeană şi din Europa, a ridicat recent problema folosirii şi a limbii germane în cadrul acestui organism. Germania este printre cei mai puternici investitori şi în România.

Spania se află în aceeaşi alianţă Nord-Atlantică cu Marea Britanie, inamicul pe mări de odinioară, dar nu a uitat niciodată că visul ei este să recupereze Gibraltarul. Lumea este prea tensionată pentru a se vorbi acum de aşa ceva. Dar de aici nu rezultă că problema aceasta ar fi rezolvată sau că Spania ar fi renunţat la Gibraltar.

Ţările europene mediteraneene se constituie într-o entitate care le exprimă influenţa atât asupra Mediteranei, cât şi asupra nordului Africii. De aceea, a fost creată şi o forţă specială - EUROMARFOR - care exprimă unitatea europeană a acestor ţări şi apără interesul lor în Mediterana, în cadrul unei identităţi de apărare europene comune.

Italia este interesată pentru a-şi spori influenţa în Marea Mediterană, în Adriatica, în zona Albaniei şi în cea a Sloveniei. Aici interesele Italiei se ciocnesc cu cele ale Germaniei. Pentru Italia este foarte important să ţină sub influenţă Slovenia şi chiar o parte din Croaţia, dat fiind culoarul strategic Liubliana, Udine, Câmpia Padului. Dar nu numai din acest motiv strategic militar, ci şi datorită faptului că pe aici se deschid principalele căi comerciale (rocada strategică comercială) cu ţările dunărene. Acţiunile recente ale Italiei în zonă confirmă această strategie.

Turcia este apreciată ca o putere regională relativ sigură, fiabilă şi fortificată, în plină dezvoltare, în mijlocul unei zone de

criză. Această zonă de criză cuprinde deopotrivă Balcanii, Caucazul, Orientul Apropiat şi Orientul Mijlociu. În această ţară se dezvoltă deopotrivă două curente care vor defini în viitor şi mai pregnant rolul Turciei: *panturkismul* şi *panturanismul*. *Panturkismul* ţine de unitatea poporului turc, iar *panturanismul* are o sferă de cuprindere ceva mai largă şi se referă la unitatea popoarelor turco-mongole într-un fel de sinteză anti-slavă. Interesul Turciei pentru Asia Centrală este însă mai mic decât cel pentru Caucaz şi Balcani, unde Turcia pătrunde, zi de zi, prin mijloace foarte moderne de influenţare (deschiderea de posturi şi canale de televiziune, de şcoli, de universităţi, de fundaţii, de întreprinderi etc.) Statele Unite ale Americii sprijină masiv Turcia în politica ei caucaziană şi balcanică.

Interesul Turciei pentru Balcani este unul cu totul şi cu totul deosebit. Şi s-ar putea ca, prin intermediul americanilor, ea să-şi poată extinde sfera de influenţă în Albania şi în zona musulmană din Federaţia Croato-Musulmană din cadrul Bosniei. În felul acesta, Turcia ar obţine o poziţie strategică avantajoasă în confruntarea cu Grecia, deci în menţinerea unui status favorabil.

Rusia, pe termen lung, este aspirantă la fostul ei statut de superputere mondială. Deocamdată, acest lucru este destul de greu de realizat. Şi nici măcar n-ar fi avantajos pentru Rusia. De aceea, postura de lider al civilizaţiei ortodoxe – impropriu denumită astfel, întrucât o religie nu defineşte o civilizaţie – este mult mai avantajoasă. De altfel, se pare că Rusia acceptă şi o astfel de postură, mai ales în schimbul ajutorului financiar substanţial pe care-l aşteaptă din partea Statelor Unite şi a Occidentului european. Relaţiile ei speciale cu Grecia sunt o dovadă în acest sens. Dar Rusia este, totuşi, o mare putere mondială. Ea are interese în Pacific, în Marea Nordului, precum şi în cosmos. De aceea, sfera ei de influenţă este greu de delimitat cu precizie. În dialogul mondial, ca putere cosmică, Rusia are un cuvânt de spus în relaţia ei cu Statele Unite, de unde şi acceptarea unui anumit raport de forţe în Pacific.

Fără îndoială că dialogul ruso-american nu priveşte numai lumea, ci şi Europa, Rusia, ca ţară europeană, care deţine cea mai mare parte a continentului european precum şi cea mai mare parte a bogăţiilor naturale ale Europei şi ale Planetei, având un cuvânt greu de spus.

Deocamdată, bătălia Rusiei se duce pentru acest spaţiu european şi îndeosebi pentru cel caucazian.

Războiul din Iugoslavia a fost un test al acestei confruntări din care Rusia, chiar dacă n-a câştigat, nici n-a pierdut. Ba, mai mul, precedentul Kosovo i-a folosit cum nu se poate mai bine în cazul anexării peninsulei Crimeea.

În bătălia pentru Ucraina şi Belarus, Rusia a câştigat, deocamdată, Belarus. Se credea că şi Ucraina face parte din arealul Rusiei, întrucât această țară (care n-a fost niciodată o țară până la intrarea ei în compunerea URSS ca republică unională de cea mai mare importanţă strategică) se află în zona de siguranţă strategică cvasi-interioară a marelui areal eurasiatic rusesc. Criza actuală din Ucraina, declanşată în 2014 a schimbat, pe moment această realitate. Se pare că prin Ucraina (chir prin miezul ei) trece falia strategică esențială Marea Neagră – Marea Baltică, la Vest situându-se acele regiuni din Ucraina cu populație care urăște Rusia, iar la Est de Nipru, populația rusă şi pro-rusă care a răspuns prompt, cu fost, atacului declanşat asupra ei de forțele guvernamentale de la Kiev în timpul crizei, producându-se astfel unul dintre cele teribile războaie de la cele de secesiune a Iugoslaviei. De aceea, deşi ar părea fără obiect (România nu mai este vecină cu Rusia), interesul Rusiei pentru România se menţine viguros. Rusia a oferit la un moment dat României nu numai posibilitatea achiziționării unor sisteme arme performante, cum ar fi complexele antiaeriene S-300 şi probabil, chiar S-400, ci şi surse inepuizabile de materii prime, o piață de desfacere imensă, care, probabil, va deveni destul de repede şi solvabilă, cu alte cuvinte, un parteneriat economic foarte avantajos. Nu demult, Rusia cumpăra jumătate din producţia de automobile a uzinei Daewoo. Investiţiile companiilor Lukoil şi Gazrom în România sunt importante şi ambasadorul Rusiei la Bucureşti arăta insistent că Moscova doreşte să ridice aceste relaţii economice la un nivel mai înalt. Nu este vorba, desigur, doar de interese economice, ci în aceeaşi măsură de interese strategice politice şi militare. Dar cele economice se constituie într-o bază temeinică de susţinere pentru celelalte.

De aici rezultă clar că Rusia dorea să menţină România în sfera sa de influenţă, cel puțin până în momentul în care România a fost primită, în urma crizei iugoslave, în NATO. Dar, oricum, Rusia

deține aproape întreaga industrie siderurgică românească și foarte multe alte obiective și sancționează drastic Români datorită poziției sale extrem de vocale (prin vocea autorităților de la București) împotriva ei, în cazul crizei din Ucraina. Verba manent…

7. Ţările europene care fac obiectul zonelor de influenţă sunt cele din Europa considerată îndeosebi de Occident, ca fiind săracă, din Europe umilă, din Europa în care se aruncă deșeurile, din Europa popoarelor tratat ca fiind vasale, de categorie inferioară, chiar dacă nimeni nu spune în mod direct vreodată așa ceva… Cele din Vestul Europei, considerate de elită, au deja un alt statut. Totuşi, şi în rândul acestora, există ierarhii şi influenţe, în funcţie de multe criterii: economic, istoric, cultural, etc. Deşi, potrivit unui principiu democratic, în majoritatea acestor structuri se foloseşte consensul, se ştie foarte clar cine anume duce frâiele în NATO şi în UE. Chiar şi ipostazele de neutralitate ale Elveției și Austriei au început să fie reconsiderate și discutate foarte serios în aceste ţări care, iată, doresc să se alinieze valorilor cărora le aparțin, adică Occidentului.

Principalele ţări europene pot fi grupate după diferite criterii. Spre exemplu, după criteriul geografic, geopolitic şi cel al înrudirii putem distinge:

a. Grupul ţărilor nordice:

- Norvegia;
- Suedia;
- Finlanda;
- Danemarca.

b. Grupul ţărilor baltice:

- Estonia;
- Letonia;
- Lituania.

c. Grupul ţărilor anglo-saxone:

- Marea Britanie;
- Irlanda.

d. Grupul ţărilor germanice sau apropiate Germaniei:

- Germania;
- Austria;
- Olanda;

- Elveţia;
- Ungaria.

e. Grupul ţărilor latine:

- Franţa;
- Italia;
- Spania;
- Portugalia;
- România;
- Republica Moldova

f. Grupul ţărilor slave:

- Rusia;
- Ucraina;
- Belarus;
- Polonia;
- Cehia;
- Slovacia;
- Bulgaria;
- Iugoslavia;
- Croaţia;
- Slovenia;
- Macedonia.

g. Grupul ţărilor musulmane:

- Turcia;
- Albania

h. Grupul ţărilor multietnice:

- Bosnia-Herţegovina;

Avându-se în vede criteriul religiilor, ţările din Europa se împart în general în patru categorii mari:

a. Ţări catolice sau de religii derivate din catolicism:

- Marea Britanie;
- Irlanda;
- Norvegia;
- Suedia;
- Finlanda;
- Danemarca.
- Estonia;
- Letonia;

- Lituania.
- Germania;
- Austria;
- Olanda;
- Elveţia;
- Ungaria.
- Franţa;
- Italia;
- Spania;
- Portugalia;
- Polonia;
- Cehia;
- Croaţia;
- Slovenia.

b. Grupul ţărilor de religie ortodoxă

- Rusia;
- Ucraina;
- Belarus;
- România;
- Republica Moldova;
- Grecia;
- Bulgaria;
- Serbia.

c. Grupul ţărilor de religie musulmane

- Turcia;
- Albania;
- Kosovo.

d. Grupul ţărilor cu mai multe religii

- Bosnia Herţegovina

La acestea, s-ar mai putea adăuga şi altele privind apartenenţa la NATO şi la UE etc. Aceste categorisiri ale ţărilor europene nu este identică şi cu împărţirea lor pe sfere de influenţă. De altfel, această împărţire pe sfere de influenţă nu este nicăieri oficializată şi recunoscută. Iar sferele de influenţă pot fi şi ele, la rândul lor identificate în funcţie de multe criterii (istorice, economice, politice, geopolitice şi geostrategice, culturale, religioase, conjuncturale etc.). Pentru că, spre exemplu, o anume importanţă are influenţa

Germaniei asupra ţărilor tradiţional filo-germane şi altă importanţă o are influenţa Greciei şi Turciei asupra Insulei Cipru.

Aici este vorba de zonele de influenţă ale marilor puteri.

Postura şi interesele ţărilor europene (cele care sunt supuse acestor zone de influenţă) faţă de configurarea acestor zone de influenţă sunt de mai multe feluri:

- de acceptare;
- de respingere;
- de obţinere a unor avantaje economice;
- de folosire a noilor conjuncturi pentru refacerea, cu ajutorul marilor puteri, sau în umbra sprijinului acestora, a unor privilegii sau obţinerea unor susţineri în confruntarea cu alte ţări din zonă;
- de aşteptare tensionată, nesigură;
- de obţinere a unui rol mai important în noile relaţii;
- de atragere oportună a unor favoruri din partea unor cancelarii occidentale importante;
- de reconfigurare a frontierelor;
- de afirmare a propriei identităţi.

8. În aceste condiţii, configurarea sferelor de influenţă în zona balcanică poate arăta astfel:

a. In sfera de influenţă temporară americană şi britanică (parteneriate):

- România;
- Bulgaria;
- Macedonia;
- Albania;
- Kosovo;
- Turcia;
- Italia;
- Grecia.

b. În sfera de influenţă germană:

- Ungaria;
- Cehia;
- Croaţia;
- Slovenia.

c. În sfera de influenţă a Rusiei

- Belarus;

- Serbia.

d. În sfera de influenţă a Italiei:

- Albania:
- Slovenia;
- Croaţia.

e. În sfera de influenţă a Turciei (cu sprijinul SUA)

- Albania;
- Bosnia şi Herţegovin:
- Kosovo.

9. Politica sferelor de influenţă poate fi însă privită mai nuanţat ca odinioară, datorită în primul rând tendinţei de globalizare a economiei, culturii, vieţii sociale şi, bineînţeles, informaţiei. În acest sens, există:

- zone aflate sub influenţa marilor puteri economice şi militare;
- zone aflate sub influenţa marilor state-nucleu ale unităţilor civilizaţionale;
- zone aflate sub influenţa temporară (dar foarte puternică) a unor structuri internaţionale (NATO, UE, organizaţii regionale etc.);
- zone de interifluenţă.

Sferele de influenţă, în curs de reconstituire, sunt fluide şi schimbătoare. Spre exemplu, americanii nu sunt interesaţi în mod direct de România, ci doar în măsura în care, incluzând România în sfera de influenţă americană, obţin un avantaj în confruntarea cu Rusia şi UE în Bazinul Caspic, în spaţiul Mării Negre şi pe falia strategică euro-asiatică Marea Neagră – Marea Baltică. Ei sunt în schimb foarte interesaţi de sprijinirea directă a Turciei pentru a realiza un anumit control strategic asupra ţărilor din Bazinul Caspic şi din Caucaz, precum şi de modul cum este şi cum va fi în coninuare transportat petrolul din zona Mării Caspice.

După toate probabilităţile, România, chiar dacă face parte din NATO şi UE, nu poate rămâne în afara acestor sfere, pentru simplul motiv că nimeni nu va ţine seama de voinţa ei, că nu va fi lăsată. În această situaţie, pentru a evita postura de glacis între Est şi Vest, de graniţă între civilizaţii, este necesar ca ea să-şi definească propria-i civilizaţie, propria-i identitate, care trebuie să fie una de sinteză, dar

nu o sinteză anti-occidentală, anti-maghiară sau anti-slavă, întrucât noi nu am fost şi nu putem fi împotriva tuturor, ci o sinteză a unei civilizaţii distincte, unificatoare, favorabilă cooperării, schimbului, stabilităţii şi nu confruntării. Există o foarte bogată experienţă românească în acest sens. Diplomaţia românească a obţinut de multe ori rezultate foarte bune ducând o astfel de politică. A trece de o parte sau de alta a unei linii pe care alţii o trag artificial, în necunoştinţă de cauză, prin inima României, ar însemna a admite, în aceste conjuncturi noi, foarte periculoase, ruperea ţării în două sau mai multe părţi. Nu de noi, ci de alţii. Sau poate chiar de noii noştri aleşi, cei mai mulţi dintre ei iresponsabili ca întotdeauna privind soarta ţării şi foarte atenţi în menţinerea lor la putere cât veacul veacurilor…

ÎN MIEZUL CEL MAI FIERBINTE AL EVENIMENTELOR

Domnul colonel (r) Ştefan Ispas a fost ataşat militar român la Belgrad exact în perioada cea mai dificilă pentru această ţară. L-am reîntâlnit atunci, într-o zi de septembrie a anului 1995, în timpul bombardamentelor NATO asupra sârbilor bosniaci. Îşi lua în primire postul. De atunci au trecut câţiva ani. Întrucât domnia sa s-a aflat la post şi în timpul bombardamentelor NATO din 1999 asupra Iugoslaviei, l-am rugat să ne acorde un interviu în legătură cu acea perioadă dramatică, unică în felul ei în Europa şi în lume. Domnul colonel ne-a răspuns cu multă amabilitate.

- Activitatea dumneavoastră ca ataşat militar la Belgrad a început exact în momentul când eu şi trei colegii ai mei ne întorceam din Bosnia-Herţegovina, mai exact, de la Han Pijesak, de unde am urmărit, la faţa locului, în calitate de ziarişti militari români, bombardamentele NATO, efectuate în urma mandatului Consiliului de Securitate al ONU asupra armatei sârbilor bosniaci. Am fost acolo, cum bine ştiţi, pentru a vedea realitatea, precum şi comportamentul populaţiei în acele împrejurări dramatice. Mai târziu, am fost şi în tabăra cealaltă, pentru a ne convinge de adevărul adevărat al acelor vremuri. După ce am văzut ce se întâmplă la Han Pijesak, noi ne-am întors în ţară, unde am scris ce am văzut acolo. Dumneavoastră aţi rămas la post şi aţi trăit o experienţă unică, incredibilă în acest spaţiu, la acest sfârşit de mileniu. Cum a fost? Cum v-aţi integrat în mediul acela deopotrivă prietenos şi temător? Cum v-aţi descurcat şi ce anume aţi făcut pentru ca relaţiile cu vecinii noştri să rămână aşa cum au fost ele de veacuri?

- Domnule general, am înţeles exact întrebările dumneavoastră şi mă bucur nespus că mi le-aţi pus. Am trăit, într-adevăr, momente unice, pe care n-am să le uit niciodată. Cândva, va trebui să le rememorez în amănunţime, pentru că fac parte dintr-o istorie dramatică şi, în acelaşi timp, impresionantă. Multe se vor schimba în acest colţ de lume. Multe vor rămâne însă aşa cum au fost de veacuri şi cum trebuie să rămână ele pentru totdeauna, întrucât fac parte din valorile acestei lumi în care am trăit şi trăim. Calitatea mea de ataşat militar al României în Iugoslavia este legată puţin şi de prezenţa dumneavoastră în acele momente, pe acele meleaguri, în Bosnia Herţegovina, sub bombe, dar şi în Capitala Republicii Federale Iugoslavia. M-am prezentat la post pe data de 8 septembrie 1995 şi, dacă vă mai amintiţi, am avut ocazia să vă întâlnesc în Belgrad pe data de 9 septembrie 1995, la cel mai select restaurant de tradiţie Dva Jelena. Acolo dumneavoastră mi-aţi povestit că v-aţi reîntors din Bosnia-Herţegovina unde au avut loc ultimele bombardamente ale NATO la Han Pijesak şi Pale, adică în împrejurimile oraşului Sarajevo. Acolo, la Dva Jelena, ţin minte când dumneavoastră ne-aţi vorbit foarte frumos de comportamentul demn şi foarte uman de care a dat dovadă comandantul forţelor armate bosniace sârbe, generalul Ratko Mladic, căruia i-aţi şi luat un interviu efectiv sub bombe. Exact după două săptămâni am primit la Belgrad ziarul „Observatorul militar“, unde se afla acel interviu, încadrat într-un amplu reportaj de două pagini. Paginile purtau un titlu foarte trist şi, în acelaşi timp, foarte drag sârbilor „Atât de departe“. Era de fapt o preluare a titlului unui vechi cântec al armatei sârbe din primul război mondial „Tamo daleko“, care are pentru sârbi cam aceeaşi valoare pe care o are pentru armata română cântecul „Treceţi batalioane române Carpaţii“. Vreau să vă spun că toată lumea a apreciat corectitudinea acelui articol şi obiectivitatea cu care a fost scris. Înainte de a pleca din ţară la post, am primit un telefon de la dumneavoastră, care vă aflaţi acolo, să vă aduc 20 de litri de benzină fără plumb pentru a putea reveni în ţară, întrucât la Belgrad nu se găsea la pompe nici o picătură de benzină. Pot să vă mai spun că pe mine m-aţi ajutat enorm în primele două zile de activitate la post, cu primele date şi informaţii despre războiul din Bosnia Herţegovina. Eram, în acele zile, foarte emoţionat, întrucât sosisem la post într-o ţară aflată sub embargou, care trecuse printr-un cumplit război.

Războiul se mutase în Bosnia Herţegovina, dar tot război era. Am avut şi eu parte din plin de el ceva mai târziu.

- *Cum v-au primit autorităţile iugoslave şi, mai ales, cum v-au primit oamenii?*

- Împreună cu vechiul ataşat militar am făcut cuvenitele vizite oficiale. Aşa se obişnuieşte. Am fost primiţi de şeful Secţiei legături externe al armatei iugoslave, de şeful Direcţiei Informaţii Militare şi de şeful Statului Major General, pe atunci generalul colonel Momcilo Perisic. Trebuie să vă spun că toţi ne-au primit foarte bine. Generalul Perisic a reafirmat şi cu acel prilej dorinţa de a relua relaţiile de colaborare în plan militar cu armata română. În continuare, eu am acţionat pentru reluarea şi dezvoltarea acestor relaţii potrivit planurilor pe care deja le aveam. În perioada 1996 – 1998, relaţiile dintre armata României şi armata Iugoslaviei au fost normale. Vreau să spun foarte bune. Fostul ministru al apărării naţionale de atunci, domnul Gheorghe Tinca, a făcut o vizită la Belgrad pe 25 - 26 ianuarie 1996, unde s-a întâlnit cu ministrul armatei federale iugoslave de atunci, Pavle Bulatovici. Au avut apoi loc vizite la nivelul statelor majore generale şi multe alte activităţi obişnuite. Toate contactele pe care le-am avut, atât cu cei din lumea diplomatică, cât şi cu oamenii obişnuiţi au fost normale. Oamenii m-au primit cu căldură, ţinând seama de relaţiile noastre tradiţionale excelente, precum şi de poziţia foarte atentă a statului român în legătură cu experienţa dramatică prin care trecuse şi treceau ţările din spaţiul fostei Iugoslavii. Oamenii m-au primit foarte bine. Trebuie să vă spun că locuinţa mea nu era acolo unde erau cele ale personalului ambasadei, ci într-un bloc locuit de sârbi. M-am simţit mereu cu ei, între ei, ca acasă.

- *Care a fost impresia dumneavoastră despre oraşul Belgrad, despre Iugoslavia, despre oameni, despre instituţii?*

- Belgradul este cunoscut ca „oraşul celor şapte coline“. Tot timpul când m-am aflat în Belgrad, mă gândeam la oraşul Iaşi din România. Nu ştiu de ce făceam această asociaţie, dar o făceam. Belgrad este un oraş foarte curat şi foarte modern, despărţit de râul Sava în Oraşul vechi şi Oraşul nou. În Belgrad, nu simţi însă această despărţire. Simţi doar o linişte odihnitoare, un aer proaspăt, care vine dinspre Dunăre şi dinspre Sava, precum şi din străzile pe care belgrădenii le spală în fiecare noapte. Se ştie, încă din vremea lui

Tito, cetăţenii iugoslavi au muncit în Occident şi cu banii câştigaţi acolo şi-au făcut case excepţionale, atât la sate, în toate satele, cât şi în oraşe. Belgradul este un oraş occidental, atât prin arhitectură, cât şi prin spirit. Nu numai Belgradul. Toate localităţile din fostul spaţiu iugoslav arată astfel, cu case care se învârtesc după soare. Aşa cum scriaţi şi dumneavoastră în acel articol, iugoslavii – vreau să spun toate popoarele care au compus fosta Iugoslavie şi care se află acum fiecare acolo unde a dorit să fie – iubesc casele şi florile. Şi tocmai casele şi florile au avut cel mai mult de suferit în urma acestor cumplite războaie… Dar şi grija faţă de oameni în Iugoslavia este cu totul deosebită. Când am ajuns eu la Belgrad, în 1995, salariul mediu era de 2200 de mărci!

- De fapt, în timpul crizei care s-a creat în zonă, ei au trăit din ce le-a dat câmpul şi din rezervele pe care şi le-au creat muncind în străinătate. Impresia mea, de câte ori am fost în Iugoslavia, în Croaţia, în Bosnia Herţegovina, în Macedonia a fost una formidabilă. Am cunoscut oameni deosebiţi. E drept, în acele zile, nu se dezmeticiseră încă din şocul fantastic pe care l-au suferit datorită destrămării sângeroase a ţării în care trăiseră cu toţii foarte bine, dar asta nu le schimbase firea, tenacitatea, respectul faţă de muncă, demnitatea şi mândria.

- Prima constatare pe care am făcut-o la Belgrad şi în toate localităţile pe unde am umblat este aceea că sârbii îşi iubesc ţara. O iubesc nu prin declaraţii sforăitoare, ci cu inima şi cu un soi de religie care nu este naţionalism, cum îi zic unii, ci patriotism adevărat. Când îi vezi, te molipseşti pur şi simplu de la ei. Îi respecţi parcă şi mai mult. Patriotismul lor este unul profund, nedeclarat şi neafişat în pieţe şi în adunări publice. Este intrinsec fiinţei, ei se contopesc până la identitate cu pământul pe care îl au şi cu casa pe care şi-au făcut-o cu multă trudă. Această realitate le dă o tărie interioară intangibilă, întrucât ei în asta cred, asta-i religia lor. Sârbii nu sunt fanatici, cum li s-a dus vestea. Sunt doar foarte profunzi şi foarte tenace. Şi sunt atât de legaţi de locurile lor, încât nu pot fi niciodată dezrădăcinaţi sau alungaţi. Asta o afli însă mult mai târziu, după ce îi cunoşti cu adevărat. Pe stradă, în magazine, la locurile lor de muncă, sârbii se comportă admirabil. N-o să vedeţi la ei excese în îmbrăcăminte, indecenţe, limbaje necontrolate, vulgare, comportamente deşucheate. Sârbii sunt un popor matur, care a suferit

mult şi a învăţat mult de la istorie şi de la viaţă. Ei nu se prefac. Nu linguşesc pe nimeni şi nu se lasă linguşiţi. Cum se spune, ce au în guşă au şi în căpuşă. Dacă eşti un om cinstit şi îţi vezi de treaba ta, te simţi minunat în mijlocul lor.

- Este exact ce am constatat şi eu în periplul meu prin spaţiul iugoslav. Oamenii m-au primit ca pe un prieten şi m-au tratat ca pe unul de al lor. Iar eu m-am simţit peste tot ca acasă. Eu am lucrat mulţi ani la Dunăre, în zona oraşului Drobeta Turnu Severin şi îi cunosc bine pe sârbi. Am colaborat excelent în rezolvarea problemelor la frontieră, iar faptul că am făcut împreună două sisteme hidrotehnice şi de navigaţie – Porţile de Fier I şi Porţile de Fier II – spune foarte mult în legătură cu ei şi cu noi. Şi sper din tot sufletul ca vremuirile să nu fi schimbat nimic din ceea ce este durabil şi frumos în relaţiile dintre români, sârbi şi celelalte popoare din acest spaţiu atât de chinuit de istorie şi atât de frământat de evenimente.

- Vin să confirm cele spuse de dumneavoastră printr-un exemplu. Batalionul nostru de geniu care a fost dislocat, în cadrul misiunii ONU în Bosnia Herţegovina, la Zenica, a traversat fără nici un fel de probleme Iugoslavia. Oficialităţile sârbe nu numai că nu au avut nici o obiecţie la documentele pe care le-am prezentat, dar au condus coloanele noastre (care aveau asupra lor armament şi tehnică de geniu) cu poliţia militară pe drumurile lor. Vreau să spun că, atunci, ei ne-au primit şi ne-au tratat ca pe nişte prieteni. Dumneavoastră ştiţi foarte bine că, în asemenea împrejurări, sunt o mulţime de formalităţi care se cer îndeplinite. Ei, bine, am găsit solicitudine şi perfectă înţelegere atât la ministerul apărării cât şi la secţia militară de la guvern. Ne-au spus că ei ştiu că noi suntem oameni corecţi şi că le venim în ajutor, chiar dacă misiunea nu era în Iugoslavia, ci în Bosnia Herţegovina.

- În timp ce un pluton din ţara noastră, care trebuia să participe la o aplicaţie în cadrul Parteneriatului pentru Pace în Slovacia, n-a primit permisiunea să traverseze teritoriul Ungariei. Desigur, ungurii aveau dreptate. Autorităţile române trebuiau să anunţe autorităţile ungare din timp. Ungurii au un respect aparte faţă de lege şi nu-şi permit să facă derogări, nici chiar atunci când este vorba de vecini. Totuşi…

- Vreau să vă mai spun că şeful Statului Major General al armatei iugoslave a tratat şi a considerat acest batalion ca şi cum ar fi făcut parte din armata ţării sale. Acest lucru a însemnat şi înseamnă încă foarte mult pentru relaţiile noastre.

- Şi eu vreau să vă spun că, la Han Pijesak, atunci când am solicitat să intrăm în obiectivul care tocmai era bombardat şi care era o fostă cazarmă a vânătorilor de munte unde se aflau o parte din depozitele de alimente ale armatei generalului Mladic, gazdele noastre nu numai că nu ne-au refuzat, cum puteau foarte bine să o facă, întrucât era vorba de o cazarmă, în plin război, ci ne-au şi însoţit în acel periplu riscant.

- Şi eu m-am temut puţin când am sosit la Belgrad. V-am întâlnit pe dumneavoastră care veneaţi de pe front. Eraţi primii români pe care îi întâlneam. Cunoştinţe vechi, care-mi vorbeau despre un război de care eu mă apropiam, pe care trebuia să-l monitorizez, să-l cunosc şi să-l înţeleg. Părinţii mei mi-au spus, când am plecat, că în Iugoslavia e foc, este război, ce caut eu acolo. Prezenţa echipei dumneavoastră m-a încurajat şi, în continuare, eu mi-am făcut acolo, datoria.

- Vă gândeaţi atunci că, peste câţiva ani, războiul va ajunge şi la Belgrad?

- Nu. Nu credeam că se poate ajunge aşa departe. Belgradul este un oraş al păcii, a cărui imagine nu are nimic de a face cu războiul. Belgradul reprezintă o bijuterie arhitectonică europeană, este un oraş dunărean, precum Budapesta şi Viena, iar frumuseţea lui este tulburătoare.

- Şi totuşi războiul a venit şi la Belgrad, iar dumneavoastră eraţi acolo, în centrul oraşului. Dumneavoastră, domnule colonel, veniţi dintr-o experienţă dramatică, dintr-o experienţă cumplită, dintr-o situaţie care a ţinut lumea cu sufletul la gură şi în care, într-un fel, se juca soarta zonei, cartea cea mare a Balcanilor… Se confruntau aici nu numai Iugoslavia cu NATO sau cu Statele Unite ale Americii, se confruntau aici nişte filosofii, nişte concepţii… Dumneavoastră ne veţi vorbi despre nişte evenimente, despre nişte trăiri în care lucrurile nu sunt foarte limpezi, nu s-au decantat pe deplin nici faptele şi nici adevărurile. Lumea nu ştie foarte exact ce s-a întâmplat acolo şi de ce s-a întâmplat aşa şi nu altfel. Noi încercăm acum să aducem o picătură de adevăr din marele adevăr

care se va decanta cu timpul, pe care oamenii îl vor şti şi îl vor respecta. Avem această datorie…

- V-am înţeles foarte exact. Sunt unul din puţinii ataşaţi militari ai României de după al Doilea Război Mondial care a trăit direct, pe viu, un astfel de război, în acest sfârşit de mileniu. Nu mă felicit pentru aceasta, aş fi preferat să nu fi acumulat o astfel de experienţă, dar în viaţă nu faci numai ce-ţi place. În patru ani şi trei luni, cât am fost ataşat militar în Iugoslavia, am înţeles multe lucruri. Şi am înţeles în primul rând că sârbii nu meritau ce li s-a întâmplat. Ei sunt nişte victime ale unor împrejurări pe care prefer să nu le comentez. Noi spuneam adesea că vecinii noştri cei mai buni şi cei mai siguri sunt sârbii şi Marea Neagră, iar ei spuneau că singura frontieră sigură şi asigurată pentru Iugoslavia este cea cu România. În timpul evenimentelor, sârbii mi-au spus de multe ori cam aşa: „Voi, românii, scuzaţi-mă, dar sunteţi cu fundul în două luntre. Voi spuneaţi că vecinii voştri cei mai siguri sunt sârbii şi Marea Neagră. Pe noi ne-aţi pierdut, poate în curând veţi pierde şi Marea Neagră.“ Nu m-am simţit prea bine ascultând aceste cuvinte, dar m-a îngrozit realismul lor. Când Parlamentul a aprobat foarte rapid, fără parlamentări, negocieri şi fără discernământ punerea nelimitată a spaţiului aerian la dispoziţia NATO pentru bombardarea Iugoslaviei, sârbii au suferit un adevărat şoc, întrucât unul din pilonii lor de încredere se spulberase. S-au trezit dintr-o dată că, practic, nu se mai învecinează cu nimeni.

- *Dramatică situaţie!*

- Cumplită. În blocul în care locuiam mă simţeam ca şi cum aş fi fost ciumat. Dar sârbii nu m-au tratat aşa. Ei au înţeles că nu românii au hotărât asta. Şi eu, la rândul meu, deşi mă simţeam îngrozitor de stingher, am înţeles că ei sunt capabili de înţelegere, chiar dacă eu nu le puteam explica nimic. Nici nu mi-au cerut astfel de explicaţii. Mai mult, aproape că se uitau cu milă la mine, aproape că mă compătimeau. Simţeam în privirile lor un fel de rugă a lui Iisus: „Iartă-i, Doamne, că nu ştiu ce fac!“ La sfârşitul misiunii mele în Iugoslavia, am fost primit de şeful Statului Major General, general de armată Dragoljub Ojdanic, care mi-a spus cu durere următoarele cuvinte: „Noi, sârbii, poate vom ierta românii pentru ceea ce ne-au făcut, dar nu vom uita niciodată.“ Se referea, desigur, la conducerea României. Pentru că nu poporul român a lăudat şi încurajat

bombardamentele asupra Iugoslaviei, ci altcineva care, în acele momente, nu reprezenta poporul român… De aceea, sondajul de opinie făcut atunci în România care arăta că 84 % dintre români se opun bombardării Iugoslaviei şi punerii la dispoziţia NATO a spaţiului aerian al ţării a fost primit cu mare bucurie.

- *Aceste lucruri le-aţi aflat mai târziu. Dar cum a fost pe 24 martie? Ce aţi simţit, ce aţi trăit atunci?*

- După eşecul de la Rambouillet şi inflexibilitatea conducerii iugoslave, eram sigur că Iugoslavia nu va scăpa de război. Avertizasem din timp superiorii mei că se vor declanşa bombardamentele. Eram foarte sigur de asta. Şi autorităţile sârbe cunoşteau bine acest adevăr. Eu ştiam că bombardamentele vor începe pe 24 martie la ora 20.00. Aşteptam deci din moment în moment deznodământul. Aveam un nod în gât, iar cerul gurii îmi era uscat. Nu mă temeam, era doar emoţia. Ştiam că, dacă vor începe bombardamentele – şi numai o minune le putea opri –, atunci Belgradul va fi prima ţintă. Iar ambasada noastră se află chiar în centrul oraşului. Nu pentru viaţa noastră mă temeam, ci pentru ce avea să urmeze, pentru consecinţele războiului, pentru implicaţiile lui, pentru precedentul care se crea…

- *Eraţi deci acolo, în clădire…*

- Da, eram în clădire. La adunarea care se făcuse cu o zi în urmă, deşi îmi dăduse cuvântul ultimul – ca şi cum nu eu aş fi fost cel care se ocupa efectiv de acest domeniu –, îl informasem pe domnul ambasador, care venise doar cu trei zile în urmă, că vor începe bombardamentele şi îi sugerasem să ceară urgent aprobare pentru evacuarea familiilor. Nu era prea comod, îi venea foarte greu să ia o astfel de hotărâre, întrucât abia venise la post. Dar domnul ambasador a urmat această sugestie şi n-a greşit. A obţinut pe loc, telefonic, aprobarea. Deci, eram chiar în biroul ataşatului militar, împreună cu ajutorul meu, Cedomir Voinov, şi aşteptam ora 20.00. Urmăream televiziunea sârbă. NATO însă s-a grăbit şi, la 19.55, a căzut prima bombă. În momentul când a început să sune alarma, deşi ştiam că, în câteva zeci de minute sau în câteva minute vor cădea bombe, am crezut că este un exerciţiu. Era ora 19.30. Am ridicat receptorul, am luat legătura cu Bucureştiul şi am informat. Am spus că peste câteva minute va începe bombardamentul. Peste 25 de minute, deci la ora 19.55, au căzut primele bombe. Prima explozie a

fost imensă. Inimile noastre parcă s-au oprit. Deşi ştiam precis ce s-a întâmplat, realitatea era cu mult deasupra aşteptărilor. Şocul a fost cutremurător. Parcă se sfârşea pământul… Exploziile au fost, în continuare, extrem de puternice, cerul s-a luminat, iar mie a început să-mi bată inima cu putere. Începuse războiul… Sârbii au anunţat căderea primei bombe după cinci minute. Nici ei, cei de la televiziune, nu ştiau exact unde a căzut. După cum se ştie, primele bombe au căzut asupra unor obiective din împrejurimile capitalei iugoslave, în Kosovo, la Niş, la Kragujevac etc. Ştiam acest lucru, ştiam chiar mult mai multe, datorită legăturilor fireşti pe care le aveam în mediul diplomatic – eram decanul Corpului militar diplomatic – şi relațiilor bune pe care le aveam cu conducerea armatei iugoslave. Dar nu bănuiam dimensiunea realităţii, şocul primului impact. După eşecul de la Rambouillet, conducerea armatei iugoslave se aştepta la acest moment – îl ştia cu precizie – şi, cum era şi firesc, şi-a luat toate măsurile necesare pentru apărarea ţării. Toţi cei care rămăseserăm la posturi eram în ambasadă. Cum vă spuneam, bombardamentele ne-au şocat. Ne-am revenit însă repede. Domnul ambasador Alexandru Cornea şi-a dat seama că hotărârea pe care o luase de evacuare a soțiilor noastre şi copiilor fusese foarte bună. A venit la mine şi, în semn de mulţumire pentru sugestia făcută, m-a îmbrăţişat. Avea lacrimi în ochi. Toţi aveam. Nu de frică, ci de emoţie. Eram împreună şi trăiam momente dramatice. În asemenea clipe, nu te gândeşti la viaţa ta, ci trăieşti un puternic sentiment de solidaritate. Ai nevoie să te uiţi la ceilalţi, să-i simţi aproape, preţuieşti clipa, atenţia îţi este ca un arc, eşti încordat, dar, paradoxal, şi foarte liniştit. I-am încurajat cum am putut pe colegii mei. La un moment dat, am spus, îmi aduc aminte, că istoria va consemna şi va judeca aceste momente. Nu fusese bombardat Belgradul, ci împrejurimile acestuia. Primul bombardament asupra unor obiective din oraş a fost după patru zile… Nu ne-a fost uşor, întrucât ambasada României este chiar în centrul Belgradului, între Ministerul Apărării Naţionale, Statul Major General, ministerele de interne federal şi republican…

Începând cu cea de a doua zi, emoțiile au dispărut şi noi ne-am adaptat din mişcare la noua situaţie. Ştiam de acum că războiul a început, că va fi de lungă durată. Am trecut fiecare la treabă, iar

prima dintre treburi era să culegem informaţii pe baza cărora să analizăm situaţia şi să desprindem concluziile de rigoare.

- *Eraţi, în acest timp, şi decanul Corpului militar diplomatic...*

- Eram. Acest lucru prezenta avantaje, dar şi dezavantaje. Dumneavoastră ştiţi foarte bine, corpul militar diplomatic dintr-o ţară reuneşte ataşaţi militari de peste tot, dar el are o anumită unitate, o anumită ţinută. Ei, bine, în timpul războiului, trebuia păstrat un echilibru şi o măsură. Unii erau ataşaţi militari ai ţărilor care atacaseră Iugoslavia, alţii ai ţărilor care condamnau aceste atacuri. Vă daţi seama ce s-ar fi întâmplat dacă fiecare ar fi dat frâu liber sentimentelor sau convingerilor. Noi am învăţat să ne respectăm şi să ne ajutăm unii pe alţii cu informaţii, concluzii etc., astfel încât să înţelegem bine situaţia şi să ne facem datoria, fiecare faţă de ţara lui.

- *Când aţi ieşit afară din clădirea ambasadei?*

- A doua zi, pe 25 martie. M-am plimbat pe străzile oraşului şi am rămas impresionat de comportamentul populaţiei. Efectiv, populaţia a ieşit în centrul Belgradului. Oamenii nu erau impresionaţi deloc de bombardamente. Unii erau la bere, alţii se plimbau pe stradă. Imediat, în centrul oraşului, a început un periplu al formaţiilor de muzică folk, cum le zic ei. Au început apoi să fie lovite podurile de peste Dunăre. Singurul pod care nu a fot lovit a fost cel care face legătura cu România, Belgrad – Pancevo. Poziţia oamenilor, cum vă spuneam, m-a impresionat. După exploziile acelea înfricoşătoare, după bombele care cădeau, Dumnezeu ştie când şi cum – nimeni nu putea să prevadă cu exactitate care vor fi următoarele ţinte –, eu mă aşteptăm ca populaţia să fie înspăimântată, să nu vezi ţipenie de om pe stradă, adăposturile să fie pline etc., aşa cum se făcea apel pe posturile de radio şi televiziune. Nici vorbă însă de aşa ceva. Belgrădenii sfidau bombele. Cu o demnitate pe care parcă ţi-o doreai. Fiecare avea pe piept o ţintă. Mergând pe stradă, printre ei, şi eu am primit una.

- *Ce ziceau ei despre bombardamente?*

- Este o întrebare foarte sensibilă. Le considerau nedrepte, agresive. Ei credeau că bombardamentele sunt un mod de a pedepsi poporul sârb pentru că nu a executat ordinul Occidentului. Din 1996, după alegeri, până în 1997, Belgradul semăna foarte mult cu Bucureştiul, mai exact cu Piaţa Universităţii. Unii din belgrădeni se adunau acolo, în Piaţa Belgradului, Trg Republike se numea, şi

făceau cam ce făceau şi ai noştri în Piaţa Universităţii. Credeam, la un moment dat, că am plecat dintr-o revoluţie – cea din Bucureşti – şi am nimerit într-o altă revoluţie – cea din Belgrad. Dar, la 1 martie 1997, s-au terminat aceste manifestaţii care păreau fără sfârşit şi prin care se urmărea căderea regimului Miloşevici. Populaţia a perceput în cele din urmă aceste manifestaţii ca pe un joc al Occidentului, cu oameni manipulaţi din cadrul partidelor de opoziţie. De atunci şi până în 1998, s-a crezut că se va merge pe o cale normală. N-a fost să fie aşa. S-au făcut foarte multe greşeli, iar rezultatele au fost cele pe care le ştim.

- *Cum a fost bombardată Ambasada chineză?*

- Aici este foarte interesant. Ambasada chineză a fost bombardată în noaptea de 7 spre 8 mai. În ziua de 7 mai, am fost la colegul meu, ataşatul militar chinez, pentru a-i da nişte fotografii pe care le-am făcut în comun cu mult timp înainte de începerea bombardamentelor. Nu mă gândeam niciodată că ambasada Chinei va fi bombardată. Tot atunci, pe 7 mai, am venit în ţară, la Timişoara. Am venit să iau o sumă de bani să-mi plătesc datoriile pe care le aveam la Belgrad. Aici am aflat că a fost bombardată ambasada Chinei. Nu contează cum a fost bombardată şi de ce. Contează că *a fost* bombardată. Seara am revenit la Belgrad. În acea noapte a fost, poate, cel mai crunt bombardament asupra Belgradului. Au fost bombardate, spre exemplu, clădirile Ministerului Apărării Naţionale, ale Statului Major General, pentru a doua oară, şcoala de ofiţeri a Ministerului de Interne, o unitate militară din apropierea Spitalului Militar Central din Belgrad… Chiar şi lângă locuinţa mea din Belgrad din carterul Banica, au fost foarte multe bombardamente pentru că era o zonă cu obiective militare. Clădirea Ministerului Apărării Naţionale şi cea a Statului Major General, clădiri moderne, despărţite doar de o stradă, Nemanijna se numeşte, au fost transformate în ruine. Au fost lovite în patru rânduri şi distruse în totalitate.

- *A fost greu.*

- Foarte greu. Mai ales când au început să lovească infrastructura, centralele, repetitoarele, efectiv Belgradul a rămas fără energie electrică, totul era o ruină. Am văzut foarte multe obiective distruse. Eram curios să văd cum arăta Belgradul după bombardamente. Peste tot, ruine. Ceva în genul Bucureştiului după

cutremurul din 4 martie 1977. Vreau să vă spun că populaţia sârbă, imediat ce a fost distrus un obiectiv, lua toate măsurile să fie degajate ruinele, să fie curăţite străzile, să fie înconjurat locul cu plase. Autosanitarele, spitalele, pompierii au acţionat ireproşabil. Sârbii erau pregătiţi să ducă războiul timp de doi ani.

- *Cum s-a comportat armata?*

- Era puţină armată în Belgrad. Efortul principal era în Kosovo. Acolo se aşteptau sârbii să fie atacaţi terestru. În Belgrad, spre exemplu, a rămas o structură redusă. Concomitent cu apărarea împotriva atacurilor NATO, se efectuau în Belgrad, ca şi în alte oraşe, noi şi noi mobilizări. În centrul oraşului. În parcuri, de fapt. Armata era hotărâtă să-şi apere ţara cu orice preţ. De aceea, era gata pentru orice sacrificiu. Cum vă spuneam, sârbii se aşteptau de multă vreme la atacurile NATO şi şi-au pregătit din timp terenul. Şi-au mascat perfect tehnica şi trupa şi au umplut spaţiul cu tot felul de machete. De rachete, de avioane, de tancuri, de artilerie etc.

- *Ultimul bombardament?*

Ultimul bombardament a fost pe 8 iunie. Eram în locuinţa ataşatului militar adjunct, pentru că s-a dat ordin de la centru să nu mai stăm noaptea în ambasadă. Tot mai mult se vehicula că urmează aplicarea fazelor a treia şi a patra a bombardamentelor. Concomitent cu loviturile aeriene, se spunea că se vor declanşa atacuri terestre de pe teritoriile Albaniei şi F.R.I. Macedoniei. Îmi aduc aminte despre ultima alarmă şi de momentul când pe posturile de radio şi televiziune s-a anunţat că s-a terminat războiul şi că vor începe negocierile la Kumanovo, în F.R.I. Macedonia, unde va participa o delegaţie a armatei Iugoslaviei. Am răsuflat cu toţii uşuraţi. Se ieşise, aşa cum s-a ieşit dintr-un dezastru. Coşmarul încetase. Nu însă şi uimirea, nedumerirea şi sutele de întrebări care îşi aşteaptă încă răspunsuri.

M-a impresionat explozia de bucurie a populaţiei. Belgradul devenise în întregime un foc de artificii. Se încheiase ultimul război al mileniului doi.

- *Şi, probabil, ultimul amurg…*

ÎN LOC DE ÎNCHEIERE

…Au trecut de-atunci niște ani. Cea mai mare parte dintre aceste rânduri au fost scrise chiar în acele zile de foc, în vâltoarea bombardamentelor, pe care semnatarul le-a văzut pe viu. La ora actuală, România este țară membră NATO și țară membră a Uniunii Europene. Și este foarte bine că este așa, chiar dacă eforturile enorme pe care țara le-a depus pentru a accede în aceste două uriașe entități nu i-au adus, practic, aproape niciun folos, în afară de acela că se află sub cea mai mare umbrelă de securitate care a existat vreodată pe planeta Pământ. Ceea ce nu este totuși puțin.

România a fost prima țară care a aderat la Parteneriatul pentru Pace, la 26 ianuarie 1994, un parteneriat de importanță strategică, în primul rând, cu NATO. E drept, țara noastră a devenit membră NATO abia la 29 martie 2004, după un eșec în 1997, și membră Uniunii Europene la 01 ianuarie 2007, ceea ce arată cam cum era ea privită de diriguitorii acestei uriașe alianțe și de cei ai Uniunii Europene, deși este a șaptea țară ca mărime și importanță din Uniunea Europeană. Populația țării a susținut în totalitatea ei, fără rezerve, această politică și această strategie de integrare în NATO și în Uniunea Europeană, sperând să se pună la adăpost de noile vremuiri și să-și poată duce în liniște și pace viața, țara să prospere și totul să fie bine.

România a participat, de atunci (dar și pe timpul Parteneriatului pentru Pace), la toate acțiunile importante întreprinse de Alianță și de Uniunea Europeană și s-a achitat cu cinste de toate misiunile încredințate. Militarii români s-au comportat întotdeauna exemplar în teatrele de operații în care au fost prezenți, fiind considerați printre cei mai buni din lume. Știu foarte bine acest lucru, deoarece și eu am fost, împreună cu ei, în calitate de jurnalist militar sau de cercetător științific pe probleme de securitate și apărare, pentru perioade mai scurte sau mai lungi, în toate aceste teatre. Și

totdeauna, am fost mândru de ei, mai ales că îi cunosc foarte, foarte bine, întreaga mea carieră militară fiind legată de formarea și educarea acestor luptători (zece ani, din cei patruzeci de carieră militară, am fost comandant de pluton, iar următorii treizeci mi i-am petrecut pe terenurile de instrucție, la aplicații, în poligoane și în toate locurile în care Armata României s-a instruit, a trudit și, la nevoie, a luptat). Ea, Armata României, este prima care, în ordine, a pus în aplicare politicile și strategiile de reformă de după 1989, deși, de-a lungul celor 25 de ani care s-au scurs din 1990 până în prezent, conducerea țării nu i-a oferit practic mai nimic, în afară de reducerea drastică a bugetelor, a efectivelor, de tăierea armamentelor, concomitent cu distrugerea completă a industriei de apărare și cu nefinanțarea niciunuia dintre programele de înzestrare întocmite cu atâta minuțiozitate de structurile acestei instituții militare. Adică mult mai rău decât ar fi făcut-o un inamic pe un câmp de luptă.

Între timp, țara s-a ruinat, și-a înstrăinat, fără niciun fel de justificare, economia, resursele, viața. Toate întreprinderile importante din România – câteva mii – au fost distruse, cele mai multe fiind vândute de noii geambași români ai României de azi, peste hotare, ca fier vechi, iar oamenii de rând, alături de medici, ingineri, meseriași ultracalificați, bucătari, asistente medicale și servitoare cu studii superioare, au luat drumurile pribegiei pe meridianele Europei, în căutarea unui loc de muncă.

În loc de prosperitate, populația țării a găsit, în aceste noi vremuri, degradare a condiției umane, sărăcire, umilință. O parte dintre cei care s-au aflat în structurile importante de conducere a țării în această nefastă perioadă au prăduit avuția națională, și-au umplut buzunarele și au distrus tot ce se putea distruge, împreună cu clanurile lor din umbră: învățământ, cultură, sănătate, industrie, agricultură, mediu… Au tăiat pădurile țării, a închis și distrus sistemele de irigații, au emis legi proaste, pe care le-au aplicat după bunul lor plac, întrucât, credeau ei, nimeni nu se va putea atinge vreodată de ei… Unii dintre ei sunt cercetați (abia acum și nu toți) de Direcția Națională Anticorupție și de Parchete, alții se află deja în închisoare, dar avuția națională prăduită bucată cu bucată și prefăcută de ei, de inamicii cei mai perverși ai României, aflați în interiorul României, în bani furați (de ordinul milioanelor și chiar miliardelor

de euro sau de dolari) și transferată în offshore-uri n-a fost și, probabil, nu va mai putea fi niciodată recuperată.

Cam acesta este tabloul României de azi, țară membră a Uniunii Europene și a Alianței Nord-Atlantice. Dar, în acele zile când NATO bombarda, fără permisiunea Consiliului de Securitate, Serbia și Muntenegru, unii dintre români se bucurau că nu eram noi cei bombardați, alții se gândeau la evenimentele din 1989, la cele din martie 1990, la cele din anii care au urmat și, mai ales, la fragilitatea și nesiguranța acestei lumi…

Pe 24 martie 2015, s-au împlinit 16 ani de la bombardamentele NATO asupra Iugoslaviei, care au pus capăt celei mai teribile pagini sângeroase europene și balcanice din finalul mileniului doi. Serbia, lovită crunt atunci spune, azi, prin glasul președintelui ei de acum, că *„va ierta totdeauna, dar nu va uita niciodată”*. Această țară frumoasă și tragică de lângă umărul nostru își pansează încă rănile și supraviețuiește… În acest timp, noi, cel mai vechi popor din Europa, ne afundăm din ce în ce mai mult în mizeria și neînțelepciunea generată de cei care populează palatele națiunii și uită lamentabil de patria lor română și de nevoile ei, în bătălia lor haluicinantă pentru putere, pentru toată puterea, cei mai mulți dintre ei uitând copios cine sunt și de ce sunt acolo unde sunt…

Acum, când, doar la câteva sute de kilometri de frontiera României, în Estul Ucrainei, se desfășoară încă un război pe care foarte puțini dintre noi îl înțeleg cu adevărat și încă și mai puțini își dau seama că lumea nu poate ieși vreodată din propria ei conflictualitate care se poate rostogoli, în orice moment, ca un fulger de foc, ca un fulger globular, oriunde pe această planetă, inclusiv peste frumoasa și prăduita noastră țară, vorbele lor neînțelepte și nedemne fac mai mult rău decât bine. Chiar dacă ne aflăm sub umbrela NATO. Sau poate că tocmai de aceea. NATO, cea mai puternică forță politico-militară din lume, nu ne poate totuși apăra nici de aceste fulgere posibil globulare ale cerului din ochii celor care nu mai știu să vadă, nici de noi înșine și nici de aleșii noștri orbiți de lumina cenușie a banului și a puterii Puterii.

M-am gândit să public rândurile scrise atunci, în acele ultime zile ale destrămării de foc a Iugoslaviei, și revizuite acum, în acest moment greu, foarte greu pentru noi, întru aducere aminte și pentru a se lua aminte.

ANEXA NR.1
PLANUL DE PACE ACCEPTAT DE BELGRAD

Pentru a soluţiona criza din Kosovo, o înţelegere trebuie să aibă la bază următoarele principii:

1. Oprirea imediată şi verificabilă a violenţei şi represiunii în Kosovo.

2. Retragerea verificabilă din Kosovo a armatei, poliţiei şi forţelor paramilitare, conform unui plan pe termen scurt.

3. Desfăşurarea în Kosovo, sub auspiciile Naţiunilor Unite, a unei misiuni civile şi unei misiuni de securitate internaţionale eficace, care să acţioneze în conformitate cu capitolul 7 din Carta ONU şi să fie capabilă să garanteze realizarea în totalitate a obiectivelor propuse.

4. Prezenţa misiunii internaţionale de securitate, cu o participare esenţială a NATO, trebuie să se realizeze sub comandă şi control unic, să fie autorizată să asigure condiţii de siguranţă pentru toţi cetăţenii Kosovo şi să fie în măsură să garanteze întoarcerea în siguranţă la casele lor a persoanelor strămutate şi a refugiaţilor.

5. Stabilirea unei administraţii interimare pentru Kosovo, care va fi decisă de Consiliul de Securitate al ONU, sub care populaţia din provincie să se bucure de o autonomie substanţială în cadrul R.F. Iugoslavia. Administraţia interimară va asigura autoritatea de tranziţie pe timpul instituţiilor intermediare democratice şi de autoguvernare, stabilind condiţii pentru o viaţă paşnică şi normală a cetăţenilor din Kosovo.

6. După retragere, unui număr convenit din personalul militar sârb i se va permite să se întoarcă pentru a asigura următoarele responsabilităţi: legătura cu misiunea civilă internaţională şi cu

misiunea de securitate internaţională, marcarea câmpurilor de mine, asigurarea locurilor de patrimoniu sârb, asigurarea punctelor de trecere a frontierei.

7. Întoarcerea liberă şi în siguranţă, sub patronajul Înaltului Comisariat ONU pentru Refugiaţi, a tuturor refugiaţilor şi persoanelor strămutate şi asigurarea accesului neîngrădit al organizaţiilor umanitare în Kosovo.

8. Procesul politic va fi direcţionat spre ajungerea la o înţelegere politică, în urma căreia se va asigura o autonomie esenţială pentru Kosovo, luând în considerare pe deplin acordul de la Rambouillet, principiile suveranităţii şi integrităţii teritoriale a R.F. Iugoslavia şi celorlalte state din regiune, precum şi demilitarizarea AEK. Discuţiile între părţi referitoare la găsirea unei soluţii nu trebuie să întârzie sau să submineze înfiinţarea instituţiilor democratice de autoguvernare.

9. Demersurile generale pentru dezvoltarea economică a zonei de criză vor include realizarea unui pact de stabilitate pentru Europa de sud-est, o largă participare internaţională pentru realizarea democraţiei şi prosperităţii economice, a stabilităţii şi cooperării regionale.

10. Încetarea activităţilor militare va depinde de acceptarea listei de principii şi de acordul simultan asupra altor elemente identificate anterior, precizate în nota de mai jos. Apoi va fi convenit un acord tehnic militar, care va stabili, printre alte aspecte, modalităţi adiţionale specifice, incluzând rolul şi funcţiunile personalului iugoslav, respectiv sârb din Kosovo.

11. Procesul retragerii va include un plan etapizat, detaliat şi marcarea unei zone-tampon în Serbia în spatele căreia trupele se vor retrage.

12.Personalul care se întoarce: echipamentul personalului care se întoarce, gama responsabilităţilor funcţionale, programul revenirii acestuia, determinarea zonelor geografice a activităţii lui, regulile care stau la baza relaţiilor cu personalul misiunii internaţionale de securitate şi al misiunii civile internaţionale.

NOTĂ Alte elemente necesare:

- planificarea rapidă şi exactă a retragerii care presupune 7 zile pentru încheierea acesteia;

- evacuarea, în 48 de ore, a instalaţiilor de apărare antiaeriană din zona de securitate reciprocă de 25 de km;

- întoarcerea personalului pentru a-şi îndeplini îndatoririle se va realiza sub controlul misiunii de securitate şi va fi limitat la un număr mic, convenit - sute, nu mii.

Suspendarea acţiunilor militare se va realiza după începerea retragerii care poate fi verificată. Discuţiile despre acordul tehnic militar şi conţinutul acestuia nu vor prelungi perioada convenită pentru retragere.

ANEXA NR. 2
PROIECTUL DE REZOLUȚIE A CONSILIULUI DE SECURITATE AL ONU PRIVIND KOSOVO

09.06.1999
Consiliul de Securitate al ONU

a) Având în vedere rezoluţiile: 1160 (31 martie 1998), 1199 (23 septembrie 1998), 1203 (24 octombrie 1998), 1239 (14 mai 1999),

b) Regretând că nu au fost respectate cerinţele formulate în rezoluţiile sus-menţionate,

c) Hotarât să rezolve grava situaţie umanitară în Kosovo şi să asigure reîntoarcerea refugiaţilor în condiţii de securitate şi libertate,

d) Condamnând toate actele de violenţă îndreptate asupra populaţiei din Kosovo,

e) Având în vedere declaraţia secretarului general ONU, Kofi Annan, din 09.04 1999, în cadrul căreia îşi exprima îngrijorarea faţă de tragedia umanitară care are loc în Kosovo,

f) Reafirmând drepturile tuturor refugiaţilor,

g) Având în vedere jurisdicţia şi mandatul Tribunalului Penal Internaţional pentru fosta Iugoslavie,

h) Salutând principiile generale pentru o soluţionare politică a crizei din Kosovo adoptate la 06.04 1999 precum şi acceptarea de către Iugoslavia a acestor principii prezentate la Belgrad la 02.06 1999,

i) Reafirmând angajamentul tuturor ţărilor membre ONU de a respecta suveranitatea şi integritatea teritorială ale Iugoslaviei şi

angajamentul ţărilor în regiune conform Acordului final de la Helsinki,

j) Reafirmând apelul conţinut de rezoluţiile precedente ce prevăd o autonomie semnificativă şi o reală autoadministrare a provinciei Kosovo,

k) Constatând că situaţia din Kosovo continuă să constituie o ameninţare pentru pacea şi securitatea internaţională,

l) Hotarât să asigure siguranţa şi securitatea personalului internaţional acţionând conform Capitolului VII al Cartei ONU,

1) Decide ca o soluţionare politică a crizei din Kosovo se va baza pe principiile generale enunţate în Anexa 1 şi detaliate în principii şi alte cereri formulate în Anexa 2,

2) Salută acceptarea principiilor şi cererilor evocate în primul paragraf de către Iugoslavia şi cere imperios cooperarea pe deplin a Iugoslaviei pentru punerea în aplicare a acestor principii,

3) Cere Iugoslaviei încetarea verificabilă a violenţei şi represiunii în Kosovo, şi retragerea verificabilă şi progresivă a tuturor forţelor militare, de poliţie şi paramilitare conform unui calendar de scurtă durată cu care va fi sincronizată dislocarea unei forţe internaţionale de securitate în Kosovo,

4) Confirmă că după retragerea efectivelor FA şi de poliţie iugoslave şi sârbe convenite va fi autorizată revenirea lor în Kosovo conform Anexei 2,

5) Decide dislocarea în Kosovo, sub auspiciile ONU, a unor prezenţe civile şi de securitate, dotate cu echipament şi personal adecvate şi salută acordul Iugoslaviei privind dislocarea acestor prezenţe,

6) Cere secretarului general ONU să numească, în urma consultării cu CS al ONU, un reprezentant special care să îndeplinească misiunea de a controla punerea la punct a planului de dislocare a unei prezenţe internaţionale în Kosovo şi cere secretarului general ONU să dea instrucţiuni reprezentantului special numit să coordoneze cu rigurozitate acţiunile prezenţei internaţionale în Kosovo,

7) Autorizează statele membre ONU şi organizaţiile internaţionale răspunzătoare să stabilească o prezenţă internaţională de securitate în Kosovo conform condiţiilor hotărâte, de pct.4 Anexa

2, cu toate mijloacele necesare pentru a-şi asuma responsabilităţile hotărâte de paragraful 9,

8) Afirmă necesitatea dislocării rapide a prezenţei internaţionale civile şi de securitate eficace în Kosovo şi cere părţilor implicate să coopereze pe deplin pentru această dislocare,

9) Decide ca responsabilităţile prezenţei internaţionale de securitate care va trebui dislocată în Kosovo să cuprindă:

a) impunerea încetării focului, asigurarea retragerii forţelor iugoslave şi împiedicarea acestora de a se reîntoarce în Kosovo, în afară de prevederile pct. 6 al Anexei 2,

b) demilitarizarea UCK şi a altor grupări militare albaneze din Kosovo aşa cum prevede paragraful 15,

c) stabileşte mediul în cadrul căruia se vor reîntoarce refugiaţii în securitate,

d) garantează securitatea şi ordinea publică până când prezenţa civilă internaţională îşi va asuma acest obiectiv,

e) să supravegheze operaţiunile de deminare până în momentul când prezenţa civilă internaţională va îndeplini aceste operaţiuni,

f) să susţină, dacă este necesar, activitatea prezenţei civile internaţionale şi să se coordoneze riguros cu aceasta,

g) supravegherea frontierelor, dacă este necesar,

h) să asigure propria protecţie şi libertate de mişcare, cât şi a prezenţei civile internaţionale şi a altor organizaţii internaţionale.

10) Îl autorizează pe secretarul general, împreună cu organizaţiile internaţionale specifice să stabilească o prezenţa civilă internaţională în Kosovo cu scopul de a asigura o administraţie provizorie, sub protecţia căreia locuitorii din Kosovo să poată beneficia de o autonomie substanţială în cadrul R.F.Iugoslavia; această administraţie provizorie va asigura tranziţia şi va controla funcţionarea instituţiilor democratice autonome şi provizorii care să conducă la crearea condiţiilor pentru o viaţă normală şi paşnică pentru locuitorii din Kosovo,

11) Decide ca principalele responsabilităţi ale acestei prezenţe civile să includă:

a) favorizarea punerii în aplicare, în aşteptarea unei reglementări finale, a unei autonomii semnificative şi a unei autoadministrări a provinciei Kosovo, care să cuprindă prevederile Anexei 2 şi ale Acordul de la Rambouillet;

b) asigurarea funcţiilor administrative civile de bază, acolo unde este necesar şi atâta timp cât este necesar;

c) organizarea şi controlul dezvoltării instituţiilor provizorii pentru o guvernare autonomă şi democratică, în aşteptarea unei reglementări politice care să includă şi alegerile;

d) transferarea, odată ce aceste instituţii vor fi stabilite, a responsabilităţilor sale administrative, concomitent cu supravegherea şi susţinerea consolidării instituţiilor provizorii locale din Kosovo şi a celorlalte activităţi care au scopul să asigure pacea;

e) facilitarea procesului politic destinat să determine viitorul statut al provinciei Kosovo care să ţină cont de Acordul de la Rambouillet;

f) într-un stadiu final, supravegherea transferării autorităţii instituţiilor provizorii către instituţiile stabilite în cadrul unei reglementări politice;

g) susţinerea reconstrucţiei infrastructurii de bază şi a altor sectoare ale economiei;

h) susţinerea ajutorului umanitar, în cooperare cu organizaţiile umanitare internaţionale;

i) menţinerea legii şi a ordinii civile, prin intermediul unei forţe de poliţie internaţională, până la înfiinţarea unei forţe de poliţie locală;

j) protejarea şi promovarea drepturilor omului;

k) asigurarea întoarcerii tuturor refugiaţilor, în deplină siguranţă şi fără nici o oprelişte.

12) Subliniază necesitatea coordonării operaţiunilor de ajutor umanitar şi cere R.F.Iugoslavia să autorizeze accesul liber în Kosovo al organizaţiilor umanitare şi să coopereze cu acestea pentru asigurarea dirijării rapide şi eficace a ajutorului international,

13) Încurajează toate statele membre şi organizaţiile internaţionale să contribuie la reconstrucţia economică şi socială, precum şi la întoarcerea în deplină siguranţă a refugiaţilor şi subliniază, în acest context, importanţa convocării cât mai curând posibil, a unei reuniuni privind reconstrucţia economică, potrivit Art.11/g,

14) Cere deplina colaborare a tuturor părţilor implicate, inclusiv a prezenţei internationale de securitate, cu Tribunalul Penal Internaţional pentru fosta Iugoslavie,

15) Cere ca AEK şi celelalte grupări înarmate albaneze din Kosovo să înceteze imediat orice acţiune ofensivă şi să se conformeze cerinţelor de demilitarizare formulate de conducerea prezenţei internaţionale de securitate, în colaborare cu reprezentantul special al secretarului general;

16) Hotărăşte ca interdicţiile impuse de paragraful 8 al Rezoluţiei 1160 (din 1998) nu se vor aplica armelor şi materialului necesar prezenţei internaţionale civile şi de securitate;

17) Salută eforturile depuse de U.E. şi de alte organizaţii internaţionale pentru punerea la punct a unei aproprieri globale privind dezvoltarea economică şi a stabilităţii în regiunea afectată de criza din Kosovo, inclusiv punerea la punct a unui plan de stabilitate pentru sud-estul Europei, beneficiind de o importantă participare internaţională şi destinat să încurajeze democraţia, prosperitatea economică, stabilitatea şi cooperarea regională;

18) Cere ca toate ţările din regiune să coopereze pe deplin la punerea în practică a tuturor prevederilor acestei rezoluţii;

19) Decide că prezenţele civilă şi militară vor fi desfăşurate pentru o perioadă iniţială de 12 luni, care va fi ulterior prelungită, dacă Consiliul de Securitate nu va lua altă hotărâre;

20) Cere secretarului general să informeze Consiliul de Securitate, la intervale regulate, despre punerea în aplicare a acestei rezoluţii, inclusiv prin intermediul unor rapoarte ale conducerilor misiunilor civilă şi militară, primele rapoarte trebuind să fie înaintate în termen de 30 de zile de la adoptarea acestei rezoluţii;

21) Hotărăşte să menţină o poziţie fermă, în legătură cu această problemă.

PRINCIPIILE GENERELE G-8

(ANEXA 1 A REZOLUŢIEI)

Următoarele principii generale trebuie să fie adoptate şi puse în aplicare pentru rezolvarea crizei din Kosovo;

- încetarea imediată şi verificabilă a violenţei şi represiunii în Kosovo;
- retragerea din Kosovo a forţelor militare, de poliţie şi paramilitare;
- dislocarea în Kosovo a unei forţe internaţionale eficace sub egida ONU;
- stabilirea unei administraţii interimare pentru Kosovo capabilă să asigure condiţii paşnice de viaţă pentru toţi locuitorii din Kosovo;
- reîntoarcerea în libertate şi securitate a tuturor refugiaţilor albanezi fără ca autorităţile iugoslave să obstrucţioneze acţiunile organizaţiilor umanitare;
- un proces politic capabil să stabilească cadrul optim pentru înfăptuirea unui acord politic interimar care să prevadă o autonomie semnificativă pentru Kosovo ţinând cont de Acordul de la Rambouillet şi de principiile de suveranitate şi integritate teritorială a Iugoslaviei şi a altor tări din regiune;
- demilitarizarea UCK;
- un interes sporit pentru dezvoltarea economică şi stabilizarea regiunii Kosovo.

ANEXA NR. 3
PACT DE STABILITATE
PENTRU EUROPA DE SUD-EST

- Reuniunea din 10.06.1999, Köln -

I. PARTICIPANŢI, DESCRIEREA SITUAŢIEI

1. Noi, miniştrii de externe ai statelor membre ale Uniunii Europene, Comisiei Europene, ai Albaniei, Bosniei şi Herţegovinei, Bulgariei, Croaţiei, Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei , Ungariei, României, Federaţiei Ruse, Sloveniei, Turciei, Statelor Unite ale Americii, preşedintele în exerciţiu al OSCE şi reprezentantul Consiliului Europei, reprezentând participanţii la Conferinţa de astăzi pe tema Europei de Sud-Est şi miniştrii de externe ai Canadei şi Japoniei, reprezentanţii Naţiunilor Unite, Înaltului Comisariat al ONU pentru Refugiaţi, NATO, UEO, Organizaţiei pentru Cooperare Economică şi Dezvoltare, Uniunii Europei Occidentale, Fondului Monetar Internaţional, Băncii Mondiale, Băncii Europene de Investiţii şi Băncii Europene pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare, acţionând în limitele competenţelor noastre, reprezentând statele ce acordă facilităţi, organizaţiile şi instituţiile la Conferinţa de astăzi, precum şi reprezentanţii procesului Royaumont, BSEC (Organizaţia pentru cooperare economică în zona Mării Negre), CEI (Iniţiativa privind Europa Centrală), SECI (Iniţiativa de cooperare în Europa de Sud), SEECP (Procesul de cooperare în Europa de Sud-Est) s-au întrunit la (locul) în (data), ca răspuns la apelul Uniunii Europene de a se adopta Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est.

2. Declarăm că Republica Federală Iugoslavia va fi binevenită să ia parte la Pactul de Stabilitate, ca participant cu drepturi depline

şi egale (cât mai curând posibil) . Soluţionarea crizei din Kosovo, pe baza principiilor generale adoptate de miniştrii de externe ai G8, la 6 mai 1999, reprezintă premisa minimă necesară pentru o astfel de participare. Pentru a apropia mai mult Republica Federală Iugoslavia de acest obiectiv, vom examina posibilităţile de a face din Republica Muntenegru, cu guvernul ei democrat şi parte constituentă a R.F.I., o beneficiară a procesului privind Pactul de Stabilitate, aflat deja într-o etapă incipientă.

3. Ţările Europei de Sud-Est îşi asumă responsabilitatea de a acţiona în cadrul comunităţii internaţionale pentru a dezvolta o strategie comună de stabilitate şi dezvoltare a regiunii, de a coopera una cu cealaltă şi cu principalii sponsori, pentru a implementa această strategie. Folosirea ocaziei de a soluţiona neajunsurile structurale şi problemele nerezolvate va contribui la accelerarea dezvoltării economice şi a democraţiei în regiune.

4. Ne vom strădui să realizăm obiectivul unei păci durabile, al prosperităţii şi stabilităţii în Europa de Sud-Est. Vom realiza acest obiectiv printr-o abordare comprehensivă şi logică a regiunii, prin implicarea UE, OSCE, Consiliului Europei, ONU, NATO, OECD (Organizaţia pentru cooperare economică şi dezvoltare), UVE şi IFI (Instituţii Financiare Internaţionale) şi cu ajutorul iniţiativelor regionale. Salutăm faptul că Uniunea Europeană şi SUA au făcut din sprijinirea Pactului de Stabilitate o prioritate pe noua lor agendă de lucru transatlantică, precum şi faptul că Uniunea Europeană şi Federaţia Rusă au făcut din Pactul de Stabilitate o prioritate a dialogului lor politic.

5. Soluţionarea conflictului din Kosovo este critică pentru capacitatea noastră de a realiza pe deplin obiectivele Pactului de Stabilitate şi pentru a promova măsuri pe termen lung, permanente, pentru viitorul păcii şi armoniei inter-etnice, fără teama reizbucnirii războiului.

II. PRINCIPII ŞI NORME

6. Reafirmăm solemn angajamentul nostru de a respecta principiile şi normele cuprinse în Carta ONU, Actul final de la Helsinki, Carta de la Paris, Documentul de la Copenhaga din 1990, în alte documente OSCE şi, unde este cazul, în convenţiile relevante ale Consiliului Europei, acordând atenţie promovării relaţiilor de bună vecinătate.

7. Vom pune la baza acţiunilor noastre acordurile bilaterale şi multilaterale privind relaţiile de bună vecinătate încheiate de statele din regiune, ce participă la Pact şi vom încerca să încheiem astfel de acorduri acolo unde nu există. Acestea vor constitui un element esenţial al Pactului de Stabilitate.

8. Reafirmăm că suntem răspunzători în faţa cetăţenilor şi unul în faţa celuilalt, pentru respectarea normelor şi principiilor OSCE şi pentru implementarea angajamentelor noastre. Reafirmăm, de asemenea, că, angajamentele referitoare la dimensiunea umană, asumate prin aderarea la OSCE, sunt probleme de interes direct şi legitim pentru toate statele participante la Pactul de Stabilitate şi nu ţin exclusiv de problemele interne ale statelor vizate. Respectul pentru aceste angajamente constituie una dintre condiţiile ordinii internaţionale la care intenţionăm să aducem o contribuţie considerabilă.

9. Ţările din regiune, care participă la Pactul de Stabilitate, se angajează să continue reformele democratice şi economice, aşa cum se formulează în paragraful 11, precum şi cooperarea bilaterală şi regională dintre ele, pentru a promova integrarea lor, a fiecăreia în parte, în structurile euro-atlantice. Statele membre ale UE şi alte ţări participante, organizaţii şi instituţii internaţionale, se angajează să depună toate eforturile pentru a le ajuta să facă progrese rapide şi cuantificabile în această direcţie. Reafirmăm dreptul fiecăruia şi al tuturor statelor participante de a fi libere să-şi aleagă sau să schimbe acordurile de securitate, inclusiv tratatele de alianţă, pe măsură ce acestea evoluează. Fiecare stat participant va respecta drepturile celorlalte state în acest sens. Ele nu-şi vor întări securitatea în detrimentul securităţii altor state.

III. OBIECTIVE

10. Pactul de Stabilitate urmăreşte sprijinirea ţărilor din Europa de Sud-Est în eforturile pe care le fac de a consolida pacea, democraţia, respectarea drepturilor omului şi prosperitatea economică, în scopul realizării stabilităţii în întreaga regiune; acest Pact va facilita statelor interesate integrarea în structurile euro-atlantice .

11. În acest scop, ne angajăm să cooperăm pentru:

- prevenirea şi stoparea tensiunilor şi crizelor, ca premisă pentru o stabilitate de durată. Aceasta include încheierea între noi a unor acorduri bilaterale şi multilaterale, implementarea lor şi adoptarea unor măsuri interne pentru depăşirea potenţialului conflict;
- iniţierea unor procese politice democratice mature, cu alegeri libere şi corecte, bazate pe respectarea deplină a legii, a drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, inclusiv a drepturilor persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale, a drepturilor la mass-media independente şi libere, bazate pe existenţa unor sectoare legislative care răspund în faţa alegătorilor lor, pe organe juridice independente, pe combaterea corupţiei, şi pe întărirea societăţii civile;
- crearea de relaţii paşnice de bună vecinătate în regiune, prin respectarea strictă a principiilor Actului final de la Helsinki, întărirea încrederii şi realizarea reconcilierii, încurajarea activităţii OSCE şi a altor forumuri ce se ocupă de măsurile de întărire a încrederii regionale şi a mecanismelor de cooperare în sfera securităţii;
- păstrarea diversităţii multinaţionale şi multietnice a ţărilor din regiune şi protejarea minorităţilor;
- crearea unor economii de piaţă viabile, bazate pe principii solide, a unor pieţe deschise comerţului exterior extins şi investiţiei în sectorul particular, a unui sistem vamal eficient şi transparent, a unor regimuri comerciale/regulamentare care să permită dezvoltarea unor pieţe de capital puternice şi a proprietăţii diversificate, inclusiv a privatizării, asigurând prosperitatea pentru toţi cetăţenii;

- stimularea cooperării economice în regiune şi între această regiune şi restul Europei şi al lumii, inclusiv în zonele de comerţ liber, promovarea contactelor neîngrădite între cetăţeni;

- combaterea crimei organizate, a corupţiei, a terorismului şi a tuturor activităţilor criminale şi ilegale;

- prevenirea strămutării forţate a populaţiei din cauza războiului, persecuţiei şi revoltei civile, precum şi a emigrării generate de sărăcie;

- asigurarea reîntoarcerii libere şi în siguranţă, a tuturor refugiaţilor şi a persoanelor strămutate, la casele lor, în conformitate cu prevederile Convenţiei de la Geneva din 1951, sprijinind, în acelaşi timp, ţările din regiune prin preluarea din sarcinile ce apasă asupra lor;

- crearea condiţiilor pentru deplina integrare în structurile politice, economice şi de securitate pentru care au optat.

12. Pacea durabilă şi stabilitatea în Europa de Sud-Est vor deveni posibile numai dacă Republica Federală Iugoslavia adoptă o poziţie care să permită integrarea ei în comunitatea internaţională.

Până atunci, eforturile internaţionale trebuie să se concentreze asupra consolidării şi stabilirii unei legături între zonele de stabilitate din regiune, pentru a crea baze ferme în toate ţările, pentru tranziţia regiunii spre un viitor mai paşnic şi democratic.

IV. MECANISMELE PACTULUI DE STABILITATE

13. În scopul îndeplinirii obiectivelor pe care ni le-am stabilit, am convenit să creăm un Grup Regional pentru Europa de Sud-Est. Grupul Regional ESE va trece în revistă progresele Pactului de Stabilitate, îl va stimula şi va îndruma promovarea obiectivelor sale.

14. Pactul de Stabilitate va avea un coordonator special, care va fi numit de Uniunea Europeană, după consultarea cu preşedintele în exerciţiu (CIO) al OSCE şi cu alţi participanţi şi va fi aprobat de preşedintele în exerciţiu al OSCE. Coordonatorul special va conduce activitatea Grupului Regional ESE şi va răspunde de realizarea obiectivelor Pactului, în şi între ţările respective, fiind sprijinit de

structurile create în acest scop, în strânsă cooperare cu guvernele şi instituţiile cu responsabilităţi în domeniu din ţările respective, în special alte ţări asociate interesate din Uniunea Europeană, precum şi cu organizaţiile internaţionale ce au legătură cu acest domeniu şi instituţiile interesate. Coordonatorul special va furniza OSCE, din partea Grupului Regional ESE, rapoarte periodice asupra progresului, potrivit procedurilor acesteia.

15. Grupul Regional pentru Europa de Sud-Est va asigura coordonarea activităţilor, precum şi a cooperării dintre următoarele grupuri de lucru care vor utiliza cunoştinţele, instituţiile şi iniţiativele existente şi care pot fi împărţite, la rândul lor, în sub-grupuri:

- Grupul de lucru pentru democratizare şi drepturile omului;
- Grupul de lucru pentru reconstrucţie economică, dezvoltare şi cooperare;
- Grupul de lucru pentru problemele securităţii.

16. Responsabilităţile acestor grupuri de lucru sunt cuprinse în anexa I a acestui document. Grupurile de lucru vor aborda şi vor facilita soluţionarea problemelor încredinţate lor prin înţelegeri convenite de fiecare grup.

17. Grupul Regional ESE şi grupurile de lucru vor fi formate din participanţii la Pactul de Stabilitate. Statele ce asigură facilităţi, organizaţiile şi instituţiile, precum şi iniţiativele regionale menţionate în paragraful 1 al acestui document, au dreptul să participe la grupurile de lucru şi ca observatori în Grupul Regional ESE, dacă doresc acest lucru. Ţările vecine şi alte ţări, în special alte ţări asociate interesate din UE, precum şi organizaţiile şi instituţiile internaţionale cu preocupări în domeniu, pot fi invitate ca participanţi sau observatori, în funcţie de caz, în Grupul Regional ESE şi/sau grupurile de lucru, pentru a-şi aduce contribuţia la obiectivele Pactului de Stabilitate fără o angajare ulterioară faţă de situaţia viitoare.

V. ROLURI ŞI COOPERAREA ÎNTRE PARTICIPANŢI

18. Activitatea desfăşurată în cadrul Pactului de Stabilitate trebuie să aibă în vedere diversitatea situaţiilor participanţilor. Pentru a realiza obiectivele acestui Pact, vom asigura o coordonare eficientă între statele participante şi cele ce asigură facilităţi, organizaţiile şi instituţiile internaţionale şi cele regionale, cu experienţă şi cunoştinţe unice, cu care pot contribui la preocuparea comună. Noi căutăm ca toţi cei interesaţi să aibă o participare activă şi creatoare pentru a realiza condiţii care să permită ţărilor din regiune să exploateze oportunitatea pe care o oferă acest Pact. Fiecare participant va face eforturi pentru a asigura promovarea obiectivelor Pactului de Stabilitate, prin propria participare la toate organizaţiile şi instituţiile internaţionale relevante pentru acest domeniu.

Rolul UE

19. Salutăm iniţiativa Uniunii Europene, de a lansa Pactul de Stabilitate şi rolul conducător pe care îl joacă în cooperare cu alte state participante şi state ce asigură facilităţi, organizaţii şi instituţii internaţionale. Lansarea Pactului va asigura o ancorare fermă a regiunii în Europa. Succesul final al Pactului va depinde, în mare măsură, de eforturile depuse de statele vizate pentru a îndeplini obiectivele Pactului şi pentru a dezvolta cooperarea regională prin acorduri bilaterale şi multilaterale.

20. Salutăm cu căldură disponibilitatea Uniunii Europene de a sprijini activ ţările din regiune şi de a le da posibilitatea să realizeze obiectivele Pactului de Stabilitate. Salutăm activitatea UE menită să întărească instituţiile democratice şi economice din regiune printr-o serie de programe relevante. Remarcăm progresul către crearea şi dezvoltarea unor relaţii contractuale, pe baze individuale şi în contextul abordării regionale, între UE şi ţările din regiune. Remarcăm faptul că, pe baza concluziilor Consiliului European de la Viena, UE va pregăti ca iniţiativă fundamentală o "strategie comună faţă de Balcanii occidentali".

21. UE va aduce regiunea mai aproape de perspectiva integrării depline a acestor ţări în structurile sale. Acest lucru se va face, acolo unde este cazul, printr-un nou tip de relaţii contractuale,

examinându-se situaţia fiecărei ţări cu perspective de a adera la UE, pe baza Tratatului de la Amsterdam şi după îndeplinirea criteriilor stabilite la Copenhaga. Menţionăm dorinţa Uniunii Europene de a include realizarea obiectivelor Pactului de Stabilitate, deşi decizia va fi luată în mod independent, în special progresul înregistrat în dezvoltarea cooperării regionale, printre elementele importante pentru evaluarea meritelor.

Rolul ţărilor din regiune

22. Salutăm eforturile depuse până acum şi rezultatele obţinute de ţările din Europa de Sud-Est pe drumul democraţiei, reformei economice, cooperării şi stabilităţii regionale. Aceste ţări vor fi principalii beneficiari ai Pactului şi recunosc că implementarea lui cu succes şi înaintarea către structurile euro-atlantice pentru cei ce o doresc depind, în mod hotărâtor, de angajarea lor în implementarea obiectivelor Pactului, în special de dorinţa lor de a coopera pe plan bilateral şi multilateral şi de a promova obiectivele Pactului în structurile naţionale proprii.

Rolul OSCE

23. Salutăm intenţia OSCE, ca singură organizaţie de securitate pan-europeană şi organism regional, creat potrivit capitolului VIII al Cartei ONU, de a fi principalul instrument de avertizare prealabilă, de prevenire a conflictelor, de gestionare a crizelor şi de refacere postconflictuală, de a aduce o contribuţie considerabilă la eforturile depuse în contextul Pactului de Stabilitate. Reafirmăm că OSCE are un rol cheie în încurajarea tuturor dimensiunilor securităţii şi stabilităţii. Ca urmare, solicităm ca Pactul de Stabilitate să fie plasat sub auspiciile OSCE şi suntem încredinţaţi că OSCE va acţiona în conformitate cu procedurile şi principiile sale, astfel încât să asigure respectarea prevederilor Pactului de Stabilitate de către statele participante.

24. Ne bazăm pe contribuţia instituţiilor, instrumentelor şi experienţei OSCE la activităţile Grupului Regional ESE şi ale grupurilor de lucru, în special ale Grupului de lucru pentru

democratizare şi drepturile omului. Competenţele sale unice vor fi necesare în promovarea scopurilor şi obiectivelor Pactului de Stabilitate. Ne exprimăm intenţia ca, în cazurile ce necesită implicarea OSCE, în problemele ce privesc respectarea principiilor OSCE în implementarea Pactului de Stabilitate, să recurgem, unde este cazul, la instrumentele şi procedurile OSCE, inclusiv la acelea referitoare la prevenirea conflictelor, soluţionarea paşnică a disputelor şi la dimensiunea umană. Statele Părţi la Convenţia prin care este creată Curtea de Conciliere şi Arbitraj pot, de asemenea, să trimită Curţii posibilele dispute şi să solicite opinia neobligatorie a Curţii.

Rolul Consiliului Europei

25. Salutăm disponibilitatea Consiliului Europei de a integra toate ţările din regiune pe baza principiului democraţiei pluraliste, al drepturilor omului şi al respectării legii. Consiliul Europei poate avea o contribuţie importantă la obiectivele Pactului prin instituţiile şi organismele sale parlamentare şi interguvernamentale, prin normele sale europene cuprinse în convenţiile pe această temă, care sunt juridic obligatorii, mai ales Convenţia Europeană asupra Drepturilor Omului (şi Tribunalul), prin instrumentele şi programele sale de asistenţă din domeniul cooperării juridice şi al sistemului judiciar independent, precum şi prin legăturile sale puternice cu societatea civilă. În acest context, luăm notă, cu deosebit interes, de implementarea programului de stabilitate al Consiliului Europei pentru Europa de Sud-Est împreună şi în strânsă cooperare cu ţările interesate şi cu alte organizaţii internaţionale şi regionale active în acest domeniu.

Rolul ONU, inclusiv al Înaltului Comisariat pentru Refugiaţi (UNHCR)

26. Subliniem rolul central al ONU în regiune, în domeniul asigurării păcii şi securităţii şi al unei normalizări politice durabile, cât şi în domeniul umanitar şi nu cel al refacerii economice. Sprijinim ferm rolul important al UNHCR în rezolvarea problemelor

legate de refugiaţi, în special în ceea ce priveşte protejarea şi întoarcerea refugiaţilor şi a persoanelor strămutate şi rolul asumat de WFP, UNICEF, WHO, UNHCR şi de alţi membri ai sistemului ONU. Aşteptăm cu interes participarea activă a agenţiilor ONU la Grupul Regional din Europa de Sud-Est. Comisia Economică ONU pentru Europa are o experienţă bogată şi poate contribui eficient la desfăşurarea activităţilor grupurilor de lucru privind Pactul de Stabilitate.

Rolul NATO

27. Reliefăm contribuţia crucială pe care au avut-o NATO, Consiliul Parteneriatului Nord Atlantic şi Parteneriatul pentru Pace la menţinerea stabilităţii şi securităţii în regiune. Solicităm angajarea lor fermă în activitatea de cooperare în domeniul securităţii regionale, al prevenirii şi gestionării conflictelor. Salutăm angajamentul permanent al NATO faţă de primirea de noi membri, în baza Articolului 10 al Tratatului Nord-Atlantic şi a paragrafului 7 din Comunicatul summit-ului de la Washington. Salutăm activităţile de stabilizare desfăşurate de NATO şi de Consiliul Parteneriatului Euro-Atlantic (EAPC), ce vor consolida mecanismele Pactului de Stabilitate. Ne bazăm pe noul Forum Cosultativ al NATO privind problemele de securitate pentru a intensifica şi continua consultările cu ţările din regiune. Pe baza cadrului creat de EAPC şi PpP preconizăm un rol tot mai pregnant al consultărilor 19+1 cu ţările din zonă, realizarea unui mecanism de cooperare EAPC, utilizarea tot mai intensă a programelor PpP alături de exerciţii şi activităţi concentrate pe probleme regionale şi coordonarea asistenţei militare.

Propunerea alternativă a delegaţiei ruse, de a înlocui textul paragrafului 27 de mai sus: ”Reţinem intenţia NATO şi EAPC de a contribui la stabilitatea şi securitatea regiunii, cât şi disponibilitatea acestora de a rămâne angajate în activitatea de cooperare în domeniul securităţii regionale şi al prevenirii conflictelor. Folosirea şi extinderea unui mecanism de cooperare EAPC vor încuraja cooperarea transfrontalieră şi relaţiile de bună vecinătate prevăzute în Pact”.

Rolul SUA

28. Prin colaborarea strânsă cu UE la elaborarea acestui Pact, Statele Unite ale Americii vor continua să joace un rol important în aplicarea acestuia, alături de alţi participanţi. Considerăm că rolul activ al SUA scoate în evidenţă importanţa vitală pe care ţările din regiune o acordă integrării în structurile euro-atlantice.

Menţionăm disponibilitatea SUA de a sprijini acest obiectiv, întrucât aceste ţări depun eforturi pentru a deveni candidaţi cât mai puternici la o eventuală aderare la instituţiile euro-atlantice. Salutăm contribuţia actuală a SUA, inclusiv prin programele de asistenţă economică şi tehnică şi prin participarea la conducerea instituţiilor financiare internaţionale, la situaţia statelor din Europa de Sud-Est. SUA vor colabora cu alţi parteneri pentru a asigura eficienţa maximă a asistenţei în regiune.

Rolul Federaţiei Ruse

29. În mod tradiţional, Rusia a jucat şi continuă să joace un rol cheie în regiune datorită legăturilor sale trecute şi actuale cu ţările din sud-estul Europei. Se remarcă eforturile şi contribuţia Rusiei la căutarea unei soluţii paşnice în direcţia reglementării conflictelor din zonă, în special a crizei din Kosovo. Participând încă de la început la elaborarea acestui Pact, Federaţia Rusă va continua să joace un rol important şi constructiv în aplicarea Pactului, în cooperarea cu UE, ONU, OSCE, Consiliul Europei, cu organizaţiile şi instituţiile economice şi financiare internaţionale, cât şi în dezvoltarea iniţiativelor regionale şi a statelor individuale. Federaţia Rusă poate aduce o contribuţie valoroasă la activităţile de promovare a păcii şi securităţii şi la relaţiile de cooperare post-conflictuale.

Rolul instituţiilor financiare internaţionale

30. FMI, Banca Mondială, Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare şi Banca de Export-Import, ca instituţie financiară a UE, au rolul cel mai important, în conformitate cu mandatele specifice pe care le deţin în ceea ce priveşte sprijinul acordat ţărilor din regiune, pentru realizarea stabilităţii economice, reformei şi a dezvoltării regiunii. Ne bazăm pe aceste instituţii pentru

elaborarea unei strategii unitare de asistenţă internaţională pentru regiune şi pentru promovarea de către ţările din zonă a unei politici structurale şi macro-economice sănătoase. Solicităm acestor instituţii financiare internaţionale să joace un rol important în cadrul Grupului Regional ESE şi al grupurilor de lucru aferente.

Rolul OECD

31. Menţionăm forţa unică a OECD în calitate de forum al discuţiilor asupra politicii structurale pe termen mediu şi a adoptării celor mai eficiente practici. Ţinând cont de competenţa sa bine cunoscută în relaţiile cu economiile aflate în tranziţie şi de discuţiile sale deschise cu ţările din sud-estul Europei, noi contăm pe OECD în asumarea unui rol activ în cadrul Grupului Regional ESE şi în procesul refacerii economice, al întăririi conducerii eficiente şi al capacităţilor administrative, precum şi în procesul viitoarei integrări a acestor state în economia europeană şi mondială.

Rolul UEO

32. Salutăm rolul UEO în promovarea stabilităţii în regiune. În acest sens menţionăm contribuţia UEO, la cererea UE, la asigurarea securităţii prin misiunile sale în ţările din zonă.

VI. INIŢIATIVE ŞI ORGANIZAŢII REGIONALE

33. Accentuăm interesul nostru faţă de adoptarea unor iniţiative regionale viabile şi înfiinţarea unor organizaţii care să impulsioneze relaţiile de cooperare între statele vecine. Salutăm elaborarea unor proiecte de cooperare subregională între ţările participante. Vom depune eforturi pentru coordonarea acestor iniţiative cu Pactul de Stabilitate pe care îl vom consolida reciproc. Noi vom porni de la realizările importante existente.

34. Observăm că prin procesul Royaumont s-a stabilit deja un cadru dinamic de cooperare în domeniul democraţiei şi al societăţii civile. Astfel, Royaumont joacă un rol-cheie în acest domeniu, în special în cadrul primului Grup al Pactului de Stabilitate.

35. Subliniem rolul jucat de Organizaţia de Cooperare Economică în zona Mării Negre, pentru promovarea înţelegerii reciproce, îmbunătăţirea climatului politic general şi impulsionarea dezvoltării economice în regiune. Salutând angajamentul său faţă de asigurarea păcii, securităţii şi stabilităţii prin cooperare economică, şi invităm această organizaţie să participe la aplicarea Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est.

36. Remarcăm că Iniţiativa Central-Europeană a creat cu statele din regiune un cadru stabil şi centralizat în vederea dialogului, coordonării şi cooperării în domeniul parlamentar, cultural, economic şi politic. Pe baza experienţei sale, aceasta joacă un rol important în cadrul Grupului Regional ESE.

37. Remarcăm că SECI a trecut la o abordare novatoare a cooperării în domeniul economic şi al infrastructurii în această regiune, inclusiv a problemelor aferente, facilitând participarea la procesul de decizie a ţărilor din Europa de Sud-Est. Astfel, SECI joacă un rol-cheie pentru rezolvarea problemelor economice, regionale, pentru impulsionarea investiţiilor private în regiune, în cadrul Pactului de Stabilitate.

38. Considerăm că Procesul de Cooperare în Europa de Sud-Est este încă o formulă de cooperare regională de succes. Încurajăm dezvoltarea şi instituţionalizarea acestuia, inclusiv finalizarea Cartei privind cooperarea şi relaţiile de cooperare.

39. Subliniem contribuţia miniştrilor apărării din Europa de Sud-Est (SEDM) la asigurarea securităţii, datorită căreia ţările din regiune şi alte state participă la o serie de activităţi de cooperare care intensifică transparenţa şi încrederea reciprocă, cum ar fi noua Forţă Multinaţională de Pace din Europa de Sud-Est.

40. Sperăm ca noua Conferinţă asupra Mării Adriatice şi Mării Ionice să însemne o contribuţie pozitivă în regiune.

VII. MOBILIZAREA SPONSORILOR INTERNAŢIONALI ŞI PROCESUL DE COORDONARE

41. Reafirmăm angajamentul nostru ferm faţă de sprijinirea reconstrucţiei, stabilizării şi integrării regiunii şi solicităm sponsorilor internaţionali să-şi manifeste generozitatea. Salutăm progresele făcute de Banca Mondială şi Uniunea Europeană prin Comisia Europeană în direcţia demarării unui proces de coordonare a sponsorilor. Procesul se va alătura activităţii Grupurilor de lucru şi va căuta modalităţile corespunzătoare pentru administrarea şi canalizarea asistenţei internaţionale. Banca Mondială şi Comisia Europeană vor mai răspunde de coordonarea unei analize complexe a dezvoltării regionale şi a conferinţelor sponsorilor.

VIII. MECANISME DE APLICARE ŞI CONTROL

42. Implementarea eficientă a acestui Pact va depinde de extinderea şi consolidarea capacităţilor instituţionale şi administrative - atât la nivel local, cât şi naţional - pentru întărirea structurilor democratice şi va avea avantaje pe termen lung în domeniul administrării şi absorbţiei asistenţei internaţionale în regiune.

43. Grupul Regional ESE şi Grupurile de lucru vor fi stabilite (loc/dată, cât mai repede posibil) la cererea preşedintelui Uniunii Europene. Acestea vor conlucra pentru a realiza rezultate concrete, conform termenelor stabilite, în conformitate cu Pactul de Stabilitate. Grupul Regional ESE se va întruni periodic la un nivel ce urmează a fi convenit, pentru a analiza progresele realizate. Grupul Regional ESE va transmite directive Grupurilor de lucru.

Structura Grupului Regional ESE şi a grupurilor de lucru din cadrul Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est

A. Grupul Regional ESE va continua aplicarea Pactului de Stabilitate, având rolul unei bănci de date pentru toate chestiunile de principiu legate de conţinutul şi aplicarea Pactului de Stabilitate, cât şi rolul unui comitet director în cadrul procesului legat de Pactul de

Stabilitate. Grupul Regional ESE va transmite directive grupurilor de lucru.

B. Grupurile de lucru reprezintă mijloacele pentru menţinerea şi îmbunătăţirea relaţiilor de bună vecinătate în regiune, care contribuie la rezolvarea problemelor existente. Obiectivele grupurilor de lucru vor fi:

- discutarea problemelor într-un cadru multilateral, care să conducă la stabilirea modalităţilor prin care pot fi rezolvate cerinţele şi pot fi armonizate discrepanţele prin acorduri, pe baza experienţei şi sprijinului participanţilor, organizaţiilor, instituţiilor, iniţiativelor regionale ale statelor sponsor, cât şi ale OSCE şi Consiliului Europei.

- identificarea proiectelor menite să contribuie la facilitarea stabilirii măsurilor şi a acordurilor, conform obiectivelor Pactului. Se va acorda o atenţie specială proiectelor desfăşurate în două sau mai multe ţări din regiune.

- acolo unde este necesar, trebuie impulsionate domeniile în care vor fi realizate progrese.

C. Fiecare Grup de lucru va rezolva o gamă specifică de probleme şi va hotărî, după caz, necesitatea stabilirii subgrupurilor de lucru care să cuprindă participanţi şi sponsori.

1. Grupul de Lucru pentru democratizare şi drepturile omului care va rezolva probleme legate de:

i. democratizarea şi respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor minorităţilor naţionale; asigurarea libertăţii şi independenţei mass-media; consolidarea societăţii civile; consolidarea statului de drept şi respectarea ordinii publice; realizarea instituţiilor; o administrare şi conducere eficiente; instituirea unor reguli comune de conduită în zona graniţelor; alte probleme de interes pentru participanţi;

ii. problema refugiaţilor, inclusiv protejarea şi întoarcerea refugiaţilor şi a persoanelor strămutate;

- Grupul de Lucru pentru reconstrucţie economică, dezvoltare şi cooperare, inclusiv cooperarea economică în regiune, între această regiune şi restul Europei şi al lumii; promovarea zonelor comerţului liber; transportul transfrontalier; furnizarea şi economisirea energiei electrice; transparenţă; infrastructură; susţinerea sectorului privat; probleme de mediu; reintegrarea refugiaţilor; alte probleme de interes prin menţinerea integrităţii procesului de coordonare a sponsorilor;

- Grupul de Lucru pentru probleme de securitate va rezolva probleme legate de:

(i) justiţie şi afaceri interne, cât şi de imigrare; măsuri de combatere a crimei organizate, a corupţiei, terorismului şi a activităţilor ilegale, problemele mediului înconjurător în zona frontierelor; alte probleme de interes pentru participanţi;

(ii) primirea cu regularitate a unor informaţii de la organismele competente privind transparenţa, măsurile de realizare a încrederii în regiune. Acest Grup va încuraja şi va urmări cu atenţie continuarea implementării Articolului IV din Acordul de Control al Armamentului de la Dayton/Paris şi va facilita obţinerea de progrese în cadrul negocierii Articolului V, va hotărî, atunci când va fi cazul, necesitatea stabilirii altor măsuri de realizare a încrederii şi securităţii sau de control al armamentului de către organismele competente ţinând cont de obligaţiile şi angajamentele existente în baza Tratatului CFE.

(iii) primirea cu regularitate a unor informaţii de la organismele competente referitoare la probleme de cooperare militară, menite să contribuie la întărirea stabilităţii în regiune şi să faciliteze angajarea tuturor părţilor interesate în asigurarea securităţii regionale şi prevenirea şi gestionarea conflictelor. (Activitatea acestui Grup va completa şi se va armoniza cu cea a NATO, EAPC, PpP pentru securitatea regiunii.)

D. Grupurile de Lucru vor stabili planuri de activitate în conformitate cu obiectivele Pactului de Stabilitate. Conform competenţelor, acestea pot organiza subgrupuri de lucru, pot solicita şedinţe, întruniri pe teme cu caracter regional sau subregional. În acest sens, se va acorda o atenţie specială impulsionării schimburilor dintre cetăţeni particulari (în special cei tineri), grupuri sociale, antreprenori şi firme cât şi organizaţii neguvernamentale şi omologii lor din statele din regiune. Se va acorda atenţie corelării activităţii acestora cu activităţile existente şi se va promova complementaritatea şi sinergia acestora se va evita dublarea acţiunilor existente.

E. Preşedintele Grupurilor de Lucru va fi numit de Grupul Regional ESE. Grupurile de lucru sunt subordonate Grupului Regional ESE. Preşedinţii Grupului Regional şi ai Grupurilor de lucru se vor întâlni periodic şi de câte ori este necesar, pentru a discuta şi coordona activităţile derulate şi a urmări progresele obţinute.

F. Locul şi data întrunirii Grupurilor de Lucru trebuie stabilite astfel încât să faciliteze, pe cât posibil, participarea mai multor persoane care ar putea fi prezente la mai multe şedinţe, fără a exclude organizarea altor grupuri cu program propriu. Grupurile de lucru pot desfăşura şedinţe fie prin rotaţie, în statele din regiune, fie la invitaţia individuală a acestor ţari sau ale UE, sau la Viena, la sediul Consiliului Permanent al OSCE.

G. Ţara sau instituţia gazdă va asigura gratuit tot ceea ce este necesar pentru şedinţe, cum ar fi săli, secretariat, translaţie. UE şi-a exprimat disponibilitatea de a suporta cheltuielile aferente atunci când şedinţele sunt organizate în sediile instituţiilor sale.

1 Bulgaria, Croaţia, Federaţia Rusă, Slovenia şi Turcia recunosc Republica Macedonia sub numele ei constituţional.

2 Republica Federală Iugoslavia este una dintre ţările ce au făcut parte din Republica Socialistă Federativă Iugoslavia.

[3] Cu excepţia unei delegaţii.
[4] Cu excepţia unei delegaţii.
[5] Cu excepţia unei delegaţii.

Cei mai mulți dintre oameni se comportă ca și cum ar fi nemuritori. Unora dintre ei nu le pasă de soarta altora, iar altora le pasă mult prea mult de ei și de puterea lor de a-i înrobi pe ceilalți, de a le distruge universul vieții sau de a-i obliga să fie ca ei…

Pentru unii, țările sunt prea mici pentru a încăpea în ele imensa lor nemărginire, pentru alții, nemărginirea este prea îngustă față de imensa lor putere. Demiurgi și stăpâni, rasați și atotputernici, ei, acești Dumnezei tereștri, lovesc pentru a proteja, rănesc pentru a vindeca, umilesc pentru a personaliza, se unesc pentru a diviza, distrug pentru a construi, îngrădesc pentru a deschide, condamnă pentru a elibera, bombardează pentru a genera, impun pentru a dezlănțui… În fond, ei, acești super-oameni, nu vor decât să controleze tot, să stăpânească tot, să aibă la discreția lor tot. În numele dreptului, al umanității, al libertății, al democrației … Ei, acești atotputernici ai Absolutului, în vederea Răsăritului, orbesc lumina și generează, pe unde vor ei, și cum vor ei, ultimul apus…

ISBN 978-973-0-19254-4